

C:\Users\Plazma\Desktop\304\Borovicka_Vaclav_Pavel-Vyzvedacky_stoleti.pdb

PDB Name: Václav Pavel Borovička-Vyzvědač
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Václav Pavel Borovička
Vyzvědačky století

Motto:

Bohužel, i zločiny jsou součástí historie lidstva.
V.P.B.

Všechny případy jsou skutečné

Obsah

S DÝKOU POD VĚJÍŘEM
KONEC LEGENDY O MATA HARI
NEPOLAPITELNÁ SLEČNA DOKTORKA
ANGELIKA PROTI BARBAROSSOVI
POTRHLÁ ZE SANDOWNU
UBOHÉ MILENKY MODROVOUSOVY
KRAJNĚ NEBEZPEČNÁ BARONKA
HRA O ŽIVOT
STRIPTÝZ PRO HLÍDAČE
TAJNÁ LÁSKA JOSEFINY BAKEROVÉ
KRÁLOVNA LOUTEK
KDO MÁ NA SVĚDOMÍ PEARL HARBOR
MARY Z ČERNÉHO MYSU
SAMA PROTI CICEROVI
PŘÍPAD LA CHATTE
SLEČNA K DĚTEM
VYZVĚDAČKA VE VÝSLUŽBĚ
SMRT RUDÉHO PRINCE

S DÝKOU POD VĚJÍŘEM

Před třiatřiceti stoletími obléhal vojevůdce Jozue opevněné Jericho a chystal se zbořit jeho hradby fanfárami stříbrných trumpet. Ale ještě předtím dal pro jistotu rozkaz dvěma zkušeným vyzvědačům, aby proklouzli do města a pokusili se zjistit, jak silná je protivníková obrana.

Těsně u jerišských hradeb provozovala svou živnost pochybné pověsti prababička pozdějšího krále Davida, žena jménem Rahab. Vyzvědači zaklepalí po setmění na její dveře, řekli, oč jde, a ona je ukryla na střeše pod hromadou lněného pazdeří. Protišpionážní služba jerišské-ho krále jim sice byla v patách, ale při domovní prohlídce je neobjevila. Když policisté odešli, spustila Rahab oba vyzvědače po laně z hradeb.

Tato biblická příhoda je prvním písemným záznamem o účasti ženy na akci tajné služby. Navíc určuje jeden z typů vyzvědačky. Paní Rahab neriskovala život z přesvědčení, ale z vypočítavosti. Vymohla si na vyzvědačích slib, že vojska dobyvatele ušetří její dům, majetek i příbuzenstvo. Smluvila si s nimi znamení: do všech oken vyvěsila rudé fábory a Jozuovi vojáci se jejího majetku ani nedotkli.

Legenda má však kaz v logice. Rahabin dům byl opřen o městské hradby, jinak by nebyla mohla spustit nepřátelské vyzvědače po laně za město. Podle bible padly jerišské hradby po zatroubení fanfár, podle názoru archeologů při zemětřesení, které přišlo Jozuovi vhod. V jednom i druhém případě by byl musel s hradbami spadnout i dům pomocnice tajných agentů.

Samson byl známý silák a hrdina. Narodil se v době, kdy Izraelští zase jednou zlobili Jahveho a ten je krutě potrestal

— dal jejich zemi obsadit vojsky Filištinů. Samson měl obrovskou sílu. Filištinští se jí báli, a tak se ho chtěli zbavit. Nepřemožitelnému borci se stala osudem krásná žena. Jmenovala se Dálila a v dějinách špionáže patří do kategorie těch, které vsadily do hry svůj půvab a daly si za to pořádně zaplatit. Tak vlastně založila další a po celé věky dobře prosperující odvětví nejstaršího řemesla civilizace, vytvořila prototyp vyzvědačky démonické a chladnokrevné, jakých se později objevily na plátnech kin celé tucty. Ani stavba příběhu se za tři tisíce let nezměnila.

Svalovec Samson se zamiloval do Dálily, a hezké dívky lichotilo, že se stala milenkou tak proslaveného reka. Filištinští satrapové se dozvěděli o milostném románu a nabídli Dalile bohatství ve stříbře, když vyzví tajemství Samsonovy síly; byli si totiž jisti, že jsou ve hře nadpřirozené mocnosti.

Vyzvědačka se pustila do práce ryze ženskou metodou, vyptávala se milence v nejintimnějších chvílích na lůžku; nakonec zjistila, že je Samsonova nepřemožitelnost vázána na jeho dlouhé vlasy, a prodala cennou informaci filištinským satrapům. Ti pak zavolali holiče, který zbavil spícího Samsona zázračné kštiny, a tím také nebezpečné síly.

Satrapové se však ze svého vítězství neradovali dlouho. Když přivedli oslepeného siláka po jisté době z vězení do vládní budovy před shromáždění lidu, kde ho vystavovali jako důkaz své moci, nevšimli si, že má na hlavě znovu nízký porost. Samsonovi ta trocha vlasů vrátila dost síly, aby v nestřežené chvíli podrazil sloup paláce. Zemřel v troskách spolu s několika tisíci filištinských hodnostářů. Dálila nebyla na shromáždění, a tak žila ještě dlouho jako zámožná, leč všemi opovrhovaná žena.

Dálila dostala za proradnou službu královskou odměnu, ale skutečně rekordním honorářem se mohla pochlubit bretaňská kráska Louisa de Penancoët de Kéroual (1649-1734), pozdější vévodkyně z Portsmouthu i Aubigny, metresa francouzského krále Ludvíka XIV. Tento prozíravý vládce se vzdal krásné jednadvacetileté milenky, duchaplné a chytré ženy s tváří dítěte, a poslal ji do Londýna známému zpustlíkovi Karlovi II. Nebylo to nezištné gesto, Ludvík XIV. se nevzdával hezkých žen bez důvodu. Louisa de Kéroual odjela do Británie jako francouzská vyzvědačka s pevně stanoveným úkolem: měla si získat přízeň krále Karla II. a ovlivnit, podle instrukcí Ludvíka XIV, jeho politická rozhodnutí.

Podářilo se jí to beze zbytku. Krátce po příjezdu, už v říjnu 1671, ji prohlásil oficiální metresou krále Velké Británie a Irska. Mezi mnohými gratulacemi k tak rychlému úspěchu našla Louisa de Kéroual i blahopřejný dopis svého někdejšího milence, francouzského krále Ludvíka XIV.

Za rok poté porodila britskému králi syna Charlese Lennox, prvního vévodu z Richmondu, a natolik si upevnila své postavení, že se jí podařilo dirigovat ze zákulisí jednání britského impéria, a učinila Karla II. závislým na Francii. Zavázal se totiž ke spojení s Ludvíkem XIV proti Španělsku a Nizozemí i k přestoupení na katolickou víru.

Louisa de Kéroual si zřejmě zasloužila onen milion franků, který za své služby dostala od obou panovníků. Důkazem, že byli oba spokojeni, je skutečnost, že ji Karel II. jmenoval vévodkyní z Portsmouthu a francouzský král Ludvík XIV povýšil svou elitní vyzvědačku na vévodkyni z Aubigny.

Krásná, inteligentní žena se stávala stále významnějším nástrojem zákulisní politiky, rodící se u hráčských stolků a v navoněných budoárech, a šéfové tajných služeb si to uvědomili. Proto se v roce 1777 spojil tajemník anglického vyslanectví v Paříži John Fullarton s vdovou Margueritou de Paquierovou, známou jako madame Longville, a vyučil ji špionážnímu řemeslu. Stala se jednou z prvních slavných britských vyzvědaček.

Posílala londýnské centrále zprávy o manévrech francouzské armády, o stavbě lodí i rozmístění vojenských táborů, o zbraních i municích. Ve válce amerických kolonií za odtržení od Británie referovala pak o činnosti amerických vyslanců a zvláštních pověřenců v Paříži, zejména Benjamina Franklina a Tomáše Paina. Údaje zašifrované v jednoduchém kódu posílala do Londýna v dopisech na adresu: John Thompson Esq. British Coffee-House, London a podepisovala je krycím jménem Marie Thérèse Dubois.

Její práce unikala dlouho pozornosti, nakonec se jí však dostala tehdejší francouzská protišpionážní služba Bureau de la Partie Secrète na stopu, důstojník kontrarozvědky Le Noir se vetřel do její přízně, stal se jejím milencem, odhalil její činnost a sepsal udání. Marie Marguerita de Paquierová, zvaná madame de Longville, skončila 16. srpna 1779 ve vězení v Bastille.

Mnoho žen se zapsalo do dějin tajných služeb za amerických bojů Severu proti Jihu. Hezké a chytré vyzvědačky měly totiž v občanské válce zvlášť velké šance. Mohly nenápadně procházet liniemi, podle potřeby se mohly vydávat za stoupence Severu nebo Jihu. Rosa Greenhowová pracovala jako rezidentka Jižanů v nepřátelském táboře. Žila ve Washingtonu, v domě obklopeném zahradou, jen pár set metrů od Kapitolu. Byla zvyklá na hosty. A tak se zpočátku nikdo nedivil, že přijímá tolik návštěv. Tato dáma z nejvyšší washingtonské společnosti řídila, podle zásady, že pod svícem bývá tma, přímo od bran Kapitolu rozsáhlou vyzvědačskou sítí. Podařilo se jí obstarat Jižanům plány washingtonského opevnění, běžně referovala o vojenských úmyslech Seveřanů a stála v pozadí mnohé porážky vojsk Severu.

Jeden z prvních a nejslavnějších detektivů historie Allan Pinkerton, v té době Lincolnův šéf tajné služby, se dostal na stopu jistému agentovi a sledoval ho až k domu Rosy Greenhowové. Protože návštěva kompromitovaného muže byla důkazem, že podezření nejsou planá, vypravil se Pinkerton do washingtonského domu, zatkl Rosu Greenhowovou a nenápadně ji odvezl do vězení. Měl totiž prostý plán: dal dům hlídat a čekal, že jeho strážce postupně zatknou desítky tajných agentů, kteří sem dřív nebo později přijdou se zprávami nebo pro instrukce.

Allan Pinkerton zažil zklamání a jeho neúspěch byl jednou z příčin, proč ho Abraham Lincoln zbavil funkce. Proslavený detektiv zapomněl na maličkost. Nechal v domě osmiletou dcerku Rosy Greenhowové s chůvou. Dítě si hrálo na zahradě, lezlo po plotě a vysedávalo na stromech u branky, zpívalo i vykřikovalo, jak už to děti dělají - a varovalo tajné agenty, kteří se přiblížili na doslech. Allan Pinkerton nechytil ani jediného.

Tak zůstala na svobodě i Bella Boydová a mohla pracovat dál pro generální štáb jižních armád. Bylo jí sedmnáct, byla krásná a dovedla toho využít. Bavila se s důstojníky severní armády, vyzvíдалa na nich, dokázala je nenápadně

vyprovokovat, aby se chvástali svými hrdinskými činy, posbírané informace sestavovala do ucelených zpráv a po spolehlivých poslech je doručovala štábu Konfederace. Jejím nejproslulejším kouskem bylo varování generála Jacksona před plánovaným útokem Seveřanů v roce 1862. Generál Jackson vyslovil odvážné vyzvědačce po vítězství Severu uznání: Slečno Boydová, děkuji vám jménem svým i jménem armády za cenné služby, které jste prokázala naší zemi.

Bella Boydová se dostala do vězení, ale Jižané ji vyměnili za zajatce Severu, a tak jí zachránili život. Vystěhovala se do Kanady, později do Anglie, kde se vdala. Ale už jako jednadvacetiletá ovdověla. Po válce se vrátila do Ameriky, stala se herečkou, a tak jako někteří slavní desperáti Divokého západu jezdila od města k městu a v divadelních sálech vyprávěla o svých dobrodružných zážitcích. Zemřela ve Wisconsinu v roce 1901.

Rosa Greenhowová vedla jižanskou zpravodajskou agenturu ve Washingtonu, v hlavním městě Jihu Richmondu pracovala pro Sever Elisabeth van Lewová a vybudovala zde perfektní síť.

Narodila se v roce 1818 ve Virginii, ale vyrůstala ve Filadelfii. Do Richmondu se vrátila teprve po letech, a ještě jako dívka se zde pustila do boje proti otrokářům. Tenkrát se její snahy o osvobození Černošských otroků zdály lidem výstřelkem, byla všem pro smích, vysloužila si přezdívku Bláznivá Bětka. A proto, že ji nikdo nebral vážně, ušla pozornosti i její pozdější zpravodajská činnost.

Od počátku konfliktu posílá do Washingtonu zprávy z jižanského zázemí, ale zatím jim nikdo nevěnuje pozornost. Teprve později se jí podaří navázat spojení s generálem George H. Sharpem, šéfem vojenské zpravodajské centrály ve Washingtonu, a najít bezpečný způsob předávání tajných zpráv. Sestavila kód a zavedla systém mrtvých schránek, používaný dodnes. Jednou z prvních informací, které od ní došly do Washingtonu, byl mobilizační plán Jižanů.

Betty van Lewová měla talent pro práci na tajné frontě, bez něhož se neobejde žádná úspěšná vyzvědačka. Už tenkrát používala metody, za něž by se nemusela stydět ani dnes. Nejdřív se postarala o krytí. V doprovodu své matky začala navštěvovat raněné v lazaretech, nosila vojákům koláče, poseděla u jejich lůžek, dodávala jim svými slovy odvahy. Při té příležitosti také kladla chytře formulované otázky a dovidala se přímo od nepřitele o nejnovější situaci na frontách. Nikoho nenapadlo podezírat ji z postranních úmyslů, naopak, lidé se jen utvrdili v názoru, že to Bláznivá Bětka opravdu nemá v hlavě v pořádku; která slušná mladá dáma z dobré rodiny by se chodila bavit se špinavými vojáky.

Proslavila se bravurním kouskem. Podařilo se jí propašovat svého tajného agenta do rodiny jižanského povstaleckého prezidenta Jeffersona Davise. Byla to žena, černoška, a jmenovala se Mary Elisabeth Bowserová. Kdysi patřila k sloužícím rodiny Bláznivé Bětky, ale Betty ji poslala na vlastní útraty na studie. Teď jí napsala, aby se co nejrychleji vrátila do Virginie. Dohodly se. Černoška souhlasila s posláním a Betty van Lewová se postarala, aby ji přijali jako služku v prezidentově domě. Byl to vynikající úspěch. Washingtonská zpravodajská centrála armád Severu měla od té chvíle informace skutečně přímo od pramene.

Richmondský dům Betty van Lewové byl generálním štábem odboje proti Jihu. Černí služebníci, oddaní spolupracovníci Bláznivé Bětky, převáželi tajné zprávy v koších se zeleninou, v kyticích květů je předávali jako štafetu a pomohli vyzvědačce vyřešit úkol, který se zpočátku zdál být nad její síly.

Nejdřív ukrývala svého bratra Johna. Jižané ho povolali do armády, on odmítl vzít zbraň do ruky, dezertoval a schoval se v domě. V únoru 1864 se podařilo utéci z vězení v Libby několika desítkám důstojníků. Pod velením plukovníka Roseho se podkopali pod vězeňskou zdí a v noci se objevili na předměstí Richmondu. A odvážná Betty van Lewová se dokázala postarat i o ně.

Na rozdíl od Dálily a Louisy de Kéroual, které mohly žít v přepychu z vítězky své špiónážní práce, investovala Betty van Lewová do odbojové činnosti všechny své úspory, ale nedočkala se vděčnosti. Když už bylo po všem a ona by si zasloužila nejen čestného uznání, ale i náhradu výloh, zažila zklamání - za odměnu ji jmenovali vedoucí poštovního úřadu v Richmondu.

Ani tady však neměla klid. Jih zůstal Jihem až do dnešních dnů. Otrokáři se sice na čas stáhli do pozadí, když se však dověděli o úspěšné práci špiónážní agentury Betty van Lewové, kterou vedla přímo před jejich očima, dostali vztek především sami na sebe, ale také na ni, a začali ji šikanovat. Vyzvědačka, která si ve válce věděla rady a nekapitulovala před sebetěžším úkolem, byla najednou bezradná. Musela opustit své místo na poště a stala se neznámou a špatně placenou administrativní silou na ministerstvu pošt. Žila a zemřela v bídě, podporována jen několika rodinami vojáků, kterým za války zachránila život, a uctívána svými černými spolupracovníky, nyní už také starými a chudými.

Přesto že Betty van Lewová, Rosa Greenhowová a Bella Boydová zahrály za války Severu proti Jihu obdivuhodné role, nejpopulárnější vyzvědačkou té doby byla bezpochyby ošetřovatelka Emma Edmondsová. Nehezka, nenápadná žena, která se mohla spoléhat jedině na svoji statečnost, prožila neuvěřitelné příhody. Za prvním špiónážním posláním — pracovala pro armádu Severu — se vydala v masce černošského otroka.

Když se pokoušela pořídit náčrtky opevnění Yorktownu, začala jí pouštět z obličeje hnědá barva, důstojníci si toho všimli, ale ona jim námitky vymluvila. Dohotovila skici a propašovala je v botě. Je to nepravděpodobná příhoda, ale za války Severu proti Jihu bylo téměř všechno možné.

Kanaďanka Emma Edmondsová pokračovala ve své činnosti v různých převlecích, většinou jako prodávačka. Putovala mezi liniemi s košíkem na břicho, nabízela vojákům pečivo, ale také zrcátka a hřebeny a sbírala informace o pozicích Konfederace.

Za první světové války pracovaly ženy v tajné službě na obou stranách fronty. Angličanka Edita Cavellová byla ředitelkou bruselského ústavu Mezinárodního červeného kříže pro výchovu ošetřovatelek v Rue de la Culture. Zůstala v čele instituce i za německé okupace, když přeměnili školu v nemocnici. Slečna Cavellová se jako Angličanka mohla vrátit do vlasti, rozhodla se však pro boj proti Němcům. Vydávali protiněmecké letáky, ilegální týdeník La Librie Belgique, organizovali sabotáže.

V noci z třetího na čtvrtého srpna 1914 vtrhla německá vojska na belgické území a postupovala rychle k pevnosti Lutychu. Plány opevnění dodala německému generálnímu štábu vyzvědačka Anna Marie Lesserová. Dvacátého srpna padl Brusel, čtyři dny poté Namur, devátého října Antverpy. Belgičtí i francouzští vojáci, zranění za bojů s Němci, leželi v lazaretech. Vedení okupační armády si brzo uvědomilo, že by se mohli stát základem páté kolony, a nařídilo jejich registraci.

Každého, kdo se dostal do soupisu, čekal transport do zajateckého tábora v Německu. Komu se podařilo ukrýt nebo přesvědčivě předstírat civilní existenci, byl aspoň na čas v bezpečí. Příslušníci podzemní organizace La Libre Belgique s Philippem Baucqem a Editou Cavellovou v čele se snažili zachránit zraněné před deportací. Ukrývali je, obstarávali jim falešné doklady, pomáhali jim v útěku přes hranice. Jednou z přestupních stanic byl zámek prince Bellignies. Princezna Maria Elisabeth Croyová se starala o fotografie na falešné doklady uprchlíků, Jeanne de Belleville a madame Martinová (profesorka Thuliezová) jí pomáhaly. Jiní obstarávali tiskopisy a falešná razítka. Edita Cavellová ukryla ve své nemocnici desítky raněných, zatím neschopných transportu, vystavila jim falešné chorobopisy, z jejichž záhlaví bylo zřejmé, že jde o civilní osoby. Celkem zachránila na dvě stě uprchlíků.

Němci se všemi prostředky snažili potlačit belgický odboj. Šéf špiónážní organizace nachrichtendienstu, plukovník Nicolai, zřídil v okupovaných Antverpách špiónážní školu, kterou vedla doktorka Schragmuellerová. Ale okupanti si přesto nedovedli poradit s Belgičany, bojujícími v podzemí. Proto nařídil generální guvernér obsazené Belgie, německý generál Moritz voň Bissing, nejtvrdší represivní opatření proti přistiženým diverzantům a vyzvědačům. Jeden z dopadených nevydržel u výsledku a prozradil spojení.

Posledního července 1915 vtrhla německá policie do bytu architekta Philippa Baucqa, v nejbližších dnech zatkla přes třicet dalších belgických odbojářů a 5. srpna přišli uniformovaní policisté do nemocnice na Rue de la Culture a odvezli ředitelku Editu Cavellovou.

Výsledky zatčených vedl policejní komisař Goldschmidt, vrchní vojenský rada doktor Eduard Stoeber připravoval v tajnosti proces. Němci se nepochlubili výsledkem akce, měli strach z veřejného mínění. Edita Cavellová byla Angličanka a požívala ochrany Mezinárodního červeného kříže, nemohli ji tedy obvinít z vlastizrady. Mezi ostatními zatčenými bylo několik prominentních osobností z řad vysoké belgické šlechty (princ Reginald de Croy de Bellignies a jeho sestra Marie Alžběta, hraběnka Jeanne de Belleville), Němci tedy museli počítat s rozhořčením v mezinárodních kruzích.

Nemýlili se. Přesto že se zpráva o zásahu německé policie dostala na veřejnost s nejméně třítydenním zpožděním, zapojil se do záchranné akce ve prospěch Edity Cavellové americký vyslanec v Bruselu Brand Whitlock, zastupující za války britské zájmy vůči nepřátelskému Německu, a právní zástupce vyslanectví Henri de Leval se také pokusil intervenovat.

Němci pouze sdělili, že se Edita Cavellová nachází ve vojenské věznici v St. Gilles, kde se přiznala, že poskytovala úkryt francouzským vojákům a pomáhala jim přes hranice.

Němci postavili Editu Cavellovou a architekta Baucqa 7. října 1915 před tajný vojenský tribunál a odmítli žádost amerického vyslance, který se chtěl aspoň jako pozorovatel zúčastnit soudního líčení. Už 11. října vyslovil soud rozsudek. Edita Cavellová a Baucq byli odsouzeni k trestu smrti. Popravu vykonali Němci dvě hodiny po půlnoci, přes naléhavou žádost o milost podanou na nejvyšších německých místech diplomatickými zástupci několika států. Vojenský guvernér von Bissing se rozhodl udělit belgickým odbojářům výstrahu.

Docílil právěho opaku. Belgičtí vlastenci se pustili do nerovného boje s okupanty s ještě větším odhodláním, náklad ilegálního týdeníku La Libre Belgique stoupl pětadvacetkrát, celá Belgie stála v jedné frontě proti uchvatitelům.

V proudu uprchlíků, směřujícím do Velké Británie, byla v roce 1914 i Louisa de Bettigniesová. Vystudovala v Oxfordu, pracovala jako vychovatelka v bohatých rodinách, mluvila několika jazyky. Když se dostala před britskou prověřovací komisi, která hledala mezi uprchlíky německé vyzvědače, vzali si ji pracovníci Secret Intelligence Service stranou a zeptali se jí, jestli by nechtěla pracovat v tajné službě. Louisa de Bettigniesová souhlasila. Brzy poté se vrátila jako Alice Duboisová do obsazené Belgie, otevřela si v Bruselu malý obchůdek a zanedlouho byla známá mezi německými důstojníky, kteří kupovali belgické krajky pro své manželky a milenky.

Jezdila po belgickém venkově, nakupovala krajky, večery trávila ve společnosti důstojníků, uměla totiž velmi dobře německy, brzy vybudovala a řídila rozsáhlou síť tajných agentů. Po válce se objevily dohady, že rozvědka Alice Duboisové čítala na tři sta stálých pracovníků.

Její přítelkyní a neocenitelnou pomocnicí byla Marie Leonie Vanhoutteová, zvaná Charlotta. Pocházela z Roubaix a pracovala jako spojka s rezidentem britské tajné služby v Holandsku, majorem Cameronem. Tajné informace vozila v rafinovaných úkrytech; v domácí klobáse, z níž nabídla německému pohraničníkovi, v čokoládě, v rukojeti deštníku, v dutém podpatku, v cigaretách, nebo v malé kuličce, skryté pod jazykem.

Vypráví se, že jednou, když obě statečné ženy vezly tajné zprávy, zadrželi Němci vlak na trati a směrem od lokomotivy k poslednímu vagónu procházela hlídka. Oběma ženám se podařilo, za podpory Belgičanů, dostat se z oddílu nenápadně pod vlak, podlezly vagóny dopředu a usadily se v kupé, kterým už Němci prošli.

Jindy se Louisa de Bettigniesová dostala do rukou obávané Němky, zvané Žába. Ta jí přikázala, aby se svlékla, a začala jí natírat kůži chemikáliemi. Myslela si totiž, že Louisa provází tajné zprávy, zaznamenané neviditelným inkoustem přímo na těle. Louisa měla informace v malé kuličce pod jazykem a včas ji polkla.

V historii tajných služeb je zaznamenán i kuriózní způsob předávání tajných zpráv, jehož autorem byl významný agent britské Secret Intelligence Service major Oppenheim. Na dopravě zpráv se podílely i Louisa de Bettigniesová a její pomocnice Charlotta.

Blízko belgických hranic, ale už na půdě tehdy neutrálního Holandska, existovala malá územní enkláva Baarle Hertog (Baarle Duc) s belgickými obyvateli. Major Oppenheim zde zřídil rezidentům a vymyslel neobvyklé spojení s agenty na

belgickém území.

Britská tajná služba sledovala pečlivě úmrtní oznámení v pohraniční oblasti. K některým pozůstalým se dostavil pár dní před pohřbem příjemný a dobře oblečený muž, představil se jako mluvčí vlastenců, vysvětlil, oč jde, a požádal o svolení, aby nebožtíka směli pohřbít v oné enklávě na svobodném belgickém území. Pozůstalí pak podali žádost okupačním úřadům, že jde o poslední přání zesnulého, a Němci vydali povolení k převozu mrtvoly. Vyhradili si pouze, že pustí přes hranice jen nejbližší pozůstalé, kteří budou muset složit vysokou kauci, aby snad nezůstali na neutrálním území. A rakev prohlédne před naložením do vagónu německý lékař a zapečetí ji.

O složení kauce se postaral agent britské Secret Intelligence Service a v rakvích putovaly, mimo nebožtíků, tajné zprávy Louisy de Bettigniesové a její spolupracovnice Charlotty. Po celé dlouhé měsíce probíhalo spojení bez poruchy. Pak někdo ze zasvěcených zradil, německá vojenská policie otevřela zapečetěnou rakev a našla v ní špionážní zprávy. Stopa vedla k oběma ženám. Dostaly se do vězení a před vojenský tribunál. Ten je sice odsoudil k trestu smrti, ale guvernér von Bissing, poučen nečekanou reakcí po zavraždění Edity Cavellové, změnil oběma trest v doživotní žalář. Louisa de Bettigniesová se ale nedočkala osvobození, zemřela ve vězení. Marie Leonie Vanhoutteová vyšla po porážce Německa na svobodu, za níž tak úspěšně bojovala.

Příběhy vyzvědaček z první světové války připomínají někdy násilně vymyšlené povídky. Ale tajní agenti té doby skutečně používali divadelních převleků a snažili se oklamat soky někdy až neuvěřitelně nedokonalým maskováním. Gabriele Petitové, jedné ze spolupracovnic Edity Cavellové a Louisy de Bettigniesové, bylo na počátku války jednadvalet. Rodiče ji dali vychovat do kláštera. Později pracovala v Bruselu jako prodavačka, zamilovala se, zasnoubila a chystala se na svatbu. Když přišli Němci, utekla se svým hochem do neutrálního Holandska. Mladý muž se přihlásil do francouzské armády, ona zůstala sama a vrátila se do Belgie, aby bojovala proti okupantům na tajné frontě.

Musela mít velké herecké nadání. Říká se, že si dala na krátko ostříhat vlasy, převlékla se do německé důstojnické uniformy, vystupovala jako poručík Walter Henning, dávala se v nočních lokálech do řeči s podnapilými Němci, vyzvíдалa na nich. Jindy, jako Helena Legrandová, využívala svých ženských půvabů ke stejnému cíli. Připravovala transporty Belgičanů přes hranice, převáděla hledané odbojové pracovníky do bezpečí neutrálního Holandska. Jako poručík Henning, pochopitelně v uniformě, zachránila transport uprchlíků.

Stala se legendární postavou belgického odboje. Několikrát se vydala s tajnými zprávami do Anglie a vracela se přes hranice ostnatými zátarasy, chráněna zvláštním oblekem a vybavena nůžkami na drát. V Bruselu si pronajala dva pokoje, jednu místnost obývala jako poručík Henning, druhou jako jeho milénka Legrandová. Bydlela zde v obou převlecích několik měsíců a bytná si přesto neuvědomila, že vlastně neviděla oba nájemníky nikdy pohromadě.

Pak se jí přece jen dostali na stopu. Gabriele Petitové se ještě v poslední chvíli podařilo zničit v obklíčeném bytě kompromitující doklady. Když vpadla německá policie dovnitř, mohla se vydávat za nevinnou Belgičanku. Tentokrát se ještě zachránila, příště už ne. Zatkli ji a postavili před soud. Prvního dubna 1916 pak stála na vězeňském dvoře před popravčí četou. Němci ji zavraždili. Ale na jejím místě už stály jiné dívky, odhodlané bojovat ze všech sil proti nenáviděným okupantům.

KONEC LEGENDY O MATA HARI

Francouzi ji postavili před vojenský tribunál, obžalovali ze špionáže a odsoudili k trestu smrti. Tanečnice, kurtizána, milénka prominentů Mata Hari zemřela u popravčího kůlu ve vojenském prostoru Vincennes patnáctého října 1917 v šest hodin patnáct minut, a v téže chvíli se zrodila legenda o nejznámější vyzvědačce historie.

Dokud žila na výsluní společnosti, byla středem pozornosti novinářů; když ji popravili, stala se ústřední postavou romantických příběhů. Pohotoví autoři vymýšleli další a další zápletky, bravurní příhody nebojácné vyzvědačky vzrušovaly čtenáře, na plátech kin se objevily filmové verze. Slavná herečka Greta Garbo oživila na celé desetiletí užž blednoucí popularitu tajemné Maty Hari, Jeanne Moreauová pak vzkřísila vzpomínky na její hrdinské kousky na další léta.

Na vzniku svého vylhaného životopisu má největší podíl sama Mata Hari. Byla snílek, nerozlišovala mezi výmyslem a skutečností. Tak dlouho vyprávěla o sobě smyšlenky, až jim snad sama uvěřila. Novinářům kdysi napovídala, že se narodila na jihu Indie, ve svatém městě Jaffnapatamu. Její otec prý se jmenoval Assivadam, což znamená „boží požehnání“, a patřil ke kastě vznešených bráhmánů. Snad aby naznačila, kde hledat původ jejího tanečního nadání, vymyslela si exotickou matku, slavnou bajadéru z chrámu Kanda Swany, ale pro jistotu ji nechala zemřít mladou, hned při porodu. Dceru pak adoptovali knězi onoho chrámu. Svatý, mocný, vznešený a bohem požehnaný otec se ztratil z jeviště.

Mata Hari přikrášlila svoje povídání o krutém mládí několika operetními scénkami. Tančovala prý v chrámu při pobožnostech a už tenkrát na sobě nemívala nic. Tak trpěla mezi chlupatými kněžími až do svých třinácti let. Pak se dočkala vysvobození. Jednoho dne se totiž objevil u klášterní zdi mladý, a přirozeně krásný, anglický důstojník, spatřil smutnou tančící dívku, zamiloval se do ní na první pohled, počkal, až se setmí, přešel zeď, vzal ubohou Matu Hari do náručí, uprchl s ní do bezpečí, miloval ji a oženil se s ní.

Exotické prostředí odjakživa lákalo čtenáře a příběh tanečnice je uchvátil snad právě proto, že byl na hony vzdálen všední skutečnosti. Pravda o dětství Maty Hari byla totiž o mnoho prostší. Jmenovala se Margareta Gertruida Zelleová a narodila se sedmého srpna 1876 v holandském Leuwardenu. Otec Adam Zelle byl kloboučník a nikdy se nedostal do Indie. Matka Antje, rozená van der Meulenová, vychovala ještě tři další děti a nevěděla vůbec nic o indických chrámových tanečnicích. Pomáhala manželovi prodávat v krámu čepice. Je pravda, že se rodině nedařilo špatně. Adam

Zelle vydělával, říkalo se dokonce, že je zámožný. Však si také zahrál na honoraci. Koupil dětem vozík, zapráhl do něj na-kartáčovanou kozu a malá Gerta mohla už tenkrát ochutnat pár kapek slávy.

Na první kapitole jejího operetního životopisu je ale přece stopa pravdy. Skutečně se provdala za důstojníka. Nebyl to sice onen pohádkový anglický bohatýr, který ji za noci vyrval ze spárů neřestných knězi, zato byl kapitánem holandské královské armády. Jmenoval se Rudolf MacLeod, přátelé mu říkali Johnny. Jeho rodina pocházela ze Skotska.

Plných sedmnáct let sloužil své vlasti a královně ve východoindické koloniální armádě, trpěl cukrovkou a navíc těžkým revmatismem a byl pro sedmnáctiletou dívku značně opelichaným ideálem. Když se vzali, bylo mu devětatřicet.

Se svou budoucí manželkou se seznámil dost prozaicky. Prostřednictvím inzerátu. Dal ho do novin, zřejmě víc z legrace než s vážným úmyslem, jeho přítel, redaktor De Balbian Verster. Asi se mu zželelo osamělého oficíra, který přijel po letech služby v tropech na dvouletou dovolenou do Holandska, nikoho zde neznal a nevěděl si rady s volným časem.

Gerta Zelleová sice odmalička toužila po velkém světě bohatých a slavných, ale sáhla po první, daleko menší příležitosti. Přečetla si inzerát, řekla si, že je lepší starý manžel pod penzí než žádný, napsala nabídku, prozíravě přiložila fotografii, vyčkala pár týdnů na odpověď, pak se vyfintila na schůzku a na první pohled pochopila, že bude mít úspěch. Za nějaký čas se vzali.

MacLeod se po dovolené vrací zpět do služby, Mata Hari odjíždí se svým chotěm na Jávou. Tam žije v koloniální posádce životem oficířských paniček, nudí se, trpí vedrem, z dlouhé chvíle se začne zajímat o místní tance, porodí dcerku, ale prožívá v manželství pravé peklo. Podle jejího vyprávění se prý dal MacLeod na pití, bil ji a špatně s ní zacházel, dokonce ji nutil, aby se účastnila zvrhlých orgií. Ona se poddává, nic jiného jí totiž nezbyvá, ale začíná manžela nenávidět. Pravým vysvobozením je pro ni kapitánova náhlá smrt. Upil se. Ona zůstává zcela opuštěna s malou dcerkou, kterou nadevše miluje. Takový byl obsah druhé kapitoly životopisu, který Mata Hari o sobě vyprávěla.

Manželství Margarety Zelleové s kapitánem MacLeodem skutečně nebylo šťastné, jenže zčásti právě její vlastní vinou. Snadno a rychle se vžila do role důstojnické paničky, která si může mezi domorodci zahrát na všemocnou bohyni, protože bílý tuwan zde smí vše. Odmalička měla touhu stát se středem společnosti, upozorňovala na sebe všemi prostředky, v koloniích se jí k tomu poprvé naskýtá příležitost. Tak dostává manželství trhliny. Věkový rozdíl k tomu přispívá. Třicátého ledna 1897 se MacLeodovým narodil syn Norman John, v Toempoengu, rok poté, druhého května 1898, dcera Jeana Louisa, které říkali Non. Ta se později stala předmětem spekulací podnikavých autorů, kteří z ní udělali vyzvědačku Bandu.

Mladá paní MacLeodová nebyla vzornou manželkou, ale kapitán si rovněž jen těžko zvykal na spořádaný rodinný život. Vyrostl ve vojenských posádkách, nedokázal se zbavit mládeneckých zlovyků, nebyl tedy zrovna ideálním partnerem pro mladou dívku. Ale o děti se staral, jak mohl nejlépe. Nešťastná smrt malého Normana, který zemřel v koloniích na otravu jedem, byla jednou z posledních příčin manželské roztržky. V prosinci 1902 se rozešli. Margareta MacLeodová se vydala do města svých snů, do Paříže, kapitán požádal o penzionování a vrátil se s malou Non do Holandska.

Mata Hari zažila ve městě radovánek velké zklamání. Myslela si, že se dostane k divadlu, ale musela zůstat na ulici. A neživila se vždy tím nejčestnějším způsobem. Neuspěla ani jako modelka, a tak jí nezbyvalo nic jiného než se vrátit do Holandska. Nejela k manželovi, roztržka mezi nimi byla příliš vážná, ale nastěhovala se k MacLeodovu strýci, kterému napsala z Paříže a vysvětlila mu svízelnou situaci. Starý generál ve výslužbě se jí ujal.

V puritánském Holandsku nevydržela dlouho. V roce 1904 je už zase v Paříži a znovu pokouší štěstí — tentokrát úspěšně. Nej dřív pracuje v jezdecké škole pana Moliéra v rue Benouville, později začíná tančit v podřadných lokálech; říká se, že právě na radu majitele jízdárny.

Skutečné štěstí ji potkalo v osobě sběratele orientálních uměleckých předmětů Guimeta, zakladatele a majitele pozdějšího slavného Guimetova muzea na Place d'Iéna. Její noční vystoupení před vybranou pařížskou společností a v prostředí exotických koberec, hedvábných závěsů a indických plastik vzbudilo až nepochopitelně velkou pozornost. Novináři nešetřili ve svých kritikách superlativy, odpustili Matě Hari diletantství, její indické tance byly ve skutečnosti jen neumělou improvizací. Zřejmě však působivou.

Odborníci tvrdili od počátku, že neumí tančit. Ona sama se přiznala příteli, malíři Pietovi van Hemovi: „Nedovedla jsem tančit. Lidé se na mě chodili dívat, protože jsem měla dost odvahy tančit nahá." Ani toto prohlášení neobsahuje celou pravdu. Mata Hari nikdy neodkládala celý svůj kostým. I když ji dnes můžeme považovat za průkopnici moderního striptýzu, žádná z fotografií, které se zachovaly, nedokazuje, že odkládala i podprsenku. Jak se později ukázalo, měla k tomu důvody.

Vystoupení v salonu pana Guimeta znamenalo první krok ke slávě, nejvýraznějším úspěchem v začátcích Maty Hari bylo však angažmá v pařížské Olympii. Výpravná revue Sen měla premiéru v srpnu 1905. Ředitel Olympie Paul Ruez vyplatil Matě Hari na tehdejší dobu neslýchaně vysoký honorář - deset tisíc franků, ale ne-pře počítal se. Tanečnice měla obrovský úspěch, divadlo bylo stále vyprodáno. Mata Hari se stala evropskou senzací číslo jedna.

Po Paříži Madrid, Vídeň, dokonce i milánská Scala a Monte Carlo; to jsou schůdky, po nichž stoupala ke slávě. Dostávala lákavé nabídky, docílila pohádkové honoráře, ministři i vévodové se ucházeli o její přízeň a ona většinu z nich vyslyšela. Měla prostorné srdce a pružné svědomí, byla prý báječnou milenkou. Ale byla skutečně krásná?

Podle některých novinových reportáží ano. Z příměrů a superlativů, které si pro ni novináři vymysleli, by bylo možné vysázet zvláštní vydání. Zachovalo se dost fotografií, a právě nad nimi zůstává pozorovatel stát v rozpacích. Američan Sam Waagennar se před léty pustil pro svého filmového producenta do detektivní práce. Jezdil po Evropě a pátral po relikviích Maty Hari. Od její bývalé komorné získal album, kam si tanečnice nalepovala nejen fotografie, ale i některé dopisy a navštívenky a novinové články. Je to snad nejdokonalejší série dokumentů, jaká kdy byla o vyzvědačce k

dispozici. A právě na těch fotografiích nevypadá Mata Hari ani zdaleka jako neodolatelná kráska. Na některých lze vystopovat ušlechtilé rysy jejího obličej, na jiných má spíš vulgární výraz. A rozhodně nelze říci o všech snímcích, že by byly vkusné.

Také pamětníci se rozcházelí v mínění. Někomu se líbila, jinému ne. Jisté je, že neměla zdaleka ideální postavu. Je dokonce sporné, zda skutečně tančila nahá. Mata Hari totiž měla proč neodkládat podprsenku. Znalci vedli po celá dlouhá léta o tomto tématu spory. Teprve vězeňský lékař doktor Bizard mohl ukončit pochybnosti konstatováním: „Mata Hari měla neobyčejně malé poprsí se silně zbarvenými, ale ne zcela vyvinutými bradavkami. Nemohla proto mít zájem ukazovat je.”

A zase je po legendě.

Mata Hari byla úspěšná. Jako žena polosvěta žila na plné obrátky. Našla si své místo v tehdejší společnosti. Triumfovala v době, kdy vystupovaly na světových scénách skutečně velké umělkyně: Belle Otéro, Ida Rubinsteinová, Regina Badetová, Isadora Duncanová. Mata Hari neuměla v porovnání s nimi nic. A přece se nebála konkurence.

Sama si vymyslela jakési indické tance, nachytala na ně publikum a muži tleskali, házeli jí kytice k nohám, posílali jí navštívenky. A brzy se po Paříži povídalo, že je Mata Hari milenkou významných politiků, bankéřů, aristokratů, kteří mají co mluvit do běhu tohoto světa. Legenda rostla. V tomto období, tanečnice se právě rozváděla s MacLeodem, se prý odehrála epizoda, která se jí později stala osudovou.

Legenda praví, že jednoho večera stál před šatnou pařížského revuálního divadla Follies Bergere, kde vystupovala tanečnice Mata Hari, krásný mladý muž s kyticí orchidejí v ruce a prosil, aby směl vzdát zbožňované umělkyni svůj hold. Vyslyšela ho. Přišla. Podala mu ruku. On ji uctivě políbil. A právě toto políbení se prý stalo počátkem milostného dramatu údajného markýze Pierra de Montessaca, elegána a světoběžníka, světáka a muže bohatého i duchaplného, který měl jen jedinou chybu: ve skutečnosti vůbec neexistoval. Vymysleli si ho autoři bulvárních románů. A hned mu přisoudili romantickou minulost.

Podle jedné verze byl mužem podsvětí, tedy cosi jako lupič džentlmen, ale žádný markýz, podle druhé byl skutečně potomkem vznešeného rodu, jeho předkové však propíjeli obrovské bohatství tak pilně, že přišli o všechny statky, a on, poslední potomek rodu, se z nouze musel dát na zločineckou dráhu, aby uživil starou matičku baronku. Aby nescházelo nic z rekvizit korunových románů, zapletli autoři markýze ještě do špionáže. Pochopitelně že pracoval pro Němce a Matu Hari přivedl na scestí.

Když ji v předposlední kapitole zatýkala pařížská policie, a podle jiných ve chvíli, kdy ji už vedli na popravu, pustil se ve svém závodním voze značky Bugatti o závod s časem, aby ji vyrval ze spárů kata, ale přijel o minutku později, ona už nežila. Nemohl snést vědomí, že kvůli nedostatečné rychlosti vozu přišel o tak vzácnou milenkou, proto se rozhodl vstoupit do kláštera Miraflores, nedaleko španělského Burgosu, kam v té době odcházivali zhrzení románoví seladoni, kde však prokazatelně nikdo z nich skutečně nežil. Markýz byl smyšlená postava a jeho hrdinské činy rovněž.

Jiný autor se aspoň zčásti přiblížil pravdě, když tvrdil, že byl markýz de Montessac ve skutečnosti ruským důstojníkem. Jiní se ujali tohoto zjištění, a tak se z francouzského neexistujícího Montessaca stává další vybájená postava s různými jmény, podle neinformovaných autorů - ruskými. Jednou se jmenuje Narow, jindy Mazov nebo Marzov, dokonce Marlov.

Ve skutečnosti se jmenoval Vadim Maslov a je pravděpodobné, že se v tehdejší Francii podepisoval Vadim de Massloff. Byl kapitánem prvního zvláštního pluku ruské carské gardy, bojujícího po bohu francouzských jednotek na západní frontě. Při pozdějším výslechu o něm Mata Hari prohlásila:

„5 ruským důstojníkem panem Gasfieldem jsem se seznámila v Paříži, v ulici Tronchet 30, v salonu paní Dangervillové. Ten mi pak představil svého kolegu kapitána Vadima de Massloffa z prvního zvláštního pluku ruské carské gardy, který se stal mým milencem. Byla to velká oboustranná láska. Massloff byl ubytován ve vojenském táboře v Mailly, ale chodil mne při každé příležitosti navštěvovat.”

Asi to skutečně byla velká láska. I když Maslov v té době nebyl jediným milencem Maty Hari. Někteří se pro ni zruinovali. Jiní s ní prožili celé dlouhé měsíce v ústraní. Mata Hari jezdila Evropou jako jiní ulicemi města. Byla populární, měla úspěchy. Zatím to byly triumfální cesty.

S burzovním makléřem Xavierem Rousseauem se nastěhovala do pronajatého zámku Château de la Dorée a žila zde delší dobu jako nepravá madame Rousseau. V kolekci fotografií, které publikoval Sam Waagennar, jsou snímky Maty Hari na koni. Vášnivě ráda si prý vyjížděla do venkovské krajiny.

Pak ještě hostování v milánské Scale a znovu cesta Evropou. Mata Hari se vrací do Paříže a zjistí, že už není sama, kdo se odváží vystoupit na jeviště ve velice sporém kostýmu, indické tance vycházejí z módy, tanečnice stárne. Když ji pak v Berlíně zastihne začátek války, je jí už skoro čtyřicet, a to je dost na umělkyni, zvyklou vystupovat jen v několika průhledných závojích.

Mata Hari je holandskou státní příslušnicí. Holandsko zůstává neutrální a ona se vrací domů. Je to skok do jiného života. Smutná, upjatá, puritánská země, to není prostředí pro tanečnici, které ještě před nedávným ležel u nohou svět prominentů. Pohasínající hvězda si už nemůže dovolit to, co kdysi. Nemá k tomu prostředky.

Jako vždycky předtím tak i nyní jí pomáhají z nesnází bohatí a vlivní muži. Jedním z nich je plukovník holandského královského jezdeckého baron Edouard Willem van der Capellen. Stárnoucí tanečnice by mohla tedy žít dál v přepychu a bez starostí o peníze, kdyby neprožívala hluboké zklamání herců, kteří odcházejí ze scény. Marně se pokoušela o štěstí v Paříži, snažila se navázat spojení, prosila svého impresária, aby se znovu přeptal na angažmá. Bez úspěchu. O Matu Hari už nemá nikdo zájem. A to je nejhorší životní rána, jaká ji mohla potkat.

Zřejmě pokořená prohrou, snaží se utéci k milenci, který jediný ze všech ji může utěšit. Rozhodne se odjet za Vadimem Máslovem. Ten se však v srpnu a září 1916 léčil ve vojenské nemocnici v lázních Vittelu, protože se na frontě

přiotrávil bojovými plyny.

Vittel leží na úpatí Vogéz, v té době uprostřed uzavřené vojenské oblasti, kam nemají civilisté přístup. Není snadné dostat propustku. Zvláště ne pro cizinku. Jenže Mata Hari má hodně vlivných známých a není zvyklá vzdávat se hned po první prohře. Poručík jezdecký Jean Hallaure jí dá tip, jak získat povolení, a Mata Hari udělá svůj osudový krok.

Kancelář vojenské správy pro cizince je na pařížském bulváru Saint-Germain. Mata Hari vejde do budovy, prochází tmavými chodbami, hledá patřičné dveře. V přítmi nemůže přečíst vizitku, zaklepe tedy, otevře a stojí před důstojníkem. Není to však ten, za kterým ji poslal její přítel Hallaure. Mata Hari má před sebou svého budoucího nepřítele na život a na smrt, kapitána francouzské tajné služby Ladoux.

Později se objevily úvahy, zda šlo skutečně o náhodu, jestli si opravdu Mata Hari spletla dveře, nebo jestli se záměrně dostala do sítě předem připravovaného komplotu a zda ji poručík Hallaure úmyslně neposlal k La-douxovi. Druhá možnost je na tehdejší poměry v tajné službě snad až příliš složitá. Tak překombinované intriky pro získání pochybného agenta? Na druhé straně je ovšem zapotřebí posoudit i pozdější zjištění, že podezření, pro které se nakonec dostala před soud, mělo staré datum a pocházelo z Anglie. Mohl o něm vědět i Hallaure, ale určitě o něm věděl Ladoux.

Britská Secret Service se začala, zajímat o mezinárodní styky tanečnice Maty Hari už o dobrý rok dříve. Z Londýna tehdy požádali francouzské Deuxième Bureau o informace. Kapitán Ladoux ve svých pamětech přiznal, že z Paříže posílali do Londýna sice suché a bezvýznamné, ale přece jen tajné informace o stycích a pobytu tanečnice Maty Hari. Ale proč? Čím na sebe upoutala pozornost britské tajné služby?

V Británii nevystupovala, neměla tam známé ani ctitele, nestýkala se s důstojníky královské armády.

Podezření vzniklo pravděpodobně ze souhry náhod. Ani při výsledku vyšetřujícím soudcem, ani v pozdějším procesu se totiž nedokázalo prokázat opak. Mata Hari se po svém návratu z Paříže do Holandska usadila v Haagu. Pronajala si dům, zařídila si ho, lépe řečeno, dal jí ho zařídit její tehdejší ctitel, a snažila se žít uprostřed ospalé měšťácké společnosti po svém; přijímala pánské návštěvy a v Haagu se v té době sešla s německým konzulem, sídlícím v Rotterdamu. Šlo o čistě soukromé setkání v bytě Maty Hari; proto se britskému tajnému agentovi, který měl za úkol sledovat každý krok německého diplomata, nepodařilo zjistit, o čem si ti dva povídali a proč vlastně se sešli. Pro jistotu hlásil výsledek pozorování londýnské centrály s poznámkou, že neměl možnost vyslechnout, co si ti dva povídali za zavřenými dveřmi. To znělo podezřele. Britská Secret Intelligence Service si tedy pro jistotu zapsala Matu Hari do seznamu osob s podezřelými styky. Už tato nic neříkající formulace měla tajemný nádech, jako by se v pozadí skrývala neznámá protizákonná činnost.

Kapitán Ladoux věděl, že Britové Matu Hari z čehosi podezírají. Jeho lidé přece o ní podávali do Londýna zprávy. Ale v žádné z nich se nikdy neobjevila kompromitující fakta. Tanečnice se neprohřešila proti žádným předpisům. Žila, jak se od ní dalo čekat. Bavila se, pořádala večírky, nakupovala šaty a luxusní tretky, přijímala pánské návštěvy. Byla podezřelá jen proto, že to někdo horlivý napsal v Londýně do její evidenční karty.

Pak přišla požádat o propustku do Vittelu, dostala se do kanceláře kapitána francouzské tajné služby Ladoux a nestačila se divit. Viděli se poprvé, ale on Matu Hari znal. To by konečně nebylo u populární tanečnice nic tak divného, jenže on věděl rovněž o Vadimu Maslovovi.

Ladoux se začíná Mate Hari vmlouvat do důvěry. Vyptává se jí na její vztah k Francii, zkouší, zda by chtěla pomáhat jeho zemi v boji proti nepříteli. Mata Hari je nejdřív překvapena. Nečekala takové setkání ani takový rozhovor. Neodpovídá na otázky. A Ladoux jí nabízí práci v tajné službě, chtěl by z ní mít vyzvědačku ve službách Francie. Hovoří o výhodných podmínkách a Mata Hari je zrovna bez prostředků. Má přijmout? Vždycky ji lákalo nepoznané. Nikdy se nerozmýšlela, má-li rovnýma nohama skočit doprostřed dobrodružství. Ale teď přece jen váhá, žádá čas na rozmyšlenou.

Kapitán Ladoux se rozplývá ve zdvořilostech, je samá ochota. I když to není v jeho pravomoci, zařídí, aby Mata Hari dostala propustku do Vittelu, popřeje jí šťastnou cestu a hezké zotavení a čeká, až semínko vzklíčí. Mata Hari odjíždí za svým Máslovem a Ladouxovi tajně sledují její každý krok. Ale neobjeví na jejím chování jediný kaz. Ani slovo z její hlídané korespondence nenasvědčuje tomu, že by pracovala jako vyzvědačka ve prospěch cizí mocnosti. Všechno v nejlepším pořádku. Zdánlivě, protože podezření zřejmě trvá.

Mata Hari se podle programu vrací do Paříže a její schůzky s kapitánem Ladouxem jsou stále častější. Přijala totiž hned po návratu jeho návrh. Bude pracovat pro Francii, má rozsáhlé styky v nejvyšších kruzích po celé Evropě, díky svým vlivným známým může být zemi prospěšná. Za své služby žádá zatím jednorázový honorář - rovný milion franků.

Podle stenogramu Manuela Baudoina, který zapisoval výpověď Maty Hari, navštívila někdy uprostřed září kapitána Ladoux a navrhla mu, že se pustí do práce na území okupované Belgie. Když se jí zeptal, jak to chce udělat, předložila mu svůj plán.

„Vzpomněla jsem si na svého milence van der Schalka. Kdysi mě představil v Amsterdamu jednomu z tamějších nejvlivnějších bankéřů Wurfbainovi, který mi dělal různé návrhy, já jsem ho však nevyslyšela. Často mi opakoval: přijďte za mnou do Bruselu, mám tam nádherný dům. Dělá velké obchody pro německý generální štáb, znám tam kdekoho. Aspoň uvidíte, jak se dovedeme bavit za dobře zavřenými dveřmi ve společnosti maďarských, německých i belgických děvčat...”

Wurfbain byl velmi významným mužem s vlivným postavením: říkali o něm, že je pravou rukou generála von Bissinga. (Generální guvernér Belgie v době německé okupace, pozn. V. P. B.) Vysvětlila jsem proto kapitánovi svůj plán: pojedu domů do Haagu, napíši Wurfbainovi pár milých lichotek a současně ho pozvu na kávu. Pak pojedu do Bruselu, vezmu si s sebou nádherné toalety, navážu tam známosti s důstojníky generálního štábu...”

Kapitán Ladoux asi ztratil řeč. Milion franků, to byl možná roční rozpočet celého Deuxième Bureau. Mata Hari měla pro svůj požadavek ryze ženské zdůvodnění. Chtěla by se provdat za kapitána Máslová. On však pochází z velice

vznešené a hlavně bohaté rodiny. Aby se mohla cítit mezi budoucími příbuznými jako mezi sobě rovnými, musí přinést do manželství pořádné věno. Proto se odhodlala sloužit Francii na tajné frontě, proto udělá, co si pan kapitán bude přát; však uvidí, jak se mu taková investice vyplatí, ona to přece umí s muži, její známosti sahají až k nejvyšším špičkám společenského i politického života, princové, baroni, ministři, bankéři...

Nedohodli se ani o výši honoráře, ani o úkolech Maty Hari, ale tanečnice přece jen odjíždí do Holandska ve službách francouzské špionážní ústředny. Zavázala se pracovat podle pokynů kapitána Ladoux. Nedal jí milion franků, nedostala od něj vůbec nic, jen snad dobře miněnou radu, aby se vrátila do vlasti raději přes Španělsko. Bude to méně nápadné.

Ladouxovi agenti ji na cestě sledují. Jsou jí v patách v Madridu i ve Vigu, hlásí, že telefonovala do místní německé banky, je jim známo, že se spojila s německým konzulem. Pak si objednala kabinu první třídy na lodi Hollandia a odjela do vlasti. A cestou nastaly potíže.

Kapitán Ladoux, zřejmě ve snaze udělat sám sobě reklamu, rozšířil ve svých pamětech, které byly senzací poválečné špionážní literatury, pověst o dramatickém dopadení vyzvědačky Maty Hari. Udělal to zřejmě také pro uklidnění vlastního svědomí, použil epizody sám pro sebe jako alibi. Z počáteční nepříjemnosti, která se mohla snadno vysvětlit, se totiž nakonec vyvinula tragédie.

Není pravda, jak se podle Ladoux ještě dnes píše, že Mata Hari vyplula na Hollandii a byla přinucena na širém moři přestoupit na britský torpédoborec „The Marvellous“, na němž ji eskortovali do jistého vojenského přístavu, kde už čekala limuzína, a ta ji pak dopravila rovnou do Scotland Yardu před přísného sira Basila Thompsona. Naopak, pravda je, že Mata Hari dojela na lodi Hollandia bez tušení čehokoliv zlého až do britského přístavu Falmouthu, kde loď podle plánu přistála.

Na palubu vstoupili úředníci Scotland Yardu, snad také celníci a přístavní policie, mezi nimi jakýsi Grant. Prohlížel doklady cestujících, nad cestovním pasem Maty Hari začal kroutit hlavou, pak prohlásil, že se mu její doklad nezdá, zřejmě je falšovaný, zatýká ji proto jménem zákona pro důvodné podezření, že cestující není paní Margareta MacLeodová-Zelleová, ale hledaná německá vyzvědačka z Hamburku Clara Benedixová. Britská tajná služba po ní už dávno pátrá.

Mata Hari se nedostala s eskortou do Londýna tak pohodlně, jak to popisovali autoři senzačních románů. Grant předvedl podezřelou, po dlouhém putování vlakem, třináctého listopadu 1916 šéfovi protišpionážního oddělení siru Basilu Thompsonovi. Ten také uvěřil, že se jim podařilo polapit nebezpečnou vyzvědačku.

Jenže všechno bylo docela jinak. Mata Hari jasně prohlásila, kdo je, kde bydlí, udala reference, kde a koho se na ni mohou zeptat, energicky trvala na tom, aby se mohla spojit s velvyslancem své země a požádat ho o ochranu. Je příslušnicí neutrálního Holandska, Scotland Yard nemá právo takhle s ní zacházet. Z tehdejší korespondence mezi sirem Basilem Thompsonem a nizozemským velvyslanectvím v Londýně je zřejmé, že Scotland Yard, lépe řečeno onen Grant, udělal chybu a sir Basil Thompson se snažil najít východisko z nepříjemné situace. Mata Hari se dovolávala ochrany svého velvyslance, šlo o populární osobu, známou v celé Evropě, mohlo snadno dojít ke skandálu. Tak hledal sir Basil Thompson cestu z bryndy. Sám věděl, že podezření, vyslovené o jejích cestovních dokladech, nemůže před odborníky obstát. Matu Hari propustili, internovali ji v přepychovém hotelu Savoy na londýnském nábřeží a přemýšleli, jak dál. Sir Basil Thompson se rozhodl pro další výslech a pustil se do něj s takovou vervou, že se mu přece jen podařilo najít východisko z nouze.

Vyšetřovatelé Scotland Yardu jsou na slovo vzatí odborníci. Vědí, jak klást otázky, aby podezřelého zmátli. Margareta Zelleová mluvila zpočátku o své cestě jako o výletě, pak tvrdila, že se prostě chtěla vrátit domů, později přidávala stále další důvody. Zbytečně moc mluvila, nakonec se zamotala do vlastních výmyslů a sir Basil Thompson měl konečně na stole přiznání. Mata Hari cestuje do Holandska s tajným posláním, ale ne pro německou tajnou službu, pracuje pro francouzské Deuxième Bureau. Mata Hari uvažuje na první pohled logicky, z hlediska taktiky tajných služeb ale zcela naivně. Myslí si, že Britové jako spojenci Francouzů nemohou mít proti jejímu poslání námitky. Konečně, jestli pan Thompson nevěří, ať se zeptá svého pařížského kolegy kapitána Ladoux.

Za půlstoletí, které uplynulo od této události, se objevilo mnoho dohadů o tom, jak to tenkrát skutečně bylo. Žádná z verzí není bezpečně ověřena. Ani epizoda s dopisy se neobjevila v protokolech pozdějšího soudního líčení. Podle této verze dal kapitán Ladoux Matu Hari na cestu šest dopisů pro tajné agenty v Belgii. Měla je cestou do Holandska odevzdat, a tím složit špionážní maturitu. Šlo jen a jen o zkoušku spolehlivosti.

Podle tvrzení samého kapitána Ladoux, kterému ale sotva lze uvěřit, prý šlo o prozrazené agenty, které francouzská tajná služba stejně už před časem odepsala. Jediný z nich ještě pracoval. Snad necelé dva týdny poté, co dostala Mata Hari do ruky dopis s adresou tohoto agenta, ho Němci zatklí a později popravili. Mata Hari ho prý prozradila. To měl být později důkaz, že pracovala pro Němce. Pravděpodobnější však je, že úředníci Scotland Yardu dopisy, pakliže je Mata Hari u sebe měla, při osobní prohlídce našli a zabavili je jako podezřelý materiál. Proto je nemohla odevzdat ani agentům, proto se jimi ani později nemohla na důkaz nevin vykázat kapitánu Ladouxovi.

Skutečnost ale byla jiná. Ukvapený sir Basil Thompson se přesvědčil, že se Scotland Yard dopustil přehmatu, ale podle přání zadržené zatelegrafoval do Paříže, aby si ověřil její tvrzení. Kapitán Ladoux věděl, že Britové už dávno předtím podezřívali tanečnici Matu Hari, ale přesto ji získal pro tajnou službu. To se neshodovalo se spojeneckými úmluvami. Kapitán Ladoux by byl musel přiznat svému britskému kolegovi porušení pravidel fair play a osobní fiasko: jeho agentka neměla úspěch. Britové ji odhalili, jeho metody vyšly na světlo boží. Nechtěl připustit profesionální prohru, byl neobyčejně ješitný. Zapřel jednání s Matou Hari, otelegrafoval do Londýna, že ničemu nerozumí, o ničem neví, ať pošlou tu ženskou raději zpátky, odkud přišla, bude to jistější.

Aby nevypadal docela jako břídl, vyslovil ještě podezření, že tanečnice třeba pracuje pro Němce. Sir Basil Thompson neměl jediný důkaz pro takové podezření. O případ se zajímal holandský velvyslanec v Londýně, později

dokonce holandské ministerstvo zahraničních věcí. Jemu podává londýnský velvyslanec de Marees van Swinderen zprávu o průběhu aféry. To je mnoho nepřijemné pozornosti.

Sir Basil Thompson kapituluje, propustí Matu Hari a doporučuje jí, aby se vrátila do Madridu. Tlumoch tak přání kapitána Ladoux, který kalkuluje s tím, že by v Holandsku ztratil Matu Hari z dohledu, vrátí-li se však do Madridu, může ji brzo čekat v Paříži. Druhého dne po propuštění požádala Margareta Zelleová španělský konzulát v Londýně o vstupní vízum, jedenáctého prosince 1916 se už hlásí na holandském konzulátu v Madridu.

Vše další, co se udalo, bychom mohli kvalifikovat buď jako nehoráznou smělu tanečnice Maty Hari, nebo jako past kapitána Ladoux, který se rozhodl zbavit se jí za každou cenu. V událostech těch dnů je totiž až příliš mnoho nešťastných náhod, až příliš mnoho podezřelých a nikdy nevysvětlených okolností.

Po zprávě sira Basila Thompsona dal kapitán Ladoux rozkaz francouzské odposlouchávací službě, aby registrovala všechny depeše, které prý vysílala již hezky dlouho své centrále do Berlína jakási německá vysílačka odněkud z okolí Madridu. Je podezřelý, že věděl o její činnosti už dřív, ale rozkaz dal až nyní; přinejmenším je pozoruhodné, že měl na stole už za pár dní několik rozšifrovaných depeší, které si údajně vyměnili němečtí vyzvědači se svým berlínským šéfem.

Agent H-21 přijel do Madridu, získali ho Francouzi, ale Angličané ho vrátili do Španělska. Žádá o peníze a další pokyny.

Za dva dny poté poslali prý z Berlína tuto odpověď:

Vyřídte jí (pro jistotu už ženský rod, pozn. V. P. B.), aby se vrátila do Francie a pokračovala v plnění úkolů. Dostane šek na 5 000 franků na banku Kramer Comptoir d'Escompte.

Kdo měl dost dobré vůle a nedostatek soudnosti, mohl si myslet, že H-21 je Mata Hari. Ladoux ty depeše přivítal s nadšením. To byla voda na jeho mlýn. Podezření vzrůstalo. A kapitán Ladoux nařídil svým agentům v Madridu, aby podezřelou nespustili z očí. Ti zjistili, že prý se stýká s německým námořním přidělcem v Madridu, ve skutečnosti šéfem tamější německé špionážní rezidentury von Krohnem.

Nebylo to tak. Došlo k záměně jmen. S panem von Krohnem se stýkala, a to velice důvěrně, leč z ryze služebních důvodů, skutečná vyzvědačka Marta Richerová. Mata Hari sice věděla, kdo je von Krohn, ale vyhledala po svém návratu do Madridu jiného německého přidělence podobného jména, von Kalleho, který sice také pracoval pro německou zpravodajskou službu, ale nebyl jejím místním šéfem jako von Krohn.

Dosud otevřenou záhadou madridského pobytu tanečnice Maty Hari zůstal až do dnešních dnů její vztah k tehdejšímu nadporučíkovi, pozdějšímu admirálovi Canarisovi, smutně proslulému šéfovi Hitlerovy tajné služby. Nenašly se pádné důkazy pro jednoznačný soud o tomto „madridském období“, snad proto se objevují i zcela protichůdné názory. Pozdější admirál Canaris se údajně seznámil s tanečnicí Matou Hari už za její první návštěvy Madridu, když vystupovala ve slavném Trocadéru. Zamiloval se do ní. Ale nebyl ani v uniformě, ani se nejmenoval Canaris. V hotelu ho znali jako seňora Reed-Rosase, obchodníka odněkud z Latinské Ameriky.

Jedním z prvních velkých anglických poválečných zklamání byl výsledek bitvy u Coronelu, v níž německý admirál Spee rozprášil loď „královny moří“. Britská Admiralita připravovala protiúder. K dobrému výsledku měli přispět především tajní agenti tehdejší britské Secret Service, kterým se podařilo rozluštit německý námořní kód, a dva „trojské koně“, zhotovené v britských loděnicích.

Admiralita se musela pokusit o vylákání flotily admirála von Spee a přinutit ho k boji. Ale admirál dobře věděl, že na něho číhají všechny spojenecké bojové lodě a vyhýbal se jim. Akce nesměla být z britské strany riskantní, proto museli doplnit eskadru britského admirála Sturdeho ještě dvěma obrněnými kolosy, které kotvily v Egejském moři. Němečtí agenti je hlídali a hlásili každý jejich pohyb. Proto se Britové rozhodli pro válečnou lest.

Dokaři postavili na pontony makety těch dvou lodí z prken a juty, natřeli je šedou barvou, takže vypadaly z dálky jako skutečné křižníky. Za mlhy, pod ochranou noci je vyměnili za skutečné lodě. Ty se pak přidaly k flotile admirála Sturdeho. Operace mohla začít.

V tu chvíli odeslal britský tajný agent, pracující v německém hlavním stanu námořních sil, zašifrovaný telegram, v němž dávalo vrchní velení admirálovi Spee rozkaz přiblížit se s celou eskortou k Falklandským ostrovům a palbou zničit vysílačku v Port Stanley.

Německý admirál se sice divil podivnému rozkazu, ale vydal se na cestu, aby jej splnil. Osmého prosince se pak odehrála nedaleko Falklandských ostrovů historická bitva. Britové potopili Němcům všechny lodě, zachránil se jedině lehký křižník Dresden. Na jeho palubě přežil porážku námořní poručík zpravodajské služby Wilhelm Canaris, pozdější šéf Hitlerovy tajné služby.

Podle některých pramenů se už tenkrát vyznamenal. Zasloužil prý se nemalou měrou o záchranu křižníku, který proklíčkoval podél rozervaného pobřeží Chile a na čas se schoval před pronásledovateli v kterémsi hluboké zátocy. Anglické lodě mu však byly na stopě. Na jaře 1915 objevily Dresden v zátocy Cumberland Bay a vyřadily ho z akce několika dobře mířenými ranami z patnácticentimetrových kanónů.

Části posádky se přitom podařilo utéct na pevninu. Také Canaris se dostal do chilského internačního tábora, ale nezůstal zde dlouho. Obstaral si falešné papíry na jméno Reed-Rosas, s nimi se dostal do Španělska. V Madridu se pak usadil s vědomím berlínské centrály jako vážený obchodník ze zámorí.

Canaris se tady prý seznámil s Matou Hari, ta se stala jeho milenkou, a podle autora jedné z českých publikací o případech z oblasti tajných služeb se prý dokonce před pařížským tribunálem k tomuto milostnému poměru bez rozpaků přiznala. Podle tohoto autora se rovněž vyjádřila, že jí Canaris za její přízeň platil penězi své vlády, tedy částkami určenými pro německé tajné agenty.

Podle této, a řekněme si hned naprosto nepravděpodobné verze, byl Canaris příčinou jejího pádu. Chtěl se jí zbavit, proto prý ji německá vyzvědná služba poslala do Francie, ale současně podala zprávu o jejích úkolech německému

rezidentovi v Amsterdamu. Zašifovali ji úmyslně kódem R-24, o němž věděli, že ho Francouzi dovedou číst. Proto prý se stal údajný telegram pro Matu Hari osudným.

To všechno je nepravděpodobné hned ze dvou důvodů. Nadporučík Canaris žil v Madridu jako chilský obchodník Reed-Rosas. Mata Hari měla vysoké styky a vznešené ambice. Není pravděpodobné, že by se byla zajímala o nevýznamného cizince. I kdyby se s ním však byla seznámila, pak by Canaris jistě nebyl spěchal s odhalením, že není Reed-Rosas, ale ve skutečnosti námořní důstojník z křižníku Dresden, který utekl a provozuje teď ve Španělsku špionáž pod cizím jménem.

Také v souvislosti s údajnou zprávou Maty Hari o ponorkové základně v Mehdi na marockém pobřeží, kde měly být ukryty zásoby pro německé ponorky, není pravděpodobná. Není jisté, existovala-li taková základna vůbec, není logické, že by o ní Canaris mluvil. A tak se rozplynula další část romantické legendy, v níž se autoři snažili spojit věhlas dvou populárních jmen: pozdějšího admirála Canarise a tanečnice Mary Hari.

Je však velmi pravděpodobné, že jistí pánové, a museli to být Němci, přece jen zaplatili milostnici Matě Hari za její galantní služby z peněz své tajné služby. Není vyloučeno, že chtěli ušetřit a zapsali ji na výplatní listinu tajných agentů, možná že pro věrohodnost dokonce předstírali, že jim odevzdala nějaké tajné zprávy. Snad pro jistotu i takové zprávy za ni vyrobili a odeslali je berlinské centrále. Podezřelým je v tomto případě von Kalle, ale nadporučík Canaris sotva přichází v úvahu. Byl tehdy ještě příliš bezvýznamným kolečkem soukolí a stěží by byl našel možnosti k takové machinaci.

Mata Hari sotva měla něco společného s pozdějším šéfem Hitlerovy tajné služby Canarisem. Na madridské půdě se však křížoval její životní příběh s osudem jiné, skutečně slavné a výkonné vyzvědačky Marty Richerové, která prokázala Francii neocenitelné služby. A není dokonce vyloučeno, že nepřímo přispěla k tragickému pádu bývalé tanečnice.

Marta Richerová byla elegantní, hezká a přitažlivá Francouzka, celou duší oddaná vlasti. Před válkou se proslavila jako jedna z mála pilotek (odtud její nom de guerre - přezdívka L' alouette - skřivánek). Narodila se v Lotrinsku, za svobodna se jmenovala Betenfeldová. Její manželské štěstí netrvalo dlouho, její muž, válečný letec, padl v roce 1916. Téhož dne, kdy dostala obálku s úmrtním oznámením, rozhodla se pomstít jeho smrt a ze všech sil bojovat proti Němcům.

Podle některých zpráv se seznámila s kapitánem Ladouxem ještě za života svého manžela, po jeho smrti se pak k němu obrátila o radu — a stala se francouzskou vyzvědačkou ve službách Deuxième Bureau.

Nejdřív ji poslali na školení. První služební cesta ji vedla do Švédska, kde se měla vetřít do německých kruhů. Neuspěla a vrátila se s nepořízenou do Paříže. V létě 1916 se však objevila, vyzbrojena nákladnými toaletami, v mondénních španělských přímořských lázních San Sebastianu, vydávala se za bohatou vdovu, zdůrazňovala při každé příležitosti své německy znějící jméno - Betenfeldová, a snažila se dostat do styku s německými diplomaty, a především s důstojníky německé výzvědné služby, jejíž centrála sídlila v blízkém přístavu Vigo.

V San Sebastianu žili prominenti mírovým životem: kasino s ruletou, luxusní bary s břišními tanečnicemi, noční dýchánky na terasách nad mořem. A v takovém ovzduší měla hezká, mladá vdova značné šance. Jenže si musela počkat na německého cítele.

Jmenoval se doktor Stephan a myslel si, že má neslýchané štěstí. Nejen že našel báječnou společnici, ale získal pro svou tajnou službu i nadějnou vyzvědačku. Marta Richerová se mu totiž jednou po půlnoci přiznala, že prohrála v kasinu tak velkou částku, že se bude muset vrátit domů. Doktor Stephan jí nabídl půjčku a slušně placené místo v německé tajné službě. Marta Richerová přijala oboje a tvářila se odevzdaně — jako že jí nic jiného nezbývá.

O několik dní později se setkala s přidělcem německého velvyslanectví v Madridu Hansem von Krohnem, rezidentem německé tajné služby pro oblast Španělska. Byl to důstojník v nejlepším věku, v námořní uniformě, s vybraným chováním a na první pohled se do hezké vdovy zamiloval.

Při první vyjízdě vozem po pobřežní silnici se pan korvetní kapitán choval velmi korektně, při příštím setkání si troufl o krůček dál, když pochopil, že hezké vdově rovněž není lhostejný, odvážil se a políbil ji. Téhož večera se stala Marta Richerová milenkou německého špionážního rezidenta von Krohna.

Kapitán von Krohn byl ženatý a jeho mladá a hezká manželka na něj čekala v madridském bytě. Přesto vzal svou novou milenkou a odvážil se představit ji své ženě jako poslední a velice nadějný objev německé špionážní služby.

Madame Richerová docílila, co chtěla, kapitán Ladoux mohl brzo očekávat výsledky. Voň Krohn poslal svou novou milenkou na výzvědy do Le Havru. V tamějších loděnicích se stavěly nejnovější typy francouzských ponorek, přístav přestavovali, aby v něm mohli přijímat velké zámořské lodě s americkými vojáky, na které čekali velitelé spojeneckých linií. Marta Richerová přinesla von Krohnovi nepodstatné informace, ale on její zájezd přesto považoval za úspěšný. Především byl úspěšný pro francouzské Deuxième Bureau kapitána Ladoux. Němci dali totiž madame Richerové nový druh neviditelného inkoustu ve formě drobných kuliček, ona je měla rozpustit ve vodě a poslat pak zprávu v obyčejném dopise do Berlína. Chemikálie byla naprosto spolehlivá, protože ji nepřítel ještě neznal. Marta Richerová zprávu odeslala, ale předala Část kuliček laborantům z Deuxième Bureau. Od té chvíle mohla francouzská tajná služba číst zprávy německých agentů a německá špionážní služba o tom neměla ponětí.

Elitní vyzvědačka Marta Richerová měla úspěch, ale zpočátku musela zápolit s nedůvěrou pařížských velitelů. Když se jí podařilo vytáhnout ze svého milence údaje o německé ponorce, která tajně přistála u neutrálních španělských břehů, nevěnovali v Paříži jejímu sdělení patřičnou pozornost a kapitánovi ponorky se podařilo nepozorovaně odplout k další akci. Teprve potom si madame Richerová získala plnou důvěru. Do Paříže totiž došla zpráva, že německá ponorka se dostala přes spojeneckou blokádu, informace madame Richerové byla tedy pravdivá.

Berlín ji posílá s tajnými instrukcemi pro diverzanty do Argentiny a Brazílie, ona je cestou rozšifruje a předává kapitánu Ladouxovi, doporučí von Krohnovi francouzského tajného agenta, který se usídlí přímo u pramene tajných

informací, pařížské Deuxième Bureau zaznamenává na kontě Marty Richerové jeden úspěch za druhým a vyzvědačka, pracující pro obě strany, dává k dispozici francouzské tajné službě dokonce své vysoké honoráře, které inkasuje od Němců. Když se v Madridu objevuje tanečnice Mata Hari a nápadně se snaží o sblížení s důstojníky německé tajné služby, což se jí brzy daří, podává o tom Marta Richerová pravděpodobně zprávu do Paříže. Kapitán Ladoux tak dostává další kamínek do své mozaiky — podezření proti Matě Hari roste. Protože zkušená žena polosvěta, ale nezkušená vyzvědačka Mata Hari se dopouští začátečnických chyb - a především zbytečně mluví.

Snad si Mata Hari skutečně chtěla vydělat jako vyzvědačka, možná že si chtěla vysloužit obdiv svého pařížského styčného důstojníka kapitána Ladoux. Přijela do Madridu a snažila se za každou cenu získat pro Francouze tajné informace. V telefonním seznamu si našla jméno a adresu německého vojenského přidělence von Kalleho (tedy nikoliv, jak někteří autoři nesprávně tvrdili von Krohna) a požádala ho o schůzku.

Kapitán Bouchardon zahájil výslech tanečnice v úterý 13. února 1917 ve své nepříliš velké kanceláři v budově Chancellerie, spojené vnitřními dvory a chodbami s justičním palácem, jehož hlavní vchod je na nábřeží Seiny Quai de l'Horloge. Stůl a dvě židle, v koutě zasklená skříňka na spisy, okno do dvora bez záclony, pach včera vykouřených cigaret a kancelářského prachu. To byla scéna, na níž se odehrálo drama o čtrnácti dílech.

Byla zima a v cele mrzlo. Mata Hari se po probdělé noci těšila na sice nepřívětivou, leč vytopenou kancelář svého soka. Kapitán Bouchardon nebyl ani hezký, ani přitažlivý muž. Bylo mu šestačtyřicet, měl málo vlasů a řídkou bradku, choval se sice jako typický důstojník, měl však pro Matu Hari nebezpečnou vlastnost: dokázal účastně naslouchat jejímu vyprávění. Tak se čtrnáct výslechů podobalo spíš společenským dýchánkům, při nichž kurtizána s dobrodružnou minulostí povídala o svém romantickém životě a spíš se vychloubala, co všechno má za sebou a s jak významnými i zajímavými muži se milovala. Kapitán Bouchardon byl zavilý nepřítel, ale nechoval se tak. Občas uznale kývl hlavou, v pravý čas se usmál, chvílemi se tvářil obdivně, ale pečlivě zdůrazňoval písaři Manuelovi Baudoinovi to či ono.

Nejdřív vyslechl životopis podezřelý. Potom přehodil výhybku a zeptal se:

„Jak to bylo tenkrát v Berlíně? Pár měsíců před vypuknutím války?"

„Setkala jsem se se starým přítelem, poručíkem Kiepertem," začala Mata Hari.

„Kdy to bylo?"

„V dubnu nebo květnu 1914. Přesně si to už nepamatuju. Šli jsme spolu na oběd. A hned druhého dne se v jakémsi pokoutním plátku objevil článek s drby o Kiepertově manželce. Tvrdili o ní, že je Rakušanka, ale ona byla Maďarka. A pisálek se taky zmínil o našem setkání. Psal o staré lásce i o tom, že jsem se rozešla s bohatým majitelem panství, který má své sídlo na okraji Berlína."

„Jmenovali ho?"

„To si netroufli. Napsali jen, že je to rytíř K. A tvrdili, že jsem od něj při rozchodu dostala několik set tisíc odstupného. Doslova napsali odstupného. Bylo to svinstvo."

„Měl ten článek nějaké následky?" zeptal se kapitán.

„Samozřejmě. Už jsem se s Kiepertem nesešla. Vymluvil se, že to nejde. Věděl, že odjíždím do Paříže, a tak mi řekl, že se tam brzo uvidíme. Jenže já jsem měla ještě na celých šest měsíců angažmá v divadle Metropol. Tenkrát jsem si myslela, že zůstanu v Berlíně delší čas."

„Takže jste byla sama?"

„Nejdřív jsem napsala svému dobrému příteli, francouzskému ministrovi obrany Messimyovi. Chtěla jsem, aby za mnou přijel. Odpověděl mi, že to nejde. Jako člen vlády nemůže jezdit přes hranice, kdy se mu zachce."

„Našla jste si někoho jiného?"

„V květnu nebo v červnu jsem se stala milenkou důstojníka Kuntzeho z námořní základny v Prestigu. Ten mi taky řekl, že se zanedlouho setkáme ve Francii. Tak jsem si řekla, že to asi je vážné, že to musím napsat do Paříže. Sedla jsem si a napsala jsem svému někdejšímu milenci, známému pilotovi Henrimu Capeferetovi, který první přeletěl nad Paříží. Nedostala jsem odpověď."

Zнала a milovala se s mnoha důstojníky. Později tvrdila, že má ráda uniformy. Kapitán Bouchardon si její jednostranný zájem vysvětloval jinak. Námořní základna Prestig se totiž jmenovala ve skutečnosti Putzig, nalézala se nedaleko přístavu Danzig (Gdaňsk) a patřila ke třem největším na pobřeží Baltského moře. Dvě další byly v Kielu a Warnemünde. Mata Hari si zalhala i při vyprávění o milenci Capeferetovi. Jmenoval se Henri Kapférer a nebyl pilotem, který první přeletěl Paříž, ale majitelem a zároveň ředitelem firmy Astra Corporation, která začala v roce 1904 stavět vzducholodě. Kapférer byl pilotem některých z nich.

Kapitán nechával Matu Hari vyprávět. Nezasáhl, ani když lhala, jako když tiskne. Jako zkušený vyšetřovatel zpravodajské služby věděl, že se dřív nebo později zaplete do vlastních tvrzení. Měl pravdu. Někdy jen přikrášlovala skutečnost, snad aby se dělala zajímavější, jindy zapomněla, co řekla včera.

„Koncem července jsem večeřela v separé jedné restaurace s mým milencem, policejním šéfem Griebelem. Zaslechli jsme hluk demonstrace. Griebel o ní zřejmě věděl. A tak jsme šli spolu na náměstí, kde bylo strašně moc lidí. Shromáždili se před císařským palácem. Jako blázni řvali pořád Deutschland uber alles. Krátce potom začala válka. Sebrali všechny cizince. Mohla jsem zrušit smlouvu s divadlem, kde jsem vystupovala, ale dlužila jsem divadelnímu krejčímu za kožešiny, šperky a toalety osmdesát tisíc franků. Sbalila jsem, co se dalo, a odjela jsem do Švýcarska. Tam se mi však ztratila zavazadla. Přišla jsem o všechno. Tak jsem se ještě nakrátko vrátila do Berlína, ale pak jsem se rozhodla, že se vrátím do Holandska."

Neměla se koho zeptat na radu? Bloudila Evropou jen tak nazdařbůh? Byla zvyklá vybírat si muže, kteří by se o ni postarali a spoléhala na štěstí? Mnohé, co dělala, mělo daleko k rozumnému jednání zkušené ženy a profesionální svůdnice. Zřejmě udělala vždycky to, co ji právě napadlo.

„Vrátila jsem se do své vlasti a byla jsem docela na dně. Neměla jsem vůbec žádné peníze. Je pravda, že jsem měla v Den Haagu někdejšího milence, plukovníka barona van der Capellena, z druhého jízdního pluku. Byl bohatý, ale ženatý. Protože jsem věděla, jak moc si zakládá na dobrém oblečení, nemohla jsem si s ním dát schůzku dřív, než seženu patříčné toalety. Proto jsem využila první příležitosti. V Amsterdamu jsem byla v kostele. Když jsem po mši vycházela ven, oslovil mě jakýsi muž. Byl to bankéř, jmenoval se van der Schalk a stal se mým milencem. Byl hodný a mimořádně velkorysý. Řekla jsem mu, že jsem Ruska, proto mě vozil po Holandsku a ukazoval mi svou zem. Netušil, že ji znám líp než on. Když se mi podařilo obnovit garderobu, vypravila jsem se za baronem van der Capellenem. Ten je mým milencem dodnes.”

Byl večer 13. února, ale podezřelá vyzvědačka nebyla z výsledku unavená. Přidala na dobrou noc ještě jednu životní příhodu, která později taky svědčila proti ní.

„Řeknu vám ještě, co se mi stalo v květnu 1915. Měla jsem v Paříži uschovány nějaké věci. Tak jsem se pro ně vrátila.”

„Kudy jste jela do Paříže?” zeptal se kapitán Bouchardon.

„Přes Anglii a Dieppe. Pak jsem bydlela tři měsíce v Grand hotelu a stala jsem se milenkou markýze de Beauforta, který tam taky bydlel. Víte, nechtěla jsem být sama.”

„Teprve potom jste se vrátila do Holandska?”

„Ano. Anglická hranice však byla uzavřena, kvůli nějakým vojenským přesunům, tak jsem musela se svými deseti transportními bednami do Holandska přes Španělsko.”

Výslech skončil. Strážní odvedli Matu Hari do cely vězení Saint-Lazare. Ještě předtím požádala vyšetřovatele, aby vyrozuměl advokáta Maître Cluneta. Byla by ráda, kdyby ji zastupoval.

Nepamatovala si data, pletla si jména. Není pravděpodobné, že by to dělala schválně. Měla v mnoha evropských městech tolik milenců, že si je snad ani nemohla zapamatovat. Jedním z nejštědřejších byl bezesporu baron van der Capellen. Když se vrátila do Holandska, musel však narukovat a sloužil kdesi v holandském pohraničí. Zůstala tedy bez prostředků i bez partnera, cítila se opuštěná, byla smutná. Tak probírala možnosti jednu po druhé, nakonec napsala markýzovi de Beaufortovi, aby za ní přijel. Nemohl opustit Paříž, a tak se Mata Hari rozhodla, že pojede za ním. Druhého dne při výslechu vyprávěla o své osudné cestě lodí Hollandia a o epizodě z 24. května 1916.

„Nalodila jsem se na Hollandii a chtěla jsem cestovat přes Vigo a Madrid. Na lodi jsem se seznámila s jakýmsi Holanďanem Hoedemakerem. Byl prý britským vyzvědačem. Jezdil na lodích mezi Amsterdamem a Vigem a špicloval holandské, dánské a norské obchodníky cestující do Jižní Ameriky, aby tam navázali obchodní styky místo Němců. V přístavu Falmouth stál obvykle vedle britského důstojníka, prohlížejícího cestovní pasy. Říkal mu, kdo je kdo, a na základě jeho údajů byli někteří cestující okamžitě zatčeni.”

„Vy jste to slyšela, nebo jste byla svědkem takových zatčení?” zeptal se kapitán Bouchardon.

„Slyšela i viděla. Na palubě Hollandie jsem se seznámila s Holanďanem Cleyndertem, ten mě upozornil, abych si dala na toho špinavého Žida pozor, vykládá prý každému na potkání, že byl u mě v kabině. Byly to drby. Řekla jsem to však kapitánovi a ten ho vyzval, aby se před všemi cestujícími omluvil, anebo svoje tvrzení veřejně prokázal. Hoedemaker odmítl, ačkoliv na tom všichni cestující trvali.”

Kapitán Bouchardon věděl, jak aféra na palubě Hollandie pokračovala, přesto se na to Maty Hari zeptal. Potřeboval její výpověď do protokolu.

„Jak to dopadlo? Strašně mě dopálil! Tak jsem mu přede všemi vrazila facku, až mu vystříkla krev ze rtů.”

„Jak se zachoval?”

„Seděla jsem u stolu v restauraci s uruguayským konzulem. Při večeři mě upozornil, že se mi Hoedemaker bude chtít pomstít. Čekala jsem, že mi něco provede na španělské hranici. Když jsem ve Vigu opustila loď, šel pořád jen pár kroků za mnou. Proto jsem požádala o pomoc jednoho Američana a Holanďana Rubense a Hoedemaker zřejmě dostal strach. Zahlédla jsem ho ještě ve vlaku a pak v hotelu Ritz v Madridu. Zřejmě tam taky bydlel. Ale nestalo se už nic.”

Hoedemaker byl profesionál a nevzdal se. Zřejmě věděl, že Matu Hari už celý rok sledují agenti britského Scotland Yardu.

„Ten uruguayský konzul měl pravdu. Když jsem na hraničním přechodu v Hendaye chtěla nastoupit do vlaku, odvedli mě Francouzi na strážnici Police Spéciale, kde provedli tělesnou prohlídku. Tři důstojníci se mě potom vyptávali na všechno možné. Tvrdili mi, že nemám povolení ke vstupu do Francie. Protestovala jsem a žádala je, aby mi sdělili důvody. Jeden z nich mi řekl, že mi nic nepotřebuje zdůvodňovat. Můžu jet do San Sebastianu a tam požádat o vysvětlení našeho konzula.”

„Holandského konzula?” zeptal se jí kapitán Bouchardon.

„Nevím, koho myslel. Ocítla jsem se před španělským velkoobchodníkem, který vykonával funkci konzula, ptala jsem se ho, ale on neměl o ničem ponětí. Prodával víno a tomu zřejmě rozuměl. Jinak byl nevzdělaný. Tak jsem se ubytovala v hotelu a napsala jsem dopis generálnímu tajemníkovi francouzského ministerstva zahraničních věcí Cambonovi. Druhý den ráno jsem šla s dopisem v ruce zpátky na hendayské nádraží. Stejný policista, který mě včera zadržel, mě bez potíží pustil přes hranice.”

„Takže jste se v pořádku dostala do Paříže?”

„Hladce. Ubytovala jsem se jako vždycky v Grand hotelu. Ale zase jsem měla smůlu. Markýz de Beaufort tam nebyl. Sháněla jsem ho, telefonovala jsem mu, ale řekl mi, že nemůže přijet. Nedají mu dovolenou. Při večírku v salonu madame Dangervillové v rue Tronchet číslo 30 jsem se setkala s jistým ruským důstojníkem. Jmenoval se Gasfield. Ten mě pak představil svému příteli kapitánu Vadimovi de Maslovovi z prvního carského ruského pluku. Stal se mým milencem. Byla to velká a oboustranná láska. Maslov sloužil v Mailly nedaleko Remeše. Jezdil za mnou vždycky, když měl jen trochu času.”

„Jak jste se seznámila s kapitánem Ladouxem?" zeptal se vyšetřovatel Bouchardon.

„Před válkou jsem každý rok jezdila do lázní Vittel. Proto jsem tam chtěla opět jet. Zнала jsem poručíka Hallaura, který pracoval na ministerstvu války. Zeptala jsem se ho, jak by se to dalo udělat. Poslal mě na boulevard St. Germain 282, kde mě přijal kapitán Ladoux. Byl v civilu a jednal se mnou velice hezky."

„Slíbil vám pomoc při cestě do Vittelu?"

„Řekl mi, že lázně leží ve frontovém pásmu. Ale já jsem mu odpověděla, že už jsem tam jezdila na léčení předtím, že dokonce jednomu z lékařů dlužím honorář. Ale on mi řekl, že je taková cesta pro cizince velice obtížná."

„Spokojila jste se s tím vysvětlením?"

„Řekla jsem mu, že tedy pojedu do Říma a pak do Fiuggi. Tam mají stejnou léčivou vodu. Ale on mi na to řekl, abych si nemyslela, že mi nechce dát povolení k té cestě, ale že mu budu muset zodpovědět pár otázek. Upozornil mě taky, že dostali o mně hlášení, že jsem podezřelá. Tak jsem mu vyprávěla o aféře s Hoedemakerem. Smál se tomu, ale začal mě vyslýchat."

„Kdo byl ten pán v černém, který vás doprovázel na cestě z Madridu do Hendaye?"

„Manžel ruské tanečnice Lopuchovů. Jela jsem s ní v jednom kupé. Požádal mě o svolení, aby ji mohl ráno přinést z jídelního vozu snídani."

„Řekla jste kapitánu Ladouxovi, co se tenkrát stalo?"

„Jistě. A taky jsem mu vyprávěla o plukovníku baronovi van der Capellenovi. A víte, co se mě zeptal? Jaký je jeho vztah k Francii."

„No, a jaký tedy je?"

„Vlastenecký. Miluje Francii. Je to velmi elegantní pán. Píše mi francouzsky a v dopise, který jsem se zpožděním dostala teprve dnes, mě oslovil ‚Marguerite, která tak miluješ Francii!‘"

Kapitán Ladoux zřejmě při prvním výsledku podezřelé tanečnice navázal na to, co právě řekla, pohotově se jí zeptal, jestli by byla ochotna posloužit zemi, kterou tak miluje, ona chvíli váhala, potom však projevila ochotu návrh přijmout.

„Zeptal se mě, jestli jsem drahá," prohlásila kapitánu Bouchardonovi. „Myslel tím moje služby. Řekla jsem mu, že jsem velmi drahá. Když něco dělám, snažím se to dělat dobře. Mojí zásadou je všechno nebo nic."

„To znamená, že jste se hned při první návštěvě domluvili?"

„Ne tak docela. Nic jsem mu neslíbila. Řekl mi, abych o tom přemýšlela a abych si zašla za jistým panem Maunourym. Ten mi měl vystavit povolení cesty do Vittelu. Ale než jsem odešla, vlastně až u dveří, řekl mi kapitán Ladoux, abych se u něj zastavila, až se rozhodnu."

„Uvažovala jste tedy hned od počátku o spolupráci?" zeptal se kapitán Bouchardon.

„Vyšla jsem ven, procházela jsem se po boulevardu St. Germain, přemýšlela jsem o tom a rozhodla jsem se, že se poradím se starým přítelem a požádám ho o radu."

„Jak se jmenuje váš přítel?"

„Henri de Marguerie."

„Co vám poradil?"

„Řekl mi, že bych mohla být Francii prospěšná."

„Rozhodla jste se tedy pro spolupráci?"

„Hned druhého dne jsem navštívila kapitána Ladoux a řekla jsem mu, že s jeho návrhem souhlasím. Zeptal se mě, jestli bych mohla jet do Německa a do Belgie. Pak se mě ještě zeptal, jestli mám nějaké vlastní návrhy. Řekla jsem mu, že chci nejdřív do Vittelu. Potřebuju se léčit. Domluvíme se, až se vrátím."

Mata Hari říkala něco jiného, než plánovala. Později se ukázalo, že neměla v úmyslu prodělat ve Vittelu lázeňskou kúru, že chtěla navštívit svého milence Máslová. Otrávil se na frontě bojovým plynem a ležel v lázních ve vojenském lazaretu. Přišel o jedno oko a bylo problematické, jestli mu lékaři zachrání druhé. Mata Hari byla návštěvou otřesena. Její mileneček se jí totiž zeptal, co udělá, až oslepne docela. Slíbila mu, že se mezi nimi ani v takovém případě nic nezmění, není však jisté, jestli to myslela vážně.

„Ruský kapitán se vás přece zeptal, jestli byste si ho vzala," poznamenal kapitán Bouchardon. „Co jste mu odpověděla?"

„Slíbila jsem mu to. A hned jsem si udělala další plán. Rozhodla jsem se, že přijmu nabídku kapitána Ladoux, vydělám spoustu peněz a nebudu se muset spoléhat na milence. Budu žít s Vadimem. Chtěla jsem opustit i markýze de Beauforta a barona van der Capellena. Byla jsem rozhodnuta odjet do Belgie a dělat tam, co mi kapitán Ladoux nařídí. Byla jsem připravena prodat v Holandsku nábytek a umělecké předměty. Chtěla jsem se vrátit do svého pařížského bytu. Chystala jsem se žít s Vadimem šťastný život."

Rozhovor Maty Hari s kapitánem Ladouxem lze považovat za rozhodující. Kapitán Ladoux byl zřejmě stejného názoru, protože se později pokusil o rekonstrukci dialogu a Mata Hari se o obsahu jednání zmínila před soudem. Vrátila se do Paříže a pravděpodobně 15. září navštívila kapitána Ladoux v jeho kanceláři a oznámila mu své rozhodnutí.

„Jak chcete začít?" zeptal se kapitán Ladoux.

„VNěmecku, nebo v Belgii?"

„Německo nás tolik nezajímá. Musíte do Belgie. Ale jak?"

„Mám tam známé," řekla pohotově. „Bankéř van der Schalk býval mým milencem."

„Kdy?"

„Když jsem se poprvé vrátila z Berlína. Tenkrát mě seznámil s Wurfbainem."

„Kdo je Wurfbain?"

„Dobrý známý. V jeho kanceláři mě tenkrát urazil pan Soet."

„Kde bydlí pan Wurfbain?"

„V Bruselu. Obchoduje s Němci a vydělává hodně peněz. Sliboval mi modré z nebe, když někdy přijmu jeho pozvání.“

Wurfbain byl zřejmě svěťák a bonviván dobře známý v bruselských nočních podnikcích, navíc byl pravou rukou německého generálního guvernéra Belgie, svobodného pána Moritze Ferdinanda von Bissinga. Tedy správný muž na správném místě. Mata Hari se o něm vyjadřovala v superlativech.

„Napišu mu,“ řekla kapitánu Ladouxovi. „Zabalím si nejkrásnější róby, jaké mám, a vypravím se do Bruselu. Můžu párkrát navštívit německé vrchní velitelství. Víc vám zatím neslíbím, ale mohu vás ujistit, že tam nehodlám být bůhvíjak dlouho a že se nebudu zabývat maličkostmi. Mám velký plán a věřím, že se mi ho podaří uskutečnit. Ale jen jeden a jen jednou. Pak přestanu.“

„Proč chcete pomáhat Francii?“ zeptal se kapitán Ladoux.

„Z jediného důvodu. Chci se vdát za muže, jehož miluji. Proto chci být nezávislá.“

„Jak si to představujete s placením?“

„Žádám za své služby milion franků. Vyplatíte mi honorář, až se přesvědčíte o hodnotě mé práce.“

„To ale je spousta peněz. Musím však přiznat, že jsme už v minulosti zaplatili i víc. Když pro nás obstaráte to, oč vás požádáme, pak vaši práci náležitě ohodnotíme. Jednou jsme vyplatili dokonce dva a půl milionu franků. Jedna věc mi však dělá starosti. Byla jste už někdy v Belgii?“

„Navštívila jsem tam jednou s baronem van der Capellenem výstavu miniatur.“

„Byla jste v Antverpách?“

„Ne.“

„Podle našich informací jste tam ale byla!“

„Nebyla.“

„A co když vám řeknu, že máme vaši fotografii z Antverp?“

„To je směšné. Ani před válkou, ani za války, prostě nikdy jsem v Antverpách nebyla.“

Sotva se Mata Hari po rozhovoru s kapitánem Ladouxem ocitla na ulici, hned si začala vyčítat, že ho nepožádala o zálohu. Potřebovala peníze jako sůl, dlužila staviteli, který jí upravoval pařížský byt na avenue Henri Martin. Dlužila mu už hezkých pár tisíc. Tak se hned nazítří vypravila znovu do Ladouxovy kanceláře. Vysvětlila mu, že si potřebuje na akci doplnit šatník, na tom se nedá šetřit, měla by zaplatit aspoň některé dluhy. Kapitán Ladoux byl neoblomný. Slíbil, snad aby se jí zbavil, že v nejbližší době zatelefonuje. Bude se hlásit jako monsieur Dubois. Pak ji vypoklonkoval z kanceláře, ale ve dveřích se jí ještě zeptal, jestli umí zacházet s neviditelnými inkousty.

„Ke své práci žádné nepotřebuji. Mimochodem, tohle zrovna není můj způsob,“ řekla kapitánovi Ladouxovi a on prý ji znovu pozval dovnitř a ona se zeptala:

„A co vlastně budete ode mne chtít? Nemám v úmyslu zůstat v Belgii delší dobu.“

„Zatím vám to neřeknu. Musím se poradit s představenými. Doporučuji vám, abyste se vrátila do Den Haagu a čekala na naše instrukce. Asi tak za dva týdny vás navštíví náš člověk. Přinese vám je.“

„Jak ho poznám?“

Kapitán Ladoux prý odešel k psacímu stroji, napsal na lístek krátkou poznámku, podal jí papírek, ona ho rozbalila a přečetla: AF-44.

„Nic vám to neříká?“ zeptal se.

„Co by mi to mělo říkat?“

„Myslel jsem, že je to vaše číslo.“

„Milý pane kapitáne, jednou provždy si vyprošuji takové vtipy. Nudí mě. A platí to i pro vaše agenty, provozující tu špinavou práci. To není můj styl. Byla bych velice ráda, kdybyste si laskavě uvědomil, že za takových okolností bych vůbec neměla chuť pro vás pracovat.“

„Když se vám podaří přihrát nám do ruky důležitého vyzvědače, ať to bude Holanďan, Němec nebo Belgičan, můžete počítat s okamžitou odměnou ve výši 25 000 franků.“

„Nic takového vám neslíbují,“ řekla pohoršeně. „Jsem ochotna obstarat vám informace týkající se vojenských nebo diplomatických záležitostí, s udavačstvím však nepočítejte.“

„Dobře. Zajděte si tedy ještě jednou na policejní ředitelství k panu Maunourymu pro vízum do vaší vlasti.“

Výslech u vojenského vyšetřujícího soudce Bouchardona se podobal setkání starých známých. Na otlučeném stole stála konvice s čajem, vyšetřovatel se choval pozorně, doléval, když vypila, jednou ráno přinesl soudní sluha dokonce rohlíky z lístkového těsta a máslo a džem. Mata Hari se později přiznala, že se každou noc, kdy mrzla v nevytopené cele, těšila na setkání s kapitánem. A tak se při dalším sezení pustila do vyprávění, jak to vlastně bylo ve Falmouthu.

„Na palubu přišli nejdřív policajti a mužatky, které prohlížely ženy. Dvě z nich dokonce nahlížely v kajutách pod posteť a sundávaly zrcadla, jestli snad za nimi není schováno něco zakázaného. Vyslýchal mě důstojník, který na mě zíral jak na zjevení. Pak vytáhl z kapsy fotografii jakési ženy. Měla španělskou toaletu s bílou mantillou. V pravé ruce držela vějíř. Levou ruku měla podepřenou v bok. Trochu se mi podobala, ale byla menší a o dost silnější. Důstojník řekl, že mě vyfotografovali v Malaze. Odpověděla jsem mu, že jsem tam nikdy nebyla. Nedal se přesvědčit. Musela jsem vystoupit na molo, pak jsem v doprovodu dvou ženských jela do Londýna. V budově Scotland Yardu mě nechali čekat v místnosti se zamřížovanými okny. Když do místnosti vstoupil muž v civilu, nařídil mi, abych vstala, a oslovil mě jako Claru Benedixovou. Řekla jsem mu, že se tak nejmenuju. Nedal si říct a stále mě oslovoval tímto jménem. Pak mě odvedli do malé místnosti, kde mi sebrali všechny osobní věci, peníze i šperky. Dlouhé čtyři dny mě vyslýchali tři muži v uniformách. Byl přítomen taky Belgičan, který uměl holandsky. Byl hrozně drzý, dokonce jim řekl, že sice mluvím holandsky, ale s německým přízvukem.“

„Z čeho vás obvinili?“ zeptal se kapitán Bouchardon.

„Z ničeho. Vyptávali se mě na všechno možné a čtvrtého dne mi jeden z nich oznámil, že se přesvědčili, že nejsem

Clara Benedixová, a propustili mě. Nesměla jsem ale jet do Holandska. Řekli mi, že to zakazuje nějaký předpis. Platí prý pro všechny Holanďany. Oznámili mi, že se musím vrátit do Španělska."

„Tak jste se vrátila?"

„Odjela jsem do Liverpoolu, 1. prosince jsem se nalodila na parník Aragua a 6. prosince jsem byla zpět ve Vigu. Tam jsem se pak v hotelu Continental dozvěděla, že Clara Benedixová je známá německá vyzvědačka, která často pracuje právě ve Španělsku."

„Kdo vám to řekl?"

„Francouzský tajemník holandského konzula ve Vigu Martial Cazeaux. Jemu jsem taky vyprávěla o manželském páru Belgičanů, kteří se mnou cestovali na Hollandii. Jmenovali se Allardovi. Tajemník Cazeaux mi řekl, že oba jsou vyzvědači. Jeho jsem potkala hned druhého dne ve Vigu. Zeptal se mě, jestli bych nechtěla pracovat pro Rusy v Rakousku."

„Jak jste se dohodla s kapitánem Ladouxem na odměně?" zeptal se Bouchardon.

„Žádala jsem milion jedno sto tisíc franků. Ale řekla jsem to vlastně jen v legraci. Cazeaux, s kterým jsem se o tom radila, mi řekl, že přeháním. Ale já jsem mu vypočítala, že kdyby moje zprávy zachránily život jenom sto tisícům mužů, přijde jeden lidský život na deset franků. Je to tak?"

Kolem setkání Maty Hari s Martialem Cazeauxem vzniklo později hodně sporů. Tato osoba se ve špiónážním dramatu objevila nečekaně a náhle a právě tak se později ztratila kdesi v zákulisí. Ten pán byl zřejmě jakýmsi špiónážním dohazovačem, obchodujícím nejen s tajnými zprávami, ale i s tajnými agenty. Případ Maty Hari je v dějinách tajných služeb velmi běžný, krásná svůdnice vymámí v intimních situacích od svých milenců cenné informace, pak je prodá. Způsob, jak se na to chystala Mata Hari, jak o svých záměrech vyprávěla, radila se s neznámými muži, je přinejmenším kuriózní. Její povídání pak nevypadalo věrohodně. Takhle by přece nejednala skutečná vyzvědačka. A tak lze pochybovat o pravdivosti této části její výpovědi. Ale proč si vymýšlela? Hrál si na elitní špiónku? Byla tak naivní, nebo nebyla schopna logicky uvažovat?

Mata Hari příliš nepřemýšlela. Většinou jednala impulzivně. Podle názoru jejího vyšetřovatele Bouchardona se stejně chovala i za pobytu ve Vittelu i v Madridu, kde čekala na zprávu od pana Cazeauxe. Aspoň to z výsledku, který pokračoval až 28. února 1917, vyplývalo.

„Monsieur Cazeaux roztrhl svoji navštívenku, dal mi jednu polovinu a řekl, že ten, kdo mi předá další instrukce, se prokáže druhou. Čekala jsem v Madridu marně. Nikdo se neobjevil. Tak jsem napsala kapitánu Ladouxovi dopis a sdělila jsem mu všechno, co se stalo od té doby, co jsme se neviděli. Taky jsem napsala do Den Haagu Anně Lintjensové a požádala jsem ji, aby vyřídila baronovi van der Capellenovi, aby se o mě nebál. Asi tak po pěti dnech jsem poslala do Viga panu Cauzeauxovi telegram s otázkou, jestli mám ještě čekat, chci totiž odjet do Paříže. Odpověď přišla poštou. V dopise stálo, že Rusové odjeli do Švýcarska a prosba, abych mu sdělila svou pařížskou adresu."

„Co znamenala věta: Rusové odjeli do Švýcarska?" zeptal se kapitán Bouchardon.

„Taky jsem si nad ní lámala hlavu. Ale pak jsem si řekla, že mi nic nebrání v tom, abych se sama pokusila spojit s Němci. Mohu si vytvořit přátelský poměr k některému důstojníkovi a počkat, co z toho bude. Kdybych v té době věděla o cestičce do postele německého velvyslance, nebyla bych váhala ani minutu. Když chce člověk docílit velké věci, musí jednat velkoryse."

Mata Hari v Madridu skutečně nezhálela. Požádala v recepci o seznam diplomatů pracujících v ambasádách a vybrala si jméno vojenského přidělence německého velvyslanectví kapitána von Kalleho.

„Teprve později jsem se dozvěděla, že ho mezitím povýšili na majora," vypověděla při výslechu. „Ještě dneska si pamatuju jeho adresu: avenida Castellana číslo 23, nebo tak nějak."

„Nebylo to poněkud zbrklé jednání?" zeptal se kapitán Bouchardon.

„Neměla jsem co ztratit. Kdyby to vyšlo, mohla to být hlavní výhra."

„Jak jste se seznámila s von Kaliem?" zeptal se kapitán Bouchardon. Uvědomil si, že se dostal k hlavnímu bodu výsledku vyzvědačky. Věděl, že bude záležet na každém slovu, které se ocitne v zápisu.

„Napsala jsem mu, že bych se s ním chtěla sejít," odpověděla. „Druhý den přinesl poslíček zprávu: Já vás sice neznám, madame, jsem však ochoten přijmout vás zítra, v sobotu, ve tři odpoledne."

Pečlivě se na schůzku připravila. Oblékla si nevyzývavé, ale na první pohled velmi drahé šaty. Přijela před budovu velvyslanectví drožkou. Vešla a sluha ji uvedl do pracovny vojenského atašé. Tam se pak odehrála tato scéna:

„Promiňte prosím, madame, nevím, čemu vděčím za tu čest," řekl von Kalle, když vstoupila a místnost se zaplnila vůní drahého parfému. „Nemám ve zvyku přijímat dámy, které mohou být ve službách našich nepřátel. Domnívám se však, že ve vašem případě to nepřichází v úvahu."

„Jak jste to zjistil?" zeptala se s úsměvem.

„Před desíti měsíci jsem byl povýšen na majora, madame, a nepřátelští agenti to dobře vědí. Když jste hledala moji adresu, musela jste ji opsat ze starého seznamu. Z vaší navštívenky vidím, že jste Holanďanka. Mluvíte německy?"

„Perfektně. A taky francouzsky."

„Proč jste se mnou chtěla mluvit?"

„Zadrželi mě tři dny v Anglii, protože si o mně mysleli, že jsem Němka, a moje holandské doklady považovali za falešné. Trvali na tom, že jsem jakási Clara Benedixová. Mohl byste mi to vysvětlit?"

„Mluvíte velmi dobře německy, kde jste se to naučila?"

„Bydlela jsem v Berlíně."

„Takže znáte i některé německé důstojníky?"

„Celou radu."

„Můžete mi některého jmenovat?"

„Například Alfred Kiepert. Byl mým milencem.“

„Vím o tom. Vzpomínám si, že jsem vás jednou viděl při slavnostní večeři v hotelu Carlton. Jestli se nemýlím, doprovázela jste Kieperta na manévry do Slezska. Takže vy jste ta žena, na kterou tak strašně žárlil!“

„Vy o mně víte všechno!“ zvolala.

„Rozhodně nevím nic o nepříjemnostech, které jste měla ve Falmouthu. A taky nevím nic o ženě, která se jmenuje Clara Benedixová. O těchto věcech byste se musela bavit s baronem von Rolandem v Barceloně.“

Zase měla štěstí. Major von Kalle ji nepodezíral, považoval ji za společnou známou berlínského kolegy. Měla radost, že to dobře dopadlo. Byla přesvědčena o tom, že najela na správnou kolej. Později řekla vyšetřovateli Bouchardonovi:

„Bylo to příjemné setkání. Von Kalle mi nabídl cigaretu, byl velmi laskavý. Bavili jsme se o madridské smetánce. Dělal jsem, co jsem mohla, abych se mu zalíbila. Znáte to, když chce žena vzbudit zájem muže. Po chvíli jsem si byla jista, že to zabralo. Jenže pak se major začal protahovat na židli, řekl, že je strašně unaven, připravuje totiž vylodění německých a tureckých vojsk z ponorek na marockém pobřeží ve francouzském výsostném území. Má s tím moc práce. Krátce poté se se mnou rozloučil.“

Zní to jako pohádka plná neuvěřitelných zázraků. Major von Kalle nebyl nováček, především to byl důstojník z povolání a jako vojenský atašé věděl určitě dost o metodách tajných služeb. Je zcela nepravděpodobné, že by cizince, kterou před půlhodinou poznal, vyprávěl zcela bezdůvodně o strategických plánech německé armády. Byla válka, šlo do tuhého, špioni se právě v Madridu rojili v houfech, byl by hloupý a naivní, aby jí pro nic za nic poskytl tak cennou informaci. Jenomže ona to tvrdila kapitánu Bouchardonovi a jeho písař Baudoin její výpověď zapsal do protokolu, který se později objevil u soudu.

Mata Hari se vrátila do hotelu a ještě téhož večera napsala dopis do Paříže kapitánu Ladouxovi, v němž mu sdělila senzační zprávu o operaci německých ponorek na marockém pobřeží i o šéfovi německé špionážní centrály v Barceloně baronovi von Rolandovi. Dopis končil větou: Čekám na vaše příkazy. S Němci si můžu dělat, co chci.

„Hned druhý večer, byla to neděle, mě pozval na večeři atašé holandského velvyslanectví pan G. de Witt,“ vypověděla Mata Hari kapitánu Bouchardonovi. „Setkala jsem se s ním v hale hotelu Paláce. Seznámil mě s přítelem, starším pánem se stužkou čestné legie. Trochu napadal na jednu nohu. Byl to francouzský vojenský přidělenec plukovník Danvignes.“

„Večeřeli jste společně?“

„Ne. Jen s panem de Wittem. A ten mě hned druhého dne pozval na banket do hotelu Ritz. Po jídle jsem se v hale setkala znovu s plukovníkem Danvignesem. Při večeři totiž seděl u jiného stolu. Líbily se mu moje nové šaty a řekl mi to. Když jsme se setkali, tak mi zašeptal: madame, nikdy jsem nezažil tak krásnou harmonickou chvíli, jako když jsem vás včera viděl vejít do haly hotelu Paláce. Pak jsme si sedli v hale a on se choval jako zamilovaný. Dával to tak moc najevo, až mi to nebylo příjemné. Byla jsem ráda, když pro mě přišel holandský atašé a požádal mě o tanec. Když jsem se vrátila z parketu, plukovník v okázalém dvoření pokračoval. Jednou se mě zeptal, odkud jsem přijela, a já jsem mu vyprávěla o potížích z cesty. Taky se mě zeptal, proč jsem přijela do Madridu. Odpověděla jsem mu, že nemusí mít strach, stojím na francouzské straně. Podala jsem mu při loučení ruku a ještě jsem zdůraznila: kdybych vás byla poznala o pár dní dřív, mohla jsem si ušetřit práci. Místo na poštu jsem mohla svůj dopis předat vám. Adresát by ho jistě dostal dřív. Zeptal se, jaký to byl dopis, a já jsem mu řekla všechno, co jsem věděla. Jmenovala jsem i von Kalleho a zdůraznila jsem, proč je tak unaven.“

Kapitán Bouchardon dozajista nezažil tak upovídaného vyzvědače, jakým byla Mata Hari. Vlastně ji ani nevyslychal, jen naslouchal jejímu vypravování. Jen výjimečně ji přerušil otázkou, mohl si totiž být jist, že postupně na sebe řekne všechno. Tanečnice, která projela Evropu a snad na všech uměleckých štacích měla milence z vyšších společenských kruhů, byla nepředstavitelně naivní.

Příští den ve vyprávění pokračovala.

„Jeden z mých španělských přátel mě pozval na oběd.“

„Kdy to bylo?“ zeptal se kapitán Bouchardon.

„Hned druhý den.“

„Jak se jmenoval?“

„Diego de Leon.“

„Byl to váš mileneček?“

„Ne, obchodní partner. Prodával obrazy a já jsem mu slíbila, že se pokusím nabídnout kolekci v Paříži. Slíbil mi 18 000 franků provize, když obrazy prodám. Neměla jsem s ním nic. Když jsme se naobědvali a řekli si, co bylo třeba, rozloučil se a šel. A já jsem se šla posadit do knihovny hotelu Ritz. Měla jsem tam schůzku s plukovníkem Danvignesem. Přišel přesně a sehrál žárlivou scénu. Vyptával se mě, s kým jsem obědvala, tvářil se uraženě. Pochopila jsem, že se do mě zamiloval. Po chvíli řekl, že přemýšlel o našem včerejším rozhovoru, že by byl rád, kdybych mohla zjistit, kde v Maroku se ty jednotky vylodily. Řekla jsem mu, že to nejde usměřovat, ale on trval na svém.“

„Řekl vám to právě takhle?“

„Nevím, jak mi to řekl, ale chtěl, abych mu to zjistila. Tak jsem se vypravila k von Kallemu.“

„Šla jste za ním normálně na velvyslanectví?“

„Měla jsem důvod. Řekla jsem mu, že ho chci poprosit o pomoc. Chci se vrátit do Holandska přes Švýcarsko a přes Německo. Řekla jsem mu taky, že vím ze zkušenosti, jak přísní jsou Němci na hraničních přechodech. Požádala jsem ho, jestli by mi nějak nemohl cestu usnadnit.“

„Co jste měla na mysli? Jak vám měl pomoci?“

„Mně vůbec nešlo o pomoc. Byla to jen záminka k návštěvě.“

„Co vám odpovídal?“

„Že v tom nemůže nic dělat. Tak jsem na to musela jinak. Začala jsem na něj dělat oči, hrála jsem před ním nohama, po chvíli bylo zřejmé, že manévr zabral. Tak jsem mu foukla kouř z cigarety do obličeje a řekla jsem mu: tak co, pořád jste ještě tak unavený? Pořád ještě zesláblý? Pořád ještě nemáte čas? Odbyl mě, jako bych ho obtěžovala, a řekl, že bude mít klid, až bude celá operace v suchu. Kývla jsem a řekla uznale, že to musí být strašně obtížné dostat vojáky z ponorky na marocké pobřeží. Jak a kde se to vlastně připravuje? zeptala jsem se. Vyjel na mě a řekl, že krásným dámám nepřísluší vyptávat se na takové věci."

Vězeňský lékař dr. Bizard i jeho zástupce dr. Jean Bralez se shodli na tom, že Mata Hari byla velmi ukázněná. S výsledky si nedělala starosti. Zřejmě věřila, že jde jen o souhru náhod a nedorozumění. Někdy prý byla zádušná, což si lékaři vysvětlovali tím, že jí schází partner k rozhovoru. Využívala každou příležitost, aby si mohla s někým popovídat. Pochopitelně nebyla zvyklá na samotu, a tak se dávala do hovoru jak s katolickým vězeňským knězem páterem Dommerguem, tak s evangelickým reverendem Julesem Arbouxem.

„S plukovníkem Danvignesem jsem se sešla hned druhého dne dvakrát. Přišel za mnou po obědě a pak po večeři. Choval se jako zamilovaný student, až mi to bylo trapné. Další den ráno přiběhl a řekl, že má strašně moc práce, musí doprovázet generála Lyauteye do Paříže, a poprosil mě, abych mu dala na památku kytičku fialek a kapesník. Taky se mě zeptal, jestli pro mě může v Paříži něco vyřídit. Požádala jsem ho, aby navštívil kapitána Ladoux a jeho šéfa. Chtěla jsem, aby jim vysvětlil, kdo vlastně jsem, a požádal je, aby se ke mně chovali přátelsky, a ne tak tajemně."

„Plukovník vám slíbil, že s nimi promluví?"

„Samozřejmě, a ještě mi řekl, že mu můžu psát prostřednictvím velvyslanectví. Kdybych to považovala za nutné, mohu prý vyhledat jeho adjutanta markýze de Paladines. Řekla jsem mu, že taky pojedu do Paříže, a on mě poprosil, abych mu zatelefonovala do hotelu d'Orsay, že by mě rád pozval na večeři."

Kapitán Bouchardon neměl proti Matě Hari dost důkazů. Ve složce, ležící na jeho psacím stole, bylo pár výpovědí Ladouxových tajných agentů, kopie bankovního dokladu Comptoir d'Escompte o vyplacení pěti tisíc, zpráva, že se tanečnice snažila dostat do Holandska, a sdělení z policejní laboratoře o průzkumu některých předmětů zabavených v jejím bytě při domovní prohlídce. Zatím tedy hrál s podezřelou nerovný boj. Jenže kapitán Bouchardon byl zkušený důstojník zpravodajské služby Deuxième Bureau, proto věřil, že se upovídaná kurtizána nakonec přece jen překlene.

„Když plukovník odjel s generálem do Paříže, poslal mi von Kalle do hotelu dopis. Navrhoval mi, abychom se odpoledne sešli u čaje. Choval se odměřeně, jako by mu někdo řekl o mých setkáních s plukovníkem. Nevěděla jsem, co se děje."

„Mohu vám to říct," přerušil ji kapitán Bouchardon.

„Není třeba, von Kalle mi to hned vysvětlil. Francouzská zpravodajská služba zachytila německé depeše, v nichž byla řeč o přípravách na vylovení v Maroku."

„Byla to vaše zpráva," konstatoval kapitán Bouchardon.

„Odkud to víte?"

„Známe jejich kód."

„Von Kalle se mi dvořil. Dlouho jsem ho odmítala."

„Ale pak jste přece jen podlehla."

„Máte pravdu. A on se hned potom změnil. Začal být sdílný. Pochopila jsem, že se někomu potřebuje vyzpovídat. Vykládal mi o hrdinných německých vojácích a já jsem mu je pochválila. Poklonu přijal, ale hned řekl, že Francouzi jsou taky udatní. Vykládal mi o nějakém francouzském pilotovi, který vysadil za první linií několik francouzských vyzvědačů a po určité době se pro ně zas vrátil. A taky mi řekl, že se brzy dozví o té akci víc, protože Němci mají ve Francii vynikající vyzvědače. Zeptala jsem se ho, jakým způsobem se jim daří posílat přes hranice informace, a on mi řekl, že existuje mnoho možností. Namítla jsem, že mám své vlastní zkušenosti. Když jedu přes hranice, tak mi prohlízejí všechno, nepronese bych ani jehlu. Jednou mi dokonce v Anglii prohmatávali šňůrky na spodním prádle."

„Vy jste o tom napsala plukovníkovi Danvignesovi, že je to tak?"

„Poslala jsem mu dvacetistránkový dopis a napsala jsem v něm všechno, co jsem se dozvěděla. Nedostala jsem však odpověď. Tak jsem si řekla, že vlastně nemám v Madridu co dělat, a vypravila jsem se do Paříže."

Byla bezradná. Kapitán Ladoux se neozval a plukovník Danvignes o sobě taky nedal vědět. Ubytovala se v hotelu Plaza na avenue Montaigne a zatelefonovala plukovníkovi do hotelu d'Orsay. Zažila zklamání. Plukovník tam nebydlel, ani ho tam nikdo neznal. Ani na ministerstvu obrany, kam rovněž zatelefonovala, o něm nikdo nic nevěděl. Tak se vypravila do budovy zpravodajské služby Deuxième Bureau na boulevard Saint-Germain 282 a chtěla s ním mluvit. Strážný chvíli telefonoval, pak jí řekl, že plukovník Danvignes není přítomen, protože večer odjíždí do Madridu.

Sháněla ho celý den. Nakonec se vydala na nádraží d'Orsay, odkud rychlík v devět večer vyjížděl. Velmi složitou cestou se dozvěděla, v kterém vozu plukovník pojede, nechala mu u průvodčího lístek se vzkazem, že s ním nutně musí mluvit, a prosbu, aby se na posledním pařížském nádraží Gare d'Austerlitz, kde rychlík ještě stává, ukázal u okna. Stála na nástupišti a nakonec plukovníka našla. Nebyl setkáním moc nadšen.

Podle výpovědi Maty Hari se scéna odehrála takto:

„Jsem velmi rozčarována, že jste odjel a vůbec jste se se mnou nerozloučil," řekla vyčítavě. „Co je s našimi záležitostmi? Mluvil jste s kapitánem Ladouxem?"

„Mluvil," odpověděl plukovník úsečně. „Hovořil jsem však taky s jeho představeným plukovníkem Goubetem. Řekl mi, že považuje vaše informace za pozoruhodné a vyjádřil se o vás, že jste velmi inteligentní žena."

„A to je všechno?" divila se Mata Hari.

„Zeptal se mě ještě, jestli vím něco o vašich spojencích. Odpověděl jsem mu, že nic."

„Proč jste lhal?"

„Ach bože, moje milá! Moje milá!" vzdychal a tvářil se smutně.

Vlak se dal do pohybu, on ještě zamával a Mata Hari zůstala stát na nástupišti a nevěděla, co si má o rozhovoru myslet. Tušila, že něco není v pořádku, proto se hned druhého dne ráno vypravila za kapitánem Ladouxem. Vypsala návštěvní lístek, chvíli čekala, pak jí ho strážný přinesl zpět s poznámkou, že kapitán není přítomen. Příštího dne přišla do budovy Deuxième Bureau znovu a dostala ve vrátnici návštěvní lístek na šestou hodinu.

„Tak jsem tam šla večer znovu," vypověděla. „Kapitán se choval divně. Neusmíval se jako jindy. Tvářil se utrápeně. Zeptala jsem se ho, jestli se sešel s plukovníkem Danvignesem a jestli mu, jak jsem ho požádala, o všem referoval. Odpověděl, že se setkali jen na chvíli, neměli čas o těch záležitostech hovořit. A hned mi vytkl, proč jsem se vypravila na francouzskou ambasádu. Řekla jsem mu, že jsem k tomu měla závažný důvod. Dostala jsem totiž dopis, který lze označit za nactiutrháčný. A řekla jsem mu taky, že klepu na všechny možné dveře a prosím o pomoc, když si nevím rady. Ten dopis adresovaný španělskému senátorovi byl ranou pod pás. Proč s tím váš tajný agent nešel na francouzské velvyslanectví, proč ho posílal španělskému senátorovi? A mimochodem, pane kapitáne Bouchardone, vašemu kolegovi jsem řekla, že jsem velmi překvapena způsobem, jak se mnou jedná. To má být vděk za moje služby?"

„Jaké služby jste měla na mysli?" zeptal se kapitán Bouchardon.

„Ptáte se jaké služby? Nestačím se divit! Pochopitelně že šlo o informaci o baronovi von Rolandovi a o ponorkách. Zeptala jsem se kapitána Ladoux, jestli zapomněl na kód, na pilota a zprávu o neviditelném inkoustu? Víte, co mi řekl? Že to slyší poprvé."

„Chcete snad říct, že vám o tom plukovník nic neřekl?"

„Zeptala jsem se ho a on mi odpověděl: už jsem vám přece říkal, že jsme se viděli jen velmi krátce."

Mata Hari způsob jednání vyvedl z míry. Cítila se uražena. Byla přesvědčena o tom, že předala francouzské zpravodajské službě velmi cenné informace. Zřejmě si myslela, že navštíví kapitána Ladoux a dostane za zprávy dobře zaplacen. Neměla totiž peníze, aby mohla zůstat v Paříži. Ale kapitán Ladoux jí neřekl nic víc, než aby pár dní posečkala, vyžádá si z Madridu zprávu. Vrátila se do hotelu, vyhledala dopis doručený španělskému senátorovi Junoyovi a odevzdala jej kapitánu Ladouxovi. Když se vracela do hotelu Plaza, zjistila, že je sledována dvěma agenty v civilu. Někdo se na ni vyptával recepčního. Jiný poslouchal za dveřmi, když telefonovala. Poštou jí přišel dopis, který byl očividně předtím otevřen a zase zalepen.

„Napsala jsem kapitánu Ladouxovi 15. ledna dopis," vypověděla při výslechu. „Ptala jsem se v něm, co ode mne vlastně chce. Slíbila jsem, že udělám všechno, oč mě požádá, a ujistila jsem ho, že od něj nechci získat žádné tajemství. Ale nebudu taky trpět, aby za mnou chodili tajní agenti. Zdůraznila jsem mu, že jsem svěťácká a vyznám se. Ať se tedy nestará o způsob, jak pracuji, ať se postará, abych měla k práci klid. Špicly, které za mnou poslal, ať odvolá a ať se nediví, že chci za svou práci dostat zaplacen. Chci z Paříže odjet a nemám na jízdenku."

Mata Hari byla nejen rozhořčena a zklamána, uvědomila si však, že zřejmě jde do tuhého. Než dopis odeslala, dala ho přeciť svému pařížskému advokátovi Maitre Clunetovi. Neměl námitky proti obsahu, nelíbil se mu tón, jakým byl dopis napsán. Doslova ho šokovala věta o zaplacení služeb. Jenomže Mata Hari měla odlišný názor. Nikdy se nestyděla vzít za své služby odměnu. Za jakékoliv služby. A tak se s advokátem rozloučila, šla na boulevardu Haussmann na poštu a dopis odeslala.

„Nedostala jsem odpověď. Tak jsem zašla za panem Maunourym do jeho kanceláře a požádala ho, aby mi vymohl u kapitána Ladoux povolení, chci jet domů přes Švýcarsko. Měla jsem v plánu zastavit se v Bernu, vyhledat tam německého vojenského přídelce a zkusit z něj vytáhnout stejnou metodu, jaká se osvědčila u von Kalleho, nějaké informace a předat je tam přímo francouzskému velvyslanectví. Monsieur Maunoury mi však odpověděl, že je kapitán Ladoux na tři týdny na dovolené na Riviéře a bez jeho svolení mi výstupní vízum nikdo nevystaví."

„Tak jste celé tři týdny čekala?" zeptal se kapitán Bouchardon.

„Čekala. Ale ne nečinně. Když už jsem opravdu neměla ani frank, dostala jsem dopis od barona van der Capellena. Psal mi, že mi posílá peníze, ale že nemůže vydržovat dům v Den Haagu, jestliže se v nejbližší době nehodlám vrátit. Téměř současně mi napsala moje služebná. Taky ona mi doporučovala návrat do Den Haagu, baron mě velmi postrádá. Já už jsem toho harcování taky měla dost. Vypravila jsem se do kanceláře pro cizince a podala jsem žádost o vycestování přes Švýcarsko do Holandska. Trpělivě jsem čekala celých deset dní. Když jsem nedostala odpověď, šla jsem 12. února znovu na cizinecký úřad. Tam mi řekli, že povolení ještě nedostali. Brzy jsem pochopila proč. Druhého dne ráno mě zatkli."

Protestovala proti nařčení ze špionáže. Bránila se a zdůrazňovala, že nikdy nechtěla pracovat jako vyzvědačka. Potřebovala se dostat do vojenského lazaretu za milencem. Kapitán Ladoux, s nímž se setkala náhodou, protože zabloudila do jeho kanceláře, ji přemluvil, aby pracovala pro francouzské Deuxième Bureau. Všechno ostatní byla souhra náhod.

Když posuzujeme provinění kurtizány velkého formátu s odstupem víc než osmi desítek let, objeví se způsob jednání naprosto neslučitelný s představou o vyzvědačích všech dob. Mata Hari byla tanečnice pochybné kvality, ale byla bezesporu kurtizánou, cestující evropskými zeměmi z postele do postele. Vybírala si muže významné, tudíž i zámožné, líbili se jí důstojníci, ať se před ní svlékali z jakékoliv uniformy. Kdyby skutečně byla německou vyzvědačkou, pak se zapsala do seznamu těch nejhlupejších. Každému přece všechno prozradila, s každým bez zábran mluvila o záležitostech běžně přísně utajovaných, chodila od Němce von Kalleho k francouzskému plukovníkovi a povídala, co jí před chvílí řekl. Kapitán Ladoux z francouzské zpravodajské centrály Deuxième Bureau jí navrhl, aby měla oči a uši všude a poslala mu zprávy, které získá. Francie jí za to bude vděčná a Deuxième Bureau jí za službu dobře zaplatí. Pokusila se o to podle vzoru pověstného slona tancujícího v porcelánovém servisu. Byla tak naivní, hloupá, nebo si vůbec neuvědomila, do jaké branže se dostala?

Měla smůlu, že narazila na kapitána Bouchardona. Byl ochoten bezostyšně přeručovat skutečnost, nesnažil se jednat bez předsudků, naopak od samého počátku se snažil všemi prostředky, i nezákonnými a nečistými, dokázat její

vinu. Když skončila se svou zpovědí, pustil se do křížového výsledku.

„Odkud pocházelo oněch pět tisíc franků, které vám prostřednictvím holandského konzulátu poukázala banka Comptoir d'Escompte?“

„Poslal mi je baron van der Capellen.“

„Jak jste se o poukazu dozvěděla?“

„Telefonicky. 15. ledna mi zavolal holandský konzul a řekl mi, že mi přišly peníze, že si je můžu vyzvednout. Šla jsem tam hned druhý den, tedy 16. ledna, a monsieur Bunge mi vyplatil pět tisícových bankovek.“

„Můžete dokázat, že šlo o poukaz barona van der Capellena?“

„Kdo jiný by mi je poslal? Požádala jsem ho o peníze už z Londýna a pak znovu z Madridu. Dobře víte, že jsem byla bez prostředků.“

„Kde a jak jste se seznámila s holandským konzulem Bungem?“

„Poznala jsem ho v Lisabonu, když jsem se poprvé vracela do Holandska.“

Otto David Eduard Bunge pracoval v holandské konzulární službě od roku 1910, předtím než se dostal do Francie, působil ještě půldruhého roku ve stejné funkci v San Francisku v USA. Když se vracel přes Panamu domů, zakotvila loď v Portugalsku a ve Španělsku. Cestoval tedy společně s Matou Hari v lednu 1916, když se v Lisabonu nalodila s desíti velkými bednami, v nichž měla většinou nákladné toalety. Kapitán Bouchardon zřejmě podezřívá i jeho. Proto se na něj vyptával. Chtěl se však dozvědět co možná nejvíce i o milencích tanečnice. Mata Hari si, ostatně jistě ne jako jediná, schovávala navštívenky svých milenců a měla jich požehnaně. Při domovní prohlídce policisté krabici s vizitkami zabavili. Kapitán Bouchardon bral při výslechu jednu po druhé a vyptával se na kapitány, poručíky, plukovníky z několika evropských zemí. Mata Hari poslušně odpovídala a nepovažovala otázky za drzé, naopak chvilami zněly její odpovědi jako vychloubání.

Další kapitola výslechu se odehrála po delší přestávce až 12. dubna opět v budově Chancellerie. Kapitán Bouchardon začal docela jinak než dosud.

„Když jste se poprvé objevila v budově naší zpravodajské služby na boulevardu Saint-Germain 282, byla jste už německou vyzvědačkou?“

„Samozřejmě že ne, kapitáne,“ odpověděla pohoršeně. „Sám dobře víte, že jsem si tam šla pro povolení cesty do Víttelu.“

„Necht' vás nepřekvapí moje další otázky,“ začal kapitán Bouchardon zešíroka. „Sama jste o sobě prohlásila, že jste světácká, mezinárodní žena, přiznáváte se, že jste se krátce před vypuknutím války stala milenkou poručíka Alfreda Kieperta z Jedenáctého jízdního pluku v Krefeldu?“

„Jestliže jsem byla něčí milenkou, neznamená přece, že jsem byla vyzvědačkou. Nikdy jsem nepracovala pro Němce. S výjimkou Francie jsem nepracovala jako vyzvědačka pro žádnou zemi. Jsem tanečnice. Samozřejmě že jsem se během svého angažmá v Berlíně stýkala se spoustou lidí. Ale uvědomte si, prosím, že jsem vám své známé sama jmenovala.“

„Při prohlídce vaší kabelky jsme našli různé předměty a další ve vašem bytě. Byla mezi nimi i lahvička s tekutinou, kterou po laboratorní analýze určili naši technici jako neviditelný inkoust. Kdo vám ji dal? Komu jste posílala neviditelné zprávy?“

„Není to žádný neviditelný inkoust. Zeptejte se své ženy, možná že používá stejnou dezinfekci. Je to přípravek dámské hygieny na výplachy po pohlavním styku. Ten přípravek dostanete v každé drogerii. Je to antikoncepční prostředek.“

Kterýsi z novinářů komentující případ Maty Hari k tomuto bodu výsledku prohlásil, že by byl kapitán Bouchardon použil proti vyzvědačce jako důkaz i láhev mléka, kterou měla ve spíži, protože jak ví každý kluk, i to lze použít jako neviditelný inkoust. Písmo se objeví na papíře teprve po zahřátí plamenem nebo žehličkou. Kapitán Bouchardon později napsal své paměti. Zabývá se v nich velice nekriticky a zaujatě i případem Maty Hari. Vyšly v Paříži v roce 1953. Uvedl v nich, že poslední důležitý důkaz dostal, když už byl výslech Maty Hari téměř u konce, když už seděla ve vězení devět týdnů.

„Prakticky jsem mohl vyšetřování uzavřít,“ napsal, „ve chvíli, kdy mi ministerstvo obrany předalo 21. dubna text rozšiřovaných depeší, které posílal von Kalle do Německa v době od 13. prosince 1916 do 8. března 1917. Najednou byl případ jasný. Margareta Gertruida Zelleová získala od Kalleho mnohé informace. Jaké informace? Nevím, jestli je mohu jmenovat, stále ještě jsem vázán služebním tajemstvím. Mohu však říci, že naše zpravodajská služba prohlásila, že obsahují údaje, které mohly být významné. Co se mne týče, dokazují především, že vyzvědačka byla ve spojení s mnoha důstojníky, a byla dost prohnaná, aby jim mohla klást chytré otázky. Současné měla možnost získávat prostřednictvím svých známostí informace o politické situaci.“

Bezobsažný důkaz založený místo na faktech na předpokladech. O jaké tajné zprávy vlastně šlo? O jarní ofenzívu v roce 1917, o jejíchž přípravách věděl každý. Mimo to se točily kolem rozhovoru ministerského předsedy Brianda s princeznou Marií Bonapartovou, týkajícího se řeckého krále. Byly to špionážní, senzace, nebo tajné zprávy? V žádném případě ne. O obou tématech se mohl každý dočíst v novinách. Kapitán Bouchardon vynesl svůj triumf 1. května. Scénu si připravil jako ve špionážním filmu. Aby se zbavil zvědavých novinářů, kteří ho v posledních dnech pronásledovali, rozšířil fámou, že bude Matu Hari vyslýchat ve vězení Fresnes, ale zavřel se s ní a se zapisovatelem Baudoinem v jedné místnosti Třetího válečného soudu.

„V jednom z předchozích výsledků jste tvrdila,“ začal hned ráno, „že jste vůbec neměla možnost poskytnout von Kallemu informace vojenského nebo politického charakteru, protože jste opustila Francii už třiačtyřicet dní předtím. Chtěl bych vás upozornit na skutečnost, že některé informace mohou být zajímavé i po třiačtyřiceti dnech.“

„Opakuji, že jsem von Kalleho nevyhledala z vlastní iniciativy,“ bránila se Mata Hari. „Neznala jsem ani jeho jméno, ani jeho hodnost. Neměla jsem o své budoucí práci vůbec žádnou představu. Kapitán Ladoux mě vyzval, abych

ukázala, co dovedu, a ověřila tak svou spolehlivost. Když jsem se pak po nepříjemném dobrodružství ve Falmouthu ocitla sama v Madridu bez jakýchkoliv instrukcí, řekla jsem si, že mi kapitán, až se vrátím, zaplatí za navázání kontaktu s Němci. Nesnažila jsem se před ním nic zatajit. Pravidelně jsem mu posílala písemné zprávy. Jestli jsem snad neuvedla jméno vojenského přidělence, pak jsem mu ale jistě sdělila, že jsem navázala spojení s významným členem německého velvyslanectví. Navíc jsem všechno podrobně vyprávěla plukovníkovi Danvignesovi. Jemu jsem taky sdělila tři důležité novinky a prosila jsem ho, aby je v Paříži oznámil. Zdá se mi však, že je plukovník buď neodevzdal, anebo neřekl, kdo je posílá. Jestliže vaši lidé nebyli spokojeni s mými službami, nemuseli mi dávat vstupní vízum. Takový postup bych považovala za korektní."

Toto byla přehra k dramatickému výstupu, který si kapitán Bouchardon naplánoval na úterý 1. května 1917. Toho dne dopoledne vynesl trumf, o němž byl přesvědčen, že přivede Matu Hari před popravčí četu.

„Už nějaký čas máme ve vašem spisu doklad o tom, že jste naši zpravodajskou službu tahala za nos. Jste vyzvědačka číslo H-21 z ústřední informační centrály v Kolíně nad Rýnem. Když vás v březnu 1916 podruhé poslali do Francie, předstírala jste kapitánovi Ladouxovi, že přijímáte jeho návrh a že podle jeho přání odjedete do Belgie. Během vašeho pobytu v Paříži jste v listopadu 1916 dostala z Německa 5 000 franků. Navíc jste předala von Kallemu celou řadu politicky, diplomaticky i vojensky významných informací."

Mata Hari se nezalekla. Zůstala klidná, jako by útok dávno očekávala. Ani se nerozčilovala, ani neprosila, jen věčně namítla:

„Děláte stejnou chybu, jakou udělal kapitán Ladoux, když tvrdil, že jsem agent AF-44 z Antverp, anebo jak tvrdili Angličané, že jsem Clara Benedixová. Všichni mě považujete za někoho jiného. Kde však došlo k chybě? Kapitán Ladoux i britský Scotland Yard byli zpočátku přesvědčeni, že mají v ruce pádné důkazy. Při zkoumání skutečností se přesvědčili o svém omylu. Znovu opakuji: nešla jsem do budovy vaší zpravodajské služby na boulevardu Saint-Germain z vlastní iniciativy, ale proto, že mi nic jiného nezbývalo."

„Dobrá. Nevěříte. Tak vás budu muset přesvědčit. Mám v ruce celý text telegrafické depeše, kterou von Kalle odeslal 12. prosince do Berlína. Adresátovi v pořádku došla. Přečtu vám ji:

Agent H-21 z ústřední informační kanceláře v Kolíně, odeslaný podruhé do Francie, tam dorazil. Předstírala (tady už použil Bouchardon pro jistotu ženský rod, pozn. V. P. B.), že pracuje pro francouzskou zpravodajskou službu a že přijala na zkoušku akci v Belgii. Chtěla jet na palubě parníku Hollandia, byla však 11. listopadu ve Falmouthu zatčena, protože ji považovali za někoho jiného. Když se omyl vysvětlil, poslali ji zpět do Španělska, protože ji Angličané nadále považovali za osobu podezřelou.

Jde přece o vás? To nemůžete popřít. Sama jste nám podrobně vyprávěla o nedorozumění v Anglii. Není tedy pochyb, že jde o vás. V tom případě ale jste rovněž agentem H-21. Nesnažte se mi namluvit, že jste von Kallemu příslušnost k německé zpravodajské službě jen předstírala a že jste si registrační číslo vymyslela. Von Kalle si určitě všechny vaše údaje na patřičném místě ověřil. Dne 23. prosince 1916 dostal totiž příkaz vyplatit agentovi H-21 3 000 franků. Vy jste od něj žádala za informace deset tisíc. Jaké zprávy jste odevzdala von Kallemu, že byly v Berlíně tak vysoko ohodnoceny? Nevypatil vám sice požadovaných deset tisíc, ale tři, a to bylo taky dost. Von Kalle vám totiž vyplatil 3 500 peset, což je tři tisíce franků, a ohlásil to depeší z 26. prosince 1916 do Berlína."

„Ve Španělsku pracuje několik tisíc tajných agentů. V každém telegramu může dojít k omylu," namítala Mata Hari. „Není vyloučeno, že se von Kalle snažil zjistit, kdo vlastně jsem a které lidi znám. Je možné, že podplatil zaměstnance hotelu Ritz, aby prohlíželi moji poštu a podávali mu o tom zprávy. Ještě k zatčení na palubě Hollandie. Nebyla jsem sama. Jakousi slečnu Blumeovou potkal stejný osud. Byla to Němka a cestovala z Holandska. Nebyla na Hollandii se mnou. Stalo se to při plavbě předtím."

„Záměna osob je vyloučená/4 oznámil kapitán Bouchardon stroze. „Von Kalle telegrafoval o H-21, že její služebná žije v Holandsku a jmenuje se Anna Lintjensová."

„Von Kalle může telegrafovat, co chce. Možná že se o mé služebné dozvěděl z depeší, které jsem posílala. Když podávám telegram, odnesu text do hotelové recepce, aby ho odeslali. Nechodím s nimi na poštu. Mohu vás však ujistit, že v žádném případě nejsem agent H-21. Od von Kalleho jsem nedostala ani feník. Oněch pět tisíc franků, které mi přišly v listopadu 1916, a taky peníze, které jsem dostala v lednu 1917, mi poslal můj milenec baron van der Capellen."

„S povídáním o baronovi van der Capellenovi byste už mohla přestat. My jsme se totiž mezitím dozvěděli, jakými cestami jste dostávala odměny od německé špiónážní služby. Máme totiž dvě další depeše von Kalleho, a sice z 26. a 28. prosince 1916. Ta první zní:

H-21 bude žádat prostřednictvím holandského konzula v Paříži, aby byly vyplaceny další peníze její služebné v Roermondu. Žádá vás, abyste o tom vyrozuměli konzula Krámera v Amsterdamu.

Druhý telegram:

H-21 přijede zítra do Paříže. Prosím, aby částka 5 000 franků, zprostředkovaná konzulem Krámerem v Amsterdamu a služebnou Annou Lintjensovou v Roermondu, kterou má vyplatit holandský konzul Bunge, byla neprodleně převedena do banky Comptoir d'Escompte v Paříži.

Takže: 4. listopadu 1916 jste dostala 5 000 franků. Stejná částka vám přišla ještě jednou 16. ledna 1917. K tomu je třeba připočítat ještě 3 500 peset, která vám vyplatil von Kalle v Madridu. Během dvou měsíců vám Němci vyplatili 14 000 franků. To ovšem je směšná částka proti celému milionu, který jste žádala za své služby od naší zpravodajské centrály. Tyto částky jsou důkazem, že jste pracovala pro německou zpravodajskou ústřednu a že jste nepatřila mezi lecjaké tajné agenty. Tyto skutečnosti rovněž potvrzují, že vaše služebná v celé akci nehrála podružnou roli. Dopisy, které jste jí posílala, v nichž jste ji žádala, aby urgovala odeslání peněz u barona van der Capellena, byly jen rekvizity pro zastírací manévr," řekl vojenský vyšetřující soudce Bouchardon. „Není to pravda!" zvolala Mata Hari. „Jak to, že to

není pravda? Na všechno máme důkazy." „Psala jsem z hotelu Ritz své služebné, a dokonce jsem jí telegrafovala a prosila jsem ji, aby zařídila odeslání peněz. Skutečně jsem byla milenkou barona van der Capellena. Je to plukovník Druhého jízdního pluku a je ženatý. Vždycky mě prosil, abych mu neposílala žádné dopisy nebo telegramy domů. V naší malé zemi je velmi přísná cenzura. Proto styk zprostředkovala moje služebná. Je to čestná žena a slouží mi již osm let.

O mém milostném životě ví všechno a často hrála roli prostředníka mezi mnou a plukovníkem."

„Pak tady máme telegram von Kalleho z 13. prosince, kde jsou jisté zmínky o záležitosti řecké princezny. Ty zprávy měl přece od vás!"

„Vzpomínám si, že jsme se o této záležitosti jednou bavili. Já jsem o tom nevěděla víc, než bylo v novinách. On ale řekl, že jsou jisté snahy sesadit z řeckého trůnu krále Konstantina a nahradit jej princem Jiřím. Pamatuji si, že jsem mu ještě při této příležitosti řekla, že jsem v Paříži četla v novinách o skandálu, do něhož byla zapletena řecká církev."

Madridský vojenský atašé von Kalle byl pilný diplomat. Referoval do Berlína o všem možném. Tak se v jeho depeši, zachycené a rozšifrované francouzským Deuxième Bureau, objevilo taky jméno belgického vyzvědače Allarda, zmínka o neviditelném inkoustu a o záměru spojenců vyložit se v ústí řeky Šeldy. Vyzvědač Allard se ve spisech objevuje třikrát. Jako belgický špión, kterého údajně později popravili Němci, a jako britský vyzvědač. Mata Hari o něm prý mluvila v hotelu Ritz dokonce před personálem a vojenský vyšetřující soudce Bouchardon jí to při výsledku vyčítal. Tvrdil, že i tato okolnost je důkazem, že Mata Hari byla a je německou vyzvědačkou. Logická úvaha však vede jiným směrem. Je spíš dokladem o tom, že tanečnice se dostala do špiónážní branže náhodou, že se chovala jako pošetilý amatér, když se veřejně bavila s hotelovými zaměstnanci, mezi nimiž byli samozřejmě i konfidenti Deuxième Bureau, o špiónovi Allardovi.

Kapitán Bouchardon se jako ostatně každý vyšetřovatel vracel stále znovu ke stejným bodům pozdější obžaloby. Ještě jednou se zmínil o neviditelném inkoustu, kterým měla Mata Hari údajně psát své zprávy.

„Nemám ponětí, o čem je vlastně řeč," řekla. „Nikdy v životě jsem neviditelný inkoust nepoužila. A konečně, kde bych ho asi tak mohla skrývat? Sám dobře víte, že mě Angličani prohledali až na holou kůži a všechny moje toaletní potřeby podrobili chemické analýze. Věřte mi proboha, že nejsem tajný agent H-21."

Vyšetřovatelé používají při výsledku jednoduchou psychologickou fintu. Je vyzkoušená a ve většině případů účinná. Když soudce Bouchardon ukončil 1. května výslech, dal odvést podezřelou do vězeňské cely a nechal ji celé tři týdny bez jediné zprávy. Plných 480 hodin mohla, a vlastně musela přemýšlet o svém osudu. Když ji 21. května znovu předvedli před vyšetřujícího soudce, řekla:

„Dobře, kapitáne, povím vám, jak to bylo doopravdy. Neřekla jsem vám celou pravdu. Styděla jsem se jisté věci přiznat. Bylo to v květnu 1916 v mém bytě v Den Haagu. Ozval se zvonek, za dveřmi stál německý konzul v Amsterdamu Krämer. Pár dní předtím jsem od něj dostala dopis, že mě chce navštívit. Nenapsal kdy a proč. Dozvěděl se, že jsem si podala žádost o udělení víza do Francie. To jsem pochopila hned po prvních slovech. Nejdřív mě ujistil, že o mém záměru ví, pak se mě zeptal, jestli bych byla ochotná poskytnout mu nějaké služby. Zeptala jsem se jaké, a on mi rovnou řekl, že bych mohla získávat informace, které by jeho zemi mohly zajímat. A hned mi oznámil, že má možnost nabídnout mi za takové služby dvacet tisíc franků. Řekla jsem mu, že to není moc, a on mi odpověděl, že je to jen nabídka pro začátek, až ukážu, co umím, tak dostanu víc."

„Slíbila jste mu spolupráci?"

„Ne, řekla jsem, že si to musím rozmyslet. Když odešel, tak jsem si uvědomila, že jsem v Berlíně zanechala drahé kožichy, že bych tímto způsobem mohla dostat aspoň část jejich hodnoty zpátky. Tak jsem mu za pár dní napsala, že s návrhem souhlasím."

Německý konzul pověřený 2. listopadu 1914 vedením německé informační služby v Amsterdamu se ve skutečnosti jmenoval Karl H. Cramer a v soudních spisech i v publikacích o případu Maty Hari není jeho jméno uváděno správně. Měl titul tiskového atašé, nebyl tedy konzulem, byl však členem amsterodamského konzulátu, kde působil až do 24. prosince 1919. Jeho návštěva v bytě tanečnice a jeho záměr získat ji pro výzvědnou službu, se staly pro Matu Hari osudné. Vyplatil jí dvacet tisíc franků a ona je přijala. Navíc ale dostala od něj pokyny, jak předávat zprávy, jak zacházet s neviditelným inkoustem. To byl pro vyšetřujícího soudce Bouchardona důkaz nad důkazy.

„Oznámil mi, že přinesl neviditelný inkoust," přiznala Mata Hari. „Řekl mi, že budu dopisy podepisovat šifrou H-21. Předal mi tři malé lahvičky s tekutinou, označené čísly 1, 2, 3. V prvních dvou byla čirá tekutina, ve třetí modrozelená. Vypadala jako absint."

„Ukázal vám, jak se s inkoustem zachází?" zeptal se soudce Bouchardon.

„Natřel kousek papíru tekutinou číslo 1, namočil pero do lahvičky označené dvojkou, napsal pár slov, která po navlhčení tekutinou z poslední lahvičky zmizela. Pak řekl: takhle to uděláte, pak přes to napíšete normální dopis. Všechny můžete adresovat hotelu De l'Europe v Amsterdamu. Pak odešel."

„Zkusila jste si účinek těch chemikálií?"

„Ne. Hned když odešel, vylila jsem všechny do záchodu a prázdné lahvičky jsem hodila do moře, hned když loď vyplula z amsterodamského přístavu. Odpočátku jsem byla rozhodnuta, že Němcům nepošlu ani slovo."

„Proč jste se o tom nezmínila kapitánu Ladouxovi?"

„Zatím jsem neměla důvod. Nic jsem pro něj neudělala, nic mě nezavazovalo. Proč bych mu měla svěřit takové tajemství? Když se mě ptal, jestli chci jet do Holandska přes Švýcarsko nebo přes Anglii, zvolila jsem druhou možnost. Měla jsem strach, že by se mě v Německu někdo mohl zeptat, co jsem udělala s těmi dvaceti tisíci franky, které jsem Němcům dlužila. Kdybych byla německou vyzvědačkou, jak tvrdíte, byla bych naopak jela přes Německo."

„Vy jste ale von Kallemu dodala nějaké informace!"

„Řekla jsem mu pár věcí, které jsem si pamatovala z novin. Neměly žádnou cenu. Francii nemohly v žádném případě

uškodit. Neměla jsem peníze a snažila jsem se nějakým způsobem je získat. Některé ženy by v takové situaci třeba šly krást. Já jsem od něj chtěla deset tisíc franků, on moji žádost telegrafoval do Berlína, ale tam ji zamítli."

„Von Kalle vám přece vyplatil 3 500 peset. Sama jste to přiznala."

„Jsem přesvědčena, že je zaplatil ze své kapsy."

„Proč by to dělal?"

„Protože jsme se v jeho kanceláři milovali. Nabídl mi prstýnek, ale já jsem jej odmítla. Rovnou jsem mu řekla, že potřebuju peníze na živobytí. A co se týče oněch dvou pětitisícových částek, je docela možné, že taky pocházejí od Cramera. Telefonovala jsem své služebné. Mohla zajít do hotelu De l'Europe a vyhledat Cramera. Ovšem jen v případě, že se jí nepodařilo spojit se s baronem. Telegrafovala jsem jí v říjnu 1916 a pak ještě v lednu 1917."

„Madame, nechtějte nám namluvit, že vám konzul Cramer vyplatil dvacet tisíc franků pro nic za nic. Jsem přesvědčen o tom, že jste pracovala pro Němce už předtím. Tyto závěry potvrzují vaše výpovědi a naše zjištění. Nakonec i to, co jste řekla von Kallemu. Známe z jeho depeše, že vás Němci vyslali do Francie už dvakrát. O druhé cestě jsme se už bavili, teď probereme tu první."

„Žena, jako jsem já, se nevydá na cestu bez peněz. Měla jsem v Holandsku zámožného milence. A co se týče mé první cesty do Francie, nemá nic společného s panem Cramerem. Von Kallemu jsem řekla, že jsem byla dvakrát ve Francii, ale neřekla jsem mu, že mě dvakrát poslali do Francie."

„Proč jste posílala své služebné Anně Lintjensové dva telegramy prostřednictvím holandského konzulátu? Telegramy, v nichž jste žádala peníze? Musely zřejmě být velice důležité, když jste zvolila tuto cestu?"

„Ujistěte vás, že jsem to udělala z jediného důvodu. Přes konzulát to šlo rychleji. Dobře víte, jak moc jsem čekala na peníze. Co jsem podle vás měla dělat? Zastřelit se? Myslela jsem si: dám von Kallemu pár bezcenných informací a on mi umožní vrátit se domů tou nejkratší cestou, přes Německo."

Mata Hari se stále víc zamotávala do protichůdných výpovědí, polopravd, a zkušený vyšetřující soudce Bouchardon jí v tom účinně pomáhal. Pak ji konfrontoval se svým kolegou kapitánem Ladouxem. Mata Hari byla v nevýhodě. Netušila nic o jednání zástupce Deuxième Bureau s britským Scotland Yardem. Kapitán Ladoux totiž tvrdil, že byla Mata Hari již před cestou do Francie v prosinci 1915 německou tajnou agentkou. Nezalekla se však, když jí to řekl, a odpovíděla:

„Nebyla jsem v německých službách, když jsem přijela v roce 1915 do Francie. Jela jsem si do Paříže pro prádlo a šaty. Musím však přiznat, že jsem se v té době seznámila s Cramerem. Setkali jsme se poprvé v lednu 1915."

„A po návratu jste mu předala zprávy," řekl kapitán Ladoux.

„Odpovíděla jsem mu na pár všeobecných otázek. Vůbec se netýkaly vojenských záležitostí. Snad politické situace. Je to už dávno, nepamatuji se přesně."

Němci to dělali u všech, kdo přijeli do Holandska z Francie."

„Kapitán Ladoux však tvrdí něco jiného," řekl soudce Bouchardon a vyzval svého kolegu, aby se k tomu znovu vyjádřil.

„Když mi madame MacLeodová-Zelleová naznačila, že by mohla proniknout až do německého hlavního stanu, zeptal jsem se jí, jestli by mohla obstarat informace týkající se operačních plánů německého wehrmachtu. Když řekla ano, odpověděl jsem jí, že bych za takové zprávy mohl vyplatit milion. Chtěl bych však zdůraznit, že se mi madame MacLeodová nikdy nezmínila o příslušnosti k německé zpravodajské službě, ani o registračním čísle H-21."

„Proč?" zeptal se kapitán Bouchardon.

„Netroufala jsem si. A nikdy jsem se nepovažovala za německou vyzvědačku."

„Z jakého důvodu?" zeptal se soudce.

„Protože jsem pro Němce nikdy nic neudělala. A kapitán Ladoux taky nic nenamítl proti mému návratu do Francie. Je to tak, kapitáne? Ne protestoval, ani když jsem žádala v Madridu o vystavení víza. Proč, pane kapitáne?"

„Nebylo mou povinností stavět se proti návratu madame MacLeodové do Francie, právě tak jako jí cestu povolovat. Rovněž jsem nepovažoval za nutné odpovídat na její dopisy. Madame se dobrovolně rozhodla vrátit do Francie a já jsem této okolnosti využil k jejímu odhalení. Splnil jsem jen svou povinnost," řekl kapitán Ladoux a mnozí kronikáři případu mu právě tyto věty vyčítali.

Bylo zřejmé, že náčelník oddělení Deuxième Bureau nehrál čistou hru. Na jedné straně se snažil získat Matu Hari ke spolupráci a sliboval jí milion franků, na druhé straně se k ní otočil zády, když zjistil, že jejich úmluva vyšla naprázdno. Snažil se za každou cenu hájit svoje postavení i svou kůži a mnozí jeho stanovisko považovali za nečestné.

„Znovu opakuji," prohlásila Mata Hari, „neměla jsem žádné peníze. Proto jsem musela do Francie, abych se odtud pokusila dostat do Holandska. A chtěla bych ještě dodat, že mě kapitán Ladoux tím posláním pověřil a já jsem byla přesvědčena, že mě angažoval."

„Madame MacLeodová nebyla angažována," bránil se kapitán Ladoux. „Tajný agent se může považovat za angažovaného ve chvíli, kdy je pověřen konkrétním úkolem, když dostane registrační číslo, je mu určen způsob spojení a přijme peníze. Madame MacLeodová dostala jediné pokyn, nic víc než pokyn. Stejně jela do Holandska, dál jsem jí řekl, aby čekala na návštěvu našeho agenta. Vyhledá ji a předají další instrukce."

„Kapitán Ladoux se vyjádřil daleko přesněji, než je nyní ochoten připustit," bránila se Mata Hari. „Chcete uvěřit, že bych souhlasila, kdyby mi neslibil víc? Přesně věděl, že pojedou do Belgie, kde se spojím s některým důstojníkem vrchního velení wehrmachtu."

„Neměl jsem tušení, jaké možnosti má madame MacLeodová, jakým způsobem hodlá proniknout do hlavního stanu, neodvážil jsem se uvěřit, že by se jí záměr mohl podařit. Proto jsem jí nedal konkrétní příkaz a rozhodl jsem se počkat na zprávu naší tajné služby v Holandsku, která o ní měla referovat."

„To říkáte teď. Nevím, proč jste měl pochybovat. Nic jsem na vás nechtěla. Domluvili jsme se, že mi vyplatíte milion

franků, až když bude moje cesta úspěšná. Nic jste neriskoval."

„Nemůžu pověřit úkolem agenta, kterého dokonale neznám. Madame MacLeodová mi byla odpočátku podezřelá," prohlásil kapitán Ladoux.

„Proč jste mě tedy nepožádal, abych vyložila karty na stůl? Místo toho jste chodil kolem horké kaše a vykládal mi, že musím nejdřív ukázat, co dovedu. Tak jsem radši byla zticha."

„Při každém rozhovoru jsem vás vyzval, abyste mi řekla, co víte o německé zpravodajské službě. Několikrát jsem se vás ptal, jestli znáte ‚Slečnu‘, která z Antverp řídí špiónážní síť ve Francii a v Anglii. (Slečna doktorka Schrangmuellerová, pozn. V. P. B.) Pokaždé jste mi odpověděla, že ji neznáte."

„Nemínila jsem vám prozradit své záměry, protože jste mi nechtěl zaplatit."

„Stále jste zdůrazňovala, jak milujete Francii. Nemyslíte, že jste mi raději měla všechno říct?"

„Povídejte si, co chcete," odsekla Mata Hari, „jedno je jisté, Cramerův návrh zůstal jen jeho přáním. Nikdy jsem neuvažovala o spolupráci s ním."

Mata Hari byla předurčenou obětí. V jejím případě mnohé zavinily nepříznivé okolnosti, snad ještě větší měrou se sama zasloužila o svou životní tragédii. Celý život lhal. Kamarádkám, aby ji obdivovaly, manželovi tak dlouho, až se s ní dal rozvést, novinářům, milencům a nakonec i sama sobě.

Chtěla od života všechno a hned a za každou cenu. Chtěla být středem pozornosti, cítila se ve své kůži jen v houfu obdivovatelů a mecenášů, kteří jí umožnili žít v přepychu a na výsluní historického období nazvaného Belle époque. Byla to zvláštní doba s neobvyklou atmosférou. Požitky byly na prvním místě žebříčku životních hodnot. Zvlášť v Paříži. Tehdejší seladoni z vyšší společnosti zbožňovali lehkomyšlnou milostnici bez morálních zábran, střídající milence bez ostychu a studu, ženu, která nedokázala a snad ani nechtěla rozeznat bariéru mezi realitou a přáním. Měla pocit, že si může dovolit všechno. Posunula životní hodnoty podle svých potřeb a sama se připravila o svou velkou lásku.

Samozřejmě že měla taky smůlu. Von Kalle ji vyplatil honorář za milostné služby z erárních peněz. Aby platbu zdůvodnil, musel milenkou nutně vydávat za vyzvědačku, která mu dodala použitelné zprávy. Přitom bylo mnohé jinak, ale to se podařilo zjistit až o hodně později, když už byla tanečnice Mata Hari mrtvá a její nepřítel Ladoux za mřížemi.

Hned na začátku první světové války se britské zpravodajské službě podařil husarský kousek. Rozluštili německý tajný kód a oznámili tuto okolnost svým spojencům. Dlouhý čas tedy nebyly tajné depeše německé zpravodajské služby pro nepřitele tajnými a Němcům trvalo až do roku 1916, než na tuto významnou okolnost přišli. Udělali, co by udělal každý: sestavili nový kód tak důkladně, že uvěřili v jeho dokonalost. Spojeneční šifranté však opět objevili princip, kód rozluštili a vrchní velení spojeneckých armád vědělo napřed o připravovaných operacích nepřitele.

Francouzi měli uprostřed Paříže, na samé špičce Eiffelovy věže, odposlechové zařízení, zachycující německé depeše. Dne 13. prosince 1916 zachytili zprávu z Madridu, začínající větou: H-21 nás informuje... Poslali ji do kanceláře Deuxième Bureau, kde se dostala na stůl kapitána Ladoux. Neobsahovala bůhvíjaká tajemství, spíš šlo o souhrn domněnek prokládaných společenskými aférami a bystrý George Ladoux si snadno domyslel, že autorkou směsice klepů může být tanečnice Mata Hari, s níž krátce předtím dojednal spolupráci. Podle šifry H-21 prý zkušený vojenský zpravodaj zjistil, že ji Němci museli naverbovat do svých služeb dřív než on.

Sledoval zprávy týkající se šifry H-21 a brzo došel k přesvědčení, že je vadnoucí kráska Mata Hari přinejmenším dvostrannou vyzvědačkou. Proto ji v Paříži nechtěl přijmout a dával se zapírat strážným. Přesto že věřil v její vinu, nedal ji zatknout, nechal ji sledovat v naději, že přivede francouzskou zpravodajskou službu k německé špiónážní síti.

Asi v polovině ledna 1917 dostal kapitán Ladoux zprávu, která potvrzovala nevinu podezřelé Maty Hari. Zdánlivě tajné zprávy od von Kalleho z Madridu, ale i odpovědi na ně z Berlína, byly jen kartami ve špiónážní hře. Němci totiž odpočátku věděli, že britská tajná služba kód dešifrovala, nedali to však najevo a krmili spojence falešnými zprávami, které vypadaly jako pravé. Cokoliv, co se týkalo tajného agenta H-21, ať už to byla Mata Hari nebo kdokoliv jiný, bylo jen součástí klamného manévru. Byly určeny Francouzům, a těm trvalo hezky dlouho, než válečnou lest prohlédli. Tato okolnost byla dostatečným důvodem k tomu, aby Ladoux mohl Matu Hari prohlásit za nevinou, odvolat její sledování a nechat ji na pokoji. Místo toho ji dal 13. února zatknout, zavřít, a jako by se nic nedělo, předal ji vyšetřujícímu soudci Pierru Bouchardonovi. Věděl kapitán o této důležité okolnosti, anebo mu ji Ladoux zamlčel?

Bouchardon odevzdal spis i podezřelou státnímu žalobci André mu Mornetovi, který při zahájení procesu 24. července obžaloval tanečnici ze špiónáže ve prospěch nepřátelské mocnosti.

V pondělí, kolem čtvrté hodiny ranní, přišel kapitán Bouchardon do věznice Saint-Lazare. Krátce předtím pro něj přijeli do jeho bytu na boulevardu Péreire. Ve stejnou hodinu se dostavili do věznice lékaři dr. Bizard a dr. Bralez. Postupně ještě přišli: zapisovatel vojenského soudu kapitán Thibaud, státní žalobce Mornet, podplukovník Somprou, obhájce Maître Clunet a další osobnosti.

Řádová sestra Leonida zaklepala na dveře celý číslo 12. Chvilu trvalo, než se Mata Hari probrala, doktor Bizard ji předešlého večera dal dvojnásobnou dávku prášku na spaní. Podplukovník Somprou odsouzené oznámil, že prezident Poincaré zamítl její žádost o milost. Mata Hari se oblékla do šedivých šatů, na prsou zdobených krajkou, obula si šněrovací boty, nasadila klobouk a navlékla dlouhé rukavice, nakonec si přes ramena přehodila modrý kabát.

Prošli chodbami, vyšli vězeňskou branou, nasedli do čekajících automobilů. Prázdnými ulicemi projeli Paříží až k starému paláci na okraji města, na předměstí Vincennes. Zčásti sloužil jako kasárna. Odvedli odsouzenou k popravčímu kůlu, dvanáct střelců zuávského pluku se seřadilo. Pak se ozval signál vojenské trubky. Jako stafáž se v odstupu snad padesáti metrů seřadili vojáci z místních kasáren. Pak zvedl velící důstojník šavli. Ozvala se salva. Mata Hari se svezla k zemi údajně ve chvíli, kdy vycházelo slunce.

Čtyři dny po popravě Maty Hari zatkli muže, který se tolik zasloužil o její smrt, kapitána Ladoux, pro podezření ze špiónáže pro Německo. Obvinil ho jeden z agentů Deuxième Bureau. Byla to ostuda, proto jeho zatčení pečlivě tajili.

Právě v této době nebyla situace na bojištích pro Francii příznivá. Po porážce Německa byl kapitán Ladoux postaven před válečný soud a osvobozen. Dodnes se však nepodařilo vypátrat podrobnosti nařčení. Bylo na něm něco pravdy?

Legenda mívají tuhou život. Některé jsou zřejmě dokonce dědičné. Fantazie autorů dobrodružných příběhů, ale i filmových scenáristů, si v případě Maty Hari zahrála ještě jednu hru s poznamenanými kartami a čtenáři i filmoví diváci žasli nad odvahou matky i dcery. Nejednou se totiž objevila neméně skvělá a přinejmenším stejně atraktivní vyzvědačka Banda - dcera Maty Hari, hodná toho jména.

Když vedli Matu Hari ve Vincennes k popravnímu kůlu, bylo její dceři devatenáct, a ne sedmnáct let, jak se říká v dobrodružném příběhu. Nejmenovala se Banda, ale Jeana Louisa a od malička ji říkali Non. Narodila se na Jávě 2. května 1898 a po krachu manželství Gerty Zelleové s MacLeodem se už nikdy se svou matkou nesetkala, i když v jisté době bydlely obě v Haagu.

Mata Hari prý své dceři napsala před popravou dojemný dopis, v němž se omlouvá za svůj volný životní styl, ale současně říká, že ničeho nelituje, jediné snad let ztracených s MacLeodem. Banda MacLeodová, jak by se byla musela tato z fantazie zrozená postava jmenovat, si přečte dopis, neuroní ani jedinou slzu, bere se a odejde z domu k jakémusi prostopášníkovi, o pouhých čtyřicet let staršímu koloniálnímu úředníkovi, který se stává Bandě milencem, ale taky otcem, vychovatelem a bůhví čím ještě. Banda je se svým penzistou velice spokojena, žije jako hrdličky, když tu náhle veterán lásky v pravou chvíli zemře. Stane se to v roce 1935, a zřejmě proto, aby se krásná, okouzující, svůdná a inteligentní Banda dostala na volnou nohu a mohla se plně věnovat vyzvědačství. Sem směřuje její kariéra, protože milenci každého věku i národnosti, právě tak jako touha plést se do tajných akcí politického zákulisí, jsou rekvizity, s nimiž se musí v této rodině počítat.

Bandě je sedmatřicet, vystudovala učitelský ústav, ale stává se mondénní dámou s čilým společenským stykem a vřelým salonem, ocitá se v Batávii, pořádá tam okázalé večírky, které stojí celé jmění, ale ona na to má, její otcem a milencem jí zřejmě zanechal velké bohatství.

Na večírcích se scházejí diplomaté, obchodníci, politické veličiny, Banda je krásná, chytrá, ctižádostivá, navíc jí po matce proudí v žilách vyzvědačská krev. A tak poslouchá a zatím se cvičí a připravuje. Pak zaútočí Japonci na Pearl Harbor a brzy poté obsazují také indonéské ostrovy. Když se dostanou do Batávie, objeví se jejich nejvyšší představitelé na večírcích u krásné Bandy. A ta se pustí do svého poslání, pokračuje v rodinném řemesle, pracuje jako vyzvědačka, a hned raději pro obě strany.

V takovém příběhu nesmí chybět velká láska. I když se děj odehrává v Batávii (dnešní Djakarta), objevuje se muž se jménem Abdul, je vůdcem hnutí odporu, idolem mladých této země a stává se milencem Bandy. Miluje prý ji zrovna tak živelně a divoce jako svou vlast, a zase, jak už je v této rodině zvykem, je mezi partnery velký věkový rozdíl. Jenže tentokrát je starší Banda a ta také později na svůj věk doplácí. Ale zatím pracuje a stává se nejvýkonnější vyzvědačkou, získá od Japonců dokonce i jejich plány obrany Guadalcanalu, a rozhodne tak už napřed bitvu o ostrov v neprospěch okupantů.

Pak je konec války, ale zdaleka ne konec politických intrik. Banda dál pořádá své večírky pro prominentní hosty a dál z politiků tahá šikovně rozumy. I když už málem padesátiletá, je prý stále ještě velmi přitažlivá, jenže teď už zcela osamělá. Její milencem ji totiž opustil a oženil se s jakousi místní dvacetiletou kráskou.

Vyzvědačka Banda je sice zklamaná, ale zato zcela volná, aby se mohla věnovat vyzvědačství a nerozptylovala se zbytečně vášnivou láskou. Baň diny styky jsou zřejmě mezinárodní, zdá se, že není na světě tajné služby, s kterou by nepracovala. Najednou se totiž ocitá v Americe, pořádá jakési přednáškové turné, dává dohromady kapitál pro financování osvobozenického boje proti Holanďanům, kteří obsadili její zemi, usadí se v Los Angeles, tam se seznámí s jakýmsi milionářem, svede ho, a tím ho zajímá na svém plánu.

Aby snad bylo v příběhu od všeho trochu, prozradí mu, že ví o zlatém pokladu, který je zakopán na Jávě, kde ho marně hledali Japonci a Holanďané. Má hodnotu tři čtvrtě milionu dolarů. Milionář je zřejmě dobrodruh, dá se zlákat, koupí prý několik letadel, která se mají vypravit pro onen poklad. Plán se podaří, letadla se zlatem přistávají, Banda za ně obstará zbraně pro osvobozenický boj své země.

Jenže to všechno ještě není zdaleka celý příběh. Bandu navštíví jednoho dne tajemný pan Smith nebo Brown od americké CIA, sdělí jí, že by si velice vážili jejich odborných služeb, ona jediná jim může pomoci, a Banda se přes noc stává americkou vyzvědačkou. Snad proto, že jí ještě nebyla. Američané ji posílají do Čínské lidové republiky a ona se dostává do hlavního stanu slavného Maa. Jak, proč, to nikdo neví. Je prostě po boku vůdce čínských komunistů až do chvíle, kdy ji její šéfové odvedli do Koreje. A tam ji v roce 1950 čeká tragický konec.

Jeden z komunistických komisařů, jakýsi Mato, pracoval kdysi jako úředník v kanceláři holandského guvernéra v Batávii, ve skutečnosti to však byl osvědčený odbojář, který dodával tajné zprávy také vyzvědačce Bandě. Teď ji poznal a pochopil, že stojí na nepřátelské straně.

Přišli pro ni náhle, tak jako kdysi před lety pro její matku. A právě tak, ale tentokrát prý bez soudu, ji zastřelili na úsvitu, jen pár minut před východem slunce. Autoři dodávají, že byla Banda druhou největší vyzvědačkou světa, když nepochybují o tom, že na prvním místě zůstává její matka Mata Hari.

Skutečnost byla prostší, i když možná stejně tragická. Jeane Louise MacLeodová, které říkali Non, bylo v den smrti její matky devatenáct let. Prokázalo se, že nedostala od Maty Hari žádný dopis na rozloučenou. Její otec a rozvedený manžel MacLeod napsal po popravě Maty Hari francouzským úřadům, že je Non právoplatnou dědičkou, protože se domníval, že jeho bývalá žena a slavná tanečnice musela zanechat obrovský majetek. Brzy dostal zdrcující odpověď: Mata Hari nezanechala ani závěť, ani majetek.

Non skutečně vystudovala učitelský ústav a chystala se do tropů do Holandské Indie. Ale k cestě nedošlo. Paní Grietje MacLeodová-Meijerová, druhá žena MacLeodova, její nevlastní matka, ji totiž našla 10. srpna 1919 ráno v posteli mrtvou. Non nebyla předtím nemocná, přivolaný lékař však zjistil, že zemřela ve spánku na náhlé krvácení do

mozku. Pochovali ji na hřbitově ve Worth-Rheden nedaleko Arnheimu, kde leží vedle svého otce „Johna“ MacLeoda pod prostým nápisem: Naše Non - narozena 2. května 1898, zemřela 10. srpna 1919.

A to je konec legendy o Mátě Hari a její dceři.

NEPOLAPITELNÁ SLEČNA DOKTORKA

Zpravodajské služby nevydávají ročenky o své činnosti, proto zůstává při dotváření chybějících článků špionážních příběhů větší prostor fantazii. Tak vznikají líbivé legendy, hrůzostrašné příběhy o vychytralých kurtizánách ve službách vlasti, o obdivuhodných vraždách, jichž se musely dopustit křehké plavovlasé dívky, aby si zachránily život a pronesly tajné zprávy bariérou nepřátelských nástrah.

Ve skutečném životním příběhu tanečnice Maty Hari i v jejím legendárním životopise zahrál jednu z hlavních rolí kapitán francouzského oddělení Deuxième Bureau, Ladoux. Někdejší postrach německých vyzvědačů, později už jen autorsky úspěšný kronikář tajné služby, vydal paměti, o nichž se dlouho předpokládalo, že jsou pravdivé. Ale autor Ladoux nebyl přísný v rozlišování fikce a skutečnosti, pověsti od pravdy. Tak se mu podařilo na celá desetiletí ovlivnit mínění o Matě Hari a zamlžit názor na vyzvědačku, nazývanou mademoiselle docteur. Pomohl tím ke zrodu další legendy o nepremožitelné slečně doktorce, vyzvědačce, která přelstila všechny své zkušené mužské kolegy na druhé straně fronty. Jednou se jmenuje doktorka Jenssenová, podruhé Heinrichsenová, dostává přezdívku Rudý tygr a stává se šéfem teroristické organizace, jež rozsévá strach a hrůzu mezi evropskými potentáty, je milenkou většiny korunních princů, některých ministerských předsedů a mnoha ministrů. Jako záhadná madame Koehrová provádí eskamotérské kousky, jako Alžběta Schragmuellerová se chladnokrevnými vraždami zbavuje nepohodlných tajných agentů, jako Anna Marie Lesserová se objevuje v převlecích vždy tam, kde německá císařská armáda chystá ofenzivu.

Není snadné rozlišit skutečnost od legendy. V první světové válce se některé skutečné životní příběhy vyzvědačů podobaly romanticky laděným špionážním filmům, ve zpravodajském řemesle se v té době ještě našlo kousek místa pro improvizaci. Ale zprávy publicistů z dvacátých let nejsou spolehlivé. Dokumenty se většinou nezachovaly. Mnohé archivy navždy zmizely v rozbombardovaných městech za druhé světové války. Proto nelze s jistotou tvrdit, že ta či ona epizoda z života legendární slečny doktorky je ve všem pravdivá. Na romantickém životopisu vynikající vyzvědačky, která se za první světové války stala postrachem britské i francouzské zpravodajské služby, se totiž podílejí přinejmenším dvě ženy: mistryně tajné služby, aktivní německá vyzvědačka Anna Marie Lesserová a doktorka Alžběta Schragmuellerová, vedoucí německé vysoké školy pro vyzvědače v Antverpách.

Anna Marie Lesserová byla pravděpodobně nejúspěšnější německou vyzvědačkou před druhou světovou válkou a za bojů na evropských frontách. Ke zpravodajskému řemeslu se dostala oklikou, prostřednictvím svého vyvoleného. Narodila se v Berlíně, v rodině zámožného obchodníka, když jí bylo šestnáct, budila pozornost všech mladých mužů. Přitažlivá blondýnka Anna Marie se setkala s hezkým pruským důstojníkem jezdecka a zamilovala se do něho na první pohled. Její Carl pocházel ze staré německé šlechtické rodiny, ona se mohla pochlubit jen buržoazním původem. To nebylo, podle tehdejších společenských zásad, právě chvályhodné spojení. Carl von Wynanky (podle sovětských pramenů von Wynanski) se pochopitelně nemohl oženit s dcerou obchodníka, i kdyby měla bůhvíjaké věno. Jeho rodina se proti tomu postavila, a tak okolnosti donutily milence, aby si začali hrát na schovávanou s veřejným míněním.

Berlín byl na počátku století městem, kde se neutajila sebemenší společenská aféra. A tak se nepodařilo skrýt, že rytmistr Carl von Wynanky se pravidelně stýká s hezkou dcerou obchodníka. Rodinný soud zasedl a vynesl rozsudek: buď se Carl vzdá své pochybené lásky, nebo mu otec s okamžitou platností zastaví výplatu měsíční apanáže, kterou dostával na reprezentaci.

Rytmistr von Wynanky byl odvážný mladík. Nezradil svou velkou lásku a pokusil se žít jen ze svého vojenského platu. Nebylo to možné. Zadlužil se až po krk, a když se ocitl v docela bezvýchodné situaci, posloužil mu přítel cennou radou: seznámí ho s jistým pánem, ten mu pomůže ze šlamastyky. Wynanky ho přítel se jmenoval Nicolai, byl tehdy vedoucím jednoho oddělení německé tajné služby a později se stal jejím šéfem. Zoufalý rytmistr se brzy poté ocitl v restauraci luxusního hotelu Adlon u jednoho stolu s panem Matthesiem, který skutečně znal řešení svízelné situace. Jde sice o poněkud choulostivé zaměstnání, o to lépe však placené.

Malý a hubený pan Matthesius mluví věcně, jako člověk, který ví, co chce, a je zvyklý počítat minuty. Ti dva se dohodnou a Carl von Wynanky dostává první úkol, odjede na zkušební cestu do Paříže, ohlásí se u vedoucího firmy Meunier & Co., což není jen velkoobchod kuličkovými ložisky a autopotřebami, ale také pařížská centrála německé tajné služby. Nedávno tam totiž získali plány nové francouzské zbraně — rychlopalného děla zcela nové konstrukce s dosud nevídaným výkonem. Carl von Wynanky plány prohlédne, posoudí, a když uzná, že jde skutečně o hodnotný vynález, zaplatí za ně pět tisíc franků. Tady je šek. Ale pozor, aby to nebyl z francouzské strany jen taktický tah!

Ředitelem pařížské firmy Meunier & Co. a současně vedoucím pařížské rezidentury je pan Pissard. Carl von Wynanky hned po příchodu pozná, že už je o jeho poslání informován z Berlína, může se tedy rovnou pustit do práce. Prohlédne si plány, promluví s vynálezcem a ještě téhož dne požádá pana Pissarda, aby mu co nejdříve opatřil švýcarský cestovní pas na fňgované jméno. Když má dokument v ruce, vypraví se na příslušné oddělení francouzského generálního štábu v Paříži, ohlásí se jako vynálezce, předloží svůj švýcarský cestovní pas, vystavený na jméno George Nieweg, vytáhne z aktovky plány rychlopalného děla a předstírá, že on sám je autorem.

„Promiňte, pane Niewegu, že vám to říkám tak otevřeně,“ překvapí ho expert odpovědí, „ale tenhle projekt je nesmysl. Kdybych vás neměl proti sobě a neviděl, že jste docela seriózní mladý muž, myslel bych si, že jde o žert. Milý pane, hlaveň tohoto děla by se při střelbě roztavila!“

Rytmistr Wynanky se tvářil rozpačitě jako student, který neobstál u zkoušky, omluvil se, odporoučel se, odevzdal

panu Pissardovi výkresy i falešný pas a vrátil se do Berlína. Nazítří ráno pak referoval panu Matthesiovi. Ten ho však ani nenechal domluvit. Věděl už všechno. Pařížský pan Pissard totiž sledoval Wynankyho každý krok, celé pařížské posláni bylo jen zkouškou talentu a Carl von Wynanky ji složil na výbornou. Rytmistr mohl být přeložen od jezdeckého pluku ke zpravodajské službě. A brzy poté dostal svůj první, opravdový špionážní úkol: měl zjistit co možná nejvíc údajů o nových francouzských opevněních v povodí řeky Maasy.

Vyzvědač von Wynanky by mohl být spokojen s osudem. Má výnosné zaměstnání a doma hezkou manželku, není už závislý na rodině, může si tedy dělat, co chce. Jenže jeho žena neví nic o jeho nebezpečném zaměstnání ani o plánech do budoucna. Když slyší, že Carl bude muset často cestovat, odmítá zůstat sama v berlínském bytě. Novopečený vyzvědač požádá šéfa, aby mohl vzít manželku s sebou, anebo to udělá o své vlastní vůli. Jedno i druhé je ilustrací idylických poměrů v tehdejších zpravodajských organizacích.

Za tajným posláním už odjíždějí spolu, ale Anna Marie ještě nemá tušení, o čem jde. Když později mají za sebou první kroky vyzvědačské kariéry, vyzná se jí Carl von Wynanky ze všeho a mladé manželce nezbývá nic jiného než táhnout s ním za jeden provaz. A nedělají to vůbec žádné potíže; naopak, vzrušující zaměstnání ji odpočátku baví.

Novomanželé na svatební cestě, to není špatný převlek pro vyzvědačský pár. Jezdí autem krajinou, jsou zvědaví, všechno chtějí vidět, všude musí být. Mladá paní má zřejmě umělecké sklony. Nosí s sebou skicák, když objeví hezký pohled do krajiny, načrtne si na památku obrázek. Nikdo si nevšimne, že je v pozadí nové opevnění.

Přivezli plány i informace, které tajná služba potřebovala. Když se objevili v kanceláři nenápadné firmy, obchodující na berlínské Bülow Strasse s pneumatikami a autopotřebami, a rozložili na stůl pana Matthesia kořist, byl jejich šéf na výsost spokojen. Sám netušil, že ten mladý důstojník s perfektní znalostí několika cizích řečí má tak výrazný talent pro nebezpečné řemeslo. Během další spolupráce se měl dozvědět, že podnětné nápady pocházejí většinou od hezké Anny Marie. Ta později zdokonalí svou „uměleckou“ metodu, koupí si paletu a olejové barvy, jezdí s malířskými štaflema, na našepsované plátno nakreslí co možná nejpravděpodobnější plány vojenských objektů, pak přes ně namaluje obraz. Když berlínští technici barvu smyjí, mají před sebou žádané informace. Je to spolehlivá a bezpečná metoda; kdo by podezřívá mladou dámu s plavou hřívou a naivním pohledem!

Příští rozkaz zní: opatřit všechny dosažitelné informace o francouzském opevnění v oblasti Charleville-Verdun. Znovu se vydali na cestu a jako zdánlivě bezstarostný zamilovaný pár procházeli krajem. Anna Marie se kdysi naučila ve švýcarském penzionátu dobře francouzsky, teď má příležitost využít svých znalostí. Prochází se svým malířským náčiním vesnicemi, sem tam se zastaví s některým venkovským strýcem a dá se s ním do přátelského rozhovoru. Staří páni jsou polichoceni zájmem mladé milé dámy; a ta putuje se svým manželem z místa na místo a pozoruje každou maličkost. Skicáky se plní kresbami, poznámkové bloky informacemi. Ale francouzská kontrašpionáž nezahálá a manželský pár se dostává do úzkých.

Už dva tři dny předtím se setkali v lese s mužem v lesnické uniformě. Teď si všimnou, že je sleduje. Stojí u protějšího výkladu, sedí v lokále hotelu, kde manželé bydlí, a když se chystají odjet z Kolína nad Rýnem, stojí lesník na nástupišti hlavního nádraží. Spatří ho dřív než on je a mají štěstí; mohou se ukrýt za károu vysoko naloženou balíky. Pozorují ho. Dává příkazy nějakým mužům. Situace je naprosto jasná — francouzská protišpionážní služba se jim dostala na stopu, lesník organizuje zátaž. Zbývá jediná možnost — útek.

Podarí se jim proklouznout nepozorovaně z nádražní budovy na ulici, najdou fiakr, který je odváží několik kilometrů za město, pak pospíchají hodinu dvě pěšky, seženou další povoz a přebíhají přes německou hranici právě ve chvíli, kdy francouzská policejní centrála rozesílá upozornění pohraničním hlídkám: zadržte mladý manželský pár, podezřelý ze špionáže!

Do Kolína už jedou rychlíkem. Je po nebezpečí, mohli by si tedy oddychnout, ale Carl se Anně Marii přiznává, že už od včerejšího dne pocítuje silící bolesti. Nejdřív tedy navštíví praktického lékaře. Ten posílá rytmistra do nejbližší nemocnice. Jeho stav se rychle zhoršuje, Carl von Wynanky má akutní a hodně pokročilý zánět slepého střeva. Než ho mohou operovat, dochází k perforaci. Rytmistr Wynanky umírá v nemocnici svatého Vincence ještě téže noci.

Annu Marii manželova smrt zcela zdrtila. Ztratila zájem o všechno, i o život. Celé dlouhé týdny se držela v ústraní, pak dostala pozvání pana Matthesia: prosil ji, aby mu pomohla s vyhodnocením poznámek jejího zesnulého manžela. Šéf německé tajné služby plukovník Nicolai ocenil totiž podle předložených informací vynikající schopnosti mladé vdovy, proto pověřil pana Matthesia, aby ji znovu získal pro práci na tajné frontě.

Přišla v hlubokém smutku, posadila se nad poznámkové bloky a starý zkušený harcovník Matthesius se mohl obdivovat její paměti a vědomostem. O vojenských záležitostech s ní mohl mluvit na stejné úrovni jako s vysloužilým generálem. Když skončili, dohodli se na další spolupráci. Anna Marie Lesserová odjížděla zakrátko v masce šestnáctileté studentky malířství do francouzských Vogéz. Měla dva dlouhé copy a dřevěný kufřík s malířskými potřebami.

Měla skutečně velký talent pro práci na tajné frontě, a teď když cestovala sama, tak ještě větší možnosti. Zanedlouho se seznámila s důstojníkem francouzské armády, o hezkých pár let starším, který se do ní zamiloval jako student. Anna Marie na něj byla milá, neodmítala jeho dvoření, ale také mu nic nedovolovala, kromě jediného; směl ji brát s sebou na cesty.

Zcela si ho získala, když projevila zájem o vojenské řemeslo. Lichotilo mu to, měl o čem povídat a ničemu jinému stejně nerozuměl. Chlubil se, jakou má moc, jak dobře je vyzbrojena francouzská armáda - a vzal mladou malířku s sebou i na inspekční cestu do pohraničních oblastí. Marie měla ve své výbavě už také fotoaparát a zvěčňovala si svého zbožňovatele pokud možno se zajímavým pozadím — většinou před důležitým vojenským objektem. Pak mu jednoho dne oznámila, že odjede na pár dní domů, aby se poradila s rodiči o plánované svatbě. Odjela skutečně do Švýcar, ale tam přestoupila do berlínského rychlíku a zamilovaný důstojník ji už nikdy nespátřil. Do smrti nepochopil, co se s ní stalo, proč ho najednou tak bezdůvodně opustila.

Německo se mezitím dostalo do poslední fáze příprav na první světovou válku. V popředí zájmů pánů z generálního štábu byla teď Belgie, kam se Němci chystali vtrhnout nejdřív. Spolehlivých zpráv z této oblasti nebylo nikdy dost. Anna Marie Lesserová byla nyní už osvědčenou pracovnící. Nikdo nepochyboval o jejich schopnostech a spolehlivosti, a proto ji pověřili tímto nesnadným úkolem.

Nevydala se přímo do oblasti vojenského výcvikového střediska v Beverloo, ani se nezačala objevovat v pevnostním pásmu města Lutychu. Nastoupila k plánované akci ve večerní toaletě v přepychovém Palmovém sále bruselského Hotel des Anglais. Tady použila vyzkoušeného ženského triku: upustila skleničku s vínem, malinko se řízla o střepe a seznámila se s mladým poručíkem belgické královské armády René Austinem, který jí přiskočil na pomoc. Považovala totiž za daleko vhodnější, když ji při cestách hlídanými oblastmi pohraničních opevnění bude doprovázet důstojník v uniformě.

Poručík Austin ji zbožňoval od prvního okamžiku. Ale ona zvolila ještě vyčkávací taktiku. Chodila se skříňkou s malířskými potřebami po bruselských muzeích a snažila se kopírovat staré mistry. Ve volných chvílích se scházela s poručíkem, bavila se s ním o malířském umění, takže zakrátko neměl pochybnosti o tom, že se krásná žena zajímá jediné o obrazy starých mistrů. A vyprávěla mu rovněž o své rodině; staré francouzské důstojnické rodině, která vlastní na Loire docela pohledný zámek. Tatínek je dost zámožný, má nějaké statky, dokonce i malou továrničku.

Jednoho dne přišla na schůzku, a jako by o nic nešlo, oznámila svému příteli, že koupila krásný dvousedadlový sportovní automobil. Ráda by pro změnu trochu cestovala, vždyť nezná vůbec zdejší kraj, pan poručík by si jistě mohl vzít nějaký den dovolené, sama totiž neumí řídit, mohl by ji tedy doprovázet.

Cesta Belgii je pro zamilovaného poručíka skokem do hezkého snu. Sportovní automobil, krásná žena, slunečná pohoda a romantické večery ve starobylých venkovských hospodách, kde mají v pokojích pruhované duchny. Anna Marie je výtečná společnice, veselá a zvědavá, jako všechny ženy, zapisuje si jména vesniček, kterými projíždějí, zajímá se o spotřebu benzínu, pečlivě zaznamenává ujeté kilometry. Když se poručík René Austin chlubí některou pevností nebo ochranným pásmem, které Belgičané postavili proti Němcům, obdivuje jeho znalosti a vyjadřuje se o nich s pochopením, vždyť její otec býval také důstojníkem, tak od něho něco pochytila.

Pak musí poručík na silnici zastavit, potřebuje se podívat pod kapotu, a Anna Marie zatím doplňuje poznámky. Fouká prudký vítr, jeden z volných listů s jejími záznamy se ocitá na silnici. Úslužný společník se okamžitě rozběhne, snaží se jej zachytit, ale vítr už papír odvál dobrých dvacet metrů dál. Anna Marie marně volá, aby se nenamáhal, nic důležitého na něm není, jenže poručík chce dokázat svou šikovnost a na chvíli mizí v hlubokém příkopu.

Anna Marie Lesserová prožívá nekonečně dlouhé minuty nejistoty. Když se poručík vrátí bez lístku a říká, že papírek skončil v jakési stoce, pochopí na první pohled, že si přečetl, co na něm bylo napsáno. Od té chvíle se René chová až křečovitě nenápadně a ona si uvědomí, že je v nebezpečí.

Beze slova projedou několika vesnicemi, na návsí jedné z nich hlídkují dva četníci. Poručík René Austin zastavuje s omluvou, že se jich musí zeptat na další cestu. Vystoupí, jde k nim. Anna Marie ho chvíli upřeně pozoruje, pak se rozhodne. Přesedne si k volant, zařadí rychlost, vůz se rozjíždí na plné obrátky. Poručík ještě mává, rozběhne se a oba četníci s ním, ale vyzvědačka, sice stále na jedničku, nedovede totiž zařadit jinou rychlost, ujíždí k nejbližšímu lesu. Tady se snaží odbočit na postranní cestu, ohlédne se, její tři pronásledovatelé jsou jí v patách, nezvládne vůz a narazí na strom. Sportovní automobil vzplane, ona se zvedá z příkopu a mizí v lese. Minutu za minutou získává náskok, běží o život, když se ocitá na břehu Kanálu, po němž právě pluje nákladní loď, shodí šaty a jen ve spodním prádle doplave k jejímu boku.

Za tři tisíce franků, ukrytých v koženém pouzdře na prsou, si koupila kapitánovu ženu, usušila papíry s cennými údaji, které ve spěchu vstrčila za košili, ukryla se v podpalubí. Kapitán dopravil černou pasažérku přes hranice. Dostala se nejdřív do holandského Dordrechtu, navázala spojení s berlínskou centrálou a oznámila, že splnila úkol.

Získala opravdu cenné informace. Ty pak v srpnových dnech v roce 1914 pomohly do té doby neznámému německému generálovi Ludendorffovi k úspěchu.

Anna Marie Lesserová se nevracela do berlínské centrály pokaždé s vavříny. V roce 1911, kdy ji pan Matthesius poslal na britskou půdu, se vrátila s nepořízenou. V přístavním a lázeňském místě pro horních deset tisíc Angličanů, Cowesu, na ostrově Wightu, se konala každoročně regata, protože zde sídlil nejstarší britský veslařský klub. Závodů byly už po celé dlouhé roky dostaveníčkem prominentních hostů. Královská rodina a anglická aristokracie, vysocí důstojníci a význační politikové, evropští králové a německý císař zaručovali svou přítomností, že do Cowesu přijede spousta dalších zvědavců. Anna Marie Lesserová v masce švýcarské učitelky byla rovněž mezi nimi. Pan Matthesius se totiž správně domníval, že mezi tolika vysokými důstojníky, mezi tolika významnými osobnostmi bude stačit nastavit uši...

Angličané byli nedůtkliví, když se setkali se zvědavými cizinci. Anna Marie se snažila, seč mohla, využila malé vzdálenosti Cowesu od strategicky významných přístavů Southamptonu a Portsmouthu, vypyťovala se na královskou rodinu, protože jen tři kilometry odtud stálo královské přímořské sídlo Osborn House, ale nedozvěděla se nic. Naopak, upozornila na sebe, musela nastoupit na nejbližší loď a vrátit se s nepořízenou.

I vyzvědačky jezdí na dovolenou. Anna Marie právě odpočívala v italském Meranu, když dostala z Berlína příkaz, aby odjela neprodleně do Milána, hlásila se u místního rezidenta a pomohla mu s obtížným úkolem. Byl krásný, horký červenec 1914 a schylovalo se k první světové válce. Pánové z německého generálního štábu se věnovali posledním plánům ofenzivy, proto byli velice zvědaví, v jakém stadiu jsou přípravy na jihu Evropy, jak se na nevyhnutelný konflikt připravuje Lombardie.

Přišla, vyslovila heslo, počkala na odpověď, pak se představila a pochopila, že tajný agent Karl Schnicker čekal jiného pomocníka. Když hleděl na mladou, hezkou, vyfintěnou dámu, měl pocit, že mu vůbec nemůže pomoci. Mýlil se, podstatnou měrou se zasloužila o úspěch akce. Anna Marie Lesserová totiž dovedla přísně logicky uvažovat. A hned

druhého dne předložila Karlu Schnickerovi svůj plán.

Berlín jim totiž povolil k vypracování zprávy jen velmi krátkou lhůtu. Když ji chtěli dodržet, museli získat informace během dvou tří týdnů. Anna Marie Lesserová zvolila proto časově nejméně náročnou metodu. Karl Schnicker si otevřel na jedné z hlavních milánských ulic kancelář, něco mezi inzertní agenturou a zprostředkovatelnou práce, a předplatil si všechny noviny, které otiskovaly inzeráty. Pak se oba němečtí vyzvědači pustili do práce.

Z poptávek po pracovních silách, ale hlavně z toho, co se dověděli od dělníků, kteří se prostřednictvím nové agentury ucházeli o práci, zjistili v krátkém čase všechno, co potřebovali. Některé údaje si museli ověřit na místě, ale Anna Marie měla všude úspěch. Jakmile se hezká blondýna objevila někde na venkově mezi dělníky, začali se ješitní Italové nakrucovat jako pávi a řekli jí všechno, co věděli. Do Berlína došla zevrubná zpráva pouze s týdenním zpožděním.

Německá zpravodajská služba prožila hned první dny po vypuknutí první světové války velké zklamání. Angličané zcela ochromili pracně vybudovanou síť německých tajných agentů ve Velké Británii, velká většina z nich se ve stejný den ocitla za mřížemi. Detektivové Speciál Branch Scotland Yardu sledovali už v době pohřbu britského krále Eduarda VII v roce 1910 jistého německého barona von Rostocka, člena císařovy družiny, který ze svého hotelu odjel do vzdálené Caledonian Street a vešel do malé holičské officíny K. G. Ernsta, kde se dal ostříhat. Detektivové Drury a Seal stáli před záhadou, proč se baron Rostock dává stříhat až po slavnostním ceremoniálu a proč jede k zastrčenému holiči, když má holiče a kadeřníka v hotelu.

Když Scotland Yard zjišťoval údaje o minulosti podezřelého pana barona, který už mezitím odjel s císařovým doprovodem zpět do Německa, objevilo se podezření.

Baron Rostock pracoval už kdysi jako rezident německé zpravodajské služby v Jižní Americe. Pak prověřovali holiče Ernsta a zjistili, že pochází z Německa a stále ještě má se starou vlastní čilé styky. Objednává ze Solingenu holicí potřeby, břitvy a strojky na vlasy a prodává je anglickým holičům. Když došla na celnici nová zásilka a inspektoři Scotland Yardu ji prohlédli, našli v ní množství špiónážních pokynů. Holič z Caledonian Street pracoval pro německou tajnou službu, dostával z Berlína rozkazy a předával je jednotlivým agentům, rozmístěným po celém britském území. Nechali ho pracovat, sledovali podezřelého, hlídali každý jeho krok, ale pozatýkali je až v předvečer vyhlášení války. Protože zklamal i elitní tajný agent německé špiónáže, legendární Hans Lody, a případ plukovníka Redla, který prodal Rusku nástupové plány rakousko-uherské armády, rovněž nepřidal Němcům na jistotě, lámali si šéfové tajné služby na berlínské Bülow Strasse hlavy, jak zregenerovat svou agenturní síť. Elitní vyzvědačka Anna Marie Lesserová, pracující pod krycím číslem I — 4 G. W., dostává odpovědný úkol; krátce po zahájení francouzského tažení objevuje se přímo v jámě lvové — v Paříži. Francouzi soptí nenávistí proti Němcům, proto si musí dávat pozor na každé slovo, na každé gesto, být opatrná na každý krok.

Oblékla bílou uniformu ošetřovatelky Červeného kříže. Pařížský rezident monsieur Pissard jí opatřil belgický cestovní pas. Podle tohoto dokumentu je jejím otcem důstojník belgické královské armády. Takto vybavena chystala se k první akci.

Podal se jí bravurní kousek. Vydala se na pařížskou vojenskou komandanturu, představila se jako belgická vlastenka a vyškolená ošetřovatelka a požádala, aby mohla pracovat v některém z belgických vojenských lazaretů, protože tam je v dané situaci její místo. Souhlasili. Jenže jak se tam měla rychle a bezpečně dostat?

Zahrála svou roli přesvědčivě, ještě téhož dne odjela ve společnosti několika vyšších důstojníků do Belgie automobilem. Všichni ti milí páni byli v civilu. Anna Marie se domnívala, že ví proč. A tak se cestou snažila vytáhnout z nich, co se dá. Žádného ze skutečných válečníků ani nenapadlo podezřívát milou belgickou ošetřovatelku z postranních úmyslů.

Je-li možné aspoň zčásti věřit autorům, kteří po první světové válce psali o romantickém životě Anny Marie Lesserové, zamiloval se do ní cestou jeden z oněch mužů a naléhal, aby se ještě téhož večera setkali ve dvou. Sešli se v přepychové restauraci bruselského Paláce Hotelu, povečeřeli, pak vypili láhev šampaňského, před půlnocí si tykali, a když ráno vyklouzla Anna Marie z postele, znala mnohé podrobnosti o belgickém obranném plánu a další informace o připravovaných operacích, jichž se měly na belgickém území zúčastnit francouzské jednotky.

Následující zápleтка už asi opravdu patří k legendě o báječné vyzvědačce; je totiž až příliš dramatická. Anna Marie dobře ví, jak cenné zprávy získala, a uvědomí si, že je musí co nejdříve předat centrále. Proto se vypoťácí z koupelny, drží se za hlavu, předstírá nevolnost, milenec se probouzí, zděsí se, rychle se obléká, spěchá pro lékaře. Anna Marie zatím utíká z hotelu, první drožkou jede na nádraží, později nasedá do rychlíku, který míří do Lutychu.

Ve stejném vlaku jedou i její společníci ze včerejšího dne, kromě toho jediného, který kvůli ní zmeškal odjezd. Přisednou si do jejího kupé, ona se s nimi baví a přitom získává další cenné informace. Když má dojem, že se už dozvěděla dost, když usoudí, že by bylo riskantní pokračovat v odvážné hře, předstírá, že jde na toaletu, vyskakuje z vlaku na malé stanici těsně předtím, než se souprava rozjíždí, najímá si povoz, dostává se k hranicím, přebíhá na německou stranu, ale ještě cestou se stačí převléknout do šatů venkovanek.

Myslí si, že vyhrála na celé čáře, ale teď teprve ji čeká nepříjemné překvapení. Horlivý německý poručík, velící pohraniční hlídce, si všimne, že ta venkovská holka má docela nevenkovské lakové botičky s vysokým podpatkem, hraje si na Sherlocka Holmese a domnívá se, že chytil nebezpečnou nepřátelskou vyzvědačku. Nevěří dívce ani slovo z toho, co prohlašuje, a udělá s ní krátký proces. Anna Marie se ocitá za mřížemi. Nepomohly jí ani prosby, ani výhrůžky, poručík totiž odmítl zatelefonovat na nejbližší štábní ústřednu a ověřit si správnost hesla, které podezřelá udala. Tak musela na nafoukaného poručíka vyrukovat s větším trumfem. Dala mu rozkaz, aby se okamžitě spojil s jistým berlínským telefonním číslem a oznámil, že na hranicích zadržel I - 4 G. W.

Pan Matthesius sedí ve své kanceláři. Zvoní telefon, šéf se dovídá, co se stalo, rozčílí se nad tupostí poručíka, dává okamžitě příslušné rozkazy a v pohraniční vesničce se za necelých třicet minut objeví automobil s vysokým štábním

důstojníkem z nejbližší posádky. Ten vynadá poručíkovi a políbí obřadně ruku ženě ve venkovských šatech, ale s hedvábnými punčochami a lakovými střevíčky. Anna Marie okamžitě odjíždí, aby co nejrychleji doručila cenné zprávy. Německý generální štáb je dostává ještě předtím, než vydá rozkaz k pochodu přes belgické hranice. Generál von Emmich pak proráží už čtvrtého srpna belgickou obranu, dva dny poté jsou německá vojska v Lutychu a dobývají pevnost. Vyzvědačka Lesserová jim svými vynikajícími zprávami umožnila zvítězit.

Německá zpravodajská služba se na počátku války povážlivě rozrostla. Alespoň to tak vypadalo podle kancelářských místností berlínské centrály. Agenti pana Matthesia už neměli dost místa, proto se celý správní aparát přestěhoval na Königsgrätzer Strasse. Vedle kanceláře pana Matthesia má svou místnost jeho pravá ruka — Anna Marie Lesserová. A snad právě tady je začátek legendy o nepolapitelné slečně doktorce, legendy, která spojila osudy dvou žen v jeden romantický příběh o vyzvědačce, s níž si neví rady ani britská, ani francouzská zpravodajská služba. Skutečná mademoiselle docteur se ale na rozdíl od své partnerky vůbec neobjevuje v terénu tajné fronty. Anna Marie Lesserová, když je zapotřebí, táhne do boje.

Němci se v roce 1916 zaměřují na soustředěný útok na západní frontě, připravují ofenzivu proti výběžku s pevností Verdun, tam chtějí decimovat francouzskou armádu, přinutit ji k mírovým jednáním a oslabit tak nepřímo i jejího spojence — Velkou Británii. Současně se německí admirálové chystají k obnovení bezohledné ponorkové války ve všech mořích. Doba příprav na takový německý útok je maturitou pro tajné agenty; každý, kdo může, musí do terénu. Protože jde především o francouzské území, měl by mít hlavní slovo monsieur Pissard. Ale pařížský rezident mlčí. V Berlíně narůstá nervozita. Nikdo neví, co se mohlo stát. Ozývají se dohady o odhalení sítě, o Pissardově zatčení.

Anna Marie Lesserová opouští svůj psací stůl a čtyři telefonní aparáty, balí kufřík a vydává se na cestu do Francie. Nemůže si dovolit cestu z Berlína do Paříže přímo, to by bylo přinejmenším nápadné, kdo ví, jestli to bylo začátkem roku 1916 vůbec proveditelné. Podobně jako Mata Hari dostává se do Paříže oklikou, přes Holandsko a Anglii. Po svízelném cestování vystoupí konečně v Bordeaux na francouzský břeh a nasedá do nočního rychlíku do Paříže.

Monsieur Pissard je mrtev. Před časem mu doručili povolávací rozkaz do francouzské armády, on dostal strach, selhaly mu nervy, sáhl v zoufalství po pistoli a německá zpravodajská služba ve Francii byla najednou bez šéfa. Anna Marie Lesserová se začala ohlížet po Pissardově nástupci. Vzpomněla si na jistého Řeka, Konstantina Kudojanise. Mluvila s ním v Berlíně. Tenkrát se objevil v její kanceláři a nabízel své služby. Zastupoval v Paříži řeckou firmu dovážející do Francie jižní ovoce, měl tedy pravděpodobně a spolehlivé krytí.

Vyhledala ho a dohodla se s ním, aby koupil od dědiců firmu Meunier & Co. a zasedl na Pissardovo místo. Anna Marie Lesserová se za svého pařížského pobytu neschovávala v ústraní. Naopak, snažila se vniknout do společnosti, stýkala se s důstojníky, kterých bylo plné město, a seznámila se s mladičkým poddůstojníkem protišpionážního oddělení generálního štábu. Mladík se do ní zamiloval, nabídl jí dokonce sňatek, což nebylo zdaleka tak důležité jako skutečnost, že jí jednoho dne prozradil tajemství. Mělo pro ni cenu života. Podle jeho slov dostal francouzský generální štáb důvěrnou zprávu, že na francouzském území pracuje nepolapitelná německá vyzvědačka známá jako mademoiselle docteur. Nikdo neměl ponětí, pod jakým jménem se skrývá, málokdo ji vůbec kdy spatřil, ale generální štáb získal aspoň její fotografii, i když ne příliš kvalitní.

Annu Marii Lesserovou zpráva překvapila. Ale hned druhého dne se přesvědčila o její pravosti. V novinách se totiž objevilo oznámení policejního ředitelství, které slibovalo odměnu půl milionu franků za dopadení nebezpečné ženy, zobrazené na rozmazaném snímku. To byla hrozná situace.

Anna Marie Lesserová však měla štěstí. Brzy nato se od svého nového přítele dověděla, jak byli na generálním štábu spokojeni s výsledkem akce. Na inzerát se totiž přihlásil jakýsi Řek Kudojanis a tvrdil, že se kdysi seznámil v Berlíně s ženou, kterou hledají, v těchto dnech ji však potkal v Paříži. Dostane-li hned na ruku jako zálohu sto tisíc franků a zbytek odměny po dopadení, vydá nebezpečnou vyzvědačku francouzské policii. Anna Marie pozorně poslouchala a přitom už myslela na odvetné opatření.

Ještě téhož odpoledne poslala Kudojanisovi zprávu, že se s ním chce sejít, a určila za místo schůzky kavárničku na předměstí. Kudojanis přišel přesně. Anna Marie předstírala spěch, jen tak v rychlosti mu předala objemnou obálku a pošeptala mu:

„Je to důležitá zpráva a padesát tisíc franků. Zítřka ráno v sedm si pro ni přijde spojka. Setkání v restauraci Chez chien roti v Saint-Germain. Poznávací znamení: bambusová hůlčička s rukojetí z želvoviny.“

Hned poté zmizela mezi chodci na chodníku.

Hodinu před půlnocí téhož dne došel na velitelství protišpionážní služby spěšný dopis, v němž neznámá osoba důvěrně a naléhavě sdělovala, že pokládá za svou vlasteneckou povinnost oznámit jisté podivné okolnosti, týkající se styku řeckého státního příslušníka Konstantina Kudojanise, žijícího v Paříži, s podezřelými lidmi. Je zřejmé, že je Kudojanis vyzvědač, který pracuje pro nepřítel, udržuje totiž stále spojení s německou tajnou službou. Pisatel nabízel dokonce důkaz o pravdivosti svého tvrzení. Kudojanis má zítřka v sedm hodin ráno tajnou schůzku se spojkou v restauraci Chez chien roti v Saint-Germain. Bude mít u sebe větší částku peněz a kompromitující materiál.

Zrádce Kudojanis se chytil do pastí, odsoudili ho a popravili; chytrá vyzvědačka Anna Marie Lesserová si zachránila život a ještě se pomstila. Podle jiné verze stál v pozadí případu Řeka Kudojanise sám kapitán Ladoux. On prý nasadil podezřelému agentovi do postele hezkou agentku a ta přivedla temperamentního Řeka docela na mizinu. Když neměl ani vindru a všude plno dluhů, dal se nalákat na vysokou odměnu a rozhodl se, že zradí svou velitelku za půl milionu franků.

Po smrti hlavního německého tajného agenta v Paříži Pissarda a po zatčení jeho vyhlédnutého zástupce Kudojanise to šlo s německou tajnou službou na francouzském území rychle z kopce. Do kanceláře pana Matthesia začaly docházet stále méně kvalitní zprávy. Pak se podařilo mužům kapitána Ladoux dopadnout jednoho z německých tajných agentů, a ten za záruku, že se mu nic nestane, a za vysokou odměnu prozradil jména svých kolegů. Německá zpravodajská

služba se začala definitivně rozpadat právě v době, kdy se schylovalo k rozhodujícím bitvám první světové války, kdy obě strany povolaly do zbraně nové a už poslední ročníky, kdy bylo jako soli zapotřebí přesných informací o plánech nepřítele.

Začátkem roku 1917, někdy v době, kdy Němci vyhlásili bezohlednou ponorkovou válku, která měla srazit Velkou Británii na kolena a přinutit ji ke kapitulaci, ve dnech, kdy na všech mořích zase začala vybuchovat torpéda, zatkli agenti francouzské tajné služby Deuxième Bureau další německou vyzvědačku, madame Tichellovou — tajnou agentku Z. U. D. 160. Měla nenápadné krytí. Pracovala jako pokojská v malém hotelu na bulváru Montparnasse. Do Německa posílala zprávy, zapsané miniaturním písmem pod známkami nic neříkajících dopisů. Francouzská cenzura však objevila její tajemství, vyzvědačka skončila před soudem a brzy poté na popravišti.

Stejný osud potkal i švadlenu Marguerittu Francillartovou. Ta zase převážela z Francie tajné zprávy vyšité do ornamentů svého spodního prádla. Při jednom přechodu přes hranice si ji vybrali k důkladné osobní prohlídce a celní úřednice si všimla jisté nesrovnalosti: podezřelá Francillartová měla na sobě to nejlacinější kombiné, a přesto je měla zkrášleno bohatými výšivkami. Ty dvě věci nešly dohromady. Agenti kapitána Ladoux vzali podezřelou do křížového výslechu, Francillartová nevydržela nervové napětí, zhroutila se a přiznala se ke všemu. Přišla o život.

Opakované neúspěchy dělaly šéfům německého nachrichtendienstu starosti. Pan Matthesius si byl vědom, že je třeba zásadní reorganizace. Síť tajných agentů na území Francie je zapotřebí znovu vybudovat a vést ji podle zcela nových zásad. To však byl úkol pro mistra. Kde ho vzít? A tu se u Matthesia přihlásila Anna Marie Lesserová a nabídla mu, že se ujme úkolu. Její šéf však dobře věděl, že po německé vyzvědačce pase francouzský kapitán Ladoux, měl o ni strach, proto ji nechtěl pustit znovu do terénu. Ale Anna Marie Lesserová přesto prosadila svou.

Nejdřív na tři dny zmizela a pak se vrátila změněná k nepoznání. Před panem Matthesiem stála copatá venkovská holka s tupým výrazem ve tváři, ale s neodolatelně upřímným úsměvem. Měla na sobě obnošené šaty, postarší plášť a sešmajdané boty. V ruce nesla proutěný kufr po babičce. Nikdo by neuhol, kdo je ve skutečnosti tato žena a kolik je jí doopravdy let.

Přijela do Paříže a prohlašovala, že pochází z Normandie. Sloužila prý anglickým manželům, kteří se vrátili do Británie a zanechali ji ve městě bez prostředků. Hledá místo a přijme jakoukoliv práci, jen když bude aspoň trochu slušně placená.

Příští pány si však přece jen vybírala. Odmítla několik míst, která jí nabídli ve zprostředkovatelně práce. Mezitím si hledala zaměstnání sama. Chodila dům od domu, nabízela své služby, ale pokaždé říkala, že si to ještě musí rozmyslet, a šla dál. Až v čísle tři na rue Francois se jí na první pohled zalíbilo. Byl to nevzhledný, šedivý nájemní dům, jakých je v Paříži na tisíce. V přízemí obchodní místnosti, za války opuštěné, v prvním patře kanceláře, ve dvou dalších penzion se zařízenými pokoji.

Správcová penzionu si služku nejdřív důkladně prohlédla. Děvče nevypadalo sice příliš inteligentně, ale dělalo dobrý dojem. Nabídla jí pro jistotu nižší plat a čekala, co řekne. Dívka přijala. Tak se stala Anna Marie Lesserová služkou, pradelnou a pokojskou v jedné osobě.

Činžovní dům v rue Fran9ois přitahoval vyzvědačku z pochopitelných důvodů. V kancelářích v prvním patře sídlila totiž odbočka protišpionážní skupiny kapitána Ladoux. Čtyři služby, zaměstnané v penzionu o patro výš, měly ještě vedlejší příjem. Pozdě večer, když agenti odešli, uklízely pod dohledem dvou vojáků kancelářské místnosti.

Venkovská dívka z Normandie nespěchala večer, jako ty ostatní, na schůzku. Povídala si s vojáky, s jedním z nich si zvláště dobře rozuměla. Také on byl z venkova, v Paříži se necítil dobře, město fiakrů a nafintěných holek se mu nelíbilo. Nechodil do kavárny, ani do bistra naproti, sedával v koutě na kancelářské židli, občas si nalil skleničku bílého bordeaux. Ti dva měli k sobě povahově blízko, brzy se spřátelili, jako dva trosečníci na opuštěném ostrově. Voják vyprávěl sentimentální příhody z mládí, služka dojatě poslouchala.

V neděli večer měl zase službu. Venkovská holka z Normandie šla jakoby náhodou kolem, dnes už nepracovala, měla volno. A také nevypadala ošuntěle jako ve všední den. Byla hezcí, přitažlivá. Voják ji oslovil, pozval ji dál, měl radost, že nebude muset sedět u trezoru sám. Chvilí si povídali, vypili láhev vína, pak se venkovan konečně osmělil a objal dívku kolem ramen. Nebránila se, vztáhla obě paže, on se k ní sklonil a — najednou ucítil těžkou vůni...

Když se probíral z chloroformového omámení, bylo už pozdě. Trezor byl prázdný. Zmizely tajné dokumenty, falešné pasy, šifrovací klíče i venkovská holka z horního patra. Kapitán Ladoux zuřil a telegraficky dal rozeslat popis hledané vyzvědačky všem pohraničním hlídkám. Pozdě. Anna Marie Lesserová se dostala včas a v pořádku domů. Říká se, že prý si doslova prostřílela cestu přes hranice. Kdo ví. Žádnou z těch epizod nelze odpovědně prověřit; každá může být pravdivá, ale také smyšlená.

Na jaře 1918 se válka chýlila ke konci. Němci tušili, že se nepřítel chystá k rozhodujícímu útoku, ale neměli ponětí, kdy a kde zahájí ofenzivu. Německá vyzvědná služba utřídila tolik bolestných ran, že prakticky neexistovala. Berlín dostával z nepřátelského území nepravdivé a nekvalitní informace, které císařovým generálům nebyly nic platné. A Anna Marie Lesserová se připravovala sehrát svou poslední roli.

Nepotvrzená zpráva uvádí, že ji dopravili do Barcelony na jedné z německých ponorek: Lesserová vyšla do ulic jako Jihoameričanka, manželka bohatého plantážníka, navštívila prezidium španělského Červeného kříže a odevzdala pozoruhodný obnos na léčení zraněných vojáků. A vyslovila nabídku, že by chtěla účinně prospět postiženým. Aby uvedla svou humanistickou myšlenku v život, spojila se s několika místními vlivnými dámami, pak se s jednou z nich objevila na francouzském konzulátu a oznámila konzulovi: delegace Červeného kříže se chystá navštívit některé z francouzských lazaretů blízko fronty a rozhodnout na místě, jak nejlíp pomáhat raněným.

Osm vážených dam dostalo cestovní pasy a potřebné doporučující dopisy. Sedm z nich netušilo, k čemu má ve skutečnosti posloužit jejich cesta. A tak jednoho rána vyjela z barcelonských ulic podivná kolona: dva velké nákladní vozy vrchovatě naložené prádlem, potravinami a obvazovým materiálem, za nimi další dva silné cestovní vozy, v

každém z nich řidič a čtyři dámy. Směr jízdy — francouzská hranice.

Anna Marie Lesserová vede svou kolonu od lazaretu k lazaretu. Unavené dámy se trmácejí ve dne v noci po nepohodlných rozježděných cestách pozicemi francouzských vojsk, obvazišti, vzdálenými jen pár kilometrů od prvních linií. Je to riskantní podnik a důstojníci přijímají vznešené dámy v operačním pásmu jako hrdinky. Manželka jihoamerického plantážníka je zřejmě velice svědomitá, zapisuje každou maličkost, aby mohla po návratu referovat prezidentovi Červeného kříže.

Fantazii obdaření autoři životopisu Anny Marie Lesserové si neodpustili přidat k dobrodružnému ději ještě dramatické vyvrcholení. Když prý delegace přijela do polního lazaretu St. Marie de Notre Coeur na Marně, došlo právě k průlomu fronty. Sanitáři nosili ze všech stran raněné. Dámy z delegace svlékly cestovní ploště, oblékly ošetrovatelské stejnokroje a chystaly se pomáhat lékařům.

Anna Marie Lesserová se prý sklonila nad jedním z raněných důstojníků a zjistila, že je to belgický poručík René Austin, jemuž jen o vlasek unikla při autovýletě v opevnění belgického pohraničního pásma. Poručík se probíral z mdloby a div že znovu neomdlel překvapením.

„Chyťte ji, je to německá vyzvědačka!“ vykřikl.

Podle jedné verze se Lesserová nařčení jen usmála, lékaři usoudili, že raněný neví, co říká, poručíka odnesli na operační sál a vyzvědačka se dostala bez podezření do bezpečí. Podle některých autorů vyřešila nebezpečnou situaci po svém. Poznala, že jí hrozí nebezpečí, skočila k věšáku, na němž visel důstojnický plášť s pistolí na opasku, vytrhla ji z pozdru, vypálila pro jistotu několik ran do vzduchu, proběhla stanem a proklouzla pod postranní plachtou. Venku skočila do prvního osobního vozu, nastartovala a ujela, aniž by ji zasáhla jediná kulka pronásledovatelů. Zřejmě se už zdokonalila v řízení automobilu.

Zbytek historie se podobá minulým příběhům. Před německým pohraničником se najednou z mlhy vynoří udýchaná a zablácená žena. Voják na ni namíří a zavolá: Stůj, nebo střelím! Ale nestřelil; přichází totiž mluví německy a žádá o rozhovoru s velícím důstojníkem. Voják zpočátku nevěří, pak se dá přesvědčit a vyzvědačka je zachráněná. Na poslední chvíli dorazí na nádraží, skočí do berlínského rychlíku, za několik hodin poté položí cenné informace panu Matthesiovi na stůl.

Tentokrát to byly už jen nepříjemné zprávy. Dokumentovaly sílu spojeneckých vojsk, která stála připravena proti zcela vyčerpaným německým plukům. Byly to poslední špiónážní zprávy, které Anna Marie Lesserová odevzdala. Poté musela ještě nasednout do letadla a opakovat generálům v hlavním štábu branné moci, co viděla. Její slova byla rozsudkem, vysloveným nad německou říší. Ani nepolapitelná vyzvědačka, které britská a francouzská tajná služba přezdívala mademoiselle docteur, nemohla zachránit Německo před kapitulací.

Po válce prý bydlela v malém vilovém domku v berlínském předměstí Zehlendorfu. Byla těžce nemocná. Aby utišila silné bolesti, pomáhala si drogami. Později se říkalo, že se stala notorickou narkomankou. Kdysi žena s ocelovými nervy, kterou nemohlo v akci nic překvapit, byla už jen lidskou ruinou. Skončila v ústavu pro nervově choré ve Švýcarech. Prý ještě před smrtí o sobě prohlásila nic netušícím lékařům, že ona je ta slavná a tajemná, nepolapitelná mademoiselle docteur.

Skutečnost však vypadá jinak. Měla-li za první světové války vůbec nějaká žena, sloužící v tajné službě, přezdívkou slečna doktorka, pak to jistě byla Alžběta Schragmuellerová. V souvislosti s jejím jménem a hlavně funkcí se totiž tento výraz objevuje v historii tajných služeb poprvé. Stalo se tak v roce 1915 v Tilbury ve Velké Británii. Britská Secret Intelligence Service tehdy přistihla na pobřeží podezřelého muže, který se dostal na britský břeh ilegálně, v noci, z paluby holandského člunu. Byl to německý vyzvědač; nešťastný člověk se slabými nervy. Když ho zatkl, řekl všechno, co věděl. Vyprávěl také o antverpské škole vyzvědačů, kde se vyučil řemeslu, a o legendární ředitelce podniku, jakési mademoiselle docteur.

Tajný agent prozradil dokonce jednu z nových metod té zajímavé dámy. Vymyslela nový kód. Agent měl korespondovat se svým přítelem v Holandsku a nalepovat na obálky poštovní známky v takových sestavách, že podle smlouveného kódu oznamovaly, kolik je v den data poštovního razítka v tom kterém přístavu válečných lodí. Autorkou jednoduchého kódu, který nebyl v praxi vlastně vůbec použit, byla slečna doktorka.

Vedoucí německé špiónážní školy v Antverpách v Rue de la Pépinière 10 se jmenovala Alžběta Schragmuellerová. Pocházela ze staré německé rodiny z Vestfálska; podle jiné z verzí byl její otec církevním hodnostářem. Studovala ve Švýcarech, jezdila s babičkou na prázdniny do ciziny, proto mluvila perfektně francouzsky, anglicky a italsky. Vystudovala filozofii na univerzitě ve Freiburgu, a když vypukla válka, přihlásila se dobrovolně do služby v armádě.

Říká se, že v roce 1914 doslova bombardovala svými písemnými nabídkami německý štáb a vedení zpravodajské organizace nachrichtendienst a přemlouvala majora Karla von Lauensteina a podplukovníka Waltra Nicolaie, aby ji vzali do tajné služby.

Podářilo se jí to jen zčásti. Jednoho dne dostala povolávací rozkaz do cenzurního oddělení. Ale i s tím byla spokojena. Nechtěla totiž nic jiného než sloužit své vlasti. Prohlížela tedy dopisy, hledala v textu záhadná sdělení, za několik týdnů měla takové úspěchy, že se její raporty staly pověstnými. Dokázala totiž vyhodnocovat texty tak, jak by to dělal zkušený taktik a stratég. Každý, kdo četl její zprávy, musel uvěřit, že je psala nadmíru talentovaná žena.

Generál Beseler neměl poněti o její existenci, ale její zprávy ho natolik zaujaly, že si dal onoho schopného zpravodaje předvést. Byl prý velice překvapen, když před ním stála žena - spíše dívka. (Alžbětě Schragmuellerové bylo tenkrát šestadvacet.)

Nejdříve se rozesmál, pak jí vyslovil nejvyšší uznání za taktické úvahy a zcela logické soudy. Nakonec jí slíbil, že nenechá její talent nevyužit a povolá ji na významnější místo. Když 9. října 1914 Němci obsadili Antverpy, opustila mladá, ale nepřilíhla blondýnka kancelář cenzurního oddělení a objevila se za nějaký čas v nové funkci v Antverpách. V tomto belgickém přístavním městě zřídil německý nachrichtendienst po okupaci země vysokou

špionážní školu a pověřil jejím vedením doktorku filozofie Schragmuellerovou. Němci zabrali velkou starou výstavnou budovu, jejíž jeden východ ústí do Rue de la Pépinière a druhý do Rue de l'Harmonie. Belgičtí odbojáři, kteří hned po okupaci země zorganizovali sabotážní jednotky, se dozvěděli, kdo jsou noví obyvatelé budovy, a soustředili se na pozorování obou vchodů.

Němci ovšem dobře věděli, že tváře budoucích vyzvědačů nesmí spatřit Belgičané, přecházející po chodníku kolem budovy, a tak je do školy přiváželi v limuzínách se staženými záclonkami, vojenští policisté legitimovali každého, kdo se v okolí budovy zastavil, nebo si ji dokonce jenom prohlížel. Říká se, že belgičtí vlastenci pověřili úkolem skupinu kluků, ti si hráli na ulici s míčem a pozorovali vyzvědače vcházející do budovy.

Ve škole zavedla mademoiselle docteur tvrdý režim, podobající se vězeňskému. Každý adept vyzvědačského řemesla obýval samostatnou celu, když vyšel na chodbu nebo do učebny, nosil na obličej masku, nikdo nikdy nespasil toho druhého. Po desíti až patnácti měsících školení posílala ředitelka ústavu své žáky do terénu.

Přestože se snažila zdokonalit metody tajného předávání zpráv — vyzvědači se naučili šifrovat, používat tajných neviditelných inkoustů, symbolických kódů i metodám získávání zpráv od obyvatelstva - nebyli služebníci německého nachrichtendienstu příliš úspěšní. A dva z nich, které dopadla britská tajná služba, prozradili další údaje o antverpské škole se zvláštním posláním i o její ředitelce.

Alžběta Schragmuellerová pro své agenty vymyslela zvláštní tajný kód. Jezdili po Británii v převleku zástupců holandské firmy, prodávající tabákové výrobky, vyskytovali se nejvíce v přístavních městech, čas od času telegrafovali do svého mateřského závodu, ve skutečnosti na krycí adresu do Holandska, třeba: pošlete okamžitě osm tisíc Havana a dva tisíce Corona, což znamenalo, že v přístavu, odkud byl telegram poslán, kotví v den podání dvě bitevní lodi a osm torpédoborců. Jako mnoho podobných špionážních akcí ztroskotala i tato na malé nepozornosti: mademoiselle docteur nevěděla, nebo si neuvědomila, že britští námořníci, na rozdíl od německých či holandských, nekouří doutníky. A tak se depeše, odesílané tajnými agenty Janssenem a Rossem firmě Dierks & Co. do Rotterdamu, staly zakrátko podezřelými. Britská tajná služba zatkla agenty, soud je odsoudil a oba skončili v londýnském Toweru na popravišti.

Legenda přisoudila ředitelce špionážní školy neuvěřitelné úspěchy. Nebyly zdaleka tak pozoruhodné. Belgičtí vlastenci totiž nespustili antverpskou budovu ani na okamžik z očí. Remeslníci, kteří se dostali dovnitř, podávali zprávy, referovali poštovní doručovatelé, inkasisté plynárny, jiní fotografovali ukrytými kamerami frekventanty školy, když vystupovali z vozů. Britská i francouzská tajná služba sledovala každý krok slečny doktorky. Je pravda, že neznali její pravé jméno. Proto se mohly objevit chýry, že ji lidé spatřili v Rusku a hned zase v Paříži, proto se jí přisuzovaly hrdinské činy, o nichž sama neměla ponětí, proto se objevovala v ústním podání jednou jako Blondýna z Antverp nebo Gertruda Würtzová, či Felicie Schmidtová, Irma Staubová, zvaná také komtesa de Louvain, Marie de Victoria zvaná také Marie de Vussiére - a nejčastěji jako hrdinka příběhů, které prožila její kolegyně, agentka Anna Marie Lesserová.

Jeden z největších zpravodajských úspěchů první světové války však Alžběta Schragmuellerová mohla připsat na své konto. Jejím dvěma agentům, které řídila na dálku, Lizzii Wertheimové a Georgovi Breeckowovi, se podařilo odhalit největší britské tajemství: existenci nové zbraně - tanku. Jako později Hitlerovy řízené střely, které mířily na Londýn, nebo americká atomová bomba, měl se stát tank zbraní roku 1916, měl změnit a také změnil situaci na frontách. Oba tajní agenti, pracující pod dozorem mademoiselle docteur, odeslali do centrály vynikající informace o chystané zbraní: přesné, s technickými daty i s plánem produkce.

Šéfem německého generálního štábu byl v té době von Falkenhayn. Tak jako mnozí jiní vojevůdci před ním i po něm odložil cenné informace stranou s poznámkou, že přece taková zbraň „nemůže ovlivnit situaci na frontě, která disponuje vyzkoušenou dělostřeleckou taktikou“. Je známo, jak velice se mýlil. Bitvu u Cambrai rozhodly právě tanky, a toto vítězství znamenalo obrat ve prospěch spojenců.

Alžbětě Schragmuellerové se prý později dostalo satisfakce, našla se zpráva vojenských expertů, kteří měli jiný názor než Šéf generálního štábu, ale bitva byla už prohraná. Oba elitní agenti, kteří poslali do Berlína tak vynikající informace, za ně zaplatili životy zcela zbytečně. George Breeckow, který vystupoval ve Velké Británii jako Reginald Tonal, byl popraven v londýnském Toweru, Lizzie Wertheimová, odsouzená na deset let vězení, zemřela dva roky po válce ve své cele v Aylesbury.

Mademoiselle docteur, vyznamenaná za zásluhy nejen hodností poručíka, ale také německým válečným křížem, se stala po válce profesorkou ekonomie. Žila v klidu a pokoji, dokud lékaři nezjistili, že trpí kostní tuberkulózou. Po Hitlerově nástupu k moci se přihlásila do nacistické strany NSDAP, její bratr byl jedním z funkcionářů. Za takzvaného Roehmova puče v roce 1934 se stal jednou z Hitlerových obětí — nacisté ho zavraždili.

Podle některých zpráv, a tady už se prolíná legenda se skutečností, dostáváme se k záměně osob, zemřela Alžběta Schragmuellerová jako nevléčitelná narkomanka v mnichovské nemocnici v roce 1940, podle jiných však už v roce 1934 v Curychu. V jednom i druhém případě se kronikáři shodují: okamžitě po její smrti zabavilo gestapo všechny její písemnosti. Neboť každé slovo ženy, která stála v zákulisí válečných událostí, mohlo mít ještě po tolika letech cenu pro nacistickou tajnou službu i pro britskou Secret Intelligence Service.

ANGELIKA PROTI BARBAROSSOVI

U kolébky fašistického spiknutí, kterým generál Franco odstartoval španělskou občanskou válku, stála především Hitlerova nacistická, ale i Mussoliniho fašistická tajná služba. Německý a italský generální štáb odpočátku pracoval na přípravách strategických plánů vzpoury proti španělské republice. Příslušníci fašistických diplomatických zastupitelských úřadů ve Španělsku byli buď sami vyzvědači, anebo aspoň udržovali spojení s podzemní organizací

pučistů. Jedním z nejvýkonnějších agentů, připravujících půdu pro povstalce, byl někdejší důstojník španělské armády Juan Gunz. Pod maskou obchodního zástupce německé firmy Teuberta, dodávající větrné mlýny, řídil ze zákulisí přípravu převratu.

Rozvětvená organizace fašistických odborníků se starala o nákup zbraní ve spřátelené cizině, o jejich pašování přes hranice, na španělských haciendách vznikaly zásoby střeliva, v hospůdkách Madridu a Barcelony dojednávají tajní agenti transporty zbraní. A nešlo jen o pušky a kulomety. Když později povstalci zaútočili, měli k dispozici bombardovací letadla, která shazovala ničivé bomby na španělská města.

Mnohá z letadel měla značku Junkers a pocházela z německých továren. Bývalý německý výkonný letec Heinrich Rodatz, těsně před prvními výstřely občanské války madridský zástupce německé firmy Junkers, se postaral nejen o nenápadné dodávky letadel, ale také o zkušené instruktory, a jeho přítel a zástupce Wilhelm Kindler působil ve funkci odborného poradce v otázkách námořní války.

Španělsko těch dnů bylo tržištěm vyzvědačů a britská tajná služba o tom věděla. Tak se v předvečer španělské tragédie odehrála na neviditelné frontě bitva, v níž se utkala Hitlerova elitní vyzvědačka s tajemným kapitánem Barbarossou v historické epizodě, tvořící jednu z kapitol dějin boje mezinárodní protifašistické fronty.

Akce začala daleko od španělských hranic hned v několika evropských městech najednou. V Berlíně nastoupila do mezinárodního expresu, odjíždějícího do Říma, mladá hezká dáma, podle vzezření Angličanka, Němka nebo Švédka. Měla světlé vlasy a bílou průsvitnou pleť. Na italských hranicích v Brenneru předložila pohraniční kontrole cestovní pas britského království na jméno Helena Hollbornová.

Ve stejném voze, snad jen o dva tři oddíly dál, cestoval černovlasý muž středních let. Vykázal se pasové kontrole cestovním pasem, podle něhož šlo o seňora Fernanda Quesedu z Barcelony. Jel za obchodem do Říma. Ve dvou zavazadlech z dobré kůže měl pečlivě složené bezvadné obleky a osobní potřeby prvotřídní kvality.

Miss Helena Hollbornová zůstala v Římě přes noc. Přespala v menším hotelu nedaleko Stazione Termini, ráno odjela taxíkem na nádraží a nasedla do rychlíku do Neapole. Ve městě, které prý stačí vidět, aby mohl člověk klidně zemřít, se ubytovala v okázalém apartmá Parker's Hotelu. Objednala si večeři do pokoje, kde zůstala až do příštího večera. Ve dvacet hodin se pak objevila v hotelové hale, svěží a přitažlivá, s kabelkou v ruce. Kabelka byla zajímavá alžírská nebo marocká umělecky cenná drobnůstka, malovaná a zlacená, ale na první pohled se vůbec nehodila ke vkusným šatům miss Hollbornové. Dáma požádala vrátného, aby jí zavolal taxi. Nastoupila a udala řidiči adresu.

Drožka přešla po nábřeží, propletla se klikatými uličkami neapolského předměstí a zastavila přesně ve dvacet hodin třicet minut před vchodem do přeplněné zahradní restaurace Zia Teresa. Miss Hollbornová zůstala stát u vchodu. Rozhlížela se. Přišel vrchní číšník, zběžně se podíval na příchozí a dlouze se zahleděl na zlacenou marockou taštičku. Pak se uklonil a požádal miss Holibornovou, aby ho následovala. Usadil ji až dozadu ke stolku pod podloubím, kde večeřel osamělý muž.

Ten vstal, představil se a obřadně políbil dámě ruku. Dali se do řeči. Angličanka si objednala frutti di mare. Dvě židle u stolu byly ještě volné. Na jednu z nich se po chvíli posadil tmavovlasý muž středních let. Byl to seňor Fernando Queseda z římského expresu. Třetí u stolu byl Ital. Jmenoval se Gaston d'Ette.

Krátce před tímto setkáním se v politickém zákulisí odehrálo tajné jednání. Generál Francisco Franco, někdejší šéf generálního štábu španělské armády a budoucí diktátor, se připravoval k tažení, které mu mělo zajistit vládu nad Španělskem. Hledal spojence. Jeho vyjednávači navštívili nacistické veličiny v Berlíně a fašistické v Římě. Žádali, aby oba státy přispěly praktickou pomocí ke zrodu fašistického Španělska.

Ani Hitler, ani Mussolini se dlouho nerozmýšleli, zvláště když se dozvěděli, že je má přijít nové spojení velice lacino. Generál Franco spoléhal na španělské jednotky v Maroku. Odtud se chystal vstoupit do dějin. Žádal o dodávku osmdesáti bojových letadel, která by mohla z některého letiště na území severní Afriky podpořit tažení pluků cizinecké legie a poslušných Maurů do Španělska.

Osmdesát bojových letadel představovalo v roce 1935 velkou vojenskou sílu. Ale rovněž velký kapitál. Franco si však prozíravě zajistil mecenáše. Jedním z nich byl britský petrolejový magnát Henry Deterding, tehdejší prezident naftového trustu Royal Dutch Shell, jedné z monopolních firem v oboru. Druhým byl proslavený boháč a pašerák ve velkém Juan March. Nezajistili financování akce nezištně, generál Franco jim slíbil nejen výsadu nejvyšších obchodních a daňových výhod, ale také monopolní postavení na území Španělska.

V pozadí plánované akce byl spolehlivý odborník Juan Gunz, který sjednal dodávku letadel z německé továrny až na určené místo. Italové měli do nich namontovat své osvědčené letecké motory a smontované stroje se pak měly nepozorovaně přepravit do Maroka. Kdy a jak, to už byla starost oněch tří tajných agentů, sedících u postranního stolu v restauraci Zia Teresa v Neapoli.

Miss Hollbornová nebyla Angličanka, i když měla britský cestovní pas. Jmenovala se Angelika Dubrowová a byla osvědčenou německou vyzvědačkou. Pracovala již dříve v jiných zemích a pod jinými jmény. Byla spolehlivá, měla bohaté zkušenosti, proto byla určena berlínským šéfem za dirigenta tajné operace. Oba její mužští kolegové ji považovali za velitelku. A ona měla skutečně hlavní slovo.

Seňor Fernando Queseda byl také starý praktik. Měl za sebou nejen dlouhou špionážní kariéru, ale také řadu dobrodružných afér. Kdysi se zabýval pašováním amerických cigaret ve velkém a policie ho přistihla. Podruhé se snažil podplatit vysoké úředníky, od nichž chtěl povolení k provozování hráčského kasina na Mallorce, a zase se na to přišlo. Ale jemu se podařilo proplout všemi životními úskalími a zakotvit ve fašistické podzemní organizaci. Tam mohl využít svých zkušeností.

Gaston d'Ette byl přes své francouzské jméno Ital. Kdysi pracoval jako obchodní zástupce firmy Fiat, ale nedařilo se mu dobře. Provize z obchodů mu nestačila na živobytí. A tak změnil s příchodem fašismu pána. Když převzal v Itálii moc Mussolini, objevila se možnost pro dobrodruhy a ostré hochy s pružným svědomím. Gaston d'Ette dal firmě Fiat

výpověď a stal se agentem fašistických pánů v černých košilích. Byl to sice vznětlivý chlapík s planoucíma očima, ale zdálo se, že má přehled a dokáže být prozíravý.

Jediným úkolem tajných agentů vedených Angelikou Dubrowovou, a také jediným bodem jejich jednání, byl plán, jak dostat německá letadla nepozorovaně do Itálie, kde do nich měli namontovat motory, a jak je potom nenápadně dopravit z Itálie do Maroka, odkud se chystal podnikavý generál Franco zaútočit na vlastní zemi.

Oblast Středozemního moře byla v té době z větší části pod kontrolou Angličanů. Každý věděl, že není možné poslat z Německa osmdesát bojových letadel, naložených na železničních vagoncích, aniž by se o tom dověděla britská Secret Service. Dopravit letouny do Afriky vzduchem také nebylo možné. Oblast, kudy by musela z Itálie přelétnout, byla rovněž pod kontrolou. Proto musela Angelika Dubrowová nalézt jinou cestu.

Tři agenti sedící kolem stolku v neapolské hospůdce Zia Teresa se předběžně dohodli na tomto řešení: Němci zabali součásti do transportních beden a pošlou je bez motorů do Itálie. V celních dokladech budou zásilky označeny jako kovové zboží ze Solingu a hračky z Norimberka. Zásilku naloží v Emdenu na loď, ta ji dopraví do neapolského přístavu, kde bedny vyloží do skladu špediční firmy Schenker & spol. Až do té chvíle se budou bedny dopravovat veřejně, normální cestou. Spolehliví přístavní dělníci je naloží na několik rybářských bárek a ty je dopraví zcela nepozorovaně na místo určení - do španělského Maroka.

Plán vypadal důvěryhodně, zdálo se, že je proveditelný. Tři tak zkušené agenti si přece věděli rady s organizací transportu! Ale señor Queseda měl námitky. Vzpomněl si na svou pašeráckou praxi a na nebezpečí, které číhá na malé lodi plavící se s podezřelým nákladem k severoafrickým břehům. V těchto vodách se totiž občas objevuje loď kapitána Barbarossy. A tento muž je tvrdým soupeřem.

Nikdo nikdy neví, kdy a kde se najednou objeví, žádný netuší, co udělá. Má malou, rychlou loď, plavící se pod britskou vlajkou, a jeho zásahy jsou výhradně ve prospěch britského království. Kdyby se dověděl o kontrabandu pro španělské Maroko, byl by se zásilkou konec.

Queseda měl pravdu, i když ji neznal celou. Angličané se dověděli od svých tajných informátorů o fašistických přípravách a varovali vládu. Když padla v únoru 1936 španělská reakční Lerrouxova vláda teroru a Manuel Azaña, spoluzakladatel Lidové fronty, sestavil republikánskou vládu, chystali se fašističtí generálové Franco a Gode ke vzpouře. Britská Secret Service se dověděla i o cestě Sanjurjové do Berlína, znala i poslání německého fašisty Malibrana, zaměstnaného ve španělském ministerstvu války, britští vyzvědači se dostali na stopu agitátorů, vysílaných do Španělska zahraničním oddělením Hitlerovy nacionálně socialistické strany. Německé stavební firmy uzavřely již v roce 1935 smlouvu se španělským ministerstvem války na vybudování opevnění na Mallorce a britští agenti věděli, že nejméně polovina odborníků jsou vyzvědači Hitlerovy třetí říše. Proto se objevil na moři kutr kapitána Barbarossy a na pobřeží severní Afriky začaly pracovat neznámé, ale velmi výkonné krátkovlnné vysílačky. Podávaly noc co noc zprávy o situaci na souši i na moři.

Quesedova námitka byla vážná, a proto se museli snažit o jiné řešení. Angelika Dubrowová si však věděla rady. Rozhodla se pro logický závěr — budou-li montovat ze součástek osmdesát letadel kdekoli, v Německu nebo v Itálii, nikdy to neujde pozornosti. Itálie má však na africké půdě vlastní území, a nikoho by proto nemuselo překvapit, když loď naloží v Neapoli náklad velkých beden jisté italské firmy a dopraví je do italského přístavu v Libyi. Tam potom, daleko od civilizace a od vysílaček nepřátelské tajné služby, někde uprostřed pouště, zbuduje ženijní prapor dřevěnou ohradu, na každý roh se postaví voják se samopalem, do okolí se umístí tabulky s výstrahami Zakázané pásmo - vojenský objekt - pozor, nebezpečí výbuchu! a za plotem se v klidu vybalí z beden součásti letadel, smontují se a dopraví pak už vzduchem nad africkým územím na místo určení. Letecké mechaniky i odborné techniky dopraví na místo z Německa a z Itálie, tím bude zaručena jejich spolehlivost.

Zdálo se, že akce je skutečně proveditelná, našlo se i vyhovující místo. Italové měli západně od Tripolisu, daleko od města a opravdu skoro uprostřed pouště, polní letiště s malými dílnami. Ty se daly rychle rozšířit, aby stačily kapacitou na připravovaný úkol. Zapomenutá končina měla ještě další velkou přednost. Byla vzdálena sotva patnáct mil od malého středomořského přístavu Zuary. Tam tedy přistane loď s bednami. Zkušená vyzvědačka Angelika Dubrowová splnila svůj úkol na výbornou. Cesta byla připravena. Aspoň teoreticky. Jenže britská tajná služba také nezahálela.

Od té chvíle byli tři tajní agenti v Neapoli skoro jako na dovolené. Jejich jedinou prací bylo čekat na zásilku z německého přístavu. Angelika Dubrowová nebyla zvyklá zahálet. Dala se do pátrání a snažila se zjistit alespoň něco bližšího o podivném protivníkovi s rudým plnovousem, kvůli němuž musela tak důkladně pozměnit původní plány. Nevypátrala skoro nic. Mnozí lidé sice slyšeli o jeho existenci, ale málokdo ho spatřil na vlastní oči. Výpovědi těch, kdo ho údajně viděli, se ale zásadně rozcházely. Podle některých zpráv měl rudý plnovous, podle jiných byl hladce vyholen. Když měl onu pověstnou rudou bradku, poznal ho každý. Když byl oholen, vypadal jako každý jiný námořník. I loď měl podivnou. Spíše trawler než kutr, s nízkou palubou, asi pětasedmdesát stop dlouhý, s krátkým stožárem posunutým hluboko k zádi. Nebyla to ani sardinkářská, ani nákladní loď, spíš rychlá, podloudnická.

V německém přístavu Emden zatím nakládali masivní bedny. První důstojník měl co dělat, aby je dostal na palubu ve zkrácené lhůtě, na které trvalo ředitelství jeho společnosti. Hodiny ubíhaly, proto se zpočátku vůbec nechťel bavit s mužem v šedivém převlečníku. Ten se totiž najednou objevil na přístavním molu s lehkým dodávkovým vozem a tvrdil, že přivezl ještě další bednu. Patří k zásilce, proto musí být bezpodmínečně naložena s ostatními. Nestačili ji včas zabalit, proto s ní jede až teď. Muž v šedivém převlečníku měl dodací list, důstojník do něj nahlédl, pak dal příkaz jeřábníkovi. Bedna byla menší než ostatní, polepená křížem krážem červenými páskami, na všech stěnách opatřená výstrahami: *Attenzione fragile — Achtung leicht zerbrechlich — Attenzione fragile — Vorsicht beim verladen.*

Muž v šedivém převlečníku si dal potvrdit prvním důstojníkem dodací list, ještě se přesvědčil, že bedna v pořádku přistála v podpalubí mezi ostatními, pak mu s úsměvem přátelsky podal ruku. Nasedl do dodávkového vozu a odjel. Celá zásilka zmizela v podpalubí, kapitán mohl dát rozkaz zdvihnout kotvy.

Angelika Dubrowová se svými dvěma pomocníky se zatím postarala o přípravu na přeložení nákladu v neapolském přístavu. Bedny totiž neměly vůbec přijít na molo. Jeřáby je měly přeložit přímo z lodi na loď, která pak skutečně vyplula přesně podle programu z Neapole do afrického přístavu Zuara.

Na vojenské letecké základně skončili zatím ženisté italské armády poslední úpravy. Nedaleko polního letiště, ležícího na okraji pouště, postavili dřevěné baráky pro techniky, dělníky a zkušební piloty, kteří měli zalétávat smontované stroje. Celý objekt obehnali pro jistotu dvojítm zátarasem z ostnatého drátu. Ve dne v noci stály u prázdných baráků hlídky. Pak přistála loď.

Zuara je malíčký přístav. Snad nikdy do té doby v něm nepřistál tak velký nákladní parník, nikdy předtím neležely na kamenném molu tak velké haldy beden. Přijely kolony těžkých vojenských kamionů a odvezly náklad do pouště. Ještě téhož dne před soumrakem bylo molo opět prázdné. A zmizeli také oni tři cizinci, dva muži a plavovlasá žena, kteří pozorovali práce. Nasedli do vozu a projeli městskou branou.

Pozdě odpoledne 16. srpna přišel do tábora v poušti místní policejní šéf, Ital, který se nudil jen pár mil východněji. Byl nešťastný. Vystudoval v Římě, potom sloužil na venkově, nakonec ho odveleli daleko od civilizace; nařikal, že nemá s kým promluvit, připadal si v Zuaře jako ve vyhnanství. Angelika Dubrowová s ním usedla do stínu, nabídla mu chlazenou whisky a jen tak ze zdvořilosti se zeptala, co je v jeho rajónu nového. Mávl znuděně rukou. Jedině snad to, že dnes odpoledne přistál u mola jakýsi britský rybářský kutr s porouchaným motorem, budou ho v přístavu opravovat. Kapitán je podivín, vypadá jako z operety, má zrzavý plnovous.

Angelika Dubrowová zavolala okamžitě své pomocníky. Všichni tři agenti nastoupili do vozu a jeli do přístavu. Chvilí seděli ve fiatce a pozorovali malou loď. Nebyl to ani rybářský kutr, ani obchodní trawler. Na zádi se tyčil krátký stožár s anténou. Nízká paluba byla prázdná. Angelika Dubrowová okamžitě pochopila, oč jde. Vystoupili z vozu a blížili se k lodi. Najednou sebou trhli: z dálky se ozvala hromová detonace. Ohlédli se. Nad pouští, v místech, kde byl tábor s leteckými dílnami, stoupal k večerní obloze černý mrak, hustý a zlověstný, zespodu olizován rudými plameny. Pak se ozvaly ještě dva další výbuchy a jasná zář osvítila oblohu. Zbytečně jeli na plný plyn zpátky, základna už byla v jednom ohni. Nesmontované díly osmdesáti letadel, která měla podpořit Frankův nástup k moci, ležely v troskách. Tady už se nedalo nic zachránit.

Angelika Dubrowová, vyzvědačka, odpovědná za zdárný průběh akce, zavolala šéfa zuarské policie a řekla mu, chce-li si aspoň trochu napravit pověst, ať dá okamžitě zajistit podezřelého kapitána z britské lodi.

Policii se však nepodařilo zatknout kapitána Barbarossu. Podle tvrzení posádky nebyl na palubě. Horlivý Ital poslal dva uniformované policisty, aby čekali na lodi, až se kapitán vrátí. Nestáli na stráž dlouho. Sotva policisté vstoupili na palubu, námořníci je odzbrojili, svázali a uložili ve skladišti. Hned poté vyplula loď na moře. Oba zajatci nebyli námořníky a dostali mořskou nemoc. Prožili hrozná muka.

Začátkem září se pak objevili, zarostlí a uprášení, na první pohled k smrti unavení, v Oránu a zazvonili u italského konzula. Vyprávěli mu o svém dobrodružství. Kapitán Barbarossa je vysadil na břeh asi třicet mil od Oránu. Dva dny jim trvala cesta vyprahlým pobřežím. Teď byli sice v bezpečí, ale na konci svých sil.

Kapitán Barbarossa neopustil palubu své lodi. Ke zničení osmdesáti letadel mu stačila krátkovlnná vysílačka a ona nápadně polepená bedna, která cestovala s ostatními už z německého přístavu Emden. Uvnitř byla výbušná nálož. Mechanismus zařízení na příjem rádiového signálu uvolnil pojistky, zapálil roznětky. Tak se kapitánu Barbarossovi a celému týmu britských tajných agentů podařilo porazit elitní vyzvědačku Angeliku Dubrowovou a naráz zničit osmdesát fašistických letadel.

Kdo byl oním kapitánem? Jak se doopravdy jmenoval? O tom archivy mlčí. A mlčí o dalším osudu německé vyzvědačky Angeliky Dubrowové.

POTRHLÁ ZE SANDOWNU

Její postava se mihla strážnému před očima a zmizela za skálou. Běžel před ní černý lovecký ohař. Voják si přehodil automatickou pušku na prsa, kývl na kolegu, pak se dali oba do klusu. Plot z ostnatého drátu, tři pásma zátarasů, každých dvacet metrů tabulka s výstrahou: Pozor nebezpečí, pobřežní pásmo, vstup zakázán! Dál už je šedé moře. Hučí a bije do skal, vydechuje cáry mlhy, zakrývající obzor.

Strážný se zastaví, naklání se k seržantovi.

„Vždyť je to ženská!“ ukazuje k moři.

Proklíčkovali překážkami ostnatého drátu, obešli pásmo zábran, vylezli na skálu, svažující se k zátoce s trochou písku na dně. Už ji vidí. Sedí dole na kameni a hází psovi klacek. A přitom je válka. Ostrov Wight leží v prvním obranném pásmu, platí tu nejpřísnější bezpečnostní předpisy. Je totiž jednou z bašt Anglie proti Hitlerovi. Britské a kanadské oddíly ve dne v noci sčezí moře a tahle ženská si sem jde koupat čokla!

Seběhli po kozí stezce, spadlo pár kamenů, žena se psem se ohlédla. Vzala na vědomí, že jsou tady, nic víc. Jak si to představujete, paní, co tady děláte, nevidíte, že jste v zakázaném pásmu, budete mít nepříjemnosti, je přece válka, jak se jmenujete, ukažte legitimaci!

„Pamela O'Gradyová,“ čte nahlas Kanadčan.

„Dorothy Pamela O'Gradyová,“ opraví ho starší, všedně oblečená žena.

Není skoupá na slovo, spíš naopak. Povídá, jako by se nic nestalo. Tak se ti dva v mžiku dovídají, že bydlí v Sandownu, vdala se tam totiž za místního hasiče. Má docela hezký domek. Muž byl už v penzi, ale teď ho zase povolali, slouží u protivzdušné obrany v Portsmouthu. A ona zůstala sama. Občas ho jede navštívit, ale autobus stojí peníze. Bývá jí smutno. Wight už dávno není tím, čím býval. Žádní vznešení turisté, hotely prázdné, všude jen uniformy a

tabulky s výstražnými nápisy. Nic se nesmí, všechno se zakazuje. Ani psa nemá kde vykoupat. A Rob by snad posel, kdyby se nedostal každý den do vody.

Byla by je umluvila. Možná že by ji byli raději nechali běžet. Nechtělo se jim poslouchat nekonečný přívál slov. Ale Kanadán si všiml, že se ta upovídaná lady vyzdobila podivnou vlaječkou. Našpendlila si ji zespodu na klop, ale u moře foukalo, ona si zvedla límec, a tím ji odkryla. Špendlík a kousek červeného papírku. A na něm černý hákový kříž.

Podezřelou paní O'Gradyovou pozvali na strážnici. Složitě záležitosti se snadněji vyřizují v kanceláři. Strážmistr bude lépe vědět co a jak. Nevěděl. Byl v civilu cukrářem, narukoval sice už před rokem, ale přesto se nevyznal ve vyslýchání. A předvedená mluvíla a mluvíla, pletla páte přes deváté, když se jí zeptal na vlaječku s Hitlerovým znamením, zatvářila se tajemně, pokrčila rameny a víc už z ní nevytáhl ani slovo. Zvedl tedy telefon a zavolal policii.

Inspektor byl starý praktik, brzy dostal z paní O'Gradyové, co potřeboval. Začal se jí vyptávat na vlaječku a na exkurzi do zakázaného pásma. Nahlas uvažoval, jak by ty dvě věci mohly souviset, a naznačil, že špionáž pro nepřítele je zrada, která se trestá nejvyšší sazbou.

Musel vyslechnout podivnou obhajobu. Manželka britského hasiče pronesla přímo paličský politický projev. Obsahoval sice mnoho zmatených frází, které jen nelogicky navazovaly jedna na druhou, smysl povídání byl však jasný: ta paní s loveckým psem sympatizovala s fašisty a doslova zbožňovala představitele nacistického hnutí, o němž se domnívala, že spasí svět. Pan Hitler byl podle jejích slov pašák, že mu není rovno, a Mussolini mesiáš italského národa.

Britové byli zřejmě taktní. Inspektor poděkoval paní O'Gradyové za její výklad a propustil ji s omluvou za zdržení. Ale sotva za sebou zavřela dveře, vypracoval hlášení pro Security Service.

Britská tajná služba se vyznačovala v prvních válečných letech značnou horlivostí, ale nepříliš výraznými úspěchy. Spíš naopak. Ale nový šéf protišpionážní služby Security Service sir Edward Martin Furnival-Jones, který sídlil v luxusní londýnské čtvrti Mayfair v Curzon Street, se všemi prostředky snažil napravit reputaci zprofanovaných „lovců špiónů". Vybral si k tomu zdatné pomocníky s dlouholetou praxí: detektivy ze Scotland Yardu.

Někdejší špionážní oddělení MI 5, páté oddělení Military Intelligence, nyní Security Service, nemělo právo exekutivy. Jeho agenti sice směli a měli vypátrat výzvědače a dát dohromady přesvědčivé důkazy o jeho nezákonné činnosti, pak ale předali získané materiály Scotland Yardu. Policejní inspektoři si pro delikventa došli a položili mu jménem zákona ruku na rameno.

V praxi se ukázalo, že je to zkonstatělý postup, a tak se často ujímalo zvláštní oddělení Scotland Yardu, Speciál Branch, ožehavých případů o něco dříve, než dovolovala pravidla.

Skupina colonela Hinchleaye Cooka, který si za války vysloužil přezdívku postrach nacistických špiónů, dostala na stůl hlášení z Wightu. Šéf předal případ týmu zkušených detektivů. Hned druhý den se na ostrově objevilo pár neznámých nenápadných mužů a lady Pamela Dorothy O'Gradyová neudělala jediný krok, o němž by nevěděli.

Vojenská opevnění ostrova Wightu byla za druhé světové války objekty prvořadého vojenského významu. Chránila důležité přístavy Portsmouth a Gosport a nakonec strážila vjezd k Southamptonu. Od pevniny dělily ostrov jen úziny Solent a Spithead. Špičaté skály „needles", spadající na mnoha místech prudce do moře, z něj tvořily přirozenou pevnost.

Přímo uprostřed této první obranné linie žila lady Pamela O'Gradyová, a mnohé nasvědčovalo tomu, že provozuje špionáž ve prospěch nepřítele. Nedala si totiž pokoj ani po prvním výsledku. I po inspektorově varování se denně pouštěla na výzkumné výpravy směrem k St. Helens nebo na opačnou stranu k Shanklinu. Tak jako dřív se vůbec nestarala o tabulky s výstražnými nápisy a bylo jí zřejmě docela jedno, kráčí-li lázeňským parkem nebo šplhá-li skalní pěšinou v přísně střeženém vojenském pásmu.

Hlídky ji nyní zastavovaly jen nedopatřením. Zato ji pozorovali více či méně neviditelní muži zvláštního oddělení Scotland Yardu. Měli vyšetřit, co ta nenápadná dáma vlastně pohledává na pobřeží, s kým se stýká, pro koho pracuje a jak. Měli ji sledovat až do chvíle, kdy bude předávat své tajné zprávy, a měli zjistit totožnost spojky.

Nedalo jim moc práce dovědět se téměř všechno o činnosti výzvědačky. Už v jednom z prvních hlášení, odeslaném do Curzon Street, mohli tajní agenti konstatovat, že je Pamela Dorothy O'Gradyová velice osamělá dvaatřicetiletá žena, žije v ústraní, těší se dobré pověsti, se sousedy se zdvořile zdraví, ale nestýká, čas od času dojíždí za svým manželem do Portsmouthu a pravidelně podniká dlouhé procházky po pobřeží. Někdy sama, někdy se psem, ale vždycky s poznámkovým blokem nebo skicákem. Kreslí všechno, co vidí: dělostřelecké pozice, kulometná hnízda ukrytá ve skalách, stanoviště protiletectvých čtyřčat, půdorysy vojenských objektů a pobřežních baterií. Pořizuje sice primitivní, a ne vždy přesné, ale přece jen docela názorné mapy pobřežní oblasti.

Při akcích je neopatrná, nedbá základních bezpečnostních zásad, nijak se neskrývá, kreslí plány v místech, kde ji může každý z dálky vidět. Někdy se chová nepochopitelně: ztratí třeba přímo na místě, kde pracovala, malou vlaječku s hákovým křížem, nebo zanechá po sobě tak průkaznou stopu, jakou je list z bloku s nákresem vojenského objektu a s popisem psaným vlastní rukou. Takové lajdáctví není u výzvědačů obvyklé.

Stopaři, kteří ji pozorovali, ještě zaznamenali, že chodí na pobřeží většinou večer nebo brzy ráno, tedy v době nejmenší frekvence. Nacistické vlaječky, které ztrácí, jsou běžně k dostání v každém papírnictví. Lidé si jimi označují na mapách pohyby front.

Činnost výzvědačky Pamely se zdála detektivům naivní, ale přesto v mnoha ohledech záhadná. Nenápadná žena se chovala při tom všem tak bezstarostně, že se agenti nemuseli ani skrývat. Ona si jich prostě nevšímala. Začali se nudit. Neměli totiž zatím ani sebemenší stopu, která by nasvědčovala, že má lady O'Gradyová vůbec s někým spojení. Žila v domku sama, s nikým se nestýkala, mluvila jen se svým psem. Jaký smysl by však měla její riskantní činnost, kdyby zprávy, nákresy a údaje nikomu nepředávala?

Spojení neodhalili, zato přistihli výzvědačku přímo při činu. Toho mlhavého rána vyšla z domu brzo ráno s kabelkou.

Nesla v ní nějaký těžký předmět. Propletla se uličkami a zamířila přímo k rozcestí na pobřeží. Tam vylezla na skálu, z níž mohla dosáhnout na telefonní kabel spojující ostrov s Británií. Vytáhla z tašky velké nůžky na drát a začala pracovat. Když ji přistihli, byla už skoro hotova. Snažila se přerušit jediné telefonní spojení ostrovního opevnění s velitelstvím v Londýně.

Zatkli ji. Provedli zevrubnou prohlídku jejího domku. Našli po zásuvkách tucty plánů vojenských objektů. Byly to vyložené amatérské kresby a diletantská byla rovněž schémata a záznamy o rozmístění britských a kanadských jednotek na ostrově. I když byla kvalita zajištěného materiálu pochybná, žádný, i jen průměrně šikovný špión by si totiž nepočínal tak naivně, mohl nyní Scotland Yard předložit soudcům doklady o tom, že Pamela Dorothy O'Gradyová provozovala na ostrově Wightu špiónáž ve prospěch nepřátelské mocnosti.

Postavili ji před vyšetřujícího soudce. Zeptal se jí, komu dodávala zprávy. Odpověděla mu bez váhání: „Němcům!“ „Kdy a jak?“

„Jednomu pánovi, který sem občas přijel z Německa na ponorce,“ odpověděla a prohlížela si soudce pohledem nevinného nemluvněte.

Po ukončení vyšetřování a před zahájením procesu ji pustili domů. Stále ještě doufali, že se aspoň nyní prozradí, že přivede agenty Scotland Yardu na stopu svých nacistických kompliců. Ale ani tentokrát se nedočkali. Místo toho jim připravila hasičova žena jiné překvapení.

Hned druhého dne zmizela. Hlídači si nevšimli kdy a nevěděli, kam odešla. Vyhlásili poplach. Policie dostala její popis. Hlídky uzavřely všechny cesty, vedoucí z ostrova. Už se ozývaly hlasy, které přece jen připouštěly možnost spojení vyzvědačky s nacisty na ponorce. Mohli přistát a odvézt ji do bezpečí. Ve skutečnosti to bylo daleko jednodušší. Odjela ranním autobusem. Za čtyřicet hodin bylo po poplachu. Zatkli ji v Yarmouthu. Nebránila se a nevysvětlovala. A také nevypadala ani zkroušeně, ani překvapeně. Tvářila se spíš, jako by vyhrála ona, a ne policie.

Obhájce obviněné znal slabiny obžaloby. Celému dramatu totiž scházel motiv. Nikdo nemohl říci, nebo spolehlivě dokázat, proč pořádaná, bezúhonná, zbožná starší paní tak okázale sloužila nepřátelské mocnosti. Rovněž bylo přinejmenším podezřelé, že za sebou stále zanechávala nové stopy, svědčící proti ní. Žádný vyzvědač přece neztrácí kompromitující nákresy, žádný skutečný tajný agent nemůže být při svém choulostivém poslání tak důvěřivý, aby se ani jen neohlédl, zda ho někdo nesleduje při jeho procházkách po opuštěných částech ostrova. A pak ještě něco: který skutečný hitlerovský špión by pěl před inspektorem britské policie ódy na svého vůdce a jeho tisíciletou říši?

Odborníci zvláštního oddělení Scotland Yardu se rovněž nemohli smířit s tvrzením, že by se často a pravidelně přibližila k britskému ostrovu Wightu nacistická ponorka, vylezl z ní tajný kurýr, doplaval nepozorovaně na břeh a sešel se zde, nikým nepozorován, s nešikovnou vyzvědačkou, aby od ní převzal tajný materiál.

Ale obžalovaná se ke všemu přímo manifestačně přiznala, proti důkazům předloženým obžalobou nenamítla jediné slovo, všechno bylo v nejlepším pořádku, soud mohl stanovit termín procesu.

Krátce před vánočními svátky v roce 1940 zasedla Pamela Dorothy O'Gradyová ve Winchesteru na lavici obžalovaných. Šlo o případ velezrady, v němž se vyskytovaly přísně tajné údaje, proto se proces odehrál za zavřenými dveřmi s vyloučením veřejnosti. Teprve po mnoha letech se podařilo odhalit některé podrobnosti onoho tajného přelíčení před hampshirským tribunálem.

Proces netrval dlouho. Všechno bylo jasné, nevyskytly se kličky, prokurátor předložil důkazy, obžalovaná se doznala v plném rozsahu. Soud se tedy mohl odebrat k poradě. Když se ctihodní džentlmeni vrátili po chvíli do jednací síně, nasadil si soudce černou čepičku. To znamenalo: Pamela Dorothy O'Gradyová je odsouzena k trestu smrti.

Byl to první a poslední verdikt smrti nad vyzvědačkou ve Velké Británii za druhé světové války, ale přesto nelze říci, že by se toto soudní rozhodnutí slavně zapsalo do dějin tajných služeb. Rozsudek, a konečně i celý podivuhodný případ manželky hasiče ze Sandownu, měl totiž ještě složité a nepřilíh slavné pokračování.

Pamela O'Gradyová byla zřejmě připravena přijmout rozsudek a jít na šibenici. Nekřičela, neplakala, tvářila se spíš pyšně a trochu povzneseně. Její advokát ale nebyl spokojen, znal Achillovu patu důkazního řízení a jeho profesionální čest mu nedovolila smířit se s rozsudkem. A tak přemluvil svou mandantku, aby podepsala odvolání. Soudu se přece nepodařilo prokázat, že předávala tajné zprávy nepřátelské mocnosti. To, že si psala záznamy, že kreslila půdorysy opevnění, že mnohokrát porušila zákaz vstupu do vojenských prostorů na pobřeží ostrova, to všechno bylo sice trestné, ale nedokazovalo to jednoznačně velezradu, soud tedy neměl uložit nejvyšší trest.

Odvolací senát uznal námitky obhájce, zrušil rozsudek smrti a vyslovil názor, že není důkazů o předávání tajných zpráv nepříteli, i když obžalovaná sama nadiktovala do protokolu přiznání, v němž hovoří o nacistické ponorce a agentovi, který z ní vystupuje za noci na britskou půdu. Naproti tomu je však nepochybné, že se obžalovaná dopustila těžkých trestných činů, z nichž nejzávažnější, přestřižení telefonního kabelu, mohl mít, v případě nacistické invaze, o níž se v roce 1940 zcela vážně hovořilo, nedozírné následky pro obranu Spojeného království. Proto se vysoký soudní dvůr rozhodl zrušit původní rozsudek a vyměřit obžalované trest odnětí svobody na čtrnáct let. Odpyká si ho v káznici.

Advokát šel domů, za vyzvědačkou zapadly dveře vězení, hasič O'Grady se vrátil do služby v protiletectvé obraně a uvažoval o záhadě, jak mohl žít tak dlouho vedle nebezpečné Hitlerovy vyzvědačky a nic nezpozorovat. Pamela byla přece taková hodná žena, spíš putička než fanfaron do světa.

Skoro celé dva roky si lámal hlavu. Pak dostal od své ženy dopis, který vnesl světlo do tajemství vyzvědačky ze Sandownu. Pamela O'Gradyová napsala přiznání v káznici, první si ho tedy přečetl vězeňský cenzor. A ještě téhož dne se dověděli o senzačním obsahu zpovědi hasičovy ženy ve Scotland Yardu i v hlavním stanu Security Service na Curzon Street.

Nikdo ze zkušených policistů nebo tajných agentů neměl při čtení těch řádků příjemný pocit. Všichni totiž pochopili, že se stali spoluherci kruté komedie osamělé psychopatky, která si vybrala trnitou cestu k pochybné slávě. Zahrála si na Matu Hari, aby se stala středem pozornosti, a měla nesmírnou radost z toho, když se kolem ní točilo tolik ctihodných

džentlmenů. Konečně se splnil její dávný sen: přečetla si své jméno v novinách. Bývalo teď denně, někdy dokonce s fotografií, na prvních stránkách deníků.

Už jako školačka trpěla tíživým pocitem méněcennosti. Nebyla ani hezká, ani chytrá, nedokázala se prosadit, a tak zůstávala někde v řadě ostatních nenápadných a neúspěšných, s kterými nikdo nepočítal. Snažila se o kompenzaci. Několikrát si zrežirovala odvážné, ale naivní scény, které měly jen jediný cíl: exhibici - dokázat všem těm, kdo ji přehlíželi, ale především sama sobě, že Pamela O'Gradyová je zcela výjimečná dívka, které se jednou položí k nohám celý svět.

Tak třeba rozhazovala po městě lístečky, na nichž sama o sobě sdělovala veřejnosti, že zavraždila vlastní matku, a tajně doufala, že ji přijdou ještě téhož dne zatknout a ona se tak proslaví. Prožila zklamání. Možná že žádný z lístků nikdo nezvedl, anebo zvedl a přečetl si to pošetilé sdělení, usmál se, pak papírek zmačkal a zahodil.

Později se přiznala, jak velice milovala svou matku, ale přesto uvažovala o její násilné smrti, a dokonce se těšila na pozornost, kterou konečně vzbudí, až ji povedou městem na šibenici.

Po dlouhá léta žila fádním životem osamělé ženy. Pak se vdala za penzionovaného hasiče O'Gradyho a její život se stal pokračováním onoho pozvolného umírání. Nakonec jí přece jen svítla naděje. Tenkrát, když šla vykoupat do zakázaného pásma svého psa Roba. Toho dne pochopila, že má šanci na dosah ruky.

Dva urostlí, sympatičtí vojáci pobřežní stráže ji přistihli v zakázaném pásmu. Šla tam se psem, nic víc. Začali ji vyslýchat. Byli pobouřeni jejím chováním. Když si všimli praporku s hákovým křížem, který neúmyslně a náhodou zapíchla doma do klopky kabátu, protože ji přebýval na mapě, kde měla vyznačeny linie nacistické armády v Evropě, poznala, že ji podezírají z velkých činů. Cítila uspokojení.

Při výslechu na strážnici pochopila, že ji policejní inspektor začíná považovat za vyzvědačku. Připadala si jako ryba v horské vodě. Vzpomněla si na Matu Hari, na krásnou Gretu Garbo, která ji hrála ve filmu, uvědomila si nádhernou tajného poslání a slávu, jaká čeká rafinovanou kurtizánu, zasvěcenou do nejtajnějších tajemství politického zákulisí.

Byla jim vděčná, že jí nahráli tak skvělou roli. Ale současně se začala bát, aby o ni nepřišla. Ztratila by tak šanci na slávu a na pozornost světa. Všechno, co od té chvíle podnikala, dělala s jediným cílem: ujistit všechny ty džentlmeny, že je skutečně slavnou nepřátelskou vyzvědačkou, nebojácnou a hrdinnou kráskou, o jejíchž činech si bude jednou vypravovat svět.

Tak začala chodit po ostrově a trusila za sebou vlaječky s hákovým křížem, protože zpočátku její fantazie na víc nestačila. Koupila si průvodce pro turisty a obkreslovala z něj mapy pobřeží. Snažila se chovat tajemně, ale přitom dostatečně podezřele. Přes zákazy a výstrahy vstupovala do zakázaného pásma, kreslila půdorysy opevnění a pohazovala je kolem sebe v naději, že je někdo najde a dovtípí se, kdo je autorem.

Prožívala dlouhé dny netrpělivého čekání. Přes veškerou snahu ji ještě nepřišli zatknout. A tak se rozhodla pro velký čin, pro dokonalé životní dílo. Vzala z hasičské výzbroje svého manžela velké nůžky na drát, vyhlédla si telefonní kabel a snažila se ho přestříhnout. Takový čin už nemohli přehlédnout. Nepřepočítala se. Stáli za ní, sotva svou práci začala. Když ji hned poté zatkli, měla dojem, že se dostala rovnýma nohama do sedmého nebe.

Později se přiznala ke svým pocitům. Soudní přelíčení ji prý nesmírně vzrušovalo. Konečně se stala středem pozornosti a předmětem úvah významných mužů. Dověděla se od nich dokonce, že na základě jejího tvrzení o nacistické ponorce a tajném agentovi, kterému předávala v noci na opuštěném pobřeží zprávy, změnili nejvyšší velitelé britské armády systém obrany ostrova Wightu, což znamenalo výdaje ve výši několika desítek tisíc liber.

Vlastní odsouzení považovala za nejvyšší událost své kariéry. V tom se jistě nemýlila. Vsadila do nesmyslné hry život a snadno o něj mohla přijít. Rozsudek smrti vyslechla s radostným vzrušením. Měla pocit, že se konečně dostala k cíli: proslavila se stejně jako legendární Mata Hari.

Pamela O'Gradyová bylo však souzeno prožít ještě velké zklamání. Po rozsudku jí totiž sdělili, že ji nezastřelí za úsvitu, jak o tom snila, ale že ji prostě přivedou pod šibenici, navléknou jí přes obličej kápi a kat jí vloží na krk oprátku.

Zdá se, že právě tato technická podrobnost Pamelu O'Gradyovou tak nesmírně pobouřila. Chtěla jí zakrýt oči, aby v poslední chvíli neviděla uznalé pohledy davu, který se bude zajíkat obdivem nad jejím hrdinstvím? Ne, to nedopustí, bude protestovat! Je možné, a dokonce pravděpodobné, že to byla jediná příčina, proč podepsala svému obhájci žádost o revizi procesu.

Za dva roky pobytu za mřížemi se lady Pamela O'Gradyová vyléčila z chorobné touhy upoutat na sebe pozornost za každou cenu. Proto se rozhodla, sedla a napsala svou zpověď. Brzy poté odeslala ještě žádost o milost a doufala, že nyní, když se žert vysvětlil, bude moci jít domů.

Čekala marně. Poslali jí jen potvrzení, že její žádost v pořádku došla. Soud zvážil všechna pro i proti, úředníci Scotland Yardu pečlivě prověřili nová tvrzení odsouzené vyzvědačky. Tentokrát skutečně nelhal, neprovozovala špionáž pro cizí mocnost. A přesto ji nepustili na svobodu. Soudní dvůr došel totiž k názoru, že si odsouzená musí odpýkat trest, protože skutečně poškodila obranná zařízení britských opevnění, snažila se přerušit důležité kabelové spojení ostrova Wightu s Británií a přímo vyprovokovala nákladné změny v plánech obrany ostrova, připravila tak státní pokladnu o značnou částku. A za všechny tyto činy, spáchané navíc v době nejvyššího ohrožení vlasti, není její trest nepřiměřený.

Pamela O'Gradyová drazé zaplatila za svůj hloupý žert. Prožila plných devět let za zdmi káznice. Už netoužila po pochybném hrdinství, už chtěla jen domů. Na podzim roku 1949 napsala novou žádost o milost. Prosila v ní ministra vnitra, aby jí už konečně odpustil její pošetilost.

Tentokrát se dočkala. V listopadu 1949 se jí otevřela vrata vězení. Vyšla na slunce, a kdesi v podvědomí, v nejvzdálenějším koutečku svých myšlenek, skrývala pocit velkého zadostiučinění, že se přece jen proslavila. Ona, nehezká, bezvýznamná žena z šedivého davu dokázala, že ji význační džentlmeni považovali za dost chytrou, aby mohla provozovat řemeslo vyvolených - špionáž.

UBOHÉ MILENKY MODROVOUSOVY

„Jsem hraběnka Bocholtzová, přišla jsem s důležitým oznámením," řekla dáma se dvěma stříbrnými liškami kolem krku a posadila se na jedinou rozvrzanou židli dřív, než ji k tomu mohl strážmistr vyzvat. A než se muži v uniformě podařilo vykoktat něco jako: čemu vděčí berlínská policie za tak vzácnou návštěvu, měla statná, výrazně navoněná hraběnka situaci zcela ve svých rukou. Lépe řečeno ovládla ji vodopádem slov. Proti tak mohutnému přívalu byl i ostřílený policajt bezbranný. A tak poslouchal.

Hraběnka vtrhla na revír berlínské policie desátého května 1932 krátce po poledni. V kabelce, později v ruce, ještě později na strážmistrově úředním stole manipulovala čerstvým vydáním Berliner Tribune a stále znovu ukazovala policistovi na tučná písmena titulků: Kdo je vlastně rytmistr Sosnowski? Nemá tajné posláni? Jaké jsou vztahy tohoto muže k Benitě von F.?

V článku, který hraběnka údajně sama nadiktovala redaktorovi Berliner Tribune, aspoň to zdůrazňovala, odpověděla už na některé z otázek vysázených v titulku, ale vysvětlovala stále znovu, předpokládala totiž, že berlínský policajt je tvor jen zvolna chápající, příčiny, následky a jejich vzájemné souvislosti mu musí vyložit jako negramotnému.

Tak se strážmistr dozvěděl, že rytíř von Sosnowski je přítelem paní hraběnky, patří k berlínské smetánce, má úspěchy u žen, pořádá okázalé slavnosti, je známým pánským jezdcem a často startuje na mezinárodních dostizích. Jeho vlastní závodní stáj má dobré jméno a on disponuje zřejmě neomezenými finančními prostředky. Výlohy za soiré, garden party, soukromé plesy musí jít do desetitisců, ale...

To „ale" vypadalo takto: prvotřídní klisny, báječné ženy, skvělé dary, to všechno si může mladý pán dovolit díky své bohaté rodině. Pan Sosnowski je totiž Polák. Původem Polák. Teď žije už hezkých pár let v Berlíně. Jeho otec je velkomožný pán, statkář, patří mu asi tři tisíce jiter žirné půdy. A tak mu nezáleží na několika desítkách tisíc. Co by zazobaný otec neobětoval pro jediného syna! Tak prý vysvětloval ono „ale" sám pan rytíř Sosnowski.

Někdy na začátku roku 1932 přijela za světákem na návštěvu jeho matka. Milá, nepřilíš hovorná dáma, spíš prostá. Na jednom večírku se setkala s hraběnkou Bocholtzovou a prozradila jí mimoděk mezi řečí, že bydlí ve Varšavě, kde vede docela skromnou domácnost, žijí totiž s manželem z penze. Zato Jiří, její synáček, ten se, panečku, vyšvihl. Velmož jako z románu.

Hraběnka mlčela jen tak dlouho, než se Sosnowskiho matce odporoučela. Pak běžela do redakce Berliner Tribune, a hned poté na nejbližší policejní revír. Měla dobrý čich na společenské skandály a v tomhle případě se dalo čekat možná ještě něco víc.

Strážmistr si přečetl článek, vyslechl hraběněčiny lamentace, pak se zeptal úředním tónem:

„Paní hraběnka si bude přát učinit trestní oznámení?"

„Proto jsem tady!"

„Podezření z jakého činu?" ptá se naivní strážmistr.

„Kde na to bere? Odkud má tolik peněz, že může kupovat svým milenkám brilantové šperky? Kdo platí kožichy, které jim dává?"

„S dovolením, prosím, paní hraběnka říkála, že patří k přátelům dotyčného?"

„Jinak bych to nevěděla!"

„Ten pan Sosnowski, jak bych to řekl...? Má urozený pán víc takových, kterým kupuje dárky..."

„Na každém prstě jednu! To je donchuán, casanova, sukničkář..."

„Jestli paní hraběnka dovolí, v zájmu objasnění... Jaký je prosím vztah paní hraběnky k dotyčnému?"

„Nedovolte!"

Strážmistr pochopil, že svou horlivost přehnal. Tak vznešené dámy se nemůže vyptávat jako nějaké služky z periferie. Honem se snažil odvést pozornost jinam.

„Promiňte, prosím, milostivá paní hraběnko, a kdo má být ta Benita von F., o které se píše v článku?"

„Baronka Benita von Falkenhaynová."

Hraběnka odešla a strážmistr si udělal z jejího vystoupení snadno a rychle svůj závěr. Berlínská smetánka si žije, roupama neví, co dělat, pan Sosnowski se svou stájí závodních koní bude asi pěkný ptáček, ale konečně, když na to má a nekrade, ať utrácí, tahle obstarožní hraběnka asi nepatří k houfu jeho zbožňovaných, žárli na ostatní a snaží se za každou cenu přikápnout aspoň trochu pelyňku do jejich sladkého života. Baronka Benita von Falkenhaynová ze starého šlechtického rodu... hrabata, knížata, generálové, do toho přece nebude strážmistr strkat nos!

Zahodil poznámky do koše a zapálil si doutník. Po chvíli snil o tom, jak se ti páni nahoře mají, šampaňské, milenky, pérové postele, hromady peněz... A jedna druhá je nejraději nastrčila psí hlavu. Trestní oznámení hraběny Bocholtzové se nebude přešetřovat, nebude se projednávat, strážmistr tak rozhodl.

Hraběnka však byla ve své zášti vůči podezřelému bonvivánovi důkladná. Protože se Sosnowski pohyboval většinou ve společnosti důstojnických rodin, vybíral si partnerky, které měly aspoň něco společného s armádou, a protože musel od někoho dostávat peníze, a ten někdo mohl mít zájem právě na Sosnowskiho vynikajících známostech, vzala ještě dva výtisky Berliner Tribune, vložila je do velké obálky a poslala je na protišpionážní oddělení říšského ministerstva obrany. Ať si rozhazovačného casanovu ještě prohlédnou páni z abwehru.

Zklamali ji. Reagovali přesně tak liknavě jako strážmistr berlínské policie. Jde o společenské drby, sprosté pomluvy a soukromé záležitosti bohatého bonvivána, který to umí s ženskými. Do toho nikomu nic není. A odložili čerstvý spis do archivu.

Hraběnka Bocholtzová nebyla daleko od pravdy. Ať už udala Sosnowskiho ze žárlivosti nebo ne, ženský instinkt ji

přivedl ke správným závěrům. Přestože upozornila na špiona v novinách, výtisky poslala protišpionážnímu oddělení ministerstva obrany a oznámila své podezření policii, radoval se polský světák ještě plné dva roky z přízně svých obdivovatelů.

Ale nejen to, jeho milenky a zároveň vyzvědačky pro něho získávaly tajné zprávy přímo od pramene: na říšském ministerstvu obrany. Tak se stal případ vyzvědaček Jiřího Sosnowského ostudou nacistického abwehru a výrazným úspěchem polské tajné služby v době Hitlerova nástupu k moci a ve dnech, kdy se vážně přistříhal vztah obou sousedů. Vyzvědačky pracovaly z lásky ke svému milenci a zaplatily životy za dobrodružství s neodolatelným špiónem. Ale zatím ještě nikdo nic netušil. Tajemství modrovousových milenek mělo být odhaleno postupně. A dost náhodně.

Kolem roku třiatřicet se objevila v listu Berliner Borsenzeitung zpráva o odhalení skupiny polských vyzvědačů. I když není jasné, proč abwehr uvolnil pro tisk tak důvěrné informace o docela čerstvém případě, jehož vyšetřování vlastně ještě neskončilo, dostalo se v článku aspoň hraběnce Bocholtzové částečného zadostiučinění. Jedním z možných podezřelých byl také Jiří Sosnowski.

Tajná státní policie - gestapo - sledovala ve Štětíně již delší dobu jakéhosi Helmuta Zühlkeho. Byl podezřelý ze špionáže. Neměli proti němu dost důkazů, a tak ho nechávali běhat po městě a čekali, že je přivede na stopu ostatních. Později zjistili, že dostává pravidelný plat odněkud z Berlína. Peníze mu doručuje pošta. Začali pátrat v poštovních dokladech. Odesílatel poukázek měl polské jméno: Kazimierz Zieliński.

Gestapáci se dali po stopě a přišli na to, že peníze odesílá vrátný polského velvyslanectví v Berlíně. A další překvapení zažili, když zjistili, že se Helmut Zühlke jmenuje ve skutečnosti Waltr Kudziński a patří k polské tajné službě. Tak si na něho počkali a zatkli ho.

Gestapo sledovalo všechny podezřelé a přistihlo začátkem prosince 1933 jistého Leopolda Langra, a to přímo na poště, kde poukazoval peníze Helmutovi Zühlkemu do Štětína. Leopold Langer byl rovněž zaměstnán na polském velvyslanectví v Berlíně, a jak později vyšlo najevo, poprvé a naposled se zapletl do případu, když zaskočil za Zielińskiho, kterého zrovna odvezli do nemocnice. Němci měli teď sice za mřížemi dva podezřelé, ale moc se od nich nedověděli. Langer totiž skutečně nic nevěděl. Poslali ho na poštu poukázat peníze, to bylo vše.

Zbývala jediná naděje: Zieliński. Ale ten ležel s vysokou horečkou v nemocnici. Museli počkat, až se jeho stav zlepší. Zatím nemohl vypovídat. Jenže Zieliński už nepromluvil. Téhož dne, kdy gestapo přistihlo Langra na poště a zatklo ho, přišel do nemocnice za Zielińským na návštěvu jakýsi muž. Tvrdil, že je švagr nemocného Poláka. Přinesl mu kartáček na zuby a mýdlo, osobní maličkosti, něco k jídlu a něco k pití. Po odchodu návštěvníka se stav nemocného podstatně zhoršil. Lékaři se sice snažili ze všech sil, ale pacient přesto k ránu zemřel.

Zieliński nepromluvil, ale gestapo pustilo do novin nepravdivou zprávu, že těsně před smrtí všechno prozradil. Byl to příliš průhledný trik. Nikdo na něj nenaletěl, gestapákům se nepodařilo vyprovokovat v řadách polských vyzvědačů paniku.

Později se při procesu sice ukázalo, že Zieliński patřil k Sosnowského špionážní skupině, byl vrátným na velvyslanectví jen pro německé úřady, ve skutečnosti byl členem zpravodajské služby, neprokázalo se však, jak se snažili tvrdit někteří nacističtí publicisté, že ho před smrtí navštívil v nemocnici právě jeho šéf Jiří Sosnowski a umlčel ho navždy. A tak se gestapo ještě ani po této aféře nedostalo na stopu vyzvědaček dodávajících Sosnowskému tajné zprávy a nacistická zpravodajská služba ještě netušila, s jakým partnerem sehraje svou velkou hru.

Podle některých autorů se bývalý rytmistr Jiří Sosnowski, důstojník polské jízdy v hodnosti kapitána, přihlásil do služby na tajné frontě sám, údajně proto, že miloval dobrodružství a toužil po lesku velké společnosti, ale také proto, že měl všechny předpoklady k tomu, aby mohl sloužit vlasti právě na tak exponovaném místě.

Druhá verze je o hodně romantičtější. Jurek Sosnowski byl odjakživa obdivovaný fešák. Když oblékl slavnostní uniformu, stával se středem pozornosti paní a dívek. Nestranil se jich, naopak, dovedl využít jejich zájmu. Potom se doopravdy zamiloval. Jmenovala se Marie Wlotna, vypadala jako obrázek a způsobila Sosnowskému mnoho starostí. Hned odpočátku si totiž zvykla dělat, co se jí zlíbí, a mladý důstojník se trápil žárlivostí, když viděl svou milenkou ve společnosti jiných, většinou francouzských důstojníků. To ovšem ještě netušil, s kým má tu čest. Komtesa Marie Wlotna, chytrá a mimořádně krásná žena, pracovala pod krycím jménem Antoinetta jako agentka Z-30 pro polskou protišpionážní službu. Jezdila z Varšavy do Berlína, z Gdaňská do Paříže, někdy sama, někdy v doprovodu svého nic netušícího milence.

Jednoho večera se prý odehrála na varšavském nádraží nepředstavitelná a rovněž naprosto nepravděpodobná tragédie. Jiří Sosnowski odjížděl s Marií Wlotnou půlnočním rychlíkem do Paříže. Usadili se v oddílu první třídy. Za chvíli zaklepal ordonanční důstojník a prosil pana rytmistra, aby s ním šel do nádražní vojenské kanceláře.

Sosnowski se omlouvá Marii, sáhne po čepici a odchází. Když se po několika minutách vrátí, je jeho oddíl v plamenech. Ještě zahlédne, jak Marie uvnitř zápolí s hustým čpavým kouřem, běží do chodbičky, snaží se otevřít dveře, ale marně. Zapadly v zámku. Na jímavé historii je zajímavé především to, že nikoho z přihlízejících, ale dokonce ani ohroženou zkušenou vyzvědačku Marii, nenapadne rozbít okno nebo skleněné výplně dveří, nikdo se nesnaží o záchranu krásné ženy, ale nikdo se rovněž nediví, že i železniční zaměstnanci netečně přihlížejí. Krásná mladá vyzvědačka tedy uhoří na varšavském hlavním nádraží v rychlíku, připraveném k odjezdu do Paříže, uprostřed pobíhajících cestujících. A Jiří Sosnowski má později co vyprávět. Už tenkrát prý měl podezření, že není všechno v pořádku. Když vběhl do chodbičky a snažil se vyrazit dveře, cítil silný pach benzínu.

Podle této verze se zklamaný milenec dověděl teprve za několik let, proč musela krásná Marie uhořet. Plukovník Lipiński, šéf polské kontrarozvědky, mu prý prozradil, že tajná agentka Z-30 Marie Wlotna zradila, pracovala na dvě strany a dodávala polské zprávy Francouzům a francouzské Polákům, musela tedy zemřít.

To bylo Sosnowského první setkání s polskou tajnou službou. Autor příběhu však ještě pokračuje. Jurek Sosnowski zpočátku teskní po ztracené krásce, brzy se však vrací mezi veselé přátele, aby zapomněl, navštěvuje pilně plesy,

věnuje se tenisu a své stáji závodních koní — a také ženám. Pak se nepříjemně zaplétá v Krakově s manželkou velitele pluku baronkou Kornelovou, zralou dámou, starší o plných osmnáct let. Je přistižen, musí se s ní oženit, dostává se na mizinu, nezbyvá mu nic jiného než prodat svou věhlasnou stáj závodních koní. Má pocit, že život ztratil smysl. Je odsouzen žít se starou ženou, přišel o přátele i o majetek, miláček štěstěny, zvyklý pohybovat se na výsluní společnosti, je najednou na dně.

V pravou chvíli se objeví spásný mefisto - šéf polské kontrarozvědky plukovník Lipiński, a podává zkrachovanému elegantovi pomocnou ruku. Řešení je obdivuhodně jednoduché. Rytmistr Sosnowski bude pracovat pro polskou tajnou službu a ta ho zbaví nejen nepříjemného soužití se starou ženou, ale i ostatních starostí. Dostane dokonce zpět své závodní koně, které od něho koupil zprostředkovatel příkazu náčelníka tajné služby. Odjede do Berlína, kde bude hrát roli vznešeného a bohatého polského šlechtice, zajímajícího se jediné o dostihy a o krásné ženy. A zorganizuje v Německu polskou špiónážní síť.

Jurek Sosnowski nadšeně souhlasil. Zase měl před sebou kariéru, jaká se mu zamlouvala. Poslali ho na krátký výcvik, pak ho vypravili do Berlína. Jeho stará manželka zůstala ve Varšavě. V Berlíně ji nemohl potřebovat.

Podle některých svědků začínal prý jako obyčejný obchodní zástupce kdesi na berlínské periferii, přilíš na sebe neupozorňoval, hledal kontakty. Podle jiných se ale hned na začátku uvedl velkoryse. Objevil se na dostizích jako polský šlechtic, majitel závodní stáje, jako mladý muž, který má dost peněz, aby se mohl věnovat výhradně svým zálibám. Pořádával večírky, zval na ně význačné hosty, snažil se okouzlit je svým rytířským chováním. Tak získal cenné známosti. Jeho novopečení známí přišli podruhé se svými přáteli, Sosnowskimu se okruh působnosti utěšeně rozšiřoval a usměvavý lev salonů chodil mezi spokojenými hosty a nastavoval uši.

Totéž dělalo několik jeho agentů na nižší úrovni. Posedávali v kavárnách na Kurfürstendammu, dávali se v hospodách do řeči s vojáky a snažili se zjistit náladu Berlíňanů. Všichni dohromady se chtěli pokusit o mistrovský kousek: měli získat nástupové plány německého štábu proti Polsku. Ale dosavadní úlovek nestál za řeč.

Nedělní odpoledne trávil elegantně oblečený Sosnowski pochopitelně v Karlshorstu na dostizích. Jeho pozornost upoutala výjimečná žena. Z jejího chování vyzařoval temperament. Podle módního kostýmu i podle lóže v první řadě patřila zřejmě ke špičkám berlínské společnosti. Vedle ní seděl prošedivělý penzista se zvadlým obličejem a s obrovským triedrem v ruce. Vnímá jen koně. Choval se, jako by si ještě nevšiml, že má po boku hezkou ženu s výmluvnými očima, která by mohla být jeho dcerou.

Zkušený Sosnowski odhadl situaci na první pohled a zcela přesně. Starý nudný seladon a manželka, která nechce nic než žít, jak se na pětadvacetiletou krásnou ženu sluší a patří. Počkal na první příležitost a pak se jí představil.

Jmenovala se Benita Ursula Wilhelmina Kathi Florin von Falkenhaynová, rozená von Zollikofer-Altenklingen, byla provdána za nadporučíka ve výslužbě a stala se nejdřív Sosnowskio milenkou, později polskou vyzvědačkou.

Starý Falkenhayn se zajímal především o dostihy. Sosnowski o jeho ženu. Párkrát se s ní sešel na závodní dráze, pak ji pozval k sobě na večírek, dal si záležet na každém slově i na výběru darů, zakrátko si paní Benitu zcela získal. Žili spolu jako šťastní milenci a zdá se, že málo dbali na pomlouvačné řeči příbuzných a známých, kteří se pohoršovali nad nevěrou tak neskrývanou, mávali nad těmi dvěma rukou a vzdychali: chudák manžel!

Zpočátku považoval Sosnowski Benitu von Falkenhaynovou za společenskou kulisu, za kterou se hodlal skrýt. Později se ukázalo, že se přičinlivá dáma nestala jen jeho pomocnicí, ale duší jeho špiónážního podniku. Ale nejdřív ji musel nějak říci, oč vlastně jde. Zdá se, že se nemohl odhodlat. I když jistě mohl předpokládat, že ho ta milující bytost neodmítne. Nakonec se ani nemusel namáhat s vysvětlováním. Pomohla mu vlastní neopatrnost.

Ten večer protancovali ve společnosti důstojníků letectva. Sosnowski je bavil, rozdával úsměvy na všechny strany, v pravou chvíli říkal patričné duchaplnosti, ale hlavně poslouchal. Němci se po tuctu lahví šampaňského začali chvástat. On byl výjimečně zkušený taktik. Projevil, uctivě sice a vybraným způsobem, ale přece jen nedůvěru. To popudilo Goeringovu elitu. Oficiři začali dokazovat, neváhali vytáhnout trumfy. Mluvili o nejnovějších messerschmidtech a křičeli, že mají takové bomby, které za pár vteřin smetou z povrchu zemského třeba celé londýnské nádraží.

Sosnowski předstíral, že se baví, ale nevěří, poslouchal s největším možným soustředěním, připíjel na úspěchy německých zbraní a pozorně doléval číše. Když se později na chvilku vytratil, napsal si na oně místnosti pár poznámek. Nebyl letec a mnohé z těch údajů by si sotva dokázal zapamatovat.

Důstojníci k ránu odjeli a on šel s Benitou domů. Sotva si svlékl frak a chtěl uložit poznámky do psacího stolu, přicupitala jeho láska z koupelny v noční košili, skočila mu kolem krku a už ho nepustila.

Spali až do oběda. Druhý den vzala baronka frakové kalhoty, které se povalovaly na předložce u postele, a šla je pověsit do skříně. Když je skládala na puky, zašustil v kapse lístek. Přečetla si ho. Pochopila, oč jde.

Další scéna se údajně odehrála v klidu a rozumně. Baronka Benita se zeptala na vysvětlení. Sosnowski ji krátce informoval o svém tajném poslání. Nacisté chystají útok proti Polsku, on musí získat nástupové plány Hitlerovy armády. Když splní úkol, bude se moci vrátit domů. Nepracuje proti Němcům, ale proti nebezpečným nacistům. Když mu Benita pomůže, a předpoklady pro to jsou, podaří se mu získat potřebné informace hodně rychle, pak budou moci sbalit kufry a žít v Polsku, anebo někde na francouzské Riviéře, v klidu a pokoji s vědomím, že splnili povinnost a pomohli zabránit válce. A nebudou se muset nadosmrti starat o peníze.

Sosnowski dobře věděl, že německá šlechta není nadšena Hitlerem. Ten bývalý frajtr byl parvenu. Baronka von Falkenhaynová měla však další pádný důvod, proč kývnout na návrh svého milence. Skutečně ho milovala. Rušný a romantický život s ním jí po nudném manželství připadal jako skok do ráje. A z ráje se nikdo nestěhuje dobrovolně. Benita von Falkenhaynová zvolila špiónáž a lásku.

Chytrá a hezká žena je v řemesle odvážných zvlášť vítaným pomocníkem. Baronka měla navíc fantazii a dokázala úspěšně pracovat na vlastní pěst. V jejím saloně se zakrátko setkávaly osobnosti berlínského politického života a

vyšší důstojníci. Její dům, financovaný Sosnowskim, tedy polskou tajnou službou, byl příjemným místem pro dostaveníčka vynikajících mužů, toužících po duchaplné zábavě v prostředí bez konvencí, po dobrém jídle, vybraném pití a půvabných tanečnicích.

V pozdějším rozsudku německého lidového soudního dvora se objevila tato charakteristika:

„Obžalovaná von Falkenhaynová se stala nepostradatelnou prostřednicí špiónážní organizace obžalovaného Sosnowského. Ten jí pomohl zřídit politický salon jako kamufláž. Pak ji pověřil vyhledáním tajných agentek a informátorů. Bez její podpory by se mu sotva podařilo docílit tak výrazných úspěchů.“

Irena von Jena pracovala rovněž v říšském ministerstvu obrany. Přijali ji pro její vyhovující původ a patřičné kádrové předpoklady. Její otec se proslavil za první světové války jako velitel divize, jeho šarže byla také uspokojující. Byl generálmajorem německé armády. Irena von Jena chodila s Benitou do gymnázia. Ale po maturitě šla každá z nich svou cestou.

Když se setkaly opět po letech na onom plese, byla baronka Falkenhaynová dáma velkého světa, měla večerní toaletu z nejlepšího salonu a oslnivé šperky, a Irena připomínala Popelku v přešitých šatičkách z maturitního večírku. Pozdravily se, políbily, baronka už chtěla jít dál, ale pak se přece jen ze zdvořilosti zeptala, co teď vlastně Irena dělá? Ta odpověď jí vzala dech.

„Ale nepovídej, Irenko, na ministerstvu obrany? Tak tys to opravdu někam dotáhla.“

Ten večer strávily převážně spolu. Oslavná baronka představila svou spolužačku vlivným známým a Irena si připadala jako v sedmém nebi. Když se ráno rozcáhly, slíbily si, že se zase co nejdříve uvidí. Tak začala chodit Irena von Jena do salonu baronky von Falkenhaynové, vplula do velké společnosti a poprvé v životě prožívala svůj dávný sen. Duchaplní lidé, kteří něco znamenali, lesk a nádhera, po jaké snad touží každá dívka.

Úřednice říšského ministerstva obrany měla dvě stě marek měsíčně. Pořádné šaty stály víc. Ale ona najednou okusila, jak chutná sladký život bohatých, a nerada se vracela do čtyř šedivých stěn. Její spolužačka jí pomohla. Dobře věděla, že Irena od té doby, co k ní chodí na večírky, utrácí nad poměry a správně si domyslela, že už dluží každému, na koho se podívá. Nabídla jí tedy půjčku.

„Ale to je přece maličkost! Bože, pár marek...“

„Benito, ale já nebudu moci...“

„Nic mi nepovídej. Každý máme jen jeden život.“

Šla do vedlejší místnosti a vrátila se s několika stovkami. Diskrétně je vložila Ireně do kabelky.

„Vrátíš, až budeš mít. A nedělej si starosti. Já nespěchám.“

Ve skutečnosti spěchala. Jí i Sosnowskimu bylo jasné, že se jim otevírají dveře k pohádkovému zdroji tajných informací. Irena přece pracuje v oddělení, kde se manipuluje s tajnými zprávami. Rozhodli se urychlit proces zrání budoucí vyzvědačky.

Baronka von Falkenhaynová se připravila k ofenzivě jednou po půlnoci. Šampaňské pomáhá překlenout rozpaky, urychlí rozhodnutí. Benita řekla Ireně bez příkras, oč jde, vyložila jí jasné a srozumitelně, že na ní chce špiónážní zprávy. Ale jistý háček tu přece jen byl.

Irena se nedověděla celou pravdu. Baronka se nepochlubila Sosnowskim a polskou zpravodajskou službou, to nepovažovala za vhodné, ale vymyslela si románovou postavu šlechtického Angličana pana Gravesa. Ten se pustil do boje s rozrůstajícím se bolševismem, rudí agenti se totiž dostali i do říšského ministerstva obrany, Irena by splnila jen svou vlasteneckou povinnost, kdyby mu opatřila jisté informace, které ho v této souvislosti zajímají. Stará dobrá finta. Předtím i potom ji použilo, a většinou s úspěchem, ještě tolik tajných agentů!

Nehezka a opuštěná Irena by se už nebyla ani za nic vzdala příjemného způsobu života. Proto souhlasila. Nedalo jí moc práce opsat některé zprávy a propašovat je ven. Když to nešlo jinak, vynášela z ministerstva uhlový propisovací papír, kterým pořizovala v psacím stroji kopie rozkazů. Vzala na každou zprávu nový, tak se dal text docela dobře přečíst.

Baronka platila Ireně pravidelně čtyři sta marek měsíčně, ta se stýkala na večírcích s okouzlejícím Sosnowskim a netušila, že dostává žold vlastně od něho. A protože Irena nebyla ani hezká, ani vyzývavá, zůstalo mezi ní a Sosnowskim jen při přátelských stycích.

Renata Luisa Mechthilda von Natzmerová se narodila v Borkowě v Pomořanech. Baronka von Falkenhaynová se o ní dověděla od Ireny. Pracovaly spolu na ministerstvu. To byla další příležitost. Benita se dohodla se Sosnowskim na podrobném plánu. Zatímco Irena von Jena pracovala, aniž to tušila, pro polskou zpravodajskou službu už dobré čtyři měsíce a přinášela mnoho cenných zpráv, měla se její spolupracovnice von Natzmerová teprve vyučit vyzvědačkou.

Benita von Falkenhaynová narežirovala náhodné setkání, pozvala Renatu mezi své nafintěné známé, snažila se omráčit ji luxusem i nevázaností, pozvala ji na večírek do nádherného sídla na břehu berlínského jezera Wannsee, představila jí mnoho okouzlejících mužů, mezi nimi také Sosnowského.

Renata žila dosud v nouzi a znala jen práci a sem tam biograf. Najednou se ocitla v plném světle exkluzivní společnosti, kde se jí dvořili významní muži. Zajímavý pan Sosnowski ji zřejmě obdivoval. Zamílovala se do něho. Nechali ji užívat radovánek celé tři měsíce, teprve potom, po pečlivé přípravě, se jí Benita von Falkenhaynová světila.

Zase vyprávěla o tajuplném panu Gravesovi, který chce osvobodit Němce od bolševického nebezpečí, opět apelovala na čest staré šlechty, kterou samozvanec Hitler přehlíží, Renata také vyslechla poučení, že by měla splnit svou vlasteneckou povinnost. Stačí dát k dispozici panu Gravesovi jisté informace z jejího oddělení v říšském ministerstvu obrany.

Ale to také bylo vše. Zatím jen námět k úvahám. Benita von Falkenhaynová nechtěla nic konkrétního a podle plánu, předem domluveného se Sosnowskim, ji nechávala uzrát. Renata von Natzmerová přišla brzy sama a nabídla jim své služby.

Před soudem o tom vypověděla:

„Zpočátku jsem váhala, pak jsem se rozhodla. Řekla jsem paní von Falkenhaynové, že jsem ochotna spolupracovat. Chtěla jsem si vydělat nějaké peníze, musela jsem podporovat otce. Přitom mi bylo jasné, že je paní von Falkenhaynová jen prostřednicí, že dává dál materiál, který ode mne dostávala.“

Skutečný šéf, jemuž se sbíhaly všechny nitky špiónážní organizace v ruce, Jiří Sosnowski, mohl být spokojen. Žil na vysoké noze a nic ho to nestálo, mohl se vzrušovat dobrodružstvím, které tak miloval. Vybíral si mezi krásnými ženami, které ho zbožňovaly. Ale Renata von Natzmerová se stala jeho milenkou až později.

Sosnowského vyzvědačky vynesly z budovy říšského ministerstva obrany mnohé cenné dokumenty. Renata von Natzmerová byla totiž zaměstnána v ministerstvu na Šestém inspekčním oddělení referátu III, kde měla mimo jiné na starosti skartaci nepotřebných tajných dokumentů. V té době se tajné zprávy ještě spalovaly. Někdy v létě 1930 se jí dostaly do ruky velmi přísně tajné dokumenty operace Kama. Mnohé postupně vynesla z budovy, některé dala ofotografovat, společně se svou přítelkyní Benitou von Falkenhaynovou je rafinovaně ukryly na nádraží v úschovně zavazadel.

Kama je jednou z ruských řek, vlévajících se do Volhy. A právě trojúhelník mezi břehy obou při ústí Kamy se stal oblastí dodnes neznámé tajné operace sovětských a německých vojsk. Na sovětském vojenském polygonu i na přísně utajeném letišti daleko od civilizace cvičili sovětská důstojníci nacistické vojáky. Na sovětských letounech se zde pod dozorem důstojníků Rudé armády školili nacističtí piloti. Tehdejší vztah obou později nepřátelských armád lze označit za přátelský.

Referát Inspekčního oddělení 6 akci sledoval a shromažďoval dokumenty týkající se realizace tajného plánu.

Z těch, které se podařilo vynést vyzvědačce Renatě Natzmerové, vyplývalo, kolik je v oblasti Kamy umístěno německých vojáků, poddůstojníků a důstojníků, kolik mají k dispozici tanků a letadel, jak dlouho se školí, na jakých strojích létají. Renata von Natzmerová získala výbušný, tudíž taky cenný materiál. Přitom vynášela dokumenty velice prostým způsobem. Sestehovala rukávy pláště, vstrčila do nich spisy, pak si kabát přehodila jen tak přes ramena a vyšla z budovy.

Druhý den odpoledne přinesla Renata von Natzmerová padesát nejceněnějších dokumentů před hotel Esplanade. Přijela taxíkem na Potsdamer Platz, došla k rohu Bellevue Strasse, kde na ni už před hotelem čekala ve voze Benita. Renata nastoupila, obě dokumenty zabalily do kufříku a odjely k nádraží Zoo, kde je uložily do úschovny. Vždy po několika dnech některá z nich zavazadlo vyzvedla a odnesla ho do úschovny na Postdamské nádraží nebo na nádraží Charlottenburg a za týden se spisy ocitly zase v jiném kufříku na nádraží Zoo.

Obě vyzvědačky se totiž dohodly, že vzácnou kořist neprodají lacino, že budou Sosnowskimu nebo jeho důvěrníkovi prodávat vždy jen pár dokumentů a budou za ně žádat stále vyšší cenu. Vymyslely si navíc dvě mrtvé duše. Prohlásily, že pro ně pracují ještě další kolegyně, které musí dostat za riziko dobře zaplacené. Údaje o ceně dokumentů Kama se liší. Psalo se, že za ně zinkasovaly třicet, ale taky prý padesát tisíc marek.

Mezi vánočními svátky a Silvestrem 1928 byla u paní von Falkenhaynové rozverná společnost. Toho večera se pilo víc než jindy, hodně se tančilo a dvojice se začaly ztrácet do vedlejších pokojů dřív než jindy. Sosnowski se celý večer bavil jen s Renatou. Byla šťastna. Nepřála si nic jiného než odlákat ho baronce von Falkenhaynové a získat ho pro sebe.

Případ vyzvědačce Sosnowského a jeho poslušných milenek patří k nejrozsáhlejším špiónážním aférám z počátku nacistické třetí říše. Dlouho se objevovaly legendy a dohady, ani prohlášení bývalých příslušníků abwehru nebyla v mnohém pravdivá. Nejzáhadnější postavou dramatu byla tanečnice Lea Kruseová. Spolupracovala se Sosnowskim i s nacistickým abwehrem. Proč ji soud zprostil viny?

Dlouho trvalo, než se podařilo získat rozsudek 3. Trestního senátu lidového soudu 11 J. 145/34 a 3 L. 29/34, podepsaný předsedou trestního senátu Dr. Springmannem a ředitelem zemského soudu Dr. Mertenem. Z tohoto dokumentu můžeme už dnes zrekonstruovat roli dosud záhadné tanečnice.

Taky ona stála před soudem obžalovaná z velezrady. Taky o ní si dal vyšetřující soudce zjistit všechny dosažitelné informace. Jmenovala se Lea Rosa Kruseová. Vystupovala pod uměleckým jménem Niako. Narodila se 13. dubna 1908 v Hamburku jako nemanželská dcera herečky. Podle později nalezených dokumentů byl jejím otcem velkoobchodník obilím Haftul Herzl Jelesniakow, zřejmě ruský žid z Oděsy, žijící v Hamburku. Bylo jí sotva jedenáct let, když začala veřejně vystupovat v několika evropských městech. Sama později tvrdila, že už jako dítě tančila před španělským králem a mnoha jinými prominenty evropské vysoké společnosti.

Se Sosnowskim se seznámila v době, kdy už mu tekla voda do bot a on to věděl. Prozradila mu to jeho bývalá milenkyně de Campová, která mu na smrtelné posteli řekla, že abwehr proti němu nasadil taková esa, jako byla Xenie Hauerová, rozená von Engelhardtová, a bývalý důstojník von Flotow. Sosnowski se však ani po tomto zjištění nevzdal, rozhodl se, že bude ve své činnosti pokračovat, zřejmě si tak moc věřil, že nedbal všech výstrah. A nebylo jich málo. V říjnu 1933 se dokonce vydal s rozvedenou herečkou Augustou Fotescu, vystupující pod jménem Tina Eilersová, do Budapešti. Odtud poslal telegram své spolupracovnici paní Rungeové, která byla na dovolené v Polsku, aby přijela do Budapešti. Tam jí vysvětlil, že se už nemůže vrátit do Berlína, situace je velmi nebezpečná.

Sosnowski měl k tomuto rozhodnutí důvod. Věřil totiž, že našel za paní Rungeovou lepší náhradu. V budapeštském hotelu Royal se mezitím seznámil s tanečnicí Niako, rozhodl se ji získat pro špiónážní práci, měl pocit, že z ní vychová úspěšnou vyzvědačku. Slečna Kruseová byla atraktivní mladá žena exotického vzhledu, úspěšná na mnoha jevištích světa. O jejím původu se v tehdejší tisku objevovalo víc dohadů než pravdy. Novináři jí přisuzovali perského otce, srovnávali ji se stále populární Matou Hari, psali o jejím umění v superlativech. Lea Kruseová měla před sebou nadějnou kariéru a Sosnowski byl přesvědčen o tom, že i kariéru na tajné frontě.

Začal ji dobývat osvědčeným způsobem. Po představení jí poslal kytičí růží, pozval ji na večeri podobající se

banketu, snažil se být pozorným ctitelem, neváhal při každé příležitosti tvrdit, že se do ní zamiloval. A hned přidal, že má v její umělecké branži dobré styky, mohl by jí pomoci získat výhodná angažmá, má naději dostat se k filmu. Osm dní trvaly líbáčky, pak se Sosnowski ještě sám vydal do Benátek, když se vrátil do Berlína, poslal své nové milence 28. října 1933 do Budapešti, kde ještě vystupovala, dvě stě švýcarských franků šekem splatným v Curychu. A samozřejmě že ji znovu pozval do Berlína.

Přijela a věřila, že ji potkalo štěstí. Sosnowski mluvil o apartmá v hotelu Belvedere, místo toho ji však poslal do předměstského penzionu. To bylo první zklamání. Další následovala. Nedostala se k filmu, jak jí sliboval, zato se stala středem pozornosti na několika okázalých večírcích, které Sosnowski uspořádal pro berlínskou smetanu. Každou noc doprovázela svého milence na pouti po berlínských barech. Poznala sice spoustu význačných mužů, včetně několika vysokých nacistických důstojníků, o novém angažmá však už nebyla řeč. Sosnowski sice tanečníci sem tam podstrčil stovku nebo dvě, všechno za ni pochopitelně platil, ale to, co odpočátku sliboval, nesplnil.

Před soudem se později prokázalo, že jí vyplatil celkem 640 marek, což jí na krytí běžné režie nestačilo, a tak se stalo, že se v prosinci ocitla na mizině. Musela si vypůjčit od známých 20 marek, nerada se stěhovala z předměstského penzionu, kde bydlela se svou matkou, do laciného podnájmu. Tato taktika byla zřejmě součástí Sosnowského plánu. Když byla docela na dně, měl se objevit jako spasitel on a navrhnout jí spolupráci.

Už předtím se z jeho poznámek, ale i z narážek společných známých začala dozvídat, čím vlastně se její milenec živí. Sosnowski hodně pil. Když měl v hlavě, zbytečně mluvil. Chvástal se obrovskými příjmy a naznačoval, že hraje sice nebezpečnou, ale vysokou hru.

Restaurace Kempinski patřila v Berlíně k nejvšlejší. Ve středu 13. prosince se zde sešli u snídáné. Nechodil dlouho kolem horké kaše, byl totiž přesvědčen, že Lea Kruseová už pro jeho záměry uzrála a rovnou jí nabídl, že by mohla vstoupit do polských služeb. Mluvil sice o státní organizaci, ale ona už věděla své, a tak se rovnou zeptala, jestli má na mysli špionáž. Přisvědčil. Nedala na sobě znát zklamání. Neřekla ano, ale ani ne. On se jí ještě zeptal, kolik asi měsíčně vydělávala. Odpověděla, že 600 marek. Dopili koňak a rozešli se.

Lea Kruseová se později při výslechu přiznala, že prožila hrozné zklamání. Krátce poté, co se přistěhovala do Berlína, poznala, že to s velkou láskou jejího milence nebude takové, jak říká. Měl jiné milenky a jeho pověst taky za nic nestála. Lea Kruseová byla sice zoufalá, rozhodla se však hrát nepříjemnou roli dál. A tak se o čtyři dny později sešla se Sosnowským ve stejné restauraci.

„Mám pro tebe příjemnou zprávu,“ řekl hned na úvod. „To místo jsem ti sehnal. Naše vláda ti nabízí tisíc marek měsíčně. Spokojená?“

„Špionáž je nebezpečné řemeslo,“ řekla.

„Ale nenuď se při tom. Nechtěl bych dělat nic jiného.“

„Já mám svou práci ráda.“

„Budeš ji dělat dál. Ale současně budeš pracovat jako Antoinetta Z 31.“

„Co to znamená?“

„Krycí jméno. Mimo mě ho znají ještě dva další. Nejdřív tě zaučím, aby ses vyznala. Později bys mohla převzít vedení berlínské sítě. A pronajal jsem pro tebe krásný byt.“

„Bydlím s maminkou.“

„Vím. Je to velký a vkusně zařízený čtyřpokojový byt v Hallensee, Cicerostrasse 14. Bude se ti líbit. Budeš tam pořádát večírky pro vybrané hosty. Dvakrát měsíčně. Budou k tobě chodit důstojníci wehrmachtu. Rozumíš? Budeš poslouchat a budeš se ptát. Nic víc.“

„A co moje práce?“

„Samozřejmě že budeš dál tancovat. Možná že tě dostaneme do opery.“

Ve zdůvodnění rozsudku pozdějšího procesu je uvedeno, že se Lea Kruseová s matkou nastěhovaly do bytu v Hallensee, Cicerostrasse 14 už 15. prosince 1933, že dobře zařízený byt do té doby obývala herečka Tina Eilersová. Už 19. prosince se však Lea Kruseová svěřila svému známému Sternheimovi, který později vystoupil před soudem jako svědek, že se ji rytmistr Sosnowski snažil získat za spolupracovníci jeho špionážní skupiny.

Sternheim se obrátil na svého kamaráda, s nímž kdysi sloužil u stejného pluku a který se mezitím stal generálem policie, ten o hlášení uvědomil gestapo, a to se spojilo s abwehrem. Pracovník vojenské zpravodajské služby se pak setkal v Sternheimově kanceláři s tanečnicí Kruseovou. V rozsudku je uvedeno jméno styčného důstojníka. Jmenoval se prý Wagner. Tak se aspoň představil Kruseové. Když odešla, prozradil Sternheimovi své pravé jméno a hodnost a dal mu své telefonní číslo na ministerstvo.

„Udělal to proto, aby se mu v případě potřeby mohla dát neprodleně zpráva,“ píše se v rozsudku. „Touto nerozvážeností svědka Sternheima se o tom dozvěděla slečna Kruseová a jejím prostřednictvím i obžalovaný Sosnowski. Podle tohoto telefonního čísla mohl zjistit, že proti němu nasazený pan Wagner je členem zpravodajského oddělení ministerstva obrany. Dotazem u své špionážní centrály se dozvěděl, že patří k nejschopnějším mužům německé zpravodajské služby.“

Sosnowski jistě nečekal, že ono telefonní číslo vytočí jeho milanka Lea Kruseová. Stalo se tak 18. ledna 1934. Požádala Wagnera o schůzku. Rozhodl se pro poněkud přehnaně romantické setkání. Nadiktoval jí číslo vozu značky Stoewer. Bude zaparkován na Lützowstrasse v Blumenhofu. Dveře nebudou zamčeny. Nastoupí a počká. Lea Kruseová však Sosnowskimu prozradila místo a čas smluvené schůzky, takže ji zpovzdálí sledoval a zapsal si číslo vozu. I toto přiznání Sosnowskimu bylo s Kruseovou domluveno. Pracovníci abwehru se chtěli dozvědět, jaká opatření zvolí protivník.

Nikdy se nepodařilo zjistit, jestli Lea Kruseová hrála jen chytrou nebo oboustrannou hru. Němci na ní chtěli, aby jim prozradila jména mužů a žen, s nimiž se Sosnowski stýká, ona se jich zase vyptávala, co vlastně vědí o Sosnowském,

oni jí odpovídali, že nic. Jsou na začátku šetření, proto budou vdeční za jakoukoliv informaci.

Lea Kruseová šla od pracovníka abwehru rovnou ke svému milenci a hned mu všechno řekla. To se tvrdí v rozsudku. Je v něm taky uvedeno, že i toto jí nařídili pracovníci abwehru. Mělo to vést k jedinému cíli. Sosnowski nesměl mít podezření, musel své údajné tajné agentce bezvýhradně důvěřovat.

„Sosnowski měl radost z toho, že je Kruseová na jeho straně," uvádí se v rozsudku. „Vyděsil se, že si váží její loajality. Má před pracovníky abwehru dva dni náskok. Ať mu i nadále všechno referuje, aby mohl odhalit způsob vyšetřování. Řekl jí taky, aby přistoupila na všechny pokyny, které jí dají."

Nacisté se dostali na stopu špionek více méně náhodou.

Stará paní von Natzmerová, matka úřednice protišpionážního oddělení říšského ministerstva obrany Renaty, přijela do Berlína navštívit svou dceru. Setkala se se známými. Její rodina patřila k nejstarší německé šlechtě. Von Natzmerové však nebyli jen majiteli panství a boháči, ale také vojáci, a proto se dostala stará dáma do berlínské důstojnické společnosti a tam, v rozhovoru se známým generálem z říšského ministerstva obrany, se přímo rozplývala uspokojením nad tím, jaké dostala její dcera dobré místo.

„Takový plat! Kdybyste viděl, příteli, její garderobu a šperky!" Generál mlčel, nejdřív se usmíval, pak se snažil netvářit se udiveně. Stará dáma pokračovala.

„Nikdy jsem netušila, že je naše armáda tak štedrá!"

Generál pochopitelně neřekl staré dámě ani slovo o svém podezření. Příštího dne se dal ohlásit v personálním oddělení říšského ministerstva obrany a zjistil si, jaký plat dostává úřednice protišpionážního oddělení Renata von Natzmerová. Nastoupila na podzim v roce 1926 s platem dvě stě marek měsíčně, začátkem roku 1933 jí byl - v rámci úsporných opatření Hitlerovy třetí říše - snížen na pouhých sto devadesát marek.

Renatu Natzmerovou přijali do tohoto oddělení podle zásady, že zde mohou pracovat jen dcery spolehlivých vysokých důstojníků ze stavu vrchního inspektora motorizovaných oddílů, jejího strýce von Natzmera.

Generálovi bylo okamžitě jasné, oč jde. Necelých dvě stě marek byl mizerný plat, stačil sotva na skromné živobytí. Renata von Natzmerová měla v oddělení, v němž pracovala, přístup k přísně tajným materiálům. Přidal si do té rovnice ještě drahocenný prsten a přepychové toalety a nepotřeboval další vysvětlení.

Ještě téhož dne oznámil své podezření protišpionážnímu oddělení říšského ministerstva obrany. Tam se případu ujalo zvláštní oddělení korvetního kapitána Richarda Protzeho. Mělo specialisty pro vyšetřování podezřelých z vlastních řad. Ti dokázali tiše a nenápadně zjistit potřebné, aniž by někdo něco tušil. Renata von Natzmerová, úřednice zvláštního oddělení, která dostávala na stůl zprávy označené Geheime Kommandosache, se ocitla pod lupou takzvané „domácí kapely" Richarda Protzeho.

Nejdřív prošetřili její minulost. Ta pětatřicetiletá dáma s nejlepší pověstí už měla leccos za sebou. Prušácký režim šlechtického domu, dětství spoutané přísným pohledem suché guvernantky, pak penzionát pro mladé šlechticny s vojenskou kázní, nakonec hon na patřičného ženicha. Hledali ho dlouho, a přesto marně. Žádný z mladých šlechticů neměl zájem.

Tak provdali šestadvacetiletou Renatu za syna váženého obchodníka, o pět let mladšího, a přidali mu k dceři ještě pětadvacet tisíc věna. Mladý muž poděkoval za ženu i za peníze a pustil se hned po svatbě se svým novým švagrem Wulfem von Natzmerem do obchodních výbojů. Oba si chtěli snadno a rychle zajistit budoucnost.

Jejich plán zkrachoval. Manžel Renaty von Natzmerové přišel zakrátko o všechny peníze, manželství také nestálo za nic, došlo k rozvodu. Bratr Renaty, Wulf von Natzmer, se zřejmě nevyznal v obchodech. Během několika měsíců zadlužil rodinné panství tak beznadějně, že mu zůstalo jen jediné východisko. Zastřelil se. Ale předtím napsal Renatě dopis. Omlouval se a prosil ji, aby se ujala nemocného otce a matky. Tak začala rozvedená a životem zklamaná Renata von Natzmerová hledat zaměstnání a dostala se do ministerstva obrany.

„Domácí kapela" korvetního kapitána Protzeho pracovala bez chyby. Tajní agenti zjistili podrobnosti o životě Renaty von Natzmerové, a protože stopa vedla až k Sosnowskimu, usoudili, že báječný plat, o němž mluvila s takovým uznáním stará paní, bude pravděpodobně pocházet z tohoto zdroje. Buď se dává Renata vydržovat bohatým milencem, anebo... Podezření se vrátilo k světákovému Sosnowskimu, miláčkovi berlínských paní a dívek.

Na stole kapitána Protzeho se objevily informace o stycích Renaty von Natzmerové s Irenou von Jena a s baronkou Benitou von Falkenhaynovou. V protokolech i hlášeních se vyskytovala jména berlínských prominentů, vysokých důstojníků, advokátů, průmyslníků, bankéřů, ale i funkcionářů SA a dobrodruhů, žijících na vysoké noze. Přišli i na Sosnowského a tanečnici Leu Kruseovou.

Sekretářkou kapitána Protzeho byla komisi stará dáma. Říkali jí „teta Lenka". Jmenovala se Lena Skrodzkiová a při úvahách, jakou mají zvolit taktiku, aby nevyplašili Sosnowského a jeho rozkošné vyzvědačky, přišla na nápad. Jako by tušila, kde je Sosnowského Achillova pata, nabídl se, že si najde příležitost a popovídá si s tou tanečnicí. Kdysi ji viděla na scéně. Je to půvabné stvoření. Vystupuje pod exotickým jménem Niako.

Lea není tak naivní, aby si nedomyšlela, proč se jí ta neznámá začala vyptávat na milence. Ale „teta Lenka" také není učednice ve svém oboru. Už po několika rozpačitých odpovědích vycítí, že mezi tanečnicí a jejím vyvoleným není všechno v pořádku, tak začne nenápadně, ale jistě stáčet rozhovor na sladký život polského šlechtice. Když gestapačka pochopí, že krásná Niako žárí na sokyně a z duše je nenávidí, vyloží trumfy na stůl. Gestapo ví o špionážní činnosti Sosnowského a jeho milenek, je mu známo, jakou roli hrála v protistátní organizaci Lea Kruseová, jestli se tedy chce zachránit před oprátkou, ať řekne, jak to všechno bylo, soud považuje doznání za polehčující okolnost.

Jak se později ukázalo, nedala se Lea Kruseová zastrašit. Zpočátku, dokud myslela jen na nenáviděné soupeřky, byla blízko zradě, když ale pochopila, oč jde, když si uvědomila, že všichni dohromady hráli nebezpečnou hru, do níž vsadili životy, začala se kontrolovat a prozradila gestapačce jen to, co už nemohla zatajit. Ale páni z abwehru už věděli dost.

Zvláštní oddělení říšského ministerstva obrany, vedené kapitánem Protzem, předalo spisy gestapu. Stratégové obou

organizací se pak sešli a vypracovali podrobný plán ofenzivy. Zřejmě měli o Sosnowského špionážní skupině své osobité představy: tajná sklepení s arzenálem zbraní, podminované vysílačky, desítky po zuby ozbrojených záškodníků.

Sosnowski pořádal sedmadvacátého února 1934 báječný večírek, jako konečně skoro každý den. Muži ve fracích, dámy s odvážnými výstřihy, šperky a drahé parfémy, nevtrhavá hudba a šampaňské. To byly rekvizity špiona Sosnowského. V takovém prostředí získávala skupina tajné zprávy. Tady je vyzvědačky předávaly, tady se odehrával boj na neviditelné frontě, ale také pohovková dramata a galantní avantýry.

Krátce před půlnocí zastavilo v ulicích bloku, kde bydlela Benita von Falkenhaynová, několik vozů gestapa. Akci řídil Reinhard Heydrich a noční zátah se stal senzací těch dní. S odjištěnými pistolemi se gestapáci vrhli do slavnostně osvětlených salonů a pro jistotu odvezli skoro všechny přítomné. Ráno některé propustili. Jiří Sosnowski, Benita von Falkenhaynová, Renata von Natzmerová, Irena von Jena a několik dalších zůstalo za mřížemi.

Aféra způsobila v Německu poplach. Ne snad proto, že abwehr objevil polskou špionážní skupinu a zatkl důstojníka polské tajné služby Sosnowského, ale proto, že vyšlo najevo, jak snadno a ochotně dodávaly dcerušky prominentních oficírů z elitních rodin nepříteli tajné zprávy.

Samozřejmě že se fašisté snažili ze všech sil o záchranu vlastní reputace. Ještě po mnoha letech se pokoušeli omluvit jednání Sosnowského milenek, hledali pro ně polehčující okolnosti.

Vysoký důstojník tehdejšího nacistického abwehru Reile tvrdí, zřejmě ve snaze opatřit šlechtickým dcerkám aspoň nějakou omluvu, že „žádná z těchto žen nenašla sílu postavit se proti Sosnowskému a oznámit policii, co věděla. Proto mohl s takovým úspěchem získávat z říšského ministerstva obrany tajné spisy". Pochopitelně že se nebránily, když byly do svého šéfa tak zamilovány, že mu ochotně sloužily, jen aby neztratily jeho lásku. A ty, které skončily na popravišti, to dokázaly ještě v poslední minutě svého života.

Zajímavé je přiznání Reila, co všechno vlastně vynesly zamilované šlechtičny z říšského ministerstva obrany. V tomto případě lze věřit dlouholetému spolupracovníkovi admirála Canarise, vždyť byl až do porážky nacistického Německa jedním z vedoucích důstojníků Hitlerovy tajné služby. Ty dámy, podle jeho tvrzení, vynášely ze svého ministerstva tajné dokumenty buď v kopiích, nebo v originálech, které si „vypůjčovaly" přes noc, Sosnowski je vyfotografoval a ony je ráno zase vracely zpátky. Touto jednoduchou technikou dostala polská tajná služba do ruky větší část mobilizačních plánů Hitlerovy armády a strategický nástupový plán proti Polsku, snad nejzávažnější dokumenty té doby. Tím se dostaly do rukou polských generálů údaje, které měly v případě konfliktu větší cenu než ozbrojené divize.

Skoro celý rok se táhlo vyšetřování. V ministerstvu obrany způsobilo bouři. Padaly hlavy. Důstojníci, kteří dosud platili za vzor prušácké nacionální věrnosti, odcházeli předčasně do výslužby, jiní raději sáhli po pistoli. A při vyšetřování i při procesu, který se odehrál za zavřenými dveřmi, se ještě objevilo dost nevyjasněných a protichůdných okolností. Některé odstavce ze zdůvodnění rozsudku připomínají citáty z klíčového románu:

„Obžalovaný Sosnowski pěstoval velice pestrý styk s ženami, což bylo charakteristické nejen pro jeho soukromý život, ale stalo se také základem systému jeho špionážní organizace. Zásadně dával při výběru agentů přednost ženám. Udržoval intimní styk s mnoha ženami ze všech společenských vrstev. Přišlo se rovněž na to, že se stýkal s velkým množstvím německých i cizozemských dívek, mladých žen, ale i takových, které neměly daleko k biblickému věku."

Sám Sosnowski se ani při procesu netajil svým způsobem života. Říkal, že mu vyhovuje. Přiznával se k orgiím. Sám prohlásil před soudem, že je nepovažoval za nic špatného. Měl prostě rád noční život a věrnost nebyla nikdy jeho silnou stránkou. Chtěl žít a žil, jak chtěl.

Tanečnice Lea Kruseová potvrdila před soudem, že Sosnowski úřadoval v posteli. Bylo jen málo agentek, s kterými se nevyspal. Kalkuloval s láskou. Dívka se do něho zamilovala. To dovedl naaranžovat, pak pro něho pracovala. Nejen že ho žádná neprozradila, naopak, pomáhaly mu ze všech sil.

Šestnáctého února 1935 přečetl soudce rozsudek. Benita Ursula Wilhelmina Kathi Florin von Falkenhaynová, narozená 14. srpna 1900 v Berlíně, odsuzuje se za velezradu k trestu smrti. Renata Luisa Mechthilda von Natzmerová, narozená 9. června 1898 v Borkowě, Pomořany, se pro velezradu odsuzuje k trestu smrti. Ryt-mistr Jiří Sosnowski dostal doživotní žalář, Irena Martha von Jena rovněž. Rozsudek smrti stětím vykonal mistr popravčí ve vězení Plötzensee. Stalo se tak za ranní tmy, osmnáctého února 1935, na nádvoří věznice.

Přivedli je z cel. Postavili vedle sebe. Dvě ženy v nejlepších letech, které žily pro svou lásku. Státní žalobce Jorns jim oznámil verdikt. Pak řekl:

„Mistře popravčí, konejte svou povinnost!"

V té chvíli prý ztratila Renata von Natzmerová nervy. Tři katovi pacholci ji museli vést k popravčímu špalvu. Prosila o život, který tolik milovala.

Druhá Sosnowského láska, baronka Benita von Falkenhaynová, šla k popravčímu špalvu s jeho fotografií. Poklekla a postavila ji na prkennou podlahu. Pak položila hlavu pod sekeru a do poslední chvíle hleděla na milovaného šéfa.

Případ ubohých milenek modrovousových neskončil ještě popravou Benity a Renaty. Sosnowského velké špionážní dobrodružství mělo pokračování, zasahující údajně až do nedávné doby. Ale přesto, že jde o poměrně čerstvé události, nelze tvrdit, že by bylo kolem nich všechno jasné. Spíš naopak.

Nacisté, tedy příslušníci gestapa a abwehru, a zejména kronikář vlastní špionážní činnosti Oscar Reile, hájí názor, že měl Sosnowski ještě další spolupracovníky na nejvyšších místech nacistického státního aparátu.

Je pochopitelné, že aféra s prozrazením nejdůležitějších vojenských tajemství vzbouřila hladinu veřejného mínění. Abwehr a všechny ostatní složky policejního aparátu byly ostře kritizovány. Lidé postávali na ulicích před plakáty, které oznamovaly smrt zrádky národa, a kroutili hlavou nad neschopností gestapáků. Proto se stal Sosnowského případ příčinou velké čistky v abwehru, tajná služba dostala nové organizační schéma, proběhla výměna pozic na

vedoucích místech, došlo k novelizaci zákonů definujících pojem velezrady.

Gestapo přeshetřovalo soukromé styky vysokých státních úředníků a štábních důstojníků. Přišlo se na hauptmana Rudloffa. Tento významný důstojník abwehru se totiž nejen znal s baronkou Benitou von Falkenhayno-vou, ale scházel se také se Sosnowskim.

Pan hauptman byl zřejmě světák. Měl rád víno a ženy, jeho život začínal po desáté večer, byl nevyčerpitelný hráč. A každý hráč dříve nebo později prohraje všechno, co má. Rudloff sice také prohrál poslední fenik, ale v pravou chvíli potkal baronku Benitu. Zeptala se ho, proč se tváří zkroušeně. Vysvětlil jí to, ona si uvědomila, že jí důstojníka z nacistické tajné služby seslalo samo nebe, nabídla mu pomoc a odvedla ho k Sosnowskimu.

Polák se snadno a rychle domluvil s kumpánem. Oba se dívali na život stejně. Nepotřebovali si nic vysvětlovat. Hauptman odcházel, v kapse měl dva tisíce na dluhy a na vklad do večerního banku. A stýkali se dál. Někdy na večírku, jindy na dostizích.

Gestapo vzalo Rudloffa do vazby a snažilo se z něho vytřískat přiznání. Hauptman nebyl zelenáč. Vypověděl jenom, že dva tisíce marek Sosnowskimu rádně vrátil, a doložil to stvrzenkou. A tohle prý bylo jediné, co kdy měl s tím pánem společného. Konečně, stejně šlo o fintu. Chtěl se s cizincem seznámit a vytáhnout z něho některé důležité informace pro abwehr. Tedy žádná vlastizrada, ale služba vlasti.

Sosnowski šel před soud, hauptman Rudloff ne. Tenkrát mu věřili, později měl smůlu. Podle tvrzení Oscara Reila totiž našli příslušníci nacistického abwehru po obsazení Polska v roce 1939 v archivu polské tajné služby kompromitující materiály. Vyplynulo z nich, že Rudloff spolupracoval se Sosnowskim, a že to tedy bylo s jeho hráčskou vášní a půjčkou do karet jinak.

Samozřejmě ho hned zavřeli a vytloukali z něho přiznání. Vydržel. Svou výpověď opakoval déle než rok. Sedmého července 1941, v době největších Hitlerových úspěchů, spáchal sebevraždu v cele vojenského vězení v Berlíně-Tegelu.

Sosnowski na tom nebyl o mnoho lépe. I když se dostal brzy z německého vězení, vyměnili prý ho už na jaře 1936 za sedm německých vyzvědačů, skočil rovnou z bláta do louže. Poláci ho zatkli, hned když přešel hranice, a odsoudili ho za velezradu na patnáct let do vězení. Dokázali mu snad, že pracoval pro obě strany? Nebo jim Němci nahráli podvržené materiály, aby se pomstili?

Nebylo pravděpodobné, že by polská tajná služba, která neváhala investovat do berlínské špionážní skupiny údajně osm set tisíc marek, prohlédla teprve ve chvíli, kdy svého elitního vyzvědače vyměnila za sedm německých špiónů. Už poměr jeden za sedm napovídal, že je v této rovnici ještě jedna neznámá.

Ale nedoložená historka pokračuje. Sosnowského ve Varšavě soudili a zavřeli. Pak se blížil Hitlerův wehrmacht. Existují prý svědci, kteří na vlastní oči viděli, jak Sosnowského vyvedli z vězení, naložili na nákladní automobil a těsně před příchodem prvních zemských oddílů odvezli na východ. Cestou se mu podařilo uprchnout, byl ale zraněn, dostal se do sovětského zajetí, skončil v internačním táboře nedaleko Saratova, kde prý zemřel na úplavici. Tady sice končí zpráva o životě Sosnowského, ale zdaleka nekončí úvahy o jeho činnosti a spojeních.

Jsou to obvyklé kombinace, mají omluvit neschopnost vlastní protišpionážní služby, podkopat důvěru nepřítele ve vlastní agenty, prostě způsobit ve vztazích na neviditelné frontě co možná největší zmatek. Například jeho podezření, vyslovené nacistickým abwehrmanem:

Polská tajná služba prý nedůvěřovala svému berlínskému rezidentovi. Proto se jednoho dne objevil v hotelu Adlon vzácný host z Polska, Sosnowského přírný nadřízený, plukovník Studecki. Přijel na kontrolu.

Přesto že Sosnowski v té době dodával své mateřské základně nejceněnější tajné zprávy a dokázal, co se podařilo málokomu v dějinách tajných služeb - usadit své agenty přímo v ministerstvu obrany — přes všechny ty očividné úspěchy odjížděl prý jeho šéf z berlínské kontroly s pocitem nedůvěry. Když se vrátil do Varšavy, vyslovil podezření, že se Sosnowskim není všechno v pořádku. Pracuje asi na obě strany. Materiál, který posílá, připravuje zřejmě sama nacistická tajná služba, jsou to jen fingované zprávy do hry.

Toto sdělení bylo začátkem, ale také jediným důvodem, proč prý polská tajná služba nepoužila vůbec nic z těch cenných údajů. Jinými slovy, i když se našlo v Hitlerově říšském ministerstvu obrany tolik zrádců, kolik jich Sosnowski potřeboval, nic se vlastně nestalo, hloupí Poláci nalétli na trik chytrých gestapáků, a proto vzácné zprávy ignorovali. „Naopak, právě dokumenty, které posílal Sosnowski do Varšavy, se tak staly materiálem prospěšným velkoněmecké říši, protože je nepřátelská strana považovala za zprávy podvržené německým abwehrem," snaží se vysvětlit nacistický kronikář fiasko jako úspěch.

Druhá verze, publikovaná anglickým historikem Newmanem, zní ještě romantičtěji. Podle něho byly všechny Sosnowského milenky ve skutečnosti tajnými agentkami nacistického abwehru. Gestapáci mu je podle předem připraveného plánu položili do postele. Irena von Jena, kterou odsoudili v Berlíně na doživotí, vůbec neexistovala, zrovna tak jako jakási slečna Taucherová, údajně další oběť modrovousova. Sosnowski si prý obě agentky jen vymyslel, aby mohl od svých šéfů za ně pobírat plat.

Pak prý se vrátil do Polska tajný agent Gryf-Czajkowski a žaloval na Sosnowského, že se dal k Němcům a pracuje pro abwehr. Chytrý Sosnowski údajně brzy zpozoroval, že jeho milenky jsou jen nastrčené figury, které ho mají kompromitovat. Přesto mlčel. Po odsouzení Gryfa-Czajkovského polským soudem pro zradu pochopil, že jeho kolega před smrtí promluvil a prozradil ho. Proto se ze všech sil snažil zůstat v Německu a bál se vrátit domů.

Celá ta spleť akce měla jediný cíl. Němci si totiž vybrali Sosnowského pro velký dlouhodobý úkol. Rozhodli se podporovat ho, dávali mu k dispozici materiály, věděli, že je posílá do Varšavy, ale dělali to všechno proto, aby si doma získal důvěru šéfů, prozíravě počítali, že by se jednou mohl stát přednostou německého oddělení polské tajné služby, a

v této pozici by jim mohl být daleko prospěšnější.

Fantastická verze ještě pokračuje. Sosnowski byl odsouzen, zavřeli ho do vězení, když se blížili Němci, naložili ho a odváželi na východ. Ve skutečnosti to bylo jinak:

Němci vyměnili vyzvědače Sosnowskiho za sedm svých špiónů, kteří seděli v polských vězeních. Přešel přes hranici, kde na něj čekalo pár důstojníků. Jeden z nich mu položil ruku na rameno a prohlásil, že je zatčen. Marně se Sosnowski snažil vysvětlovat, marně se vzpouzel a protestoval, skončil v cele v budově Generálního štábu. Tam ho krátce potom obvinili ze zrahy. Tvrdili, že se jim dostaly do rukou dokumenty svědčící, že pracoval pro obě strany. Vytkli mu dokonce, že kšeftoval s dokumenty Operace Kama, že inkasoval odměny pro dvě neexistující vyzvědačky. Marně vysvětloval, že o ničem nevěděl, obě jeho spolupracovnice Benita a Renata si musely vymyslet ony mrtvé duše a inkasovaly za ně odměny.

Polské zpravodajské službě se dokonce podařilo získat fotokopii německého dokladu, která Sosnowskiho usvědčuje z vlastizrady. Po roce 1933, kdy se Hitler chopil v Německu moci, utekl do Polska jistý policejní úředník a jako vklad přivezl několik přísně tajných dokladů. Mezi nimi i lístek, na němž si kriminální rada Heller poznamenal tři údaje hraběnky Bocholtzové, která tenkrát příběhla na policii a obvinila Sosnowskiho ze špionáže. Policista sice hlášení nepředal výš, hraběnka si však po několika dnech našla cestu ke kriminálnímu radovi Hellerovi, kde své udání opakovala. Protože však Sosnowski i po tomto trestním oznámení pracoval dál, musel spolupracovat s abwehrem. Tak aspoň tvrdili polští žalobci.

Jurek Sosnowski se ocitl v březnu 1938 před polským vojenským soudem. Předsedal mu plukovník Adam Gorecki, přísedícími byli plukovník Misiag a major Zaremba. V rolích soudních znalců vystoupili podplukovník Vilém Heinrich a plukovník Jerzy Niezbrzycki. Proces se táhl patnáct měsíců. Teprve v květnu 1939 Sosnowskiho odsoudili k trestu patnácti let žaláře za velezradu.

Když vstoupil nacistický wehrmacht na polské území a dělostřelci ostřelovali Varšavu, objevila se v Sosnowskiho cele skupina tajných policistů. Šest ozbrojených mužů vyvleklo vězně k připravenému automobilu. Vyrazili z města východním směrem. Asi po dvouhodinové jízdě zastavili na lesní cestě. Nařídili překvapenému vyzvědači, aby vystoupil, pak do něj jeden z nich strčil a nařídil mu, aby běžel. Sosnowski poslechl, nic jiného mu nezbývalo. Po několika krocích se ozvaly výstřely. Zasažený vězeň padl, tajní policisté naskákali do vozu a spěšně odjeli.

Zraněného objevili rumunští uprchlíci. Zjistili, že ještě žije, a dovlekli ho do nejbližšího venkovského stavení. Nechali ho tam jen jediný den. Museli dál a vzali ho s sebou. Táhl ho na káře. Několik dní byl Sosnowski v ohorzení života. Teprve když se běženci se zraněným dostali asi tak sto kilometrů východně od Lvova do větší vesnice, zavolali obyvatelé lékaře.

Mezitím vpadla do Polska sovětská vojska. Sosnowski se najednou ocitl v pasti. Rozhodl se pro menší zlo. Počkal na první jednotky Rudé armády a požádal velitele o pomoc. Odvezli ho do polního lazaretu. Dva týdny ho léčili. Jeho stav se zlepšil. Velitel poslal o podezřelém zajatci zprávu do Moskvy. Za několik dní dostal rozkaz, aby zraněného převezli do Moskvy. Tam ho zavřeli do vězení NKVD, smutně proslulé Lubjanky.

Bylo to vězení se středověkým režimem. Ve vedlejší cele seděl polský generál Boruta-Spiechowicz. Když se pak v roce 1941 změnila situace a přestala platit sovětsko-německá smlouva o přátelství Moskvy s Hitlerem, dostal se polský generál nejdřív do Teheránu, později do Londýna, kde se stal velitelem prvního polského exilového pluku, vytvořeného ve Skotsku. Tam řekl kolegům o setkání se Sosnowským v sovětské Lubjance. Stal se posledním svědkem, který se s ním setkal.

Teprve v roce 1954 se přihlásil Němec, jehož jméno je dosud utajeno. Na policejním prezidiu v Hamburku vypověděl:

„Vrátil jsem se z ruského zajetí. Předtím jsem byl zavřen ve staré věznici v Saratově. Seděl jsem v hlavní budově, nazývané Korpus III. Je to vězení z carské doby, mezi celami jsou snad metr silné kamenné zdi. Zelezné pryčny jsou zapuštěny do cementové podlahy. Do prvního patra této věznice přivezli uprostřed prosince 1941 zajatce Sosnowskiho. V celách pro dva bývalo průměrně deset vězňů. Sosnowski byl proti tomu. Zahájil hladovku. Když už byl na dně svých sil, odvěkli ho na ošetřovnu, kde do něj násilím nalili pár lžic teplé polévky. Bylo to pravděpodobně 13. prosince, když ho převezli na Korpus L. Tam byla ošetřovna. Ležel na první pryčně u vchodu vlevo. Byl v zuboženém stavu. Ve věznici se netopilo. Do některých cel vál škvírami v netěsných oknech zmrzlý sníh. Asi dva a půl měsíce jsem o Sosnowskim nevěděl. Poslali mě totiž zase do lágru. Teprve koncem února 1942 jsem se s ním setkal na společné cele. Měla osm železných pryčen, ale spalo nás tam po zemi na slámě osmdesát. Sosnowski byl nemocný, chrtil krev, nejedl a nepil, trpěl průjmami, a když už pak byl v bezvědomí, nechali ho s železky na ruku ležet na zemi. Sovětští bachaři ho vytáhli po zemi z cely, až když umíral. Naložili ho na nosítka a odnesli do vězeňské nemocnice, kde druhý den zemřel.“

To byla poslední, snad pravdivá zpráva o smrti velkého polského vyzvědače, kterého proslavily především jeho milenky.

KRAJNĚ NEBEZPEČNÁ BARONKA

Na rohu londýnské Reet Street a Chancery Lane zastaví jedné květnové noci v roce 1940 naleštěná limuzína. Řidič sedí za volantem, dokuřuje cigaretu. Po chodníku kráčí mladý, dobře oblečený muž s buřinkou a deštníkem, přistoupí k vozu, otevře dvířka a nasedá. Vůz se okamžitě rozjíždí přes Farrington Street k Newgate.

Sotva zmizel automobil za rohem, otočil se od kulatého sloupu s plakáty jiný muž, který až dosud zaujatě četl ve světle lucerny noviny. Vstoupil do vozovky a zvedl ruku. Objevil se jiný velký vůz a zastavil u chodníku.

„Sledujte je, Jamesi,“ nařídil muž v brýlích.

„Rozkaz, inspektore," řekl řidič a přidal plyn.

Byla to nezajímavá projížďka. Sledovaný vůz se propletl křižovatkami, nakonec zastavil v postranní ulici nedaleko Kings Cross Station. Elegantní mladý muž vystoupil bez klobouku a bez deštníku, vytáhl z kapsy klíče, otevřel si dveře a vešel do domu. Netrvalo to snad ani pět minut a vrátil se v doprovodu dámy. Byla spíš širší než vysoká, spíš baculatá než štíhlá, spíš starší než docela mladá. Nasedli a limuzína znovu projela londýnskými ulicemi.

Asi třicet minut po půlnoci vystoupila žena sama na Piccadilly a zmizela ve vchodu do metra. Černý automobil se znovu rozjel, nakonec zastavil před výstavnou budovou na Grosvenor Gardens. Elegán vystoupil a zmizel ve vchodu. Vůz odjel za roh do garáže.

Inspektor v druhém automobilu si posunul klobouk do týla a tiše hvízdal.

„Americké velvyslanectví," řekl. „To bude pořádné sousto, Jamesi!"

„Taky si myslím, pane."

Oba měli pravdu. Inspektor byl jedním z nejproslulejších lovců vyzvědačů Secret Intelligence Service a elegán, který zmizel za dveřmi budovy v Grosvenor Gardens, byl vedoucí úředník šifrovacího oddělení velvyslanectví Spojených států v Londýně Tyler Kent. Sloužil nacistické výzvědné službě a Hitler si jeho práci cenil výš než spojenectví s Mussolinim. Aby vyzvědač mohl dál nerušeně pracovat, odložili nacisté dokonce vstup fašistické Itálie do války. Kent byl cennějším spojencem než vycvičená italská armáda. Špionážní případ, odhalený na jaře 1940 britskou Secret Intelligence Service, se stal výstražným příkladem a současně vážným varováním. Tyler Kent a jeho špionážní instruktorka ochromili totiž v nejkritičtějších dnech první fáze světové války spojení vlády Spojených států s Velkou Británií a ostatním světem.

Tyler Kent byl velmi mladý muž. Bylo mu teprve třiaadvacet, ale zastával už na velvyslanectví Spojených států v Londýně odpovědné místo. Pocházel totiž z rodiny, o jejíž loajálnosti ve Washingtonu nikdo nepochyboval. Kentové pracovali už několik generací ve službách americké diplomacie. A tak všichni považovali mladého džentlmena, schopného a nadaného, společensky na výši a dobrého sportovce, za vzorného pracovníka. Netajil se svým přesvědčením, že je zapřísáhlým pacifistou a nenávidí válku, ale také židy.

Vedoucí úředník amerického šifrovacího oddělení se pochopitelně nehlásil k Hitlerovým scestným myšlenkám na zotročení Evropy, v té době už bylo všem jasné, oč nacistům jde, ale v tažení proti židům hnědému fýrerovi přece jen tajně držel palce. Aspoň zpočátku tajně, později se začal čím dál častěji objevovat ve společnosti britských fašistů.

Bylo by jistě neobvyklé, kdyby se o vedoucího šifrovacího oddělení velvyslanectví velmoci, jakou jsou Spojené státy, nezajímala nepřátelská tajná služba. Agenti admirála Canarise dobře věděli, že Tyler Kent dostává na stůl všechny nejtajnější zprávy, dešifruje pro velvyslance telegramy z Washingtonu a dostává k zašifrování hlášení pro ministerstvo zahraničních věcí. Byl vlastně jediným mužem v Londýně, který měl úplný přehled o amerických tajných zprávách. A právě za ty by byla nacistická špionážní služba zaplatila každou částku - jen kdyby byl partner chtěl.

V Berlíně přišli brzy na to, že s podplácením nepochodí, Tyler Kent nebyl z těch, kdo nosí své svědomí a přesvědčení na trh. Ale nacisté brzy objevili jinou lákavou možnost, jaká se v dějinách špionáže neopakuje. Zdálo se, že se dostanou k cenným zprávám zadarmo.

Byla to neuvěřitelná příležitost a stala se základním kamenem ještě méně uvěřitelné špionážní aféry. Prostředníkem, rádcem, instruktorem a nakonec i dirigentem mladého Tylera Kenta se měla stát baronka Anna Volkoffová. Pozdější úspěch plánované akce byl jejím osobním úspěchem.

Podle některých zpráv byla prý krásná a svůdná. Měl jsem v ruce její fotografii. Je na ní v uniformě britských fašistů, s černou soukennou mužskou čepicí se štítkem na ulízaném úcesu. Má pichlavý pohled, prošedivělé vlasy a tvarohový obličej. Když se seznámila s Kentem, bylo jí sedmatřicet. Podivná svůdnice pro třiaadvacetiletého elegána. Ale ať už byli milenci, přátelé, nebo jen partneři, ti dva se seznámili, a dokonce sblížili. Baronka Volkoffová, britská státní příslušnice, ale dcera někdejšího carského admirála a bělogvardějka, sloužící nacistické tajné službě, dostala rozkaz a začala s přiblížovacím manévrem.

Kdo ví, co přivedlo Kenta poprvé do centrály londýnských fašistů Right Clubu. Byla to jedna z tehdejších několika londýnských fašistických organizací, měla v erbu orla, trháčícího drápy z miji. Plaz zosobňoval komunismus a semitismus, orel přirozeně moc a sílu, která měla, podle názoru londýnských fašistů, zachránit svět před bolševickými židovským nebezpečím. Nešlo o osamocený názor, mnozí z tehdejších význačných politických, vládních i veřejných činitelů se neskrývali s podobným smýšlením, lord Rothermere a jeho aféra s princeznou Hohenlohe je toho nejlepším důkazem. I pozdější sovětský mistr tajné služby Kim Philby se dostal v té době do lepší londýnské společnosti právě prostřednictvím takových styků. Ať už se Američan Tyler Kent objevil ve fašistickém hnízdě náhodou nebo zásluhou nacistických agentů, jisté je, že se právě tady poprvé setkal s baronkou Volkoffovou.

Zkušena žena věděla, jak získat na svou stranu mladého muže, který měl plnou hlavu nenávislných myšlenek proti židům. Zvolila správnou taktiku. Přivedla ho obratně, nenápadně a pozvolna k přesvědčení, že jedinou cestou k ukončení války je Hitlerovo vítězství, jedině on je schopen jednou provždy se vypořádat se světovým sionismem. Jenže nejdřív musí vyhrát válku. Tuto snahu mu komplikují Američané, kteří podali Anglii pomocnou ruku.

Povídání o budoucím uspořádání světa podle nacistického modelu by bylo málo platné, baronka musela dovést Tylera Kenta nepozorovaně tam, kde ho chtěla mít. Pracovala podle dobře promyšleného plánu. Věděla samozřejmě o Kentově výlučném služebním postavení, uvědomila si, že má mladý muž všechny trumfy v ruce a navíc možnost používat k předávání špionážních zpráv diplomatické pošty. Je známo, že obtížnější než získat zprávy je dopravit je nenápadně a bezpečně špionážní ústředně. Ale každé diplomatické zastoupení má vlastní poštovní pytle, do nichž ukládají korespondenci. Ty se uzavřou, zapečetí, pak putují bez cenzurních prohlídek přímo na adresu vyslanectví v jiné zemi, nebo na domácí ministerstvo zahraničních věcí.

Opatrná baronka nechtěla Kenta postrašit hned na začátku akce, proto ho v příhodné chvíli požádala zatím jen o

malou osobní laskavost. Napovídala mu, že má známé v Německu, chystá se jim napsat, ale nechce, aby její dopis četli cenzori, a tak si neví rady. Nemohl by jí pomoci? Nebo snad dokonce zařídí doručení dopisu? Nejde o nic světoborného, vlastně na tom vůbec nezáleží, ale byla by přesto ráda...

Je pravděpodobné, že se Kent chtěl zpočátku jen pochlubit, kam až sahá jeho pravomoc. Přinesla mu dopis, který docela jistě neobsahoval nic závadného, přidal ho do pytle s diplomatickou poštou určenou do Říma a požádal tamějšího kolegu, aby obálku odeslal na udanou adresu do Berlína. Pak přišel na schůzku a oznámil admirálově dceři, že je všechno v pořádku. Za pár dní bude dopis v rukou adresáta.

První krok měla vyzvědačka Volkoffová za sebou. Později už jí nedalo moc práce přemluvit svého přítele a poblouzněného nepřitele židů, aby přešel k dalším mužným činům. Tyler Kent se dal na cestu zrady svého národa i ohrožované Británie a stal se nejnebezpečnějším tajným agentem nacistické špionáže na začátku druhé světové války. Fotografoval všechny zprávy, které se dostaly na jeho stůl, filmy posílal v diplomatické poště velvyslanectví přímo nepříteli. Za osm měsíců špionážní činnosti se podařilo nebezpečné baronce a jejímu povolnému příteli získat pro Němce na patnáct set cenných tajných informací, z nichž si nejen mohli udělat představu o situaci spojenců, ale také o jejich operačních plánech a výzbrojních programech.

Stanley Firmin, korespondent Daily Telegraphu, akreditovaný u Scotland Yardu, označil později činnost baronky Volkoffové a Tylera Kenta za tak nebezpečnou, že mohla ohrozit výsledek války, a historik špionáže Bernard Newman nazývá tuto dvojici párkem, který mohl Němcům dopomoci k vítězství. Vtírá se otázka, co dělala britská protišpionážní služba, že netušila nic o tak čilém styku známé fašistické harcovnice Volkoffové s Američanem Kentem, že si nevšimla vedoucího úředníka šifrovacího oddělení, který se stýkal s prohitlerovskými fašisty? Britská tajná služba prodělávala hlubokou krizi, proto neviděla a neslyšela, proto mohla baronka s Kentem pracovat nerušeně od října 1939 až do května 1940.

Britští lovci šponů se mohli začátkem války pochlubit několika úspěchy, ale jejich dobrá pověst přežívala jen díky stále oživané legendě. Tajná služba Velké Británie trpěla zastaralým systémem organizace, dusila se atmosférou z dob Sherlocka Holmese, Kiplingova Kima a krále pouště plukovníka Lawrence. Šéfové řídili své agenty podle letitých zvyklostí, ignorovali vývoj a lpěli na nesmyslných tradicích. Jeden z prominentních pracovníků tajné služby, plukovník Bickham Sweet-Escott, popsal později svůj vstup do této organizace. Stál před vysokým úředníkem a poslouchal jeho upozornění:

„Nemohu vám prozradit o vaší práci nic bližšího, pane,“ řekl muž v tvídových šatech, který měl za sebou zřejmě službu v Indii. „Ale co vám musím říci, pane, na co vás musím upozornit... chcete-li u nás pracovat, pak se nesmíte ostýchat padělat dokumenty, ani nesmíte mít strach vraždit...“

Takové rady do zaměstnání připomínají spíš laciný film, a ne přivítání nového zpravodajského spolupracovníka krátce před druhou světovou válkou. Přesto však vystihuje poměry v britské tajné službě.

Sestávala především ze dvou složek: Secret Intelligence Service (MI 6) a Security Service (MI 5). Neměly příliš dlouhé zkušenosti. Security Service vznikla v roce 1909 a odpočátku až do roku 1940 ji vedl Vernon Kell. Měla se starat o obranné zpravodajství. Už dva roky poté se zrodila Secret Intelligence Service pod vedením kapitána Manfielda Cumminga z královského námořnictva.

Mnozí experti se vyjádřili, že některé úspěchy britské zpravodajské služby byly jen dílem náhody, i když ji mnozí jiní označovali za nejlepší na světě. Říkalo se, že obě organizace jen improvizují, místo aby pracovaly systematicky, armáda i diplomatické služby si opatřují zprávy prostřednictvím vlastních agenturních sítí.

Obě složky měly převzít funkci zpravodajského oddělení Scotland Yardu (Speciál Branch) i složek armády a námořnictva, mohlo se tedy zdát logickým, že se vedoucí budou snažit obklopit zkušenými odborníky. Postupovali podle jiných kritérií. Dbali především na to, aby jejich spolupracovníci pocházeli z dobrých, pokud možno aristokratických nebo patricijských rodin, hledali budoucí tajné agenty mezi zámožnými měšťáky a vysloužilými důstojníky. Jen nepatrný zbytek mužstva tvořili někdejší agenti Scotland Yardu.

Tak se stala britská tajná služba třicátých let jakýmsi rodinným podnikem, většina vedoucích úředníků měla nevypověditelné pracovní smlouvy na doživotí, ostatním to zaručovala povaha jejich práce. Tajná služba nemůže vypisovat konkurzy na místa vyzvědačů, proto přiváděli ti služebně starší své příbuzné a známé, proto se tolerovaly průměrné výkony i vyložená selhání.

I když se koncem roku 1939 vyměnili muži na vedoucích pozicích, dostali se k veslu zase jen prominentní členové britských klubů, aristokraté a vznešení amatéři, posuzující strategii tajné služby spíš instinktem a společenskými zkušenostmi než podle profesionálních kritérií ověřených praxí. Tak mohlo dojít ke katastrofální prohře, předcházející případ Kent-Volkoffová, k případu Venlo, jenž se stal skvrnou na pověsti britské tajné služby.

Nacistický Sicherheitsdienst hrál s britskou tajnou službou už delší dobu riskantní hru. Někdy po třiatřicátém roce, po Hitlerově nástupu k moci, usadil se v Holandsku schopný nacistický tajný agent F 479 a vydával se za židovského uprchlíka z Německa Franze Fischera. Po jisté době se mu podařilo získat důvěru vedoucích pracovníků britské Secret Intelligence Service v Holandsku, majora H. R. Stevense a kapitána S. Payne Besta. Ti měli pochopitelně zájem o spojení s německou protihitlerovskou opozicí.

Agent F 479 řekl, že stále ještě udržuje styky s dobrými známými v Německu, kteří mají v plánu akce proti Hitlerovu režimu, sjednal schůzku a v srpnu 1939 se sešli major Stevens a kapitán Best v amsterodamském hotelu Centraal s Němcem, který se představil jako kapitán Solm, vydával se za mluvčího protihitlerovské opozice a oháněl se zvučnými jmény spiklenců, generály von Rundstedtem, von Fritschem a von Wietersheimem.

Další setkání parlamentářů se uskutečnilo 19. října v Dinxperlo, krátce poté, 30. října, představil Solm v Haagu anglickým zpravodajům další mluvčí německé opozice, doktora Schemela a plukovníka Martina. Schemel byl pozdější šéf nacistického abwehru a tehdy už nadějný důstojník tajné služby Walther Schellenberg, Martin osvědčený zabiják a

vrah inženýra Formise v hotelu nedaleko Slap, Naujocks.

Vyjednáváci sjednali s Angličany další setkání, na němž se měli zúčastnit sami spikleneckí generálové, a devátého listopadu se Stevens a Best vydali do pohraničního městečka Venlo, kde měli na Němce čekat v cukrárně Backus nedaleko hranic. Když spatřili německé vozy s delegací, vyšli spikleneckým generálům vstříc. Místo vyjednáváčů vyskákali Naujocksovi osvědčení zabijáci, zajali Stevense a Besta, násilím je vtlačili do vozu a unesli je přes hranice na německé území. Oba skončili před vyšetřovatelem na gestapu, později pak v koncentračním táboře. Němci od nich při výsleších získali cenné informace.

Plukovník Sweet-Escott, podle slov Kim Philbyho jeden z nejschopnějších důstojníků britské tajné služby, se vyjádřil o jejich kvalitách v roce 1940: „Naše výsledky byly nevalné. Měli jsme sice nějaké zásluhy a provedli jsme pár úspěšných operací, ale bylo jich zoufale málo. Měli jsme jakousi organizaci na Balkáně... Ale v západní Evropě byly výsledky žalostné. Přes všechny omluvy, které jsme mohli uvést, neměli jsme mezi Balkánem a kanálem La Manche jediného agenta.“

Ani na odhalení případu Volkoffová-Kent nemá zásluhu britská tajná služba. Došlo prý k němu náhodou, nebo spíš lajdáctvím obou nacistických agentů. Do jistého drahého hotelu v přímořských lázních na jižním pobřeží Anglie se nastěhovala vznešená dáma, zapsala se do knihy hostů jako manželka známého a váženého muže, vyhledávala společnost důstojníků Royal Air Force z nedalekého letiště, tančila s nimi v kasinu, zvala je k sobě do hotelu, pořádala pro ně večírky.

Jednou o víkendu přijel k ní na návštěvu Tyler Kent a majitelka hotelu se dověděla, že je to velmi vlivný pán z amerického velvyslanectví. Snad proto se pustila do úklidu jeho pokoje sama. Vysála koberce, utřela prach, zvedla aktovku z psacího stolu, ta se jí vysmekla a upadla. Na koberec se vysypala celá sbírka podrobných map (topografických plánů) a šifrovaných sdělení. Majitelka hotelu si opsala některé listky s řadami číslic, chtěla s nimi jít na policii, pak si to rozmyslela. Proč by americký diplomat nemohl mít v aktovce zašifrovaná sdělení? Vždyť by se jí vysmáli!

Po několika týdnech si přečetla v Timesech reportáž o procesu s nacistickým špiónem a současně výzvu k ostražitosti obyvatelstva, vzpomněla si na šifrovaná sdělení, zašla ke svému advokátovi, ten jí poradil, aby podala hlášení policii. Tak se dostal Scotland Yard na stopu nebezpečné baronce a jejímu poblázněnému příteli z amerického velvyslanectví.

Baronka nebyla zřejmě rutinovanou agentkou, dopustila se totiž školáckých chyb. Když se jí podařilo přemluvit Kenta, měla o úspěch postaráno. Přísun informací byl pravidelný a velmi bohatý, vyšlapaná cestička přes Řím jistá. Snad právě proto, že všechno šlo jako na drátku, zanedbala základní pravidlo, platné pro všechny tajné agenty všech dob a národností - přestala být opatrná.

Policista nasazený na její stopu zjistil, že je baronka zapříisáhlou fašistkou a že se velmi často stýká s Tylerem Kentem. Na jednom ani na druhém by nebylo tolik podezřelého, fašistické smýšlení nebylo zakázáno, proč by se nemohla starší paní stýkat s pohledným mladíkem, když on proti tomu nic nemá? Nápadná však byla jistá maličkost.

Kent a Volkoffová se scházivali často. Někdy v jejím bytě, jindy šli na večeři, do biografu, do divadla — ale velmi často k fotografovi. Ani to by snad nebylo podezřelé, proč by se nemohli nechat na památku vyfotografovat, kdyby ty návštěvy nebyly tak časté. Když inspektor Scotland Yardu zjistil, že navštěvují ateliér dokonce několikrát týdně, podal o tom hlášení a kensingtonský fotograf se dostal pod lupu tajné policie.

Nejdřív ho navštívilo několik pánů středních let, kteří se přišli dát vyfotografovat. Později se s ním jeden z nich dal do řeči o všedních profesionálních starostech, ale i o zvláštnostech fotografova povolání, a protože to byl zkušený vyšetřovatel, zavedl hovor nenápadně na podivínské zákazníky, kteří někdy ani nevědí, co vlastně chtějí. Fotograf nebyl málomluvný, a tak začal vyprávět různé příběhy, které prožil.

„A co baronka Volkoffová?“ zeptal se najednou inspektor.

„Myslíte tu lady z amerického velvyslanectví?“

„Baronku Volkoffovou.“

„Úřední zakázka. Je to stálá práce. Měl jsem štěstí, že jsem ji dostal. Ta dáma fotografuje pro Američany nějaké dokumenty. Vyvolávám jí filmy. Není to moc práce, platí dobře a přesně, dokonce si někdy sama přijde pro filmy. Nebo přijde ten americký atašé. Takový nóbl mladík!“

Fotograf z Kensingtonu netušil, že právě uvedl do pohybu kamínek, který způsobí nepředstavitelné laviny. Podle pozdějšího šetření lze předpokládat, že byl skutečně tak prostoduchý a neměl ponětí o tom, že pomáhá nebezpečné činnosti. Bylo to zřejmě už z toho, že se nesnažil nic zatajit. Měl právě v práci jeden z filmů Tylera Kenta, ještě ho propláchl v ustalovači, pak ho předložil inspektorovi Scotland Yardu. Ten se podíval proti světlu. Požádal fotografa o lupu. Čelo se mu orosilo vzrušením. Držel v ruce negativy tajných dokumentů americké diplomatické služby - důkazy viny tajných agentů Kenta a baronky Volkoffové. Ti dva vyzvědači si byli tak jisti, že se ani nenamáhalí s vyvoláváním filmů.

Dnes to zní neuvěřitelně, že mohl zaměstnanec amerického velvyslanectví za druhé světové války spolupracovat s nacistickou tajnou službou z ideových důvodů — z přesvědčení. V roce 1939 nebylo takové smýšlení zvláštností. Konečně, mnichovský diktát je toho dokladem. Ale mladý a pravděpodobně málo zkušený Tyler Kent si nemusel chodit pro příklad daleko, měl ho denně před sebou. Byl jím velvyslanec Spojených států ve Velké Británii Joseph Kennedy, otec pozdějšího prezidenta J. F. Kennedy ho.

Ten ihned ve svém prvním veřejném projevu vyslovil obdiv nad dobře fungujícím německým hospodářstvím, přidal se tak na stranu britských usmířovačů, reprezentovaných premiérem Chamberlainem, stýkal se s Hitlerovými obdivovateli, jezdil na zámek lady Astorové do Clivedenu, kde se scházeli kolaboranti s německým nacismem na nejvyšší úrovni. Nevynechal jedinou příležitost, aby nezdůraznil, že Amerika nezasáhne ve prospěch napadených

evropských národů, v případě Československa pak naznačoval, že se Spojené státy nebudou plést do sporů s Němci, dával hlas Hitlerovi a jeho mírumilovnému poslání, věřil totiž, jako mnozí jiní, že je jedinou záštitou proti postupujícím komunismu. V projevu, který si napsal pro veřejné vystoupení ve Skotsku, se chystal vyslovit větu: „Vůbec si nedovedu vysvětlit, proč by měl někdo jít do války, aby zachránil Čechy.“ Veřejný projev poslal ke schválení do Washingtonu a ministerstvo zahraničních věcí mu toto prohlášení škrtlo.

Velvyslanec Kennedy při každé příležitosti podporoval Chamberlainovu politiku cesty nejmenšího odporu vůči Hitlerovi, stavěl se za michovský diktát, věštil porážku Polska, Francie a nakonec i Velké Británie. Prohlašoval, že jedině mír za každou cenu může zachránit svět před bolševiky, nepodrobí-li se Evropa Hitlerovi, bude to znamenat zkázu kapitalismu i demokracie. Novinářům řekl: „Anglie nevydrží ještě jeden rok válčit. Než skončí rok 1940, a není vyloučeno, že ještě dřív, zhrouť se nejen Anglie a Francie, ale celá Evropa a půda bude připravena pro komunisty.“ Je známo, že právě tak jak byl Kennedy přítelem Chamberlaina, protože sdílel jeho názory, tak byl nepřítelem jeho nástupce v úřadě Winstona Churchilla, protože jejich názory se diametrálně rozcházely. A tak není divu, že Tyler Kent našel vzor ve svém šéfovi a vůbec ho nenapadlo, že provozuje nečestnou nebo snad dokonce nebezpečnou hru.

Scotland Yard má v ruce nezvratné důkazy a neví si s nimi rady. Na jedné misce vah leží odhalená špionážní aféra, na druhé ohrožené přátelství se Spojenými státy. Tyler Kent je přece jen zaměstnancem ministerstva zahraničních věcí, nelze ho jen tak bez rozmyslu obvinít ze zrádovství. Je třeba domyslet následky, Velká Británie potřebuje v květnu 1940 pomoc a podporu víc než kdy jindy. Tak se začíná jednat na nejvyšší úrovni. Ministerský předseda Churchill, který nastoupil do úřadu snad právě před týdnem, nechce rozhodnout o dalším postupu Scotland Yardu, pokud nepromluví s Kentovým představeným, americkým velvyslancem v Londýně Josephem Kennedym. Roli prostředníka převezme lord Halifax. Navštíví Kennedyho v jeho rezidenci a oklikami, s použitím mnoha zdvořilostních formulací, mu sdělí, že má ve svém domě podlého zrádce, který poslal nepříteli všechny tajné dokumenty, které mohl na velvyslanectví sehnat.

Joseph Kennedy zpočátku nechce věřit, ale lord Halifax mu předkládá důkazy, a tak americký byznysmen, kterého Spojené státy počtily tak čestnou funkcí, kapituje. Tyler Kent je neprodleně propuštěn ze služeb vlády Spojených států, je zatčen spolu s baronkou Volkoffovou. Při prohlídce jeho bytu objeví inspektoři Scotland Yardu další důkazy o vině: duplikáty klíčů od velvyslancova trezoru, negativy dalších dokumentů, některé tajné zprávy v opisech.

Scotland Yardu navíc pomůže ještě i náhoda. Právě když provádějí prohlídku bytu, zazvoní telefon, jeden z inspektorů zvedá sluchátko a hlásí se:

„Mluví Kent!“

U druhého aparátu byl zaměstnanec italského vyslanectví, právě ten, který se staral o dopravu Kentových tajných zpráv v diplomatické poště do Berlína. I on si byl natolik jistý, že se hlásil plným jménem. Nacistický špionážní tým byl tedy kompletní. Zanedlouho stáli všichni tři před soudem. Ve zdůvodnění rozsudku nad Kentem stálo:

„Pět dokumentů předložených soudu obsahuje závažná státní sdělení. Odcizil jste je na velvyslanectví Spojených států, kde jste byl zaměstnán. Jde o dokumenty velmi důležité z hlediska obrany státu a jeho bezpečnosti. Byl jste rovněž shledán vinným z krádeže těchto dokumentů. Jako polehčující okolnost vám soud uznal, že přesto nešlo o doklady, které by se přímo týkaly vojenských nebo námořních tajemství, armádních příprav či přesunů.“

Soudce přečetl poté odůvodnění rozsudku nad Annou Volkoffovou:

„Byla jste shledána vinnou ve dvou případech podobného charakteru jako obžalovaný Kent, a sice pro dokumenty zcizené na americkém velvyslanectví v Londýně. Byla jste rovněž shledána vinnou z porušení zákonných ustanovení o obraně státu a utajení vojenských tajemství, a sice tím, že jste ve snaze pomoci nepříteli spáchala čin, který mohl nepříteli pomoci. Rovněž jste tajným způsobem poslala šifrovaný dopis, adresovaný jistému Joyceovi v Berlíně. V době, kdy naše země bojuje za zachování vlastního života, jste poslala závažný dokument zrádci národa, který vysílá z německého území štvavé relace, s úmyslem poškodit a oslabit válečné úsilí Velké Británie. Vypověděla jste, že vám nebylo známo, co obsahují dokumenty. Kdyby to byla pravda, byla by vaše obhajoba polehčující okolností. Jsem však přesvědčen, že jste si byla dobře vědoma, že jde o sdělení životní důležitosti. Konstatovali jsme rovněž, že jste jednala pod vlivem silného ctižádostivého citění, které pan státní žalobce označil během procesu za nakažlivý virus žijící parazitně ve vašem vědomí, jemuž se podařilo zničit jak vaši morální, tak i duševní rovnováhu.“

Soud vyslovit tyto rozsudky:

Tyler Kent, sedm let vězení.

Anna Volkoffová, deset let káznice.

Americký velvyslanec v Londýně Joseph Kennedy krátce poté odstoupil a aféra byla jednou z příčin jeho odchodu ze státní služby. V září 1944 prohlásil k případu rafinované vyzvědačky baronky Anny Volkoffové a jejího ochotného přítele:

„Kent byl úředníkem šifrovací služby amerického velvyslanectví v Londýně. Měl dozor nad nerozluštitelným kódem amerického ministerstva zahraničních věcí. Proto mohl natropit tak nepředstavitelné škody.“

Po vypuknutí války prozradil pan Churchill mně a mým prostřednictvím panu Rooseveltovi, jak málo byla Velká Británie připravena na válku. Dostal jsem od něho podrobné zprávy o stavu pozemních, leteckých a námořních sil Velké Británie, o jejich rozdělení ve všech světadílech, o síle záloh, o množství válečného materiálu, o plánované válečné výrobě i o strategických plánech Velké Británie.

Můžeme předpokládat, že všechny tyto údaje, ode dne vypuknutí války, posílal Kent týden co týden do Berlína, okamžitě, jakmile se mu dostaly do ruky...

Ruska Anna Volkoffová byla Kentovou spolupachatelkou. V malém fotografickém ateliéru jsme našli dvě tajné zprávy, které Kent rozšifroval a které fotograf zmenšil na mikrofilm... Většinu zpráv posílal Kent v diplomatickém zavazadle italského vyslanectví do Berlína. Itálie vstoupila do války teprve poté, když byl Kent zatčen.

Když jsme prohledávali jeho pokoj, našli jsme uzamčenou bednu s půldruhým tisícem zašifrovaných telegramů ze styku s Washingtonem, některé z nich datované už z října 1939. Zatímco jsme prohledávali byt, uvedl nás telefonický rozhovor z italského vyslanectví na stopu spojení, kterým Kent odesílal zprávy do Německa.

Téže noci bylo přetřeno vzájemné spojení zastupitelských úřadů Spojených států po celém světě. Zatelefonoval jsem totiž prezidentovi Rooseveltovi, že náš nejtajnější kód je prozrazen. Kentova zrada měla za následek, že byla v historickém okamžiku, ve dnech tragédie u Dunkerque a ve chvíli zhroutení Francie, ochromena komunikace Washingtonu s celým světem. Toto ochromení, jímž byla postižena všechna americká vyslanectví a ostatní zahraniční mise po celém světě, trvalo dva až čtyři týdny a bylo odstraněno teprve ve chvíli, kdy doručili zastupitelským úřadům prostřednictvím zvláštních kurýrů vyslaných z Washingtonu nový kód...

Kdyby byla Amerika v té době už ve válce, byl bych zastával názor, že by bylo správné poslat Kenta zpět do Spojených států a dát ho zastřelit jako zrádce. Za daných okolností jsme museli přenechat výkon práva britským úřadům."

Velvyslanec Kennedy prozradil ještě něco: Scotland Yard nebo Secret Intelligence Service prý věděly, že je Volkoffová nadšená fašistka, podezřívaly ji dokonce ze špionáže ve prospěch nacistického Německa. A přece jí dovolily uskutečnit tak nebezpečnou akci. O Kentovi se prý rovněž vědělo, že se brzy po svém příjezdu do Londýna spojil s členy nebezpečného britského fašistického svazu, že chodil na shromáždění Anglo-British-Link — organizace přátelsky nakloněné německým nacistům. A přesto ho britská tajná služba neuhlídala.

Tyler Kent přečkal válku v bezpečí britského vězení. Propustili ho, údajně za dobré chování, předčasně, už v polovině roku 1946. V novinách se objevily články oslavující britskou Secret Intelligence Service, která ve válečných letech zneškodnila nebezpečnou vyzvědačku Volkoffovou a jejího dodavatele Kenta.

Propuštěný Kent se vrátil do New Yorku a jedna z jeho prvních cest vedla do advokátní kanceláře. Prostřednictvím svého právního zástupce podal žalobu na ministerstvo zahraničních věcí. Tvrdil v ní, že ho propustili z diplomatické služby protiprávně, a žádal o doplacení služného za celou dobu pobytu ve vězení. Nepodařilo se zjistit, jakým výsledkem skončil tento Kentův druhý soudní proces, ale potřetí se objevila aféra nebezpečné baronky Volkoffové před norimberským soudem s nacistickými válečnými zločinci. Obžalovaní veloadmirál Raeder, generál Jodl i polní maršál Keitel přiznali, že nacistická válečná strategie, a tím i počáteční nacistické úspěchy při obsazování evropských zemí byly podmíněny především tajnými zprávami baronky Volkoffové a Tylera Kenta. Oba vyzvědači dodávali informace pravidelně, proto nacisté věděli o každém pokynu, který proběhl mezi Londýnem a Washingtonem i jinými místy na všech kontinentech, znali sílu britské armády, kvalitu její výzbroje, stav zásob munice, pohonných látek a proviantu - a všechny britské strategické plány.

HRA O ŽIVOT

Pilot zahlédl hladinu jezera několik minut po půl druhé. Leskla se v měsíčním svitu, bylo vidět i řeku a černé skvrny lesů. Ještě jednou zakroužil, sáhl po celuloidových deskách s mapou, ukázal prstem na červený křížek, podíval se na palubní desku, pak dal znamení dovnitř.

„Připrav se, budeš vystupovat!"

Mladík vzadu byl v civilu. Kostkované sako, placatá čepice, na prsou i na zádech balíky padáku. Smekl, obrátil štítek čepice zepředu dozadu, narazil si ji hluboko do čela a natáhl přes uši. Pak si nasadil velké parašutistické brýle. A navlékl si rukavice. Odšoural se ke dveřím, zacvakl karabinu padákové šňůry do vodítka, pozdravil dvěma prsty k čelu a vyskočil do tmy.

Pilot ještě dvakrát zakroužil a namířil nos letadla k východu. Mladík v placaté čepici teď musel už být na zemi. A tam si mohl pomoci jedině sám.

Seskočil až u Österrode a do Berlína to měl ještě hezký kousek. Ale na podzim ve dvačtyřicátém nebylo v Hitlerově Německu tak docela všechno vzhůru nohama. I když na tratích vedoucích z východu a na východ jezdil transport za transportem, občas se mezi nákladními vlaky s kanóny přece jen protáhl osobák. Cesta do Berlína mu stejně trvala dva dny.

Vystoupil na Anhaltském nádraží, šel tunelem z nástupiště přímo do hotelu Continental. Kráčel v houfu Němců a ani ho nenapadlo, že byl ještě před několika dny v Moskvě, že vlastně teprve předevčírem zahrabal na břehu potoka padák. Věděl ale také, že se nevrátil domů. Je stále ještě na frontě, i když to tady tak nevypadá. Seskočil, aby plnil rozkaz.

V podzemní pasáži, vedoucí z nádraží do hotelu, vešel do telefonní budky. Zpoměti vytočil číslo. Chvilí poslouchal. Pak uslyšel ženský hlas.

„Haló."

„Tady Helmuth."

„Který Helmuth?"

„Přijel jsem z Bernau."

Dlouho žádná odpověď, jen hluboké oddychování. Pak žena přece jen promluvila.

„Tady Alta, vítám vás v Berlíně. Jakou jste měl cestu?"

„Chtěl bych se s vámi sejít."

„Jsem připravena."

„Budu čekat v pět na stanici S-bahnu na Savignyho náměstí."

Sešli se přesně a dlouho se oťukávali. Ani jeden z nich nechtěl docela odkrýt karty, dokud se nepřesvědčí, že ten

druhý není falešný hráč. Viděli se totiž poprvé. Muž v placaté čepici převzal hned od prvního kroku režii. Vytáhl z kapsy dvě jízdenky, ukázal je své společnosti, mladé dámě v nenápadném kozáku, a aniž čekal na její souhlas, zamířil k nástupišti.

„Projedeme se,“ oznámil jí.

Stoupili si na plošinu. Byli zde sami dva. Naklonil se k ní.

„Nesu vám pozdrav od manžela,“ řekl.

„Nemám žádného,“ odpověděla.

„Rudi?“

„Rudi není manžel. Snad přítel, možná známý. Přivezl jste?“

„Proto jsem tady.“

„Dobrá.“

„Potřebuju dvě nové bílé košile. Mohla byste je pro mě koupit? Vyzvednu si je zítra v poledne.“

„To pro vás mohu udělat. Kam je mám přinést?“

„Přesně ve dvanáct na stanici podzemky Wittenbergplatz. Pod hodinami.“

„Přinesete materiál?“

„Přesně v poledne,“ řekl rychle, ale vlak už zastavoval a on vyskočil na nástupiště těsně předtím, než se dveře automaticky zavřely.

Devětatřicátého října 1942 v poledne bylo na nástupišti podzemní dráhy Wittenbergplatz hodně lidí. A také dost mužů v zelených loveckých kloboucích a kožených kabátech. Ti dva se setkali podle plánu pod hodinami přesně ve dvanáct. Ale nestačili si mnoho říci. Ještě než přijel vlak, obstoupili je muži v kožených kabátech, a než si toho vůbec cestující všimli, odváděli mezi sebou mládence v placaté čepici. A žena, které říkali Alta a jejíž známý se jmenoval Rudi, šla za nimi, jako by se nic nestalo, ruce hluboko v kapsách pláště, a spokojeně se dívala, jak ho vedou.

Pak šel kolem důstojník v gestapácké uniformě, přitočil se k zamyšlené ženě a jen tak mimochodem prohodil:

„Čistá práce, Trudi. Měl jsem strach, že nevydržíš!“

Mladého muže v placaté čepici odvedli na gestapo, protože byl sovětský parašutista. Přijel do Berlína s tajným posláním a gestapo na něho naličilo past. Dal se do ní vlákat. Žena, které říkali Alta, přijela na gestapo služebním vozem, protože to nebyla skutečná Alta, ale nastrčená gestapačka. Zahrála v pasti vnadidlo.

Ta scéna se odehrála na sklonku roku 1942. Teprve po pětadvaceti letech se podařilo vystopovat, kdo byli ti dva, co předcházelo, následovalo a souviselo s jejich tragickým setkáním. Ten muž v placaté čepici měl v kapse bezvadné doklady na jméno Koester, byl Němec, a nikdo na světě by mu nebyl mohl dokázat, že seskočil nad východním Pruskem ze sovětského letadla. Jenže gestapo nepotřebovalo nic dokazovat. Gestapo hledalo docela jinou stopu.

Našlo ji v zabalené peněženke. Muž v placaté čepici měl totiž u sebe fotokopii kompromitujícího dokladu: bankovní potvrzenku, z níž bylo patrné, že curyšský bankovní dům Julius Bär a spol. připsal k dobru na konto pana Rudolfa von Scheliha částku pět tisíc švýcarských franků.

Potvrzenku měl u sebe parašutista, který přiletěl z Moskvy, tak bylo jasné, kdo může být plátcem částky. Pan Rudolf von Scheliha byl nacistický diplomat a legační rada první třídy, toho času zaměstnanec ministerstva zahraničních věcí ve vysoké funkci, nebylo tedy těžké uhádnout, za co mu Rusové peníze zaplatili. A tak se onoho devětatřicátého října 1942 uzavřela jedna ze vzrušujících kapitol dějin tajné služby.

Dnes už je možné vysvětlit to, co bylo donedávna tajemstvím. Muž v placaté čepici, který se dal chytit do pasti, se nejmenoval Koester. Byl to Heinz Koenen, syn někdejšího komunistického poslance Wilhelma Koenena. Alta, k níž ho vyslali z Moskvy, měla být Ilsa Stoebeová, kterou ale mezitím už zatklo gestapo a nasadilo do jejího bytu gestapačku Gertrudu Breiterovou. Ta si pak hrála několik týdnů na novinářku Stoebeovou, čekala, až se ozve spojka, a trnula hrůzou, jestli se ti dva už někdy předtím sešli. Měla štěstí. Koenen neznal Stoebeovou a nebyl dost pozorný při výměně hesel. Stálo ho to život. A nejen jeho.

Případ vyzvědačky, která pracovala za druhé světové války pod krycím jménem Alta, začíná už ve třicátých letech. V té době se někteří prozíraví politici i vojenští stratégové zamýšlejí nad Hitlerovými proklamacemi, tuší nebezpečí jeho demagogických projevů a začínají se starat o přísun zpráv z politického zákulisí nových německých pánů. Mnozí Němci nenávidí velkohubého frajtra v hnědé košili a jsou ochotni udělat všechno, aby ho pomohli svrhnout z trůnu. Protože jedním z prvních Hitlerových činů po požáru Říšského sněmu byl ostrý zátaž na komunisty, stojí pochopitelně všichni proti němu. Začíná se formovat neviditelná fronta.

Příběh, který skončil v roce 1942 v Berlíně, začal ve Varšavě. Ale ještě dříve si Ilsa Stoebeová zahrála nezáviděníhodnou roli v předehře k dramatu. V Berlíně měla své sídlo světoznámá tisková agentura a mezinárodní inzertní kancelář Rudolfa Mooseho. Novinářka Stoebeová byla zaměstnána v propagačním oddělení firmy, byla spokojena s prací, šéfové byli spokojeni s ní. Pak přišel Hitler a jeho tažení proti židům. Lachmann-Moose byl žid. Navíc vydával Berliner Tageblatt. To byl světový list německy mluvících židů. Když dostali na ředitelství vydavatelství zastavovací výměr, kterým se zakazovala firmě činnost, mysleli, že se zřítíla nebesa.

Erik Jan Hanussen byl šejdíř, hochštapler a Hitlerův jasnovidec. Původem Vídeňák, příslušný do Prostějova a československý státní občan, procestoval varietní svět, stal se předmětem sporů univerzitních profesorů i měšťáckých paniček v cukrárnách. Všichni se chtěli dovědět, má-li doopravdy nadpřirozené věštecké schopnosti nebo ne. Když se dostal v Litoměřicích před soud, stal se proces s čarodějem senzací tehdejší Evropy. A páni soudci se dali také okouzlit varietními výkony šarlatána. Osvobodili ho, a tím mu dali do ruky legitimaci, že je úředně zkoušeným jasnovidcem.

Hanussen odešel ze soudní síně jako vítěz a rozhodl se pro další kariéru v Berlíně. Šikovným klíčkováním se dostal do nejvyšší nacistické společnosti, financoval některé hnědé velmože, kteří měli vždycky hluboko do kapsy, a čachroval, s čím se dalo. Vědělo se o něm, že má dlouhé prsty. A pak mu jednoho dne ředitel firmy Rudolf Moose

Vetter navrhl výnosný obchod. Pan Hanussen se přimluví, aby nechali firmu dál pracovat, pan Vetter se za to Hanussenovi bohatě odmění, pan Jasnovidce nebude litovat.

Hanussen dohodil židovské firmě úplatného komisaře v uniformě SA a zdálo se, že Mooseho inzertní agenturu opravdu zachránil. Pak ale padl i Hitlerův velký mág i jeho kumpáni v hnědých uniformách a z židů se zachránili jen ti, kteří se dokázali dostat včas přes hranice. Firma Moose dostala nacistické vedení a jiné posláním. Ilsa Stoebeová nechtěla sloužit novým pánům, proto odešla.

V závěrečném protokolu gestapa, který se mi dostal do ruky (Nr. 330/42 g. Rs. 22. 12. 1942), o případu Rudý orchestr, a tedy i o případu Ilsy Stoebeové, se vyskytuje tvrzení, že Ilsa Stoebeová pracovala dva roky jako soukromá sekretářka váženého demokratického publicisty Theodora Wolfa, od roku 1936 pak působila jako zahraniční dopisovatelka několika německých a švýcarských listů ve Varšavě.

Také Rudolf Herrnstadt byl v těch letech ve Varšavě a legační rada Rudolf von Scheliha rovněž. Ilsa se znala s Herrnstadtem už z redakce Berliner Tagblattu. On tam pracoval jako redaktor, ona jako sekretářka šéfredaktora. Když odešli z vydavatelství, odstěhoval se Herrnstadt na čas do Prahy, později se stal ve Varšavě dopisovatelem pražského německého listu Prager Presse. Ilsa pracovala pro švýcarské redakce a angažovala se i politicky. Byla kulturní referentkou varšavské pobočky Hitlerovy nacistické strany.

Světák Rudolf von Scheliha, potomek starého slezského šlechtického rodu, pracoval v té době na německém velvyslanectví ve Varšavě jako legační rada první třídy a kupodivu se netajil svým provokačním politickým názorem: kde mohl, roztrušoval, že nesouhlasí s Hitlerovou politikou.

Sovětské autoři (mimořádně uvádějí Herrnstadta jako Wolfganga) tvrdí, že se seznámil s von Schelihu prostřednictvím německého velvyslance ve Varšavě, hraběte Helmutha von Moltkeho. Ti dva se prý sešli a údajně se na první pohled spřátelili. Od toho dne prý neměl jeden před druhým žádné tajemství, často se scházeli, aby si popovídali o politických událostech, o diplomatických i strategických záměrech obou stran a vůbec o vývoji polsko-německých vztahů.

Jiná verze vysvětluje jejich sblížení poněkud méně romanticky. Von Scheliha patřil k oněm šlechticům, kteří si sice velice zakládali na svém aristokratickém vystupování, nebyli však schopni ze svého mizerného platu státního úředníka vést náležitě společenský život. Tak byli dříve či později nuceni vyrážet klín klínem a jednoho dne se ocitli až po krk v dluzech. Podle tohoto názoru kývl Scheliha na návrh na spolupráci, když se mu nabízely peníze, které tak nutně potřeboval. Není však vyloučeno, že později skutečně pracoval z přesvědčení, z nenávisti k nacistům, pro jeho především finanční zájem však svědčí ještě další argumenty.

Podle šetření gestapa, které se později vydalo po této stopě, dostával Rudolf von Scheliha honoráře za špionážní činnost v šecích New Yorker Chase National Bank, a sice na konto, které si otevřel při některé ze svých služebních cest u bankovního domu Julius Bár a spol. v Curychu. Právě do této banky prý došlo pro něho celkem přes padesát tisíc marek. To je dost pádný důvod proč věřit, že nepracoval pouze z nadšení pro věc.

Druhý důvod je stejně přesvědčivý. O von Schelihu bylo známo, že je zapřisáhlým nepřítelem komunismu. Je to logické už pro jeho aristokratický původ, prostředí, v němž vyrůstal, pro povolání, které si vybral. Jenže ono se také říkalo, že spílal, kde mohl, Hitlerovi a jeho posluhovačům. Myslel to doopravdy, nebo to byla jen taktická kamufláž?

Když už bylo docela jasné, kdo bude pánem v Německu příštích let, rozhodli se někteří váhaví diplomaté z varšavského velvyslanectví vstoupit do nacionálně socialistické strany. Sotva to udělali, získali zřejmě ono neblaze známé nacistické sebevědomí, začali kritizovat nestraníky a šikanovat je.

Rudolf von Scheliha byl také na programu. Ale on jim připravil nečekané překvapení. Vytáhl ze zásuvky svého psacího stolu legitimaci Hitlerovy strany. Podívali se do ní a postavili se do pozoru. Rudolf von Scheliha byl parteigenosse o několik měsíců déle než oni, byl dokonce důstojníkem SA s vysokou šarží. Myslel to doopravdy, nebo to byl také jen převlek do hry?

Ani další odhalení nevneslo do případu světlo, spíš naopak. Herrnstadt totiž získal von Schelihu ke spolupráci oklikou. Ti dva se scházeli, snad se i spřátelili, ale dopisovatel Prager Tagblattu si přesto netroufal říci nacistickému diplomatu celou pravdu. Snad právě proto, že předpokládal, že by ho sotva docela přetáhl na svou stranu. Tak použil triku, starého jako samo špionážní řemeslo. Neřekl mu, že potřebuje informace pro sovětskou zpravodajskou službu, ale vymyslel si tajuplného pana Wilsona (v případě Sosnowského milenek byl rovněž neexistující mister Graves), přisoudil mu šlechtetný úmysl zachránit Evropu před hrozbou války a naznačil, že se ten pán velice zajímá o jisté informace. Setkal se s ním v cizině. Na Západě. Jednou večer spolu seděli a bavili se o politice. Pan Wilson se divil, jak přesně je Herrnstadt informován. A Herrnstadt prý mu prozradil, že všechno, co ví, se dověděl od přítele, velmi schopného a výborně informovaného německého diplomata.

Rudolf von Scheliha se prý při tomto předem připraveném rozhovoru dověděl, že by byl pan Wilson velice rád, kdyby se v budoucnu také směl počítat mezi přátele pana legačního rady a mohl aspoň čas od času od něho dostat nějakou zajímavou zprávu. Rudolf von Scheliha byl diplomat, jistě neřekl své ano napoprvé, ale když později slyšel, že pojede Herrnstadt v polovině srpna do Curychu, kde se má setkat s Wilsonem, prohlásil, že opatří žádaný materiál. A hned se také informoval, kolik za to dostane. Schelihovo ujištění, že to dělá hlavně pro vítězství nad Hitlerem, mohlo být docela dobře jen zdvořilostní frází, aby aristokrat vypadal jako aristokrat, a ne jako kramář.

Nepodařilo se zjistit, jaké zprávy předával von Scheliha Herrnstadtovi, jistě je, že to už tenkrát zprostředkovala Ilsa Stoebeová a že to byly cenné informace. Hitlerovo velvyslanectví ve Varšavě, to musel být, před plánovaným přepadením Polska, přímo zlatý důl pro tajné agenty. Poslední publikace, popisující případ Ilsy Stoebeové, uvádí mimo jiné, že Ilsa Stoebeová-Alta informovala sovětské vedení „o plánu fašistů na nedodržení zásad smlouvy o neútočení, uzavřené se Sovětským svazem, i o plánu zákeřného přepadení Sovětského svazu".

Když dal Hitler rozkaz k útoku na Polsko, odjel Herrnstadt do Moskvy a Rudolf von Scheliha do Berlína.

Dopisovatelka švýcarských listů Ilsa Stoebeová se také stěhovala domů. Měla udržovat styky s von Schelihou, byla jeho stálou spojku a měla se i v budoucnu starat o předávání jeho zpráv. Jenomže se to všechno zkomplikovalo.

Rudolf von Scheliha přišel o místo, a navíc se dostal do nemilosti. Kdosi z jeho nepřátel referoval Ribbentropovi, že pan legační rada sympatizoval s Poláky, že má podivné politické názory, že se někdy choval podezřele. Rudolf von Scheliha se bránil, ale zatím to byla jen pasivní obrana. Musel se pustit do dlouhého a vyčerpávajícího zápasu, ale vyhrál ho. Jmenovali ho referentem na ministerstvu zahraničních věcí. A to byla šance pro Ilsu Stoebeovou.

Ti dva už pracovali jako zkušení agenti. Ilsa pod krycím jménem Alta, von Scheliha jako Árijec. Zdá se, že spojení zpočátku bezvadně fungovalo, nikdo neměl podezření, von Scheliha si naopak zase upevnil pošramocenou pověst. Pak si troufl na riskantní manévry: zařídil, že se Ilsa Stoebeová dostala přímo do oddělení informační služby ministerstva zahraničních věcí. Tam měla tajné dokumenty přímo na dosah ruky.

Technika práce skupiny nebyla sice složitá, ale nebyla ani bezpečná. Ilsa Stoebeová zorganizovala skupinu odpůrců nacismu, ti nastavovali uši, vyzvídali, kde se dalo, někdy se dokonce vydávali za spolupracovníky gestapa, a získávali tak informace. Nosili je pak do obchodu manželů Ripitschových, kde byla mrtvá schránka skupiny. Občas tam někdo přinesl třeba knížku pro novinářku Stoebeovou, která právě nebyla doma. Slečna Stoebeová pak přišla nakoupit a s cukrem a máslem si odnesla i zprávy.

Nejcennějším pramenem informací ale zůstával Rudolf von Scheliha. Zcela se vžil do role, pořádal večírky, stýkal se s nacistickými prominenty a dovídal se od nich o zákulisních záměrech Hitlerových generálů. Hovořilo se o vstupu Itálie do války po boku Německa, připravovala se tažení proti západním státům.

Sovětské publicisté tvrdí, že se Ilsa Stoebeová snažila přemluvit Rudolfa von Scheliha, aby obstaral tabulky Ribbentropova kódu, který používalo ministerstvo zahraničních věcí ve styku se zastupitelskými úřady. Není známo, zda se o to pokusil.

Ale zprávy skupiny Alta byly i tak dost cenné. Stoebeová, která zpracovávala podle von Schelihových poznámek informace k vysílání, referovala už začátkem roku 1941 o intenzivních přípravách nacistického wehrmachtu proti Sovětskému svazu, hlásila, že mezi dobře informovanými úředníky z nejvyšších kruhů kolují názory, že k útoku dojde ještě v roce 1941. Na základě zpráv svých informátorů předpovídala Alta dokonce i plány nacistických strategií. Organizují se tři armádní skupiny. Jejich velitelé: polní maršálové Fedor von Bock, Gerd von Rundstedt a Wilhelm von Leeb. Armádní skupina Königsberg zaútočí na Leningrad, armádní skupina Varšava na Moskvu, armádní skupina Poznaň na Kyjev. Německé vagónky v Porúří již vyrobily obnovené vlaky pro sovětské širokorozchodné tratě. Útok lze očekávat někdy v květnu 1941. Na polském území shromáždili Němci sto dvacet divizí.

Nemělo by smysl vypočítávat informace, které Ilsa Stoebeová poslala do Moskvy, je třeba říci, že měly značnou cenu. Umožňovaly vrchnímu velení sovětské armády předvídat některé tahy nepřítele. Protože stejně referovali i jiní informátoři z Paříže, Curychu, Ženevy, Bruselu a dokonce i legendární doktor Sorge z Tokia, bylo jasné, že nejde ani o podvržené, ani o neseriózní zprávy.

Odborníci se shodují v názoru, že nejobtížnější fází špionážní práce je předávání zpráv. Případ Ilsy Stoebeové a ostatních skupin protinacistického odboje na území Německa je toho příkladem. Špatné radiotelegrafické i kurýrní spojení bylo nakonec jednou z hlavních příčin odhalení skupiny Alta a německé větve Rudého orchestru, dozajista největší špionážní organizace druhé světové války.

Ilsa Stoebeová nepracovala pochopitelně jako osamělý agent. Aniž znala své kolegy, patřila s Rudolfem von Schelihou a radistou Kurtem Schulzem do organizace ostatních protifašistických zpravodajských jednotek. Odbojovou skupinu Coro zorganizoval a vedl Harro Schulze-Boysen, důstojník Goeringovy luftwaffe a pracovník zpravodajského oddělení ministerstva leteckých sil v Berlíně. Tedy muž na pravém místě. Jeho manželka Libertas byla zaměstnána na Goebelsově ministerstvu propagandy, další spolupracovník Horst Heilmann na vrchním velitelství branné moci a Anna Krauseová měla úředně povolenou věstírnu. Sbírala informace jako jasnovidka při svých rozhovorech s klienty.

Druhé skupině Arwid velel vrchní vládní rada v říšském ministerstvu hospodářství Dr. Arwid Harnack. Jeho manželka přednášela na berlínské univerzitě, jejich blízký spolupracovník Adam Kuckholf byl spisovatel, scenárista a režisér barrandovského Prag-Filmu. Ale byli zde ještě mnozí další. Všichni dodávali cenné zprávy. Už z jejich služebního postavení v hierarchii Hitlerovy říše je zřejmé, že k nim měli přístup.

Nikdo z nich však nebyl vyškoleným zpravodajským specialistou. Nadšení odbojoví amatéři se tedy dopouštěli chyb. Rádiové spojení často vysadilo. Doprava zpráv kurýrní poštou byla zdlouhavá. Ještě před obsazením Československa a před vpádem nacistického wehrmachtu na polské území začala sovětská zpravodajská služba organizovat v západní Evropě střediska tajné služby, připravovala špionážní jednotky, které by mohly za války pracovat v týlu nepřítele.

Polák Leopold Trepper založil nejdříve v Bruselu a později také v Paříži zpravodajskou rezidenturu a stal se šéfem největší špionážní organizace druhé světové války. Pracoval pod krycím jménem Jean Gilbert a proslavil se jako Le grand chef — velký šéf. Bezesporně patří k největším zpravodajským fenoménům všech dob.

Někdy v březnu 1939 se nastěhoval do vily v bruselské Rue des Attrebat, později za ním přijeli jeho přátelé. Monsieur Gilbert odtud organizoval svoji zpravodajskou síť. Převzal již existující skupiny v Holandsku a ve Francii, byl ve spojení se švýcarskými agenty. Volný pohyb po vojenských prostorech nacistického wehrmachtu a některá další privilegia mu umožnila získat jeho firma, kterou založil jako krytí pro skupinu. Jmenovala se Simex, skutečně obchodovala a ochotně kolaborovala s Němci. Jean Gilbert dodával materiál pro nacistickou otrokářskou Organization Todt, měl tedy přístup do oblastí, kde se stavěla opevnění, ale byl rovněž ve stálém styku s vysokými nacistickými pohlaváry a při debatách s nimi se hodně dověděl.

Rozsáhlý systém vysílacích stanic předával zprávy centrále. Nacistická odposlouchávací služba prožívala perné dny. Ze všech konců Evropy se ozývaly signály, stanice měnily vlnové délky, vysílaly podle nerozluštitelného systému a

programového klíče. Abwehr admirála Canarise i gestapo spojily své síly, odposlouchávací služba dostala nové zaměřovači goniometrické vozy a nacisté se vydali na lov vysílaček.

Přístroje je přivedly až do předměstských čtvrtí Bruselu, technici nakonec zaměřili blok domů, stojících v zahradách. Je známo několik verzí o taktice, kterou Němci zvolili, aby přistihli tajné agenty při práci. Podle jedné z nich zaměřili nenápadně vysílačku s přesností na dva objekty. Teď ale museli odposlouchávat z bezprostřední blízkosti. Věděli, že bývá zvykem rozestavit při tajném vysílání během relace strážce, které by případně radistu varovaly. Museli se tedy dostat k podezřelému vile nenápadně. Pomohla jim k tomu pumpa na ulici.

Přesně ve chvíli, kdy měla tajná stanice podle časového plánu začít pracovat, zastavil řidič s vozem vyzbrojeným zaměřovacími přístroji u oné pumpy, zvedl kapotu, odněkud vytáhl konev, začal pumpovat a dolévat vodu do chladiče. Dva muži ve voze zatím zaměřovali vysílačku, která právě zahájila relaci. Tak se abwehru podařilo určit dům a patro, odkud tajný agent vysílá.

Podle druhé verze zjistili Němci místo, odkud se vysílá, prostým, ale důmyslným způsobem. Měli podezření, že se nachází na předměstí Etterbeek. Znali vysílací časy. Dosadili tedy do rozvodny elektrického proudu svého člověka, ten v době vysílání vypínal elektrický proud v jednotlivých ulicích podle předem určeného pořadí. Současně odposlouchávala jiná skupina relaci vysílačky. Ve chvíli, kdy stanice přerušila na pár vteřin signál, mohli určit ulici, v níž se nachází. Později pak už manipulovali s ražónovými pojistkami, až našli podezřelý objekt. Třináctého prosince německé komando zasáhlo.

Obklíčili vilu a vtrhli dovnitř. Zatkli dva pracovníky skupiny Rudý orchestr a jejich pomocníci. Ale nepodařilo se jim získat tajný kód. Zatčení se neutajilo, ostatním agentům se dostalo včas varování, vysílačky znovu změnily frekvence, hned druhý den začaly pracovat podle náhradního programu a s novým šifrovacím klíčem.

Nacistická odposlouchávací služba nejdříve zapisovala, později nahrávala všechny relace, ale zatím je nedokázala rozšifrovat. Podle protokolu gestapa se podařilo Odposlouchávací skupině B v Praze zachytit 28. srpna depeši, která se měla později stát osudnou Ilse Stoebeové a Rudolfu von Schelihovi.

Když se totiž po dalších akcích gestapa a vojenské zpravodajské služby admirála Canarise podařilo zatknout některé členy odbojové skupiny Rudý orchestr, když pak přistihli přímo při vysílání radistu Johanna Wenzela a zabavili šifrovací klíč, rozluštili i onu vysílanou relaci. V depeši prý bylo také jméno a adresa Ilsy Stoebeové. Tak se dosud vykládalo její prozření a zatčení. Ale skutečnost byla zřejmě docela jiná.

Berlínská skupina Arwida Harnacka a Harro Schulze-Boysena měla potíže s vysíláním. Několikrát došlo k nepozornosti při změně vysílacích časů a frekvencí, vznikl chaos, nakonec neměla skupina vůbec žádné pravidelné spojení s Moskvou. Proto poslala centrála pokyn do Bruselu, odkud měli vyslat do Berlína odborníka, aby dal spojení do pořádku.

„Malý šéf“ Kent, známý taky jako Vincente Sierra nebo Alfonso de Barientos, byl ve skutečnosti zpravodajským důstojníkem Rudé armády. Pracoval s „Velkým šéfem“ Jeanem Gilbertem nejdříve v Bruselu, později v Paříži a nakonec vedl samostatnou skupinu v Marseille.

Měl bezpečné krytí, jako spolupracovník firmy Simax dostával od německých zákazníků propustky do obsazeného území a po jistých přípravách se také mohl podle rozkazu vypravit do Berlína. Tam dal do pořádku vysílačku, zavedl nový systém střídání relací a vysílacích časů, rozšířil síť konspiračních bytů s radiostanicemi, sešel se s vedoucími skupin Coro a Arwid a podle tvrzení gestapa i s Ilsou Stoebeovou. Kdyby to byla pravda, potvrzovalo by setkání hodnotu její práce a cenu zpráv, které posílala do centrály.

Johanna Wenzela zatkli přímo u vysílačky. Jako ostatně každý radista i on měl svou zvláštní značku, tu mohl připlést do depeše v případě nebezpečí a centrála poznala, že už nevysílá z vlastní vůle, ale že ho k tomu přinutil nepřítel. Němci ho však přepadli během relace a tak nečekaně, že už neměl čas vyslat svůj varovný znak.

Nejdříve ho zavřeli, vyslýchali, mučili a zastrašovali, pak mu navrhli spolupráci. Nic se mu nestane, zachrání si život, bude se mít dobře, ale musí dál vysílat. Jenže teď už depeše, které mu připraví abwehr.

Šlo o běžný zastírací manévř, který se každá ze stran snaží uplatnit na zmatení nepřitele. Když k tomu má příležitost. A tady byla. Wenzel naoko váhal, ale pak přece jen svolil. Přidělili mu strážce a dodávali mu depeše. Hned do první z nich propašoval svou výstražnou značku. To byl účel, proto přikývl na spolupráci. Teď už mohl klidně spát. Centrála bude vědět, že všechny jeho další depeše jsou nahané, a tedy bezcenné.

Zdánlivě bylo všechno v pořádku. Němci sice získali také kódovací klíč, podle něhož Wenzel zašifroval depeše, ale ani to mu nedělalo těžkou hlavu. Bylo přece jasné, že centrála změnila po jeho výstražném znamení šifru i systém. To se skutečně stalo, a tak bylo zdánlivě nebezpečí zažehnáno.

Němci mohli od té chvíle, sice s téměř ročním zpožděním, rozluštit některé staré depeše. Ale ani to by nebylo nic světoborného. Ty staré zprávy už stejně nebyly zajímavé. Kdyby mezi nimi náhodou nebyla právě ta jediná s rozkazem Kentovi, aby se vydal na revizi vysílaček do Berlína.

KLS de RTX 1010.1725.99 wds. qbt Kentovi od ředitele osobně.

Odjedte okamžitě na tři udané adresy do Berlína a zjistěte, proč vážně bezdrátové spojení. Kdyby se měly poruchy opakovat, převezmete předávání zpráv. Práce tří berlínských skupin má velký význam. Adresy: 1. Neuwestend Altenburger Allee 19. První patro vlevo. Coro. 2. Charlottenburg, Fredericiastasse 26 a. Druhé patro vlevo. Ritt-meister. 3. Friedenau, Kaiserstrasse 18. Čtvrté patro vlevo. Kuckhof. Heslo ve všech případech: ředitel. Podejte zprávu do 20. října. Na všech místech začít s vysílacím plánem 15. dopoledne, qbt. 50.385 ar. KLS de RTX.

Ilse Stoebeová bydlela v té době v Berlíně-Charlottenburgu, Wielandstrasse 37. Její adresa není uvedena v depeši. Gestapo to ale ve své závěrečné zprávě tvrdí. Jsou tedy jen dvě možnosti. Buď se nezachovalo celé znění telegramu, nebo se gestapáci dostali Ilse Stoebeové na stopu jiným způsobem a nechtěli to přiznat.

Každý tajný agent má svoji spojku a svého šéfa, kterému je odpovědný a jemuž referuje. Ilsu Stoebeovou vedl

kapitán Petrov, lépe řečeno muž, který se tímto jménem představoval. Ten viděl stále zřetelněji, jak vážně předávání zpráv z Berlína. Hans Coppi, radista skupiny Rudý orchestr, byl amatér, příliš se nevyznal ve vysílačkách, jeho práce se nedala označit za spolehlivou. Tak mu Petrov poslal posilu. Vyškoleného rozvědčíka, technika a prvotřídního radistu Kurta Schulzeho. Pracoval jako řidič u pošty, měl tedy bezvadné krytí. Začal se školením Coppiho, později ještě vycvičil další radisty.

Po jeho zásahu spojení nějaký čas fungovalo. Pak přestal Berlín vysílat. Kapitán Petrov se proto rozhodl ještě pro další rozsáhlou akci. Pošle do Berlína hned několik vyškolených agentů s vysílačkami. Některému z nich se musí podařit obnovit spojení.

Tak se sešli na jednom sovětském letišti za frontou čtyři muži a jedna žena, nasedli do transportního letadla a seskočili uprostřed noci kdesi nad východním Pruskem. Albert Hossler byl zámečník, bývalý španělský bojovník a vycvičený radista. Novinář Robert Barth i Erwin Pandorf také dovedli zacházet s vysílačkami a někdejší čalouník Borner byl absolventem radistické školy.

Ti muži měli na sobě německé uniformy, dostali bezvadné papíry, nemuseli se bát, že by je někdo odhalil. Jediná žena z tohoto týmu seskočila u Insterburgu. Jmenovala se Erna Eiflerová. Měla organizovat na území třetí říše získávání zpráv z průmyslových závodů.

Devatenáctého května seskočili, druhý den to vědělo gestapo, dvaadvacátého rozeslal norimberský policejní prezident SS-gruppenführer Martin jejich přibližné osobní popisy všem policejním stanicím.

Ilsa Stoebeová se zatím zoufale pokoušela docílit spojení. Musela být zcela bezradná, když si vymyslela tak krkolomný plán. Chtěla se přihlásit jako novinářka na frontu. Naplánovala si, že se jako válečná zpravodajka co možná nejvíce přiblíží sovětským liniím a ve vhodné chvíli přeběhne na druhou stranu. To všechno proto, aby obnovila kontakt s kapitánem Petrovem.

Také on se pokoušel z druhé strany o totéž. Poslal vzkaz po jistém pracovníkovi německého velvyslanectví, který se stěhoval do Berlína. Ten si však popletl instrukce, nikdy se proto s Ilsou Stoebeovou nesešel.

I když se po Berlíně povídalo, že gestapo zatýká desítky vlastenců - odbojářů, Ilsa netušila, co ji čeká. Zatkli ji v sobotu dvanáctého září ve tři odpoledne. Gestapáci vtrhli do jejího bytu, zeptali se jí na jméno, pak ji posadili do vozu, který čekal dole, a odvezli ji do policejní věznice na Alexandrově náměstí. Tam prožila nejhrůznější hodiny svého života. Gestapácký výslech se vším, co k tomu pojmu patří. Ale ona přesto nepromluvila.

Znovu se dostáváme k otázce, jak jí přišli na stopu. Víme, že v depeši její adresa není. Pokusme se proto o rekonstrukci tehdejších událostí. Gestapákům přece mohlo být jedno, jak se dostali k jejím dveřím, proč měli něco zastírat?

Zdá se, že hlavní roli i v této epizodě hraje ona Gertruda Breiterová, která předstírala, že je Ilsa Stoebeová, a dostala do pastí parašutistu Heinze Koenena. Tehdy podala vynikající výkon. Ale měsíc předtím ji ještě nikdo neznal. Pracovala totiž jako obyčejná písařka u vrchního kriminálního tajemníka Alfreda Gopferta, psala protokoly, vařila kávu, byla vyloženě páté kolo u vozu.

Komisař gestapa Strubing, který pod vedením svého šéfa Kopkova zpracovával případ objevené skupiny, měl lehkou práci. Podle adres z rozluštěné depeše dal hlídat byty podezřelých, odposlouchávací služba zapisovala jejich telefonické rozhovory. Po několika dnech se seznam gestapa rozrostl o další desítky podezřelých. Třináctého srpna zatkli velitel štábu v ministerstvu leteckých sil plukovník Bokelberg Harro Schulze-Boysena, třetího září sebralo gestapo také jeho manželku, pátého odvezli za mříže několik dalších a dvanáctého přijeli pro Ilsu Stoebeovou.

Manželka Harro Schulze-Boysena Libertas se dostala do rukou gestapákovi Gopfertovi, u něhož pracovala písařka Breiterová. (Podle osobní karty gestapa kancelářská síla v oddělení IV A 2.) Gopfert vyslýchal, ale Breiterová neměla co zapisovat. Zatčená mlčela. Jenže gestapo mělo své vyzkoušené metody, jak přimět vězně k přiznání. Dlouhá léta se školili a pilně cvičili profesionální hrdlořezové a dokázali pak vytlouct přiznání i z nevinného. Ale Libertas se stále držela. Pak se přiznala, aniž si to uvědomila.

Výslechy se táhly den za dnem. Dlouhé hodiny prožila v jedné místnosti s gestapákem a jeho písařkou. Když jednou Gopfert musel na chvíli odskočit a ona zůstala s gestapačkou sama, začaly si ty dvě ženy povídat o docela obyčejných věcech. Libertas Schulze-Boysenové se zdálo, že dívka nesouhlasí se svým šéfem, že naopak sympatizuje s ním. Prání se zřejmě stalo otcem myšlenky, psychicky zcela vyčerpaná Libertas v zoufalství přesvědčila sama sebe, že jí tu dívku seslalo samo nebe, chtěla zachránit, co se dalo, a poprosila Breiterovou, aby varovala radistu Hanse Coppiho. Věřila, že ji gestapačka nezradí.

Gertruda Breiterová běžela hned poté do třetího poschodí, do kanceláře kriminálního rady Kopkova, a podala mu hlášení. Hanse Coppiho zatkli ještě téže noci. Úspěšná náhoda inspirovala gestapáky k jednoduché lsti. Gertruda Breiterová dostala rozkaz vetřít se do přízně vyslýchané, předstírat, že s ní sympatizuje, referovat jí, až budou zase samy, že dotyčného varovala, a vytáhnout z Libertas ještě další jména a adresy. A právě to je pravděpodobná cesta, kterou se dostalo gestapo až ke dveřím bytu Ilsy Stoebeové.

Novinářku vyslýchal komisař Habecker. Nepřetržitě celé tři dny jí kladl otázky, nedovolil jí spát, nedal jí jíst ani pít. Myslel, že ji zlomí. Celých dalších sedm týdnů se z ní snažil dostat přiznání. Marně. Ilsa Stoebeová byla jako z kamene. Když později zatkli také Rudolfa von Scheliha a ten se brzy přiznal, ukázali Stoebeové jím podepsaný protokol. Potvrdila, že se s ním stýkala, ale neprozradila nikoho jiného. Tloukli ji, mučili, konfrontovali s kdekým, vracívala se od výslechů v polovědomí, zřízená k nepoznání. Gestapákům se ale přesto nepodařilo zlomit její vůli. Ilsa Stoebeová nezradila.

Hitlerův inkvizitor číslo jedna, vrchní soudní rada válečného soudu Manfred Roeder, pak připravoval proces a málo se staral o právo a spravedlnost, o zákony a předpisy. Dostal od vůdce jasný rozkaz: všichni se musí dostat katovi pod sekyru. Tak se moc nezdržoval přípravou žaloby. Začal na ní pracovat 16. listopadu, za měsíc měl osmisetstránkový

spis hotov. Obvinil zatím ze 119 zatčených jen čtyřiašedesát. Aby to soudci vůbec mohli zvládnout, rozdělil kandidáty smrti do dvanácti skupin. Tragická soudní fraška mohla začít.

Obžalovaní se nedověděli, z čeho je gestapo viní, nedostali žalobu. Nad ránem téhož dne, kdy se měli postavit před své soudce, je gestapáci budili v celách a jednou větou jim oznámili, co je čeká. Někteří byli tak zmlácení, že sotva vnímali, o čem jde. Hitlerovská justice si nedělala starosti s regulérností procesu. Čtyřiašedesáti obžalovaným přidělili dohromady čtyři obhájce. Ti si ani nestačili přečíst obvinění.

První soudili Ilsu Stoebeovou. Přivedli ji z vězení a postavili před Manfreda Roedera čtrnáctého prosince 1942 v devět patnáct. Tribunál zasedal v Berlíně-Charlottenburgu ve Witzlebenstrasse. Za dvě hodiny po zahájení vyslovil soudce první dva rozsudky. Legační rada ministerstva zahraničních věcí Rudolf von Scheliha a novinářka Ilsa Stoebeová se odsuzují k trestu smrti. V noci na Štědrý den, právě ve chvíli, kdy celý svět světil svátek lidí dobré vůle, popravili gestapáci Ilsu Stoebeovou sekerou. A teprve za dvacet let poté se podařilo objasnit její tragickou historii.

STRIPTÝZ PRO HLÍDAČE

Přišli jako obvykle po setmění přes most od Connecticut Avenue. Chvilku hleděli na mohutný tok Potomacu. Vedli se pod paží parkem na nábřeží. Krátce po deváté stáli před bílou budovou velvyslanectví. Dvacet kroků po chodníku mezi trávníky, tucet bílých schodů vede na terasu, muž zalovil v kapse a v ruce mu zazvonily klíče. Otevřel si hlavní vchod do neosvětlené, zcela opuštěné budovy. Zmizel uvnitř.

„Dneska tady není!“ řekla žena, když se rozhlédla prostornou halou koloniální stavby.

„Může přijít každou chvíli, Amy,“ odpověděl muž.

„Co když mu není po včerejšku dobře?“

„Viděl jsem ho navečer, vypadal normálně. Ten nemá o ničem ani ponětí.“

Žena odešla potmělou místností do vzdáleného kouta a rozsvítila jednu ze stojících lamp. Vykládány nábytek, na zdech portréty, souprava kožených klubovek, červený koberec a široká pohovka, přehozená goblénem. Blondýnka se rozhlédla. Všechno jako jindy.

Položila na stůl kabelku, otevřela ji a vytáhla z ní klíč. Zmizela s ním v zadní chodbě. Když se po malé chvíli vrátila, kývla hlavou, usmála se a řekla:

„Jde to docela dobře. Teď ještě ten hlídač.“

Jako by si náhle uvědomila, proč přišli a že jim nezbývá moc času, shodila střevisky a začala si rozepínat šaty. Bezvadně oblečený muž v nejlepších letech se ale choval nepochopitelně. Usedl do klubovky a zapálil si cigaretu. Byl neklidný. A brzy přestal kouřit. Zapomněl, že mu v prstech hoří cigareta.

Jeho milénka si spěšně přetáhla šaty přes hlavu, objevila se v nadýchaném kombiné, ještě se ohlédla ke dveřím, svinula punčochy a pohodila je na koberec vedle hromádky šatů. Pak se přece jen na chvíli obrátila k partnerovi zády. Předstíral, že pozoruje popel své cigarety. Když vzhlédl, stála Amy uprostřed přijímací haly francouzského velvyslanectví jen ve střeviskách a tvářila se, jako by za amatérský striptýz čekala potlesk.

Noční hlídač nebyl po včerejším šampaňském ve své kůži. Páni jsou na takové dobroty zvyklí, ale jeho hlava a žaludek ne. Nemel se dát lákat na druhou láhev. Ale pan tiskový atašé a ta jeho krásná lady slavili výročí. Nemohl přece odmítnout, když je také tak trochu členem jejich spikleneckého spolku. A tak jim připíjel na zdraví, až z toho usnul. Ve službě! Jenže pan Charles Brousse je diskrétní džentlmen, ví, co se mezi chlapy sluší, neřekne nikomu ani slovo.

Je to už dobrých čtrnáct dní, co za ním přišel a svěřil se mu s tajemstvím. Má milénku, krásnou mladou ženu, plavé vlasy, zelené oči, postava jako bohyně, ale nemá s ní kam chodit. Musí být opatrný kvůli své ženě, jako diplomat se nemůže ukazovat po hotelích, a navštěvovat ji v jejím bytě, to by bylo příliš riskantní. Ani ona není totiž svobodná a Washington se hemží špicly. Ale v budově velvyslanectví nebývá už po šesté hodině ani živá duše. Kdyby měl hlídač pochopení, však to jistě sám dobře zná, láska je láska, tak by se mohl stát anděličkem strážným u brány ráje. V hale stojí zcela nevyužitá pohovka.

Pan tiskový je džentlmen, to se pozná na spropitném, a nikdo se nic nedozví, protože hlídač bude mlčet, a záletný pan Brousse pochopitelně také. A tak sem ti dva chodí večer co večer. Vklouznou dovnitř po setmění tiše jako myšky, ke druhé hodině ranní se vytratí, že si hlídač ani někdy nevšimne kdy. A pokaždé když se s nimi náhodou setká, tak s ním přátelsky hovoří. Nejsou nafoukaní, jednají s ním jako s mecenášem, kterému vděčí za štěstí. Ale včera moc pil a teď ho bolí hlava.

Sebere se, a aby se neřeklo, vydá se na obhlídku. Nejdřív prošťourá zahradu, pak projde, jako každý den, zvenčí kolem budovy, nakonec vstoupí zadním vchodem dovnitř. Skleněnými dveřmi vidí, že se v hale svítí. Zastaví se. Naslouchá. Naprosté ticho, jen staré pendlovky chrastivě tikají. Přišli, nebo nepřišli? Že by je byl propásl? Nebo dneska vyspávají? Ale co to světlo?

Přišourá se ke dveřím, nenapadne ho zaklepat, když neslyší ani hovor, ani smích, zmáčkne kliku, pootevře a nakoukne.

„Proboha, odpusťte,“ vykřikne a přirazí dveře, až sklo zařinčí. Vyběhne do zahrady.

Pan tiskový atašé měl sako přes židli a na košili vyhrnuté rukávy, vedle něj stála madam zády ke dveřím. Hlídač si při prvním pohledu ničeho nevšiml, ale jak vrzly dveře, ona se otočila. Měla na sobě jen Šňůru perel.

Noční hlídač zaleze do svého kutlochu na vrátnici, naleje si z termosky kávu a trochu se stydí za neopatrnost a trochu závidí panu tiskovému přidělení takové štěstí. A přitom si opakuje, že to byl nejkrásnější pohled jeho života. Ani ve snu by ho nenapadlo podezřívát milence.

Amy Páčkova ještě chvíli čeká. Potom se shýbne k hromádce šatů a vklouzne do hedvábných kalhotek. Zhasne stojací lampu. Obuje si střevíčky. Jde k zadnímu oknu. Otevře je a s rukama zkříženými přes prsa hledí do tmy. Jen jilmý propouštějí sítem listů rozkouskované světlo ze vzdálené ulice.

Za pár minut se objeví za okenní římsou silueta. Amy Páčkova kývne. Muž se přehoupne dovnitř. Krátce pohlédne na svlečenou ženu, ale chová se, jako by nešlo o nic neobvyklého. Usměje se na tiskového ataše. Ten stále ještě sedí na pohovce v košili s vyhrnutými rukávy a nervózně kouří.

„Připraveno?“ ptá se muž šeptem.

„Všechno v pořádku. Dnes by to mělo vyjít.“

„A milostivá...?“ zeptá se nakonec přece a myslí na nespolečenský úbor Amy Páčkové.

„Kdyby se vrátil noční hlídač.“

„To je ovšem fantastický nápad!“

Neoblečená blondýna sáhne znovu do kabelky, vytáhne klíč a zmizí s neznámým mužem ve dveřích zadní chodby. Je slyšet tlumené cvaknutí zámku, otvírání dveří a víc nic.

Je to malá místnost. Stůl, dvě židle, na stěně elektrické hodiny, v koutě pancéřová skříň. Muž tiše našlapuje, zastaví se před trezorem. Blikne světlo kapesní svítilny. Je moc oslnivé. Na okně je sice mříž, ale žádné žaluzie. Amy Páčkova si však ví rady. Znovu svléká hedvábné kalhotky a omotává je kolem baterky. Teď svítí svému společníkovi na trezor.

Muž sedí na bobku, opatrně otáčí číselníky, naslouchá cvakání mechanismu, občas nahlédne do papírku, který drží v ruce. Za ním stojí blondýna jen tak, jak ji bůh stvořil a svítí mu na dílo. Všechno jde podle plánu. Ciferníky zámku se konečně zastaví, pancéřová vrata se otvírají.

Světlo, tlumené hedvábím, ohmatává obsah nedobytné pokladny. Muž prohlíží kořist. Váhá. Amy Páčkova dobře ví, po čem sáhnout. Beze slova ukáže na dva objemné pořadače. Muž je vezme do ruky, nejdřív otevře jeden, pak druhý. Zalistuje v nich. Kývne na souhlas.

Podá je Amy Páčkové. Poklekne a znovu otáčí číselníky. Dveře trezoru zapadají s tichým zaduněním. Baterka zhasne. Než žena opět vklouzne do svých kalhotek, setře jimi pečlivě všechny otisky prstů. Oba se dají na odchod. Klíč se otáčí v zámku dveří. Do haly francouzského vichystického velvyslanectví ve Washingtonu vchází sebevědomým krokem žena, pyšná na svou obnaženou krásu i na chytře provedenou akci. Muž jde k oknu, nejdříve se vykloní, rozhlédne se tmou, pak vezme oba pořadače pod paží a vyskočí do noci.

„Ale pospěšte si s tím!“ šeptne za ním ještě blondýna a pomalu kráčí k pohovce, sáhne po cigaretě, zapaluje si, zvrátí se naznak a zhluboka si oddychne. Tiskový atašé Charles Brousse sedí vedle ní bez slova, kouří rychlými tahy. Trochu se mu chvěje ruka. Ale v přítomnosti to není vidět.

Několik příštích hodin se scéna podobala živému obrazu. Ti dva seděli nehybně a hleděli do tmy. Jen Charles Brousse vstal a přinesl láhev martellu. Amy Páčkova si sedla na pohovku a skrčila kolena pod bradu. Mezi jednou a druhou, ve chvíli, když měla pocit, že je noční hlídač zase na obchůzce, spustila najednou celou kaskádu zvonivého smíchu. Jako by ji pan atašé neodolatelně škádlil. Ten však jen seděl a čekal, až bude konec té vleklé scény.

Mezi třetí a čtvrtou stála už zimomřivá Amy u okna. Nekonečně dlouho musela čekat, než venku krátce bliklo světlo. Otevřela okno. Její partner se opět přehoupal přes okenní římsu. Beze slova od ní vzal klíč, když ho chtěla doprovodit jako poprvé, naznačil jí gestem, že bude lépe, když zůstane na pohovce vedle pana tiskového přidělnce. Pak vytáhl z brašny pořadače a zmizel s nimi v zadní místnosti.

Opět pozorná hra s číselníky složitých zámků, cvaknutí, muž otvírá, ukládá vypůjčené dokumenty na původní místo, zamkne, pečlivě otírá všechna místa, kterých se dotkl, projde zpět do haly a vyskočí z okna. Amy Páčkova je za ním zavře.

Celou noc čekali bez hnutí, dlouhé hodiny seděl tiskový přidělnec na pohovce vedle své milenky a hleděl do nicoty. Teď oba ožili. Amy Páčkova skočí k hromádce šatů, jako by se nemohla dočkat. Však už začínala drkotat zuby. Spěšně se obléká. Ještě punčochy, šaty přes hlavu, kabelku do ruky. Charles Brousse si už taky uvázal kravatu a oblékl sako.

Obejmou se v pase a spěšně odcházejí. Když pan atašé zamyká dveře vedoucí na terasu, podívá se noční hlídač na hodiny. Pak ty dva sleduje okénkem, jak odcházejí, a myslí si o Francouzích své. Noc co noc, takhle až do rána!

Amy Páčkova nebydlí daleko. Pěšky je do hotelu sotva dvacet minut. Spěchají bez jediného slova. Pomalu začíná svítat. Vklouznou do opuštěné haly, ale každý zamíří k jinému výťahu. Charles Brousse bydlí totiž také ve Wardman-Park-Hotelu, ale v jiném patře a ve vzdáleném křídle, žije zde s rodinou, s manželkou. Proto musí být milenci opatrní.

Amy Páčkova vejde do svého pokoje, pečlivě za sebou zamkne, a tak jak je, se natáhne na postel. Chvíli hledí do stropu, pak zavře oči. Je k smrti unavena.

Přesto však nemůže usnout. Teprve teď probírá všechny nebezpečné situace, kterými vykličkovali během probdělé noci. Protože akce, kterou Amy právě úspěšně zakončila, je jednou z nejsmělejších, do jaké se kdy vyzvědačka pustila. O svůdné dámě z velkého světa, Amy Elisabeth Packové-Thorpové, se později vyjádřili odborníci, že byla vyzvědačkou, které se odvážnými činy podařilo změnit průběh druhé světové války.

Americká tajná služba nestála před japonským útokem na Pearl Harbor za moc. Zatímco se o chytrých zákrocích britské Secret Intelligence Service vyprávěly legendy, připomínala Office of Strategie Service (OSS) pod vedením „Divokého Billa“ Donovana spíš „klub vědců a seladonů z horních deseti tisíc“, jak tvrdí znalec Sanche de Gramont.

Britové už bojovali s Hitlerovým Německem, Američané se zatím domnívali, že nemají dost důvodů, proč se vzdát výhodné neutrality. Ale o jedno účinné opatření se přece jen postarali. Začali úzce spolupracovat se zkušenými odborníky z britské tajné služby.

Organizátorem akce a režisérem protišpionážních tažení na území Spojených států, ale i na celé západní polokouli, se

stal vynikající strateg sir William Stephenson. (Později dostal přezdívku Tichý Kanad'an.) Jmenovali ho šéfem British Security Coordination se sídlem v New Yorku. Spolupracoval s americkou FBI, vedenou J. Edgarem Hooverem, i s generálem Williamem S. Donovana, šéfem Office of Strategie Services.

Američané později přiznali, že se od britské tajné služby naučili všechno, co dnes vůbec o zpravodajství vědí. A britská tajná služba, lépe řečeno její složka se sídlem v New Yorku, zahrála významnou roli při odhalení tajných jednání princezny Hohenlohe, ale stála také v pozadí nezapomenutelných akcí manželky britského diplomata Amy Elisabeth Packové-Thorpeové, rozverně mladé dámy, která by si nejvíc ze všech vyzvědaček zasloužila legendární a možná i galantní přídomek, kterými kdysi novináři zahrnuli tanečnici Matu Hari.

Amy Páčkova pracovala pro britskou tajnou službu už předtím, než přijela v roce 1940 do New Yorku. Ubytovala se v hotelu Lexington v pokoji číslo 2215. Spojka se dostavila přesně. Muž se představil jako John Howard, což bylo dozajista krycí jméno. Bezpochyby byl však spolupracovníkem šéfa koordinační skupiny britské tajné služby Williama Stephensona.

Snad proto, že šlo o první kroky vyzvědačky na americké půdě, snad také proto, že se chystali pověřit Amy Páčkovou složitými úkoly, připomínal první rozhovor příštích partnerů spíš výslech než uvítací řeč.

„Vaše dívčí jméno, milostivá?“

„Amy Elisabeth Thorpeová.“

„Narozena?“

„Dvaadvacátého listopadu 1910 v Minneapolisu, Minnesota. V porodnici Severozápadní nemocnice.“

„Váš pan otec?“

„George Cyrus Thorpe, major námořnictva, matka Cora Wells-Thorpeová, devětadvacet let, když si ho brala. Její rodina se kdysi přistěhovala do Evropy. Dědeček z matčiny strany H. H. Wells, senátor za Morris, Minnesota.“

„Vaše matka je velice vzdělaná dáma.“

„Absolvovala Michiganskou univerzitu, pak studovala na Kolumbijské, na pařížské Sorbonně a v Mnichově.“

„Nyní?“

„Bydlí ve Washingtonu na Wyoming Avenue.“

„Otec hodně cestoval.“

„Všichni jsme pořád cestovali. Otec ve vládním posláni. Nebo ve vojenském. Zemřel jako plukovník. Na rakovinu. V šestatřicátém.“

„Lituji, madam. To znamená, že jste byla hodně ve světě.“

„Když mi bylo pět, bydleli jsme na Kubě. Ráj na zemi, nejhezčí vzpomínky. Pak jsme se stěhovali na tichomořskou základnu do Pearl Harboru. Otce tam jmenovali velitelem. Ale nejhezčí chvíle jsem prožila v Evropě. Ve švýcarském penzionátu ve stráni nad ženevským jezerem Lac Léman se jmenuje. Ale netrvalo to dlouho. Už za rok jsme se musely vrátit s matkou do Washingtonu. Tam jsem se seznámila s Arthurem Packém.“

„Váš pozdější manžel byl tehdy...“

„Druhým sekretářem obchodního oddělení britského velvyslanectví ve Washingtonu. Byl o devatenáct let starší než já. Svatba byla v dubnu 1930. Pak jsme odjeli do Anglie. Tam jsem zjistila, že jsem v jiném stavu. Měla jsem hroznou radost, že budu mít dítě, ale Arthur vypočítal, že je to moc brzo. Známí by prý okamžitě věděli, že... Byl to zřejmě počátek našeho vzájemného odizení. Porodila jsem tajně na jedné londýnské klinice sotva pět měsíců po svatbě. Syna jsem se musela vzdát. Arthur ho dal vychovat do rodiny jakéhosi venkovského lékaře. Pak přeložili manžela do Chile. Tam se mi narodila Denisa. Ale brzy poté jsem už zase musela balit kufry. Stěhovali jsme se na madridskou ambasádu.“

John Howard měl pro Amy Páčkovou jediný příkaz: měla odjet do Washingtonu, najít si patřičný byt, zařídit se v něm, vyhledat staré známé a znovu vplout do společnosti. A čekat na další pokyny.

Její matka bydlela ve Wyoming Avenue, ona se nastěhovala do klidného předměstí Georgetownu. Tam ji jednou večer navštívil nenápadný John Howard a svěřil jí onen velký úkol.

Hitler zaútočil na Francii a generálové mu odevzdali klíče od opevnění. V polovině Června se vzdala Paříž. Nový francouzský ministerský předseda maršál Pétain nabídl jednadvacátého června 1940 Hitlerovi kapitulaci. Nacisté vychutnali vítězství do posledního doušku, přinutili Francouze podepsat příměří v téměř železničním voze v Compiègne, v němž se odehrála v roce 1918 poslední scéna první světové války.

Francie se rozdělila. Severní část ovládl německý wehrmacht. Jižní spravovali Francouzi sami. Vláda se přestěhovala do lázní Vichy. A protože Němci prozatím dovolili Francouzům vystupovat i na mezinárodním fóru jako zpoloviny suverénnímu státu, převzala vláda ve Vichy také zahraniční zastupitelské úřady. A jmenovala do funkcí své diplomaty.

Generál de Gaulle začal organizovat ve Velké Británii hnutí odporu proti okupantům a netajil se tím, že považuje vládce z Vichy za kolaboranty. Britské veřejné mínění bylo téhož názoru. Ale američtí generálové ještě netušili, jaké překvapení je čeká v Pearl Harboru, i když věděli o japonských vojenských přípravách. Americká vláda se držela politické neutrality. Protože Washington nebyl ve válečném stavu s Německem ani s jeho přísluhovači, mohl reprezentovat Gaston Henry-Haye ve Washingtonu Pétaina, Lávala a ty ostatní. Tajné depeše velvyslance Henry-Haye mohly být bezpochyby zdrojem cenných zpráv. Amy Páčkova dostala úkol: proniknout zavřenými dveřmi ambasády a referovat, co se za nimi děje.

Několik let předtím napsala nepříliš slavný román. Za pobytu v Chile dopisovala do některých místních listů. Ted' si zvolila nenápadný převlek. Ohlásila se jako novinářka u tiskového přidělence Charlese Brousse a požádala ho, aby jí laskavě zprostředkoval interview s francouzským vichystickým velvyslancem.

Spoléhala na svoje společenské postavení, na bohaté životní zkušenosti, a v neposlední řadě i na svůj ženský půvab. Jak se později ukázalo, vybrala si správně. Charles Brousse byl především galantní Francouz, zakládal si nejen na uniformě s vyznamenáními, byl členem Čestné legie a nositelem válečného kříže za zásluhy, ale také na svých ryzě

mužských kvalitách. Když vyprovázela Amy Páčkovou po jejím rozhovoru s velvyslancem, smluvil si s hezkou novinářkou schůzku. Historik Hyde publikoval později její svědectví o tehdejších událostech.

„Nikdy nezapomenu na tu večeri, Charles byl velice dvorný. Poklony proudily jako šampaňské. Musím se přiznat, že jsem měla báječnou náladu. Jako manželka diplomata jsem už zažila leccos, věděla jsem si rady. Sáhla jsem do zálohy vtipů. Uměla jsem vyprávět krátce, úderně. Vybírala jsem nejlepší a sem tam jsem je opepřila dobře zakalkulovanými pikantnostmi. Chtěla jsem Charlesovi dát najevo, že se setkal s ženou velkého světa, která nepokládá za zcela nemožné, aby se pohledný Francouz ucházel o její přízeň a případně ji získal, i když jsou oba vázáni manželstvím.”

Amy Páčková byla jednou z mála vyzvědaček, která pracovala ryze ženskou metodou. Vsadila do hry půvab, její poslání začínalo a někdy také končilo v posteli. Mohli bychom odsoudit manželku váženého britského diplomata a matku dvou dětí, ale právě tak bychom mohli hovořit o nejvyšších obětech ženy, která šla nekompromisně za cílem a překonávala překážky stylem, který jí vyhovoval.

V dnešním Sheraton-Carlton-Hotelu ve Washingtonu je jídelna, které se říká Falstaff Room. Když jsem se vydal koncem roku 1968 po stopách tehdejších událostí, nahlédl jsem také na tuto scénu. Tam se totiž odehrála první bitva o získání námořních kódů vichystické vlády. Charles Brousse si nevybral špatně. I ve washingtonských poměrech, které ve čtyřicátých letech snad ještě víc než dnes se mohly pyšnit leskem diplomatické smetánky, je Falstaff Room místo, kde se večere ve dvou podobá slavnostní mši.

Amy Páčková bydlela tenkrát v Georgetownu na O Street. Carlton je asi jen dva bloky od Bílého domu. Když není příliš velký provoz, trvá cesta taxíkem z Carltonu do Georgetownu asi patnáct minut. Charles Brousse neztrácel zřejmě ani za jízdy čas. Když se pak ocitl s krásnou novinářkou sám v jejím bytě, objal ji a už nepustil. Nebránila se.

Vichystické velvyslanectví ve Spojených státech, to nebyla jen formální reprezentace. Henry-Haye byl zarytým nepřítelem Anglie, snažil se pomlouvat ji, jak mohl, dokazoval, že ona je dnes skutečným nepřítelem Francie, protože zradila v nejtěžší chvíli. Nebyl to jen jeho osobní názor, tato politická koncepce se stala hlavním programem velvyslancova týmu.

Snad aby Henry-Haye, kolaborující prostřednictvím svých šéfů s Němci, nenechal na pochybách nikoho o tom, na čí straně stojí, zřídil ve Washingtonu jakousi obdobu Hitlerova gestapa, tajnou policii. Měla za úkol špiclovat, udávat a zasahovat proti zastáncům svobody, příslušníkům hnutí odporu generála de Gaulla. Stále sílící organizace La France Libre měla své důvěrníky po celém světě. Byla trnem v oku vichystickým gestapákům.

K odhalení intrik velvyslanectví přispěla Amy Páčková, zprávy Charlese Brousse umožnily vystopovat gestapácké metody služebníků velvyslance Henry-Haye. Krásná milénka přemluvila totiž tiskového předáčce, aby jí nosil kopie telegramů, dopisů, interních sdělení. Podařilo se jí dokonce, že Charles Brousse vypracovával pravidelná hlášení o tom, co zaslechl v kuloárech velvyslanectví, kdo s kým jednal a o čem. Tyto zprávy přivedly pracovníky British Security Coordination na stopu Jeana Musy, zvaného Nino, a umožnily, že Britové i Američané převzali sami režii nad jeho protibritskými a protiamerickými akcemi na území Spojených států.

Vichystický tajný agent Jean Musa byl číšník. Ale ctižádostivý. Nosil v newyorské restauraci polévky a snil o chvíli, kdy zasedne za slavnostně prostřený stůl místo svého hosta. A dělal všechno, aby se dostal výš. Dokonce se začal plést do obchodu se zbraněmi. Tehdy se seznámil s pozdějším velvyslancem Henry-Hayem. Pak se dlouho neviděli. A najednou četl Musa o jmenování svého přítele velvyslancem ve Washingtonu.

Jako obyčejně byl Musa docela na mizině. Vypůjčil si tedy peníze na jízdenku a vypravil se do Washingtonu. Příležitost mu doslova podávala ruku. Starý obchodní přítel mu nebude moci odmítnout pomoc.

Pozdější kronikář těchto událostí Montgomery Hyde pracoval za druhé světové války taky pro British Security Coordination. Je jistě dobře informován. Lze tedy věřit jeho soudu, když tvrdí, že se ti dva hledali a našli. Musa se totiž ještě téhož dne stal velvyslancovým osobním tajemníkem za měsíční plat tři sta dolarů a dvě stě navíc na výlohy. To ale nebylo mnoho a číšník, který šilhal po milionářském blahobytu, nebyl spokojen. Proto nedalo moc práce nastražit na Jeana Musu past. Pracovníci tajné služby mu poslali do cesty agenta, který předstíral, že je majitelem prosperující firmy. A mezi řečí utrousil, že hledá zkušeného, a hlavně šikovného společníka. Dobrý příjem zaručen, budoucnost růžová.

Musa zavětil peníze a podle předpokladu navrhl za společníka sebe. Uvedli ho do kanceláří firmy (najali je pro tento účel, ve skutečnosti firma neexistovala), nabídli mu hezky zařízenou pracovnu a předpokoj se sekretářkou a decentně mu naznačili, co by měl dělat. Jenže v těch místnostech měly doslova všechny stěny uši a slečna sekretářka byla zkušená policejní pracovnice.

Agent vichystického režimu, číšník Musa, pracoval jednoduchými metodami. Vydával se za stoupence generála de Gaulla, naoko by byl dal třeba i život za hnutí La France Libre, ale ve skutečnosti špicloval, zrazoval, snažil se získat jisté odbojářské novinky pro své pány, nebo sháněl aspoň výkresy a schémata zbraní. Netušil, že je pod pečlivým dohledem. A tak mu bylo jen nápadné, že má takovou smůlu. Jeho plány mu totiž nevycházely.

Tiskový atašé Charles Brousse zatím pracoval pro Amy Páčkovou. Nic jiného mu nezbývalo. Přišel o místo. Velvyslanec Henry-Haye dostal z Vichy příkaz omezit výdaje a probrat personál. Charles Brousse se jako tiskový atašé stal nepotřebným. Velvyslanec byl sice ochoten nechat ho ve Washingtonu, ale mohl mu platit jen ze svého osobního fondu, a to nebylo tolik, aby se z toho dalo žít.

Tak se stal Charles Brousse zaměstnancem své milénky. Již před několika měsíci mu prozradila, že pracuje pro vládu Spojených států, a teď zařídili, že i on bude od Američanů dostávat za své služby plat. Musí však pravidelně referovat o událostech na velvyslanectví.

Některé zprávy Henry-Haye měly značnou cenu. Tak poslal z Washingtonu v telegramu vichystickému ministru námořních sil, admirálu Darlanovi, údaje o britských válečných lodích, které zůstaly zablokovány v amerických docích. Podle těchto informací byla na delší dobu vyřazena z akce bitevní loď Repulse, opravovali ji ve Filadelfii, a letadlová

lod' Illustrious, příjezd bitevní lodě Malaya do doku, kde měla dostat generálku, se dal očekávat v nejbližších dnech. Tři velké válečné kolosy byly na čas umrtveny v přístavech, nepřítel to věděl, mohl tedy kalkulovat s jejich nepřítomností.

Sedmého prosince 1941 v sedm hodin ráno místního času zaútočilo japonské letectvo na americkou tichomořskou základnu Pearl Harbor. Den poté vyhlásil Kongres Spojených států severoamerických Japonsku válku. Politická situace se podstatně změnila, ale velvyslanectví Henry-Haye zatím ještě nedostalo výpověď od domácího pána.

Někdy začátkem příštího roku poslali Amy Páčkové pokyn, aby se dostavila na obvyklou schůzku. Sedla tedy do vlaku a jela do New Yorku. Ubytovala se v Ritz-Carltonu. Tam jí tlumočili rozkaz: pokuste se získat námořní kód francouzského námořnictva, který používá také vichystické velvyslanectví ve Washingtonu.

Vrátila se domů, referovala svému milenci a pochopila, že jí dali k rozlousknutí tvrdý oříšek. Charles Brousse totiž bez rozmyšlení prohlásil, že je to neproveditelný úkol. I kdyby jim při akci pomáhali všichni svatí, do trezoru se nedostanou. Klíče má hlavní šifrant Benoit, tabulky jsou v nedobytné pokladně ve zvláštní šifrovací místnosti, kam nemá nikdo přístup. Také v noci je místnost pod dozorem. Noční hlídač prochází v pravidelných intervalech celou budovu velvyslanectví, někdy dokonce se psem.

I když takové jednání vypadá naivně, každý zpravodajský odborník by je odsoudil jako vysoce riskantní, šla Amy Páčková na řešení úkolu tou nejkratší cestou. Vyhledala si adresu pana Benoita a navštívila ho v jeho domku na předměstí. Rovnou mu řekla, co chce. Přidala ještě prohlášení o loajalitě, o nutnosti boje proti fašismu, o ohrožení civilizace Hitlerovými hordami, apelovala na Francouzův vlastenecký cit, mluvila o občanské odpovědnosti, odvolávala se na moudrost šifranta Benoita a čekala, že starý pán přikývne.

Odešla s nepořízenou. Šifrant francouzského velvyslanectví byl zřejmě oním komisním typem úředníka, který zestárl ve službách vlasti, nedokázal si ani jen představit, že by mohl porušit služební přísahu. Slíbil však aspoň, že bude o návrhu krásné lady mlčet.

Amy Páčková původně spoléhala na svého milence. Představovala si prostě, že tiskový atašé ve vhodné chvíli proklouzne do místnosti, vypůjčí si nenápadně kódové tabulky, nebo je v nestřeženém okamžiku vyfotografuje. První naději musela škrtnout z plánu, když zjistila, že se Charles Brousse ke kódu prakticky vůbec nedostane. Druhá možnost ztroskotala na věrnosti diplomatického veterána Benoita. Ale třetí cesta snad přece jen mohla vést k cíli.

Válečná porada o příštím tažení proběhla nad plánem budovy velvyslanectví. Nakreslil ho Charles Brousse. Amy Páčková se totiž rozhodla vloupat se v noci do trezoru s námořním kódem. Protože měla dost odvahy k riskantnímu činu, ale žádné odborné znalosti, vyžádala si v New Yorku spolupráci odborníka na otvírání nedobytných pokladen. Připraví mu cestu, on jen otevře trezor.

Jedinou možnou překážkou byl noční hlídač. Proti jeho případnému zásahu si Amy Páčková vymyslela ryze ženskou fintu. Charles Brousse musel připravit nenápadně půdu. Zůstal několikrát večer v budově a dal se s hlídačem do řeči. Přitom opatrně skládal k sobě střípky informací o systému jeho obchůzky.

A také se mu svěřil se svými mužskými starostmi. Ti dva se spřátelili a noční hlídač nenamítal nic proti tomu, když pan tiskový atašé sem tam stráví noc v budově se svou milenkou.

Ti dva pak proseděli několik večerů na pohovce v hale a ani je nenapadlo věnovat se jeden druhému. Noční hlídač zavíral nad jejich tajnými dostaveníčky obě oči, všechno tedy probíhalo podle plánu. Hlídač mohl z nějakého důvodu porušit onu tichou úmluvu, mohl upozorovat něco podezřelého, prostě byl by mohl udělat něco, co se sotva dalo předvídat. Proto se rozhodli, že ho před vloupáním uspi.

Toho večera se objevilo před budovou velvyslanectví taxi, vystoupil Charles Brousse a Amy Páčková, chovali se jako vždycky mile a pozorně, dnes však nesli kabelu s láhvemi šampaňského a nějakými maličkostmi k jídlu. Zastavili se u hlídače, řekli mu, že oslavují výročí svého seznámení, a pozvali ho na skleničku.

Považoval to za vyznamenání a netušil zradu, když milencům připsal na jejich lásku. První láhev je sblížila, když pak otvírali druhou, hlídač se omluvil, musel absolvovat svou povinnou obchůzku. Když odešel, vsypala Amy Páčková do jeho sklenice rozdrčenou tabletku membutalu. Hlídač se po chvíli vrátil, vypil další sklenku šampaňského a za chvíli spal jako dřevo.

Sotva se o tom Amy Páčková ubezpečila, šla k oknu, které vedlo do zahrady, otevřela je a zapálila si cigaretu. To bylo smluvené znamení. Ze tmy se vyhoupl muž s kufříkem, vlezl dovnitř a dal se do práce na zámčích nedobytné pokladny.

Měli prostý plán: odborník otevře trezor, vezme kódové tabulky, odjede s nimi do blízkého hotelu, kde už byla připravena místnost s reprodukčním zařízením a týmem techniků-fotografů, než se noční hlídač probere po dopovaném šampaňském, budou dávno se vším hotovi, kódy budou zase zpět na místě, pokladna bude zavřena, nikdo nic neupozoruje. Jenže hned první krok byl krokem stranou.

Byly už dvě hodiny po půlnoci a zámečník stále ještě pracoval na zámčích velvyslanectvího trezoru. Později prohlásil, že šlo o starý a v Americe neznámý rakousko-uherský model s velmi složitou kombinací, trvalo mu celé hodiny, než objevil princip sestavy. Pak byl sice s prací hotov, stačilo sáhnout pro desky s kódy, ale na dokončení akce bylo už pozdě. S fotografováním nemohli být hotovi do úsvitu. A hlídač se také mohl každou chvíli probudit.

Amy Páčková si zapsala čísla i postup při otvírání pokladny, kasařský expert jí ještě názorně ukázal, co a jak má dělat, ona se totiž rozhodla, že sama vynese kódy z budovy velvyslanectví.

Charles Brousse sice ráno tvrdil, že na velvyslanectví je všechno v nejlepším pořádku, nikdo nic neupozoroval, ale stejně neměl dobrý pocit, že se musel zúčastnit reprízy nočního dobrodružství. Amy Páčková se však nedala odradit neúspěchem. Hned příští noci se pokusila sama otevřít nedobytnou pokladnu. Nepodařilo se jí to. Dostala sice přesné instrukce, jak si počínat, na papírku měla napsanu kombinaci, a přesto se pancéřová vrata skrývající poklad ani nepohnula. Znovu a znovu si slabikovala postup, podruhé potřetí nastavila na číselnicích správná čísla, cloumala těžkými dveřmi, ale marně. Když se vrátila do haly, kde zatím Charles Brousse prožíval nekonečně dlouhé minuty

nejistoty, musela se přiznat k nezdaru.

Té noci odešli milenci z budovy velvyslanectví dřív než jindy a Amy Páčkova nedočkavě vytočila pozdě po půlnoci ve svém hotelovém pokoji newyorské telefonní číslo. Referovala o neúspěchu a zároveň oznamovala, že se přijde hned ráno poradit. Rozhodla se získat námořní kód za každou cenu. Pár dní nato zahrála v hale francouzského vichystického velvyslanectví striptýz pro nočního hlídače, odvrátila tím jeho pozornost a ukořistila s pomocníkem námořní kód.

Osmého listopadu 1942 zahájili strategové Velké Británie a Spojených států operaci Torch. Spojenecká flotila, skládající se ze dvou set válečných a více než stovky dopravních lodí, připlula k severoafrickému pobřeží. Spojenecké jednotky se vylodily v Maroku a v Alžíru. V bojích s francouzským loďstvem admirála Darlana měli Spojenci výraznou převahu. Mnoho francouzských válečných lodí bylo potopeno a poškozeno. O úspěch tohoto tažení se do značné míry zasloužila vyzvědačka Amy Páčkova.

Její přičiněním mohli Spojenci rozšifrovat depeše francouzského námořnictva, věděli předem o většině rozkazů, předvíдали pohyby nepřátelských lodí, měli v ruce nejcennější zbraň - znali protivníkovy úmysly. Amy Páčkova a Charles Brousse by si byli zasloužili vyznamenání za statečnost v boji. Místo toho se dostali do svízelné situace. Spojené státy přerušily diplomatické styky s vládou ve Vichy. Velvyslanec Henry-Haye a jeho spolupracovníci museli zavřít svůj washingtonský krám. Charles Brousse se měl stěhovat z USA.

V roce 1966 proběhl v Itálii pozoruhodný soudní spor. Pozůstali, syn a vnuk admirála italského fašistického námořnictva Alberta Laise, zažalovali britského publicistu a jeho milánského nakladatele pro urážku cti jejich otce a děda. Stalo se tak plných pětadvacet let po události, která k tomu zavedla příčinu, a hezkých pár let po smrti admirála. Alberto Lais totiž zemřel už v roce 1951 na zápal plic. Přesto se proces dostal na první stránky novin a vzbudil rozruch mezi historiky.

Šlo o kuriózní pří. Montgomery Hyde publikoval příhodu z druhé světové války a tvrdil v ní, že Amy Páčkova, kterou nazývá Cynthií, se stala specialistkou v získávání tajných kódů. Svoje tvrzení dokládá. Její úspěšná akce v budově vichystického velvyslanectví nebyla totiž jediná. Ještě předtím získala italský námořní kód, a sice od admirála Alberta Laise, který tenkrát sloužil jako námořní atašé na italském velvyslanectví ve Washingtonu. Ukořistěný kód se prý stal hlavní příčinou osudné porážky fašistického loďstva v bitvě u mysu Matapan v březnu 1941.

Sdělení vzbudilo nejen senzaci, ale také obrannou akci jistých kruhů. V těch letech se mnozí snažili o rehabilitaci fašistické minulosti. K věci se vyjádřilo dokonce i italské ministerstvo obrany. Jeho mluvčí popřel tvrzení Angličana Hydea a označil je za pomluvu. Admirál Alberto Lais byl čestný muž, nikdy by se nepropůjčil k takovému činu. A jestliže snad přece jen nechtěl být negalanťní k přání krásné Amy Páčkové a položil jí k nohám italský námořní kód, po němž tolik toužila, pak to byly dozajista falešné tabulky. Admirál Lais byl totiž starý praktik. Než nastoupil na místo námořního atašé ve Washingtonu, sloužil několik let jako šéf zpravodajské služby italských námořních sil. Takový byl obsah nepřesvědčivého vysvětlení mluvčího italského ministerstva obrany, které současně ještě udělilo mrtvému admirálovi jakési další vyznamenání za statečnost.

V tisku se však objevilo něco jiného. Tradičně dobře informovaný americký Time uvedl koncem roku 1963, že „od té doby (tedy po získání italského námořního kódu Amy Páčkovou, pozn. autora) byla britská zpravodajská služba mimořádně přesně informována o pohybech italských námořních jednotek, což platí zejména v případě námořní bitvy u mysu Matapan, v níž připravila Royal Navy italské flotile, která měla početní převahu, těžkou porážku“.

Žalobci měli na své straně někdejší spolupracovníky zemřelého admirála, a ti se samozřejmě snažili vyžehlit pomačkanou čest fašistického kolegy, tím si totiž mohli nepřímou správit taky vlastní pošramocenou reputaci. Žalovaný se bránil po svém. Jeho obhájce navrhl soudu mimořádný důkaz: magnetofonový pásek s výpovědí Amy Páčkové o událostech roku 1941 ve Washingtonu.

Amy Páčkova žila totiž až do roku 1963 jako manželka Charlese Brousse na jeho zámku v jižní Francii a vyprávěla Hydeovi nedlouho před svou smrtí, jak to tenkrát vlastně bylo.

Hned na začátku druhé světové války, v době, kdy byly Spojené státy ještě neutrální, objevil se ve Washingtonu nový italský námořní atašé. Pochopitelně že se o něj začala zajímat americká, ale také britská tajná služba. Osoba admirála Alberta Laise byla totiž zajímavá hned z několika důvodů: především zastával až do svého nového jmenování funkci šefa zpravodajské služby italského námořnictva, za druhé nebývá zvykem obsazovat místa velvyslaneckých přidělců tak zasloužilými osobami vysokých šarží. Jestliže se tedy Mussolini rozhodl pro tento krok, pak měl své důvody. Buď je admirál ve Washingtonu z trestu, což je málo pravděpodobné, anebo přijel se zvláštním posláním. Druhá možnost se zdála o to pravděpodobnější, že to nebyl jeho první pobyt ve Washingtonu. Pracoval zde už kdysi v kanceláři někdejšího námořního přidělence, jeho manželka Leonora byla dokonce Američanka.

Amy Páčkova bydlela tenkrát v Georgetownu a čekala na příležitost. Dostala od svých newyorských šéfů příkaz zjistit, co se skrývá v pozadí Laisova jmenování. A manželka britského diplomata Arthura Packa, který zatím působil daleko odtud v Chile, byla snad jedinou možnou agentkou, která měla v tomto případě naději na úspěch. Amy Páčkova se znala dlouhá léta s Albertem Laisem, ten galantní Neapolitán ji obdivoval právě ve Washingtonu, když ještě byla dívkou.

Sešli se, začali se spolu stýkat, později se ozývaly hlasy, že se tehdy třicetiletá atraktivní Amy Páčkova stala milenkou temperamentního starého pána. Hodně se namluvilo o morálce této vyzvědačky. Kdo by si troufal posoudit, zda byla jen romanticky založenou ženou s poněkud volným názorem na styk s partnery, nebo nudící se diplomatickou paničkou, vyhledávající vzrušení a dobrodružství, nebo nadšenou vyzvědačkou, připravenou zaplatit svým informátorům každou požadovanou cenu. Jisté je, že měla odjakživa milostné pletky. Přesně řečeno od svých čtrnácti let.

Čekalo se, že její vlastní svědectví, výpověď z onoho magnetofonového pásku, přinese vysvětlení. I když je autentická, není jasná. Amy Páčkova sice nekompromisně tvrdí, že admirál Alberto Lais nebyl jejím milencem, ale hned

v druhé větě přiznává, že spolu často leželi na pohovce nebo v posteli, on ji líbal a hladil, byl k ní něžný a milý, objímal ji a říkal, že ona je to jediné, co v Americe má. Ve fyzickém slova smyslu, dodává sama Amy Páčkova na vysvětlenou.

Admirál Alberto Lais byl krásné mladé lady vděčný za její něžné chování, zahrnoval ji dary, dalo by se říci, že jí nemohl odříci žádné přání. Brzy mu poskytla příležitost, aby jí dokázal vděčnost. Když dostala příkaz získat kódové tabulky, neváhala a tlumočila to přání panu admirálovi. Neřekla mu ovšem, že je ve službách britské tajné služby, prohlásila, že potřebuje kód pro své americké přátele. USA je přece neutrální země, není s Itálií ve válečném stavu, tak by to snad ani nebyl tak veliký hřích. A koneckonců, kdo dokáže odhadnout vývoj situace na frontách? Možná že by to bylo nakonec prospěšné i pro samotné Italy.

Nepodařilo se prokázat, že admirál osobně předal Amy Páčkové italský námořní kód, v tom měli žalobci z milánského procesu pravdu, ale je nesporné, že jí prozradil tajemství. Někdy začátkem léta 1941 se jí ve slabé chvíli svěřil se svými starostmi. Dostal z Říma rozkaz, aby se postaral o zničení všech italských lodí, kotvících v amerických přístavech.

Když zahájili Britové na všech mořích blokádu nacistického Německa a pochopitelně i Mussoliniho Itálie, neměli kapitáni obchodních lodí žádnou šanci dostat se do svých mateřských základů. Museli tedy hledat bezpečí v neutrálních přístavech. A tak kotvily u amerických břehů desítky, možná stovky italských obchodních lodí. Alberto Lais se měl postarat o jejich zničení, aby se nedostaly, schopny plavby, do rukou potenciálního nepřítele. Ve strojovnách lodí měly být odpáleny časované bomby.

Amy Páčkova dala tuto zprávu ještě téhož dne dál. Ale na některých lodích už mezitím došlo k výbuchům. FBI nemohla všude včas zasáhnout. Zato se jí podařilo zajistit během několika dalších hodin zbývající plavidla. Nebylo jich málo. Italská a německá vláda se snažily o protest, tvrdily, že se americká FBI dopustila nezákonného zákroku na cizím majetku. Oběma vládám se brzo dostalo vysvětlení. State Department rozhodl zabavit všechny lodě, protože posádky těch, kde došlo k výbuchům, ohrožily bezpečnost amerických přístavů, což zakládá právní podstatu trestného činu. Kapitáni budou souzeni podle amerických zákonů.

Sdělení Amy Páčkové bylo důkazem proti admirálu Laisovi. Americký státní tajemník Cordell Hull - ministr zahraničních věcí, sdělil italskému velvyslanci, že není nadále žádoucí, aby se admirál Alberto Lais zdržoval na území Spojených států, je persona non grata.

Admirál se musel rozloučit s Amy Páčkovou i se Spojenými státy a Amy se musela vzdát naděje, že od něho dostane kód. Připomněla mu slib několikrát před odjezdem do Evropy, naposledy na přístavním molu, kde kotvila jeho loď. Alberto Lais ji neklamal. Napsal na lístek jméno a adresu jednoho ze svých washingtonských spolupracovníků a řekl jí, aby mu vyřídila admirálův vzkaz.

Ten muž jí prý později skutečně přinesl šifrovací knihy a dostal za službu dobře zaplacen. Amy Páčkova se tedy přece jen ve značné míře zasloužila o vítězství britského loďstva u mysu Matapan.

Otázka, zda byl admirál Lais zrádce, není zodpovězena. Pro fašisty zrádce, pro Spojence spolupracovník, pro Amy Páčkovou možná jen poblázněný starý pán. Ale dozajista ne podvedený milenec, kterého přelstila milenka. Tak naivní Alberto Lais nebyl. Dobře věděl, co dělá. Admirál byl přece starý zpravodajský praktik, nemohl být tak zaslepený, aby si nevšiml, že ta něžná žena v jeho posteli má zájem o docela neženské záležitosti.

Amy Páčkova se zapsala do dějin tajných operací jako specialista na získávání tajných kódů. Na životě této významné vyzvědačky je však pozoruhodná ještě jiná skutečnost. Jako jedna z mála dožila svůj život v klidu a v blahobytu, nikdo ji neobtěžoval pro její minulost, nikdo na ní nechtěl, aby pracovala dál, nikdo ji nenutil k mlčení o tajemstvích, která kdysi poznala.

Když musel Charles Brousse, jako ostatně všichni členové vichystického velvyslanectví, opustit Spojené státy, šla Amy Páčkova s ním. Říká se, že měla ještě další poslání, tentokrát v Evropě. Kdo ví. Tomuto tvrzení nasvědčuje pouze jediná okolnost: cestovala pod cizím jménem jako Catherine Gordonová a vydávala se za Brousseho neteř. Paní Brousseová vycítila její vztah k Charlesovi. Odhalila Amy Páčkovou přede všemi. Prohlásila o ní, že je to vyzvědačka. Myslela, že se jí tím zbaví a získá zpět manžela. Nepomohlo to. Charles Brousse se dal se svou americkou manželkou rozvést, aby si mohl vzít svou milenkou Amy Elisabeth Páčkovou. A ta se ani nemusela starat o svůj rozvod. Její manžel, kterého mezitím přeložili na britské velvyslanectví do Buenos Aires, spáchal sebevraždu. Dověděl se prý, že je nevléčitelně nemocen.

Amy Páčkova a Charles Brousse počkali v Paříži na spojenecké jednotky. Později se přestěhovali na romantický středověký zámek Castellnou v Pyrenejích. Tam žila proslavená vyzvědačka uprostřed kopců a strání, porostlých cypřiši, se svým manželem a se svým psem, tam v roce 1963 zemřela na nevléčitelnou rakovinu. Vážná už a trochu posmutnělá zámecká paní, která kdysi tak svérázně přelstila nočního hlídače.

TAJNÁ LÁSKA JOSEFINY BAKEROVÉ

Doma jí říkali Tumpie. Po celém světě byla známá jako slavná zpěvačka, tanečnice, která se snad poprvé objevila na jevištích mnoha velkých měst velmi málo oblečená. Měla černou pleť, byla štíhlá a vysoká jako málo černošek, vždycky se usmívala, doširoka ukazovala sněhobílé zuby. Tisíckrát se objevila fotografie, na níž měla přes odvážně vykrojené kalhotky jen minisukénku stylizovanou z banánových plodů.

Byla báječná, projezdila mnoho zemí světa, sály, v nichž vystupovala, byly vyprodané do posledního místa. Josefina Bakerová rozdávala tancem a písní dobrou náladu i v době, kdy bylo k radosti jen málo důvodů. Milovala lidi a lidi milovali ji, ještě dnes je její jméno známé, málokdo však ví o její tajné lásce. Josefina pracovala v době první světové války jako velmi úspěšná spolehlivá vyzvědačka.

Narodila se 8. června 1906 v Saint Louis, v americkém státě Missouri, ve čtvrti černých chudáků. Sama řekla, že

obydlím rodiny byla ubohá díra, jejíž stěny byly ze shnilého dřeva. Když byla po dlouhém odříkání na vrcholu kariéry, bydlela v nejlepších hotelech světa, v nádherném údolí francouzské řeky Dordogne si koupila starý šlechtický zámek Les Mirandes. Dala stavení opravit a prázdné komnaty zařídit stylovým nábytkem. Ta reprezentativní budova však nebyla jen nákladně vybaveným obydlím, po okupaci Francie nacistickými německými vojáky zde byla i centrála tajné zpravodajské služby spojeneckého odboje. Své sídlo přejmenovala na Les Milandes, protože neuměla vyslovit souhlásku „r“.

Když se jednou v září roku 1940 setmělo, od řeky Dordogne vál studený vítr, objevil se na silnici mezi Sarkatem a Castelnau-Frayerak osamělý chodec. Měl na sobě dlouhý tmavozelený plášť, kterému se říkalo hubertus, klobouk stažený hluboko do čela. V ruce nesl kufrík. Spěchal, ale občas se náhle zastavil a ohlédl se za sebe. Když došel ke vchodu do zámku, použil mosazné klepadlo na dubových dveřích. Zaklepal třikrát a po jistě přestávce ještě dvakrát. Ozvaly se kroky, malé dveře vjezdových vrat se otevřely a návštěvník měl najednou před sebou kuchaře v bílé vysoké čepici. Byl to nadměrně vysoký černoch. „Chcete mluvit s paní?“ zeptal se.

„Není třeba.“

Nešel dovnitř, přistoupil však blíž a tiše řekl: „Jsem Jacques Sander. Vyřídíte paní, že kapitán Fox je mrtev. Jacques Sander však také zemře. Brzo však vstane z mrtvých. Bude pak o deset let starší a bude se jmenovat Jacques-François Hébert.“

„Nechcete to říct paní sám?“

„Není třeba a není čas. Jacques-François sem přijde přesně za měsíc.“

Stáhl si klobouk opět hluboko do čela. Otočil se na patě a rychle pochodoval po silnici vedoucí k městečku Sarlat-la-Canéda.

Plavala životem s vlastnostmi obojživelníka. Tančila, zpívala a klaněla se tleskajícímu publiku. Byla neúnavná, pilná a kupodivu skromná. Samozřejmě že ji úspěch těšil. V Budapešti musela své vystoupení předvést komisi cenzorů. Měli strach z téměř neoblečené černošky. Ze sálu Royal Orpheum utekla zadním východem, protože na jevišti kdosi hodil doutnající bombu. Ale v pražské Lucerně ji nadšení diváci doslova zasypali hromadou zaječích paciček. Jeden z francouzských básníků, Marcel Sauvage, kdysi prozradil novinářům, že černá kráska nosí u sebe právě takový amulet pro štěstí.

V Paříži se setkala ve slavném Folies Bergere s obrovským úspěchem, ale taky s pohádkově krásným italským hrabětem Abatinem. Říkala mu Pepito. Není známo, co spolu při prvním setkání prožili. Pepito se musel vrátit do Říma a ona, podle platné smlouvy, ještě dlouho vystupovala v Paříži. Jednoho dne však dostala z Říma dopis s významným prohlášením.

„Nemohu bez tebe žít, drahá Josefino.“

Přijel za tři dny. Čekala na něj jako na spásu. Teprve teď si uvědomila, jak moc krásného Itala miluje. Když ji objímal, tak se ho však nejistým hlasem zeptala:

„Co ale budeš dělat, drahoušku?“

„Budu manažerem slavné tanečnice Josefíny Bakerové.“

„Od té chvíle jsme byli pořád spolu,“ prohlásila později. „Byli jsme nerozlučně spjati. Conte Abatino se staral o všechno. Poprvé v životě jsem se necítila na tomto světě sama. Byly to báječné měsíce. Projeli jsme polovinu světa, lodí Comte Verde jsme se plavili do Jižní Ameriky, po návratu do Paříže jsme si koupili Beau-Chêne na pařížském předměstí Les Vésinet. Podepsala jsem smlouvu s šéfem slavného Casino de Paris.“

„Poznal jsem Pepita Abatina jako Josefinina manažera, ale brzy jsme se stali přáteli,“ řekl později Arys Nis-sotti. „Ale po návratu z amerického turné začal být Pepito jiný. Rozešel se s Josefinou a oba to těžce nesli. Abatino byl totiž nemocný, lékaři zjistili, že má rakovinu v pokročilém stadiu. Josefinina byla nešťastná.“

„Měla jsem kobyliku. Jmenovala se Tomata. Jezdila jsem na ní pravidelně do Buloňského lesa. Někdy jsem si zašla do Pavillonu Dauphien na čaj. Jednou jsem se tam setkala se skupinou známých. Byl mezi nimi zajímavý muž, který mne celou dobu beze slova pozoroval. Jmenoval se Jean Lion. Druhého dne mně zavolał a poprosil mne o schůzku. Odmítla jsem. Setkávali jsme se však dál. Byli jsme totiž členy stejného jezdeckého klubu. Pocházel z židovské rodiny. Byl milý a strašně se mi líbil, změnil fádni způsob mého života.“

Zase prožívala romantickou lásku. Jean Lion se v pravou chvíli stal nejen Josefininým manželem, ale i rádcem. Společně se jeli podívat na starý, zanedbaný zámek. Společně si jej prohlédli, společně uvažovali, co všechno by se muselo opravit a jak by se měl interiér zařídit. Pak objekt koupili, vzali se a Josefinina Bakerová se stala paní Jean Lionovou. Dostala francouzskou státní příslušnost a 4. prosince 1937 jí vystavili francouzský cestovní pas.

„Další osud podstatně ovlivnila válka,“ napsal impresáři Josefíny Bakerové Felix Marouani. „Já jsem sice jako Tunisán nemusel narukovat, přesto se mi podařilo zúčastnit se. Můj bratr totiž nastoupil do francouzské zpravodajské služby, kde začal pracovat s mladým důstojníkem Jacquesem Abteyem. Ten hledal pro službu tajné agenty a dozvěděl se o Josefině. Vypravil se za ní do jejího domu ve Vésinet. Snadno se domluvili. Byla ochotna sloužit Francii.“

Seznámila se s kapitánem Abteyem i Sanderem, který pod jménem Jacques-François Hébert vystupoval jako tajemník zpěvačky Bakerové.

„Když mi kapitán Abtey poprvé vyprávěl o Josefině Bakerové, moc mne ten nápad nenadchnul,“ napsal později plukovník Paillole. „Byl jsem přesvědčen, že nepotřebujeme další Matu Hari. Ale nakonec jsem rozhodl, že bude sloužit jako posel tajných zpráv. Neměli jsme žádné peníze a Bakerová nestála o žádný zold. Museli jsme totiž znovu navázat na přerušenu spolupráci s britskou Intelligence Service a kapitán Abtey a Josefinina se měli přes Lisabon vypravit do Londýna.“

Josefinina byla nemocná a musela být operována. Její nemocniční pokoj se stal centrálou tajných agentů. Odevzdávali zprávy v krabičkách s cukrovím nebo v toaletních potřebách a spojky si pro ně k lůžku nemocné chodily. Po válce se

ukázalo, že přičiněním nemocné tanečnice se podařilo odhalit několik fašistických agentů a důstojníků nacistického abwehru či sicherheitsdienstu. Když se uzdravila, vydala se zase na turné po evropských divadelních pódiiích a spolupracovala se dvěma mistry britské tajné služby Douglasem Hayem a Ianem Donaldsonem.

V oblasti Blízkého východu se vydávala za manželku marockého knížete Manábhího a odhalila dvě nebezpečné agentky nacistického abwehru, Paulu Kochovou a Aglaju Neubacherovou, o nichž se říkalo, že byly nejrafinovanějšími vyzvědačkami druhé světové války.

Když už bylo po všem, předal Josefíně Bakerové generál de Gaulle za služby Francii Lotrinský kříž a medaili Hnutí odporu. Josefina se vdala za svého přítele a partnera Jo Bouillona a znovu se vypravila na turné po světových metropolích.

„Ke svatbě došlo až v červnu jen v rodinném kruhu. Nikdy jsme neměli na nic dost času," řekl Jo Bouillon. „Stále častěji jsme měli na rodinné problémy rozdílné názory, k rozvodu však nakonec přece jen nedošlo. Josefina stále ještě vystupovala, stále nosila domů odložené malé děti, až jsme jich měli dvanáct."

Josefina Bakerová byla neúnavná. Ještě 24. března 1975 přišla na zkoušku. Premiéra se konala 8. dubna v pařížském divadle Bobino a byla velmi úspěšná. Skončila v hotelu Bristol slavnostní večeří pro tři stovky pozvaných. Byl to jeden z nejslavnějších triumfů umělkyně, kterou znal celý svět. Zemřela o dva dny později a 19. dubna byla pochována v Monaku za přítomnosti dvanácti sirotků, kterých se ujala a které s velkou péčí vychovávala.

KRÁLOVNA LOUTEK

Půvabná vyzvědačka a námořní atašé nepřátelské velmoci, to je klasické obsazení nejednoho dramatu neviditelné fronty. Ženy dokázaly, vyzbrojeny šarmem a chytrostí, povýšit vyzvědačské řemeslo na umění. Ale většinou soutěžily s muži. V případě „královny loutek" ne. V tomto dějství historie tajných služeb se utkaly dvě ženy. Aniž věděla jedna o druhé, měřily své síly až do vítězství.

Britská cenzura měla za druhé světové války na Bermudách svoji kontrolní stanici. Desítky, možná stovky nevěřících úředníků pročitaly dopisy odeslané z Evropy a do Evropy. Agenti této úřadovny, o níž nebylo donedávna docela nic známo, se pak čas od času objevovali jako korunni svědci v procesech s nepřátelskými vyzvědači. Několikrát stála za zábradlím pro svědky půvabná slečna. Jmenovala se Nad'a Gardenerová. Pokaždé vyzvědače usvědčila. Ona totiž proti nim měla nezvratné důkazy.

Někdy před vánočními svátky v roce 1940 zachytila strojem psaný dopis. Na první pohled se ničím nelišil od všech nezávadných. Na obálce byla adresa: Lothar Frederick, Berlin, Helgoländer Ufer I. Zprávu odesílal jakýsi Joe K. z New Yorku. To všechno by nebylo ani nápadné, ani zvláštní. Ale v textu byl podrobný záznam o příjezdech a odjezdech lodí z newyorského přístavu.

Vypadalo to, jako kdyby si pilný Joe K. vyjel každý den na vyhlídkovou terasu Empire State Building, odkud může přehlédnout všechna mola Manhattanu a pohodlně si zapsat lodě, které toho dne přistály nebo odpluly. Dopis byl sice anglický, ale stavba vět, slovosled, a dokonce některé výrazy nápadně připomínaly němčinu. A navíc, když se pozorná slečna Gardenerová později podívala do seznamu sledovaných adres, zjistila, že Lothar Frederick je krycí jméno šéfa nacistického gestapa Heinricha Himmlera a dům číslo jedna na helgolandském nábřeží v Berlíně je jeho krycí adresa, kam mu špióni posílají zprávy.

Nájezdy nacistických agentů do Spojených států skončily neslavně. Himmler, ani šéf abwehru admirál Canaris se nemohli smířit s vědomím, že Achillovou patou jejich úsilí jsou právě Spojené státy. O takové výzvědné organizaci, jakou zde měli díky von Bernstorffovi, von Papenovi a Boyd-Edovi za první světové války, se jim ani nesnilo.

Vysoká škola nacistické špiónáže v hamburském Pension Klopstock rok co rok produkovala vyzvědače, z nichž mnozí byli už před závěrečnými zkouškami určeni pro práci na druhém břehu oceánu. Admirál Canaris nepovolil ve svém úsilí a Himmler také chtěl dohonit, co zmeškali jeho předchůdci. Tak se čas od času vetřeli na území Spojených států inženýři, bankovní úředníci, učitelé, fotografové, lékaři nebo jen obyčejní přístavní dělníci, ale všichni měli stejné poslání: známapovat bílá místa zpravodajské služby na kontinentě, který se měl brzy stát jedním z nejnebezpečnějších nepřátel nacistického Německa.

Agenti na Bermudách to věděli. Nad'a Gardenerová předložila dopis s vysvětlivkami šéfovi. Montgomery Hyde, jehož známe z předchozího příběhu (byl v té době vedoucím cenzurního střediska), jej ukázal styčnému důstojníkovi britské tajné služby pro oblast USA Stephensonovi, a dokonce i šéf amerických tajných agentů „Divoký Bill" Donovan nakonec dostal zachycenou zprávu na stůl. A všichni se shodli na jediném: ten dopis nebo další, jemu podobné, by mohly pomoci odhalit nacistickou špiónážní organizaci na území Spojených států.

Úředníci na Bermudách dostali ukázky písma psacího stroje onoho Joea a brzy zachytili další podezřelé dopisy. Nešly na stejnou adresu do Berlína, byly posílány jednou do Lisabonu, podruhé do Madridu, pak do San Sebastianu. Pokaždé jiná adresa, vždy stejné písmo, vždycky jiný podpis. Jen jméno odesílatele začínalo ve všech případech písmenem „J".

První dopis do Berlína obsahoval seznam lodí, ty ostatní jen banální obchodní zprávy, jaké píše zástupce firmy svému šéfovi nebo sděluje svému zákazníkovi. Nad'a Gardenerová zkoumala texty, snažila se objevit mezi slovy kryptogram, ale bezvýsledně.

Tak si vzala na pomoc techniku. Poslala dopisy do laboratoří a požádala o zkoušku tajného písma. Nemohla se dočkat výsledku. Byla totiž přesvědčena, že tak jako v prvním případě i teď jde o dopisy nacistických vyzvědačů. Ale chemická analýza byla negativní.

Její tehdejší šéf, Montgomery Hyde, později prohlásil, že Nad'a Gardenerová byla energická a neobyčejně

houževnatá mladá dáma. Protože dostala od kvalifikovaných chemiků negativní posudek, vzpomněla si na docela prosté způsoby, jak odhalit tajné písmo mezi řádky nicneříkajícího dopisu, a požádala laboranty, aby to zkusili ještě jednou, docela postaru s jódovými parami. A tentokrát se na zadní straně objevil skrytý text.

Jak před nedávném prozradil Montgomery Hyde, byly tajné zprávy napsány pyramidonovým roztokem, ty prášky proti bolení hlavy mohl každý dostat v první lékárně nebo drogerii, nebylo tedy nápadné ani to, že je měl u sebe. Dopisy obsahovaly vojenské údaje. Jednou informace o letecké výrobě, podruhé o lodních zásilkách, pak popisy přístavních zařízení.

Na stole šéfa britské cenzury na Bermudách se hromadily závažné špiónážní zprávy, ale scházela jakákoliv stopa po jejich autorovi. Ten je odesílal z různých měst a vždycky z jiného poštovního úřadu, adresy určení se měnily snad pokaždé, a tak snaha protišpiónážní služby rozluštit, kdo se skrývá za jménem „Joe“, zůstala bez výsledku. Až se objevil „Konrád“.

Slečna Nad'a Gardenerová zadržela začátkem března roku 1941 dopis adresovaný do Portugalska, v němž jakýsi Konrád posílal podrobné a velice poučné informace o dodávce britských letadel Spojeným státům a jako doušku ještě přesné informace o výcvikových plánech americké armády. Všechna tato sdělení byla napsána na stroji, ale mezi řádky se objevila další a ještě důležitější. Vyplynulo z nich, že má Konrád spojení s Joem a že odeslal pro jistotu kopii těchto zpráv na místo určení přes Čínu a Japonsko.

Slečna Gardenerová zvedla telefon a zavolala na FBI. Tem se podařilo zachytit ještě i kopii dopisu, poslanou do Číny. Když vyvolali tajné písmo, užasli. Zpráva obsahovala navíc podrobné údaje o námořní základně americké pacifické flotily na Havaji, Pearl Harboru, byly přiloženy dokonce mapy a fotografie přístavních zařízení. Ze zprávy bylo rovněž jasné, že Konrád má spojení nejen s Joem, ale také s jakýmsi Philem, který si někdy říká Julio.

Všechny údaje byly sice nadmíru zajímavé a vzrušující, ale nic víc. Agenti FBI nenašli jedinou stopu k odhalení špiónážní organizace, která dodávala do Německa tajné zprávy. Až se jednoho dne koncem března opět ozvala slečna Nad'a Gardenerová. A tentokrát její zpráva opravdu stála za to.

Zachytila totiž dopis odeslaný 25. března 1941 Manuelovi Alonsovi do Madridu, posílal ho opět starý známý Joe. Tentokrát v něm nebyly žádné špiónážní zprávy, zato však důležité sdělení: Phil je v nemocnici. Stal se obětí automobilové nehody. Přecházel 18. března Times Square, někde od budovy, kde expedují výtisky New York Timesů, rušnou křižovátku Broadwaye, byl nepozorný a zachytil ho taxík. Ten ho strhl do jízdní dráhy a vozidlo, které jelo za ním, už nestačilo zastavit. Z dalšího sdělení bylo jasné, že šlo o zranění smrtelné.

Protože zpráva mohla přivést FBI rychle na stopu vyzvědačů, dala Nad'a Gardenerová papír ještě prozkoumat. V chemické laboratoři se objevilo mezi řádky opět ono tajné písmo, napsané pyramidonovým roztokem. A další cenné údaje o nehodě. Poznávací značka vozu, který Phila přejel, a jméno nemocnice, kam ho po nehodě odvezli. Agenti FBI se okamžitě rozjeli do St. Vincent Hospitalu. Jenže tam už je dávno předběhla newyorská policie.

Ta zjistila podle španělského pasu zraněného, že jde o Julia Lopeze Lido, že bydlí v newyorském hotelu Taft. Dřív než se tam vypravili, telefonoval majitel hotelu a oznamoval důležité a podezřelé sdělení. Krátce poté, co se dověděl o nehodě svého hosta, zazvonil v jeho kanceláři telefon a muž na druhém konci oznamoval, že jeho přítel Julio, který je v nemocnici, ho požádal, aby mu vyzvedl z hotelu zavazadla. Majitel hotelu byl ale zvědavý, snad proto, že dobře věděl, v jakém stavu byl jeho host, který se sotva mohl starat o tak banální věci, jako je kufr s prádlem, a začal se neznámého vyptávat na jméno a na jeho vztah ke zraněnému. Muž na druhém konci drátu začal nejdřív koktat, pak zavěsil. Pro kufry si nepřišel.

Po tomto sdělení si zavazadla vyzvedli technici FBI. Trochu prádla a nepotřebných krámů, ale také dopisy. A několik z nich od stejného odesílatele. Byl jím Carl Wilhelm von der Osten z Denveru ve státě Colorado. Julio Lopez Lido měl španělský cestovní pas, v hotelu se přihlásil jako Španěl, který se vrátil ze Šanghaje a dopisuje si s Němcem, kterého má FBI už dávno v podezření. Vypravili se tedy do Denveru, vzali Ostena do křížového výsledku a dovědli se, že Julio Lopez Lido byl jeho bratr, jmenoval se Ullrich von der Osten a byl důstojníkem nacistického abwehru, vyslaným do Spojených států.

Během vyšetřování svědků v New Yorku se zjistilo, že Julio Lopez Lido nebyl při nehodě sám. Šel s ním neznámý muž, který ve zmatku sebral aktovku ležící vedle zraněného a zmizel s ní v davu. Policie po neznámém usilovně pátrala. Zatím marně.

Nadějnější byla jiná stopa. V pozůstalosti mrtvého se našly nějaké písemnosti, při pečlivé prohlídce objevili technici na deskách telefonního seznamu tužkou napsané číslo. Nejdříve je vytočili. Pak se rozjeli do obchodu na newyorském předměstí. Majitelé byli starší manželé s nejlepší pověstí. Neměli ponětí o nějaké špiónážní službě, aspoň to říkali. Při podrobném přešetření jejich styků se ale zjistilo, že mají synovce. Jmenuje se Fred Ludwig, bydlí v New Yorku a je totožný se záhadným mužem, který se podepisoval jako Joe K.

Nebylo snadné najít v kamenném bludišti muže, o němž se nedalo ani s určitostí tvrdit, že žije pod tím či oním jménem. Ale FBI nasadila na nadějnou stopu své nejlepší pátrače a ti jednoho dne stanuli přede dveřmi Ludwigova bytu.

Zvonili marně. Správcová jim prozradila, že pán z druhého patra už před několika dny odjel. Nakládal do taxíku dva veliké kufry. On vůbec hodně cestoval, ale tentokrát... Inu, podle zavazadel se zřejmě chystal na delší nepřítomnost.

Kurt Frederick Ludwig byl ostřílený agent. Osvědčil se už za první světové války. Když Canarisův abwehr hledal vhodné muže pro oblast Spojených států, vybral právě jeho. Hodil se totiž ze všech nejlépe. Pocházel z Fremontu ve státě Ohio. Narodil se tedy v USA a mohl prokazatelně vystupovat jako rodilý Američan. Přitom ale prožil větší část svého života v Německu. Stal se důvěrným přítelem některých nacistických prominentů. Přátelil se s Robertem Leyem, smutně proslaveným Hitlerovým vedoucím Pracovní fronty. Snad právě na jeho doporučení, možná přímo na jeho pokyn, odjel Ludwig zpět do Spojených států, kde měl vzkřísit k životu nacistickou špiónážní síť.

Nepodařilo se mu to. Agenti FBI mu byli stále v patách. Sledovali jeho vůz také do Seattlu ve státě Washington a byli jen pár kroků za ním, když zamířil k přístavu. Už nemohl nastoupit na loď, která ho měla odvézt do bezpečí, do Japonska. Od Ludwiga vedla stopa dál. Policie zneškodnila už několik dní poté Paula T. Borchardta, vědce se světovým rozhledem. Měl za úkol pročitat získané zprávy a určit, zda mají být odeslány a komu.

Borchardt přijel do Spojených států teprve v roce 1940, nevykonával tedy svou funkci dlouho. Politické, vojenské i hospodářské rozborů se našly v jeho bytě. Šlo o závažné zprávy, jaké nebylo snadné získat. Ludwigova skupina byla nebezpečná. Odsoudili ji v Brooklynu před United States District Court a hlavními svědky byly hned dvě ženy. Ludwigova sekretářka, osmnáctiletá blondýna Lucy Böhmlerová, a Naďa Gardenerová z ústředí cenzurní služby na Bermudách, slečna v nejlepších letech, které se podařil husarský kousek. A nebyl jediný. Pátání po tajných agentech totiž pokračovalo a na scéně se objevila další sokyně Nadi Gardenerové, dlouho záhadná, dáma s pimprlaty.

Zprávy o počátku této události se liší. Nepodařilo se mi ani ve washingtonských archivech objevit doklad, který by podpořil tvrzení oficiálního historika FBI Whiteheada, že případ dámy s pimprlaty přímo navazuje na zatčení Ludwiga a Borchardta. Z dokumentů o procesu vyplývá, že byla zatčena až v roce 1944, tedy víc než dva roky po útoku na Pearl Harbor.

Rovněž adresy dopisů, o něž v tomto případě jde, bývají udávány pokaždé jinak. Není vyloučeno, že byly pozměněny záměrně, právě tak jako jméno ženy, která, aniž si to uvědomila, zahrála v příběhu významnou roli, ale nepřála si být jmenována.

Ve vilové čtvrti Springfieldu žila rodina pana Edgara M. Thruthera, váženého obchodníka, který měl na hlavní třídě realitní kancelář. Jeho paní byla hezká a inteligentní. Měla dost peněz, proto si mohla dovolit nákladnou zálibu: sbírala umělecké loutky.

Její sbírka byla známá. Proto dostávala denně od agentů i od odborných firem z celé Ameriky prospekty, katalogy a nabídky, ale její osobní korespondence byla také rozsáhlá. Jednoho dne ji upoutal podezřelý dopis. Našla ho ve své schránce, ačkoliv byl adresován někomu jinému. Když však obálku otočila, zjistila, že na zadní straně uvedeno její jméno.

Adresa: Seňora Maria Juana Califuentes 987 A, Calle Mayor, Buenos Aires, Argentina.

Odesílatel: Mř. Rosalia Thruther 34 Red Hills Street, Springfield, Ohio.

Paní Thrutherová tak měla v ruce dopis, který ve skutečnosti nenapsala ani neodeslala, ale který jí přišel zpět jako nedoručitelný, protože byla na zadní straně obálky její adresa a jméno. Nedovedla si to vysvětlit. Jméno a adresa paní Califuentes jí rovněž nic neřikaly. Nebyla nikdy v Buenos Aires, nikoho tam neznala. Na známkách si přečetla razítko springfieldské pošty s měsícem starým datem. Dopis byl tedy skutečně odeslán z města, kde bydlela. Rozřízla obálku a četla. Text psaní ji zmátl ještě víc.

„Milá přítelkyně, možná že jste si už říkala, co je se mnou, když jsem Vám tak dlouho nepsala. Máme za sebou velice špatný měsíc. Můj malý synovec, ten můj miláček, měl nebezpečný tumor na mozku a nežůstane asi dlouho naživu. Přivedlo nás to všechny trochu z míry, nevíme, co si počít. Budou ho ozařovat, lékaři doufají v jistý úspěch, nedávají nám však velkou naději na úplné uzdravení, kdoví jestli aspoň na zlepšení. Jsem z toho docela zničena. Před měsícem jste mě žádala, abych Vám napsala o své sbírce. Měla jsem přednášku v Uměleckém klubu a přednášela jsem tam o svých loutkách. Mám několik nových. Jsou to rozkošné irské figurky. Jedna z nich je starý rybář, který nese přes rameno síť, jiná představuje ženu s nákladem dřeva na zádech a třetí je chlapec. Zdá se, že moje přednáška měla úspěch. Stále znovu však musím myslet na toho ubohého chlapce. Píšete mi, že jste dávala zprávu panu Shawovi. Zničil Váš dopis. Víte, že byl nemocen? Mluvila jsem s jeho rodinou. Všichni říkají, že bude moci jít už brzy do práce. Doufám, že můj dopis není moc smutný. Tyto dny však nemohu moc psát. Předtím než jsem vyplňovala matce daňové přiznání, vypravila jsem se na malou obchodní cestu ve Vašem zájmu. Tam jsem se také naučila psát na stroji. Všichni lidé jsou teď pořád na cestách a silnice jsou plné vozů. Pozdravujte ode mne Vaši rodinu. Mrzí mě, že jsem Vám tak dlouho nepsala.

Vaše Rosálie Thrutherová

P. S.: Matka chtěla odjet do Louvillu, měli jsme však velké starosti, tak jsme od toho upustili.

Paní Thrutherová byla obsahem dopisu vyvedena z míry. Mnohé v textu totiž souhlasilo se skutečností. Její malý synovec byl doopravdy nemocen. Ona skutečně přednášela v klubu o své sbírce starožitných figurek. Ale v době, kdy byl dopis podán na springfieldskou poštu, byla daleko odtud, na návštěvě v New Yorku.

Americká žena, která dostane do ruky záhadný dopis, jehož původ si nedovede vysvětlit, nepomyslí ani v roce 1942 na špionáž. Ale je zase natolik zvědavá, že se chce dopátrat pravdy. Paní Thrutherová se rozhodla a šla na poštovní ředitelství. Zástupce poštovního ředitele jí sice nemohl záhadu vysvětlit, ale slíbil jí, že se o to aspoň pokusí. Když paní Thrutherová odešla, vytáhl obálku, vložil do ní záhadný dopis a s příslušným hlášením ho poslal do Washingtonu na adresu Federal Bureau of Investigation. Tam už měli hlášení slečny Gardenerové z Bermud.

Montgomery Hyde, vedoucí úředník cenzurní centrály na Bermudách, později prohlásil, že slečna Gardenerová zachytila již dávno předtím několik podobných dopisů odesílaných do zahraničí na různé adresy různými lidmi. Všechny měly společný obsah: psalo se v nich o loutkách. To bylo pochopitelně nápadné. Proto je Naďa Gardenerová předala s komentářem FBI. Tam znalci zjistili, že jde skutečně o utajená sdělení ve zvláštním kódu, který používají Japonci, tedy jakési čtení mezi řádky, ale konstatovali rovněž, že všichni údajní odesílatelé dopisů existují, ale nemají ponětí o tom, že kdosi neznámý jejich jménem koresponduje, a že žádný z adresátů na uvedené adrese nebydlí. Experti sestavili z různých sdělení alespoň částečný klíč.

1. Dostala jsem právě krásnou figurku siamského chrámového tanečníka, ale poškozenou. Je na dvě půlky. (Dekódováno: Právě jsem dostal zprávy o letadlové lodi, která je ale poškozena. Dostala zásah torpédem

pravé doprostřed. - Později se ukázalo, že šlo o letadlovou loď USS Saratoga.)

2. Nemůžu za toho siamského tanečníka nalézt náhradu,

a tak mě napadlo, že obléknu docela obyčejnou siamskou figurku do jeho kostýmu. (Dekódováno: Nebylo možné nahradit jinou sesterskou, a tak začali přestavovat běžnou válečnou loď na letadlovou.)

Když se dostal do washingtonské centrály dopis paní Thrutherové, byl už jen další v řadě. Referent FBI musel být člověk velmi zkušený, ale také obdařený vzletnou fantazií. I v tomto případě provedl rozbor textu a došel k překvapujícím závěrům:

1. Dopis psal někdo, kdo neumí dobře anglicky. Je v něm plno pravopisných chyb.

2. Psala jej osoba, která se dobře vyzná v problematice sběratelů starožitných figurek a loutek.

3. Zpráva by mohla obsahovat tato sdělení:

Nové loutky = nové válečné lodě, operující v Pacifiku. Irští rybáři se síti = mateřské letadlové lodě, vybavené konstrukcí ochranných sítí. Stará žena s otýpkou dřeva = válečná loď s dřevěnou nástavbou jako kamufláž. Chlapec = torpédoborec. Mister Show, který zničil dopis = americký křižník Show, který byl silně poškozen při útoku na Pearl Harbor, přesto ho však zachránili a později opravili, nyní patroluje v oblasti Havajské ostrovy - San Francisco. Post scriptum - v nejbližší době nečekejte žádné zprávy. Matčina cesta do Louville = křižník USS Louisville, jehož cesty po moři byly pro širší veřejnost obklopeny tajemstvím. (Mel zvláštní posílání.)

Šlo o smělou úvahu, ale muž z washingtonského technického oddělení měl své zkušenosti, věděl, že Japonci používají takových zdánlivě jednoduchých kódů. Důkaz pro zdůvodnění neměl. Ale konstrukce vysvětlení se zdála logická. Jako jedna z možných domněnek se dostala šéfovi na stůl. Ten rozhodl takto: jediným vodítkem může být paní Thrutherová, i když o ničem neví a ničeho se nezúčastnila, protože je v celé historii jedinou známou osobou.

Tajný agent R. V. Stone, který dostal případ na starost, vyšel z předpokladu, že dopis skutečně obsahuje tajné sdělení, že ale mluví jazykem sběratelů loutek, že tedy je zapotřebí začít s pátráním mezi znalci uměleckých figurek. A dál: odesílatel nebo příjemce musel mít aspoň trochu něco společného se skutečnou paní Thrutherovou nebo seňorou Califuentes v Buenos Aires, kterou se však nepodařilo vypátrat. Na uvedené adrese už skutečně nebydlela, odstěhovala se neznámo kam, proto přišel dopis zpět.

Agent Stone tedy zazvonil ve čtvrtce dopoledne u vily paní Thrutherové ve Springfieldu. Za prvních šedesát minut rozhovoru se seznámil s pravidly a zvláštnostmi obchodu a výměny starožitných figurek, pak znovu vyslechl podiv paní Thrutherové nad tím, že neznámá žena mohla napsat jiné neznámé skutečně pravdivé věci o jejím životě. Ty mohl znát jen ten, kdo se s paní Thrutherovou v poslední době stýkal, znal její starosti, její sbírku a věděl také o její přednášce v klubu.

S kým o tom všem mluvila? S mnoha lidmi. Každý z jejich přátel by teoreticky mohl napsat takový dopis. Jenže proč? Z jakého důvodu by to dělal? Agent Stone se tedy dal jinou cestičkou. Začal se vyptávat na všechny obchodníky se starožitnými loutkami, s nimiž se paní Thrutherová v poslední době setkala. Tak se dověděl o nejlepším nákupním prameni sběratelů těchto zvláštností na rohu Madison Avenue a Dvašedesáté ulice. Paní Thrutherová tam byla několikrát za svého posledního pobytu v New Yorku. (Když jsem o celé čtvrtstoletí později, na podzim roku 1968, hledal pamětníky, nemohl si nikdo v okolí už vzpomenout, že tam vůbec kdy takový krámk byl.)

R. V. Stone byl mistr v nenápadném vyptávání a paní Thrutherová si nebyla vědoma ničeho nesprávného, proto mu bez okolků vyprávěla, že se majitelka onoho newyorského obchodu stala takřka její přítelkyní, svěřila se jí se starostmi, které ji potkaly, když ztratila muže a musela se začít protloukat sama. A paní Thrutherová jí na oplátku vyprávěla o nemoci synovce, o sbírce figurek, o plánované přednášce, tedy vlastně o všem, co bylo obsahem záhadného dopisu, který přišel zpět z Argentiny jako nedoručitelný. Jedině o nových figurkách sbírky, o sošce rybáře, staré ženy a chlapce, nevěděla paní Thrutherová nic. Vždyť podobné figurky nikdy neměla. Sbírá většinou mexické, aztécké a indické loutky.

Byla to slabá stopa, o stejných skutečnostech věděly totiž desítky lidí ve Springfieldu. Šlo o rodinnou tragédii, o jaké se hovořívá, a poutavá přednáška v klubu také vzbudila pozornost sběratelů, které zajímala každá zmínka o starých loutkách. R. V. Stone se rozloučil se Springfieldem. Měl tušení, že klíč k záhadě je ukryt docela jinde.

Velvalee Dickinsonová, loutky, starožitnosti, zahraniční i domácí, je obchod nedaleko Central Parku, v místech, kde nejsou hokynářství. Obchod starožitnými loutkami má vznešenou klientelu. Hvězdy stříbrného plátna, burzovní makléři a jejich milenky, výstřední vdovy, které na to mají, a pár skutečných znalců. Ale ti se chodí do obchůdku paní Dickinsonové spíš pokochat pohledem na krásné starožitné práce, koupit by si je sotva mohli.

Průměrná cena starožitné panenky je padesát dolarů. Paní Dickinsonová má ale loutky z doby kolonizace za pět set, některé sošky z Afriky mohou stát ještě víc.

Regály luxusního krámku jsou výstavou historie lidstva. Čínské a japonské loutky, figurky ze severu, slonová kost, černý teak, bronz starých Aztéků, slaměná smrtka z Vietnamu, řezaná matřjoška z carské Rusi. Stříbro, tepaná měď, sušená tykev, vzácné dřevo, to je svět paní Dickinsonové.

Majitelka krámku měří sotva sto padesát centimetrů, je hubená, neváží víc než desetiletý kluk. Vždycky se usmívá, dovede zacházet se vznešenými zákazníky, umí jim poradit. Nikdo by o ní nemohl říci, že prodala figurku za vysokou cenu nebo snad dokonce že měla na skladě padělek. A hodně zboží je tady japonského.

R. V. Stone vyšel z obchodu okouzlen prostředím i drobnou paní Dickinsonovou. Nedal se však obelstít solidností starožitnice. Požádal o zjištění její minulosti. Když pak měl elaborát v ruce, byl přesvědčen, že se nevydal po falešné stopě. Velvalee Dickinsonová se narodila v Sacramentu a jmenovala se za svobodna Malvena Blücherová. Měla dobrou pověst, nebyla nikdy trestána. Kdysi před léty vstoupila do Americko-japonské společnosti. Ale v roce 1937

se vzdala členství.

Její nebožtík manžel měl kdysi kancelář v domě, v němž byl japonský konzulát. To byla sice nápadná shoda, ale byl tam také německý konzulát, a tak to nedokazovalo vůbec nic. Japonské panenky, japonský konzulát a do třetice japonská kolonie. Ještě za života manžela, to byla paní Dickinsonová zaměstnána v bance a později u United Fruit Company, bydleli totiž manželé Dickinsonovi v Imperiál Valey uprostřed japonské kolonie.

Když odovděl, přestěhovala se do New Yorku. O Vánocích 1937 pracovala v oddělení loutek obchodního domu Bloomingdale. Krátce poté si otevřela vlastní obchod, který už agent Stone dobře znal. Vydělávala dost, ale žila skromně, za celou dobu neprovedla nic nápadného. Pozoruhodné bylo snad jen to, že byla jakousi loutkovou královnou a znala podrobnosti života paní Thrutherové.

Pátrání se rozběhlo dvěma směry. Agenti FBI nepřetržitě sledovali majitelku obchodu i její zákazníky. Stále častěji se v jejím obchodě objevovali muži, zajímali se o loutky a přitom na první pohled nerozeznali německou figurku z Bavorska od japonské. Paní Dickinsonová ochotně vysvětlovala, doporučovala, když se jí však znovu a znovu stávalo, že si nadmíru vzdělaný pán v šedivém měkkém klobouku dal půl hodiny vykládat o loutkách, pak poděkoval a nic nekoupil, začala být nervózní.

Zatím americká, ale také britská cenzura na Bermudách hledala další dopisy, v nichž by se psalo o loutkách. Ale slečna Naďa Gardenerová teď neměla štěstí. Odesílatel dopisů se najednou odmlčel.

Zato paní Velvalee Dickinsonová se začala chovat nápadně podezřele. Zřejmě ztratila nervy. Předala obchod své jediné zaměstnankyni, vyinkasovala si v bance na šek větší částku a oznámila, že si jede na pár týdnů odpočinout na Floridu. Udalala adresu v Miami Beach. Byla falešná. Ve jmenované ulici a čísle nebyl žádný penzion, ale skladiště pneumatik firmy Firestone. Ale to se podařilo zjistit až později. Zatím sledovali agenti odjezd paní Dickinsonové. A ta začala své cestování dost svérázným způsobem.

Opustila obchod na rohu Madison Avenue a vsedla do prvního taxi. Udalala řidiči adresu obchodního domu Saks v Třiatřicáté ulici. Ohlížela se. Když zpozorovala, že jede za taxíkem stále stejný vůz, znervózňela. Vystoupila před obchodním domem, zaplatila a vešla dovnitř. Nestarala se o pulty se zbožím, spěchala do druhého patra, z něhož vedla spojovací chodba do vedlejšího obchodního domu Gimbers. Tím rovněž prošla bez zájmu o zboží až do suterénu, a to zřejmě jen proto, že z Gimber's vede chodba přímo ke stanici podzemní dráhy.

Paní Velvalee Dickinsonová nastoupila do vozu a dostala se za pár minut na nádraží Pennsylvania Station. Nezdržovala se kupováním jízdenky, skočila do vozu prvního vlaku a odjela do Filadelfie. Odtud se vydala do Chicaga a hned poté do Portlandu ve státě Oregon. Hezký kousek cesty. Přes celé Spojené státy. Bylo jasné, že se nevypravila na dovolenou, snažila se utéci.

V Portlandu se zdánlivě uklidnila. Už se stále neohlížela, už necukala nervózně rameny. Zřejmě věděla, kam jde, a těšila se, že už je blízko cíle. Musela zažít obrovské zklamání. Tolik tisíc mil cesty a u cíle tabulka „zavřeno“. Velvalee Dickinsonová se totiž zastavila na předměstí Portlandu u čínské restaurace. Ale v oknech visely záclony šedivé prachem. Sousedé zklamané ženě řekli, že ten podnik není už hezkých pár měsíců v provozu. Číňan zmizel a nikdo neví, kam se poděl.

Velvalee Dickinsonová se nedostala k cíli, kde čekala pomoc. Nezbyvalo jí nic jiného než vrátit se zpět do New Yorku a doufat, že se FBI mezitím nepodařilo proti ní najít důkazy. Jenže slečna Gardenerová na Bermudách nezahálela.

Poštěstilo se jí zachytit další tři dopisy, v nichž se psalo o loutkách. Kdo komu posílal ty zprávy? Nebyla to ani paní Dickinsonová, ani paní Thrutherová ze Springfeldu, nicméně všichni, kdo tentokrát odeslali podezřelé dopisy do Argentiny, patřili mezi zákazníky paní Dickinsonové. Agenti FBI se za nimi vypravili. Nikdo z nich dopis nenapsal ani neodeslal.

V další etapě pátrání se technická laboratoř FBI zaměřila na zjištění původu dopisního papíru. Nepodařilo se prokázat, že by pocházel z majetku obchodu starožitnými loutkami. Když však začali pátrat po psacích strojích, na nichž byly podezřelé dopisy napsány, zjistilo se, že jeden z nich patří hotelu v Chicagu, druhý hotelové písárně v San Francisku a třetí rovněž hotelu v Los Angeles. Všechny tyto hotely navštívila ve dnech, kdy byly dopisy odeslány, paní Velvalee Dickinsonová. (Totožnost písma psacího stroje lze, podle názorů odborníků, identifikovat lépe než rukopis. Znalci tvrdí, že ani dva stroje nemají stejné chyby v typech, mezerách, v řádkování.)

Všechny ty dopisy měly mimo zmínky o loutkách ještě jeden společný znak. Přímo z nich čísla netrpělivost, nervozita pisatele. Královna loutek, paní Velvalee Dickinsonová, ztratila spojení s šéfy, v Portlandu také nenalezla ochranu, cítila, že je jí FBI na stopě, a nevěděla si rady.

Pak zachytila cenzura několik balíčků se starožitnostmi. Neobsahovaly na první pohled nic závadného. Staré loutky. Při pečlivé prohlídce papírové vlny, do níž byly figurky zabaleny, se ale zjistilo, že jsou na tenkých prouzcích tajné zprávy. A ty už byly přímým důkazem pro státního žalobce.

Velvalee Dickinsonovou zatkl pro podezření ze špionáže ve prospěch Japonska a Hitlerovy třetí říše v místnostech newyorské banky, kde si královna loutek právě vybrala větší částku ze své pancéřové schránky. Měla v ní osmnáct tisíc dolarů v hotovosti. Ty měly pomoci vyzvědačce k bezpečnému ústupu ze scény.

Vdova nechtěla vypovídat, odmítala obvinění, tvrdila, že zdědila peníze po manželovi, který prý dostal šestadvacátého listopadu 1941, tedy krátce před útokem na Pearl Harbor, pětadvacet tisíc dolarů od námořního atašé japonského velvyslanectví Iširo Jokohamy jako zálohu na informace, které mu měl dodávat. Při vyšetřování se ukázalo, že peníze dostala paní Dickinsonová a nebyl to jediný honorář za služby. Japonský přidělenec jí vyplatil ještě větší částku: pětaticet tisíc dolarů. Dohromady tedy dostala šedesát tisíc a taková suma se nikomu nedává pro nic za nic.

Nikdy se však neprokázalo, s kým spolupracovala, jak získávala zprávy, kdo byl jejím šéfem a jaké měla podřízené agenty, anebo se soudu při procesu podařilo všechny tyto okolnosti dokonale utajit. A tak vlastně dodnes nevíme, jak pracovala královna loutek, než se dostala k předávání zpráv onou, v historii tajných služeb tak originální cestou.

Velvalee Dickinsonovou postavili před soud v roce 1944. Bránila se do poslední chvíle. Ale soudce měl důkazy. Obstarala je pozorná slečna Naďa Gardenerová. Ta si povšimla nenápadné řeči loutek.

Nepřátelská zpravodajská služba udělala v tomto případě zásadní chybu. Japonci odvolali agentku, žijící v Buenos Aires pod jménem Maria Juana Califuentes, a neoznámili to královně loutek. Proto přišel zpět onen osudný dopis, proto prohrála Velvalee Dickinsonová svoje utkání s Naďou Gardenerovou a s americkou FBI.

KDO MÁ NA SVĚDOMÍ PEARL HARBOR

HONOLULU, 7. prosince 1941

Dnes v 7 hodin ráno místního času zaútočilo japonské letectvo na americkou základnu Pearl Harbor. Ztráty jsou veliké.

TOKIO, 7. prosince 1941

Vrchní velitelství japonské armády prohlásilo, že je od dnešního dne, šesti hodin ráno japonského času, ve válečném stavu se Spojenými státy severoamerickými a s Velkou Británií.

LONDÝN, 8. prosince 1941

Po půlnočním zasedání kabinetu vyhlásila Velká Británie válku Japonsku.

WASHINGTON, 8. prosince 1941

Kongres Spojených států severoamerických vyhlásil Japonsku válku. Kanada, Jižní Afrika, Holandsko, Lucembursko, Kostarika, Dominikánská republika, Haiti, Honduras, Nikaragua, Salvador, Austrálie, Nový Zéland vyhlásily Japonsku válku. Téhož dne vypověděla Čína válku Německu, Itálii a Japonsku.

V šest hodin ráno dosáhla japonská válečná flotila admirála Naguma předem určeného postavení asi dvě stě třicet námořních mil severně od přístavu americké základny Pearl Harbor. Na stožáru velitelské lodi Akagi se objevily signální vlajky, z palub letadlových lodí vzletly bombardéry.

Mohutný konvoj vyplul od japonských břehů již 26. listopadu. Dvacet šest válečných lodí, šest letadlových s 432 stroji na palubách, dvacet pět ponorek, z nichž některé měly k sobě připoutány trpasličí ponorky pro dva sebevrahy, se dalo na cestu k Havajským ostrovům oklikou, vodami, které ležely stranou od frekventovaných lodních tras. Druhého prosince zaznamenal telegrafista vlajkové lodi depeši z Tokia. Admirál Jamamoto oznamoval: Niitaka kajama náboře - Začněte s výstupem na horu Niitaka. Smluvené heslo: zahájit útok na Pearl Harbor v neděli, sedmého prosince, podle stanoveného plánu.

Sto minut po startu jsou bombardovací svazy nad pobřežím ostrova Oahu. Řítí se na cíl ve dvou vlnách. Ocitají se nad přístavním bazénem. Bombometčící už vidí americké válečné lodě. Čtyři... tři... dvě... jedna... pal!

Bitevní kolosy, chlouba amerického válečného loďstva, Nevada, Arizona, Tennessee, West Virginia, Maryland, Oklahoma a California odpočívají na kotvách. Pensylva-nia je v suchém doku, a v jiném, označeném číslem 1010, právě opravují torpédoborec Helena. Lazaretní loď Solace kotví jako obvykle před East Lochem a přímo proti obchodnímu centru města Pearl City stojí stará bitevní loď Utah s křižníky Curtiss a Raleigh po bocích. Kolem ostrůvku Ford Island jsou další minolovky, rychlé čluny, tankové lodi. Celkem osmdesát šest plavidel s vlajkou Spojených států severoamerických na stožárech.

Američané začali budovat pacifickou základnu v Pearl Harboru už v roce 1877, když obnovili obchodní smlouvu s Hanoji. Už tehdy bylo jasné, že se dřív nebo později utkají s Japonci v boji o nadvládu nad Tichým oceánem. Bojový projekt Orange byl dlouhodobou přípravou na takové střetnutí s námořními silami země vycházejícího slunce. Poslední verzi projektu, nazvanou Rainbow-2, schválilo nejvyšší velení americké armády a námořnictva v létě 1939 a potvrdilo tím znovu význam tichomořské základny Pearl Harbor. Během námořních manévřů v roce 1940 soustředila admirálita v Perlové zátoce na Havaji mocné síly své tichomořské flotily. Měly být zárukou americké převahy v této oblasti.

Japoncům byla americká pacifická základna odjakživa trnem v oku. Už ve třicátých letech postavili na opuštěném ostrově Šioku maketu, kopírující Pearl Harbor téměř do detailu, a piloti z letadlových lodí se v nejméně příznivých povětrnostních podmínkách cvičili v útoku. Sedmého prosince 1941 pak zaútočili na skutečný cíl.

Během sto osmdesáti vteřin vyletěly do vzduchu v Pearl Harboru tři válečné lodě, čtvrtou položily japonské bomby na bok, pátou z větší části zničily. Tři další námořní kolosy vyšly ze soustředěného bombardování víceméně náhodou jen s povrchními šrámy. Snad jen dvě stě vteřin trvala Japoncům likvidace značné části severoamerické pacifické flotily. Jejich úder otřásl světem a rozhodl o dalším rozšíření druhé světové války. Stal se klasickou ukázkou válečné taktiky a příkladem ve školách pro vyzvědače. Ti totiž měli na úspěchu japonských zbraní podstatný podíl. Jedním z aktérů dramatu, které se odehrálo za kulisami dějin, byla žena-vyzvědačka.

Vstupní scéna připomíná tuctový film z tichomořského ráje. Je žhavý srpen v třicátém pátém roce, nad Honolulu se klene modré nebe, všechno kvete, každý hraje, skoro každý zpívá a na molu, kde přistála loď z Evropy, skutečně tančí skupina osmiletých děvčátek. Havaj - ostrovy romantických lásek. Z kabiny první třídy vyšel do prudkého slunce ctihodný profesor doktor Kühn s rodinou. Na první pohled suchar, vědec, který na ostrov zaručeně nepřišel za dobrodružstvím. Mimo to - doprovází ho manželka Friedl, syn Hans Joachim a nevlastní dcera Ruth. Hezká, nenápadná dívka s plavou hřívou.

Pan profesor nepřišel neohlášen. Už na něho čekají. Přijímají ho s úctou i poctami, jaké náleží věhlasnému antropologovi. Ti, kdo mu přišli naproti, vědí, že se vypravil tak daleko přes moře, aby na ostrovech studoval vliv japonské kultury na vývoj některých polynéských národů.

Odvezli ho do prvotřídního hotelu. Hawaïan Royal je podnik pro horních deset tisíc, ještě dlouho poté ho cestovní kanceláře uvádějí v seznamu dvanácti nejdražších hotelů na světě. Ale pan profesor zřejmě nemusí počítat. Vybral si

apartmá jako maháradža. Však se o tom také mezi místní honorací hned nazítří začne povídat.

Američané jsou vyznavači prostých zásad. Kdo má peníze, patří do vybrané společnosti. Když je bohatý cizinec navíc vědcem z Evropy, pak má dveře všude otevřeny. Kühnovi se od prvního dne mohli počítat mezi nejváženější. Když si pan profesor koupil už po několika týdnech pobytu honosnou vilu s drahocenným zařízením a zaplatil ji včetně koberců a stolního stříbra jediným šekem, pasoval se na místní honoraci. Začalo se proslýchat, že má značný kapitál v Německu, ale také v Holandsku, žije z výhodných investic, o které se stará jeho evropský bankéř.

Pan profesor neměl ponětí o financích, jeho manažer však zřejmě ano. Poslal mu totiž na jeho konto v bance na honolulské King Street během několika týdnů částku, před jakou se i v tichomořském ráji smeká klobouk: pětasedmdesát tisíc dolarů. Něco z Berlína, zbytek z Holandska. Šek podepsali ředitelé Rotterdam Bank Assoziation.

Doktor Kühn se uvedl podle pravidel bohatých, ale on se také na rozdíl od jiných pustil hned do práce. Cestoval po ostrově, jeho nevlastní dcera a asistentka v jedné osobě, ta nenápadná plavovlasá kráska, ho doprovázela. Za pár týdnů se tady oba vyznali jako domorodci.

Když pan profesor právě nebádal, hostil místní společenskou smetánku, pořádá garden party pro matky s vdavekchtivými dcerami a pro uměleckou bohému noční pitky. Američtí důstojníci byli ve vile Kühnových vždycky vítáni. A slečna Ruth si občas s některým z nich vyjela na projížďku motorovým člunem. Nadevše totiž milovala dobrodružství, rychlou jízdu v otevřeném voze, plachtění v tichém zátokách, a jak se zdálo, také muže. Ti za ní doslova běhali. Měla hezkou postavu, ráda tančila, nikdy nepokazila ani tu nejrozvernější zábavu, sotva kdy některého z nich zarmoutila. Taková milá, hezká blondýna, docela jiná než všechny ostatní na ostrově. Námořní důstojníci na pacifické základně nemají těžký život, ale nudný. Služba v míru je jednotvárné řemeslo. Jaký div, že se miss Ruth stala středem pozornosti právě těchto elegantů v modrých uniformách.

Paní profesorová byla milá, maminkovská, docela prostá žena, měla zájem o výchovu dětí, o domácnost, ve společnosti se chovala nenápadně, skromně. A přesto to byla jen kamufláž. Všichni Kühnovi, včetně toho malého hochy s modrým pohledem, hráli pouze předepsané role. Lidé si jich vážili, protože žili způsobem, který vzbuzuje dobrý dojem. O jejich skutečném životě neměl nikdo ani sebemenší ponětí, stejně jako o poslání a o minulosti rodiny Kulmových. Dokonce ani šéf americké FBI na Havaji, Robert L. Shivers, a ten by se měl starat o životopisy přistěhovalců.

U kolébky historie, která skončila tragédií v Pearl Harboru, stál Hitlerův ministr propagandy, „kulhavý ďábel“ Goebbels. Dostal se k veslu v roce 1933, hrál vedle Hitlera druhé, pak možná až třetí housle, ale hned od počátku začal panovat jako feudální velmož. Koktejly, čaje o páté, plesy. V roce 1935 uspořádal na svém ministerstvu propagandy okázalou recepci a nepozval tentokrát jen všechny zasloužilé hnědé bonzy, ale také rodiny úředníků.

Panětníci se později vyjadřovali, že to byl skutečný galavečer, se vším, co k tomu patří, s jídlem a pitím, jaké Němci třicátých let už ani nepamatovali. Samozřejmě že byl při tom i Goebbelsův osobní tajemník Leopold Kühn. Také on si přivedl rodinu. A hezká blondýna Ruth byla jeho nevlastní dcera. Goebbels měl jednu nohu kratší, přesto však vášnivě rád tančil. A blondýny ho přitahovaly. Toho večera tančil s Ruth Kulmovou víc než se všemi ostatními ženami.

Brzy poté se šeptem šířily zprávy, že prý se ta mladička hezká blondýna stala Goebbelsovou milenkou. Není to vyloučeno, ale nelze to rovněž prokázat. Protože však je známo, že se Goebbels zbavoval nepohodlných milenek všemi možnými způsoby, nezní nelogicky, že právě jeho milostný poměr s Ruth byl motivem k tomu, aby zprostředkoval rodině Kühnových tajné poslání hodné daleko od Berlína. K realizaci záměru přizval doktora Klause Haushofera a dost možná že ho přímo pověřil vyřízením.

Klaus Haushofer byl ve styku s nacistickým ministrem propagandy. Pracoval spolu se svým otcem, někdejší generálmajorem německého císařského generálního štábu a po Hitlerově nástupu profesorem „geopolitiky“, což byl pojem, který sám pro sebe vymyslel, na Geopolitickém institutu. Tam prakticky vyhledávali a vychovávali adepty pro špiónážní službu. Profesor Haushofer byl na slovo vzatý odborník. Znal Čínu, Koreu, Indii a Japonsko, byl prezidentem německé akademie, ale také nacistické organizace sdružující zahraniční Němce. V Japonsku byl jako doma, měl tam mnoho osobních známých, lze předpokládat, že byl v přímém styku s japonskou tajnou službou. Není proto vyloučeno, že mu při některém z četných setkání Japonci sdělili: potřebovali bychom několik schopných a oddaných mužů i žen, kteří by chtěli pracovat pro zemi vycházejícího slunce.

Japonci měli totiž s tajnou službou odjakživa jisté potíže, proto sháněli agenty kde se dalo a také je přepláceli. Japonský tajný agent, i když patří k nejzdatnějším a nejoddanějším, nemohl pracovat v každém prostředí. Ať přišel kamkoliv, každý na první pohled poznal, o koho jde. Japonce se nemůže ani s dokonalou znalostí řeči vydávat třeba za Američana nebo za argentinského Němce. Proto potřebovala tokijská tajná služba cizí agenty, neutrálně vyhlížející bělochy. Na Havajských ostrovech sice žilo na sto padesát tisíc Japonců a mnozí z nich pracovali pro tajnou službu, ale všichni byli příliš nápadní a někteří z nich byli pod americkým dohledem.

Hitlerův první propagandista se tedy zmínil prostředníkovy mezi Německem a Japonskem, generálmajorovi Haushoferovi, o Ruth Kühnové a starý intrikán zabil dvě mouchy jednou ranou, vysloužil si pochvalu na obou stranách. Zanedlouho se Kühnovi stěhovali za moře, náležitě vycvičení, poučení a vybaveni.

Profesor Kühn nebyl ve skutečnosti profesorem. Vystudoval medicínu, ale příliš ve svém oboru neuspěl. Brzy se vzdal původního povolání a předsedal jinam: do nacistického sicherheitsdienstu, kde sloužil přímo pod šéfem této neblaze proslulé nacistické organizace, Heydrichem. Měl tedy pro své nynější poslání odbornou průpravu. A zkušenosti získal už za první světové války. Tenkrát sloužil u námořnictva. Jeho loď však ztroskotala a on se s ostatními zachráněnými dostal do britského zajetí. Nezahálel, využil svého pobytu v internačním táboře a naučil se anglicky. Když všechno skončilo, vrátil se, studoval, stal se podle tehdejší německé módy členem freikorpsu, nakonec zakotvil v Hitlerově fašistické straně.

O jeho dalším osudu jsou známy dvě verze. Podle jedné měl zastávat významné místo v německé policejní službě, ale

Heydrich s Himmlerem prý ho odsunuli stranou. Podle druhé byl už tehdy vybrán pro zpravodajskou službu. Heydrich si totiž chystal svůj vlastní špionážní podnik, který měl konkurovat Canarisovu abwehru, a tak mohl počítat s oddaným Kuhnem. Snad. Se vši určitostí víme jen to, že se z nepodařeného lékaře stal přes noc věhlasný profesor antropologie a odjel do Tichomoří organizovat výzvědnou službu. Pro Hitlera a pro jeho japonské spojence. Ti ho v této oblasti daleko víc potřebovali.

Nevíme, kdy a jak se s ním domluvili japonští šéfové zpravodajské služby. Nevyšlo to najevo ani v pozdějším soudním procesu. Jisté je, že šlo o pevnou dohodu a dobře organizovanou síť. Není vyloučeno, že podrobnosti sjednala nenápadná hospodyňka, paní Friedl Kühnová, při svých výletech do Japonska. Z výzvědačské manželské dvojice se později stal trojlístek, protože krásná Ruth byla pro takovou práci přímo předurčena.

Kühnovi se necítili ve svém přepychovém obydlí dobře. Aspoň to při každé příležitosti tvrdili. Stěžovali si, že společenské povinnosti profesora rozptylují, nemá klid k práci. Nejraději by se přestěhovali někam do ústraní. Nebyly to jen plané společenské tlachy, sousedé brzy spatřili před vilou stěhovací vozy.

Miss Ruth předtím jezdila se svým nevlastním otcem nějaký čas z jednoho ostrova na druhý, nakonec se jí podařilo najít, co potřebovali. Byt na Oahu byl sice menší a zdaleka ne tak přepychový jako dosavadní vila, ale Kühnovým se zalíbil. I když to také nebylo tak docela klidné místo. V jeho bezprostřední blízkosti se totiž rozprostírala mohutná americká námořní základna Pearl Harbor.

Pohledná blondýna se na svou špionážní budoucnost pečlivě připravila. Věděla ze zkušenosti, jak je nesnadné dostat se do uzavřené americké společnosti, která se v cizině schovává za jakýsi pomyslný plůtek a brankou vpustí jen toho, kdo se jí zalíbí. Ruth si proto přinesla ze svého předchozího působiště doporučující dopisy. A tak netrvalo dlouho a stala se pro místní důstojnickou honoraci senzací číslo jedna. Uměla si totiž nejen otočit kolem prstu muže, dokázala se sprátně i s jejich manželkami. To byla pro její budoucí poslání nadmíru vzácná a potřebná schopnost.

Od svých japonských zaměstnavatelů sice dostala finanční prostředky, ale cestičky, jak se dostat k tajným zprávám, ty si musela vyšlapat sama. Prostřednictvím důvěrníka generálního konzula Nagao Kity dostala příkaz získávat průběžně a co možná nejpodrobnější informace o pohybech námořních jednotek, o připravovaných odjezdech a očekávaných příjezdech amerických válečných lodí. Hned se dala do práce.

Seznámila se s námořními důstojníky, jichž byly na ostrově stovky, ti ji uvedli do společnosti, navštěvovala s nimi armádní kasino, hrála s nimi golf, jezdila s nimi plachtit, s jedním z nich se dokonce zasnoubila. Poručík Elbert Luckett sloužil na Nevadě a byl nesmírně pyšný na svou nevěstu. Ale nebylo mu souzeno, aby se stala jeho ženou. Mohl mluvit o velkém štěstí, když ho koncem roku 1940 přeložili na jinou základnu.

Jeho nástupce, poněkud starší kapitán Worthall, už takové štěstí neměl. Rok po útoku Japonců na Pearl Harbor se odpovídal před válečným soudem Spojených států za své styky s krásnou Ruth. Při jeho výpovědi vyšlo najevo, že ji zpočátku skutečně podezříval, mluvila totiž s výrazně německým přízvukem, když se mu však vysmála a žertem řekla, že je zakuklenou výzvědačkou, a ne německou emigrantkou, jejíž rodina musela utéci před nacisty, začal jí důvěřovat a neměl před ní žádné tajemství.

Ruth Kühnová získávala cenné informace, ale nebyla s nimi spokojena. Všechny byly totiž na stejné úrovni, se stejným obsahem. Zamilovaná dívka se nemůže bavit s námořním kapitánem o strategii, ani když jde o jejího milence. A tak si Kühnovi vymysleli chytrý plán.

Jednoho dne se objevil na nejrůznějších třídě Pearl City nový, nápadně luxusně zařízený salon krásy. Majitelka: Ruth Kühnová. Tichá společnice: její nevlastní matka Friedl Kühnová. Všechno se leskne, všechno voní, obě dámy jsou oblečeny podle poslední módy, jednají se s zákaznicemi, jako by přišly na recepci do Bílého domu. Všechno se zdá dokonalé. Kadeřník připlul z Hollywoodu, masérka přiletěla z Paříže, manikýrka pracovala před nedávnem v Londýně a u dveří stál dvoumetrový černoch v livreji operetního generála. Kosmetické přípravky: jediné Elisabeth Ardenová, parfémová pařížská firma Coty. A všechno ostatní: first class.

Beauty Institute je drahý podnik. Ale důstojnické manželky stejně nemají v Pearl Harboru za co utrácet. Jsou tady jen doky a lodě a kasárenské baráky a tisíce vojáků a námořnické bary. A kousek dál na jedné straně banální cizinecké hotely, na druhé vojenské objekty, kam je nepovolaným přístup přísně zakázán.

Pro civilistu zbývá golfové hřiště, bazén, tenisové dvorce a jinak jen vedro a jedovaté slunce, které za rok vysuší i tu nejsvěžejší pleť. Paní admirálova, paní kapitánova i „stará plukovnice“ dělají tedy všechno, aby si zachovaly svou uvaďající svěžest.

Snad nikde na světě se tolik netlachá jako v dámském kadeřnictví, v masérském salonu nebo v Beauty institutu. Sušící přilba obklopující hlavu je jako zpovědnice. Žena je schovaná, neosobní, dokáže vyprávět sama o sobě jako o někom třetím, řekne ráda všechno, co ví, a někdy ještě víc.

„Manžel slouží na West Virginii, však víte, to jsou ta obrovská plovoucí kasárna, je tam s ním na tisíce chlapců. Moje drahá, představte si, pozití zvedají kotvy, zas budu sama...!“

Jedna čeká milého, má zítra přistát na letadlovém kolosu Enterprise, druhé odjíždí manžel na Kornetu, třetí se chlubí svými znalostmi o gigantu Lexington.

Miss Ruth samozřejmě nepracuje. Jen dohlíží na zaměstnance, vítá zákaznice a je ve střehu. Stará paní Friedl, oblečená do elegantních šatů, se tváří ospale. Sedí v proutěném křesle, na obličej si namířila dva ventilátory, oči má zavřené, ale pozorně naslouchá. A když na chvíli odejde, tak ne proto, aby si odpočala na lehátku, to si jde zapsat, co právě slyšela.

Je neuvěřitelné, kolik mohou prozradit povídavé oficiřské paničky z přísně střežených vojenských tajemství. Někdy přijdou do Beauty institutu paní admirálky a snaží se samozřejmě ty ostatní kolonely, majorky a kapitánky přetrumfovat. Ony mají přece nejlepší informace o tom, co se děje v posledních dnech v Pearl Harboru, a přesně mohou vyvěstit, co se bude dít zítra.

Večer má na stole všechny zprávy a někdy také jen drby japonský generální konzul Kita. Chvilí si s nimi hraje, skládá jednu ke druhé, porovnává a vylučuje, pak je posílá dál do Tokia. A nejsou to jenom zprávy od slečny Ruth, v téhle důležité oblasti pracuje pro japonský generální štáb už na začátku roku 1941 přes dvě stě dalších tajných agentů. A kde je tolik vyzvědačů na jednom místě, tam se určitě něco chystá.

Tokijský generální štáb se na projektovanou akci připravil s japonskou důkladností. Především vyměnili svůj reprezentační tým na ostrovech. Vojská zpravodajská ústředna sem dosadila svoje lidi. Generálním konzulem jmenovali Nagao Kitu, vicekonzulem Otorijo Okudu, šéf třetího oddělení generálního štábu, tedy zpravodajské ústředny Ogava, si sám vybral vicekonzula Tadaši Morimuru, ve skutečnosti Takeo Jošikavu. Všichni dohromady byli vyzvědači a Jošikava byl bezpochyby mužem, který měl v rozhodném okamžiku v ruce osud projektované japonské akce.

Když pověřili někdy začátkem roku 1941 kapitána Minoru Gendu prozkoumáním možností útoku na Pearl Harbor, byl už Jošikava dávno vyškoleným vyzvědačem. Ale cesta ke kariéře, která mu později zajistila místo v dějinách tajných operací druhé světové války, nebyla tak docela přímá. Málokdy se publikují životopisy žijících vyzvědačů a tajemství muže v pozadí Pearl Harboru se podařilo poodhalit až po dvaceti letech.

Narodil se 6. března 1914 na Šikoku, jihovýchodně od Tokia, v rodině, které si sousedé vážili. Jeho otec byl policistou, a to za první světové války v Japonsku něco znamenalo. Zloměk slávy a úcty k císařskému rodu padal i na každého, kdo nosil uniformu. Byla to podivná doba. Japonský imperialismus se stavěl nade vše, a touhou každého mladého uvědomělého Japonce bylo zemřít v boji za vlast a císaře.

Na Šikoku se narodilo mnoho mužů, kteří se později proslavili. Ostrov byl proslulý atmosférou vlasteneckého hrdinství. Mladý Jošikava absolvoval tvrdou vojenskou školu, stal se přeborníkem v šermu holí kendo a dokázal proplavat za rozbourěného moře osm mil dlouhou trať mezi ostrými útesy. Ctil zákon středověkých samurajů bušido, který předepisoval pokornou poslušnost, měl v krvi zásady učení zen — naprosté sebeovládání a odhodlání obětovat svůj život.

S takovou průpravou měl na císařské námořní akademii otevřené dveře. Nastoupil tam v roce 1929, po čtyřech letech už prodělával výcvik na křižníku, na ponorce, pak ještě jako aktivní námořní letec. Prostě kariéra jako z čítanky. Potom se jednoho dne vrátil z cvičného letu, držel se za břicho a kroutil se v křečích. Nemocnice, operace a rozsudek lékařů, že je konec s aktivní službou.

Byl to pád z výsluní do nejhlubší nejistoty. Jošikava uvažoval o harakiri. Ve chvíli kritické deprese se však objevil jako dobrá víla v pohádce kapitán generálního štábu z velitelství v Kagawa a nabídl mu práci ve zpravodajské službě Jeho císařské Výsosti.

Jošikava odjel do Tokia a stal se vyzvědačským učněm. Přidělili ho k vybranému týmu „třetího oddělení“, který měl za úkol shromáždit všechny dostupné informace o americké pacifické flotile a o námořních základnách Guamu, Manila a Pearl Harboru. V roce 1940 znal každý detail výzbroje americké pacifické flotily i letectva a byl připraven k akci.

Jošikava:

„Bylo mi tenkrát pětadvacet let, plných deset let svého života jsem sloužil u námořnictva. Nestaral jsem se o nic jiného než o svou práci. Nezajímalo mne noční život. Taky jsem ještě nepomýšlel na ženění. Věnoval jsem se tělem i duší poslání, které mi bylo svěřeno...“

V zimě 1940 ho přidělili do diplomatické služby. Dopoledne chodil úřadovat na ministerstvo zahraničních věcí, odpoledne pokračoval v přípravách na špiónážní akci. Jednoho dne, kdy zase seděl u krátkovlnné přijímačky a lovil relace amerického námořnictva, podařilo se mu zachytit anglicky mluvené hlášení, podle něhož odplulo z australského Fremantlu do Británie šestnáct lodí s vojáky.

Jošikava si věděl rady s takovou zprávou. Pohotově zatelefonoval na německé velvyslanectví a předal ji svému kolegovi. Zanedlouho pak dostal z Berlína dopis, který ho potěšil a u jeho kolegů na ministerstvu vzbudil uznání i závist. Jošikava dostal osobní poděkování Adolfa Hitlera.

V dubnu ho jmenovali vicekonzulem v Honolulu. Předali mu diplomatický pas s jeho vlastní fotografií, ale s docela cizím jménem. Takeo Jošikava se nyní jmenoval Ito Morimura. Měl přesně stanovený úkol: sledovat americkou pacifickou flotilu, pohyby jednotlivých lodí hlásit v šifrovaných depeších prostřednictvím vysíláčky japonského konzulátu do Tokia svému šéfovi Ogavovi.

Přiletěl do Honolulu a ubytoval se na japonském konzulátu, v budově s krásnou zahradou plnou kvetoucích kolokázií. Konzul Kita ho přivítal, ale nedával mu příkazy. Jošikava byl odpovědný přímo tokijskému šéfovi Ogavovi. Zdá se, že se japonský rezident vůbec nestýkal s tajnými agenty usdlými na ostrově, zato se prokázalo, že byl ve styku s hezkou blondýnou Ruth, a později vyšlo najevo, že spolupracoval s celou vyzvědačskou rodinou Kühnových. Ale především pracoval na vlastní pěst.

Jednoho rána zpozoroval strážný americké pobřežní hlídky, který měl službu na molu základny, že se v moři pohybuje cosi leslého, malého, zdálo se, že kulatého. Zpočátku ho napadlo, že tam snad plave plechovka od pomerančové šťávy, když se však vrátil na své pochůzce znovu k majáku, viděl, že je to hlava plavce. Plaval v přístavním bazénu přímo mezi americkými válečnými loděmi. To byl ovšem nepředstavitelně těžký přečin proti bezpečnostním pravidlům a strážný se také podle toho zachoval.

Situace jako vystřižená z grotesky. Voják namíří samopal do vody, vykřikne: okamžitě ven, nebo střelím, načež plavcova hlava zmizí pod hladinou. Voják tiše zakleje, ohlédne se, jestli to neviděl ještě někdo jiný, pak zatne zuby a střelí nazdařbůh do vody. Hlava se znova objeví na hladině a muž plave blíž. Vojákovi se sice třese ruka, ale míří na vetřelce a dál volá, aby okamžitě vylezl, a plavec skutečně zamíří k molu.

Pak stojí proti sobě. Mokřý muž v plavkách, podle vzezření mladý Filipíнец, v ruce primitivní harpunu, kolem pasu uzlovaný provaz a na něm ryby; americký voják neví, že jsou to ty nejlepší, které se dají v tomhle zálivu ulovit: zebry,

laipaly a dvě stopy dlouhá avela.

Posunul si potápěčské brýle z očí na čelo a zubí se na Američana, jako by měl radost, že se s ním sešel. Ale voják je voják. Tváří se přísně, míří na muže v plavkách samopalem a co nejhlubším hlasem hrozí: lovit ryby v přístavu...! Kapu! Zakázáno, přísně kapu! Jestli tě tady ještě jednou chytnu, jestli se tady ještě objevíš, tak tě pilikia, pilikia, zastřelím tě...

Filipínci mají rádi život, ale tenhle nevzal hned do zaječích, s chaplinovskou prostotou odvažuje tu dvě stopy dlouhou avelu, drží ji za skřele a s nevinným úsměvem ji podává strážnému. Tumáš, nejlepší ryba, jaká je v těchto vodách: Ber, dokud dávám!

Strážný už řekne jen jediné slovo: pilikia! Filipínek konečně pochopí, že americký hoch v uniformě nemá ani smysl pro humor, ani chuť na ryby, a tak přece vezme nohy na ramena a mizí. Filipínek byl Jošikava, potápěl se za rybami, ale hlavně si pod vodou docela zblízka prohlédl protiponorkové zátarasy, bariéry ocelových sítí, a systém, kterým se otvíraly, když vyplouvaly nebo vplouvaly do přístavního bazénu americké lodě. Zjistil rovněž přesné hloubky a oznámil je do Tokia, kde potom pro akci dali sestrojit zvláštní trpasličí ponorky, kterým by v nízké vodě nevyčnivala nad hladinu věž a které by na mělčinách nezachytily směrovými kormidly o dno.

Jošikava musel počítat s tím, že si ho Američané na Oahu všimnou. Proto si vymyslel rafinovanou masku a podle výsledku se zdá, že se mu lest podařila. Choval se jako kvalifikovaný bohém, potuloval se po barech, kdekoho hostil, dokázal pít od soumraku do svítání, vědělo se o něm, že navštěvuje gejši, prostě flamendr, který je jinak docela k ničemu.

Chodíval do restaurace Shunchoro a vysedával s gejšou u rýžového vína a dokázal se celé dlouhé hodiny dívat zasněným zrakem na pohádkově osvětlenou zátoku. Pochopitelně. Restaurace Shunchoro (také Sunte-Ro) byla na svahu Alevy, jednoho z kopců, obklopujících Perlovou zátoku. Kdo seděl v noci u okna, mohl přesně pozorovat, co se děje uvnitř americké základny. Velitelé přístavu byli zřejmě grandí, všechny lodě měly den co den slavnostní osvětlení, girlandy z žárovek a vějíře světlometů.

Vojáci u barových pultů bývali po půlnoci už také sdílní. Stačilo, když podnapilý Japonec jen tak sám k sobě prohodil: ta Enterprise je ale dneska nějak zvlášť krásně osvětlená... a některý z kluků v bílé uniformě se pochlubil: jo, zrovna Enterprise, naivko. Ta je dneska možná už někde u Eniwetoku.

Takeo Jošikava byl starý rutinér a agenti americké FBI byli naivní, když ho považovali za neškodného flamendra, který se toulá z baru do baru. On sám později prohlásil, že nebylo příliš složité získávat potřebné informace. Procházel se po ostrově, vyšel si třeba na kopec Tantalus, odkud byl báječný pohled na mořské zátoky, ale také na lodi kotvící v přístavu. Jindy se šel zase projet na motocyklu na výšinu Aiea a z jiného místa mohl pozorovat totéž.

Čtyřicetiletý zříchl dostal od svého šéfa šifrovanou depeši, v níž byly nové instrukce. Půdorys základny rozdělili v Tokiu do pěti oblastí, rezident na Oahu měl denně hlásit pohyby a změny v přesně vymezených čtvercích. A také měl podat podrobnou zprávu o rozmístění amerických vojenských letadel a o jejich počtu.

Oblékl pestrou košili, na hlavu si dal slamák, přes rameno pověsil fotografický aparát, šel do cestovní kanceláře a koupil si letenku na vyhlídkový let nad ostrovy. Pak si sedl v letadle ve společnosti amerických penzionovaných učitelek k okénku, tak jako ony se díval se zájmem a občas si něco vyfotografoval. Zejména ve chvíli, kdy se letadlo, startující na civilním letišti John Rodgers, dostalo nad vojenská letiště Hickham a Wheeler.

V době, kdy pracovala Ruth Kühnová a paní Friedl ve svém Beauty institutu, podnikla japonská tajná služba ještě další rozsáhlou špiónážní akci, která měla prověřit možnosti připravovaného projektu. Na japonské lodi Taiyo Maru přijel do Honolulu nenápadný mladý muž, civilista, který se choval jako úředník na dovolené. Ve skutečnosti to byl námořní kapitán, třiatřicetiletý Suguru Suzuki. Vystoupil na břeh se zvláštním posláním. Už jeho cesta na ostrov vedla podivnými oklikami. Loď se vyhýbala běžným dopravním trasám, křižovala mezi Aleutami a souostrovím Midway, dostala se k Havaji z neobvyklé strany. Kapitán Suzuki cestou pečlivě zapisoval povětrnostní údaje, registroval sílu mořských proudů, sledoval meteorologická data plavby. Prováděl podrobnou analýzu trasy, po které se měl později přiblížit k cíli konvoj japonských bitevních lodí. Námořní kapitán Suzuki byl předem posláným zvědem.

Také na Oahu měl přesné úkoly, ale neprováděl je sám, pomáhal mu kapitán lodi Taiyo Maru. Ten vypadal jako kterýkoliv agent s vysavači na dovolené, ve skutečnosti byl kapitánem jedné z ponorek, která se měla zúčastnit operace. Slunil se na plážích, popíjel v hotelu, vysedával v baru, projížděl se po zátocích na plachetnici, měl však jen jediný záměr: přesvědčit se, jak se otvírají z pevniny podmořská mřížová vrata bariéry, která měla zabránit nepřátelským ponorkám vniknout do zálivu.

Jednoho dne oba zmizeli. Sympatický Japonec už ani nepřišel na večerní whisky do restaurace Shunchoro. Taiyo Maru toho večera vyplula směrem k japonským břehům. Ti dva byli na palubě. V japonském přístavu čekala na každého černá limuzína s mlčenlivým řidičem. Za necelou hodinu seděli každý v jiné místnosti a podávali hlášení. Kapitán v kanceláři admirality, Suzuki u šéfa třetího oddělení Ogavy.

Korvetní kapitán Suguru Suzuki se za svého pobytu na Oahu sešel také s generálním konzulem Kitou. Na jedné z procházek ostrovem mu předal seznam otázek, na které měli zdejší tajní agenti nalézt odpovědi. Kita předal otázky Jošikavovi a ten se okamžitě pustil do práce. V poštovní schránce číslo 1476 na hlavní poště v Honolulu se objevila pohlednice s pozdravem od Jimmieho. Ruth Kühnová si ji vyvedla a věděla, kdy a kam má přijít.

Podle některých údajů se s ní sešel sám konzul Kita, podle jiných úvah to byl Jošikava. A někteří tvrdí, že to mohl být jedině vicekonzul Okuda, protože taková akce spadala do jeho kompetence. Při pozdějším procesu vyšly najevo podrobnosti úmluvy.

„Opatřím vám ty informace,“ řekla Ruth Kühnová klidně. „Ale nebudou laciné. Mám velkou režii.“

„Kolik?“ zeptal se její partner.

„Padesát tisíc dolarů.“

„To nemyslíte vážně!“

„Docela vážně.“

Byla to nezvykle vysoká částka. Odborníci z Pentagonu ještě dnes tvrdí, že by americká tajná služba o takovém obnosu vůbec nejednala. Možná. Japonci však měli jinou kalkulaci. Snažili se sice vyjednávat, ale Ruth Kühnová si dobře dovedla ocenit svou klíčovou pozici a věděla, že se Japonec nemůže snažit obměkčovat ji či nutit hesly o nesmrtnosti říše vycházejícího slunce, nebo řečmi o povinnosti k národu, k císaři, k budoucnosti, protože ona měla proti všem ostatním obrovskou výhodu — nebyla Japonka. Jošikava věděl, co si může dovolit. Dostal z Tokia přesné informace. Věděl také, že v závěrečné fázi příprav sám na úkoly nestačí. Včerejší depeše mluvila jasnou řečí:

Od této chvíle nelitujte síl. Posílejte denně zprávy. Ve všech hlášeních uvádějte, zda jsou nad Pearl Harborem přehradné balony, nebo lze-li předpokládat, že budou vypuštěny. Oznamte rovněž, jsou-li lodě vybaveny pro-titorpédovými sítěmi.

Dohodli se. Ruth Kühnová dostane zatím patnáct tisíc na ruku, zbytek v Tokiu, kam se budou muset Kühnovi uchýlit, až vypukne válka. Ruth Kühnová přijala s balíčkem dolarů také seznam otázek a nové instrukce. Japonci snad cítili jakýmsi šestým smyslem, že předávání zpráv vysílačkou není v dané situaci dost bezpečné. Proto vypracoval Takeo Jošikava nový systém. Těsně za výsostným pásmem pobřežních vod bude ode dneska kotvit japonská ponorka, ta přijme od Ruth Kühnové každý den ve stanovenou denní dobu denní raport.

Miss Ruth nadšeně souhlasila. Milovala moře, ráda plavala, plachtění, to byla její velká vášeň. Opatřili si tedy hned nazítří prvotřídní plachetnici, pan profesor si pronajal na pláži v zátoce Lanikai malý víkendový bungalov a miss Ruth se začala večer co večer prohánět po modré hladině na lodi, která měla na kosatce hvězdu. V jisté dny se zdržela, to se pak vracela k přístavnímu molu až za tmy.

Šéfové japonské tajné služby nebyli přehnaně opatrní. Počítali s docela reálným nebezpečím. Americká odposlouchávací služba totiž nejenže zachytila a nahrála všechny depeše které posílal Jošikava svému tokijskému šéfovi, ale byla by je mohla dokonce i rozšifrovat. Američanům se totiž podařilo rozluštit japonský kód, sestrojili dokonce automatické dešifrovací stroje, které přepisovaly číselné údaje do japonštiny, ale depeše tajných agentů z Pearl Harboru se přesto nedostaly na stůl šéfa FBI.

Jako už nejednou předtím i potom zahrál v této historii významnou roli úřední šiml. Z nepochopitelného důvodu zůstaly tyto životně důležité depeše nepřeloženy nebo dokonce nerozšifrovány v překladatelském oddělení námořní zpravodajské ústředny. Tak si je mohli američtí generálové přečíst až před vyšetřovací komisí Kongresu Spojených států, a ti, kdo byli odpovědní za bezpříkladné lajdáctví, se chytali za hlavu.

Vedoucím důstojníkem agentury FBI na Havajských ostrovech byl Robert L. Shivers. Měl prý pro celou oblast k dispozici pouze sedm mužů. Vzhledem k významu vojenské základny Pearl Harboru a šíři pozorovaného prostoru šlo o neobyčejně slabou sestavu. Sedm tajných agentů sotva mohlo uhlídat víc než dvě stě přísně zorganizovaných vyzvědačů. Navíc sloužili tajní agenti FBI za nepříznivých psychologických podmínek. Měli pocit, že jim Washington administrativní cestou ukrivdil. Zato vojenské zpravodajské instituce měly na ostrovech všechno, co potřebovaly. A snad právě proto přehlíželi vojenští zpravodajci své kolegy z FBI, nechtělo se jim s nimi spolupracovat, nehodlali se s nimi dělit o významné informace. Některé z nich byly nejen zajímavé, ale pro další vývoj událostí podstatně důležité.

Námořní síly USA rozmístily na Havaji tři zpravodajské útvary: bojovému zpravodajskému oddělení velel korvetní kapitán Joseph J. Rocheford, námořnímu zpravodajskému oddělení korvetní kapitán Edwin T. Layton, oddělení kontrarozvědky vedl kapitán Irwing Mayfield. Armáda disponovala dvěma zpravodajskými jednotkami: G 2, v čele s plukovníkem Kendallem J. Fiedlerem a plukovníkem Georgem W. Bicknellem jako zástupcem velitele, pak ještě speciální jednotkou leteckých sil, které velel plukovník Edward W. Raley.

Bojové zpravodajské oddělení námořních sil čtrnáctého obvodu, známé jako COM 14 a COM 16, umístěné v Cavite, mělo především odposlouchávat bezdrátové depeše japonských plavidel, analyzovat je a zjišťovat podle nich polohu jednotlivých válečných lodí. COM 16 nahrávalo navíc ještě japonské depeše určené zastupitelským úřadům v cizině a mělo se postarat o jejich dešifrování. Ve většině případů však docházely zprávy do Washingtonu nerozluštěny. Ostatní zpravodajské organizace na ostrově se zabývaly získáváním zpráv jinou cestou (třeba rozhovory s cizinci, kteří se jako turisté objevili na Havaji), ale rovněž odposlechem japonských vojenských vysílaček.

V listopadu, tedy měsíc před útokem na Pearl Harbor, se odposlouchávačům podařilo zachytit a později dešifrantům rozluštit několik významných sdělení, která mohla být považována za varování před útokem. Hned prvního listopadu změnili Japonci náhle a nečekaně volací znaky svých stanic, brzo poté ohlásili pozorovatelé pohyby japonské flotily směrem na jih. Američané sledovali zvlášť pozorně manévry japonských letadlových lodí. V polovině měsíce je však ztratili z očí. Týden poté zachytila odposlouchávací stanice depeši, z níž bylo zřejmé, že se Japonci chystají na překvapivý úder, i když se z textu nedalo vystopovat, v které oblasti.

Pak došlo mezi zpravodajskými útvary k rozporům. COM 14 hlásí, že američtí agenti objevili v oblasti Marshallových ostrovů japonské letadlové lodě, ale COM 16 to vyvrací. COM 14 však své tvrzení po pěti dnech opakuje. Prvního prosince mění Japonci znovu volací znaky stanic a nařizují dokonce některým námořním jednotkám rádiový klid. Obojí jsou nezvyklá opatření, naznačující blízký konflikt. A další dvě zprávy tyto obavy jen potvrzují.

3. prosince 1941 Od: Opanav

Pro: Cincaf, Cinpac, COM 14, COM 16 Info: 3185

Podle informací z nejvyšších důvěryhodných pramenů dostaly včera japonské zastupitelské úřady a konzuláty v Hongkongu, Singapuru, Batávii, Manile, Washingtonu i v Londýně náhlý a důrazný rozkaz zničit většinu stávajících kódů a šifer a spálit i ostatní důvěrné a tajné dokumenty.

Stejněho dne došla ještě zpráva číslo 31855. Uvádějí ji protokoly washingtonské vyšetřovací komise Kongresu Spojených států: Hearings before the Joint Committee on the Investigation of the Pearl Harbor Attack, 79th Congress.

Oběžníkem číslo 2444 nařídilo Tokio svým zastupitelským úřadům v Londýně, Hongkongu, Singapuru a Manile zničit

šifrovací stroje PURPLE. (Americké označení japonských šifrovacích strojů jednoho z nejvýznamnějších kódů — Top priority code, nazývaného také Purple Code, purpurový kód, pozn. autora.) Stroj z Batavie byl již odeslán do Tokia. Druhého prosince dostalo rovněž washingtonské velvyslanectví rozkaz ke zničení všech strojů PURPLE, až na jediný exemplář jiného systému, a všech tajných dokumentů. Britská admirálita hlásí z Londýna, že japonské velvyslanectví v Londýně už rozkaz provedlo.

Americká odposlouchávací služba však zachytila, zaznamenala a rozšifrovala ještě další důležitou zprávu, prozrazující tak zvaný povětrnostní kód. Japonské velvyslanectví ve Washingtonu dostalo oběžník tohoto znění:

Oběžník 2353.

Týká se hlášení v případě vážných situací. Kdyby se vyhrotila politická situace, kdyby vzniklo nebezpečí přerušení našich diplomatických styků a mezinárodního spojení, bude vysíláno během běžné zpravodajské relace na krátkých vlnách následující varování:

1. Kdyby šlo o vztahy Japonska a USA: Higaši nokaseame. (Východní vítr, déšť.)
2. Kdyby šlo o vztahy Japonska a SSSR: Kitanokaze kumori. (Severní vítr, oblačno.)
3. Kdyby byly ohroženy vztahy mezi Japonskem a Velkou Británií: Niši no kaze hare. (Západní vítr, jasno.)

Toto heslo bude vysíláno uprostřed a na konci zpravodajské relace jako předpověď počasí, každá věta bude dvakrát opakována. Jakmile výzvu uslyšíte, zničte okamžitě všechny kódy, dokumenty atd. Toto opatření musí zůstat přísně utajeno.

Jak je zřejmé už z několika málo dokumentů, měly zpravodajské složky americké armády neporovnatelně příznivější podmínky k práci než početně slabý tým agentů FBI.

Šéf americké federální centrály FBI Edgar J. Hoover věděl o nedostacích své havajské agentury a při tak špatném personálním vybavení odmítl nést odpovědnost za ostrahu této oblasti. Předložil proto veliteli námořních sil Spojených států návrh, aby se o pacifickou flotilu postarala také po protišpiónážní stránce námořní zpravodajská služba.

To ale neznamená, že sedm agentů americké FBI chodilo po ostrově se zavřenýma očima. V době, kdy Kühnovi pracovali na plné obrátky, aby si zasloužili tučný honorář, zkřížili vědomě i nevědomky jejich rodině několikrát cestu. Zatímco americká odposlouchávací služba zaznamenávala všechny japonské depeše, ale mnohé z nich nerozšifrovala a nepředala výš, jedna se přece jen dostala, pravděpodobně náhodou, na stůl Robertu L. Shiversovi. Byl to dotaz vyslaný z Havaje do Tokia. Japonský rezident v něm žádal centrálu, aby ověřila spolehlivost jakýchsi manželů Fridellových, žijících na Havaji.

Agenti FBI začali pátrat. Ale na ostrovech nežil nikdo s takovým jménem. Je to heslo, krycí heslo, nebo špatně rozluštěná depeše? Když si několik dní marně lámali hlavu, přišel jeden z nich na zdánlivě nesmyslný nápad. Manželka toho podivínského zámožného profesora se přece jmenuje Friedl. Souvislost, nebo náhoda? Ta rodina se navíc přistěhovala z Německa. Němci a Japonci jsou spojenci.

Vzali si pana profesora a jeho vznešenou rodinu pod lupu a zjistili, že dostává značné částky z Holandska od Rotterdam Bank Assoziation, má velké konto a přitom není jasné, čím se vlastně živí, na ostrově nic nevydělává, a přesto žije na velké noze. Každému je známo, že se jeho nevlastní dcera Ruth přátelí skoro výhradně s důstojníky námořní základny. Paní Friedl, ta tichá nenápadná spolumajitelka salonu krásy, se před nedávným vrátila z delší cesty po Japonsku. To všechno byly podezřelé okolnosti, které by musely stačit i průměrně chytrému policistovi, aby z nich sestavil jediný závěr: pan profesor i celá jeho rodina jsou lidé podezřelí, je třeba je sledovat.

Snad podali hlášení svým partnerům z námořní zpravodajské služby, ale možná také ne. Byl tady totiž ten neskončený administrativní spor a nebylo to dávno, co dostal Robert L. Shivers příkaz svého nejvyššího šéfa Hoovera:

„Vašemu úřadu nepřísluší v této době odpovědnost za kontrolu japonské špiónáže v oblasti.“

Tak co by se namáhali, proč by se starali? Úředně jim do toho nic není. Možná že pustili krásnou Ruth z hlavy a šli po svém. Snad se spoléhali na své kolegy v uniformách.

A tak je skutečně nenapadlo, že krásná plavovláška, pohybuje se jen v americké společnosti, by mohla provozovat špiónáž pro nepřítele. Tím lépe mohla pracovat. A celá rodina Kulmových také. Co nevytáhly z důstojníků a jejich upovídaných paniček Ruth a Friedl, to dostal z námořníků malý Hans Joachim.

Miss Ruth si totiž vymyslela pro Američany jednoduchou psychologickou fintu. Malí kluci mají rádi lodě a námořníky. Námořníci jsou ještětí na svoje dobrodružné řemeslo a rádi se chlubí. Když někdo projeví zájem o jejich práci, rozplývají se štěstím.

Pan profesor Kühn tedy začal chodit na procházky s chlapcem kolem lodí. Sedávali na pobřeží, kluk obdivoval lodě a uniformy, námořníci se toulali sem a tam, koukali po holkách a nudili se. Tak slovo dalo slovo. Odpovědi na některé naivní otázky malého chlapce sice zaváněly prozrazením vojenských tajemství, ale je to hřích prozradit klukovi, kolik je na palubě obrněného obra děl a torpéd a jak je možné, že stílejí tak daleko? Vždyť z toho za chvíli stejně nebude nic vědět. On možná ne, ale pan profesor si zapamatoval každé slovo. A ten malý kluk si už také vydělával jako vyzvědač.

Čtyřicátého listopadu poslal Takeo Jošikava svému šéfovi depeši, v níž byly zprávy o velkém cvičení americké pacifické flotily v Tichomoří. Ogava z třetího oddělení mu obratem posílá rozkaz sledovat pohyby všech lodí. Ruth Kühnová dostává nové instrukce. Prvního prosince pak posílají do Tokia podrobnou zprávu o situaci v Pearl Harboru. Japonci se rozhodli pro útok již dávno předtím, admirál Jamamoto stále jen čeká na příhodný termín. A zatím jdou z Honolulu do Tokia vysoce kvalitní zprávy, na kterých se autorsky podílí nejen Takeo Jošikava, ale s největší pravděpodobností i plavovlasá miss Ruth. I když se později ukázalo, že měla v té době ještě jiné úkoly, je pravděpodobné, že některé údaje obstarala právě ona.

Depeše vyslaná z Oahu šestého prosince:

„Letos v říjnu zahájila US Anny na americkém kontinentu v Camp Davis v Kalifornii výcvik mužstva s přehradnými balony. Armáda objednala 400 až 500 kusů. Právně lze předpokládat, že jsou určeny k obraně na Havaji a v Panamském průplavu. Pokud jde o Havajské ostrovy, zjistili jsme pečlivým průzkumem následující: dosud nebyla namontována zařízení pro vypuštění balonů a mezi vojáky nebyl proveden výběr mužstva pro takovou službu. Použití balonů se zřejmě nepřipravuje. Nejsou rovněž žádné zprávy o tom, že by byly nějaké přehradné balony dopraveny na ostrov. Američané je asi nemají. Ale i kdyby byli provedli takovou přípravu, i kdyby pomýšleli na tuto protiletectkovou obranu Pearl Harboru a letiště Hickham, Ford a Ewa, byla by účinnost takových opatření v Pearl Harboru značně omezená. Domnívám se proto, že je příznivá situace k bleskovému úderu na všechny tyto objekty. Bitevní lodě nejsou podle všech známek opatřeny protitorpédovými sítěmi, podrobnosti však nejsou známy. O výsledcích průzkumu tohoto bodu podám zvláštní hlášení.“

Tento dokument, který se později objevil před americkou vyšetřovací komisí, zabývající se příčinami a okolnostmi debaklu v Pearl Harboru, předal ještě havajský rezident japonské tajné služby radiotelegrafickou cestou. Ale pro závěrečnou fázi velké hry nesáhli Japonci po složitých kódech a výkonných vysílačkách. To všechno se jim zdálo příliš nebezpečné. Vybrali si ten nejjednodušší, a proto také nejbezpečnější způsob — signální systém známý již před tisíci lety. A v tom závěrečném dějství připadla hlavní role opět Ruth Kühnové.

Kalkulovali správně. Sotva může někoho napadnout, že vyprané prostěradlo, které suší slečna Ruth na slunci u svého bungalovu na pláži, signalizuje ponorce, zakotvené dobrých patnáct mil od pobřeží, docela přesnou zprávu o situaci v americkém vojenském přístavu Pearl Harbor. A přece. Dojemně jednoduchý, a snad právě proto tak spolehlivý systém. Japoncům šlo především o to, aby měli do poslední chvíle před útokem Čerstvé zprávy o stavu americké flotily. Proto si zajistili informace hned z několika stran. Později se našly zbytky onoho jednoduchého kódu v tajné depeši, odeslané konzulem Kitou ministru zahraničních věcí do Tokia a současně veliteli třetího oddělení štábu námořních sil třetího prosince pod číslem 0245(1)Pa.

I. Kód (Tabulka s třemi oddíly po osmi řádcích)

1. Bojová jednotka, včetně průzkumných plavidel, se chystá vyplout.
2. Několik letadlových lodí se chystá vyplout.
3. Všechny bojové jednotky vypluly, včetně 1-3.
4. Vyplulo několik letadlových lodí. (1-3)
5. Všechny letadlové lodě vypluly. (1-3)
6. Všechna bojová plavidla vyplula. (4—6 včetně)
7. Několik letadlových lodí vyplulo. (4-6)
8. Všechny letadlové lodě vypluly. (4—6)

II. Signály.

1. V noci jedno světlo v bungalovu na pláži Lanikai. Jedno světlo od 20 do 21 hodin značí L Od 21 do 22 značí 2. Ostatní signály až do půlnoci 3 a 4. Dvě světla podle časového umístění, body 5, 6, 7, 8...

Každá možná situace dostala svoje číslo, definici, existovalo ještě několik náhradních způsobů signalizace při nepředvídaných potížích nebo za změněných podmínek. Ve dne signalizovala Ruth vyvěšeným prádlem, v noci rozsvíceným lustrem. Kdyby snad vypnul proud, mohla rozsvítit reflektor automobilu, nebo obě světla, nebo jen jedno parkovací, prostě variant bylo tolik, že nemohlo dojít k vysazení signálu.

Takeo Jošikava smluvil mimo to s velitelem ponorky, že bude Ruth v případě potřeby signalizovat ještě dalším způsobem. Vypluje s plachetnicí ze zálivu v určité hodiny a bude mít buď plachtu s hvězdou a barevnou kosatku, nebo vratiplachtu bez hvězdy a bílou kosatku, anebo jinou kombinaci barev i obrazců podle potřeby. Japonci budou sledovat zátoku dalekohledem a vyšlou pak zprávu zašifrovanou zvláštním kódem do Tokia.

Profesor Kühn, který se později přiznal, že byl autorem tohoto svérázného systému, vypracoval ještě celou škálu náhradních znamení, kterými mohl základní zprávy doplnit.

Již sedmého listopadu, tedy celý měsíc před plánovaným útokem, dal japonský admirál Jamamoto na vědomí nejvyšším důstojníkům flotily pravděpodobný termín akce. Kdy a kam zaútočí, to věděli jen dva muži. A japonský generální štáb spolu se zpravodajskou ústřednou zrežirovaly dokonalou kamuflážní scénou. Proto se mohla Američanům ztratit skoro celá japonská flotila na tak dlouhou dobu z očí.

Když vypluje z několika přístavů tolik válečných lodí najednou, pozná se to na promenádách, v barech a nevěstincích. Je tu liduprázdno. Nepřítomnost tisíců námořníků nelze utajit. Japonci odveleli do přístavů pěšáky, nahnali je do skladů a převlékli do námořnických uniforem. Na tokijských ulicích se pak objevily hloučky důstojníků z bitevních lodí. Čajovny byly plné jako každý jiný den, v biografech se to běhalo námořnickými uniformami, žádného z amerických vojenských přidělců by ani ve snu nemohlo napadnout, že tisíce japonských vojáků hrají divadlo jen a jen pro ně.

Válečná flotila se zatím dala na cestu vodami, které kdysi prozkoumal korvetní kapitán na palubě lodi Taiyo Maru. Vedla oblastí, která ležela právě mezi dvěma hlídkovými trasami amerických letadel. A aby měli Američané zcela zaručený pocit, že se vůbec nic neděje, zůstali v japonských přístavech radiotelegrafisté ze všech lodí a vysílali ve dne v noci ze souše. Jejich kolegové na moři obezřetně mlčeli. Americká zpravodajská služba by byla odpřisáhla, že jsou všechny lodě v přístavech, vždyť jejich depeše registrovala, dešifrovala a překládala.

Američanům se podařilo několikrát v historii rozluštit japonský kód. Naposledy se o to zasloužil plukovník zpravodajské služby a specialista kryptograf William F. Friedman. Šlo o diplomatický Top priority Code a adaptované dešifrovací stroje dávaly Američanům možnost číst všechny depeše, které si mezi sebou vyměňovaly japonské zastupitelské úřady po celém světě, a raporty, které podávali velvyslanci a vojenští přidělenci do Tokia. Ale

Jošikavovy zprávy ve Washingtonu zřejmě nikoho nevzrušily. I když se později našli mnozí, kteří tvrdili opak, přesvědčivou ilustrací byrokratické liknavosti je právě osud jedné z posledních Jošikavo-vých depeší.

Odposlouchávací služba zachytila Jošikavův telegram, paní Edgersová z překladatelského oddělení zpravodajské služby, někdejší učitelka, ale zřejmě velice svědomitá úřednice, která strávila třicet let svého života v Japonsku, na zprávu upozornila šéfa překladatelského oddělení Alvina Kramera. Jenže 6. prosince byla sobota, tedy víkend, čas pikniků, golfových partií a přátelských dýchánek. Kramera text zřejmě nevzrušil. Usoudil totiž, že bude dost času, když se dostane šéfům na stůl až v pondělí. Ale to už bylo pozdě.

Co všechno podnikli američtí tajní agenti, aby se zmocnili japonských kódů! Nasadili krásnou vyzvědačku japonskému zpravodajskému důstojníkovi do postele. Ta hrála milostnou roli tak dobře, že se jí po jistém čase podařilo získat od milence tajný kód. Když ale později zasáhla nová technika i do této oblasti a Japonci sestrojili složité a na tu dobu nesmírně spolehlivé šifrovací stroje, podnikla tajná služba USA odvážnou akci, aby zjistila princip kódování. Agenti FBI se dozvěděli, že dva takové automaty instalovali také na japonském velvyslanectví ve Washingtonu. Vymysleli si lest. Vypnuli ve čtvrti, kde se nacházela budova velvyslanectví, proud, pak poslali dva vyzvědače, převlečené za opraváře, zjistit příčinu poruchy. Lustry v salonech velvyslanectví se po jejich zásahu skutečně rozsvítily, ale oni si současně odnášeli schéma šifrovacích strojů. Pak už šlo jen o čas. Technici vypracovali systém dekódování zpráv. Ale všechno úsilí bylo zbytečné. Liknavost, nezáměr, byrokratická pohodlnost a snad také náhoda, která by v boji na tajné frontě neměla mít slovo, zahrály v tragédii Pearl Harboru ve prospěch Japonců.

Japonské depeše šly do tisíců měsíčně. Prezident Spojených států, generálové a ministři nemohli číst všechny. A tak byly jisté operační skupiny pověřeny výběrem. Zdá se, že právě při výběru došlo k mylnému hodnocení, že operační důstojníci vybírali spíš depeše adresované nejvyšším místům, tokijskému ministerstvu zahraničních věcí, washingtonskému velvyslanectví, zastupitelským úřadům v Berlíně, Římě, a nevěnovali patřičnou pozornost třeba telegramům, odesílaným havajským konzulem Kitou.

Přesto dostávali generálové denně na stůl desítky rozluštěných japonských depeší, a protože věděli, že tato hlášení dostává celý rozsáhlý vybraný tým vysokých úředníků, spoléhal jeden na druhého a nikdo je pořádně nečetl. Prezident Roosevelt sledoval japonské depeše až od ledna 1941 jen ve velmi omezeném výtahu, který pořizoval jeho námořní přidělenec. A bylo to víceméně komentované zpravodajství, přidělenec dostával depeše pouze k nahlédnutí a musel je zase brzy vrátet. Necelý měsíc před útokem na Pearl Harbor pak předkládali prezidentovi USA telegramy v plném znění, ale stále v omezeném výběru, z osmnácti set, které rozšifrovala tajná služba v listopadu 1941, tedy měsíc před útokem na Pearl Harbor, se dostalo do Bílého domu jen na šedesát japonských tajných zpráv.

Když pročítáme texty rozšifrovaných japonských telegramů, odeslaných z Tokia v listopadu na washingtonské vyslanectví, cítíme, jak se jejich tón den ze dne přibližuje, napětí se stupňuje. Tokio očekává, že vztahy mezi USA a Japonskem budou muset být do konce měsíce jasné. Americká tajná služba pečlivě sleduje tajné depeše, které jdou z Tokia do Washingtonu a obráceně, ale zanedbává všechny ostatní.

Alvin Kramer, šéf překladatelského oddělení tajné služby, předává pak v den útoku, v neděli sedmého prosince, dva poslední telegramy, zachycené v noci, šéfovi generálního štábu US Anny Marshallovi. V jednom z nich je burcující zpráva. Tokio dává washingtonskému vyslanectví onen příkaz okamžitě zničit šifrovací stroj a všechny tajné dokumenty. Ted' už sotva kdo může pochybovat o japonských úmyslech.

G. C. Marshall zvoní na pobočníka a diktuje rozkazy. Je přesvědčen, že pro Spojené státy je neděle sedmého prosince prvním dnem druhé světové války. Instrukce velitelům pacifické flotily jsou jasné. Jenže nedojdou na Havaj včas. Tady totiž zahraje svou roli náhoda. Linka na Havaj není volná, i když jen pár minut poté volá stejnou cestou rezident FBI Shivers z Pearl Harboru do Washingtonu, a tak americká armáda svěří doručení tak životně důležité depeše soukromé společnosti, telegram prý zůstává ležet asi tři hodiny na které si poště při tranzitu, na Havaj se dostává několik hodin po zničení většiny části americké pacifické flotily.

Dvaadvacátého listopadu je japonská flotila u Kurilských ostrovů, jednatřicet lodí čeká na rozkaz. Za čtyři dny poté vyplouvá na jih. Japonský císař rozhoduje o válce proti Spojeným státům prvního prosince, ale admirál Jamamoto stanoví přesné datum vstupu do ozbrojeného konfliktu teprve později, podle okolností. Bude to den i hodina útoku na Pearl Harbor. Velitel konvoje dostal už druhého listopadu onu historickou depeši: Niitaka kayama nobore — vystupte na horu Niitaka, což byl zašifrovaný povel k zahájení operace proti Pearl Harboru, ale teprve odpoledne sedmého listopadu se dověděl přesné datum útoku: osmého prosince 1941. Podle havajského času: neděle, sedmého prosince 1941.

To datum stanovili podle zpráv Ruth Kühnové a Takeo Jošikavy, kteří byli do poslední chvíle ve spojení s Tokiem. Jedna z depeší před útokem:

„Tři bitevní lodě, o nichž se zmiňujete ve své zprávě X 239, vpluly do přístavu. Chystají se znovu vyplout, pravděpodobně osmého. Letadlová loď Kensington a pět těžkých křižníků zase odplulo. Dnes odpoledne kotvila v přístavu tato plavidla: osm bitevních lodí, tři lehké křižníky, šestnáct torpédoborců.“

Ale Američané stále nevěřili, že by se Japonsko odvážilo zaútočit, a když, tak rozhodně ne v Pearl Harboru. Mezi pětadvaceti tisíci stránkami protokolů „Hearings before the Joint Committee on the Investigation of the Pearl Harbor Attack“ je citováno memorandum, které hovoří za všechny ostatní dokumenty. Vypracoval je Stanley Hornbeck, poradce prezidenta Roosevelta pro otázky Dálného východu. Byl to nemístný a jen osobním názorem opodstatněný optimismus, který vyjádřil Hornbeck v memorandu z 27. listopadu.

„Podepsaný je toho názoru, že si japonská vláda nepřeje vstoupit do otevřeného ozbrojeného konfliktu se Spojenými státy, že takový konflikt ani neplánuje, ani ho neočekává... Co se týče přímých vztahů mezi Spojenými státy a Japonskem, pak má dnes USA méně důvodů k obavám z japonského útoku než před týdnem. Podepsaný je ochoten vsadit pět ku jedné, že se Spojené státy neocitnou ve válečném stavu s Japonskem patnáctého nebo před patnáctým

prosincem, a je ochoten vsadit tři ku jedné, že oba státy nebudou proti sobě stát ve válečném konfliktu před nebo patnáctého ledna (1942 — tedy za 7 týdnů, pozn. aut.), a možnost, že se ocitnou ve válečném stavu před nebo patnáctého března (tedy za víc než 90 dní, pozn. aut.), je podle mého mínění vyjádřena poměrem jedna ku jedné. Krátce a dobře: podepsaný nevěří, že se tato země (USA, pozn. aut.) nachází bezprostředně před válkou v Pacifiku."

Výsledky jsou známy. Na dva a půl tisíce mrtvých, osmnáct potopených nebo těžce poškozených lodí, 188 zcela zničených letadel a dalších 128 letounů pozemních sil a 31 námořních letadel těžce poškozených. Letiště Kanehoe a Ewa zcela zničena, další škody nepředstavitelné. Japonci ztratili při operaci pouze devěťadvacet letadel, šest ponorek a pětapadesát mužů. Pro generály USA otřesná bilance.

Jakmile přeletěly první japonské letecké svazy přes pobřeží Lanikai, skončilo posláním plavovlasé Ruth i Takeo Jošikavy. Profesor Kühn dodržel přesně stanovený plán. Čekal v bytě s manželkou, synem a sbalenými kufry na odjezd. Miss Ruth sedla do nového sportovního vozu (byl prý to rudý mercedes) a jela na plný plyn do města. Generální konzul Kita zařídil, aby ponorka, která dosud zprostředkovávala předávání zpráv do Tokia, převzala na palubu nejen některé zaměstnance japonského konzulátu, ale také rodinu Kühnových.

Ale tady začíná závod s vteřinami a režii odsunu vyzvědačů berou do ruky jiní.

Reportér místního listu Star Bulletin Lawrence Makacuka, napůl Filipínek, napůl Japonec, seděl právě ve svém bungalovu na Waikiki u snídaně, když přeletěly první japonské Zero nad jeho hlavou. Novinář se nejdřív zděsil, pak se vzpamatoval, skočil na motocykl a jel do redakce. Později se stal jedním z hlavních svědků události, které se odehrály kolem japonského konzulátu a za jeho zdmi.

Makacuka se dohodl v redakci na technických detailech zvláštního vydání a zamířil do Makalapa, kde byla rezidence generálního konzula Kity. Novinář se chtěl pokusit o interview, věděl, že by to byl pro noviny šlágr. Nepřišel na ten nápad sám. U plotu konzulátu se setkal s konkurencí, dopisovatel agentury AP Eugen Burns spěchal ke stejnému cíli se stejným úmyslem. Teď stáli oba přímo před pramenem, ale zatím za plotem. Najednou si uvědomil, že generální konzulát mocnosti, která se dopustila zločineckého přepadu Pearl Harboru, není obklíčen americkou vojenskou policií, ani hlídán místními strážníky. Burns se znal osobně s šéfem FBI na ostrově Shiversem, skočil tedy do telefonní budky a volal na Federal Bureau of Investigation. Dovolal se, mluvil se Shiversem, a když slyšel jeho odpověď, zůstal asi stát s otevřenými ústy. Šéf FBI čekal na příkaz z Washingtonu, co má dělat s konzulem a jeho pomocníky. Z vlastní iniciativy udělal aspoň jedno: vytočil číslo velitelství vojenské policie a upozornil důstojníka ve službě, že by snad bylo vhodné zajistit prostor s japonským konzulátem, když Japonci zaútočili na americké území.

Netrvalo dlouho a k budově konzulátu se přiblížila malá jednotka vojenské policie vedená poručíkem Jošio Hasegavou, Američanem japonského původu. A právě on objevil při obsazování budovy v zahradě konzulátu dva japonské úředníky, kteří páliili dokumenty. Zahradní hadice uhasila oheň, vojáci se postarali o zajištění Japonců a Hasegava si vzal na starost dokumenty. Brzy se zjistilo, že jde o cenný materiál, který později pomohl historikům i vojenským odborníkům odhalit tajné japonské přípravy na útok. Mezi nespálenými papíry se údajně našel také kód Ruth Kühnové.

Právě tak jako jeho washingtonský kolega dostal i generální konzul Kita z Tokia příkaz zničit kódy i dokumenty. Podařilo se mu to jen zčásti. Poručík Hasegava objevil dokumenty v zahradě, novinář Makacuka ucítil uvnitř budovy pach kouře, pustil se do hledání a objevil v koupelně další dva Japonce, kteří páliili dokumenty ve vaně. Tady nebylo pro vodu daleko, Hasegava roztočil kohoutky, uhasil doutnající balíky papírů a zajistil tak další cenné důkazy pro pozdější vyšetřování.

Robert L. Shivers se spojil ještě během náletu telefonicky s washingtonskou centrálou FBI. Tímto směrem spojení bezvadně fungovalo. Ve Washingtonu bylo 14.30 hodin, když se ozval ve sluchátku Shiversův hlas. Šéf FBI však nebyl v úřadě. Odjel na víkend do New Yorku. Ale tam také nebyl. Důstojník ve službě oznámil, že je na fotbalovém zápase. Tak zazvonil telefon za několik vteřin poté na Griffith Stadionu. Dívka v centrále věděla, v které lóži sedí páni od FBI. Poslíček se dal do běhu a přivolal k telefonu Hoovera i jeho asistenta Edwarda A. Tamma.

Ten vzal sluchátko do ruky právě ve chvíli, kdy končil nálet na Pearl Harbor. Shivers referoval, co se děje, a Tamm později citoval jeho slova:

„Japonci bombardují Pearl Harbor! Omyl je vyloučen. Jsou to Japonci. To ale znamená válku. Možná že sám uslyšíte výbuchy. Poslouchejte!"

Shivers prý přidržel sluchátko telefonu u otevřeného okna, Tamm a Hoover v New Yorku slyšeli detonace japonských bomb.

FBI měla připraven plán pro případ útoku. Hoover dal Tammovi příkaz k odstartování akce. Již dva dny předtím upozornil důvěrně své spolupracovníky, aby byli v pohotovosti, není vyloučeno, že dojde k zajištění Japonců, kteří byli v seznamu.

Když potom nařídil prezident Roosevelt internování všech nepřátelských cizinců a generální prokurátor Francis Biddle podepsal patřičný úřední výnos, naklepaly všechny dálnopisné stroje FBI ve stejnou minutu tuto zprávu:

„Ihned zajistit všechny Japonce označené v dříve předaných seznamech kategoriemi A, B a C. Okamžitě začít s akcí. Běžné sdělovat centrále totožnost zajištěných osob. Identifikované předat nejbližšímu zástupci Přistěhovaleckého úřadu. Hoover."

Dokumenty zachráněné před spálením na japonském konzulátu odvezli co nejrychleji do kanceláře šéfa FBI Shiverse. Ten mezi nimi spatřil seznam signálů Ruth Kühnové a kopie příkazů, které dostávala od konzula Kity. Okamžitě si uvědomil souvislosti. Nasedl do vozu a co nejrychleji jel k víkendovému domku na pláži Lanikai. Přijel pozdě, bungalov byl prázdný. Ale Shivers věděl, kde bydlí Kühnovi. Obrátil vůz a řítil se zpět. A na ulici před domem profesora Kühna stál dosud sportovní roadster. Kühnovým se už nepodařilo přestoupit na plachetnici a najít záchranu na japonské ponorce.

O rok později stál doktor Kühn, už ne jako profesor antropologie, ale jako nebezpečný vyzvědač před americkým vojenským soudem a zodpovídal se ze svých činů. Snažil se vzít vinu na sebe a krýt vyzvědačskou činnost paní Friedl a slečny Ruth. Zdá se, že se mu to podařilo. Provinění bylo velké, byl odsouzen k trestu smrti.

Ani tehdy se ještě nevzdal. Odvolal se, požádal o nové výsledky a podle zásady „něco za něco“ začal vypravovat do protokolů všechno, co věděl o organizaci japonské špionážní služby v pacifické oblasti. Zdá se, že věděl dost. Zmínili mu trest. Nemusel na elektrické křeslo. Dovolili mu, aby strávil příštích padesát let života na nucených pracích v káznici Fort Leavenworth. Jeho žena i nevlastní dcera se dostaly do internačního tábora.

Při tomto dodatečném výsledku vyzvědače Kühna vyšlo najevo ještě jedna zajímavá okolnost. Přiznal se totiž mezi jiným, že dostal v letech 1940 a 1941 od jistých lidí v Tokiu asi třicet tisíc dolarů, o nichž až do té doby prohlašoval, že mu je převedla banka z Německa. Možná že ty peníze skutečně pocházely z Berlína. Část japonských vyzvědačů financovali japonští diplomaté právě z tohoto místa. Ale Kühn také prohlásil, že mu poslední splátku, čtrnáct tisíc, předal jakýsi neznámý Japonec v jisté restauraci. Výslechem svědků pak vyšlo najevo, že to byl vicekonzul Morimura, ve skutečnosti vyzvědač Jošikava.

Plavovlasá Ruth přežila válku v internačním táboře. Po pětačtyřicátém se vrátila s paní Friedl do Evropy. Také doktor Kühn dostal milost. Rozsudek zrušili a vypověděli ho z USA. Vyzvědač Kühn ale neměl moc dobré vyhlídky, za žádnou cenu se nechtěl vrátit zpátky do Německa. Propustili ho, ale jemu se nechtělo z věznice. Hledali řešení a zřejmě je našli. Vyzvědač se nastěhoval dobrovolně do internačního tábora na Ellis Islandu nedaleko New Yorku. Teprve v roce 1948 požádal o vystěhovalecké povolení do Argentiny. Krátce poté vstoupil v newyorském přístavu na loď.

Když padly na Pearl Harbor první japonské bomby, seděl Jošikava u snídaně v místnosti konzulátu. Byl u toho, když budovu obkličila policie. Díval se na to, jak Makacuka, Burns a poručík Hasegava zachraňují ohořelé dokumenty. Byl klidný, věděl, že všechno, co by ho mohlo kompromitovat, spálil už včera.

V půl deváté se dostavila policejní jednotka, která měla za úkol zajistit personál konzulátu. Zatím prováděli agenti FBI zevrubnou prohlídku místností. Vícekonzul Morimura — ve skutečnosti vyzvědače Jošikavu — nikdo nepodezíral. Ztratil se mezi ostatním personálem a po deseti dnech vazby zmizel v hloučku dalších na palubě člunu pobřežní hlídky, který dopravil všechny do San Diega. Tam byl Jošikava až do srpna 1942, kdy se v rámci vzájemné výměny diplomatů vrátil na lodi Gripsholm do Tokia.

Pracoval pak jako úředník třetího oddělení generálního štábu námořních sil a do konce války na sebe neupozornil. Po Hirošimě se vrátil do svého rodného města Ehime. Tam po dvaceti letech poprvé promluvil. Jeho osud se objevil na stránkách místního týdeníku Ehime Šimbun. Po dalších šesti letech se vyzpovídal námořnímu přídelenci USA v Tokiu, plukovníkovi Normanu Stanfordovi. Tak se dostala zpráva o japonském vyzvědači do dokumentace námořního institutu Spojených států.

O katastrofě americké pacifické flotily na základně Pearl Harbor bylo již vysloveno mnoho soudů, ale ještě víc dohadů. Historikům se však sotva podařilo přesně zvážit vinu americké zpravodajské služby a washingtonských generálů. Byli, či nebyli slepí a hluchí k signálům, ohlašujícím japonský útok?

Americká zpravodajská služba neudělala tu chybu, že by neopatřila a nepředložila vrchnímu velení dost zpráv o chystaném útoku, ale naopak dopustila se chyby, že zaplavila Washington spoustou nedůležitých zpráv. A tyto tajné informace upozorňovaly na možnost japonského útoku všude jinde, jen ne v Pearl Harboru.

MARY Z ČERNÉHO MYSU

Kdo ví, snad se skutečně jmenovala Mary Smithová, i když se objevily názory, že se pod tímto jménem skrývala dcera ruských emigrantů Věra Eriksonová. Experti Scotland Yardu přezkoušeli její dokumenty všemi známými metodami, nakonec ale museli přiznat, že jsou pravé. V tajné službě se už objevilo mnoho Smithů a Brownů, proto každý další nutně vzbudí podezření, ale tato vysoká blondýna, za kterou se na ulici ohlédl každý muž, zůstala pro britskou protišpionážní službu až do konce Mary Smithovou.

Všichni věděli, odkud přišla, a domnívali se, že vědí rovněž proč, ale ani během vyšetřování, ani později před válečným soudem se nepodařilo zjistit, odkud slečna pochází a kde doopravdy žila, jak se dostala do Německa a s jakým konkrétním posláním se vypravila přes Kanál. Na adrese, kterou měla v dokladech, ji nikdo neznal. Na britskou půdu vstoupila nedaleko Černého mysu, proto ji začali vězeňští dozorcí říkat Mary z Černého mysu, a i ti nejstarší a nejpuritánštější si aspoň v duchu říkali, že je té krásné dívky pro kata škoda.

Sešli se těsně před odletem ve vojenském přístavu ve Wilhemshavenu. Dva muži s kufíky už čekali nedaleko bazény, kde kotvily nacistické hydroplány, když přijel osobní vůz se značkami SS a vystoupila vážná, bledá blondýna. Doprovázela ji civilista v dlouhém koženém kabátě. Galantně jí pomohl z vozu, vzal jí z ruky koženou cestovní brašnu, kývl na řidiče, aby přinesl kufík. Choval se k ní jako k princezně nebo jako k milence, s kterou se musí rozloučit. Když přišli k těm dvěma čekajícím, představil je muž v kozáku dívce. Obráceně ne.

„Karl Druecke," ukázal nejdřív na staršího muže, který mohl být řezníkem nebo obchodním cestujícím s dobrou chutí k jídlu.

„A tohle je soukmenovec Werner Heinrich Waeltli. Švýcar."

„Narodil jsem se ve Švýcarsku, slečno," opravil šéfa muž se zasněným pohledem, podle oblečení číšník, který měl zrovna volný den. Ten oblek na něm doslova visel, jako by majitel náhle zhubl.

„Slečna je vaše velitelka," řekl muž v šedivém kozáku, uklonil se dvorně blondýně, které nemohlo být víc než dvacet, políbil jí ruku a vrátil se k vozu. Řidič postavil slečnin kufík na dlažbu a spěchal za svým pánem, aby mu včas mohl otevřít dvířka limuzíny.

Werner Heinrich Waeltli se skutečně narodil v Curychu. Bylo mu šestadvacet, byl Němec, tak musel narukovat, ale uměl řeči, proto ho místo na frontu poslali do špiónážního výcvikového střediska v Quenzgutu nedaleko Berlína. Vyučil se tam diverznímu řemeslu. Když dostal závěrečné vysvědčení, měl umět vyhodit do povětří hlídaný nepřátelský most, bez třaskavin vykolejit vlak, ale rovněž obsluhovat miniaturní vysílačku, zašifrovat a vyslat tajné zprávy. Ve výcvikovém středisku Canarisových vyzvědačů, v onom neblaze proslulém domě u jezera, se jednoho dne sešel s kolegou a pozdějším partnerem Drueckem.

Waeltli pracoval před válkou jako řidič, Karl Theodor Druecke míval v Kasselu krámk se smíšeným zbožím. Bylo mu pětadvacet a narodil se v Grabensteinu. Když vypukla válka, musel narukovat. Zavřel krám a šel. Vypadal neohrabaně a byl nešikovný. Uměl anglicky, ale po chvíli musel na něm každý poznat, že je cizinec. V Quenzgutu ho školili od rána do večera, jako ostatně všechny adepty špiónážního řemesla, nakonec se domnívali, že mají před sebou nadějnýho vyzvědače a nebezpečného diverzanta. Vybrali ho pro akci do Velké Británie. Canarisova zpravodajská služba se v té době chytala i stéb. Admirál neměl dost kvalifikovaných vyzvědačů.

Těsně před válkou měla nacistická tajná služba na území Velké Británie slušně vybudovanou zpravodajskou síť. Podle Gillese Perraulta pracovalo pro Němce na tři tisíce agentů. Ale v září 1939 zajistil Scotland Yard celou tisícovku nacistických špiónů a dalších šest tisíc podezřelých Němců internoval ve sběrných táborech. Pak došlo k jinému velkému debaklu. Většina z nových nacistických špiónů, vyslaných během války do Británie, skončila za mřížemi.

V Hamburku, kde prodělávali výcvik, je školil oxfordský profesor Hans Schultze. Nikoho nenapadlo, že je agentem britské Secret Service. Učil Němce anglickým zvyklostem, říkal jim, jak se chovat v různých situacích, aby nevzbudili podezření, poradil jim, aby si uložili svůj základní kapitál na spořitelni knížku, aby pak předstírali její ztrátu, ohlásili ji na policii, získají tím prokazatelné alibi, budou mít v ruce čerstvý doklad o tom, že žijí už delší dobu v Británii. Většina tajných agentů poslechla jeho radu a britská Secret Service věděla už podle protokolu o hlášení ztráty, o koho jde.

Fiasko Canarisových agentů bylo masové, a tak nezbyvalo Němcům nic jiného než posílat přes Kanál stále méně kvalifikované vyzvědače, kteří měli jen malou naději na úspěch. Ale nacistický wehrmacht byl vděčný za jakoukoliv zprávu o vojenském potencionálu ostrovní říše. A tak se vypravila i Mary Smithová se svými dvěma společníky na neznámou půdu, aby pomohla zaplnit bílá místa na mapě rozmístěných britských jednotek a výcvikových středisek.

V Quenzgutu je připravili na všechny možné situace. Řekli jim také, že jim bude velet žena. Představovali si ji jako komisi mužatku, teď před nimi stála spíš manekýna. Ale nechovala se tak. Šéf jim ji nepředstavil, ona jim teď oznámila tónem, jakým se četě předčítá denní rozkaz:

„Můžete mi říkat Mary.“

Civil v koženém kabátě odjel, oni zůstali. Přišel pro ně voják v letecké uniformě, postavil se před blondýnu, cvakl kramfleky, zsalutoval, ohlásil se, pak je vyzval, aby šli za ním do letištní budovy. Start je plánován asi na deset hodin. Dvě hodiny před půlnocí pak nastoupili do hydroplánu.

Sotva se letoun odlepil od hladiny, dali se všichni tři bez jediného slova do práce. Bylo vidět, že jde o předem nacvičenou scénu. Každý věděl kam sáhnout a co udělat. Zpod sedadel vytáhli objemné tašky, vybalili nepromokavé kombinézy a navlékli si je přes civilní šaty. Byl leden, mohli tedy čekat, že bude na vodě pořádná zima. Neprodyšné kombinézy je měly ochránit před chladem, větrem i před mořskými sprškami.

Oba vyzvědači i jejich velitelka měli přibližně stejné vybavení: v levém podpaží automatickou pistoli, v kufříku krabici s municí, pět set liber v jednolibrových bankovkách, osobní maličkosti, náhradní prádlo, mýdlo, kartáček na zuby. A miniaturní vysílačku. To byla v roce 1941 převratná novinka a zatím monopol Canarisových tajných agentů. Vešla se do tašky, nepotřebovala síť, měla vlastní baterie, vyznačovala se značným akčním rádiem a byla dobře slyšitelná. A hlavně: britská protišpiónážní služba neměla o těchto nových přístrojích zatím ani ponětí.

Němci bývali pověstní svou důkladností. Případ Mary z Černého mysu odkryl slabiny Canarisovy výzvědné služby. Velitelé z Quenzgutu postupovali nesvědomitě, vybavení agentů bylo naprosto nedostatečné. Šaty, boty, prádlo, všechno, co měli u sebe a na sobě, bylo prokazatelně německé výrobky. A starostlivý proviantář jim ještě podstrčil na cestu pár konzerv s frankfurtskými párky. Co kdyby ti Angličané skutečně neměli co jíst? A tak, aniž si to uvědomili, nesl si každý z nich odjištěný granát ve vlastním zavazadle.

Doklady měli bezvadné. Mary Smithová jim je předala, sotva se usadili v letadle. Také potravinové lístky dostali a několik osobních maličkostí, dopisů, úctenek, z nichž bylo zřejmé, že jsou a odjakživa byli britskými občany a ani na krok se v posledních letech nevzdálili z ostrova.

Canarisova tajná služba nebyla začátkem války v záviděníhodné situaci. Hitler zuřil, naléhal na rychlý výcvik tajných agentů a trval na tom, aby byli vysíláni další a další zvědové přes moře. Zřejmě mu bylo jedno, že jde o improvizaci, a ta nemá v tajné službě místo. Jak se později ukázalo, měla i akce, které velela Mary Smithová, mnoho nedostatků, instruktoři i jejich žáci se dopustili začátečnických chyb.

Ale nacistická meteorologická služba pracovala na jedničku. Také experti z protibritského oddělení abwehru odvedli dobrou práci. Místo, které vybrali pro přistání, mělo všechny potřebné vlastnosti: měli se vylodit na severním pobřeží Skotska, v oblasti vřesu a mokřin, písčivých přesypů při pobřeží, kde dávají lišky dobrou noc. Pobřeží Banffu mezi Findochty a Portknockie bylo jako stvořeno pro tajnou akci beze svědků.

Zdálo se jim, že letí nekonečně dlouho. Pilot musel k cíli zřejmě oklikou. Teprve po půlnoci jim dal znamení, že budou za chvíli na místě. Waeltli a Druecke sáhli pod sedadlo, z objemné kabely vybalili letecký nafukovací člun. Připojili bombičku se stlačeným vzduchem, povolili uzávěr. U dveří člun nafoukl. Ještě dvě skládací pádla a byli připraveni k přistání.

Hydroplán lehce dosedl na klidnou hladinu. Pilot vypnul motory. Chvilí naslouchali, pak otevřeli dveře letadla. Vykoukli do tmy. Měli štěstí: žádný hlídkový člun Royal Navy, žádná hlídkující loď pověstné Home Fleet. Vyhodili člun ze dveří. Pleskl o hladinu. Přitáhli ho za lano pod žebřík. Chtěli pomoci Mary Smithové sestoupit. Odstrčila je. Nejdřív

hodila dolů svou kabelu, pak seskočila, jako by skákala do tmy a do neznáma každou noc.

V Quenzgutě bývala řeč o ženě, která bude velet akci. Nikdy však nepadlo její jméno. Dověděli se o ní, že žila dlouhá léta v Anglii, ovládá řeč jako domorodci, vyzná se v životních zvyklostech, všechno jim řekne a všechno zařídí. Teď seděla ve člunu a ujala se velení.

Meteorologická předpověď nelhala. Moře bylo klidné, vál sotva znatelný větřík, měsíc osvětloval hladinu, že se leskla jako z ušlechtilého kovu. Mary Smithová zvedla paži. Ti dva hodili nejdřív do člunu své kufříky, pak sestoupili, sáhli po pádlech a okamžitě odrazili s člunem od letadla. Pádlovali ze všech sil. Pak jim dala Mary Smithová znamení. Přestali pádlovat, ohlédlí se. Hydro-plán právě startoval k cestě zpět. Teď byli na moři sami a nevěděli, jak daleko je k pobřeží.

Mary Smithová to však zřejmě věděla. Vytáhla z kapsy kompas se svítícím ciferníkem, chvíli pozorovala střílku, pak ukázala do tmy. Tam, za mlžným oparem, mělo ležet pobřeží nepřátelské země.

mlčeli. Nemohli si dovolit sebemenší hluk. V noci se nese každé slovo po hladině bůhví kolik kilometrů. Rybáři bývají na moři už hodně brzo ráno. Pádlovali pomalu, aby nebylo slyšet pleskání, ale byla to těžká práce. Člun měl ploché dno a točil se při každém záběru kolem své osy. Dřeli se v potu tváře, aby se dostali rychle kupředu. Byli na moři už jistě tři hodiny, když dívka znovu zvedla ruku.

Přestali pádlovat. Naslouchali. V dálce šuměl příliv. Tam tedy leželo pobřeží, k němuž směřovali. Mary Smithová je k němu přivezla nejkratší cestou. Bez jediného slova přistáli na písčité, gumový člun vytáhli na břeh a okamžitě svlékli nepromokavé overaly. Tašky a kufříky vynesli výš na pobřeží. Pak svázali kombinézy do balíčku, přivázali k nim provaz, roztočili je a jednu po druhé odhodili daleko do moře. Gumový člun zatížili několika kameny a s povolenými výpustnými ventily jej odstrčili na hladinu zátoky. Pomalu se potápěl.

Tři civilisté v umáčených kalhotách a v promočených botách vzali svá zavazadla a pustili se do tmy. Kdyby je byl někdo potkal, sotva by ho mohlo napadnout, že byli dvě hodiny před půlnocí ještě v přístavu Hitlerovy flotily. Teď vypadali jako tři lidé, kteří jdou na vlak.

Mary Smithová určila směr cesty. Spěchali od pobřeží. Po hodině cesty, když už se začalo rozednívat, se zastavili ke krátkému odpočinku pod mezí za živým plotem z hloží. Mary Smithová vytáhla speciálku a posvítla si do ní tužkovou baterkou. Nepromluvila, jen ukázala, kde jsou.

Šli ještě další půlhodinu, pak se rozdělili. Tři lidé s kufříky by byli na pastvinách mezi farmami skotského Banffu příliš nápadní. Švýcar Waeltli měl jít sám, na vlastní pěst se dostat k železničnímu náspu a podle něj pak k nejbližšímu nádraží. Sejdou se až v Londýně na smluveném místě. Mary Smithová půjde s Drueckem, budou předstírat, že jsou manželé, to se vždycky lépe ztratí, pokusí se nasednout na jiné stanici do vlaku, který jede do Edinburghu. Ještě si stiskli ruce a Waeltli se pustil svou cestou.

Jednou ze starých osvědčených zbraní proti vpádu cizích vojsk za války a za okupace je odstranění orientačních tabulí. Nepřítel je v cizím, neznámém prostředí, nevyzná se v krajině, bloudí v kruhu, po celých hodinách jízdy se dostane tam, odkud vyšel. Za druhé světové války se sice nedostala Hitlerova vojska do Velké Británie, ale nacistická luftwaffe, letecké svazy i hloubkové letci s kulomety na křídlech se objevovali nad britskými městy i vesnicemi. Proto zmizely z nádražních budov tabule se jmény městeček a vesnic.

Špion Waeltli přidal od kroku, když se rozednilo, byl už v krajině s roztroušenými hospodářskými staveními. Těm se vyhýbal. Pak ale spatřil v dálce železniční násep, vydal se k němu a sledoval ho až k vesnici. Tam se objevilo malé venkovské nádražíčko. Jen domek a dvě cihlové kůlničky vedle něho. Měl pocit, že má už všechno za sebou. Teď si koupí lístek, nastoupí do vlaku, ztratí se v houfu, zítra zmizí v londýnských ulicích.

Přiblížil se k budově a hledal jméno stanice. Potřeboval zjistit, kde je. Přesná orientace je základem každé akce. Obešel nádraží kolem dokola a viděl, že sundali tabule se jménem. To ho znepokojilo. Musí se dovědět, kde je. Už proto, kdyby se ho někdo zeptal, odkud jde a kam. Je na severním pobřeží Skotska brzo ráno s kufříkem v ruce v městském oblečení mezi venkovany. Musel se připravit na zvědavost Skotů.

Měl ještě jednu možnost: jít k pokladně a koupit si jízdenku do Londýna. Při tom nemusí mluvit a z jízdenky se doví, kde je, musí na ní přece být jméno zdejší stanice. Rozmýšlel se, ale nemohl se rozhodnout. Pak ho přepadl strach.

Werner Heinrich Waeltli si uvědomil, že je docela sám v cizím prostředí, daleko od svých. Krajina byla už na pohled ponurá, nevládná, nepřátelská. Waeltli nebyl ostřílený špion, byl to spíš naverbovaný amatér. Prožil noc v letadle, pak mrzl na nafukovacím člunu, teď obcházel venkovské nádraží a lámal si hlavu, jak se jmenuje. Najednou si vzpomněl na mapu. Tamhle je kostel, napravo kopec, křížovatka a silnice, která přetíná trať. Najde to na speciálce a bude vědět, kde je.

Vydal se od nádraží po silnici vroubené stromořadím. Šel dobrých pět set metrů, rozhlédl se, jestli ho nikdo nepozoruje, pak položil kufřík na patník, vytáhl speciálku, rozložil ji na víko a začal ji studovat.

V tu chvíli se na konci aleje objevil cyklista. Jel pomalu, rozvážně, s hlavou skloněnou do vyhrnutého límce. Snad jel do práce a napůl ještě spal. Waeltli byl zabrán do studia mapy, nenapadlo ho, že by se mohl někdo tak rychle přiblížit. Ale Skot na kole si už všiml cizince. Nejdřív si ho prohlédl od hlavy k patě, zaregistroval, že je to zřejmě člověk z města, a všiml si také, že má umáčené nohavice a docela promočené boty.

Nejdřív nepomyslel na žádné souvislosti, ale pak začal uvažovat: člověk z města s kufříkem v ruce, co dělal tak brzo ráno skoro po kolena ve vodě? Co tady vůbec pohledává? Promáčet se mohl jedině na pobřeží. Ale proč by měl chodit tak časně ráno po mořském břehu? Je přece leden.

Skot dojel k neznámému, který se skláněl nad patníkem. Když ho míjel, nahlédl mu přes rameno a zjistil, že se ten člověk dívá do mapy. Byla to dokonce velice podrobná mapa zdejšího okolí. Neznámý člověk, který se brouzдал brzo ráno v mořském příboji, podrobná mapa... Obrátil kolo a vrátil se.

„Good morning!“ řekl a zvedl dva prsty k čepici.

Cizinec se polekal, až sebou trhl. Vždyť přece si musel všimnout, jak kolem něho před chvilkou projel! Anebo právě proto? Bojí se? Má špatné svědomí? Skot se k němu přiblížil. Cizinec sáhl pod kabát, Skot si okamžitě uvědomil nebezpečí, pustil jízdní kolo, skočil k Waeltimu a zkroutil mu ruce za záda. Pak ho prohledal a našel pistoli.

Nechal kolo ležet a odvedl špiona na nádraží. Tam objevili v kufříku miniaturní vysílačku, náboje a ostatní. Přednosta stanice zvedl telefon a vytočil číslo policejní strážnice.

Přibližně ve stejnou dobu došla Mary Smithová se svým starším obtlouklým průvodcem na jiné venkovské nádraží. Bylo sice studené, ale klidné ráno, před chvílí vykouklo dokonce slunce, přednosta a pokladník, jakož i výpravčí v jedné osobě, větral, stál před otevřenými dveřmi svého trpasličího nádražička a koukal nazdařbůh. Nástupiště bylo prázdné a přístřešek, kterému říkali čekárna, také. Teď se objevil u kolejí pár cizích lidí, nesli kufříky, šli na vlak. Ten měl skutečně za chvíli přijet.

Přednosta si je prohlédl od hlavy až k patě. Tam se jeho pohled zastavil. Ti dva se museli brzo po ránu brouzdat ve vodě! Je zima, muž má umáčené nohavice, žena rozčvachané boty. Odkud jdou? Hotel ani hospoda není široko daleko, a konečně, teď a turisté?

Mary Smithová došla k nádražičku, položila svůj kufřík a kabelu na lavičku a zamířila k pokladně. Přednosta stanice vešel také dovnitř, zavřel za sebou dveře, aby mohl vykouknout z okénka a úředně se zeptat, kam to bude.

„Byl byste tak laskav a mohl mi dát dvě jízdenky do Londýna?“

„Přes Keith, nebo přes Aberdeen?“

„Přes Aberdeen, prosím,“ odpověděla Mary Smithová bez váhání, vrátila se k lavici, kam odložila tašku, vyndala z ní peněženku a připravovala se zaplatit.

Vyzvědač nacistického admirála Canarise Druecke stál zatím opodál a předstíral, že si se zájmem prohlíží jízdní řád. Pak se přitočil k okénku pokladny, pozoroval, jak přednosta razítkuje jízdenky, jak je podává Mary Smithové a ta počítá peníze. Měl pocit, že všechno běží podle plánu, v duchu si už představoval úspěch celé akce. A byl tak v myšlenkách kdesi daleko od skotského nádraží. Mary Smithová už měla jízdenky, Druecke pohlédl ještě do okénka, přednosta se na něj usmál a jen tak, aby řeč nestála, zdvořile se zeptal:

„Jedna z těch jízdenek je pro vás, že ano, sire?“

„Já,“ odpověděl Karl Theodor Druecke z Graebensteinu nedaleko Kasselu zcela automaticky, protože otázku nečekal. Uměl slušně anglicky, ale zatím ještě nebyl připraven promluvit. Všechno dělala za něj jeho velitelka Mary Smithová.

Přednosta stanice se znovu usmál. Možná že se přeslechl. Zběžně vyslovené anglické yes a německé já zní dost podobně, snad přízvuk je trochu jiný. Skotský přednosta se choval normálně. Nasadil si čepici, vzal z věšáku pláštěnku a šel se procházet na nástupiště, kam měl už za chvíli přijet vlak. Mary Smithová pozorovala každý jeho pohyb.

Přednosta si je stále prohlížel. Mají mokré nohy, nejsou odsud, ten člověk mu odpověděl divně, s cizím akcentem, odkud jdou tak časně ráno? A hlavně: nejsou to Angličané. Cožpak by některý britský džentlmen nechal kupovat manželku nebo společníci jízdenky? Ale ta světlavá dáma mluví anglicky bez přízvuku. To ovšem taky mnoho neznamená. Anglicky mluví ve světě kdekdo.

Mary Smithová si oddychla, když viděla, že se nic neděje. Vyšla s Drueckem na nástupiště, zavěsila se do něho jako zamilovaná, začala se procházet sem a tam. Když za pár minut přijel vlak, nastoupili, když se pak rozjeli a přednosta zůstal stát na nástupišti, měla pocit, že se právě dostali přes nebezpečnou překážku.

Proslulý Scotland Yard dnes už sídlí v nové moderní budově, ale za války byly ještě domovem pověstných detektivů i lovců špiónů ony staré cihlové stavby ve viktoriánském slohu, postavené před staletími na břehu Temže. Scotland Yard měl za sebou věhlasnou minulost a dobrou tradici v chytání německých vyzvědačů.

Snad nejslavnější britský úspěch zaznamenali kronikáři tajných služeb těsně před vypuknutím první světové války. Tehdy se podařilo za několik hodin zlikvidovat celou německou špiónážní síť na území Velké Británie. Detektivové Scotland Yardu zachytili totiž už dávno předtím podezřelou stopu, ta je přivedla do holičské officíny k rezidentovi organizace na Caledonian Street. Pak sledovali holiče i jeho činnost, hlídali celou síť německých vyzvědačů, ale nezatýkali je. Řekli si totiž, že by se Němci snažili nahradit je jinými. A těsně v podvečer konfliktu se sešlo ve vězení na čtyři sta německých špiclů.

Také za druhé světové války mělo zvláštní protišpiónážní oddělení Scotland Yardu, Speciál Branch, dobrou pověst. Už v roce 1941 mělo za sebou několik účinných zásahů a Canarisovi tajní agenti se díky ostražitosti inspektorů ze Scotland Yardu nemohli uchytit na půdě Velké Británie. Celý národ pomáhal odhalovat vetřelce, Angličané pozorovali své okolí, hlásili každé podezřelé hnutí. A tak se dostal na stůl specialistů Scotland Yardu i případ Mary z Černého mysu.

Přednosta stanice stál totiž klidně na nástupišti jen tak dlouho, než odjel vlak. Pak si znovu probral všechny podezřelé okolnosti a vytočil číslo nejbližší policejní stanice.

Scotland Yard (což by se dalo přeložit jako Skotský dvůr) se ve skutečnosti jmenuje Criminal Investigation Department a právě tak jako každá jiná bezpečnostní služba na světě má své oblastní stanice po celém státě. Policejní seržant převzal telefonické hlášení od přednosta stanice, napsal krátký protokol, předal ho šéfovi, ten ho dal poslat dálnopisem do Londýna. Zvláštní oddělení Scotland Yardu, kterému velel kolonel Hinchley Cooke, známý jako britský postrach vyzvědačů, případ zaregistrovalo, služba dala pokyn stanicím, tajní agenti sledovali od té chvíle každý krok podezřelých nacistických vyzvědačů.

První hlášení došlo z centrály v Edinburghu. Mary Smithová a její společník museli zřejmě tušit, že jsou ve vlaku pod dozorem, protože se pokusili o klamný manévř. Anebo si tu fintu naplánovali už předtím. Klidně seděli v oddíle, když už se měl dát vlak do pohybu, sebrali rychle své věci a vystoupili na nástupiště. Spěšně odcházeli k východu. Jenže tajní agenti Scotland Yardu jim byli v patách, a protože si řekli, že se nemůže vědět, co ti dva za chvíli ještě vyvedou, pro jistotu se jim postavili do cesty a zatkli je.

Mary Smithová se nedivila a neřekla ani slovo. Její společník se tvářil odevzdaně. Později se před soudem přiznal, že nedůvěřoval akci, v níž musel hrát. Ale neměl možnost odmítnout. Nakomandovali ho do špiónážní školy, odvělekli ho na tajnou frontu. Tam mu nezbyvalo než vyčkávat na příhodný okamžik a utéci od toho. Chtěl se přihlásit britské policii a všechno jim říci. Kdo ví, snad mluvil pravdu. Každému soudnému člověku, a nemusel by se vyznat v metodách tajné služby, se musela jevit Canarisova akce přinejmenším jako za vlasy přitažená. Nedokonale vybavení, ničím nekrytí němečtí vyzvědači neměli přece uprostřed Anglie šanci. Dříve či později se museli prozradit.

Na edinburském nádraží je zatkl, na policejní stanici se přesvědčili, že nešlo o planý poplach. Prohlédli jim zavazadla, našli vysílačky, peníze, munici. Když provedli osobní prohlídku, zjistili, že je ozbrojena dokonce i ta hezká blondýna.

Téhož dne dopoledne došla do londýnské centrály zpráva o zatčení Waeltliho. Experti kolonela Cooka si snadno domysleli, že ti tři patří k sobě. Tak dali příkaz, aby Němce neprodleně odtransportovali do Londýna. Waeltli seděl už hezkých pár hodin v rychlíku, když v Edinburghu nastoupili do zvláštního oddílu dva podezřelí tiši a velice zkroušení cestující: krásná Mary Smithová a její vylekaný společník. Se svým třetím kolegou se sešli hned po příjezdu v londýnském Scotland Yardu. Ještě v poledne objevili rybáři z Banffu v zátce pod Černým mysem nedostatečně potopený gumový člun, příliv pak vynesl na pobřeží tři německé nepromokavé kombinézy. Mary z Černého mysu a její dva kavalíři měli smůlu snad ve všem, na co sáhli. Tak skončili v historii zpravodajského řemesla v kategorii neslavných vyzvědačů. Soud je uznal vinnými ze špiónáže pro nepřátelskou mocnost a oba skončili 6. srpna 1941 na šibenici. Mary Smithová nezemřela na popravišti. Říká se, že nabídla britské Secret Service své služby a vydala se později jako britská vyzvědačka na území Hitlerovy třetí říše.

SAMA PROTI CICEROVI

Japonci zaútočili na tichomořskou základnu Pearl Harbor, zničili značnou část elitní pacifické flotily a Američané se přesvědčili, že jejich tajná služba nestojí za moc. Proto se už v roce 1942 zrodila ve Washingtonu nová zpravodajská organizace, vedená „Divokým Billem“ Donovanem, legendami opředená, ale i opravdu slavná OSS - Office of Strategic Services.

Evropským rezidentem OSS se stal Allen W. Dulles. Dirigoval z Bernu své agenty, stál u kolébky nejedné tajné operace, v níž se rozhodovalo kdo s koho. Bern byl za války burzou vyzvědačů. Přitahoval je právě tak jako Lisabon nebo Ankara. Na neutrální půdě se tajným agentům přece jen dýchalo volněji, i když se švýcarská policie snažila klepat je přes prsty a nahlížet jim do karet. Případ mladičky Kornélie Kappové, vyzvědačky, kterou Američané poslali po stopách neznámého dodavatele cenných zpráv Cicerona do Turecka, začal vlastně na této scéně. Kornélie Kappová o tom tenkrát neměla ani nejmenší tušení. Některé souvislosti případu se totiž podařilo odhalit až o celé čtvrtstoletí později.

Gerald Mayer zastával na americkém velvyslanectví v Bernu choulostivou funkci. Byl diplomatem, na vizitce měl natištěno „zvláštní poradce“, ale pověřili ho choulostivou prací. Staral se o strategické informace a vedl oddělení pro psychologickou válku. Spolupracoval s šéfem OSS na švýcarském území Allenem W. Dullesem.

Koncem srpna 1943 se u Mayerovy sekretářky ohlásil jakýsi doktor Brown, odvolal se na jistého společného známého, a když seděl proti Geraldovi v křesle, světil se mu, že je sice Němec, ale živelně nesouhlasí s nacisty. Rozhodl se udělat všechno, co je v jeho silách pro porážku Hitlera, už delší čas se pokouší o kontakt se spojeneckou zpravodajskou službou, má totiž možnost obstarat přísně tajné nacistické dokumenty. Tady jsou některé z nich na ukázkou.

Položil na stůl obálku, Gerald Mayer po ní sáhl, sotva začal číst, pochopil, že jde o zcela mimořádnou příležitost. Dokumenty nacistického ministerstva zahraničních věcí byly označeny razítkem Tajné a Tajná říšská záležitost, šlo tedy o prvotřídní zpravodajský materiál, většinou zprávy velvyslanců.

Gerald Mayer se snažil zakrýt vzrušení, ale jeho host měl pro něj ještě další překvapení: prohlásil totiž, že je to jen ukáзка, jakýsi vzorek z rozsáhlé kolekce. Ne, on sám je jen prostředníkem, to jeho přítel sedí v Berlíně na významném místě, přímo v Ribbentropově ministerstvu zahraničních věcí, a má přístup snad k ještě zajímavějšímu materiálu.

Špiónážní řemeslo má svá pravidla. Za třináct století, co chytrí lidé pracují v této branži, získali už leccaké zkušenosti, z některých se staly teze. Nikdo neuvěří tomu, kdo zazvoní u dveří, řekne dobrý den a pak se zeptá: prosím vás, nemohli byste potřebovat opis tajných protokolů ze včerejší rady Hitlera s jeho generály? Já bych něco takového měl.

Zvláštní poradce amerického velvyslance v Bernu měl před sebou takového „obchodního cestujícího“ s tajnými zprávami. Ten muž ale vyhlížel seriózně, zdálo se, že není blázen, jeho zprávy vypadaly už na první pohled jako pravé. A motiv, proč s nimi přišel právě sem, se také zdál být logický. Ale přesto to bylo příliš velké sousto a způsob, jak k němu americká tajná služba přišla, připomínal zázraky ze země hojnosti.

Gerald Mayer požádal návštěvníka, aby ho na chvíli omluvil, zavolal sekretářku, nařídil jí, aby se o hosta postarala, vzal obálku s dokumenty a běžel s nimi k Dullesovi. Pozdější šéf americké Central Intelligence Agency autorizoval svůj vlastní monolog, publikovaný americkým novinářem Morganem. Dejme slovo Dullesovým pochybnostem i úvahám o skrytém smyslu zpráv.

„Můžeme uvažovat o třech možnostech. Někdo se chce tímto způsobem pokusit rozluštit náš kód. Němci čekají, že se zakousneme do návnady, vezmeme ty zprávy, zašifrujeme je a vyšleme je do Washingtonu. Němci odposlouchávají všechno, včetně reklamních relací. Nahrajou si tedy naše vysílání, a protože znají texty, pokusí se podle toho rozluštnout náš diplomatický kód. Náš přítel by ovšem právě tak mohl být obyčejný agent provokatér. Předá nám informace, pak nás udá švýcarské policii, že provozujeme špiónáž. Odpřísáhne, že se s námi sešel, že nám předal zprávy, policie bude mít v ruce důkaz a my budeme muset opustit zemi. A pak zbývá ještě jedna jediná a docela

nepatrná možnost, že jsou ty dokumenty skutečně pravé a ten muž poctivý. "

Přes pochybnosti i přes riziko, že jde o provokaci, rozhodl Dulles, že se sejde s doktorem Brownem a jeho ještě zajímavějším přítelem, který je právě v Bernu, ještě téhož dne o půlnoci v bytě Geralda Mayera. Není sice jasné, proč se mělo i tak už dost napínavé seznamování uskutečnit v hodině duchů, ale stalo se tak.

Mayer a Dulles se té noci setkali s malým, podsaditým, skoro holohlavým mužem v koženém sportovním kabátě. Dosud se objevoval v historii tajných služeb jako George Wood. Allen W. Dulles nechtěl ještě ani v roce 1968 prozradit jeho skutečné jméno. Snad proto, že byl Wood jedním z nejvýznamnějších dodavatelů tajných zpráv za druhé světové války vůbec, snad proto, že to byl pravděpodobně onen záhadný a dosud nevypátrávaný tajný agent vedle Hitlera, který zásoboval spojeneckou tajnou službu informacemi, k jakým se po likvidaci odbojové skupiny pokřtěné nacisty Rudá kapela mohlo dostat jen pár nejbližších spolupracovníků vůdce velkoněmecké říše. A možná že si netroufal zveřejnit jeho jméno také proto, že nechtěl vystavit svého elitního agenta z druhé světové války ještě ani dnes nebezpečí. Někteří nacisté přežili porážku, mohli by se mstít. Ale nakonec se přece jen podařilo odhalit tajemství záhadného informátora.

Muž, o němž byla řeč, byl ministerským radou první třídy Ribbentropova ministerstva zahraničních věcí a sekretářem doktora Karla Rittera, styčného úředníka ministerstva s vrchním velitelstvím branné moci. Jmenoval se Kolbe a jeho rukama procházely nejtajnější zprávy, jaké si vůbec lze představit.

Dulles věděl, kdo je Ritter. Ten pán měl totiž za sebou úspěšnou kariéru v Latinské Americe. Jistě pozoruhodná kvalifikace pro významnou funkci v Ribbentropově ministerstvu. Měl klíčové postavení a jeho sekretář Kolbe měl tedy značné možnosti. Pracoval s tajnými dokumenty už třetí rok, a sotva se seznámili, svěřil se Dullesovi, že od prvního dne nemyslel na nic jiného než jak získat spojení s druhou stranou a předat cenné informace americké tajné službě. Zkoušel to už přes Vatikán, ale nevyšlo to, tak se rozhodl, že se musí dostat na neutrální půdu a jednat přímo. Teď je ve Švýcarsku na kurýrní cestě a tady je jeho nabídka.

Vytáhl z kapsy koženého kabátu novou zapečetěnou obálku a Dulles měl v ruce další tajné dokumenty. Bezpochyby byly pravé. Ale proč se ministerský rada Kolbe pouštěl do tak riskantního podniku? Musel přece vědět, že ho Němci nepustí z očí ani na švýcarské půdě, mohl si vypočítat, co by se stalo, kdyby ho začali v Berlíně podezřívat. Jaké důvody ho vedly do krkolomného podniku, při němž šlo o život? Zeptali se ho na to a on klidně a přesvědčivě odpověděl:

„Nacisté jsou mými úhlavními nepřáteli. Nenávídím je. Bolševiky taky. Jedni i druhí představují nebezpečí pro svět. Jsme však ve válce, a tak není čas na dlouhé handrkování. Pokuste se uvěřit, že jsem humanisticky smýšlející německý vlastenec a že nejsem sám. Všechno, co žádáme jako odměnu za naše služby, je pomoc, podpora a povzbuzení, až skončí tato válka."

George Wood se stal jedním z nejvýznamnějších agentů americké zpravodajské služby za druhé světové války. Nabízí se dedukce, že on byl oním stále ještě neobjeveným informátorem švýcarské zpravodajské centrály Büro Ha, majora Hausamanna a švýcarské skupiny sovětské rozvědky, vedené Sándorem Rado. Major Hausamann mlčí. Buď nemá důkazy, nebo nepovažuje za vhodné jít s nimi na trh. Ve zpravodajském řemesle totiž souvisí všechno se vším.

Jedno je však jisté: George Wood poprvé upozornil na nebezpečnou činnost tureckého komorníka britského velvyslance v Ankaře sira Knatchbull-Hugessena, Elyesu Baznu, známého pod krycím jménem Cicero. Wood, cestující s německým diplomatickým pasem, propašoval do Švýcar další zásilku tajných dokumentů, mezi nimi i tyto dva telegramy:

Ríšskému ministrovi zahraničních věcí — osobně Přísně tajné!

Dostali jsme nabídku jistého zaměstnance britského velvyslanectví, údajně komorníka velvyslance. Chce dodávat fotografie vysoce tajných dokumentů. Žádá dvacet tisíc liber šterlinků za první dodávku 30. října a patnáct tisíc za každý další film. Prosím o zprávu, zda máme nabídku přijmout. V kladném případě pošlete žádanou částku zvláštním kurýrem do 30. října. Údajný komorník byl před několika lety zaměstnán na našem velvyslanectví. Jinak o něm není nic známo.

Papen

Tento zašifrovaný telegram odešel z Ankary do Berlína koncem října 1943. Začátkem listopadu přivezl Wood jeho rozšifrovaný text do Bernu spolu s odpovědí ministra zahraničních věcí Joachima von Ribbentropa.

Velvyslanci von Papenovi — osobně Přísně tajné!

Přijměte nabídku britského komorníka. Zvláštní kurýr přiletí 30. října odpoledne. Očekáváme okamžitou zprávu po převzetí dokumentů.

Ribbentrop

Allen W. Dulles si přečetl oba telegramy, poslal je do Washingtonu a současně zahájil akci proti neznámému Cicerovi. Na scéně se objevila vyzvědačka Kornélie Kappová a vydala se do boje proti nebezpečnému Turkovi. Měla vypátrat, kdo je Cicero, a zneškodnit ho. Úkol pro mistra, a ne pro mladičku a málo zkušenou dívku, která se do špionážního řemesla připletla skoro náhodou.

Cicero byl Levantinec, darebák, podvodník, zloděj a šejdiř, jakých jsou v Orientě celé houfy. Prožil pár let v kriminále, pak dělal pánům šoféra, nakonec sloužil na německém velvyslanectví v Ankaře. Ale nevydržel tam dlouho, přešel na druhou stranu k Angličanům. Stal se osobním kavasem - komorníkem - britského velvyslance sira Hugh Knatchbull-Hugessena a brzy po nastoupení do místa zjistil, že jeho šéf moc nedbá na pravidla a opatrném zacházení s tajnými spisy. Pan velvyslanec je třeba pročítl v posteli, pak je klidně nechal ležet na nočním stolku a kavas Elyesa Bazna je měl ráno odnést sekretáře k uložení do trezoru. Udělal to oklikou, cestou je vyfotografoval a ještě téhož večera šel ke svým bývalým chleboďárcům na německém velvyslanectví a nabídl jim je.

Ciceroovým partnerem na německé straně se stal spolupracovník Hlavního říšského bezpečnostního úřadu RSHA

odd. VI., maskovaný jako obchodní atašé, obersturmführer Moyzisch. Ten vyplatil po dohodě s Berlínem Elyesovi Baznovi za první sérii fotografií britských tajných dokumentů dvacet tisíc liber. Nebylo to málo. Ze sluhy se stal přes noc boháč. A protože s jídlem roste chuť a každého Levantince by mohla od výnosného obchodu odradit jediná smrt, snažil se Bažná, jak mohl, fotografoval další tajné dokumenty a za filmy inkasoval po patnácti tisících librách šterlinků za kus.

Aby si zajistil stálý přísun materiálu, otiskl si klíče od velvyslancova trezoru do mýdla, dal si udělat duplikáty a pak v pravidelných intervalech kontroloval obsah nedobytné pokladny. Londýnské Foreign Office posílalo velvyslanci Hugessenovi na vědomí všechny důležité zprávy o mezistátních úmluvách, protokoly z mezinárodních konferencí, zápisy o tajných ujednáních spojenců.

Byly to prvotřídní informace. Bažná je fotografoval a nosil je Němcům. Ti je ale nedokázali využít. Nevěřili jim. Ministr zahraničních věcí Joachim von Ribbentrop, tradiční odpůrce nacistického velvyslance v Ankaře von Papena, je od začátku až do konce považoval za podvrhy britské Secret Intelligence Service a chvástl se, že není hloupý, aby naletěl Angličanům na vějíčku.

Allen W. Dulles dostal kopie německých telegramů v listopadu 1943. Už koncem roku vyrozuměl o nebezpečné situaci v rezidenci britského velvyslance v Ankaře své kolegy z britské Secret Intelligence Service. Ti pak poslali do Ankary speciální bezpečnostní tým. Odborníci změnili hesla zámek trezorů, zkontrolovali bezpečnostní opatření, instalovali dokonalejší poplašné zařízení a přitom se tvářili jako četa údržbářů, která jezdí od jedné ambasády ke druhé a provádí běžné revize.

Podle některých pramenů se prý Cicerovi podařilo hned po jejich odchodu najít novou bezpečnou cestu k tajným spisům. Podle jeho vlastního tvrzení přišel ještě během jejich pobytu v budově na jednoduchý trik, jak obelstít poplašné zařízení. Když šel otvírat trezor, vyšrouboval příslušnou pojistku na rozvodové desce, a tím vypnul proud signálního systému. Němci mu dali podle otisků vyrobit nové klíče, on prý fotografoval dál a dál předával zprávy Moyzischovi. Možná, ale zní to nepravděpodobně. Britská Secret Intelligence Service sotva zaměstnávala amatéry, kteří by se dali přelstít tak naivním trikem. A Baznovi nelze věřit. Byl to šejdík a zůstal jím. Snažil se dělat si reklamu ještě dlouho po válce.

Němci byli byrokrati. I rezident tajné služby Moyzisch musel sestavovat množství hlášení, vyplňovat výkazy a posílat do Berlína desítky referátů. Bažná nosil jeden film za druhým, Moyzisch je musel zpracovávat, měl tolik práce, že na ni sám nestačil. Proto mu v Berlíně slíbili pomocnou sílu. Poslali ji. Byla to americká vyzvědačka Kornélie Kappová.

Ta dostala jednoho dne od svého styčného důstojníka příkaz: pokuste se dostat na německé velvyslanectví v Ankaře. Na první pohled se to zdálo nemožné, ale Kornélii Kappové se to brzy podařilo. Američané se dodnes nezmínili o průběhu akce z jejich strany. Známe tedy zákulisí jen z německého pohledu. Ale i to umožňuje nahlédnout do pozadí tehdejších událostí.

Velvyslanec von Papen měl tiskového přidělence. Jmenoval se Seiler a byl Moyzischovým dobrým přítelem. Někdy začátkem roku 1944 odjel na služební cestu do Sofie, jak sám říká, nakupoval tam cosi pro své oddělení. V hotelu Bulgari, kde bydleli výhradně prominentní Němci z ambasády a někteří vysocí důstojníci wehrmachtu, se seznámil s rodinou německého generálního konzula v Sofii Kappa. Byl prý to příjemný a vzdělaný člověk, zkušený, zasloužilý nacist. Kdysi působil jako konzul v Bombaji, pak v americkém Clevelandu. Měl hezkou dceru, asi dvacetiletou blondýnu. Jmenovala se Kornélie. Říkali jí Nelly.

Seiler se spřátelil s rodinou Kappových. Když se jednoho dne generální konzul zeptal, jestli by náhodou nebylo volné místo pro jeho dceru na velvyslanectví v Ankaře, ťukl se do čela a vzpomněl si, že jeho přítel Moyzisch hledá šikovnou sekretářku. Kornélie Kappová měla potřebnou kvalifikaci, pracovala na sofijském konzulátu jako úřednice, patřičný původ a kádrové záruky také vyhovovaly, nebylo pochyb o tom, že se pro takové místo hodí jako žádná jiná.

Seiler slíbil, že o záležitosti promluví s von Papenem. Když se vrátil do Ankary, vyličil svůj objev v superlativech, vřele Kornélii doporučil Moyzischovi a přimluvil se u šéfa. Kornélie Kappová, o níž její otec prohlašoval, že je nadmíru citlivá, těžce snáší věčné nálety, uvítala by proto klidnější práci v neutrální cizině, dostala zakrátko dopis s oznámením ministerstva zahraničních věcí: překládáte se ve stejné funkci a hodnosti na naše velvyslanectví do Ankary. Heil Hitler!

Kornélie Kappová se rozloučila s rodinou i s přáteli a odjela do Turecka. Nikdo, ani její vlastní otec, neznal pozadí této události, rodiče věděli jen to, že byla od jisté doby v Sofii nešťastná a netoužila po ničem víc než dostat se do Turecka.

Kornélie Kappová byla pochopitelně Němka. Ale jako šestiletá se ocitla s rodinou ve Spojených státech a v Clevelandu, kde otec sloužil, vyrůstala v americkém prostředí mezi americkými dětmi. Když vypukla válka, musela se vrátit do Německa. Truchlivá atmosféra Hitlerovy říše působila na ni jako žalář. Byla nešťastná. Na každém kroku si uvědomovala propastný rozdíl ve způsobu života.

Generálního konzula přeložili do Itálie, ale ona nesměla s otcem. Zůstala s matkou ve Stuttgartu, aby nemusela pracovat v muniční továrně, chodila do kurzu pro válečné ošetřovatelky. Její oba starší bratři odjeli na frontu. Dělal všechno možné, aby se dostala za otcem do Itálie. Podařilo se jí to. Ale konzul Kappa brzy poté přeložili do Sofie, a tak se Kornélie dostala z bláta do louže.

Rozloučila se se slunnou Itálií a ocitla se na německém konzulátu v Sofii. A byla nešťastná. Kornélie měla totiž ještě jedno osobní tajemství, o němž nikdo nic netušil. V Clevelandu se tenkrát musela rozloučit se svou studentskou láskou. Nikdy neprozradila jméno toho hochy, ale myslela na něho, kudy chodila. Netoužila po ničem jiném než po setkání s ním.

Americká tajná služba měla své specialisty. Znalec balkánských poměrů, osobní přítel prezidenta Roosevelta, Georg H. Earle, byl jedním z mistrů řemesla. Před léty byl guvernérem státu Pensylvánie, později ho jmenovali velvyslancem ve Vídni, za války musel do Sofie. Dověděl se o Kornélii Kappové, ověřil si její smýšlení, snad se mu dokonce podařilo

nahlédnout do jejího milostného tajemství. Ve zprávách některých historiků o případu Cicero se objevil logický názor, že byla mladičká Kornélie už tenkrát vedena v seznamech americké tajné služby jako potenciální spolupracovnice.

Sama přiznala, že se už v Sofii sešla se spojkou americké tajné služby a ráda přijala návrh na spolupráci. Měla jen jedinou podmínku. Chtěla se sejit s oním hochem. Slíbili jí to. Dokonce jí prý krátce poté oznámili, že její přítel rovněž pracuje u OSS a je nyní služebně v Ankaře. Přitom naznačili, kdyby se jí podařilo dostat se nenápadně do Turecka...

Zní to jako zápletky z tuctového filmu, ale ona sama později potvrdila, že tomu bylo skutečně tak. Pokoušela se najít cestu do Ankary. Papeňův tiskový atašé Seiler se tedy objevil v Sofii v pravou chvíli jako anděl spásy, a ona začala pomalu a opatrně pracovat na svém plánu. Konzul Kapp měl přece v Berlíně také své známé, proč by nepomohli dceři svého kolegy, byla nesporně spolehlivá.

Moyzischova nová sekretářka se objevila v Ankaře hned po vánočních svátcích. Podle toho, co o ní vyprávěl tiskový atašé Seiler, si všichni představovali, že budou mít vedle sebe hezkou přitažlivou blondýnu, s kterou bude radost sedět v jedné kanceláři. Místo toho přijela ušmudlaná, nervózní, hysterická holka, nebyla s ní kloudná řeč, měla nepříjemné chování, byla popudlivá, komisi jako stará panna. Tiskový atašé ji nepoznával, ale vysvětloval si změnu tím, že prožila v Sofii pár perných měsíců. Odnesly to její nervy.

Kornélie Kappová později tu proměnu vysvětlila. Šlo prý jen o zvolenou masku, o bojovou kamufláž. Měla pocit, že na takový úkol nestačí, dostala z toho strach. Předpokládala, že by ji nervozita, nejistota mohly prozradit. Tak se raději chovala hned od začátku jako hysterka a docílila svého. Už napřed se jí podařilo odvrátit od sebe podezření i pozornost. Nikdo si jí nevšímal, žádný nevnímal její přítomnost, stala se spíš živým inventářem velvyslanectví, a tak se mohla v klidu a nenápadně věnovat svému poslání.

Netrvalo to prý ani týden a měla duplikáty klíčů od Moyzischova trezoru, v klidu pořizovala opisy zpráv, které posílal do Berlína, dokonce je většinou opisovala na stroji přímo v kanceláři. Hned z počátku se jí podařilo získat diplomatický kód, kopie dopisů a zpráv odevzdávala skoro každý večer.

Dobře vymyšlený převlek zapůsobil. Koho by napadlo, že ta nespolečenská, apatická a věčně nabručená holka má vůbec něco v hlavě. A Moyzisch se o ni také nestaral. Ani se nezajímal o to, co dělá, když zrovna nesedí v kanceláři, kam chodí a s kým se stýká.

Pracovala spolehlivě. Brzy ohlásila své spojce, že německým vyzvědačem je někdo z personálu velvyslančovy rezidence. Dál se však přece jen nedostala. Nepodařilo se jí odhalit Cicera docela. Jednak proto, že se vyzvědač musel zanedlouho po jejím příjezdu odmlčet, a také proto, že neměla naději, že by se jí někdy podařilo překvapit Moyzische, když s ním měl schůzku. Viděla prý Cicera jen jednou zezadu, když odcházel ze zahrady velvyslanectví. Měl ale vyhrnutý límec, byla tmavá noc.

Podle Baznova vyprávění, kterému není možné docela věřit, protože se šejdř pokoušel později vytlouci ze svých vyzvědačských zážitků kapitál, se prý oba soupeři přece jednou setkali, pohlédli si do očí, a dokonce si stiskli ruce. Ani jeden z nich tenkrát netušil, kdo je ten druhý.

Moyzisch byl z nemožné spolupracovnice nešťastný a od počátku hledal cestičku, jak se nepříjemné dívky zbavit. Nacistická říše byla už v kritické situaci, Němci byli nervózní, v Berlíně i na ankarském velvyslanectví se rozrůstal chaos. Velvyslanec von Papen si už nevěděl rady, několik jeho lidí totiž přeběhlo k nepříteli. A to byla těžká rána německé nadutosti.

Donedávna nebyly známy podrobnosti této epizody. Hovořil jsem v roce 1968 s někdejší šéfem švýcarské zpravodajské služby majorem Hausemannem, z jeho archivu jsem získal informace o kuriózním případě, v němž došlo k rozkladu disciplíny na německém velvyslanectví v Ankaře.

Podle těchto zápisů utekl v té době z německého velvyslanectví jistý diplomat s manželkou i velvyslančovou pokladnou, požádal o azyl v Sýrii a za ochotu jim přivezl aktovku cenných dokumentů. Ten manželský pár měl být v příbuzenském poměru k von Papenovi. Není však známo, že by měl velvyslanec von Papen ve svém diplomatickém sboru příbuzného. Naopak, velvyslanec rada Albert Jenke si vzal Ribbentropovu sestru Inge, byl tedy ministrovým švagrem. Pomlouvači dokonce tvrdili, že ho ministr zahraničních věcí poslal jako svého rodinného zvěda do Ankary, aby hlídal soka von Papena. A tak není vyloučeno, že došlo k záměně příbuzných, že neměl ostudu a strach z následků von Papen, ale Joachim von Ribbentrop, že tedy byl oním uprchlíkem Albert Jenke s manželkou.

Pro tuto okolnost svědčí i skutečnost, že von Papen dostal příkaz poslat za uprchlíky jednoho z elitních agentů, Kletkowskiho, o němž je bezpečně známo, že byl Ribbentropovým mužem. Když Kletkowski odjel do Sýrie, vydal se za ním další špiel Hamburger. Oba měli nesnadný úkol: přeběhnout k Američanům, nabídnout své služby Office of Strategie Services, vysledit uprchlíky a zneškodnit je, vypovídat tak, aby ze zpráv, které předali Američanům, vznikl zmatek, prostě zmást protivníka a pomstít se zrádci. Jenže Američané oba Němce pořádně zmáčkli, ti se přiznali a zmizeli pak v kterémsi syrském vězení. Uprchlík s pokladnou se už neobjevil.

V tak rozjitřené atmosféře požádal Moyzisch von Papena, aby ho zbavil nemožné sekretářky, a velvyslanec slíbil, že při nejbližší příležitosti promluví s jejím otcem. To děvče stejně není v Ankaře spokojeno, v Turecku vůbec začíná být nebezpečné ovzduší, bylo by lépe, kdyby se vrátila k rodičům. Konzul Kapp se mezitím přestěhoval ze Sofie do Budapešti a Kornélie se chystala na velikonoční návštěvu rodičů. Moyzisch sice doufal, že už se nevrátí, ale netušil, jak lehce se jí zbaví a že ho to vzápětí bude pořádně mrzet.

Kornélie rovněž cítila, že se nad její hlavou stahují mraky. Cicero přestal pracovat, její poslání vlastně skončilo. Požádala o zvláštní dovolenou. Velvyslanec von Papen nadšeně souhlasil a Moyzisch si mmul ruce. Najednou byl samá ochota. Obstaral Kornélii místenku do kurýrního letadla, které odlétalo z Istanbulu, koupil jí jízdenku na rychlík, odpoledne s ní zašel do obchodního domu ABC a pomáhal jí s výběrem dárků.

A tam u pultu s dámským prádlem došlo k setkání soupeřů, kteří se neznali. Německý agent Cicero byl boháč, za své zprávy dostal od Němců celkem na tři sta tisíc liber šterlinků, což bylo skoro dva a půl milionu tureckých liber. Měl

milenku, chtěl ji koupit dárek. Stál vedle Kornélie u pultu. Ona se nemohla domluvit s prodavačkou. Protože kupovala dámské prádlo, stál Moyzisch v pozadí. Elyesa Bažná se nabídl jako tlumočník. Viděl Moyzische, ale předstíral, že ho nezná. Moyzisch předstíral totéž. Bažná věděl, že ti dva musí patřit k sobě, ale myslel si, že je blondýna Moyzischovou milenkou. Když si Kornélie vybrala a Bažná měl také svůj balíček pod paží, chystal se odejít. Kornélie se na něho usmála, poděkovala mu za ochotu a podala mu ruku. Netušila, že drží svého soka doslovně v hrsti.

Vyzvědač Elyesa Bažná byl sluha, zbohatl a netoužil po ničem jiném než moci žít doopravdy jako pán. Nešlo to, tak si alespoň vymyslel hru na panské živobytí. Když měl chvíli volno, sebral se, oblékl se do večerních šatů od nejlepšího krejčího a dal se odvézt do restaurace nebo do baru mondénního Ankara-Palace Hotelu. Usedl do plyšové klubovky, kývl na vrchního, dal si přinést nejdražší portské a připadal si náramně důležitě. A tady se ještě jednou sešel se svou soupeřkou.

Kornélie Kappová žila také dvojitý život. Lhostejná, unuděná, vždycky nenaložená v kanceláři velvyslanectví, hezká, příjemná, dobře naladěná při setkáních se svým americkým partnerem. Bažná seděl v hotelové hale, ona vešla, zářivá, atraktivní. Cicero už vstával a chtěl se přihlásit ke krásné ženě, s níž se seznámil v obchodním domě ABC, ale všiml si, že není sama. Doprovázela ji mladý muž, kterého Cicero už jednou zahlédl. Sledoval je při jednom setkání s Moyzischem. Cicero okamžitě pochopil, že jde do tuhého. Moyzischova známá je ve společnosti muže, který jim byl na stopě při předávání filmů. Elyesa Bažná se rozhodl zachránit, co se dá.

Šel do recepce, zeptal se, kdo je ten mladý muž s krásnou blondýnou. Dozvěděl se, že je to jakýsi Američan. Jmenuje se Sears nebo podobně, s tou dámou sem chodívá na večeri. To sdělení bylo zvonění na poplach. Cicero dostal strach. Šel k nejbližšímu telefonu, ohlásil se smluveným heslem jako Pierre a domluvil si s Moyzischem schůzku. Referoval, co viděl. Ale Moyzisch měl pro svého vyzvědače také překvapení. Jeho sekretářka Kornélie Kappová, blondýna, s kterou se tenkrát sešel v obchodním domě ABC, zmizela. Aspoň na velvyslanectví se o ní neví.

Obersturmführer Moyzisch měl v té chvíli za sebou už celou kalvárii a všechny nesnáze se točily jen kolem jeho sekretářky. Před několika dny měl takovou radost, že se rozhodla odjet aspoň na velikonoční svátky do Budapešti, že ji šel vyprovodit k rychlíku. Přišel na nádraží o dobrých dvacet minut dřív, ale Kornélie Kappové se nedočkal. Vlak odjel, on zůstal na nástupišti s kyticí a místenkou v ruce.

To ještě netušil, co se stalo. Řekl si, že je to bláznivá ženská, schopná vůbec všeho, buď zapomněla, nebo jí do toho něco přišlo, prostě zmeškala vlak. Sedl tedy do vozu a jel k jejímu bytu. Tam zjistil neuvěřitelné: slečna Kornélie odjela dnes kolem poledne, všechna zavazadla vzala s sebou. Moyzisch požádal bytnou, aby mu ukázala Kornéliin pokoj. Skříně, zásuvky, toaletní stolek, všechno prázdné. Jen v předsíni visel na věšáku její ušmudlaný huberták, v němž vypadala jako cumploch.

Obersturmführer se pustil do pátrání na vlastní pěst. Uvědomil si, že Kappová slyšela o útěku některých diplomatů do Sýrie, co když ji napadlo totéž a zmizela za hranicemi. Pro něj by to znamenalo konec kariéry. Zeptal se ještě pro jistotu na konzulátu, dal prohlédnout onen rychlík při příjezdu na istanbulské nádraží, znovu šel k bytné a naivně se vyptával. Zbytečně. Přijel jakýsi vůz, snad taxi, ona nastoupila, kdosi naložil její kufry a odjeli.

Moyzisch se vrátil do kanceláře, zazvonil telefon, hlásil se Cicero a řekl mu, že viděl Kornélii s Američanem Searsem. A Moyzisch pochopil, že došlo k tragédii. On, starý zkušený zpravodaj, naletěl té ušmudlané holce.

Ale Kornélie Kappová byla pryč.

Někdo ji však přece jen ještě spatřil. Cicero. Dohovořil se s Moyzischem o vyklizení pozic, zničil fotoaparát, kterým pořizoval snímky dokumentů, na nenápadném místě schoval peníze, všechno, co by jen vzdáleně mohlo posloužit jako důkaz proti němu, zabalil do novin a hodil to v noci z mostu do kalné vody Incesu Deresi. Pak se vrátil na své místo do rezidence velvyslance sira Hugha Knatchbull-Hugessena a klepal se strachem, kdy pro něj přijdou. Když šel jednou odpoledne ze služby a vycházel zadním vchodem pro služebnictvo do ulice Ahmet-Agaoglu, spatřil, jak se na protějším chodníku prochází Američan Sears.

Cicero se vrátil do budovy a oknem ho pozoroval. Muž patroloval na chodníku ještě asi hodinu, pak se vydal do středu města. Cicero si vyhrnul límec a pustil se opatrně za ním. Sears šel nejdřív pomalu, jako by byl na procházce, na bulváru Atatürk kývl na taxi a nastoupil. Cicero se dal nejdřív do běhu, pak zastavil jiné taxi a zrežiroval honičku jako z gangsterského filmu. Třídou Marmara Sokagi už projely oba vozy v těsném závěsu. Searsův zastavil před moderním domem na předměstí. Američan vystoupil a vytáhl klíče. Byl doma.

Příští dny nepřišel komorník Bažná do práce. Stál totiž na stráž před domem, v němž zmizel Sears. Dlouhé hodiny čekal marně, ale k večeru se přece jen dočkal. Sears se vracel domů s jakousi elegantní dámou. Měla krátce přistřižené černé vlasy, byla oblečena do uniformy dívek, kterým se říkalo v Británii wrens — příslušnic pomocných služeb britského královského válečného námořnictva. Cicero na ni hleděl s podivným pocitem. Teprve když ti dva vcházeli do dveří, tak si uvědomil, že červolásky je blondýna Kornélie Kappová. Vypadala báječně, zářila štěstím, měla obarvené vlasy.

Vyzvědačka, která se vydala sama po stopách Cicero-vých, žila později v San Diegu v Kalifornii a řekla o tehdejších událostech:

„Bylo to nebezpečné poslání. Pracovala jsem pro Američany, ale musela jsem stále počítat s tím, že mě Němci přistihnou. Pro všechny případy jsem nosila u sebe kapsli s jedem. Kdyby mě byli zatkli, nemělo dojít k provedení rozsudku. Neměla jsem se dostat živá do rukou kata. Předala jsem Američanům tajný diplomatický německý kód a skoro denně jsem nosila styčnému agentovi opisy tajných zpráv. O Cicerovi jsem se už nemohla dovědět nic víc. Bylo jisté, že je to některý ze zaměstnanců britské rezidence. Nechtěla jsem už riskovat.

Na příkaz Američanů jsem požádala o dovolenou, řekla jsem, že chci navštívit rodiče. Určili jsme datum útěku na šestého dubna. Moyzisch na mě čekal na nástupišti zbytečně. Opustila jsem v klidu svůj pokoj už odpoledne a vzala jsem s sebou všechny své věci. Jela jsem k onomu muži, jehož jsem znala už z Clevelandu. Pracoval také pro americkou

Office of Strategie Services.

Za svou práci jsem nedostala peníze. Děkala jsem jí Z lásky k onomu muži, s nímž jsem se znovu setkala v Ankaře. Ale hlavně jsem toužila po tom, že se budu moci vrátit do Ameriky. Slíbili mi to jako odměnu za mou špiónážní práci.

Až do této chvíle neměli Angličané ani ponětí o Cicerově existenci. Americká tajná služba chtěla postavit své kolegy před hotovou věc. Odletěla jsem do Káhiry, kde mne představili Angličanům. Tam slyšeli pracovníci britské Secret Intelligence Service od Američanů poprvé jméno Cicero. Mne přivezli s sebou jako živý důkaz - Pak jsem se vrátila do Ankary. Změnili můj zevnějšek. Dali mi obarvit vlasy na černo a přistříhnout na krátko. Oblékli mě do anglické uniformy wrens. Sama jsem se nemohla poznat..."

Svědectví Kornélie Kappové není přesné. Jako řadový tajný agent nemohla znát všechny souvislosti svého případu. A tak se sotva kdy dozvěděla o tajemném muži vedle Hitlera Georgu Woodovi, o zprávách, které vozil Švýcar, a o upozornění Allena W. Dullese, který hned zpočátku varoval britské kolegy, že mají přímo ve svém domě zrádce. Je možné, že Britové nevěděli, že se mu říká Cicero. Ale to tenkrát nevěděl asi vůbec nikdo. Toto krycí jméno mu totiž dali sami Němci a zveřejnil je po válce sám Moyzisch.

Zběhnutí Moyzischovy sekretářky způsobilo mezi Němci poplach. Jedině obersturmführer byl ve styku s vyzvědačem Cicerem, jediné Kornélie Kappová se o něm mohla něco dovědět. Kdejaká kancelář z berlínské Wilhelmstrasse posílala do Ankary depeše s nepříjemnými dotazy. Moyzisch zvolil cestu nejmenšího odporu, lehl si do postele, na čelo si dal obklad a zavolal lékaře.

Moyzische a zřejmě také Elyesu Baznu zachránil překotný vývoj situace na frontách. Krátce po krachu, který znamenal pro oba konec kariéry, se Cicero ztratil a Moyzisch čekal na ortel z Berlína. V téže době uzavřeli Turci dohodu se Spojenci. Cicero opustil britské velvyslanectví posledního dubna. Šestého června došlo k dlouho očekávané invazi Spojenců do severní Francie. Druhého srpna přerušilo Turecko diplomatické styky s nacistickým Německem. Teď už bylo jisté, že Němci dostanou z Ankary vyhazov.

Úspěšný vyzvědač Cicero se zpočátku moc neukazoval. Pak se dověděl, že Moyzisch i ostatní Němci opustili Turecko. V září přeložili Angličané také svého velvyslance Hughu Knatchbull-Hugessena. Jeho komorníkovi spadl kámen ze srdce. Teď už si byl jist, že v Ankaře o jeho činnosti nikdo neví.

Zbytek války přečkal v blahobytu a v klidu. Po porážce nacistického Německa se pustil do obchodování. Měl přece obrovský kapitál v tvrdé měně. Nejdřív prodával ojeté vozy, později se stal majitelem stavební firmy. Dostala několik vládních zakázek. Ale vysloužilý vyzvědač mřil ještě výš. Usmyslil si, že postaví v tureckých lázních Bursa luxusní hotel, sedmý div místní architektury Celik Palast.

Elyesa Bažná se spojil s podnikatelem Nyazi Acarem, oba se pustili do realizace velkolepého projektu. Všechno šlo podle plánu. Až jednoho dne zaplatil obchodník Ismail Karaali svému dodavateli Avadisovi za zboží britskými librami. Jeho přítel jel zrovna do Švýcar, vzal tedy několik bankovek s sebou, aby dal přezkoušet jejich pravost. V Istanbulu se totiž šušovalo, že obíhají padělané libry. Ale ve švýcarské bance na nich neshledali nic podezřelého, pro jistotu je však poslali ještě do Londýna. Z Bank of England pak přišla zpráva, že jsou falešné.

Když se později v Istanbulu zjišťovalo, kdo komu těmi bankovkami zaplatil, došla policie až na Elyesu Baznu. Pocházely z jeho tajného pokladu. Nacisté je za války vyráběli v koncentračním táboře Sachsenhausenu. Proto se vůbec nesnažili smlouvat o ceně Cicerových zpráv, proto mu skoro bez řeči vyplatili částku tři sta tisíc liber šterlinků, největší honorář, jaký kdy špión dostal za své služby. Němci sice nevyužili Cicerovy cenné dokumenty, ale nezaplatili za ně moc. Jen prvních dvacet tisíc liber bylo pravých.

Cicero prožil tragický pád. Už nikdy se mu nepodařilo vzpamatovat se z tak obrovského zklamání. Jeho sny se zhroutily. Zůstalo jen policejní vyšetřování a žaloby věřitelů, kterým zaplatil falešnými bankovkami. Z vyzvědače, který si myslel, že zasáhl do dějin, se stal ušlápnutý Turek, proklínající vše, co i jen vzdáleně připomínalo Němce.

Ještě jednou se pokusil opatřit si berličky pro svůj pochroumaný životní sen. Vykonstruoval si naději: podvedla ho Hitlerova třetí říše. Právním nástupcem jeho někdejšího obchodního partnera je Německá spolková republika. Elyesa Bažná podal tedy tehdejšímu spolkovému kancléři Konrádu Adenauerovi žádost o náhradu škody. Pochopitelně že ji v Bonnu nevyřídili kladně. Ale v něčem mu přece vyhověli. V době, kdy jezdili turečtí dělníci pracovat do západního Německa, vypravil se tam i někdejší elitní vyzvědač nacistické tajné služby a stal se - nočním vrátným.

Kornélie Kappová také neskončila na výsluní. Američané ji po skončení akce Cicero odvezli přes Kypr do Velké Británie a odtud do Washingtonu. Tam ji zavřeli do internačního tábora, hlídali ji, pozorovali, vyslýchali. Čekala ji ponižující pouť americkými věznicemi.

Violeta Kyleová, číšnice z Toffmettiho restaurace Triangle v Chicagu, se s ní setkala po jejím propuštění. To se Kornélie vrátila z tábora v Bismarku v Severní Dakotě a hledala zaměstnání. Pracovala jako číšnice a byla prý pod stálým dohledem FBI. Bydlela u manželů Coutardinových na Canmore Avenue a vyprávěla jim stále o své lásce, o onom mladém muži, s nímž se musela rozloučit v Ankaře. Snažila se vypátrat jeho adresu. Nepodařilo se jí to. Nakonec se dověděla, že už nežije. Tak se za nějaký čas vdala za Billa Gormanu, který bydlel ve stejném domě.

Poslední svědectví o jejím osudu podala dcera Coutardinových Ruth z Los Angeles. Kornélie Kappová--Gormanová bydlí v malém domku v San Diegu v Kalifornii. Dnes už má za sebou trpké období, kdy hledala zapomnění v alkoholu. Čas jí pomohl a ona snad odpustila svým partnerům nevďěčnost, kterou jí zaplatili za služby. Má dvě děti, žije prý jen pro ně. Teď už je klidná. V přístavní čtvrti, kde bydlí, nikdo ze sousedů netuší, že ta starší paní je někdejší vyzvědačka, která se sama pustila do boje proti legendárnímu špiónovi Cicerovi.

PŘÍPAD LA CHATTE

Přepadová skupina 324 německé polní tajné policie vyjela v pět hodin ráno od pařížského hotelu Edouard VII. Vozy měly namířeno do rue Villa Léandre, zakreslené v plánu Paříže ve čtverci H 18. Rue Lamarck, pak velkou serpentinou avenue Junot až nahoru na Montmartre. Je sedmnáctý listopad a tma jako v pytli. Pouliční svítelníky jsou zatemněny, také policejní vozy svítí jen škvírami namodralých světél. Teď už zastavily na rohu. Chlapi vyskákali. V postranní slepé ulici je před šestou ráno ještě klid. Jenže jak praskla dvířka automobilů, jakmile se ozvaly rychlé kroky okovaných bot, otevřelo se nejdřív jedno okno, pak skoro všechna. Ulice bdí a hlídá vetřelce.

Komandant už stojí u branky a zvoní. Nekonečně dlouho čeká, než se objeví dívka zahalená do županu a za ní ještě jedna žena. Stojí beze slova, v šeru už rozeznávají německé uniformy, ale netuší, oč jde.

„Kde je Armand Borni?“ ptá se komandant.

„Ten přece bydlí nahoře. Měli jste zazvonit na druhý zvonek!“

Odstrčili je stranou, dupají po schodech. Komandant je už přede dveřmi. Zastaví se. Poslouchá. Zkusí kliku. Jsou otevřeny. Vtrhne dovnitř, ale nepřekvapí spáče. Uprostřed pokoje stojí vysoký muž v hedvábném županu, ruce založeny na prsou, jako by je čekal. Pohrdavě se usmívá do hlavní namířené pistole. Kdyby nešlo o skutečnou událost a tragickou epizodu, mohla by to být dobře zřežirovaná scéna ze špionážního filmu.

„Monsieur Borni?“ zeptal se komandant.

„Ano, pane.“

„Říkají vám taky Valenty.“

„Máte pravdu, pane.“

„Vaše skutečné jméno?“

„Roman Czerniawski, kapitán generálního štábu polské armády. Žádám, abyste se mnou jednali jako se zajatým důstojníkem.“

Komandant se rozhlíží po pokoji. Vkusné zařízení, cenné koberce, velká knihovna a v koutě místnosti závěs. Jde a trhne draperii. Manželské postele a až po krk přikrytá dívka.

„Co jste zač?“

„Renée Borni, prosím,“ šeptne blondýna.

„Vaše žena?“ obrátí se komandant ke kapitánovi.

„Nejsem ženat.“

„Obléknout, půjdete s námi!“

Německá tajná polní policie zatkla 17. listopadu 1941 šéfa špionážní skupiny Interallié Romana Czerniawského, zvaného také Armand, jeho milenkou Renée, zabavila dokumenty a kompromitující zápisky, v nichž se stále znovu objevovalo označení La Chatte. Hugo Bleicher, který vedl z německé strany akci proti Interallié, ještě netušil, kdo je La Chatte, ale brzy se to měl dovědět.

Armand odmítl vypovídat, ale dokumenty z jeho psacího stolu byly natolik kompromitující, že mohli Němci podle nich vypátrat na tucet tajných agentů. A Renée Borni, prostoduchá kráska a milenkou šéfa Interallié, prozradila všechno, co věděla, řekla Němcům také, kdo je tajemná vyzvědačka La Chatte, která podepisovala své zprávy kresbou kočičí siluety, řekla jim rovněž, kde by ji mohli najít. Hugo Bleicher šel totiž na prostinkou Renée se starým trikem: prohlásil, že organizaci Interallié prozradila právě jejich vyzvědačka La Chatte, a dověděl se, že se jmenuje Mathilda Carré.

La Chatte přespala tu noc u své přítelkyně, snad pravděpodobně tušila nebezpečí. Druhý den po zatčení Armanda a Renée vyšla asi v deset hodin dopoledne na ulici a slyšela vyprávět o velké německé razii v ulici Junot. Domyslela si, co se stalo, ale nepropadla panice, ani se nesnažila rychle zmizet. Rozhodla se, že nejdřív dojde do svého bytu, kde měla připravenou důležitou zprávu, která měla být toho dne odeslána do Londýna. A také chtěla zachránit peníze, náležející skupině, a ty měla doma v zásuvce.

Zamířila tedy ke schodům, vedoucím nahoru na Montmartre; když však poznala, že na rozích postávají skupinky mužů, kteří byli sice oblečeni jako Francouzi, ale zřejmě sem nepatřili, vrátila se zpět na náměstí Tertre. Tam měl krámek její známý antikvář. Chtěla u něho počkat a zjistit, co se vlastně stalo. Bylo sice úterý dopoledne, ale starožitník měl zavřeno. A tak se La Chatte rozhodla k riskantnímu kroku: vydala se do svého bytu v rue Cortot.

Číhali v chodbě. Jmenovali se Tritsch a Todt. Zastoupili ji cestu. Vyzvali ji, aby se legitimovala. Zatkli ji. Odvedli do vozu, který čekal před vchodem do vedlejšího domu. Odjeli s ní jen o několik ulic dál. Tam čekal na chodníku dobře oblečený muž v civilu a Renée Borni ve svém nejlepším kožichu. Přistoupila k vozu, zběžně nahlédla dovnitř a řekla:

„Ano, to je La Chatte!“

Mathildu Carré pak odvezli do ženské věznice La Santé, sepsali s ní krátký protokol a odvedli do cely. Legendární vyzvědačka, které Canarisův abwehr, gestapo i tajná policie byly tak dlouho na stopě a ona jim stále unikala, byla za mřížemi.

Historie případu La Chatte začala dávno předtím a daleko od Paříže. V dějinách tajných služeb se stala kuriozitou bez konkurence. Tajná služba není obchod, kde se archivují dodací listy a vystavené faktury. Zpravodajské organizace se vyhýbají písemným záznamům, které by je mohly později kompromitovat. Ale v případě La Chatte podepsali Němci v roce 1942 smlouvu jako partneři nepřátelského tajného agenta, kterého sami odhalili a uvěznil. Podmínky ujednání, schváleného šéfem nacistického abwehru admirálem Canarisem, diktoval sám polapený vyzvědač. Ale to je až výsledek zápasu na neviditelné frontě, vraťme se k Mathildě Carré.

Narodila se o půlnoci 29. června 1908 ve francouzském Creusotu. Pokřtili ji Mathilda, Lucie. Doma jí říkali Lily. Otec Bélard byl inženýrem. Absolvovala lyceum, zapsala se na Sorbonnu, studovala filozofii, pokoušela se psát. V roce 1932 se z ní stala promovaná učitelka. A ve třidvaceti se tajně provdala za Maurice Carrého. S ním pak odjela do Afriky na francouzskou školu ve vesnici Ain Sefra.

Šest let pracovali na okraji pouště, na podzim 1939 musel Maurice narukovat. Jeho pluk odjel do Sýrie, Mathilda se

vrátila do Paříže k rodičům. Svět se pustil do hrozné války, ona nechtěla stát stranou. Zapsala se do kurzu pro ošetřovatelky, zakrátko začala pracovat ve vojenském lazaretu v Beauvais. Říká se, že tady se poprvé setkala s bojovníky francouzského hnutí odporu, že se seznámila s důstojníky francouzské tajné služby Deuxième Bureau. Snad právě tady, mezi raněnými, se rozhodla pracovat na tajné frontě proti okupantům.

Sedmnáctého září 1940 večerela Mathilda Carré se svou přítelkyní v Toulouse, v restauraci La Frégatte. U vedlejšího stolu seděl osamělý muž. Všimla si ho a on ji také pozoroval. Dokonce se na sebe usmáli. Když později vyšla na ulici, objevil se za ní a oslovil ji lánanou francouzštinou. Představil se jako Armand Borni, Mathilda se mu zřejmě líbila, doprovodil ji k hotelu a smluvil si s ní na zítřek schůzku. Sešli se v jedenáct hodin dopoledne v kavárně Tortoni. A snad se už tenkrát domluvili.

Armand Borni se ve skutečnosti jmenoval Roman Czerniawski, byl absolventem varšavské válečné školy a kapitánem polské armády. Bojoval proti nacistickému wehrmachtu, pak před ním ustupoval. Nakonec se vyčerpán a zklaman ocitl v malém francouzském městečku Lunéville. Už nebyl kapitánem, ani vojákem, válka ho degradovala na uprchlíka.

Když začal německý wehrmacht obsazovat město, mohl se před okupanty už jen ukrýt. Vběhl proto do prvního domu na předměstí a ocitl se v bytě světlolové dívky. Jmenovala se Renée Borni, a i když jí vysvětloval situaci jen lánanou francouzštinou, pochopila, oč jde, a ukryla ho u sebe.

Renée bylo jednatřicet let a byla už vdovou. Snila na malém městě o velkém světě, toužila po romantických dobrodružstvích, a najednou se začala odehrávat scéna jako z dobrodružného filmu přímo v jejím bytě. Uprchlík se pro ni stal hrdinou, zamilovala se do něho na první pohled. Polský kapitán se tím krokem dostal z válečné vřavy rovnou do ráje. Jenže nemohl zůstat u své milenky věčně. Dřív nebo později by ho Němci stejně odhalili. Proto se po týdnu rozhodl k další cestě. Renée Borni našla doklady svého zesnulého manžela, z polského kapitána se stal Francouz Armand Borni, venkovan z Lunéville, který neuměl francouzsky.

Válka rozdělila Francii na dvě poloviny. V té neobsazené pracovala dál tajná služba Deuxième Bureau, i když v prvních týdnech okupace šlo jen o velice omezenou činnost. Začala se také formovat fronta odporu proti agresorům. Není zcela jasné, jak vznikla špiónážní skupina Interallié, je však pravděpodobné, že byla Mathilda Carré ve spojení s důstojníky Deuxième Bureau už v době, kdy se v Toulouse seznámila s Armandem. A protože byl kapitán Roman Czerniawski štábním důstojníkem a vyznal se ve zpravodajství a protože bylo známo, že polská zpravodajská služba je jedna z nejlepších, není vyloučeno, že ho jeho nová známá doporučila některému z důstojníků Deuxième Bureau a Francouzi dali svolení, aby se stal organizátorem špiónážní skupiny Interallié. Je dokonce pravděpodobné, že u kolébky zpravodajské skupiny stál některý ze zkušených ostřílených zpravodajců, kapitán Achard nebo Simoneau.

První spojení s Londýnem, tenkrát ještě přes Španělsko a Portugalsko, totiž pro Interallié zprostředkoval právě kapitán Marcel Achard. Skupina začala pracovat osmnáctého listopadu, brzy poté se vypravila novopečená vyzvědačka Mathilda Carré, která si zvolila krycí jméno Michelina, na svou první vyzvědačskou výpravu. Šla na to typicky francouzským způsobem. Spojenci se pochopitelně zajímali především o plány Němců, kteří se zastavili nedaleko Pyrenejí. Mathilda Carré měla zjistit jejich další úmysly. Oblékla si tedy své nejlepší šaty, odjela do oblasti Bordeaux, Bayonne, Biaritz a vysedávala po kavárnách. Čekala na svou příležitost...

Důstojníci Hitlerova wehrmachtu, zvyklí na půst nacistického blahobytu, si ve Francii připadali jako v Jiříkově vidění. Měli peníze, jako všemocní vítězové nad Evropou se pustili do užívání darů země. Jak by bylo mohlo napadnout německého důstojníka, který se seznámil s hezkou, milou, ale jak se zdálo naivní černo vlasou Francouzku, že si před ní musí dát pozor na každé slovo. Vždyť ona se starala jen o šampaňské a o flirt. A když pak už bylo po půlnoci a oba se ocitli v třetím čtvrtém lokále a byli náležitě veselí, co by se nepochlubil, co všechno Němci mohou, když budou chtít.

Michelina splnila úkol na jedničku a dostala pochvalu, ale také radu, aby se skupina přestěhovala raději do Paříže, tam je střed všeho dění, tam jsou německé okupační úřady a štáb Hitlerovy armády, a Paříž sama už svou neodolatelnou atmosférou svádí nafoukané Němce k větší sdílnosti.

Interallié se tedy stěhovala. Ale ještě předtím odjela Mathilda Carré na vyzvědačské školení do Vichy. Kapitán Simoneau z Deuxième Bureau poznal z jejích zpráv, že má před sebou talentovanou tajnou agentku, dal tedy příkaz, aby ji naučili, co je při provozování tohoto řemesla zapotřebí. Muselo to být jen velice povrchní poučování, trvalo totiž sotva měsíc, a snad právě proto se sice nadšená, ale přece jen ne dost připravená Michelina dostala později do tak složitých nesnází.

Publicisté vedou spory o tom, zda Armand a Michelina byli milenci. Ona tvrdí, že ne, ale přiznává, že mu říkala něžně Toto, jistě je, že bydleli v Paříži ve společném bytě. Milostný vztah je pravděpodobný: jak se později ukázalo, byli muži velkou Mathildinou slabostí, experti dokonce hovořili o jisté posedlosti sexem. A mnohé události tomuto tvrzení dávají za pravdu.

Pro historii případu La Chatte není v této chvíli důležité, zda Armand a Michelina měli oddělené ložnice, nebo ne. Podstatné je, že v krátké době zorganizovali v Paříži špiónážní síť, která byla schopna získat cenné informace, a že našli cestu, jak je dopravit do Londýna.

Mathilda Carré se totiž obrátila na všechny spolehlivé známé, ti doporučili další, Francouzi totiž po činech proti nenáviděným okupantům, kteří pili jejich víno a jejich koňak, skupovali na trhu všechno, co se dalo, a krokem Napoleonů se procházeli po Champs Élysées. Strýček Marco, inženýr Marshall, byl prezidentem Union Nationale des Ingénieurs Chimistes de France, sdružení inženýrů chemiků, věděl tedy, co se děje v chemickém oboru, ale doslechl se také leccos o transportech materiálu na stavbu nových opevnění. Mathilda Carré od něho dostávala prvotřídní zprávy.

Hned v prvních dnech spolupráce se skupinou Interallié přinesl strýček Marco jízdní řád německých vojenských transportů na území severozápadní Francie. Armandovi se podařilo předat jej do Londýna. Od toho dne začali britští letci nalétávat na železniční uzly i na jednotlivé vlakové transporty s naprostou přesností.

Inženýr Marshall se prý také pustil do rozsáhlé sabotážní akce. Němci začali budovat obranná opevnění na francouzském severním pobřeží. Francouzské cementárny dodávaly materiál. Chemici pod vedením inženýra Marshalla přimíchali do cementu jistou chemikálii a železobetonové sloupky a překlady se po čase začaly drolit a hroutit. Němci zahájili okamžité pátrání, ale nenašli jedinou stopu, která by prozradila viníky.

Strýček Marco byl jedním z neaktivnějších spolupracovníků skupiny Interallié. Vypráví se o něm příhoda z letiště v Orly. Mathilda Carré si všimla, že je v jedné budově přímo proti letišti vývěska: Tento objekt se levně prodá. Nejdřív šla do prázdné kavárny sama, promluvila s majitelem, prohlédla si místnosti, zjistila, že je z oken dobře vidět na přistávací plochu, pak řekla, že má vážný zájem, ale že si musí přivést odborníka architekta, a druhý den přišla se strýčkem Markem.

Zatímco La Chatte vyjednávala s majitelem kavárny o podmínkách, nakreslil si pan architekt kompletní plán letiště a poznamenal si počet a typy letadel. Ještě téhož dne odjížděl se zprávou kurýr do Marseille a v noci ji měli v Londýně. Britská Royal Air Force mohla pak přiletět najisto.

Bezpečné předávání zpráv, to je tvrdý oříšek všech tajných služeb vůbec. Armand a Michelina se museli zpočátku spokojit jen s primitivním kurýrním spojením. Posel nastoupil do večerního rychlíku, odjíždějícího z Paříže do Marseille, cestou šel na toaletu, za zrcadlo umístil tajnou zprávu zmenšenou na mikrofilmu, pak vystoupil. Když expres přešel hranici mezi obsazenou a neobsazenou částí Francie, nastoupil do vlaku jiný agent a vybral materiál z úkrytu. Z Marseille do Londýna se zprávy přenášely vysílačkou. Byla to zdoluhavá cesta a zbytečně riskantní. Londýnská Foreign Office dostala některé depeše s tak velkým zpožděním, že už nebyly použitelné. Armand se rozhodl pro řešení.

Odjel do Marseille a už druhého ledna se odtud vrátil s vysílačkou. Byl to starý anglický přístroj s malým výkonem, ale pro Interallié přesto znamenal technický skok kupředu. Ale také nové starosti. Armand měl zkušenosti, věděl, že Němci odposlouchávají všechny vysílačky a ty neregistrované se snaží odhalit, ale věděl také, že nejbezpečnější úkryt pro stanici je v místech s největším telefonním provozem. Proto pověřil Michelinu, aby našla byt přímo uprostřed Paříže. Zakrátko se stěhovali do čtvrti Étoile, do domu číslo 14, na Rue du Colonel Moll.

Ale ani tady se dlouho nezdrželi. Už v květnu vysílali ze Square du Trocadéro, kde Michelina najala byt jako madame Donadieu, a když se organizace rozrůstala, důležitých zpráv stále přibývalo, obstaral Armand další vysílačky a umístil je do ulice Faubourg Saint-Jacques a Faubourg Saint-Honoré. Mathilda Carré počítala se vším, proto sehnala ještě několik náhradních bytů, kdyby potřebovali stanice přemístit, a pro sebe a pro Armanda najala ještě rezervní apartmá v rue Raffet.

Nelze pochybovat o velkém nadšení Mathildy Carré, ani o jejím talentu. Dokázala už za několik měsíců zorganizovat v celé severní Francii síť informátorů, kterým neušel jediný důležitý pohyb německých jednotek. Projela severními i západními pobřežím a získala pro skupinu desítky dalších tajných agentů. Dokázala je zacvičit, rozdělila úkoly i hodnosti. Už po půlroce se tak stala Interallié nejvýkonnější vyzvědačskou organizací té doby v týlu nepřítele, dodávala do Londýna nejlepší zprávy.

Armand nemohl pracovat v terénu, každý na něm hned poznal, že není Francouz, ale jeho zkušenosti ho předurčily za šéfa organizace. Věděl, jak na to, zorganizoval polské emigranty, většinou bývalé důstojníky, kteří se mohli starat o odborné zpracování získaných zpráv. Tvořili jakýsi generální štáb organizace. Lipski kreslil mapy a plány, Lach se staral o kurýrní službu, Charles Maurice pozoroval na severním pobřeží pohyby německých lodí a dodával tak londýnskému velitelství RAF denně tipy pro noční nálety. Prezident Compagnie Générale des Colonies Legrand byl specialistou na dovoz surového kaučuku, spolupracoval naoko s Němci, dostal se tak do nejvyšších nacistických kruhů. A leccos zaslechl. Stýkal se s Michelinou a referoval jí o tom, co slyšel. Byly to mimořádné zprávy, a tak večer ve stanovenou hodinu vysílali radisté heslo: La Chatte, La Chatte, kočka hlásí, kočka hlásí...

Teprve po válce vyšlo najevo, že Armandova špiónážní organizace měla styk přímo s londýnským War Office, styčný důstojník pracoval v místnosti číslo 552 a tam také směřovaly zprávy z Paříže a Marseille. Armand však zatím neznal osobně svého partnera na druhé straně Kanálu. On neznal, podle zásad konspirace, ani své agenty. Styk s nimi obstarával Polák Christian, zvaný Orsival. Jak se později ukázalo, bylo to prozíravé opatření, bohužel však nebylo moc platné.

Ale zatím ještě pracuje skupina na plné obrátky. La Chatte se na příkaz z Londýna vydá do bombardovaného Brestu, aby tam zjistila škody způsobené nálety britské RAF, stává se podezřelou, protože se vyptává lidí, gestapo ji sleduje až na nádraží a pak podává do Paříže zprávu, že je ve vlaku žena v černém plášti s červeným kloboučkem, mluví se silným anglickým přízvukem a vyptává se v Brestu na záležitosti ryze vojenského charakteru.

Na pařížském nádraží čeká na Mathildu německý fízl, pozná ji podle červeného kloboučku, zastaví ji a začne vyslýchat. Ale podezřelá mluví perfektně francouzsky, bez ostychu říká, že se jela do Brestu podívat, protože nevěří pověstem o bombardování a anglický přízvuk, to byl jen trik. Zná dobře ty bretaňské snoby, odjakživa si potrpěli na Angličany, kdyby věděli, že je Pařížanka, nikdo by s ní ani nepromluvil.

Armand počítal s tím, že německý Sicherheitsdienst dříve či později zaměří některou z jejich vysílaček. V pařížských ulicích se už objevily vozy rádiové zaměřovači služby. A tak se začala hra s vysílačkami: „škatule, škatule, hejbejte se“. Gestapáci v kožených kabátech vtrhli do bytu v rue du Colonel Moll snad jen hodinu poté, co vyšel ze dveří domu štíhlý muž s vyhrnutým límcem a se dvěma kufry. Krátkozraká bytná nevěděla nic. Nevšimla si dokonce ani antény, která zbyla v okně po jejím bývalém nájemníkovi.

Britská tajná služba Secret Intelligence Service zaznamenala počátkem války několik citelných neúspěchů. Proto došlo k výměně vedoucích osobností i k reorganizaci. Vznikla Speciál Operations Executive, které podléhala i Armandova špiónážní skupina. A protože se mezitím Interallié rozrostla na organizaci s povážlivým rozsahem působnosti, povolali Britové Armanda do Londýna na poradou o dalším postupu.

Armand se krátce předtím přestěhoval do dalšího bytu v rue Villa Léandre na konci avenue Junot, ale už sám, bez

Micheliny. Došlo k nedorozumění mezi oběma partnery, nebo šlo o rozchod milenců, kteří se nepohodli? Anebo spolu žili jen jako kolegové v řemesle a Armand se nyní rozhodl, že nezůstane sám? On totiž zřejmě nedokázal zapomenout na romantickou idylu s mladou vdovou z Lunéville, napsal Renné Borniové, že by ji rád přivítal v Paříži, a ona přijela prvním vlakem, nastěhovala se k Armandovi a od té doby žila s ním. A možná že právě tohle byl osudný krok, ten pověstný nenápadný kamínek, který způsobuje lavinu.

La Chatte začala žárlit. Už při prvním setkání s Renée poznala, že jde o naivní venkovskou vdovičku, která si myslí, že se jí konečně splnil sen o velkém světě. Venku se nudila, tady se zase všemu pořád diví. Mathilda Carré cítila snad podvědomě nebezpečí, protože se brzy přesvědčila o tom, že Armand zasvětil Renée do tajemství poslání skupiny přátel, s kterými se stýkal.

To bylo zrovna v době, kdy dostal z Londýna zprávu, že pro něho přiletí lysander. Přistane v oblasti Estrées-Saint-Denis v prvních říjnových dnech. Armand má čekat na odlet v restauraci A la goutte d'or. Tam ho vyhledá posel a dovede ho k letadlu. Všechno šlo podle plánu. Třetí den, ve dvě hodiny po půlnoci byl Armand v Londýně.

Projednal tam, co bylo zapotřebí, dostal instrukce, přidělili mu další vysílačky, vyslechl uznání, které si zaslouží agentka s šifrou La Chatte. Její zprávy jsou vynikající. Jen ať pracuje takhle dál.

Za jedenáct dní byl šéf Interallié zpět i s vysílačkou a větší částkou na výdaje skupiny. Seskočil padákem na území ovládané francouzskými partyzány, do Paříže se vrátil jako z nedělního výletu a vyřídil pochvaly i přání londýnského vedení. Příští měsíce práce Mathildy Carré a ostatních agentů lze označit za zlatý věk Interallié. La Chatte získala další a další spolupracovníky, Armand zorganizoval místní skupiny, rozdělil Francii na oblasti, v nichž předal velení spolehlivým agentům. Michelina se znovu vydala do Bretaně, domluvila se na spolupráci s místními odbojáři, získala pro svou skupinu zprávy od rybářů, kteří vyplouvali na moře, kde se mohli podle potřeby setkávat s britskými rychlými čluny.

Když se pak blížilo výročí založení Interallié, neměla skupina v celé Francii konkurenci. Prozatím se tajným agentům Armanda a Micheliny všechno dařilo. Až po sedmáctém listopadu se karta otočila.

Armand se dopustil přímo školáckého prohřešku proti pravidlům konspirace. Uspořádal ve svém bytě oslavu a pozval na ni většinu svých spolupracovníků, vyhlásil na večírku další program skupiny dohodnutý v Londýně a napsal si pro svůj projev poznámky. Snad ho k takové neopatrnosti svedly úspěchy skupiny. Pracovali v ní většinou amatéři, kteří neměli o tajné službě ani ponětí, a přece nedošlo za celých dvanáct měsíců k jediné prohře. Armand byl zřejmě také opojen pochvalou a povýšením, kterého se mu dostalo v Londýně, a tak ztratil soudnost a zapomněl na opatrnost.

Ale večírek stejně neprobíhal podle jeho předpokladů. Nemohli se dostat do patřičné nálady, v té době to už mezi jednotlivými buňkami skřípalo, objevily se první nedostatky, někteří agenti začali hovořit o nebezpečí a upozorňovali na ně Valentyho a Violetu, což byla krycí jména Mathildy Carré a Armanda ve styku s podřízenými.

La Chatte - kočka, mimochodem začali ji tak říkat pro její plavnou chůzi, ale možná ještě i pro jiné vlastnosti, později tvrdila, že se jí právě v den oslavy zmocnila nepříjemná předtucha, že se přihodí něco tragického, necítila se dobře, nechťelo se jí ani pít, ale vysvětlovala si to únavou z věčného napětí a nepřetržité práce bez odpočinku. Mathilda Carré se nemýlila, nebezpečí bylo na dosah ruky.

Již dávno předtím bez jakékoliv zjevné souvislosti se daleko od Paříže, v Cherbourgu, odehrála zdánlivě nevinná scéna. V přítavním baru Chez Robert seděl místní ochlasta a po válec Emile le Meure a jako každý den popíjel calvados. Byl to obyčejný bar a Emil byl obyčejný pijan. Jenže teď pracoval. Němci ho k tomu přinutili. Dal se na spořádaný život a vydělával si peníze prací ve skladišti pohonných látek.

Prvního října 1941 se vypravil do Emilova lokálu jeho šéf ze skladiště, mladičká svobodník nacistické luftwaffe. Přišel, spatřil Emila, sedl si tedy k jeho stolku. A popíjeli. Emil už měl dost, začínal být jako obvykle sentimentální, začal litovat sám sebe, vykládal, jak ho lidi mívali rádi, ale teď se po něm jen pošklebují, protože pracuje v německém skladišti. Pokřikují na něho: ty kolaborante jeden! Svobodník poslouchá nářky podroušeného Bretaňce a pouští je jedním uchem dovnitř, druhým ven. Pak ale zpozorní.

Emile le Meure začal z jiné strany. Snad v něm ten zážitek zanechal tak výraznou vzpomínku, snad si povídáním o domnělém úspěchu podvědomě kompenzoval pocit méněcennosti a depresi, převládající u notorických alkoholiků. Prostě vyprávěl svobodníkovi o svém velkém milostném dobrodružství.

Bydlí ve stejném domě jako jistá krásná panička. Boky, prsa, nohy, prostě pohádka. Nějaká madame Buffetová. Má prima byt v prvním patře. Emil bydlí v přístavku na dvoře. Nedávno při náletu se s ní sešel v protiletectvém krytu a ona se kolem něj začala točit a div že ho nebrala za ruku, dívala se mu do očí, usmívala se na něho a překrásně voněla nějakým drahým parfémem. O čem si povídali? Vyprávěl jí o své práci ve skladišti a ji to nesmírně zajímalo. Jenže se ho vyptávala na podrobnosti. Pak mu věnovala sto franků.

„Představte si, celých sto franků. Ta ženská se do mě zamilovala. Chce mě dostat za každou cenu. Proč by mi dávala takové peníze za nic?“

Emil byl ochlasta, a navíc ještě hloupý. Svobodník moc nepil, a když vyslechl příhodu z krytu a zaregistroval stotfrankový dárek od madame Buffetové, zavětil příležitost, jak se blýsknout před svými komandanty. Protože věděl, že nikdo nedá nikomu sto franků jen tak zbůhdarma, domyslí se, že Emil dostal honorář za svoje vyprávění o práci v benzinovém skladišti. A začal pátrat po souvislostech.

Svobodník se nedostal daleko, aspoň to tak na první pohled vypadalo. Podařilo se mu pouze zjistit, kdo je ta paní Buffetová, že bývá většinou na cestách, ale začátkem měsíce, když se má platit činže, tak je vždycky doma, a v tu dobu také mívá návštěvu. Pánskou návštěvu. Takový černý podsaditý chlapík, říká mu Paul. Svobodník si myslel, že objevil šmelinářskou síť, napsal hlášení a čekal, že za horlivost dostane zvláštní dovolenou. Ale jeho velitel došel po přečtení

k jinému závěru. Za chvíli poté odeslal do pařížské centrály zašifrovanou depeši.

21. října 1941

Aussenstelle Cherbourg pro abwehrstelle St. Germain. Nepřátelský agent, krycí jméno Paul, pokouší se získat zaměstnance skladiště luftwaffe v Cherbourgu pro špiónážní úkoly.

Aussenstelle Cherbourg

Hlavní štáb nacistického abwehru pro Francii je v zámku Maisons-Laffitte. Téhož večera, kdy přijde telegram, sedí oficii u malé oslavy, hauptmanovi Erichu Borchersovi je pětadvacet. Ilesně po půlnoci, když je pitka v plném proudu, vyřizuje spojka Borchersovi, že se má neprodleně dostavit k náčelníkovi. Je to sice neobvyklá hodina pro raport, ale Borchers jde a dostane k vyřízení cherbourgský případ.

Ale proč takový spěch, když jde o nepodložené podezření? Komandantovi se totiž sešly na stole dvě depeše, ta cherbourgská a jiná, kterou zachytila odposlouchávací služba. Expertům z dešifrovacího oddělení se ji podařilo rozluštit, byla totiž zašifrovaná podle nedokonalého amatérského klíče. A ty dvě zprávy spolu souvisely.

War Office London Chambre 55 a

Kočka hlásí: velký transport cisteren s benzinem pro luftwaffendepot Cherbourg ohlášen. Očekává se příjezd pozdě v noci z 12. na 13. října na nákladové nádraží Cherbourg. Ze stejného pramene: stoupající nespokojenost s novým typem německého letadla, pravděpodobně dálkového bombardéru.

Dešifrovacímu oddělení trvalo dost dlouho rozšifrování depeše, ale tím víc vynikly souvislosti. Cherbourg totiž skutečně zažil v noci z dvanáctého na třináctého října jeden z těžkých náletů britské Royal Air Force. A navíc, piloti bombardéru se soustředili na jediné místo, na přístavní čtvrť, kde měli Němci skladiště benzinu.

Hauptman Borchers byl v civilu novinář, snad proto ho přidělili ke zpravodajské službě. O skutečné práci na tajné frontě neměl ani ponětí. Velitel ho zřejmě pověřil tímto jednoduchým případem, protože se zpočátku nezdálo, že by mohl jít o něco významného.

Borchers přijel do Cherbourgu, a protože uměl francouzsky jen pár slov, došel si nejdřív na místní tajnou polní policii pro tlumočníka. Přidělili mu Hugo Bleichera, rovněž amatéra. Bleicher měl před válkou obchod, když musel narukovat a lékaři zjistili, že se nehodí na frontu, zařadili ho k polní policii. A tak se sešli dva naprostí diletanti a měli se pustit do případu, s kterým si nevěděli rady.

Bleicher vypadal jako elegantní Pařížan, uměl bezvadně francouzsky, jeho civilní vystupování v ničem nepřipomínalo Němce. Navíc se vyznal v místních poměrech a dovedl se společensky uplatnit. Jeho chování bylo bez chyby.

Na rozdíl od neblaze proslulých gestapáků, kteří se snažili vymátlit ze zatčených přiznání, zaskočil Bleicher svou obětí vlivným vystupováním, inteligentně vedeným rozhovorem, zmínkou o zdánlivě nedůležitých detailech. A choval se přitom jako na královské recepci. Byla to pro soupeře nebezpečná metoda.

Pochopitelně že začali od Emila. Vzáli ho do hospody a pili s ním calvados. Řekl jim všechno, co věděl. Byli to příjemní páni. Dověděli se, že mu dala madame Buffetová ještě nějaké nové příkazy, měl přinést skicu od jakéhosi rybáře z Barfleur, v níž byly zakresleny pobřežní baterie. Podle Emila tu mapku kreslily rybářovy dcery, on sám měl na tak jemnou práci moc těžkou ruku.

Emile le Meure byl zřejmě s madame Buffetovou jedna ruka. Dostával od ní peníze a nosil jí za ně informace. Třeba kam vozi německé nákladní automobily benzin ze skladů. Měl se vyptat řidičů na ponorkové bunkry a letiště. Madame nechtěla od nikoho nic zadarmo, a tak dostal Emil pro sebe krásný notes se zlatou ořízkou a pro ty řidiče celkem několik tisíc franků.

Povaleč Emil vyprávěl, byl rád, že ho poslouchají tak vznešení páni, prozradil na sebe dokonce, že byl jednou v bytě madame Buffetové, a to zrovna když byl u ní ten člověk, co si říká Paul. Nemá ho rád. Je to náfuha. Jak vypadá? Jako každý chlap. Baret, kožená bunda, tmavé vlasy, je takový podsaditý a chodí jako po špičkách. Nepříjemný člověk. Emile le Meure si neuvědomil, jakého zločinu se dopouští, když vykládá o těchto věcech cizím lidem.

Madame Buffetová bydlela přímo proti budově německého námořnického lazaretu. Hauptmann Borchers zařídil, aby se za oknem v přízemí střídali tři muži od polní policie a hlídali protější dům. Ale podezřelý Paul nešel. A tak se rozhodli zatknout nenápadně madame Buffetovou. Poslali pro ni Emila, ten jí vyřídil, že na ni na ulici čeká jakýsi známý, rád by jí něco řekl. Vyšla ven a ocitla se v německém automobilu. Odvezli ji rovnou do vězení. Teprve v cele cherbourgské citadely si uvědomila, co se vlastně stalo.

Hauptmann Borchers s Bleicherem se zatím pustili do prohlídky jejího bytu, pod podlahou objevili tajnou skrýš a v ní seznam tajných agentů, jejich krycí jména a plné adresy. Nic nebylo zašifrováno, všechno bylo prozrazeno. Němcům se dostal do rukou seznam, který znamenal jistý rozsudek smrti pro mnoho lidí.

Němci však odbojáře nezatkli, hauptmann Borchers spekoval s něčím jiným. Dal je hlídat a čekal, že ho některý z nich přivede k šéfovi organizace. Domníval se, že je to onen Paul. Zatím se pustil Hugo Bleicher do výsledku madame Buffetové. V jedenáct hodin v noci ji dal vytáhnout ze studené podzemní cely do místnosti, kde hrálo tlumeně rádio, kde voněla čerstvě uvařená káva, kde ležela na stole krabička dobrých cigaret.

Hugo Bleicher je pochopitelně v civilu, ve svých šedivých flanelových šatech vypadá jako každý jiný Francouz, usmívá se, omlouvá se, že dáma musela tak dlouho čekat, zdvořile se ptá, jestli tam dole není příliš chladno. Madame Buffetová už jen čeká, kdy prohlásí, že šlo o nepříjemné nedorozumění a s omluvou ji propustí. Ale příjemná předehra je jen součástí Bleicherovy taktiky.

Začal s dámou konverzovat jako v kavárně. Sem tam vtip, nenucená frivolita, madame za chvíli zapomíná, že je zatčena. Pak jí nabízí cigaretu a kávu a jen tak mezi řečí, jako by ho právě tahle záležitost zajímala ze všeho nejméně, se zeptá:

„Že byste neuhádla, kdo vás udal?“

Madame zpozorní a Bleicher se tváří, jako by uvažoval, jestli jí to vlastně smí prozradit. Pak se rozhodne a s

povzdechem jí oznamuje:

„Jmenuje se Paul. Zatkli jsme ho v hotelu v Caen. Bydlel tam s jakousi dívkou. Bože, jak jen se jmenovala...? Musel bych se podívat do spisů, nepamatuji si jména. Prostě milenka. No, a Paul svedl při výslechu všechno na madame Buffetovou. Co jiného nám zbývalo než dojít si pro vás a zeptat se vás..."

Hugo Bleicher zvolil osvědčenou válečnou lest, na kterou by však zkušený vyzvědač nenalétl. Ale madame Buffetová byla jen nadšený amatér. Když jí pak Hugo Bleicher ještě naznačil několik skutečností, o nichž se sotva před hodinou dověděl ze zabavených materiálů z jejího vlastního bytu, uvěřila, že Paul skutečně promluvil, a začala ho nenávidět, protože byl jejím milencem, a jak se právě ukázalo, byl jí nevěrný. Tak se madame Buffetová, která je vzteky bez sebe, rozpovídá a prozradí všechno, co ví. Bleicher nepíše protokol, ví, že by tím pokazil sdílnou atmosféru. Snaží se zapamatovat si všechna jména.

Ano, jde o rozvětvenou organizaci a Paul je jedním z šéfů. Jenže ti docela nahoře jsou v Paříži. Tam je také vysílačka, kterou se předávají zprávy do Londýna. Šéf se jmenuje Valenty a byl nedávno v Londýně pro instrukce. Paul mu při tom pomáhal a byl také u toho, když ho letadlo vysadilo na francouzském území. Je to lysander, ten dokáže přistát třeba na louce. Paul jezdívá do Cherbourgu vždy první dny v měsíci odpoledním vlakem. Jenže když už je v kriminále...

Na kritické dny začátkem měsíce stáhli do Cherbourgu policejní oddíly z širokého dalekého okolí. Nádraží bylo obklíčeno, jako by měl přijet celý vlak po zuby ozbrojených partyzánů. Ochlasta Emil s nakartáčovaným knírem měl zahrát Jidáše. On jediný věděl, jak vypadá Paul. Měl k němu přistoupit a poklepat mu na rameno.

Dva dni čekali marně, ale třetího dne se objevil Paul na nástupišti. Klátivým krokem odcházel k východu. Emil ve sváteční buřince mu vykročil vstříc a přátelsky mu poklepal na rameno. Gestapáci počkali, až oba dojdou blíž k jejich vozu, pak skočili na Paula, nasadili mu želízka a posadili ho do vozu. Emil také dostal pouta, ale proto, aby si Paul nemyslel, že ho zradil. Němci totiž potřebovali náskok. Teprve večer si mohli říct, že akce skončila, to už byli všichni agenti ze seznamu madame Buffetové zatčeni.

Ještě téže noci vyzkoušel Hugo Bleicher na svém novém zajatci osvědčený recept. Dal si ho z cely přivést nahoru, posadil se s ním k přátelskému rozhovoru, mluvil s ním jako rovný s rovným, opovrhlivě se vyjadřoval o „těch nahoře“, kteří si sedí hezky v teple, zatímco obyčejní maníci nasazují životy. A na spolupracovníky také není spolehnutí. Například taková madame Buffetová, ta prozradila na Paula docela všechno.

Paul Kiffer žasnul. Čekal mučení a dočkal se přátelského povídání. Na narážku o madame Buffetové však zkušený Paul nenaletěl. Hugo Bleicher to zřejmě pochopil, viděl, že nemá před sebou zelenáče, proto se rozhodl pálit z větších kalibrů. Začal před svým zajatcem rozvíjet dalekosáhlý plán.

Především mu o sobě prozradil, že není žádné eso, ale obyčejný poddůstojník tajné polní policie, tedy vojenské instituce. Když se mu podaří vypátrat odbojovou organizaci, uzavře případ a hotovo. Kdyby se mu to nepodařilo, bude muset předat spisy gestapu. Panu Kifferovi je jistě známo, jakými metodami ti hoši pracují. A teď přišlo Bleicherovo „ale“.

Nabídl svému zajatci přátelské ujednání. Zaručí se mu osobně, případně také šéfovi špionážní organizace, že se žádný z nich nedostane do ruky gestapa ani Sicherheitsdienstu. Nepřijdou ani před stanný soud, ani do koncentračního tábora, přizná-li se pan Kiffer, u něhož přece našli dvě pistole, a už jen za neoprávněné nošení střelné zbraně je trest smrti. Řekne-li, kdo je šéfem organizace, uplatní tajná polní policie proti delikventům pravidla statutu o válečných zajatcích, pošle je do zajateckého tábora, kde v klidu přežijí válku.

Nebyl to špatně vymyšlený trik. Ale Paul Kiffer není nováček. Sloužil jako poddůstojník u francouzského letectva, má několik vyznamenání z bojů. Uvažuje o nabídce. Dlouho o ní uvažuje. Pak oplácí lest lstí. Po předstíraném přemýšlení oznamuje Bleicherovi, že nabídku přijímá. Šéf se jmenuje Valenty a bydlí v Paříži. Má se s ním setkat jedenáctého, dvanáctého nebo třináctého listopadu u stanice metra Place de l'Opera. To je vše, co ví.

Řekl ještě o něco víc, než věděl. Bleicherovi se přitom zdálo, že sotva mohl čekat větší úspěch. O Kifferovi můžeme předpokládat, že nechtěl zradit, snažil se získat čas, věřil, že se mu v Paříži podaří vykličkovat na svobodu, protože Němci nemohou udělat nic jiného než nechat hojit na fingoanou schůzku.

Pátého listopadu 1941 ve dvadvacet hodin naložili Kifferra do střeženého oddílu Nordexpressu. Hugo Bleicher si ho připoutal k ruce. Hauptmann Borchers měl ruku v kapse na pažbě pistole. Byla to dlouhá cesta. Pro Paula Kifferra dvojnásob, vedla totiž do nejistoty.

Němci pokřtili každou sebemenší akci krycím jménem. Setkání Paula Kifferra s šéfem dostalo jméno Ples v opeře. Připravili je jako davovou scénu z výpravného filmu. Celé náměstí před stanicí metra obsadili desítkami vojáků, převlečených za civilisty, naverbovali sem dokonce i děvčata z důstojnického kasina. A každý z angažovaných měl hlídat svých pár metrů hřiště a ručil za to, že Valenty neunikne.

Režisér německé scény nepočítal s Francouzi, Paul Kiffer právě kalkuloval s jejich přítomností. V tu dobu mezi jednou a druhou se totiž valily z východu metra davy lidí, Paul Kiffer mezi nimi hlídačům zmizel, chvíli ho viděli a pak zase ne. Ale uhlídali ho. Valenty totiž nepřišel. Druhý den scénu opakovali s tím rozdílem, že najednou Paul zmizel strážcům dole v metru. Pustili se za ním a dohonili ho. Vymluvil se, měl dojem, že zahlédl Valentého, běžel tedy za ním, ale pak zjistil, že se mýlil.

Třetí pokus dopadl stejně a Paul Kiffer se z neúspěchu zhroutil. Přestal věřit, že se mu podaří uprchnout a varovat organizaci. V krajním případě ale snad přijdou na to, že se něco stalo, když se nedostaví mezi desátým a patnáctým k pravidelnému setkání.

Paul Kiffer byl se svým optimismem na dně a Hugo Bleicher, zřejmě vynikající psycholog, projevil neobyčejnou nápaditost. Dal si Kifferra předvést, projevil hlubokou lítost nad jeho neutěšeným stavem. Cítí se odpovědný za tuto depresi, vyčítal by si to, pokusí se tedy něco podniknout.

Ve čtvrtek k večeru se objevil v cele, podal Kifferovi ruku, jako by šlo o starého kamaráda, a pozval ho na večeři.

Ven, do města, samozřejmě.

To bylo pro Paula nečekané překvapení. Z tmavé cely kriminálu rovnou do báječného lokálu nedaleko Madeleine. Dovedl si snadno spočítat, že je to jen trik vyšetřovatele, který čeká od vyšetřovaného další přiznání. Anebo se Němec snaží vyrobit si odpušky pro budoucnost?

Mondéní lokál pro horních deset tisíc. Jen pár stolků, stříbrné svícny, stříbrné příbory, plyšové pohovky. Odkudsi tlumeně zní Bachova fuga. Patronka je přivítala osobně, v černých šatech s krajkovým řízem. Vězeň z cely Cherche Midi se uklonil, poddůstojník tajně služby Bleicher jí políbil ruku. Hauptmann Borchers, ten třetí v partě se na ni usmál.

Začali předválečným aperitivem, pak přinesl číšník ústřice a šampaňské, poularda s kaštanovou nádivkou a staré bordeaux, moučník politý čokoládou, koňak, kávu, ovoce. Pro Paula Kiffera, zvyklého na vězeňský ajntopf, skok rovnýma nohama do pohádky. Po tolikadenním půstu, s tak zeslabeným žaludkem, se mu brzy začala točit hlava. A tehdy stále ještě nepadlo o jejich záležitosti ani slovo.

Paul Kiffer věděl, že ho nevzali na večeri jen tak pro uklidnění vlastního svědomí, proto byl ve střehu. Pak začal Borchers konečně o tajných schránkách organizace a mluvil, jako by o nich věděl všechno. Neptal se, nesnažil se z Paula nic vytáhnout, ale přišel s návrhem: když nevyšla ta akce u metra, mohl by Paul napsat Valentymu dopis. Třeba: našel jsem nové spojení do Anglie... rybář má povolení vyplout do oblasti normandských ostrovů, žádá za spolupráci sto tisíc franků. Potřebuji se o tom domluvit se šéfem.

Najednou svítila Paulu Kifferovi zase naděje. Podaří se mu propašovat mezi řádky varování? Kdyby si byl předem smluvil pro takové případy nějaký nenápadný znak! Číšník přinesl pero a papír, Paul se dal pomalu do psaní, ale nemohl udělat ani jedinou čárku navíc, dívali se mu přes rameno.

Bleicher netušil, kde jsou tajné schránky, jen to předstíral. Vytáhl plán Paříže a začal uvažovat, jak by se k té nejbližší nejlépe dostali. Paul Kiffer nezpozoroval lest, ukázal jim cestu. Dopili a nasedli do vozu, zastavili dva bloky od Berlitzovy jazykové školy. Tam v domě v Rue de la Michodiére byla mrtvá schránka. Paul doufal, že se mu v domě podaří uniknout, ale hlídali ho. Tak vsadil všechno na druhou možnost.

Kavárna La Palette na bulváru Montparnasse byla místem, kde se někdy setkávali tajní agenti. Paul si vybral pro návštěvu odpoledne a doufal, že tam bude někdo ze známých, kterému by mohl dát nenápadně znamení. Ale Bleicher se pojistil předem. Polovinu stolků obsadil vlastními lidmi. A tak Paulovi Kifferovi zbyla poslední naděje. Jít k šatnářce, která běžně předávala zprávy, a varovat ji při odevzdávání dopisu.

Šatna byla v suterénu vedle toalet. Paul Kiffer jde po schodech, jak může nejpomaleji, madame Gaby sedí na své židličky a čte noviny. Vězeň se zastaví u pultu, podává jí obálku, chce zašepat varování, ale zaslechne za sebou kroky. Ohlédne se. U telefonního automatu, sotva tři kroky od šatny, stojí Hugo Bleicher a předstírá, že vytáčí číslo. Poslední naděje zhasla.

Paul Kiffer neprozradil Valentymu, protože neznal ani jeho skutečné jméno, ani adresu. Ale přece jen přivedl Hugo Bleichera ke schránkám organizace. Příštího dne, kdy čekali, že přijde odpověď na Paulův dopis, se opět vypravili do Café La Palette. Paul šel dolů sám, dostal obálku, věřil, že se mu ji podaří zapřít před Bleicherem, ale ten pozoroval každý jeho pohyb. A tak si Němci přečetli vzkaz od šéfa Interallié.

Setkání není možné. Jed do Granville. Ziskej tam rybáře. Ať se připraví k odplutí na 25. listopadu. Ty se vrať do Paříže 20. listopadu. Dostaneš nové příkazy a peníze pro rybáře. Akce je velmi důležitá.

Valenty

Bleicher měl stopu. Pět minut před devátou, kdy byla v okupované Paříži zavírací hodina, zastavilo před La Palette německé auto. Když vyšla šatnářka na chodník, strčili ji do vozu a odvezli do hlavního stanu v hotelu Edouard VII. Ale nic z ní nedostali. Asi před měsícem k ní přišel jakýsi cizinec, podle výslovnosti asi Polák, a navrhl jí výhodný obchod. Budou k ní dávat dopisy, ona je bude doručovat adresátům podle hesla. Dostane za to tučné spropitné. Jak vypadal ten muž, který přinesl dopis? Jako všichni chlapi, ne moc velký, ne moc starý, černé vlasy, nosí knírek. Kde by ho našli? Asi tam kde bydlí Poláci, ti přece mají své hnízdo nedaleko nádraží Montparnasse. Jméno si Gabriela Giraldonová pamatovala jen jediné: na jedné obálce bylo jednou napsáno Orsival.

Zase nic. Teď už zbývala jen jediná, dost riskantní možnost. Pustit Kiffera na svobodu a sledovat ho. Dřív nebo později je přece musí přivést na stopu organizace. Přistihli ho snad až za měsíc. Měl schůzku v kavárně Au Printemps. Přesně v šestnáct hodin se u jeho stolu objevil muž v šedivém klobouku. Než se Němcům podařilo zavolat posilu, byl však pryč. Ale Kiffer seděl dál a popíjel aperitiv. Za chvíli se muž vrátil. Bleicher tušil, že je to onen tajemný Orsival, a nemýlil se. Němci je obklíčili:

„Jste zatčen, půjdete s námi!“

Sebrali také Kiffera. Zavřeli je na společnou celu. Odposlouchávali jejich rozhovory, čekali, až se některý z nich podřekne. Bleicher prý jim jednou přinesl několik lahví koňaku. A nad ránem se pak údajně dověděl adresu Valentymu a jeho pravé jméno. Kdo ví, jestli zradil Kiffer nebo Orsival, možná že všechno bylo jinak, ale Němci měli adresu a vypravili se do rue Villa Léandre a zatkli tam Armanda Borniho, jeho milenkou Renée a druhý den dopoledne elitní vyzvědačku skupiny Interallié Mathildu Carré, zvanou La Chatte.

Nebylo by správné přeceňovat taktiku německé tajné policie, která nechala Mathildu Carré celou noc v hnusné cele bez povšimnutí. Bleicher a Borchers totiž měli plné ruce práce se zatýkáním ostatních agentů, než by je mohl někdo varovat. Ale noc v cele, to byl pro Mathildu Carré psychologický šok, a zřejmě příčina zvratu vývoje událostí v případě La Chatte.

Mathilda Carré:

„Lehla jsem si tak, jak jsem byla. Nechala jsem si kožich, a přesto mnou lomcovala zima. Začala jsem pomalu chápat, co se stalo. To byl konec, prohrála jsem. Ale co bude s ostatními? Myslela jsem na ně, protože o sobě jsem už nemohla uvažovat. Byla jsem u konce svých sil, chtěla jsem zemřít. Nechtěla jsem zůstat ve vězení, odloučena od všech. Ne,

věděla jsem, že bych to nevydržela."

Všechno další nasvědčuje tomu, že se rozhodla zachránit se za každou cenu. A Bleicher zase zvolil účinnou taktiku. Poslal pro ni do vězení. Dal ji přivést do hotelu Edourad VII. Čekal na ni v příjemně vytopeném pokoji s bohatou snídaní na stole. Káva, čerstvé rohlíky, máslo a džem, dvě vejce ve skle. Mathilda Carré usedla a nechtěla věřit svým očím. Dostala se z přítmi hrůzostrašného vězení rovnýma nohama do přepychového života, po němž odjakživa toužila.

Feldvébl Bleicher byl příjemný společník, dokud jedla, povídal o všem možném, jen tak, jako v kavárně, jako kdyby s tou černovlasou ženou jen flirtoval. Když dopila kávu, předložil Mathildě Carré ultimátum.

Mathilda Carré:

„Madame, řekl mi Bleicher, rozhodli jsme se dát vám šanci. Jste velice inteligentní, je vás škoda pro vězení. Hodně víte. Proto byste nám mohla pomoci s likvidací špionážní organizace Interallié. Zatkli jsme Armanda a máme všechny jeho papíry, vás bychom potřebovali, abychom mohli provést v klidu všechna zatčení. Četl jsem ve vašem diáři poznámku napsanou na 18. listopadu v jedenáct hodin — schůzka v Pam Pam Baru. Víím, že jde o setkání s agentem. Půjdu s vámi, představíte mne jako jednoho z pracovníků organizace. Budeme pracovat společně, vy a já, když nebudete dělat potíže, zaručuji vám, že budete ještě dnes večer volná. Zachraňte si vlastní krk a rozhodněte se pro svobodu! Uvědomte si, že Británie prohraje válku... "

Bleicher se vyznal v psychologii. Zdůraznil, že je stejně celá organizace ztracena, mají seznamy agentů, zatknout je, to je jen otázka času. Kiffer prý všechny prozradil a Mathildu zradila Renée. Co ji čeká? Válečný soud a poprava. Když slíbí, že bude dělat dobrotu, zaručuje jí svobodu, šest tisíc franků měsíčně, hezký osobní vůz, byt zdarma.

Těžko odhadnout, co se dělo v duši Mathildy Carré, které se za jednu noc zhroutil svět před očima. Jistě je, že zvolila cestu zrady, protože v jedenáct hodin seděla

s Bleicherem v Pam Pam Baru a čekala na svého společníka. Přišel přesně, jmenoval se Duvernois, pracoval jako spojka pro Deuxième Bureau. Mathilda Carré mu představila Bleichera jako svého přítele, Duvernois před ním hovořil otevřeně, když pak řekl, že už musí jít, nabídl mu Bleicher, že ho svezou vozem. Když se rozjeli ke středu města, namířil na něho pistoli, řekl mu, že je zatčen, je v rukou německé policie.

Vyzvědačka La Chatte měla za sebou první krok, ty ostatní už byly snazší. Nasedli do vozu a jeli přes Seineu. Proti chrámu Notre Dame stojí rohový dům, v prvním patře je restaurace La Tour d' Argent. Stolek pro dva, na talířku pražené mandle, pod okny Paříž a na obzoru věže Notre Dame. Přítomnost tohoto města, přítomnost tohoto života. La Chatte přestala uvažovat o zítřku, rozhodla se žít dnešek.

Maisons-Laffitte v Rue des Cotes je honosná vila, spíš zámek, který kdysi patřil slavnému filmovému herci Harrymu Baurovi. Musel utéci před Němci, oni vilu zabrali a nastěhovali se do několika desítek nádherně zařízených pokojů.

Bleicherův vůz zastavil před vraty, muž v uniformě otevřel a ztuhl v pozoru. Vůz vjel do zahrady. V hale krb s hořícími poleny, gobelíny na stěnách, starý vyřezávaný nábytek, sluhové s podnosy, v klubovkách pár důstojníků u koňaku.

Hugo Bleicher zavede zcela vyčerpanou Mathildu Carré do ložnice, za jakou by se nemusela stydět madame Pompadourová. Objedná láhev šampaňského, zapne rádio a vyladí Londýn. V místnosti svítí dvě stojací lampy s hedvábnými stínidly. Měkké, teplé přítmi. Angličané vysílají i ve válce dobrou taneční hudbu. Bleicher zaútočí na svou zajatkyni jako zkušený svůdce. Nenaléhá, okouzluje. Ještě té noci se stala La Chatte, nejlepší vyzvědačka skupiny Interallié, milenkou německého feldvébla tajné polní policie Hugo Bleichera.

První dny neměla La Chatte pro sebe ani minutu. Bleicher a Borchers jednali co nejrychleji. Během prvních čtyřadvaceti hodin zatkli na dvacet příslušníků Interallié. Mathilda Carré o tom věděla, u některých případů sehrála dokonce hlavní roli.

Mireille Lejeune:

„Micheline přišla brzy odpoledne s jakýmsi mužem. Pochopitelné že mne nenapadlo, že by to mohl být Němec. Představila mi ho jako svého přítele. Myslela jsem, že se nějak dostala ze spárů Němců a že je zase na svobodě. Netušila jsem nic a bavila jsem se s ní o všem. Micheline se mě zeptala, co jsem udělala s dokumenty. Odpověděla jsem jí, že jsem je spálila, jak mi sama nařídila. Požádala mne, abych jí dala peníze, které patřily organizaci. Podala jsem jí je a v této chvíli se do toho zamíchal muž, který ji doprovázel, a vyzval mne, abych ho následovala. Nerozuměla jsem mu, ale on se ještě zeptal, kde je můj muž... "

Manžel Mireille Lejeunové, agent pařížské policie číslo 2523 Bobby Roland nebyl doma, ale Bleicher se vydal s oběma ženami do města a jezdil sem a tam tak dlouho, až ho našli. Skončil v Mauthausenu a nikdy už nespátl svou ženu.

Hned druhého dne přišel Bleicher se zprávou, že německá policie zatkla v Rue de Faubourg St. Honoře malíře Artoise. V jeho podkrovní místnosti našli vysílačku. Proti nenadálému zásahu byla zajištěna nálož dynamitu, jenže ten dynamit už předtím někdo odnesl, aby jím vyhodil do vzduchu vlak s německými vojáky, kteří pojedou na dovolenou. Jsou dvě možnosti, buď dostane tu záležitost do práce gestapo, pak to bude stát životy desítek, možná stovek francouzských rukojmí, nebo to tiše a v klidu vyřídí La Chatte s Bleicherem. Ten člověk je Polák a jmenuje se Lewiński.

La Palette je lokál na boulevardu Montparnasse, kam chodí na kávu nebo na aperitiv kunštýři, modelky a pár výstředních povalečů. La Chatte sedí s Bleicherem u stolku a čeká na Poláka. Když se konečně objeví, představí mu Bleichera jako Jeana Castella, chvíli si povídají, potom Polák navrhuje, aby se o choulostivých záležitostech nebavili v kavárně, Bleicher mu nabídne vůz, sotva vyjdou z lokálu, přistoupí k nim muži v civilu a Lewińskiho zatkou. Ještě téhož dne ho konfrontují se zatčenými - inženýrem Marshalllem a René Aubertinem. La Chatte je také zradila a Bleicherovi lidé si pro ně došli.

Výslechy, rány, mučení, hladovka, temnice a několik dní na cele mezi konfidenty, kteří číhali na každé slovo. Pak transport z pařížského vězení do koncentračního tábora v Buchenwaldu. Inženýr Marshall odmítl přispět svými znalostmi chemika k pokusům esesáckých lékařů na živých lidech, tak ho odvezli do vyhlazovacího tábora Mauthausen. Jako zázrakem přežil hrůzu, po válce se stal šéfem francouzské delegace Komise pro odzbrojení Německa

se sídlem v Berlíně, ale už v roce 1950 zemřel na následky dlouhého utrpení.

Rodiče Mathildy Carré bydleli v Avenue des Gobelins číslo 14. Matka Jeanne Bélardová, rozená Grozsová, vypověděla 9. července 1945 před vyšetřujícím soudcem do protokolu:

„Moje dcera nás proti svému zvyku asi tři nebo čtyři dny nezavolala. Potom nás navštívila v doprovodu muže, v němž jsem na první pohled poznala Němce. Bez vysvětlování jsem pochopila, že je zatčena. Uvedla jsem ho dál. Tam mi ten Němec, o němž se nyní dovídám, že to byl onen proslulý Bleicher, oznámil, že je moje dcera zatčena, ale nehrozí jí nic zlého. Během této návštěvy mi vykládal, jak prospěšná je spolupráce Francouzů s jeho zemí. Rozhovor trval asi dvě hodiny. Já jsem si Z toho povídání vybrala to, co se týkalo mé dcery. Ujistil mě, že se jí nic nestane, dokonce nás může navštěvovat. Ale také si kladl podmínku. Musím mu oznámit všechna jména agentů, kteří by se v budoucnu ptali po mé dceři. Němec zdůraznil, že je to možná tvrdý požadavek, ale boj na tajné frontě je ještě krutější než na frontách, kde se střelilo.“

Hugo Bleicher se vrátil do kavárny La Palette a odešel dolů, kde si prohlédl šatnu. Proti pultu, kde sedávala madame Gaby, bylo od podlahy ke stropu dřevěné ostění, za širokými dveřmi prostorná skříň pro potřeby uklízeček. Nabízela se výborná příležitost. A Bleicher jí plně využil.

Nechal madame Gaby pár dní v cele, aby změkla. Pak jí slíbil svobodu s podmínkou, že bude na slovo poslouchat. Když ne, tak stanný soud a oprátka. Ve skříni proti šatně budou sedět dva tajní. Madame bude předstírat, že o nich neví, každého přichozícího pozdraví jen bonjour monsieur, bonjour madame. Kdyby přišel někdo, kdo patří ke skupině Interallié, osloví ho při pozdravu ještě jménem.

Pierre Belle, 65 let, restaurátér a majitel kavárny La Palette, vypověděl 14. září do protokolu:

„Proti smyslu výpovědi obžalované Mathildy Carré musím prohlásit, že jsem zřízení této pasti žádným způsobem neumožnil. Nikdy jsem také neservíroval Němcům, kteří sloužili u záchodů, teplé nápoje. Zdůrazňuji, že jsem nebyl o jejich přítomnosti vůbec informován.“

Gabrielle Giraldonová, rozená Mouletová, 56 let, bytem v Paříži, rue Joseph Barat 7, vypověděla pod přísahou:

„Prohlášení pana Belle mi připadá nepřesvědčivé. Past tam byla nejméně patnáct dní a do sklepa přicházelo a odcházelo střídavě několik Němců na dvě až tři hodiny. I když byli v civilu, každý je poznal.“

Soudce:

„Nemohla jste nikoho varovat? Třeba znamením, upozorněním na zavřenou skříň, a tím dát nic netušícím návštěvníkům najevo, že jsou ve skříni gestapáci?“

Madame Giraldonová:

„Bylo to těžké. Němci si provrtali do dveří dírkou, aby šel do skříně vzduch, a také proto, aby mě mohli nepřetržitě pozorovat. Přesto se mi podařilo dát asi osmnáctiletému mladíkovi znamení. Obrátila jsem se zády ke skříni a ukázala jsem za sebe. Myslel, že jsme v předstínané toaletě sami, proto se mě zeptal, jestli jsem se zbláznila, co že to dělám za posušky. Když jsem se na něho ještě významně a dlouho podívala, poklepal si na čelo a odešel... V patnáct třicet jsem šla k obědu. Čekal na ulici. Pošeptala jsem mu: zmizte, jsme všichni sledováni.“

Němcům padly do rukou dvě vysílačky, kompletní kód a Renée, která s ním uměla zacházet. Není těžké uhodnout, že je hned napadlo začít hrát s britskou Secret Intelligence Service falešnou hru, vysílat do Londýna podvržené zprávy. Potřebovali však radistu. Nemohli akci zahájit sami, to by na druhé straně poznali.

Hauptmann Freyer, šéf nacistické odposlouchávací služby v Paříži:

„Radisté, kteří po celý rok přijímali v Londýně depeše od Interallié, si zvykli na rukopis pařížského kolegy. Jde o maličkosti, jako je délka pauzy, rychlost vysílání, odborník prostě pozná, ze vysílá někdo jiný. Kdyby se byl po několikadenní přestávce ozval jiný radista, mohlo by to být Angličanům nápadné.“

Proto museli Němci sehnat jednoho z těch, kteří zmizeli po svázaných prostěradlech z podkrovní v rue Villa Léandre při razii. K tomu jim mohla dopomoci jedině La Chatte. A ta dostala od Bleichera ultimátum, dokdy ho má najít.

La Chatte objevila Henriho Tabeta v jeho bytě nedaleko nádraží St. Lazare. Bleicher ho přinutil ke spolupráci. Nejdřív mu pohrozil, pak mu zaručil beztrestnost, když bude vysílat, co mu předloží. Souhlasil, i když jen s nátlakem. Po porážce Německa stál před francouzským zvláštním soudem, obžalován z vlastizrady. Bez jeho spolupráce by Němci nebyli mohli uskutečnit své záměry.

Celý štáb, který se měl podílet na klamném vysílání do Londýna, přestěhovali do usedlosti Le petit prieuré na okraji předměstí St. Germain. Přivezli tam Mathildu Carré a také Renée Borni. V jednadvacet hodin zasedl Henri Tabet ke své staré vysílačce a vyklepal první depeši.

La Chatte hlásí: Armand, Renée a mnoho dalších agentů zatčeno bosi. La Chatte a Gaston na svobodě. Vysílačka zachráněna. Pracujeme dál. Stěhujeme se. Ohlásíme se znovu 21. listopadu ve stejnou dobu. Pošlete okamžitě peníze přes Vichy. Ted' zůstáváme na příjmu. Odpovězte ihned. Naše je vítězství. Budu se podepisovat Victoire.

Netrpělivě čekali na odpověď. Když po chvíli přišla, oddychl si Bleicher i jeho nacističtí kumpáni. Londýn potvrzoval příjem a předával instrukce:

Pátrejte po Armandovi a Renée a pokuste se s nimi na vázat spojem. Buďte opatrní. Hlaste jména zatčených. Kdo vyradil Armanda bosům? Peníze posíláme. Odpovězte podrobně 21. listopadu, nebo některý z příštích večerů jako obvykle. Chambre 55

Styk Němců s Londýnem pokračoval, denně volala ve stanovenou hodinu šifra LXY šifru KBZ a opačně. Ale nikdy se nepodařilo zjistit, jak dlouho trvalo Němcům, než přišli na to, že neklamou Angličany, a jak dlouho trvalo Britům, než objevili nacistický trik. Další události případu La Chatte totiž naznačují, že britská Special Operations Executive prohlédla Bleicherovy záměry dřív, než je mohl zcela uskutečnit. Ale jedna akce, v historii druhé světové války

dokonce velmi důležitá, se Němcům přece jen podařila.

Někdy začátkem roku 1942 přicházely z Londýna stále častěji dotazy, co je s německými těžkými bitevními loděmi Scharnhorst, Gneisenau a Prinz Eugen, které v docích v Brestu opravovali po zásazích britských letadel. Ty tři lodě znamenaly pro Hitlerovy admirály obrovskou námořní sílu, proto se Hitler na začátku roku 1942 rozhodl dostat je za každou cenu k německým břehům, v Atlantiku mu nebyly nic platné, v Brestu je noc co noc bombardovala britská letadla.

Britská Secret Intelligence Service tušila, že se Němci pokusí s loděmi uniknout, proto sledovala přesně postup jejich oprav, známý francouzský odbojář colonel Remy zorganizoval celou skupinu tajných agentů, kteří hlídali v doku námořní obry. Ale Special Operations Executive se obrátila s dotazem také na skupinu Interallié v době, kdy už měli vysílačky v rukách Bleicherovi lidé.

Hugo Bleichera ten dotaz zaskočil nepřipraveného. Když nechtěl ztratit výhodu ve hře, musel odpovědět. Ale on nevěděl co. Jednak neměl ponětí, co se děje v Brestu, co vědí Angličané o německých válečných lodích, a pak si nebyl jist, jakou zprávu by měl odeslat, aby nic nepokazil. Ale nakonec se přece jen rozhodl a předal radistovi zašifrovanou zprávu:

La Chatte hlásí: Scharnhorst, Gneisenau a Prinz Eugen těžce poškozeny zásahem bomb. Protože nejsou náhradní díly, bude trvat oprava pravděpodobně čtyři měsíce. Victoire

V Londýně se této zprávě podivili. Z Brestu, kde pracovala vysílačka vynikajícího Arséna Galia, hlásili něco docela jiného. Podle tamních zpráv se lodě chystaly vyplout. Sedmého února přišla z Brestu dokonce depeše, že zvednou kotvy v nejbližších hodinách. Podařilo se Bleicherovi zmást protivníka?

Dvanáctý únor 1942 se stal černým pátkem britské námořní historie. Zpráva publicisty Luserny, který zaznamenával události toho dne:

„Dvanáctého února 1942 v 10.00 hodin spatřil kapitán RAF Fitzroy na průzkumném letu se svým spitfirem nad kanálem La Manche, proti Le Touquet formaci, sestávající ze dvou bitevních lodí, jednoho křižníku a množství menších lodí. Fitzroy se zpočátku domníval, že jde o britskou formaci. Když se na něho vrhli dva němečtí stíhací na messerschmidtech 109, uchýlil se dolů pod ochranu domnělé britské lodě. Jakmile se však dostal dost blízko a zjistil, že po něm vypálili z paluby spršku granátů, pochopil, že jde o německou formaci, a otočil letadlo do bezpečí. Pár minut poté telegrafoval britskému vrchnímu velení: Nepřátelská flotila pluje nedaleko Doveru pod ochranou obrovských formací vzdušných sil. Pozice: asi tři míle od Le Touquetu. Vracím se s poškozeným strojem zpět.“

Brzy poté se Fitzroy zřítíl s letadlem do moře. Ještě téhož večera ho však zachránil motorový člun. Dostal vysoká válečná vyznamenání.

Fitzroyova depeše se dostala v 10.37 do ruky britskému vicemaršálovi. Ten si ale řekl, že jde o zastírací manévr nacistické tajné služby. Kapitán Fitzroy řídil jednomístný stroj. Nemohl tedy řídit a přitom listovat v kódu, navíc, jeho stroj byl zasažen.

Vicemaršál uznal námitku, ale nařídil, aby Fitzroyovi okamžitě telegrafovali, aby zprávu potvrdil. Odpověď nepřišla, pilot byl už v té chvíli bez letadla, seděl na širém moři v nafukovacím člunu, mrznul a čekal na záchranu.

Po dlouhých průtazích, dohadách a projevech nedůvěry vyslala v 11.00 hodin admirálita šest torpédových letadel typu swordfish na výzvědy. Skupina spatřila už v 11.35 německý konvoj na úrovni Boulogne. Teprve nyní zalarmovali Angličané kdeco.

Alarmující zpráva se dostala krátce poté na ministerstvo námořních sil. Vrchní velitel jižního britského obranného okruhu vybudovaného proti očekávané invazi německého wehrmachtu do Velké Británie, sir Harold Alexander, dal příkaz, aby okamžitě vyplula Home Fleet — flotila, určená k ochraně domácích břehů. Směr plavby: belgické pobřeží. Sám lord Alexander nasedl do letadla a vydal se do Doveru, kde chtěl osobně přihlížet očekávané bitvě.

Tehdejší ministerský předseda Winston Churchill napsal o této události ve čtvrtém svazku díla Druhá světová válka:

„Krátko po poledni začala pálit děla pobřežních baterií z Doveru a zároveň vyplula první flotila pěti torpédových člunů k útoku. Z Mastonu v Kentu vzletlo pod velením nadporučíka Esmonda (který vedl také první útok na křižník Bismarck) šest letadel torpédonošců typu swordfish, aniž počkala na eskortu silnější než deset letadel spitfire. Letadla swordfish vypustila svá torpéda proti nepřátelským lodím. Zaplatila za to však příliš vysokou cenu: ani jedno z nich se nevrátilo. Mohlo být zachráněno jen pět mužů posádky. Nadporučík Esmondo-vi, jenž se rovněž nevrátil, byl udělen kříž Victoria in memoriam...“

Dlouho zůstávalo záhadou, jak se Němcům mohl podařit tak nečekaný průlom do kanálu La Manche. Lodě hlídala speciální skupina, byly zablokovány, měly se opravovat, zprávy agentů nebyly jednotné. Kdo tedy měl pravdu, La Chatte, nebo skupina z Brestu? Tu nesrovnalost, z níž vzešel tragický hřích první třídy, bylo zapotřebí vysvětlit. Ještě téže noci seskočil nad územím ovládaným francouzskými partyzány major Secret Intelligence Service Richards a vydal se do Paříže, aby si promluvil s vyzvědačkou La Chatte.

Je třeba ještě vysvětlit, že krátce poté, kdy Němci zahájili klamné vysílání do Londýna, ohlásili z místnosti 55 War Office, že posílají na místo zatčeného Armanda nového šéfa. Hugo Bleicher depeši přijal, oznámil tuto skutečnost Mathildě Carré a současně jí prozradil svůj plán. Pojedou společně naproti novému rezidentovi, La Chatte mu představí

Bleichera jako spolupracovníka Jeana Castella, nový šéf bude pracovat pod německým dohledem, aniž by co tužil.

Večer před avizovaným příletem nasedli do vozu a jeli naproti šéfovi vyslanému z Londýna. Jmenoval se Pierre de Vomécourt, ubytoval se v místnostech na ChampsÉlysées v pasáži Lido, protože ochotný monsieur Jean Castell mu je pomohl obstarat. A právě tady, v bytě s okny na platanovou alej pařížského korza, se objevil major Richards a žádal na Pierrovi de Vomécourtovi vysvětlení. Ten však o ničem nevěděl, netušil totiž, že Bleicher posílá za jeho zády do Londýna fingované depeše, a netušila to ani La Chatte. Protože zprávy byly podepsány právě jejím jménem, zavolali ji, aby podala majorovi Richardsovi vysvětlení. Nejdřív se zeptala Bleichera, co to znamená. Dobře totiž věděla, že žádné depeše o akci německých bitevních lodí neodvysílala. Bleicher jí odpověděl vyhýbavě a ona šla k raportu a nevěděla, oč vlastně jde.

Major Richards žádal vysvětlení, jak došlo k tak zásadnímu omylu, když La Chatte podepsala 2. února zprávu, že Scharnhorst, Gneisenau a Prinz Eugen jsou těžce poškozeny a nemohou vyplout. Mathilda Carré mlčela. Pak jí major předložil kopie depeší tajného agenta Philippona, které vyslal do Londýna Arsene Gall.

Brest, 6. prosince 1941, 14.00 hodin Scharnhorst, Gneisenau a Prinz Eugen jsou připraveny k vyplutí.

Brest, 1. února 1942

Scharnhorst a Gneisenau podnikly zkušební plavbu. Vyplují pravděpodobně ještě dnes v 23.00 hodin nebo o půlnoci.

Brest, 7. února 1942

Těsně před vyplutím. Dejte pozor zejména na období nového měsíce.

Když dostala londýnská centrála tyto depeše, poslala je už tenkrát Mathildě Carré ke konzultaci a žádala ji, aby se vypravila do Brestu a zjistila tam, jak to vlastně je. Depeše zachytili Němci. A Bleicher odeslal bez jejího vědomí tyto odpovědi:

Paříž 2. února 1942

La Chatte hlásí: Philippon a Arsene Gall jsou už týdně v Brestu. Zatkl je Bleicher. Ten také obrátil jejich tajnou vysílačku. Nevěřte hlášením z Brestu. Německé námořní kruhy vyslovují názor, že Scharnhorst a Gneisenau nemohou nikdy vyplout o půlnoci, protože by pak byly za denního světla snadným terčem pro doverskou pobřežní baterii. Vyplutí je stejně po šest měsíců nemožné.

Victoire

Paříž, 11. února 1942

La Chatte hlásí: z nových šetření vyšlo najevo, že Scharnhorst a Gneisenau byly vyřazeny zásahy bomb nejméně na šest měsíců. Depeše Bleicherovy obrácené vysílačky mají jediný cíl: odvést velké svazy britských bombardovacích letadel od bombardování německých měst nad Brest. Anglická bombardovací letadla mají svoji přítomnost nad Brestem vyprovokovat nenávist obyvatelstva proti Anglii. Agent Philippon je už celé týdně s Arsenem Galiem ve vězení v Brestu. Arsene Gall odtud vysílá pod nátlakem a pro Bleichera. Victoire

Mathilda Carré poznala, že prohrála na obou stranách. Londýn se teď doví o její zradě. Bleicher ji už nepotřebuje, pracuje stejně za jejími zády. Nezbyvá jí tedy nic jiného než přiznat, že ty depeše neposílala ona, že to musí být práce onoho nového člena skupiny, Belgičana Jeana Castella. Major Richards si ho dá zavolat, Hugo Bleicher přijde, představí se jako Jean Castell, pod tím jménem ho taky zná Pierre de Vomécourt, když na něm major žádá vysvětlení, vytáhne pistoli.

„Německá policie. Zatýkám vás. Jsem Hugo Bleicher.“

Podle jedné verze se Mathilda Carré seznámila s Lucasem hned po jeho seskoku. Druhé vysvětlení zní však rovněž naprosto pravděpodobně, je doloženo svědeckými výpověďmi, a navíc organicky navazuje na další průběh špionážního případu La Chatte.

La Chatte se prý sešla s pařížským advokátem Miklosem, který spolupracoval s odbojáři. Řekl jí, že nedávno seskočil nad francouzským územím význačný tajný agent Lucas. Měl ale ze začátku smůlu, Němci zaměřili jeho vysílačku a on ztratil spojení s Londýnem. Snad by mu mohla La Chatte pomoci.

Mathilda Carré referovala Bleicherovi, ten se nápadu okamžitě chytil, dal přemístit jednu z vysílaček do Auteuille a těšil se, že bude moci dirigovat dalšího význačného agenta a korigovat jeho zprávy. Pierre de Vomécourt netušil zradu, posílal zprávy do Londýna a Bleicher je nahrazoval svými. Určuje místa vhodná pro shazování munice pro odbojáře a chodí si pro ni se svými lidmi. Ví, kam seskočí parašutisté a posílá tam gestapáky. Naštěstí ten podvod nemá dlouhé trvání. Londýn totiž posílá depeši:

Lucas se má dostavit osobně do Londýna pro instrukce.

Depeši dostal do ruky nejdříve Bleicher. Uvažoval o dvou možnostech: zatknout Lucase před odjezdem a s ním i celou skupinu, nebo ho nechat odjet a hlídat zatím jeho lidi. Až se Lucas-Vomécourt vrátí, může klamání britské tajné služby pokračovat. Poradil se s šéfem, oba uznali, že druhé řešení je daleko lepší. Jenže do Londýna by s ním měl odjet

spolehlivý hlídač. Bleichera napadlo rafinované řešení: pošlou s ním Mathildu Carré. Angličanům se nepřizná, je příliš kompromitovaná zradou, z Londýna se vrátí, bude totiž mít strach tam zůstat.

Poměr La Chatte k Pierrovi de Vomécourtovi je rovněž nejasný, i když se právě k tomuto bodu později oba zúčastnění vyjadřovali. La Chatte tvrdila, že Pierre de Vomécourt o ní věděl všechno, znal tedy míru její zrady. Jeho svědectví však také mnoho nevysvětluje. Pierre de Vomécourt vypověděl v Paříži 7. ledna 1949 před zvláštním soudem pod přísahou jako svědek:

„Mathilda Carré mi potom řekla, že se stala milenkou toho Bleichera, ale já jsem i přesto věřil, že nezradila naši věc. Neměla strach ze smrti, bála se mučení. Tím lze vysvětlit mnoho, především její chování vůči Němcům. I když to, čemu dnes říkáme zrada, nám tehdy způsobilo mnoho starostí, nemohu se zbavit dojmu, že nám daleko víc prospěla, než uškodila. Madame Carré věděla, co je láska k vlasti, a jsem přesvědčen, že měla výčitky svědomí pro svůj poměr s Bleicherem. Řekl bych, že mu nedokázala odporovat. Byla citlivá, lehce ovlivnitelná, dala se zastrašit, proto podlehla nátlaku člověka, který měl na své straně moc, a také proto, že byla ze sexuálního hlediska bez předsudků. Jak jsem ji poznal, byla chytrá, proto věřím, že čekala na první příležitost, jak se Němcům pomstít. Tenkrát mi všechno řekla. Sblížil jsem se s ní. Už proto, abych měl jistotu. Jsem přesvědčen, že od té chvíle hrála čestnou hru a zeji hrála úspěšně.“

K tomuto svědectví, které je sotva vyčerpávající, nezní dokonce ani přesvědčivě, je třeba dodat, že se La Chatte po fiasku s fingovanými depešemi rozešla s Bleicherem a stala se milenkou Vomécourtovou. Zdá se, že nemohla být ani den bez muže. A není vyloučeno, že ji Bleicher navrhl jako doprovod pro Vomécourta také proto, že se jí chtěl zbavit.

Na tehdejší poměry to byl smělý projekt a cestu Mathildy Carré do Británie museli schválit nejvyšší velitelé abwehru a gestapa v Berlíně. Velitel pařížské okupační posádky generál Stulpnagel dostal z Berlína příkaz k zajištění nerušeného průběhu akce. Poslal tedy rozkaz německému admirálovi, aby německé pobřežní čluny, které patrolovaly v oblasti Perros-Guirez-Loquirec, nechaly bez povšimnutí projet až k pobřeží britský člun. Stejně pokyny obdrželi rovněž velitelé pobřežních baterií a německé letectvo. Pak odešla do Londýna ještě pro jistotu tato depeše:

La Chatte hlásí: Lucas a La Chatte mají důležité informace o pozadí případu Scharnhorst a Gneisenau. Osobní raport nutný. Pošlete letadlo nebo člun. Victoire.

Za několik dní přišel z Londýna telegram:

Čekáme La Chatte a Lucase v Londýně. Rychlý člun pro ně přijede 12. února kolem 23.30 hodin u Loquirec na pobřeží Kanálu.

Němci zajistili útěk Mathildy Carré a Pierra Vomécourta s důkladností jim vlastní. Důstojníci Eckert a Tritsch odjeli už napřed do Morlaix, aby zaručili uprchlíkům volný průchod pobřežním pásmem. Mathilda Carré se připravuje na cestu, Bleicher netuší, že se už o všem domluvila s Vomécourtem, a nastává neopakovatelná situace. Němci ji posílají do Londýna jako agentku abwehru, která má současně hlídat Vomécourta a vysлідit za svého pobytu, co se dá. Ona sama, a se svolením svého šéfa Vomécourta, odjíždí do Británie, aby prozradila britské tajné službě všechno, co se jí podařilo vyzvědět o organizaci nacistického abwehru, a chystá se zůstat v Anglii do konce války v bezpečí. Vomécourt je zasvěcen do jejího plánu a schválil ho, ale jak se zdá, neví docela všechno.

V noci se odehraje první dějství dramatu. Je zima, vítr zvedá vlny. Ke kompletní strašidelné scéně scházejí už jen kvílící duchové. Tři postavy zahalené do pláště čekají s očima upřenými na moře. Nekonečné minuty. Uši mrznou, i myšlenky jsou zkrhlé. Pak se v dálce objeví záblesk signálu.

Britský rychlý člun přijel přesně. Zakotvil dál od břehu, moře bylo příliš vysoké. Snad hodinu trvalo, než se dostal ke skalnatému pobřeží člun, který je má dovézt na palubu. U vesel je důstojník, kývne jim na pozdrav, oni nasednou, člun se otočí a přídí do tmy. Ale vlny jsou příliš vysoké, párkrát nahoru a dolů, člun se obrací dnem k obloze. Kapitán čeká na kotvě hodinu, když se člun s uprchlíky nevrací, odplová podle rozkazu zpět.

Vyplavali na břeh, z posledních sil se dověkli do nejbližšího stavení. Voda byla jako led. Mathilda Carré se ve svém kozichu málem utopila. Sedlák ji uložil do postele, jeho žena zatím sušila šaty. Ráno se vypravili na cestu do Paříže. Téhož dne zatkla vojenská hlídka na severním pobřeží důstojníka britského královského námořnictva v uniformě. Němci nemohli pochopit, kde se tu bere.

Druhý pokus připravili ještě lépe, ale stejně se nezdařil. Člun se měl objevit proti Bihitu, nedaleko bretaňské vesničky Trébeurden, ale jak se později vysvětlilo, minuli se o několik kilometrů. A tak vysílala londýnská stanice BBC 25. února 1942 znovu zdánlivě nesrozumitelnou, ale smlouvenou větu:

Strýc Richard a teta Mabel omdleli u snídani.

Potřetí se to konečně podařilo. Mathilda Carré a Pierre de Vomécourt se nalodili v noci z 26. na 27. února u Rocher Mignon, ve dvě hodiny po půlnoci se vyšplhali na palubu britského rychlého člunu, brzy ráno vstoupili na britskou půdu.

Mathilda Carré byla pochopitelně připravena odpovídat na otázky. Od počátku tvrdila, že naletěla Jeanu Castellovi na lest, jako mu naletěli konečně i mnozí jiní. Nic netušila, prohlédla, až se dozvěděla o falešných depeších týkajících se německých bitevních lodí. Důkaz? Snažila se věc uvést na pravou míru, o všem referovala Pierru de Vomécourtovi, nic mu nezatajila.

Ve skutečnosti to bylo trochu jinak a důstojníci Speciál Operations Executive o tom věděli. Mathilda Carré napsala později své paměti, ale ani v nich není obsažena celá pravda. Podle jejích slov se podobal pobyt v Anglii idylce malé měšťáčky, která se dostala do velkoměsta k milým a pozorným hostitelům, ti se chlubí pamětihodnostmi svého rodiště a hosta přecpávají lahůdkami. A to uprostřed války.

Mathilda Carré nepřišla do Londýna s prázdnými rukama. Odevzdala německý kód a britská tajná služba mohla pak hezkých pár měsíců posílat Němcům fingované zprávy, které měly jejich plány. Ale jinak byla La Chatte pod dohledem, tajní agenti Scotland Yardu sledovali každý její krok, britská tajná služba totiž doufala, že je přivede na stopu jiných

německých agentů v Británii, právem předpokládali, že jí dal Bleicher na cestu úkoly. Jak se později ukázalo, neměl abwehr v Anglii žádné výkonné agenty, a tak Mathilda Carré neměla tajné posláni. Aspoň ne v tomto smyslu.

Ona sama vypravuje, že se hned první večer setkala s urostlým mužem, kterému říkali strýček Tom, ten řídil z Londýna skupinu Interallié. Pak se s ní ještě bavil jakýsi důstojník od pověstného colonela Buckmastera, šéf French Section, oddělení tajné služby pro oblast Francie. No a to bylo vše. Pak prý ji odvezli do luxusního bytu na Porchester Gate, kde bydlela s Vomécourtem tak dlouho, než se vrátil do Francie.

Později se přestěhovala do menšího apartmá, ke svému novému příteli Richardovi. Byl to důstojník a většinou nebyl doma. V té době ji prý sám colonel Buckmaster požádal, aby začala psát své paměti. Kronika francouzské „résistance“ půjde po válce na dračku.

Tak se dala do práce, psala memoáry, pokusila se o filmový scénář svého životního příběhu, lidé ji zvali na večere do společnosti, sám colonel Buckmaster ji jednou odvezl na oběd ve dvou až do Dorchesteru. No, a v den svých narozenin, koncem června, dostala zvláštní pozvání. Prvního července pro ni pak přijeli vozem a zatkli ji. Té noci spala už na pryčně vězení Aylesbury Prison.

Ve skutečnosti vypadal britský pobyt Mathildy Carré méně filmově. Britská kontrašpionáž s ní zahájila okamžitě řízení, důstojník French Section Tom Green vedl výslechy o případu německých lodí a o všech ostatních podezřelých okolnostech. Vždyť se v Londýně vědělo, že zrada Mathildy Carré stála zatím jen svobodu, později životy desítky vlastenců. Tajní agenti ji nechávali běhat po Londýně, když ale viděli, že nemá spojení s nacistickým abwehrem, navrhli její zatčení.

Mathilda Carré řekla, že Aylesbury Prison byla smutná věznice. Asi měla pravdu, ale která věznice není smutná. V roce 1943 ji přemístili do londýnské Holloway. Tam se dočkala konce války, tam si ji vyzvedli 1. června 1945 francouzští důstojníci. Když s ní přistáli na pařížském letišti Le Bourget, věděla Mathilda Carré, že ji vedou před soudce.

Vyšetřování případu La Chatte trvalo tři a půl roku. Proces zahájili v lednu 1949, tedy sedm let poté, kdy vstoupila Mathilda Carré na britskou půdu. Teprve nyní se stává vyzvědačka senzací světového tisku, je to však nepopulární popularita. Předseda senátu Drapier zahajuje řízení, státní žalobce Bécognée vypočítává provinění. Zradila, zavinila smrt několika desítek vlastenců, dopustila se vlastizrady, spolupracovala s nepřítelem.

Žalobce žádá smrt.

Málokdy vnese soudní proces s prozrazeným vyzvědačem do případu jasno. Ani u procesu s La Chatte tomu nebylo jinak. Korunní svědci zůstali doma a ti okrajoví moc nevěděli. Nebyl předvolán ani důstojník Secret Intelligence Service Tom Green. Také Jean Castell, ve skutečnosti Hugo Bleicher, nacist, který měl na svědomí stovky životů, se nedostavil. Žil v té době jako počestný civilista v městečku Tettang v Německé spolkové republice, kde si otevřel trafikou. Měl strach? Věděl, že by se byl mohl změnit z povolaného svědka v obžalovaného? Když se v roce 1955 objevil u rodičů již odsouzené Mathildy Carré v Paříži, vysvětloval svou nepřítomnost jinak. Předložil jim doručenkou s obálkou, z níž bylo zřejmé, že dostal předvolání až 21. ledna 1949, tedy čtrnáct dní po odsouzení La Chatte. Není ovšem nic snazšího než nechat zásilku ležet na poště a vyzvednout si ji, až se to hodí.

Rovněž Romana Czerniawskiho nepředvolali svědčit, ačkoliv bylo známo, že žije v Anglii. Ale v jeho případě snad zahrály zvláštní důvody. Co se s ním stalo po jeho zatčení, vyšlo najevo až v roce 1962. Ale už při procesu v roce 1949 uvedl obhájce Mathildy Carré v žádosti o milost tyto nové skutečnosti. Obhajobě se podařilo předložit dokument, který nebyl v době hlavního líčení po ruce, že obžalovaná Mathilda Carré, rozená Bélardová, pravá ruka šéfa Résistance Czerniawskiho, se dopustila zrady. Tento nový dokument totiž dokazuje, že Czerniawski sám vstoupil po svém zatčení do německých služeb a stal se agentem abwehru. Přikládáme výpis z nalezených spisů abwehru:

Valenty, alias Armand, skutečné jméno Roman Czerniawski, bývalý polský důstojník generálního štábu, číslo agenta 77(57, číslo spisu abwehr 64490/42 G III/F, od 3. 8. 1942 6204/42 G. Z. IIIC 2 B.

Tuto neznámou skutečnost se dověděl obhájce od Policie Mobile z Bordeaux. Ale jak to bylo doopravdy? Jak se dostal Armand do spisů nacistického abwehru? Dostáváme se k nejkurióznějšímu ujednání, jaké zná historie tajných služeb.

Ať původně abwehr počítal s možností, že La Chatte bude posílat z Británie špionážní zprávy nebo ne, jedno bylo po jejím odjezdu jasné: byl to špatně promyšlený krok a prohra. Dosavadní skupina St. Germain, která měla případ na starosti, byla rozpuštěna a ujal se ho sám šéf francouzské sekce oberstleutnant Oscar Reile. Hugo Bleichera mu přidělili k ruce.

Reile spekoval. Nechtěl postavit ke zdi takového špionážního odborníka, jakým byl Czerniawski, a pokusil se přetáhnout ho na svou stranu. Převzal s ním ještě dalších šestašedesát zatčených, z nichž zatím ani jednoho nepostavil před soud. Měl s nimi totiž zvláštní plán. Němci neměli v té době v Anglii své vyzvědače, kteří by stáli za řeč. Reile chtěl ze zatčených získat aspoň některé a propašovat je do Anglie. Předložil svůj projekt admirálu Canarisovi a ten ho v březnu 1942 schválil.

Němci nabídli uvězněnému Czerniawskimu tuto dohodu: Když se smluvně zaváže, že bude pro ně pracovat, oni mu ve smlouvě zaručí, že žádný z oněch šestašedesáti zatčených nebude postaven před soud. Budou je dál držet jen jako rukojmí. V Londýně už ale vědí o jeho zatčení, proto bude zapotřebí inscenovat útěk z vězení, který by mohlo dosvědčit co nejvíce lidí. Teprve pak se Armand přihlásí u některé francouzské odbojové skupiny a požádá o dopravu do Británie.

Byl to naivní plán. Czerniawski byl důstojník polské armády. Němci okupovali Polsko a vyvraždili tisíce vlastenců. Počítal snad Reile s tím, že na to Czerniawski zapomněl? Anebo byl tak sebevědomý, že si to vůbec neuvedomil. Nacisté byli nadutí a věřili jen tomu, co se jim hodilo, snad proto nepřišel abwehr na slabinu projektu.

Czerniawski se projevil jako zkušený diplomat. Nej dřív dvakrát odmítl, pak váhavě přikývl a řekl své „ale“: Úmluvu sepsat a podepsat. Reilemu nezbyvalo než souhlasit. Ale vynutil si aspoň dovětek k textu, který nadiktoval Czerniawski:

Oscar Reile:

„Abychom se co nejvíce pojistili, přidali jsme do smlouvy článek, obsahující sdělení, že se německý abwehr nebude cítit vázán ujednáním, kdyby Armand prozradil obsah ujednání nepříteli.“

Němci poslali smlouvu k ratifikaci do Berlína. Tam ji Reileho šéf předložil vedoucímu protišpionáže oberstovi Rohlederovi a ten admirálu Canarisovi. Schváleno v květnu 1942. Heil Hitler! Razítko s hákovým křížem.

Francouzský národní svátek čtrnáctý červenec se slavil za války podobně jako výroční dny v ostatních okupovaných zemích. Němci zakázali manifestace, shromáždění, slavnosti. Tak si lidé oblékli sváteční šaty a se zaťatými zuby a beze slova se procházeli po ulicích. A právě s davem tiše demonstrujících Pařížanů počítal ve svém plánu oberstleutnant Reile. Armandův útěk: 14. července 1942. Místo: střed Paříže. Hodina H: 17.30 GMT.

Do vězení Fresnes, kde drželi Němci Armanda, přijeli toho dne dva muži v civilu, předložili legitimace abwehru a potvrzení, že jsou pověřeni eskortovat vězně Czerniawskiho k výslechu. Nasedli s ním do otevřeného auta a odjeli.

Na jedné z nejfrekventovanějších pařížských ulic musel řidič přibrzdit, vozovka byla ucpána davem lidí. Vězeň vyskočil a zmizel v tlačenici. Němci nemohli mezi tolika lidmi střílet, tak aspoň začali pískat na píšťalky. Ale marně, dav se za uprchlíkem zavřel, Francouzi zdrželi jeho pronásledovatele.

Oberstleutnant Reile byl spokojen, ale několik příštích dní proseděl v kasinu u koňaku, nervózní z pomyšlení, že se Czerniawski nedostaví na smlouvanou schůzku. Armand přišel, referoval, že se mu už podařilo navázat spojení s francouzským podzemním hnutím. Odbojáři slíbili, že mu pomohou dostat se do bezpečí do Anglie.

Abwehr určil Armandovi délku vlny a vysílací časy. Pak čekali odposlouchávací na jeho zprávy. Trvalo to celého půl roku, než se ozvala jeho šifra. To už nikdo ani nedoufal, že vyzvědač dostojí svému slibu. A jeho zprávy byly stejně nemastné neslané.

Oberstleutnant Reile po válce tvrdil, že už tehdy tušil zradu, podezíral Armanda, že mu depeše připravuje sama britská Secret Intelligence Service, ale tenkrát mlčel a honosil se Armandovými zprávami před berlínskými generály. Ti si mu li radostí ruce i nad těmi nejhubenějšími informacemi a vzkázali obrácenému vyzvědači, aby pokračoval ve vysílání.

Němci dostali od Czerniawskiho desítky hlášení. Každé z nich obsahovalo aspoň něco zajímavého. Všechna sestavovala britská tajná služba. Zahrála ve válečné taktice spojenců přesně stanovenou roli. Angličanům se tak podařil zastírací manévra a Němci se dali mást Armandovými zprávami až do roku 1945.

Jeden důkaz za všechny. Když začali nacisté odpalovat své létající střely V1 a V2 na Londýn, přispěla k obraně ostrova právě Armandova vysílačka. Denně podával Němcům hlášení, kam dopadly dálkové rakety, co zničily, jaké ztráty způsobily. Czerniawski ve svých zprávách referoval, že dopadly třicet až čtyřicet mil od zaměřeného cíle, od středu Londýna. Stejně zprávy se objevovaly, k velkému údivu místních obyvatel, kteří věděli, jak to skutečně bylo, i v některých britských novinách. Němcům se noviny dostaly do rukou, a tak neměli důvod, proč nedůvěřovat Armandovým hlášením. Poopravili tedy zaměřovači zařízení létajících střel a ty pak skutečně dopadly mimo Londýn. Ale v novinách se opět objevovaly zprávy, že byl těžce zasažen střed města. A Londýňané si mysleli, že se novináři zbláznili.

Smlouva uzavřená mezi Czerniawskim a nacistickým abwehrem se stala historickou kuriozitou. Reile po válce tvrdil, že dodržel její podmínky. Skutečnost je jiná. Němci sice nepostavili oněch šestašedesát rukojmí před válečný soud, zato je převezli do koncentračního tábora. Tam už se jich esesáci neptali, mají-li smluvně zaručeno přežít. Někteří se vrátili, ale bylo jich žalostně málo.

Renée Borni se po útěku Mathildy Carré dostala do německého kriminálu a francouzští vlastenci ji ani po vítězství pro její zradu nepropustili. Když svědčila v roce 1949 v procesu s vyzvědačkou La Chatte, museli ji přinést do soudní síně na nosítkách. Blondýna z Lunéville, která tolik toužila po nablýskaném životě velkoměsta, byla těžce nemocná. Odsoudili ji, ale ona brzy poté zemřela.

Mathilda Carré si také neodpykala celý trest. Když ji však po mnoha letech propustili, zmizela na francouzském venkově a ani novinářům se ji nepodařilo vypátrat. Zato její partner a protivník prodával v Tettangu dál tabák, cigarety a noviny. Zůstala mu ze slávy jen trafika jako kdysi dávno předtím Napoleonovu císaři vyzvědačů.

SLEČNA K DĚTEM

Na západ od Cannes, v zátocce za výběžkem Esterel, jen pár serpentín od osady Miramar, stojí ve strmém břehu na terasách vila, které se dodnes říká Bellevue. Je oslnivě bílá, s červenou prejzovou střechou, podepřená oblouky španělských haciend. Pod ní leží modrá zátoka ve skalách, kde kotví motorový člun. Vchod je z asfaltové silnice, která se vine po úbočí od Cannes k St. Tropez, bránou z tepaného železa nebo menší brankou obrostlou bougainvilií. Vlevo od vchodu je zahradní domek, tehdy království domovníka, zahradníka a rybáře Pepé Chambarda.

Jednoho pondělí dopoledne, kolem desáté, se objevila u branky mladá dáma, poněkud křiklavě oblečená, chvíli si prohlížela přes mříže vilu, pak se ještě jednou podívala na číslo domu a zazvonila. Pepé Chambard byl sice na zahradě, kde rozestavoval stojany s rozstříkovači, ale slyšel zvonek a šel otevřít.

„Jdu na ten inzerát,“ oznámila navoněná dívka místo pozdravu.

Pepé Chambard otevřel branku, vpustil návštěvnici do zahrady a rukou jí pokynul, aby zatím vešla do jeho domku. Když byla uvnitř, zeptal se bez důvodu.

„A vy jste Polka?“

„Utekla jsem z Polska před Němci.“

„Víte, že milostivá paní hledá slečnu k dětem. Myslím, vyučenou. Umíte...?“

„Já jsem už byla u dětí. Pak jsem sice dělala něco docela jiného, ale teď, když jsem si přečetla váš inzerát...”

„Ohlásím vás,” skončil Pepé Chambard rozhovor.

Vzal telefon a zavolal do vily. Chvilí to trvalo, pak položil sluchátko a řekl dívce:

„Můžete jít, madame vás přijme.”

Paní Ethel Hoffmannová seděla na terase. Komorná jí ohlásila návštěvu dívky, která se uchází o místo slečny k dětem. Vstala a šla do haly, kde už čekala návštěvnice. Madame Hoffmannová vstoupila z prudkého dopoledního slunce do přitímní a možná že se ani hned nepodívala dívce do obličeje, ale za chvíli, když se rozkoukala, přistoupila blíž a vykřikla spíš strachem než překvapením:

„Proboha, Dora!”

„Rukulíbám, madame,” řekla dívka uctivě, ale z jejího pozdravu zněl divný spodní tón, nevlídný, snad dokonce provokativní, drzý.

Madame Ethel Hoffmannová znala Dorotheu Menskovou. Ta dívka u ní sloužila před časem ve Varšavě. Madame o ní rovněž věděla víc, než bývá zvykem, proto se polekala. Vždyť se Dora nečekaně objevila stovky kilometrů od jejich bývalého varšavského bytu.

Nikdy se nepodařilo vypátrat, zda slečna k dětem Dorothea Mensková přišla na adresu své někdejší zaměstnatelky náhodou, nebo jestli už to byla součást přípravy. Jisté je, že pan Etienne Hoffmann dal otisknout inzerát, v němž hledal kvalifikovanou slečnu k dětem, pokud možno polskou běženku, a sliboval za dobré služby dobré platové podmínky. Ale když se pak o místo ucházela Dorothea Mensková a on se to dozvěděl, zůstal překvapením sedět za stolem a nezmohl se hezkou chvíli na jediné slovo.

„To není dobré znamení,” řekl potom. „Ale ať už se stane cokoliv, zatím si nemůžeme dovolit odmítnout jí to místo. To by asi bylo ještě riskantnější, než když ji budeme mít v domě a pořád na očích.”

Dorothea Mensková nastoupila tedy ve vile Bellevue jako slečna k dětem, ale sloužila u Hoffmannů přesně týden. Příští pondělí se totiž objevily za vraty z tepaného železa tři velké německé vozy. Vyskákali z nich gestapáci, vtrhli do vily, zahnali Etienne Hoffmanna a jeho manželku Ethel s oběma dětmi do první limuzíny, v druhé odvezli šperky a obsah dvou trezorů, ve třetí odjela se dvěma důstojníky v německých uniformách slečna k dětem Dorothea Mensková.

Když Němci vtrhli do vily, zmizel Pepé Chambard v přístěnku za garáží. Byl totiž příslušníkem francouzského hnutí odporu, a tak se jim raději nechtěl moc ukazovat. Když pochopil, že Němci odvázejí Doru Menskovou ne jako zajatce, ale jako dobrou známou, která se s nimi svezde, protože mají společnou cestu, bylo mu jasné, odkud uhodil blesk. Etienne Hoffmann byl žid a velice zámožný obchodník. Avšak nikdo v okolí to netušil. Zato Dora Mensková to dobře věděla.

První dějství tragédie se odehrálo už několik let předtím ve Varšavě, ale předehra ještě o hodně dřív ve Vratislavi, která byla tehdy německá a jmenovala se Breslau. Tam žil berní úředník Mensk se svou rodinou, tam se Dora narodila, tam chodila do školy a stala se vynikající začkou, kterou dávali všem za vzor.

Ve třicátých letech vykonstruovali v nacistickém Německu prototyp germánské dívky a budoucí matky čisté rasy. Měla být plavá a modrooká, měla být tvrdá a sportovní typ, měla mít předepsané germánské vlastnosti, silné nohy, široké boky, naivní pohled a mozek vycvičený na přijímání rozkazů seshora, směrnic, rozhodnutí vedení strany a vůdcových přání. Dorothea Mensková byla přesně taková.

Ve škole přímo vynikala, ve sportu měla odmělníka dobré výsledky, v hitlerjugendu byla už dlouho před maturitou významnou funkcionářkou, dobře plavala, výborně lyžovala, podle tehdejších měřítek byla hezká, vždycky voněla mýdlem a zubní pastou a studovala rodinnou školu, což byla nejlepší průprava k plodnému manželství a k výchově příštích Hitlerových vojáků. A protože se v nacistickém Německu žil takový život a ctily takové ideály, byli rodiče úspěšné dívky spokojeni se svým i s jejím osudem.

Když dokončila studium s vyznamenáním a dostala navíc zvláštní pochvalu místního gaulajtra, rozhodl otec, že se tolik úspěchu musí řádně oslavit, seberou se a pojedou na dovolenou k moři. Měla to být slavná i oslavná cesta. Menskovi se na ni těšili a chystali snad od Vánoc. Asi čtyři dny před odjezdem, paní Mensková už měla sbaleny kufry, zastavil před jejich domem vůz, vystoupil z něho elegantní pán v civilu, zazvonil, představil se jako vládní zmocněnec Bauer a zavřel se s rodiči Dory Menskové na dobré dvě hodiny do parádního pokoje. Když odešel, zůstalo za ním ovzduší napětí a nejistoty. Dora Mensková cítila, že se přihodilo sice něco významného, ale nepředvídaného, tudíž nepříjemného. Nemýlila se.

Prázdninová cesta byla připravena, pokoje v hotelu objednány, ale otec při obědě oznámil, že se pojede jinam. Bude to také zajímavá cesta a matka s dcerou aspoň uvidí kus světa. Ten svět byl Frankfurt. Zatím se totiž dál nejelo. Večer vystoupili na nádraží, drožkou se dostali do hotelu, ještě se navečeřeli v restauraci v přízemí a šlo se spát. Bez dlouhého povídání, bez jakéhokoliv vysvětlení. A dcera se na nic neptala. Věřila, že se všechno dozví v pravý čas.

Nevysvětlil jí to ani otec, ani matka, ale pan Bauer. Vládní zmocněnec, kterého Dora zahlédla už tenkrát v jejich vratislavském bytě, se totiž objevil příštího dopoledne v hotelu a pozval rodiče s dcerou do jednoho z přílehlých salonků. Tam si prohlédl Doru, stiskl jí chlapsky ruku, pak jí oznámil, že ji potkalo nepředstavitelné štěstí: ve jménu německého národa byla na příkaz říšského maršála Goeringa vybrána jako nejlepší začka školy k dalšímu studiu.

Dorothea si myslela, že s tím nemuseli dělat takové cavyky, to jí přece mohli říct rovnou a doma ve Vratislavi, kvůli tomu snad nemusela měnit prázdninové plány. Jenže pak se dověděla od pana Bauera, že jde o jistou speciální školu, že musí nastoupit do koleje už za pár dní. Je to velká čest, ale také povinnost. Vše potřebné se dozví až na místě.

Dora Mensková byla zatím jen zvědavá, co to bude za tajemství, když je schovávají za tolik záhadných jednání. A stiskla panu Bauerovi ruku, až mu zmohly prsty. Druhého dne sbalili kufry a jeli do Berlína, zřejmě jen kvůli tomu, aby rodiče přivedli svou dceru do jakési okázalé budovy na Wilhelmstrasse, počkali s ní v přepychově zařízené čekárně a pak ji předvedli dvěma vysoce postaveným pánům úředníkům, asi tak, jako ukazují úspěšní chovatelé soutěžní porotě

angorskou kočku, s kterou se ucházejí o zlatou medaili. Ti páni kývli a propustili je. A zase jim Dora Mensková stiskla chlapsky ruku a oni nadšeně zvolali: Heil Hitler!

K baronce von Westrumové se Dora dostala s rodiči přes Stuttgart, kde byla další štace té podivné pouti, kde byl zase připraven hotelový pokoj a předplacená večeře. Na břehu Neckám stála v rozlehlé zahradě, připomínající spíš zámek park, starobylá vila z minulého století. Kdo ví, zda patřila baronce von Westrumové, nebo se vždy slavnostně oblečená dáma s lorňonem stala domácí paní jen na čas a z vyššího rozkazu. Nicméně tady v hale obkládané dřevem, ale zařízené spíš jako tělocvična než přijímací místnost panského sídla, předali Menskovi svou úspěšnou dceru do péče paní baronky. A otočili se na podpatku, zvedli paži k „árijskému pozdravu“ a odešli sami.

Dora se už za několik hodin poté, když se přestěhovala do společné noclehárny s kasárenským zařízením, kde čekaly ještě asi dva tucty podobných modrookých a plavovlasých dívek, dověděla, že za ní zapadla vrata jedné ze špiónážních univerzit Hitlerovy třetí říše, že ji vybrali, aby se vyučila vyzvědačkou.

Je známo, že nacistická tajná služba měla školy pro vyzvědače v hamburském penzionu Klopstock a nedaleko Berlína, v domě u jezera v brandenburském Quenzgut. Tam se ve dne v noci vyučovalo špiónážnímu řemeslu, tam se skládaly maturity z vyhazování mostů do povětří, z vraždění holými rukama, z otvírání nedobytných pokladen a z fotografování tajných zpráv na mikrofilmy.

Podnik baronky von Westrumové měl odlišné poslání. Dora Mensková to pochopila ve chvíli, kdy zjistila, že všechny dívky, a bylo jich dohromady na třicet, pocházejí z polsko-německých oblastí a každá dovede aspoň částečně polsky. V době, kdy Jiří Sosnowski a jeho obětavé milenky obstarali polskému generálnímu štábu tajné informace o přípravách Hitlerových generálů na útok proti východnímu sousedovi, domýšleli zřejmě strategové nacistických výbojů přípravu přepadení do poslední podrobnosti. A organizovali informační síť.

Škola baronky von Westrumové byla vlastně vojenský tábor, se vším, co k tomu pojmu patří: naprostá kázeň, slepá oddanost, bezvýhradná poslušnost. Krátce, vojna jako řemen. Dora Mensková byla od malička zvyklá poslouchat na slovo a podřizovat se vrchnosti. Dodržování denního režimu jí tedy nedělalo těžkosti. Brzo vstávala, zavčas chodila spát, jedla, co jí dali, poslouchala, co jí říkali, a protože si dost pamatovala, patřila zakrátko k nejlepším. Snad právě proto se už po roce stala pomocnicí paní baronky von Westrumové s kvalifikací špiónážní instruktorky. A tenkrát se poprvé po tak dlouhé době dostala za vrata zahrady na břehu Neckaru.

Baronka se svou komornou, ve skutečnosti ředitelka školy pro vyzvědačky s nejschopnější žačkou, se vypravily v prvních měsících roku 1938 do Prahy. Není známo, kde bydlely a proč přijely. Nepodařilo se ani zjistit, jak dlouho se zdržely na našem území. Je však jisté, že nepřijely na dovolenou, i tato pražská návštěva byla dozajista součástí přípravy pozdějších nacistických akcí. Dora Mensková se ale v Praze asi sotva ohlířala, už na jaře 1938 se totiž objevila v Gdaňsku jako instruktorka tamního výcvikového střediska pro špióny a diverzanty proti Polsku.

Hitler a jeho generálové toužili po přesných informacích o stavu a pohybech polských vojsk a štáb týlu nacistické armády zajímaly zprávy hospodářského rázu: kde jsou sklady, kde jsou tajné zásoby, kde jsou ukryty rezervy pohonných látek a průmyslových surovin. Strategové tajné fronty dali vycvičit štáb nebezpečných bojovníků, víc než tisíc mladých dívek z polských území. Ty se měly jako služky dostat do polských rodin, odtud pak nenápadně pozorovat okolí, naslouchat a získávat tak cenné informace. Dohodnutým způsobem je pak měly předávat oblastním střediskům, odkud je měli zkušeni radisté vysílat do hlavního štábu.

Nepochybná odbornice Dora Mensková se přestěhovala na polské území. Určili ji za velitelku jednoho z tajných okruhů služek — vyzvědaček. Odjela do Varšavy a našla si místo slečny k dětem v rodině bohatého židovského obchodníka Etienna Hoffmanna.

Patnáctý březen 1939 znamenal pro Hitlera dvojnásobné vítězství. Nejen že se mu beze ztrát podařilo obsadit výtečně vyzbrojené Československo, ale ukořistil patnáct set letadel, přes dva tisíce sedm set děl, na sedm set minometů a čtyři sta šedesát tanků, výzbroj a munici pro celých padesát divizí. A tak mohli jeho generálové uvažovat o dalším tahu na evropské šachovnici. Jen záminka k přepadení scházela. Tak se nacisté rozhodli vyrobit si ji.

Při Norimberském procesu s válečnými zločinci vypověděl jeden z významných Hitlerových tajných agentů Naujocks o akci, která měla vyprovokovat druhou světovou válku:

„Dne 10. srpna 1939 jsem obdržel od velitele sicherheitsdienstu Heydricha rozkaz inscenovat útok na německou rozhlasovou stanici v Hlivicích na polském území tak, aby si každý mohl myslet, že přepadení provedli Poláci. Heydrich tehdy prohlásil: Potřebujeme pro německou propagandu a pro zahraniční tisk prokazatelný polský přehmat.

Já jsem tenkrát dostal rozkaz odjet s pěti šesti členy sicherheitsdienstu do Hlivic, provést tam přípravy a počkat, až dostanu od Heydricha hesla pro zahájení akce. Podle rozkazu jsme měli obsadit vysílačku a držet její osazenstvo tak dlouho v šachu, dokud jeden z našich lidí, který mluvil perfektně polsky a měl přijet v nejbližších dnech od Heydricha, nepřednese do mikrofonu provokační projev. Směrnice k projevu jsem také dostal od samotného Heydricha, který ještě zdůrazňoval, že už v příštích dnech musíme počítat s polským útokem proti Německu.

Poslední týden v srpnu jsem navštívil náčelníka gestapa Heinricha Müllera s jakýmsi Mehlbornem po zorganizování jiného pohraničního incidentu. Také v tomto případě šlo o stejný záměr. Němci, oblečení do uniform polské armády, měli předstírat útok na německé území. Akcí pověřili jistou setninu z posádky poblíž Hohenlindenu. Müller ještě poznamenal, že mezi Němci v polských uniformách bude dvanáct těžkých zločinců odsouzených k doživotnímu žaláři, které ostatní na místě zastřelí a jejich mrtvoly nechají ležet jako důkaz pro zahraniční zpravodaje. Ti k nim budou později přivezeni. Müller dále oznámil, že mám také dostat jednoho trestance pro hlivickou akci. Krycí heslo trestanců, přidělených k této akci, bylo Konzerva.

Ke hlivické akci došlo v předvečer německého útoku na Polsko. V poledne 31. srpna jsem dostal od Heydricha telefonický rozkaz s tajným heslem k zahájení akce: Hlaste se u Müllera o konzervy. Útok na hlivickou vysílačku se měl provést téhož večera v osm hodin.“

A druhého dne vypukla druhá světová válka.

Ale ještě předtím zažila ve Varšavě rodina Hoffmannových překvapení. Slečna k dětem Dora Mensková se měla v rodině bohatého židovského obchodníka dobře. Jednali s ní spíš jako s dcerou než jako se služebnou. Také ona se chovala bezvadně, a to na obě strany. Její zaměstnavatel pan Hoffmann s ní byl spokojen a její berlínští šéfové také. Při svých každodenních procházkách s dětmi stačila vyřídit skoro všechno, co potřebovala, aby její skupina pracovala na jedničku. Potom došlo ke zvratu. Dora se jednoho dne seznámila s mladým hezkým polským poddůstojníkem a rázem bylo po pohodě. Doře bylo jednadvacet a Antek byl její první láskou.

Později se ozvaly hlasy, že to s tou velkou láskou asi nebylo tak hrozné, která vyzvědačka by se nedržela zuby nehty společnosti poddůstojníka nepřátelské armády, je to přece pohodlný pramen informací. Jenže ono to asi přece jen bylo trochu jinak. Chodili spolu sice krátký čas, ale Antek se objevil jednoho dne s kyticí v ruce v domě rodiny Hoffmannových a jako dobře vychovaný mladý muž požádal paní domu, místo nepřítomné matky paní Menskové, o ruku jejich slečny k dětem. Paní Hoffmannová byla dojata korektním vystoupením mladého muže v uniformě, ale sotva odešel, měla zažít zklamání a překvapení zároveň.

Dora Mensková toho mladíka asi doopravdy milovala, prozradila totiž paní Hoffmannové tajemství, které by si měla odnést každá vyzvědačka až do hrobu. Přiznala se jí, že se nesmí vdávat, že na to dokonce ani jen nemůže pomyslet, má totiž jisté povinnosti — prostě, vyprávěla paní Hoffmannové celou svou historii, od prvního dne, kdy vstoupila do vily baronky von Westrumové, až po práci v organizaci na území Polska, a prozradila jí také systém, jakým předává zprávy.

To všechno se stalo někdy na jaře 1939. Paní Ethel Hoffmannová vyprávěla příhodu o zamilované slečně od dětí svému manželovi, usmívala se naivitě mladé Němky a nakonec vyslovila pochybnosti o tom, co zajímavého by mohla taková holka v Polsku vyšpiclovat.

Pan Hoffmann byl ale jiného mínění. Hned druhého dne ráno se dal ohlásit u jistého vlivného známého, referoval mu o události a několik příštích dnů pak strávil na tajných obchodních poradách se svými partnery a bankovními řediteli ústavů, v nichž měl svá konta. V létě pak dal naložit svůj majetek do stěhovacích vozů a odjel se vším, co měl, a pochopitelně s rodinou, na francouzskou Riviéru. Tam, nedaleko Cannes, se nastěhoval do luxusní vily Bellevue. Měl peníze, zachránil je před Němci, byl dost prozíravý, proto nepřišel o nic. Jen o nešťastně zamilovanou slečnu k dětem.

Život rodiny Hoffmannových na Riviéře se podobal filmovému příběhu. Zatímco kolem zuřila válka, žili ve své vile na pobřeží v klidu, v ústraní, snad si ani nepřipouštěli myšlenku, že by se mohlo nebezpečí přiblížit až k plotu jejich zahrady. Neměli přátele, nestýkali se se sousedy, vyhýbali se exkluzivním hotelům a barům, v nichž dál žili lesklý život ti, kdo na něj měli. Pak se dohodl Hitler se svými generály, že obsadí jižní část Francie, a jedenáctého listopadu 1942 se objevily na promenádách vroubených palmami šedivé uniformy esesáků.

Etienne Hoffmann se nesnažil utéci. Snad byl přesvědčen, že je ve své rezidenci v bezpečí před okupanty. Teprve když se objevila v domě stará známá a nová slečna k dětem, dostal strach. Našla je náhodou, dostala za úkol vetřít se znovu do rodiny? Ale Dora Mensková vyprávěla paní domu další díl své životní historie a ta je uklidnila.

Po odjezdu Hoffmannových z Varšavy si ji šéfové zavolali k raportu a vytkli jí, že nechala židovskou rodinu upláchnout, a označili její styky s Polákem za podezřelé. Prostě, přestali jí věřit a přeložili ji do Německa.

Ona ale nedokázala zapomenout na svou velkou lásku. Vyměnila si proto s jakousi Polkou nasazenou na nucené práce v Německu osobní doklady, přilepila do legitimace svoji fotografii a vrátila se tajně do Varšavy hledat svého milence. Ale nenašla ho. Tak se ze strachu před gestapem a ze zoufalství nad ztracenou láskou protloukla Německem do Francie, v neustálém strachu, že se jí výzvědná služba dostane na stopu. Dezerce se trestala v Hitlerově třetí říši jediným trestem.

Dora Mensková byla bez peněz a bez možností, hledala jakékoliv zaměstnání, až si v neděli ráno přečetla inzerát: „Hledáme slečnu k dětem...“ Náhoda ji přivedla do vily Bellevue. Teď je v bezpečí, tady ji nenajdou, protože tady ji nebudou hledat.

Byla to velice nepravděpodobná historka, nadmíru romantická a plná podezřelých náhod, ale manželé Hoffmannovi snad přesto uvěřili, že je pravdivá. Nepodnikli totiž vůbec nic na svou záchranu. Pak zastavily před jejich vilou ony tři německé vozy a Pepé Chambard pozoroval ze svého úkrytu z garáže, co se stalo. A Pepé Chambard si nenechal své poznatky pro sebe. Druhého dne zmizel také on. Ale toho si Němci už nevšimli.

Nikdy se nepodařilo vyšetřit, jak se dostala Dora Mensková do Cannes a kde získala adresu svých někdejších zaměstnavatelů. Sotva šlo skutečně o náhodu. Nacisté potřebovali pro svoji tajnou službu finanční prostředky v cizích měnách, případně brilianty, šperky, aby jimi mohli zaplatit své agenty v cizině. Marka byla bezcenná a pan Étienne Hoffmann měl ve svém trezoru akcie západních firem a v zahraničí značné částky na kontech. Prozradila to Dora Mensková svým šéfům, když ji zavolali na koberec, aby se zachránila? Mělo snad gestapo zprávy o pobytu bohatého pana Hoffmanna a čekalo jen, až si bude moci dělat také v jižní části Francie, co bude chtít? Anebo šlo o soukromou iniciativu Dory Menskové, která chtěla přijít snadno a rychle k penězům? Kdo ví, ona už nepromluvila a nikdo z rodiny Hoffmannových se nevrátil z koncentračního tábora.

Ale něco přece jen svědčilo proti Doře Menskové a naznačovalo, že dostala od svých kumpánů svůj podíl z lupu. Brzy po přepadení vily Bellevue se totiž začala objevovat v kanárkově žlutém kabrioletu na promenádách Cannes a Nicy, vysedávala v luxusních barech, večeřivala v hotelích, kam předtím jezdili králové a petrolejáři. Němci ji povolovali přepychový život, a to určitě nebylo zadarmo.

Za několik měsíců poté se našel její vůz na parkovišti a důstojník gestapa, který žil v zabrané vile na předměstí Sanary, objevil v zahradě vedle bazénu mrtvolu ženy. Když jí pohlédl do obličeje, zjistil, že je to Dora Mensková. Znal ji, byla jeho milenkou. Přátelé Pepé Chambarda se s ní vypořádali.

VYZVĚDAČKA VE VÝSLUŽBĚ

Přijela z Washingtonu v pět odpoledne. Vystoupila, ani se nerozhlédla, věděla, že tady na ni nikdo nečeká. Šla do haly k automatické úschovně zavazadel, zamkla své kufříky a zamířila k nástupišti podzemní dráhy.

Judita Coplonová je mladá, skoro by se dalo říci hezká, s tmavými vlasy židovských dívek a jantarovými očima Tahit'ane. Obléká se spíš u Searse než v módním salonu na Fifth Avenue. Nemá postavu manekýnek, na to je příliš malá, typ z univerzitní knihovny, ale rozhodně ne z dancingu.

Expres z Washingtonu stává na Pennsylvania Station. Černovlasá dívka sešla na nástupiště podzemní dráhy, odkud se odjíždí do Bronxu. Ona ale nejede do Bronxu. Na Sto šedesáté osmé přeseď, pak vyskočí na předposlední stanici, vyjede na ulici a spěchá ke Cloisters, nedaleko Fort Tryon Parku.

Newyorčané přísahají, že je Broadway nejdelší ulicí světa. Táhne se městem snad deset, možná ještě více kilometrů, přes celý Manhattan. A na obou koncích ostrova, napěchovaného lidmi, vozy i technikou uspěchané civilizace, zřídili oázy pohody, na jednom konci Battery Park, na druhém Inwood Hill Park. Judita Coplonová se vypravila právě sem.

Je polovina ledna a New York je známý aljašským počasím. V parku vrže pod kroky sněh, od Hudsonu fouká jedovatý vítr. Kdo nemusí, tak sem nejde. Je totiž deset pod nulou a mlhavé šero. Ale Judita Coplonová sem zřejmě musí, a ti dva, nebo dokonce tři nenápadní muži, kteří se mihli už předtím mezi spěchajícím davem na Pennsylvania Station a později na nástupišti podzemní dráhy, ti sem musí také. Jsou totiž od FBI a sledují už z Washingtonu každý Juditin krok.

Dívá se na hodinky, vyhrne si límec a přitáhne šálu, pomalu se blíží k rohu ulice. Už spěchá, je netrpělivá, nevrlá, že přišla první. Ale on už je tady také, smeká, odkrývá olysalé čelo, omlouvá se, zavěsí se do ní, pořád povídá, jdou za roh, pak kráčí po Dyckmann Street a vejdou do restaurace.

Ještě se nestačili usadit, když vejde parta mužů. Vyberou si stůl zrovna vedle nich. Přišli spolu, měli by to být přátelé, ale nechovají se tak. Většinou mlčí, rozhlížejí se po lokále a naslouchají.

Agenti FBI moc nezjistí. Judita Coplonová se baví s partnerem potichu, a navíc pilně pouští hrací automat. Jeden ze slídlů zaslechne, že oslovuje přítele křestním jménem Val. Ale to je také všechno. Když Val platí, volají vrchního také ti tři. Když se párek sledovaných usadí ve voze podzemní dráhy a jede dolů do města, pozorují je z plošiny. Ale menší, podsaditý Val jim stejně vytře zrak. Klidně sedí a baví se s Juditou Coplonovou, vlak stává ve stanici, dveře se automaticky otvírají, on vyskočí z vozu snad dvě tři vteřiny předtím, než se zase zavřou, a souprava se rozjíždí. Tak aspoň sledovali jeho partnerku. Nebo milenku?

To právě nikdo nevěděl. Ti dva byli k sobě pozorní, milí, ale nic víc. Takhle by se mohli také chovat bratr k sestře anebo strýček k neteři. Milenci by se přece snažili při schůzce aspoň letmo políbit, aspoň se pokradmu obejmout. A zvlášť večer, na opuštěném konci Broadwaye, kde je jen vítr a pár zmrzlých policajtů.

J. Edgar Hoover vydal rozkaz k sledování podezřelých v polovině ledna 1949 po dlouhých úvahách a složitých rozbořech. Celý měsíc nevedlo pozorování k ničemu. Agentům FBI se dokonce ani nepodařilo zjistit, jestli jsou ti dva milenci, nebo to jen předstírají. A při kompromitující činnosti je také nepostihli.

Ale v pátek večer, osmáctého února, měli přece jen naději na úspěch. Judita Coplonová přijela z Washingtonu clo New Yorku jako obvykle, zdržela se cestou, utrlh se jí řemínek na střevisci, musela si ho dát opravit, Val zatím čekal na smluveném místě, ale nedočkal se, přišla pozdě, on už tam nebyl; nakonec všechno dobře dopadlo, Judita se sešla s Valem o hodinu později. Tajný agent zapsal do své zprávy, že se sledovaný Valentin objevil na rohu Broadwaye a Sto devadesáté třetí v 19 hodin 58 minut, Judita Coplonová přišla krátce po osmé.

Procházel městem, zastavovali se u výloh, čekali na přechodech. Judita Coplonová nesla větší dámskou kabelku. Když ji za chvíli otevřela a dala do ní Valentinovi nahlédnout, myslili si tajní agenti, že se konečně dočkali. On sáhne dovnitř, vytáhne obálku a oni po něm zezadu skočí. Klamná naděje. Valentin asi neměl zájem, anebo věděl, že hraje na osvětlené scéně a před pozornými diváky. Ani pořádně do kabelky nenahlédl, jen ji zase zaklapl. Pak se krátce rozloučil a zmizel na schodech do podzemní dráhy. Dva z agentů FBI se pustili za ním. Seděli s ním ve voze a dávali dobrý pozor na jeho známý trik s rychlým vystupováním. A přece jim u tekl.

Judita Coplonová pracovala ve Washingtonu ve státním departmentu pro spravedlnost, byla spolehlivá, svědomitá, šéfové si jí vážili, ale FBI ji považovala za rafinovanou vyzvědačku. To bylo rozporné konstatování, a v roce 1949, kdy se už začínalo hovořit o studené válce, i nebezpečné podezření.

V historii tajných operací je Judita Coplonová pozoruhodnou postavou. Nemá nic společného s typem Mata Hari, není posedlá romantikou, ani nevyhledává vzrušení, není nekriticky oddaná jako Sosnowskiho milenky a neplatí, jako třeba Amy Páčkova, za důležité informace každou cenu. Baronka Volkoffová byla posedlá nacismem, princezna Hohenlohe je typem mezinárodní dobrodružky na nejvyšší úrovni, Velvalee Dickinsonová prodávala nejdřív loutky a potom tajné zprávy, anebo obojí najednou, Juditu Coplonovou nelze zařadit do žádné z těchto kategorií.

Její start do života lze charakterizovat jednou větou: vždy a všude úspěšná dívka. Její předkové byli polští židé. Věřící, ortodoxní, zbožní, spravedliví. Ona se narodila v jednadvacátém už jako Američanka v americké rodině. Otec začal s výrobou hraček, ale jeho firma neměla valnou pověst ani tučné bankovní konto. Sám ale říkal, že má víc: rodinný domek v Brooklynu a rodinu, v níž panuje klima soudržnosti. Judita vyrůstala v kultivovaném prostředí, kde se především dbalo na čest a v poslední řadě na pochybnou slávu. Byznys byl pro Samuela Coplona byznys, ale nic víc.

Matka vychovávala Juditu i jejího staršího bratra Bertrama ve víře v boha, rodina zachovávala ortodoxní zvyky, svítla svátky. Judita byla od malička poslušné děvče, respektovala přísná pravidla rodinného života, a jak se zdá, netoužila po radovánkách jako její spolužačky. Ty o ní později prohlašovaly, že byla šprt, jinak ale nezajímavá, šedivá, ztrácela se v řadě. Mimo školu ovšem. U tabule patřila k nejlepším.

Už během studia na James Madison School se pokoušela psát. Snad proto, že nestála o společenské úspěchy, za jaké byly ochotny její spolužačky dát třeba duši, hledala jinou cestu k dosažení cíle. Obdivovala novináře a toužila po tom dostat se mezi ně. Pak složila závěrečné zkoušky s vyznamenáním, dostala stipendium a zapsala se na Bernard College na historii. Publicista Sanche de Gramont uvádí, že děkan Millicent McIntosh vyslovil v roce 1943 při promoci úspěšné Judy Coplonové zcela výjimečné uznání: „Slečna Coplonová získala jako studentka i jako osobnost nejlepší klasifikaci, jakou jsem kdy viděl," řekl.

Podle úvah, které se o ní objevily v tisku, byla Judita Coplonová zvláštní typ dívky, zasedala ve všech možných fakultních komisích, debatovala s každým o všem. Zatímco jiné chodily na večírky s šampaňským, sedávala s kolegy v zakouřených místnostech a přela se o problémech, kterými se měl zabývat spíš Kongres. Studentská láska, vášnivě záliby, aspoň trochu odsouzeníhodné návyky? Nic takového.

Zachovalo se dost dokladů o její činnosti během vysokoškolského studia. Jsou to většinou novinové články a úvodníky k politické situaci, lze z nich vystopovat smýšlení Judy Coplonové. Když napadli Japonci Pearl Harbor, cítila se i ona, jako ostatně většina Američanů, psychicky zaskočena nepřipraveností armády a netečností generálů, kteří měli zabránit tragédii. Američané věřili, že je jejich flotila pánem sedmi moří, proto bylo jejich zklamání tak velké.

Amerika vstoupila do války, ale fronty, na nichž se rozhodovalo, byly daleko od břehů Nového světa. Když se světová veřejnost obávala o osud Francie, přihlížela vláda Spojených států zpovzdálí, jako by evropské nebezpečí rozrůstajícího se fašistického prostoru nemohlo ohrozit Nový svět. Intelektuálové ve Spojených státech se intenzivně zabývali politickou situací a viděli jediné řešení - proti Hitlerovi se může s nadějí na úspěch postavit jediné Sovětský svaz. Později, když se Hitler odvážil zaútočit i na východ, přidali se mnozí Američané na stranu Sovětského svazu a zcela bez výčitek svědomí, a naopak samozřejmě a s dobrým pocitem, že pracují pro spravedlivou věc, že stojí na správné straně, věnovali se ve svých úřadech sbírání informací prospěšných pro napadenou zemi. Když se pak politická situace přiostrčila, pracovali ještě intenzivněji.

Příslušníci této neorganizované konspirace si pomáhali, vzájemně se kryli před odhalením. Jak konstatovala zpráva Vyšetřující komise senátu pro vnitřní bezpečnost z 24. srpna 1945, pracovali tito dobrovolní agenti i ve vedení kongresových výborů, radili členům vlády, psali pro ně zprávy a projevy a zastupovali je na mezinisterských poradách. Byli členy delegací, vyslaných na mezinárodní konference, na nichž se státníci radili o budoucím uspořádání světa.

Judy Coplonová, tak jako mnozí další v té době, psala za války plamenné výzvy do fakultního časopisu, v úvodnicích Barnard Weekly agitovala pro konkrétní pomoc Rudé armádě, pro druhou frontu, vyzývala k pomoci obklíčenému Stalingradu.

Později přeshetřovali její minulost a zjistili, že nikdy nebyla členkou žádné organizace. Když pracovala ve vládních institucích, považovali ji všichni za odpůrkyni komunismu. Ale v novinách se stejně objevily výklady o zakulených komunistech a tvrzení, že její chování bylo jen kamufláž. Musela být spolehlivá, aby jí šéfové svěřili důležité dokumenty.

Central Intelligence Agency je zpravodajská centrála, shromažďující a hodnotící tajné informace pro vládu Spojených států. Prezident USA má denně na stole obsáhlé komuniké této organizace, ale CIA má za úkol provádět rovněž konkrétní tajné operace v politickém zákulisí. Judita Coplonová dostala na vysoké škole diplom a ihned si podala žádost o místo u CIA. Pro skutečnou vyzvědačku, nasazenou v týlu nepřítele, by se snad nenašlo lepší krytí.

Jeden z nejvýznamnějších poválečných sovětských vyzvědačů Kim Philby byl vysokým důstojníkem, a jeden čas dokonce šéfem sovětského oddělení britské Secret Intelligence Service. Snaha Judy Coplonové tedy nebyla pošetilá. Jenže ona to místo nedostala, buď proto, že o ně ve skutečnosti vůbec nežádala, nebo proto, že ji neprověřili. Ovšem už pár dní po promoci seděla na neméně důležité židli.

Když začal Canarisův abwehr za války s vysíláním vyzvědačů přes moře, když se FBI podařilo zatknout a postavit před vojenský soud účastníky nacistické diverzní akce Operace Pastorius, když skončila za mřížemi královna loutek Velvalée Dickinsonová i návštěvníci kanceláře tajemného pana Sawyera, začali se Američané teprve doopravdy zajímat o nespolehlivé cizince. Po útoku na Pearl Harbor registrovali podezřelé Japonce. Její Výsost princezna Hohenlohe se také dostala za ostatné dráty internačního tábora, prostě klientů bylo dost a někdo je musel evidovat.

Americké ministerstvo spravedlnosti Department of Justice zřídilo tehdy zvláštní oddělení pro registraci nespolehlivých. Museli se hlásit, založili jim kartu, přilepili na ni fotografii a popis se stručnou charakteristikou. Za války mělo oddělení plné ruce práce, později většinu úředníků propustili. Ale v roce 1945 přijali novou politickou referentku. Byla to Judita Coplonová.

Cizinecké oddělení Státního departmentu nezměnilo ani po válce své poslání. Nyní evidovalo převážně cizince z východu, registrovalo přistěhovalce ze socialistických zemí, shromažďovalo zprávy a posudky o diplomatech států za „železnou oponou". Judita Coplonová zasedla v kanceláři s číslem 2220 na dveřích v hlavní budově washingtonského Department of Justice za velký stůl a začala se probírat přísně tajnými zprávami, na nichž bylo většinou velké černé razítko Top secret.

Brzy po válce se v americkém tisku objevily první aféry s komunisty. Při té příležitosti skloňovali žurnalisté ve všech pádech pojem národní loajality a vyslovovali pochybnosti o tom, zda jsou všichni Američané spolehliví. Začaly první prověrky. Při nich komise zjistily, že ne před každým lze odkrývat údaje, týkající se státních tajemství. Státní správa zaměstnávala na dva miliony Američanů. Ti všichni teď museli vyplnit obsáhlé dotazníky, minulost každého z nich se ocitla pod lupou přísných soudců. Později pak, v roce 1947, vydal dokonce prezident Truman výnos, kterým nařídil prověrku spolehlivosti všech státních úředníků.

Když zřídili Civil Service Commission, byl od ní už jen krůček k neblaze proslulému Výboru pro neamerickou činnost. Ale i tato komise už zahájila ono známé slídění ve velkém. Důvěrníci se chodili vyptávat po domech, do akce se zapojila

FBI, mezi lidmi se začalo povídat o policejním teroru, o odposlouchávaných telefonních rozhovorech, o sledování podezřelých.

Federal Bureau of Investigation dostal při této akci prostý úkol: jeho archivy obsahovaly totiž informace o značné části amerického obyvatelstva. Civil Service Commission posílala FBI vyplněné dotazníky státních úředníků. Pracovníci archivu vyhledali patřičnou kartu a na dotazník dali razítko „Má záznam“ nebo „Nemá záznam“.

Stěny mají uši a archiváři se také pochlubili, lidé se dověděli o spolupráci federální policie, protestovali proti všeobecné nedůvěře Američanů vůči Američanům, organizovali demonstrace, protestní tábory lidu, podepisovali rezoluce, postavili se proti FBI a hovořili na politických shromážděních o policejním teroru. Nikdo nepochyboval o tom, že vláda porušila základní demokratická práva Spojených států, podle nichž nesmí nikdo ani jen zapochybovat o loajalitě občana USA, pokud nebyl přistižen při protistátním činu nebo mu taková činnost nebyla dokázána před soudem.

Judita Coplonová pracovala nyní jako samostatná referentka politického oddělení a specializovala se na záležitosti reprezentantů zastupitelských úřadů socialistických států. Šéfové o ní brzy začali na poradách mluvit jako o prvotřídním expertovi pro záležitosti komunistických zemí. Byla na vrcholu své dosavadní kariéry, přidělovali jí největší případy - a najednou se objevilo podezření. Judita Coplonová se stýkala s podezřelým cizincem.

Valentin byl o pět let starší, přijel do Spojených států ze Sovětského svazu jako stavební inženýr. Měl spolupracovat na výstavbě nové budovy Organizace spojených národů na nábreží Východní řeky.

Byl to nenápadný, tichý muž v nejlepších letech, nestál moc o společnost, ani o velké cestování po Spojených státech, hleděl si práce a rodiny, hovořil plynule anglicky a brzy splynul s mezinárodním prostředím Spojených národů. Stal se civilním zaměstnancem této organizace, nepožíval tedy výhod diplomatické imunity, ale nepodléhal rovněž některým vládním opatřením, týkajícím se zástupců jiných vlád — prostě nehlídali ho.

Švédský plukovník Wennerstroem, letecký přídělník švédského velvyslanectví ve Washingtonu a jinak úspěšný tajný agent, prozradil tajemství techniky dozoru nad cizími diplomaty v USA. Nejde-li vysloveně o zástupce spřátelených zemí, pak podle Wennerstroema sledují speciálně vyškolení tajní agenti každý pohyb všech diplomatů. Hlídací tým má devět členů. To proto, aby se mohli vystřídat ve službě. Stráží vilu diplomata, někde v davu ho doprovázejí na cestách, vetřou se s ním do společnosti, sedávají s ním na recepcích, denně podávají hlášení, s kým se setkal a co mu řekl. Pracují s přístroji, které vidí potmě a slyší i vzdálený šepot, vlastní miniaturní kamery, schopné zachytit kompromitující snímky, nahrávají na dálku rozhovory na magnetofonové pásky. A někdy se zavěsí na telefonní linky svých svěřenců a poslouchají.

Proč by však měli hlídat civilního zaměstnance UNO? Proč by měli mít ve dne v noci na očích stavebního inženýra? Nastěhoval se s manželkou a dcerkou do bytu na West Street a začal docházet do své kanceláře na Avenue of Americas.

Nebyl jsem v New Yorku, když se stavěl palác Spojených národů, ale zeptal jsem se později v sídle UNO na jisté zásady. Jedna z půvabných dívek československého sekretariátu Organizace spojených národů mi potvrdila, že není možné, aby měl zaměstnanec sekretariátu UNO diplomatický pas, aby požíval diplomatické imunity. A hned mi vysvětlila proč. Ve stanovách UNO je pasáž, v níž se jasně říká, že žádný zaměstnanec sekretariátu nesmí zastávat oficiální postavení u vlády své země, nemůže tedy být ani zaměstnancem ministerstva zahraničních věcí, nemůže ani požívat diplomatické imunity.

Věděl jsem, že právě v případě Judity Coplonové zahrála roli, nebo lépe řečeno měla zahrát, Valentinova diplomatická imunita. O ní se psalo v novinách, reportéři využili nesprávných údajů. Přesvědčil jsem se, že šlo vesměs o lživá tvrzení. Hledal jsem totiž kličku v onom nařízení a odvolával jsem se na případ Coplonová. Dodnes je v dobré paměti. Proto se mi dostalo přesné vysvětlení. Každý zaměstnanec Organizace spojených národů podepisuje při nastoupení do úřadu přísahu UNO. I kdyby byl do té chvíle členem diplomatického sboru své země a přijel třeba do USA s diplomatickým pasem, podpisem přísahy se své výsady automaticky vzdal. To je zásada, obsažená ve statutu Organizace spojených národů. Ale to jsme poněkud předběhli události.

Ti dva se seznámili v Muzeu moderního umění. Stáli před stejným obrazem, obdivovali dílo, nebo se mu snažili rozumět. Pak se dali do řeči, jak to dělávají návštěvníci galerií.

„Zajímavé snad, ale...“

„Taky jsem na rozpacích.“

„Kdyby si člověk mohl pomoci aspoň nějakým přirovnáním. Já jsem tomuhle kumštu ještě nedorostla. Neodsuzuji abstrakci, ale nedaří se mi jí porozumět. A proto mám na sebe vztek.“

Mladá, dost zajímavá dívka, podle prvních slov intelektuálský typ, a připešatělý, podsaditý muž se sotva znatelným cizím přízvukem. Přešli od jednoho obrazu k druhému. Zase spolu prohodili pár kusých vět, za hodinu se ocitli v příjemném prostředí zahrady galerie moderního umění, usedli na lavičku, protože je bolely nohy. Byla sobota 4. září 1948, a to je v New Yorku ještě nejkrásnější letní počasí. Judita Coplonová přijela z Washingtonu na víkend k rodičům, těšila se z indiánského léta, v poledne si vyšla do ulic, pak skončila v galerii. A teď byla ráda, že není sama.

Muzeum moderního umění je nedaleko Central Parku, ale z druhé strany stojí chlouba Newyorčanů, Rockefeller Center s kuriózní kavárničkou pod širým nebem, vodotrysky a parapíčky mezi nebetyčnými mrakodrapy ze skla a hliníku. Z galerie vyšli už spolu, nejdříve usedli na jednu z černých mramorových laviček, pak odpočívali u sklenice oranžády pod jedním z kavárenských parapíček.

Spolužáci Judity Coplonové se shodli v názoru, že neměla studentskou lásku, ani později se nestýkala s chlapci, ozvaly se dokonce hlasy, že Valentin mohl být její první láskou. Podle všeho ji doopravdy okouzлил. I později, když už se vlastně kvůli němu dostala do maléru, hovořila o něm jen s obdivem. Vtipný, vzdělaný, miloval literaturu, měl zajímavé názory, v mnohém se s ním shodla. A tak za ním začala jezdit o víkendech z Washingtonu do New Yorku.

Jednou se sešli v knihovně Columbijské univerzity, podruhé se toulali Central Parkem a večereli pak v Tavern on the Green, chodívali do restaurací v bohémské čtvrti Greenwich Village, nebo se jen zastavili na hot dog u pouličního prodávče. Ale ani jejich naoko ideální vztah se neobešel bez zápletek.

Tajní agenti je začali sledovat 14. ledna, a právě při této schůzce, až na břehu Manhattanu, se Val svěřil Juditě, že je ženatý, má rodinu, ale manželka mu nerozumí, je nešťastný, osamělý. Nejbanálnější výmluva, za jakou se může schovávat ženatý muž při milostných dobrodružstvích. A Judita Coplonová ji také tak pochopila.

Později se přiznala, že si tenkrát přísahala, že už Vala nikdy nechce vidět. Ale za několik týdnů přijela znovu do New Yorku a sešla se s ním. Čtvrtého března to bylo naposled. Podle pozdějších výpovědí, ale také z údajů FBI, jehož agenti oba podezřelé sledovali, se můžeme pokusit o rekonstrukci průběhu tehdejší schůzky.

Val prý se choval neobvykle. Nebyl ve své kůži. Čekala, že jí vysvětlí svůj vztah k manželce. Nic takového. Stále se ohlížel, byl velice neklidný, zdálo se, že má z něčeho strach. Měl pocit, že ho sledují? Proč tedy přišel na schůzku?

Nedaleko Třetí avenue je jedna z nejvznešenějších newyorských restaurací Luchow. Německá kuchyně a starožitné zařízení, historický lokál, kde se schází newyorská smetánka. Mistr Enrico Caruso zde býval stálým hostem. Judita a Valentin se domluvili, že půjdou na slavnostní večeři. Jenže jejich cesta k restauraci Luchow byla podezřele křivolaká. Hlídači FBI byli z kliček sledovaného páru doslova vyděšeni.

Judita přijela jako vždycky odpoledním vlakem na Pensylvania Station, kde už na ni čekalo sedm tajných a šest dalších spojek s ukrytými vysílačkami. Nastoupila do podzemní dráhy a jela na staré místo na konci Broadwaye. Byla nervózní, ohlížela se, jako by cítila, že jsou jí v patách. Val už čekal na rohu, když přišla, dělал, že ji nezná. Vrátila se tedy na stanici podzemní dráhy a jela zpátky do města. Vystoupila na Times Square, přímo v nejfrekventovanější části New Yorku. A za chvíli se tam objevil také Valentin.

Ted' už nepředstírali, že se neznají, a chvilku stáli a povídali si. Pak zmizeli hlídačům z očí. Val totiž dohonil v tlačenci vozů a lidí autobus, zdržel ho tak dlouho, než Judita doběhla, než se k nim stopaři mezi chodci prodrali, byli oba pryč.

Další minuty připomínají scénu z gangsterského filmu. Agenti FBI vysílačkou volají na pomoc přepadový vůz, ten vyjíždí z kterési postranní ulice, kde stál v záloze, dohoní autobus, pověsí se na něj a policisté hlásí civilům, že už ty dva zase mají, ať si je jdou rychle převzít.

Když Judita s Valem vystupují na schodiště podzemní dráhy, jsou už agenti FBI znovu v závěsu. Když sedí ve voze a jedou směrem ke Třetí avenue, jede s nimi pět tajných. A přece se jim je podaří znovu setřást. Ti dva se totiž vrátí ke starému vyzkoušenému triku. Vyskočí na nástupiště těsně předtím, než se automaticky zavřou dveře vozu. Udělají to tak bravurně, jako by nacvičovali trik celá léta.

Tajní agenti FBI znovu zavolali na pomoc policii, uzavřeli celou oblast a začali prohledávat ulici za ulicí. Věděli, že uprchlíci nemohou být daleko. A oni skutečně byli blízko. V půl deváté večer je nejvyšší čas na večeři. Rozhodli se pro restauraci Luchow. Val si ještě zaskočil do cukrárny zatelefonovat, pak se vydal s Juditou Coplonovou směrem ke Třetí avenue. Stopaři je objevili v osm pětáctiřicet, jen pár ulic od stanice podzemní dráhy, kde předtím zmizeli. Obklíčili je, mezi Patnáctou a Šestnáctou ulicí se jim postavili do cesty.

„Jste Judita Coplonová?“ zeptal se muž v tmavém svrchníku.

„Ano.“

„Zatýkám vás jménem zákona a musím vás upozornit, že cokoliv od této chvíle řeknete, bude moci být použito proti vám jako důkaz.“

„To je k smíchu...! Zatčena...?“

„Jste Valentin...?“

Nedostali odpověď. Valentin mlčel. Když se ho později ptali, kdo je žena, s kterou byl zatčen, odpověděl, že ji nezná.

Naložili je do vozu a odvezli na strážnici. Pořídili snímky, odebrali jim otisky prstů, podrobili je osobní prohlídce. Jeden i druhý se museli svléci donaha. Čtyři hodiny je bombardovali otázkami, aniž jim řekli, proč jsou zatčeni, z čeho je viní, aniž jim dali možnost spojit se s obhájcem. Tato práva nelze odepřít ani gangsterovi, ani vrahovi. Jsou zaručena ústavou Spojených států a platným trestním řádem. Agenti FBI se dopustili osudné chyby, ale v té vzrušené chvíli je ani ve snu nenapadlo, že porušení pravidel hry tentokrát neprojde bez povšimnutí.

Zatčení Judity a Valentina mělo neméně dramatickou předehru. Judita Coplonová pracovala ke spokojenosti šéfu ve zvláštním oddělení Department of Justice a zpracovávala tam převážně tajné zprávy o komunistech. FBI se v té době dostala na jistou podezřelou stopu a ta vedla k překvapujícímu zjištění. Přísně utajované informace putují neznámou cestou přímo do ruky druhé strany.

Nešlo jen o spisy, které dostávala na stůl Judita Coplonová, ale šlo taky o ně. Dnes už je známo, že americká zpravodajská služba shromažďovala veškeré dostupné informace, a to i naprosto soukromé povahy, o všech komunistických diplomatech, vedla záznamy o jejich přátelích, věděla, kdo s kým se stýká. Byla to mravenčí práce, ale podle názoru FBI a později také Výboru pro neamerickou činnost prý užitečná. A najednou se zjistilo, že ty tajné zprávy nejsou tajné, protože o nich druhá strana ví a zná jejich obsah.

Kde došlo ke zradě, tam by měl být i zrádce. Archivy FBI jsou školním příkladem, jak se mají skladovat tajné informace s použitím moderní techniky, aby skutečně zůstaly utajeny. A najednou dostávají velvyslance a konzulární úředníci socialistických států kurýrní cestou bulletiny, v nichž jsou již zpracovány údaje o oněch přísně střežených informacích.

První podezření padlo na pracovníky archivu. Technická opatření vylučovala, že by mohli spisy vynášet z budovy nebo pořízovat jejich kopie. A tak začali pátrat v širším okruhu, u všech, kdo měli k těmto zprávám přístup. Mohli dojít až k Juditě Coplonové?

Podle některých pozdějších tvrzení ano. Jenže, když už je dávno po všem, tak se všude rojí chytráci, kteří věděli všechno už tenkrát. Bývalý agent FBI Matt Cvetic je zřejmě jedním z nich. Tenkrát ještě sloužil a mlčel, později šel do

penze a vypovídal. Snad z dlouhé chvíle, nebo z nedostatku uplatnění. Nevynechal totiž žádnou příležitost, aby se nechlubil svou hrdinskou minulostí.

Tak vykládal po slavnosti veteránů, kdesi u barového pultu, že přesně ví, jak to bylo tenkrát s vyzvědačkou Coplonovou. Jistá komunistická špiónka, trochu praštěná, jak už to bývá, ale důvěřivá jako jehně, mu prý prozradila, že jsou komunisti všude. V každém úřadě mají své lidi. V Kongresu, v Departmentech, v senátních výborech. Poslouchají, slídí a dávají to dál. A v Department of Justice mají dokonce geniální ženskou, ta dělá úplné divy. Je tak dobře zamaskovaná, že na ni šéfové nepřijdou ani po smrti.

Vysloužilý agent se zřejmě jen chlubil. Příčiny podezření jsou prostší. Jenom se šéfům Federal Bureau of Investigation nechce se špinavými trumfy na stůl. Spojené státy zažily v těch letech totiž slídění ve velkém. A nikdo o tom nechce mluvit. V té době si nebyl nikdo jist svým soukromím, policie postavila mezi lidi bariéry nedůvěry a podezírání, tajní odposlouchávali telefonní rozhovory a získávali z nich důvěrné informace.

Zrovna tak jako je všeobecně známo, že zvláštní družstva hlídala každý krok diplomatů ze socialistických zemí, tak se později prokázalo, že speciální jednotky techniků odposlouchávaly jejich úřední i soukromé rozhovory. Valentin nebyl členem sovětského diplomatického sboru. Byl však Rus a pracoval v Organizaci spojených národů. Později se prokázalo, že odposlouchávali i jeho telefonní rozhovory.

Judita Coplonová měla dobré místo a příjemné pracovní prostředí. Později jí sice do kanceláře posadili ještě právníka Nathana Levina, ale ani pak se pro ni nic nezměnilo. Kolega se staral o svou právní agendu, ona o své komunisty. A dostávala na stůl kopie zpráv FBI týkajících se diplomatů i cizinců ze socialistických zemí. Pro vyzvědače přímo rajský zdroj informací.

Jejím prvním šéfem byl Raymond P. Whearty. Byl s ní spokojen. Když ho pak vystřídal William E. Foley, nic se nezměnilo. Judita Coplonová dostávala na stůl dál tajné zprávy a zpracovávala je bez chyby. Pak se ale objevilo podezření.

Foleye si zavolal náměstek ministra spravedlnosti Ford a tlumočil mu názor FBI na onu pracovitou a přičinlivou černovlasou dívku. Schází se pravidelně v New Yorku s nějakým Rusem. Okamžitě zařídít odposlouchávání soukromých i úředních rozhovorů, dát hlídat také newyorskou linku jejích rodičů, ode dneška jí dávat ke zpracování jen spisy, neobsahující kompromitující údaje. Postupovat opatrně, nesmí nic zpozorovat, nesmí mít tušení o podezření.

Sanche de Gramont se později netajil tím, že na případu Judity Coplonové pracoval rozsáhlý tým hlídačů. Dvacet mužů odposlouchávalo její telefonní rozhovory ve Washingtonu, dalších dvacet mělo službu v New Yorku. Hlídali ale také Valentina. Celkem prý nasadili proti oběma jednotku osmdesáti vyškolených tajných agentů FBI.

Ona zatím nic nezpозorovala. Přitom se najednou její šéf Foley začal chovat docela jinak než předtím. Jednak jí nařídil, aby předala agendu „vnitrostátní bezpečnost“ své kolegyni Rossonové, jednak jí už nesvěřoval důležité souhrnné zprávy o situaci. Ale Judita Coplonová zřejmě neuvažovala o příčinách a souvislostech. Odjakživa patřila k nejlepším, nejspolehlivějším, nejsvědomitějším, teď jen pociťovala lítost nad nespravedlností. Pracovala bez chyby, Foley neměl právo vzít jí část agendy.

Ať už předstírala rozhořčení nebo se jí odsunutí na vedlejší kolej skutečně dotklo, hledala dál přístup k tajným zprávám a našla ho. Náměstek ministra spravedlnosti Peyton Ford možná věděl, o jaké podezření jde, jeho podřízený Foley to už jen tušil, a slečna Ruth Rossonová, která převzala agendu „vnitřní bezpečnost“, už neměla o podezření FBI ani tušení. Myslela si, že Judita Coplonová měla moc práce, proto šéf spisy rozdělil.

Judita musela Ruth Rossonovou zapracovávat a seznámit ji se zásadami organizace archivování zpráv, a aby snad nedošlo k přehmatu, předkládala jí slečna Rossonová všechny spisy nejdřív k nahlédnutí. Tak se vlastně nezměnilo vůbec nic.

Naopak, zdálo se, že ctižádostivost mladé dámy ještě vzrostla. Snažila se dovědět o všem, co se dělo, našla si cestu za pancéřové dveře trezoru, když někdy zůstala v kanceláři déle, vyzvedla si klíče od Foleyovy sekretářky a prohlížela pak materiály z jeho pancéřových skříní. Ale ani zdaleka už nebyla tak spokojená jako dřív.

Sotva se podaří odhalit, co se zatím dělo v budově FBI, ale z výsledku porady vyšlo rozhodnutí, nečekat až se potenciální nepřítel sám chytí do nastraženého oka, ale přejít k útoku. Stratégové promysleli taktiku, šéfové ji schválili. Šlo o velkorysou akci. Kdybychom ji nechtěli nazvat ani pastí, ani podvodným manévrem s podvrženými padělkami, pak šlo přinejmenším o hru s poznamenanými kartami, a to je zavrženíhodné v mariáši i ve velké hře, probíhající v politickém zákulisí.

Každá policie potřebuje důkazy, jinak nedostane podezřelého před prokurátorův stůl. FBI sledoval Juditu Coplonovou na schůzkách s Valentinem, z jejich chování agenti usoudili, že se ti dva sem tam chovají podezřele, ale Val je ženatý, a tak mohl vymýšlet všechny ty kličky právě tak z obavy, aby mu na zálety nepřišla manželka. Agenti byli tedy stále na začátku případu a neměli naději, že ty dva přistihnou s kompromitujícími zprávami po kapsách. Proto se rozhodli, že vývoj událostí popostrčí dopředu a vezmou režii případu do svých rukou.

V laboratořích FBI vyrobili experti dva dokumenty, odnesli je do Department of Justice, předali je panu Foleyovi, řekli mu, oč jim jde, a poprosili ho, aby je nějak nenápadně přihrál do ruky slečně Juditě. Foley kývl. Později přísahal, že neměl tušení, že nešlo o pravé dokumenty. A dal je Juditě Coplonové na stůl.

Podle jeho výpovědi jí řekl, aby je předala panu Levinovi, až se vrátí z oběda, jen tak mimochodem prohodil, že v nich jde o pozoruhodná zjištění. Podle tvrzení Judity Coplonové přišel s těmi zprávami, když byla v kanceláři sama, položil je na stůl, zdůraznil, že jde o velice tajný materiál, a požádal ji, aby mu z nich udělala výtah a pak je předala Levinovi.

Judita Coplonová nic netušila, jako už mnohokrát předtím si zprávy přečetla, napsala charakteristiku a předala ji šéfovi. Poděkoval, ale za chvíli přišel znovu a chtěl, aby pro něj ten materiál zpracovala důkladněji. Byl pátek a Judita jela do New Yorku. To věděli agenti FBI a věděl to i pan Foley. Ale zahrál si na lehkomyšlného:

„Tak si je vezměte s sebou do vlaku a cestou si to promyslete. Jak vás znám, budete to pak mít nasup.“

Judita Coplonová se divila, ale šéf jen mávl rukou, ať si ta lejstra zabalí třeba do novin a dá do kabelky, vždyť o nic nejde.

„Jenže já mám schůzku,“ řekla.

„Nápadník?“

„Jeden inženýr ze Spojených národů.“

„Snad vám nebude prohlížet kabelku, slečno Coplonová?“ řekl Foley a smál se vtipu. Kdo ví, snad opravdu nevěděl, k čemu ho navedli.

Ještě dlouho po procesu se jen hádalo, co obsahovaly ty dva padělané kompromitující dokumenty. FBI se s jejich obsahem nemínil chlubit, zrovna tak jako nespěchal s přiznáním, že je vyrobil a jak. Protože i tato rafinované promyšlené akce se nakonec stala bumerangem, který zasáhl FBI.

Co tedy obsahovala obě memoranda? V prvním případě podával ředitel FBI J. Edgar Hoover přísně tajnou zprávu náměstkovi ministerstva spravedlnosti panu Peytonu Fordovi o zákulisních zajímavostech, týkajících se sovětské dovozní společnosti Amtorg Trading Corporation. Důvěrně mu sděloval potěšující novinu, že se FBI podařilo získat dva zaměstnance této společnosti, kteří nyní spolupracují. Jedním z nich je právní zástupce Amtorgu Isidor Gibly Needleman, s nímž udržuje Federal Bureau of Investigation styk jen prostřednictvím spojky, tedy nepřímo, což se neukazuje zrovna jako nejvýhodnější řešení. Také materiál, který dosud dodal, za moc nestojí. Proto se FBI chystá znovu si ho důkladně prověřit a pak se s ním dohodovat na nových zásadách spolupráce.

Ředitel FBI J. Edgar Hoover pak pokračoval: „Informoval jsem Vás již před nějakým časem o snahách Amtorgu Trading Corporation získat přístroje potřebné k atomovému výzkumu. V této souvislosti se zástupci mého úřadu nedávno dověděli od jistého důvěrníka, že Amtorg musí mít jisté vědomosti o jejich použití. A toto konstatování je novým příkladem pro nebezpečí, hrozící naší zemi z činnosti této společnosti.“

Snad aby mělo vnadidlo zaručeně lákavou chuť, aby ryba zabrala, oznamoval FBI ve druhé a rovněž přísně tajné zprávě jména tří tajných agentů FBI, kterým se podařilo nenápadně vetřít mezi zaměstnance této sovětské importní společnosti, ta je normálně přijala, pracují tam jako úředníci, jsou tedy báječně maskováni a čekají na první příležitost. Vedení o nich ví, ale vyčkává. Až definitivně prověří jejich spolehlivost, dostanou rozkazy k akci.

Z obsahu obou sdělení je jasné, že byla vypočítána jako nástraha pro sovětského vyzvědače. „Žádný je nemohl ignorovat. Šlo o příliš jasný materiál, o zvědy ve vlastních řadách, každý tajný agent by musel takovou zprávu hlásit nahoru a vedení by muselo okamžitě postihnout zrádce či vetřelce.“

V plánech FBI počítali s tím, že Judita Coplonová předá zprávu Valentinovi. Neudělala to. Při zatčení je měla v kabelce, tak jak jí to poradil šéf. Jen je nezabalila do novin, ale zastrčila k ostatním písemnostem do obalu od dámských punčoch. FBI tedy zažil další zklamání. Ale zdaleka ne poslední. Soud totiž přesně rozlišoval, došlo-li k předání dokumentů nebo ne. Jenže teď už bylo pozdě na úvahy. Judita Coplonová stála na strážnici okrsku a seržant ve službě vyřukával do protokolu:

Zajištěná Judita Coplonová, narozená v roce 1921, bytem ve Washingtonu, zaměstnaná na Department of Justice, měla u sebe v době zajištění tyto předměty osobní potřeby: jednu příruční kabelku z černé kůže, v ní pudřenku a rtěnku značky Irresistible, dvacet dolarů v drobných, složku kancelářského průklepového papíru, složeného do tvaru malé čtvercové obálky, přelepené na okrajích průsvitnou lepicí páskou, s místem označeným šipkou, namalovanou kuličkovou tužkou. Tato obálka obsahovala dvě stránky strojopisu. V igelitovém obalu od punčoch značky Belle Sharmeer byly ukryty další kancelářské obálky, obsahující třicet čtyři strany strojem psaného textu. Podle prohlášení Judity Coplonové jde o její osobní poznámky a náčrtky k literární práci. Chystá se napsat knížku s titulem *Government Girl*.

Málokdy v historii tajných služeb měla kontrarozvědka takové štěstí, aby zatkla vyzvědače z druhé strany s více než třiceti stránkami kompromitujících zpráv. Ale byly texty z obalu od dámských punčoch skutečně kompromitující? Šlo o tajné zprávy v pravém slova smyslu? Jisté je, že část materiálu pocházela z úředních spisů ministerstva spravedlnosti. Mezi ně je třeba počítat i dvě padělané zprávy, které s sebou vzala Judita Coplonová na návod svého šéfa. Ale co ty ostatní? Posuďme sami.

„Dosud se mi nepodařilo, a kdoví jestli se mi to vůbec povede, dostat do ruky onu přísně tajnou zprávu FBI o komunistické a sovětské špiónážní činnosti na území Spojených států, o níž jsem referovala Michaelovi. V jisté vhodné chvíli jsem se zeptala Foleye, kde ji má. (Jednou totiž prohlásil, že vlastní takovou zprávu.) Odpověděl, že ji teď má jistý úředník ministerstva spravedlnosti a není pravděpodobné, že by mu ji vůbec ještě někdy poslal zpět. Foley ale také nezapomněl zdůraznit, že dokument, o němž je řeč, neobsahuje žádná převratná odhalení. Když jsem měla možnost nahlédnout na minutku do textu, přelétla jsem očima zprávu opravdu jen v rychlosti, neobjevila jsem také nic pozoruhodného. Také jsem si toho moc nezapamatovala. Ale něco přece. Mohla mít asi tak 115 stránek, obsahovala podrobná, ale všeobecná pojednání o sovětské špiónáži, byly v ní popsány případy Martens, Poyntz, Altschuler, Silvermaster a ještě i jiné známé. Obsahovala také kapitulu o sovětské delegaci v Organizaci spojených národů. Ale to už je opravdu všechno, na co si mohu vzpomenout. Mám takový dojem, že byla ve zprávě ještě analýza polské a jugoslávské činnosti, v textu byly pravděpodobně materiály o činnosti jejich ústředí na území Spojených států.“

Komu byla ta zpráva určena? Kdo byl tajemný Michael? Proč psala Judita Coplonová své tajné raporty psacím strojem na průklepový papír, který brala v kanceláři, proč je aspoň nezašifrovala? Mnohé z jejího zápisu znělo nadneseně, ale vcelku to byla kompromitující zpráva. Zvláště proto, že FBI prohlásil, že Michael je zřejmě krycí jméno rezidenta sovětské tajné služby na území Spojených států.

Druhá z kompromitujících zpráv, které měla Judita Coplonová u sebe v obalu od punčoch, obsahovala konstatování, že se ze Spojených států už několik let tajně přepravují do Sovětského svazu přístroje pro atomový výzkum. I zde byla řeč o oficiální sovětské nákupní organizaci Amtorg. Ta například nakoupila přístroje u americké firmy Cyclotron

Specialities Co. a odeslala první zásilku do Sovětského svazu na palubě nákladní lodi Michail Kutuzov v srpnu 1947. Další zásilku objevily americké úřady na palubě Murmaňsku 2. září 1948 v newyorském přístavu. K odhalení došlo v poslední chvíli před odplutím lodi, ale zásilku se ještě podařilo vyložit, takže neopustila Spojené státy. Další cenné přístroje zabavila policie rok poté ve skladišti přístavu Claremont ve státě New Jersey. I v tomto případě šlo o aparatury na měření atomových explozí, geofony a další přístroje, většinou však už sériově vyráběné.

Podle opisu další ze zpráv z kabelky Judity Coplonové, pocházející ze záznamů FBI, byl holič a kadeřník v pokusném prostoru pro výzkum dálkově řízených raket ve White Sands ve státě New Mexico, Eugenio Cha-vez, komunistický špión. Tak jako za druhé světové války před japonským útokem na americkou tichomořskou základnu Pearl Harbor naslouchala Ruth Kühnová a její nevlastní matka Friedl v salonu krásy povídavým důstojnickým paničkám, tak také Eugenio Chaves natahoval uši. Měl obstarat fotografie vojenských objektů, pokusných ramp, odkud se odpalovaly rakety, měl dodávat zašifrované zprávy. Asi se mu to nepodařilo. FBI už věděl o jeho poslání a hlídal ho.

Na některých listech měla Judita Coplonová uvedena jen jména osob, podezřelých ze sympatií k Sovětskému svazu, bez udání důkazů nebo bližšího vysvětlení. Na jiných, a těch bylo nejvíce, byly její pozoruhodné poznámky. Vyšetřujícímu soudci tvrdila, že jde o charakteristiky románových postav její připravované literární práce. Šlo však o skutečně žijící osoby a o jejich politické smýšlení. Ve všech případech uváděla jejich postoj ke komunismu s jejich přesným kádrovým zhodnocením, politickými kontakty, přátelskými i rodinnými vztahy a charakterovými vlastnostmi. U některých byla poznámka: pravděpodobně ruský špión.

Jedna z charakteristik se týkala Mortona E. Kenta. Pracoval deset let na odpovědném místě ve vládním úřadě, podle Juditiny zprávy, vypsané z archivních záznamů FBI, měl být ve styku se sovětskou tajnou službou. Když se toto tvrzení objevilo jako důkaz obžaloby před soudem a dostalo se pak do tisku, spáchal Kent sebevraždu. Jeho mrtvolu vylovili nedaleko Washingtonu v Potomacu.

Všechny zprávy pocházely z archivu FBI, a tak se při této příležitosti dostaly na světlo boží také metody, jakými FBI získávala informace. Oficiální kronikář FBI Don Whitehead, pasovaný do této funkce samým ředitelem Federal Bureau of Investigation J. Edgarem Hooverem, přiznává, že agenti FBI sháněli informace ve velkém, jak se dalo. Dotazovali se bankovních úředníků na jejich klienty, vyptávali se lékařů na jejich pacienty, předstírali, že prodávají vysavače nebo patentní štafle, vtírali se do domácností, kde se nenápadně vyptávali manželek na jejich muže. Jednu z hlavních rolí v celonárodní akci zahráli domovnice a vrátní. Tajní agenti se pokoušeli vytáhnout rozum z každého, kdo mohl o podezřelém něco vědět, a postupovali při tom přesně podle nacvičeného programu. Každý z nich se totiž vyškolil pro svoji funkci ve speciálním kurzu.

„Tajnému agentovi vštěpovali, že se v jeho otázkách nesmí ozvat žádný spodní tón, z jeho slov nesmí být slyšet podezření proti tomu, na koho se vyptává,“ říká Don Whitehead. „Kdyby tak některý agent nepostupoval, kdyby nejednal diskrétně, pak by se nedržel Hooverových závazných pokynů. Kdyby mu někdo položil otázku: A proč se vlastně na toho člověka vyptáváte?, měl už předem připravenou „úřední“ odpověď: Na základě vládního výnosu jsou prověřováni všichni státní úředníci i uchazeči o taková místa, přešetřujeme jejich spolehlivost. Pan X. Y. je státní zaměstnanec (případně žadatel o místo ve státním úřadě), proto ho prověřujeme.“

Není třeba zdůrazňovat, kolik nespolehlivých informací dostával FBI. Stačilo křivé obvinění, zkreslení z nevědomosti, anebo dokonce úmyslně deformované sdělení, a na kartě prověřované osoby se objevily „úřední“ poznámky o národní nespolehlivosti, postižený byl veden jako neloajální občan, atmosféra podezírání stále houstla, zákulisní intriky se množily jako jepice.

Jak vznikala spis, nebo jen policejní záznam v pověstném archivu FBI? I to se ukázalo při procesu s Juditou Coplonovou. V každém případě to začalo udáním, zprávou důvěrníka, nebo dokonce neznámého dobrovolného informátora, jehož jméno nebylo uvedeno, že ten a ten je podezřelý ve styku s komunisty, porušil federální zákony, případně by mohl provozovat špiónáž ve prospěch nepřitele.

Takové nařčení mohlo být i pravdivé, ale mohlo být také založeno na prosté pomluvě. Proto se muselo prošetřit. Ale tajní agenti si ověřovali nedoložené údaje zase jen nespolehlivými metodami: vyptávali se po domech, v kancelářích. Z neověřených informací pak sestavovali hlášení, a to už bylo více méně závazné pro konečný posudek. Když se během procesu objevily metody, jakými pracuje FBI a jeho pomahači, způsobilo to mezi americkými občany pohoršení.

Mezi zprávami FBI, které si Judita Coplonová opsala na průklepový papír, byly i takové, které dokumentovaly nebezpečí systému jednostranného policejního šetření. „Bratr Philipa Levyse se setkal s mužem, který vypadal jako ruský generál. Jeho bratr Jakub se vrátil z ciziny s pěti tisíci dolary v dvacetidolarových bankovkách. Je známo, že sovětská vyzvědači platí nejčastěji dvacetidolarovými bankovkami.“

Novináři nechtěli věřit, že nejde o legraci. Když ale pak referovali v tisku o těchto archivovaných drbech, které zpracovávali, registrovali a vyhodnocovali kvalifikovaní státní úředníci s vysokoškolským vzděláním hned na několika centrálních úřadech federální vlády, začalo se veřejné mínění bouřit, hovořilo se o americkém Kocourkově, kde už nikdo nikomu nevěří, kde jeden druhému v noci prohledává kapsy, kde žalují děti na rodiče a manželé udávají své ženy, kde je každý nepřátelským vyzvědačem anebo aspoň potenciálním špiónem, protože v dobách „honů na čarodějnice“ je každý podezřelý.

Vycvičení odborníci FBI se v případě Judity Coplonové dopustili hned několika protizákonných zásahů. Zatkli ji a Valentina bez řádného zatykače. Podle tehdy platných předpisů směli zakročit bez souhlasu soudu proti podezřelému jen tenkrát, když hrozilo bezprostřední nebezpečí útoku, mohli tedy na příkaz zatknout pronásledovaného zločince na letišti, kde se chystal vstoupit do letadla, které odlétalo do ciziny.

Judita Coplonová šla s Valentinem po newyorské ulici do restaurace na večeři. Těžko se tedy dalo hovořit o nebezpečí útoku. Navíc, pro FBI přece nemohlo být obtížné požádat včas příslušného soudce o vystavení řádného zatykače na oba podezřelé, které už celé měsíce sledoval na každém kroku štáb několika desítek tajných, jini

odposlouchávali jejich telefonní rozhovory, jiní vyrobili a podvrhli falešné dokumenty k jejich usvědčení.

Agenti FBI se dopustili protizákonného zásahu a netajili se tím, protože nemohli. Ale soudce Reeves porušení předpisů legalizoval. Vyslovil totiž přesvědčení soudu, že FBI zasáhl oprávněně. Judita Coplonová byla zaměstnána na vysokém státním úřadě, a přesto se stýkala s Rusem. Při zatčení měla u sebe opisy mnoha přísně tajných dokumentů. To jsou dostatečné důvody, proč ji agenti FBI naopak museli zatknout. Jak je vidět, uvažovali správně, udělali to právem, protože nyní stojí před soudem a je obžalována z odcizení důležitých spisů, které se snažila předat cizí státní moci.

Judita Coplonová neměla dobrého obhájce, zato Valentina hájil ten nejlepší, který byl po ruce. Právě tak jako později v případě sovětského rezidenta v New Yorku, plukovníka Ábela, zahrál prominentní advokát Donovan jednu z nejdůležitějších rolí, tak i v procesu proti Coplonové měl největší zásluhu na jeho výsledku obhájce Abraham L. Pomerantz. Jemu se podařilo přinutit jednoho z agentů FBI v křížovém výsledku k přiznání, že FBI odposlouchával telefonické rozhovory zaměstnanců sekretariátů Organizace spojených národů. To bylo podle výkladů tehdejších právních norem porušení občanských práv zaručených ústavou USA, tedy nezákonné jednání.

Judita Coplonová neměla štěstí na obhájce. Archibald Palmer nebyl fenomén. Ale přesto se zasloužil o další senzační odhalení. Sanche de Gramont zaznamenal protokolární výpověď:

Palmer: Má protišpionážní služba Spojených států své tajné agenty na velvyslanectvích, konzulátech a mezi zahraničními delegacemi Spojených národů, včetně zastoupení a delegací Sovětského svazu?

Agent FBI: (jejich jména nebyla v protokolu uvedena) Ano.

To bylo pro veřejnost rovněž otřesné sdělení a šéfové asi tajného agenta za jeho výpověď nepochválili. Zato jeho kolegové, kteří byli povoláni jako další svědci, se dopustili křivé přísahy, když se snažili zakrýt skutečnost, že odposlouchávali na příkaz svých šéfů nejen telefonické rozhovory obžalovaných ještě před jejich zatčením, ale dokonce i jejich obhájců během procesu. (Oba byli po zatčení propuštěni na kauci, bydleli tedy během procesu doma.) I v tomto případě šlo o jasné porušení zákona a technici FBI měli co dělat, aby včas zničili padesát kompromitujících nahrávek, důkazů o této protizákonné činnosti. A tak se vlastně stal proces s vyzvědačkou Juditou Coplonovou především debaklem pro FBI.

V soudním líčení se objevovala senzace za senzací, překvapení bylo na denním pořádku. Mimochodem, Judita Coplonová byla prvním americkým občanem obžalovaným a souzeným po válce za špionáž pro Sovětský svaz, odmítla obvinění a hájila se prostým konstatováním: její poměr k Valentínovi byl výhradně milostný. I když je ten pán Rus, snad to není zakázáno. Měli se rádi, žádné dokumenty mu nikdy nepředala, ani to neměla v úmyslu, vše, co se našlo v její kabelce, jsou poznámky a výpisky pro připravovanou literární práci.

Státnímu žalobci se nepodařilo dokázat, že předala tajné spisy zástupci cizí mocnosti, ale mohl se pokusit uvést v pochybnost některá ostatní tvrzení obžalované. A to se brzy podařilo. Prokurátor John M. Kelly býval kdysi hercem. Nezapomněl zřejmě nic ze svého kumštu, výstup při křížovém výsledku zahrál na výbornou. Nejdřív kladl Juditě Coplonové otázky, týkající se jejího milostného poměru k Valentínovi, znovu si ověřil z její výpovědi, a nezapomněl to zdůraznit před porotci, že se ti dva velice milovali, že nešlo jen o jednostranný vztah, Judita Coplonová mohla právem usuzovat podle chování i vyznání svého partnera, že jde o oboustranné city. Milovala ho i poté, když jí prozradil, že je ženatý. To všechno patřilo k přípravě, pak státní žalobce Kelly zaútočil.

„Obžalovaná Judito Coplonová, přiznáváte, že jste sedmět ledna tohoto roku, tedy týden před vaší schůzkou s milencem Valentínem, strávila noc v pokoji číslo dvanáct Southern Hotelu v Baltimore, ve státě Maryland, a to s jistým mužem, který by měl být podle zápisu v knize hostů vaším manželem, protože tam stojí, že v pokoji číslo dvanáct spali té noci paní a pán H. H. Shapirovi z East Hartfordu ve státě Connecticut, stále bydliště Burnside Avenue 122?“

Jak je známo, nebyla Judita Coplonová vdaná a nejmenovala se Shapirová. Pan Shapiro přesto nebyl pohádkovou postavou, ale mužem z masa a krve, a navíc ještě kolegou Judity Coplonové. Měl kancelář v Department of Justice o poschodí výš, byl milý i pohledný a Juditě nezbylo než přiznat, co už prokurátor Kelly prokázal. Zнала se s ním, stýkali se, tu noc s ním skutečně strávila v hotelu ve Filadelfii. Aby zachránila aspoň, co se dalo, naivně tvrdila, že v hotelovém pokoji k ničemu nedošlo, celou noc zůstala oblečená, s panem Shapiroem debatovala o filozofických problémech. Byli totiž přátelé, měli některé společné zájmy. To, co chce naznačit porotcům pan státní žalobce, není pravda.

Když byla Judita Coplonová na vysoké škole, neviděl ji nikdo nikdy s žádným chlapcem. Její nynější přátelé se o ní ale vyjadřovali jinak. Nevynechá prý jedinou příležitost k zábavě. A vůbec se nevyhýbá mužům, spíš naopak.

Další důkaz prokurátora Kellyho dával takovým tvrzením za pravdu. Obžaloba totiž vyrukovala ještě s dalším trumfem. Ten měl objasnit porotcům, že styk Judity Coplonové s Valentínem nebyl vztahem dvou milenců, ale špionážních partnerů. Kelly se totiž zeptal Judity Coplonové, kde strávila letošní silvestrovskou noc a s kým, a ji nezbylo nic jiného než přiznání, že byla až do rána v bytě jednoho ze Shapiroových přátel.

Omlouvala se, že vypila moc šampaňského, kdo by konečně neoslavoval příchod nového roku, a protože nesnáší alkohol, není totiž zvyklá pít, musela zůstat v bytě až do rána. Takové prohlášení znělo pravděpodobně a přesvědčivě, jenže Kelly měl připraven onen hlavní trumf. Byla to zpráva agentů FBI, kteří sledovali Juditu Coplonovou. Že to dělali důkladně a technicky dokonale, bylo vidět na sérii fotografií z té noci. Byly kompromitující. Pro Juditu Coplonovou i pro FBI. Šlo totiž o jasný a protizákonný zásah do soukromí občana USA. Technici FBI zamontovali fotografický aparát do lustru v bytě Shapirova přítele. Fotografie pořízené ze stropu dokumentovaly vše. Jako přílohu připojili agenti FBI komentář. Přesně zaznamenané dialogy milenců.

Judita Coplonová se dostala do slepé uličky. Jak mohla tušit, že FBI zamontoval fotoaparát do lustru, pod nímž leželi? Ale jak oni mohli tušit...?

Logickou dedukcí přišla na to, že Shapiro musel být do všeho zasvěcen, že pracoval s agenty FBI, že jim pomohl

nastražit na ni past, že jí o silvestrovské noci nahrál onoho „svého přítele“ rovnou do postele. Je to sice zcela logické obvinění, ale neprokázalo se. Agenti FBI byli v tomto případě opatrnější. Ale o to teď ani nešlo. Státnímu žalobci se podařilo, co chtěl: ukázal, že Judita Coplonová není onen nevinný andílek, za jakého se vydává, že lže, jako když tiskne, a kdo lže...

Porotci se radili plných dvacet hodin, pak vyslovili své „viny“. Soudce vyhlásil rozsudek: Judita Coplonová se dopustila těžkého zločinu. Pokusila se ve prospěch cizí mocnosti odcizit dokumenty velmi důležité pro státní bezpečnost USA, a některé státní spisy skutečně odcizila. Za to měla žít příštích deset let ve vězení pro ženy v Aldersonu ve státě West Virginia. Jenže, ono to všechno nakonec dopadlo jinak.

Dnes už slavný sovětský vyzvědač Kim Philby, který v té době působil ve funkci spojovacího článku britské Secret Intelligence Service ve Spojených státech, napsal o případu Judity Coplonové ve svých pamětech: „Podařilo se prokázat, a to i před soudem, že došlo k protiprávnímu zatčení, mělo však dojít ještě k dalšímu překvapení. I když byla Coplonová chycena při činu, rozhodla se bojovat až do konce. Propustila svého obhájce s odůvodněním, že byl příliš povolný vůči žalobci. Nesnažil se o úplné osvobození Coplonové, to se mu zdálo beznaděnné, chtěl docílit jen zmínění rozsudku. Coplonová však zastávala jiné stanovisko. Zvolila si nového obhájce, přešla do útoku a zahнала svědky FBI do úzkých. Přinutila je k přiznání, že připustili nejen odposlouchávání jejich telefonických rozhovorů, ale i rozhovorů do hlavního sídla OSN. Soudní proces tak začal velmi poškozovat pověst FBI, že byl Hoover donucen upustit od obvinění. Bylo charakteristické pro jeho metody, že si pro zdůvodnění neúspěchu našel obětího beránka. Hlavní svědek FBI v procesu Harvey Fleming byl na hodinu propuštěn. Coplonová však byla na svobodě. To byl triumf této statečné ženy. Kdykoli potom padlo na ministerstvu její jméno, přidávali k němu potupný přídomek.“

Rozsudek byl zrušen, ale zrodila se právní rarita, žaloba proti Juditě Coplonové je do dnešního dne v platnosti.

Judita Coplonová žije na svobodě v newyorském Brooklynu a jmenuje se Sokolová. Když se během procesu rozešla ve zlém se svým obhájcem Palmerem, převzala její obhajobu advokátní kancelář Neuberger, Shapiro, Rabinovitz & Boudin, tedy jakási advokátní poradna, kde byl zaměstnán i doktor práv Albert H. Sokolov. Seznámili se doslova na prahu vězení, sblížili se při debatách o taktice obhajoby a vzali se v době, kdy Judita Coplonová neměla naději, že se bude moci v příštích letech věnovat svému manželovi. A přece se od sebe nemuseli odloučit ani na jediný den.

Judita Coplonová se zapsala do historie tajných služeb jako jediná odsouzená vyzvědačka, která nestrávila ve vězení ani jedinou noc. Ministerstvo spravedlnosti federální vlády USA, její někdejší zaměstnavatel, prohlásilo v roce 1958, že považuje její případ za neukončený. A na slovo vzatý odborník Kim Philby ještě dodává:

„Neúspěch FBI v případě Coplonové nebyl rozhodně ani ojedinělý, ani neobvyklý. Neznám statistiky FBI o výsledcích potírání zločinců ve Spojených státech. Přišel jsem však často do styku s protišpionážní činností FBI. Výsledky na tomto poli byly víc neúspěšné než úspěšné. Hoover nechtyl Macleana ani Burgesse... nechtyl Lonsdala, celé roky nechal na svobodě Ábela. Ani toho by nebyl dostal, kdyby mu ho nebyl strčil zrádce Hayhanen až pod nos. Nechtyl dokonce ani mne. Jestli je něčí pověst podobná uměle nafouknuté bublině, pak je to Hooverova pověst.“

SMRT RUDÉHO PRINCE

Mohla to být báječná profesionální předvídavost anebo šťastná náhoda, když strategové izraelského Mossadu poslali na akci proti nebezpečnému Rudému princovi právě výjimečně chytrou vyzvědačku Eriku Chambersovou. Postavili ji před nezvyklý úkol. V oblasti zpravodajských služeb se nestřílelo, důstojníci tiché fronty bojovali, jak nejlépe uměli, bez pistolí pod kabátem. Na tajné frontě proto nezůstávali ležet mrtví. Erika však dostala za úkol zlikvidovat Rudého prince.

V historii tajných služeb není mnoho slavných vyzvědaček, i když odhalování tajemství a zdravá zvědavost bývá spíš ženskou doménou. Erika Chambersová je jednou z výjimek. Proslavila se, a navíc pochází z pražské židovské rodiny Grossových. Byla to početná a zámožná rodina, měla příbuzné v různých evropských státech. Mnozí členové rodiny skončili v nacistických táborech, Lona Grossová se zachránila útekem do Londýna. Tam se krásná Češka, jak ji říkali, vdala za Markuse Chamberse a nastěhovala se s manželem do báječného domu, v exkluzivní čtvrti Holland Park, kde se v úterý 10. února 1948 narodila dcera Erika Maria. Sousedem Chambersů byl jeden z nejznámějších britských politiků Anthony Wedgwood Benn. Erika vyrůstala v pozoruhodném prostředí bohaté rodiny. Přesto se matka s otcem v roce 1953 rozvedli.

Byla hodná, baculatá, vychodila jednu z nejlepších londýnských škol ve čtvrti Hammersmith. Když se zapsala na univerzitu, odstěhovala se od matky. Studovala geografii a botaniku a absolvovala s dobrým prospěchem, 2. července 1969 promovala, oblečena do černého taláru s širokým bílým límcem s kapucí. Nosila brýle s černými obroučkami. Snad pro svou nenápadnost se však stala jednou z nejlepších vyzvědaček století. Našla si místo v Austrálii, ale nevydržela tam dlouho. Dne 3. srpna 1972 odletěla thajskou linkou 982 do Bangkoku, po několika dnech vystoupila z letadla na letišti Ben Gurion v Tel Avivu. Při vstupu do země předložila britský cestovní pas číslo 131020, vystavený British High Commission v Canbeře. Zapsala se k dalšímu studiu na hebrejské univerzitě. Nebyla ničím nápadná, neměla příliš mnoho přátel, studovala geomorfologii a hydrologii, pokoušela se dostat na americkou University of Worcester ve státě Massachusetts. V roce 1973 se setkala se spotterem, vyhledávačem talentů izraelské zpravodajské služby Mossad, za tři roky pak podepsala tajnou, leč velmi zavazující smlouvu.

Spotteri mohou být detektivové, ale také jen speciálně vystudovaní psychologové, zaměřeni na výběr vhodných mladých lidí pro výcvik zpravodajských tajných agentů. Jeden z nich vybral Eriku Chambersovou, poprosil ji, aby

uvažovala o návrhu, dal jí pár týdnů na rozmyšlenou a mezitím si ověřil její dosavadní život, záliby a vzdělání. Jak se později ukázalo, tak vybral dobře.

Dvacáté letní olympijské hry v Mnichově byly 5. září 1972 v plném proudu. Krátce po čtvrté hodině ranní, kdy byl ještě celý olympijský areál v klidu, se objevilo za plotem pár neznámých mužů, přeskočili či přespřhlali metr osmdesát vysoké drátěné pletivo, přeběhli k ubytovně v postranním křídle budovy, kde bylo izraelské reprezentační mužstvo. Ozbrojení muži vtrhli do pokojů a začali střílet. Jedenáct členů izraelského národního mužstva, které přijelo reprezentovat svou zemi na olympiádu, zemřelo. Mrtvé Izraelce později dopravili zvláštním letadlem společnosti El Al do Tel Avivu. Přistálo na izraelském letišti Lod 7. září, krátce po poledni. O několik dní později dovezlo jiné letadlo do Tripolisu mrtvoly některých palestinských teroristů. V novinách se pak objevilo dosud neznámé jméno palestinské organizace s podivným jménem Černé září. Ta nestála v pozadí pouze jediného útoku.

Na počátku této války bez front vznikla izraelská ozbrojená skupina Mijtzan Elohim - Pomsta boží. O akci, která měla být odvetou za masakr na mnichovské olympiádě, ale i o dalších útocích, rozhodla sama ministerská předsedkyně Izraele Golda Meirová. Velitele známe pod krycím jménem Miki Harari. Ali Hasan Šalami byl terčem připravované akce.

Byl velícím důstojníkem teroristických akcí Černého září v západní Evropě, tedy přímo odpovědným za zavraždění izraelských sportovců na olympiádě. Byl to krasavec, za nímž se ohlédly mnohé ženy, měl chování vzdělaného diplomata. Byl synem vysokého vojenského důstojníka, který padl v izraelské válce v roce 1947 jako velitel operace Force 17. Jeho syn byl playboy, přitom však výkonný a nebezpečný terorista. Harariho muži a také ženy ho dlouho hledali, než se mu konečně dostali na stopu. Aspoň si to mysleli.

Průběh rozsáhlé akce jsem podrobně popsal ve své knížce Vyzvědači v Tel Avivu. Byla pozoruhodná složitými přípravami. Členové útočného komanda se sjížděli do norského Lillehammeru z celé Evropy. Měli cestovní pasy na smyšlená jména, před startem se vůbec nestýkali, dostávali pokyny, rady i rozkazy jako při důležitém vojenském tažení, do dějin izraelské zpravodajské služby se tato teroristická akce zapsala jako Leyl-ha-Mar, což znamená Hořká noc.

Vystopovali stratega a taktika palestinského národněosvobozeneckého hnutí, který se později stal poradcem předsedy výkonného výboru organizace pro osvobození Palestiny Jásira Arafata. Ali Hasan Šalami byl synem jednoho z velitelů skupiny utlačovaných Palestinců, vyhnaných Izraelci z jejich domovů. Otec Šalami bojoval, ale hned po akci dokázal zmizet. Za bojů v roce 1948 se podařilo skupině Hagany vhodit bombu do jeho hlavního stanu. Aliho otec zemřel hroznou smrtí, jeho tělo bylo prakticky rozmetáno. Matka se synem utekla do uprchlického tábora v Nábulusu, kde Ali Hasan vyrůstal a kde později také vystudoval.

V centrále Mossadu dali dohromady nejlepší zpravodajské agenty, vytvořili teroristický tým, který měl jediný cíl: odprásknout dirigenta palestinského odboje Aliho Hasana Salámiho a pomstít tak mrtvé sportovce. Nebylo snadné sledovat pohledného mladého muže, objevujícího se každý týden v jiném koutě evropské scény. Organizoval tajné schůzky, dával příkazy spolehlivým agentům, objevoval se v pařížských kavárnách a za pár dní se bavil v Římě. Byl hezký a zajímavý, a tak si nakonec získal přízeň nejhezčí ženy světa, oženil se s libanonskou Miss World Georginou Rizkovou.

Věděl, že má stále v patách tajné agenty izraelského Mossadu. Byli rozmístěni po celé Evropě i po státech Blízkého východu. Už 16. října 1972 zavraždili v Římě jednoho z vysokých důstojníků palestinské organizace Černé září Wadala Abdela Zwaitera. Ostatní byli zatím na černé listině. Oběti měly pořadová čísla. Jedenáct poprav měli za sebou, zůstal však ten nejdůležitější, Ali Hasan Šalami.

Hlídky rozestavené po střední Evropě zjistily, že je právě u své německé milenky v Ulmu. Přijeli tam však pozdě. Také ve frankfurtské zábavní čtvrti se s ním minuli, ale kolegové hlásili, že se objevil na pařížském náměstí Pláce Vendôme. Byla to hra na kočku a myš, pokaždé šlo o odplatu, ve všech případech se Šalami setkání s nepřáteli vyhnul. Když už si nevěděli rady, jejich neúspěch byl černou mýrou Černého září, poslal skandinávský zpravodajský rezident do centrály Mossadu v Tel Avivu zprávu, že je Šalami v Norsku.

Lillehammer bylo malé provinční městečko, které se později proslavilo uspořádáním zimních olympijských her. Když do Norska z Tel Avivu poslali kompletní akční skupinu střelců, měli být nenápadní a vůbec se vzájemně nestýkat. Sledovaný se choval jako zámožný turista, který si do ospalého města uprostřed krásných hor přijel odpočinout.

Přípravy na vraždu byly dokonalé, aspoň si to členové popravčího komanda mysleli. V nedalekém hotelu se dokonce objevil jeden z šéfů Mossadu Zamir. Pozorovali svou pozdější oběť na každém kroku. Když se hezký muž šel vykoupat do bazénu, jedna z tajných agentek horečně sháněla plavky, aby s ním mohla být ve vodě. Když ji při skoku do vody pocíkal, Mariana Gladnikoffová se na něj usmála a prohodila s ním pár vět. Později se za zpackané setkání styděla.

Jednadvacátého července 1973 čekali, až vyjde s manželkou z biografu, pár kroků ho sledovali, pak vyskočili z auta a zastřelili nic netušícího muže mnoha ranami zblízka. Skočili do vozu, než přijela policie, tak už byli bůhvídkde. Možná že ne hned v noci, ale až ráno se dozvěděli o neodpuštělném omylu. Nezavraždili Rudého prince Aliho Hasana Salámiho, ale číšníka Ahmeda Bušikiho. Ten neměl nikdy nic společného ani s politikou, a už vůbec ne s vraždou izraelských sportovců na mnichovské olympiádě. Norská policie vrahy pochytila, později stáli před soudem, kde se teprve dopodrobna dozvěděli, co vlastně provedli.

K vraždě došlo v té době už v prázdné ulici ve 22 hodin 45 minut, salva trvala sotva patnáct vteřin. Bušikiho těhotná manželka Torill vyvázla bez zranění a později porodila zdravou dceru Mariku. Většina vrahů byla odsouzena. Světový tisk kritizoval izraelskou zpravodajskou službu, šéfové Mossadu se měli zač stydět. Naivnost tajných agentů se ukázala během soudního procesu.

Ahmed Bušiki a jeho manželka Torill vstali ráno 21. července 1973 jako každý den v sedm hodin. Byla sobota, nikoliv však volný den. Snídali kávu, vajíčka naměkko a kukuričné lupínky. Ahmedovi se nechtělo vstávat, ale Torill s ním zatřásla, aby se probudil. On se k ní sehnul, dal ucho na její břicho a jako ostatně každý den poslouchal, co dělá budoucí syn. Samozřejmě že počítal se synem, a ne s dcerou. Jejich manželství bylo příkladné. Potkali se před rokem o

Velikonocích, zamilovali se, desátého února 1973 měli svatbu, protože Torill už v té době byla ve druhém měsíci těhotenství.

Ahmed byl dobrý manžel. Pracoval jako diskžokej v jediné lillehammerské diskotéce, vydělával slušné peníze, a Torill byla zdravotní sestrou. Ahmed si také ještě přivydělával jako sanitář v nedalekém sanatoriu Skogli. Oba odešli z domu společně, Torill musela být už v půl osmé na klinice, Ahmed zamířil na plovárnu, kde občas pracoval jako výpomocný plavčík. Ještě se cestou zastavil na jednu kolu na chodníku kavárny hotelu Kronen. Izraelští vyzvědači, kteří měli sledovat každý jeho krok, o tom nevěděli. Takže se nedozvěděli, jestli měl toho horkého letního dne zájemce o hodinu plavání nebo ne. Přišel však k bazénu až v deset hodin. Pravděpodobně hlídal některého z žáků, ale také se setkal s dobrým známým Henrim. Pak šel na autobus číslo 1, vyzvedl v půl dvanácté svoji manželku na klinice a oba jeli do lillehammerského vilového předměstí, kde bydleli v sedmém patře ve dvoupokojovém bytě. Torill připravila lehký rychlý oběd. Na chvíli si lehli na pohovku. Torill už měla volno, Ahmed se vracel na plovárnu k bazénu. A teprve tady ho někdy po sedmé hodině objevila agentka Mossadu Mariana, narychlo si sehnala plavky, vklouzla do bazénu a snažila se o kontakt s plavčíkem. Není jisté, jestli a jak se jí to podařilo.

Bušiki pocházel z chudé alžírské rodiny. Jeho otec byl podomním obchodníkem a nevydělal víc, než aby manželka a pět dětí příliš netrpěly hladem. Ahmed se od malička těžce protloukal životem. Když mu bylo patnáct, stal se členem alžírské odbojové organizace, bojující za nezávislost země. Jako bojovník za svobodu se neproslavil, když měl možnost, tak se vystěhoval do Norska. Bylo mu dvaadvacet, když v blízkosti Bergenu dostal první místo s prvním platem. Byl totiž mistrem v karate. Měl štěstí a dost zájemců i slušný plat. Zapomněl však na podstatnou věc: nepožádal o pracovní povolení, a tak ho v roce 1966 vystěhovali ze země.

Nejdřív zkusil štěstí v Holandsku, ale ani tam nestáli o Alžířana, tak se snažil sehnat práci ve Francii. Nakonec se přestěhoval s novým, tentokrát marokánským pasem, jeho matka byla totiž Marokánka, do Bergenu, kde umýval v hotelové kuchyni talíře. Ani tady se mu nedařilo dobře. V kuchyni se seznámil s pěknou holkou. Milovali se a narodilo se jim dítě, syn. Otec však u rodiny nevydržel. Potloukal se od místa k místu, pak se objevil zase kdesi ve Francii, po čase se však vrátil do Bergenu. S manželkou se stále častěji hádal, nakonec se rozešli.

Když se stal diskžokejem v nočním podniku Grenadier, seznámil se tam s budoucí manželkou Torill. Žili dobře. Spokojeně. Oba měli zaměstnání a těšili se na dítě. Toho dne 21. července 1973 se ve čtyři hodiny odpoledne rozhodli, že půjdou večer do kina. Kolem osmé večer odešli z bytu, nasedli do autobusu a dojeli až na tržiště před kino. Při cestě už je sledovala skupina tajných agentů izraelského Mossadu. Oni to samozřejmě netušili. Členové popravčí čtyř vyskákali z vozu zaparkovaného u chodníku a provrtali Bušikiho desítkami střel. Když už ležel v krvi na chodníku, tak mu jeden z agentů ještě prostřelil hlavu. Norský soud je později za vraždu odsoudil. Ostuda však zůstala, a tak ji měla zastínit akce, v níž hlavní roli hrála nyní už dokonale vyškolená Erika Chambersová.

Alí Hasan Šalami organizoval další teroristické akce, z nichž ta nejdřívější pobouřila světové veřejné mínění. Dvacátého ledna 1976 se probourala asi dvacetičlenná skupina z volně přístupného katolického kostela do budovy vedlejší banky British Bank of the Middle East, dostali se až k trezoru, najatý tým korzických kasařů sejf otevřel. Šalamiho muži odvezli zlato, šperky a hotové peníze v hodnotě 600 milionů dolarů. Kořist později dopravili do Ženevy a uložili ji do švýcarské banky. V pátek 8. října 1976 byl šéf komanda Šalami při jiné akci postřelen. Kulka však zůstala v prostřeleném žaludku, operace se podařila, za dva měsíce byl Šalami zase v čele svých věrných.

Dne 8. prosince 1978 zemřela bývalá ministerská předsedkyně Golda Meirová, která dala před lety příkaz k vraždě Alího Hasana Šalamiho. Erika Chambersová jezdila po Evropě, objevila se ve Frankfurtu, ale krátce poté také v Bejrútu, v podzimních dnech roku 1978 se zdržela v Kolíně nad Rýnem. Je pravděpodobné, že její přesuny nebyly náhodné, zřejmě po sobě zanechala stopu. Ona si totiž našla v Bejrútu velmi krásný a výhodně položený byt, v sedmém poschodí obytného bloku na ulici Madame Curie. Z jednoho z oken byl ničím nerušený pohled na protější blok obytných domů, v němž žil Alí Hasan Šalami a jeho krásná manželka Georgina Rizková.

Erika v posledním týdnu října dost často z Německa telefonovala do Bejrútu. Pokaždé volala číslo 362139, patřilo majiteli činžovního domu Anisi Assafovi. Vydávala se za hlídačku dětí z Kolína. Hovory byly velmi krátké. Snad proto, aby je nebylo možné rychle zaměřit a odposlechnout. Poslední spojení s Assafem měla 26. října. Přibližně za měsíc, 21. listopadu 1978, byla Erika ve Frankfurtu. Vypravila se do cestovní kanceláře libanonské letecké společnosti Middle East Line, objednala si a zaplatila let Frankfurt - Bejrút - Frankfurt. V hotelu se dala vzbudit ve čtyři hodiny ráno. 13. ledna 1979 odletěla linkou Swissairu do Libanonu. V Bejrútu zašla do půjčovny automobilů Ligna Car, pronajala si vůz VW-Golf, hned druhého dne jej však vrátila bez udání důvodu.

Další dny trávila u okna svého bytu s výkonným vojenským dalekohledem v ruce. Každý den pozorovala se stopkami pohyby hnědého Chevroletu Station Wagon i druhého Range Rover. Přijížděly pravidelně každé ráno seshora od Sonoiberu a projížděly ulicemi Verdun a Madame Curie směrem k hlavnímu stanu organizace PLO ve čtvrti Fakhani. Zapisuje si také čas, když se oba vozy anebo jen jeden vrací v poledne zpátky.

Erika Chambersová měla na přípravu akce celých deset dní. Hned zpočátku zjistila, že Alí Hasan Šalami je lajďák. Nedbal na rady osobních strážců, někdy se choval jako pošetilý puberták. Anebo se před svou krásnou manželkou vytahoval. Nakonec ho američtí přátelé, a možná že to byli spojenci, posadili do pancéřovaného chevroletu s neprůstřelnými okny. Jeho strážci měli k dispozici nejmodernější komunikační systém. V lednu 1979 se totiž začalo povídat o možném nebezpečí. Zatím to byly jen chýry bez konkrétních důkazů.

Šalami se nedozvěděl, že 17. ledna přiletěl do Bejrútu čtyřicetiletý Angličan s pasem na jméno Peter Scriver. Byl to chlap vysoký 1,84 metru, štíhlý a na první pohled dobře trénovaný. Nosil brýle, měl pod nosem knír a malou bradku směřující k oběma uším. Zuby měl nápadně vystouplé. Na letišti předložil britský pas číslo 260896, udal také svoji domácí adresu, bydlel v Londýně v čísle 11 na Baronsmeade Road. Když se ho zeptali na důvod cesty, řekl pouze jediné slovo: business. Byl to zřejmě zámožný mladík, měl oblek od dobrého krejčího, hedvábná kravata také nebyla

laciná, před letištní budovou nasedl do taxíku a dal se dovézt do obchodní čtvrti Hamra do Royal Garden Hotelu.

Jako by byli domluveni, stejného dne jen o něco později přiletěl na bejrútské letiště Kanaďan Ronald Kolberg, také vysoký, štíhlý sportovní typ. Také měl světlé vlasy a pod nosem malý knír, od brady postupující k uším. Při pasové kontrole si všimli, že mluví americkou angličtinou. Bylo to zřejmě už proto, že se narodil v roce 1954 ve Vancouveru, kde také v čísle 1256 v Burnaby Street bydlí. Tento návštěvník Libanonu si vybral na pobřeží Hotel Méditerrané.

Ti dva se druhého dne ráno nesetkali náhodou. Peter Scriver si v půjčovně Libná Car objednal vůz telefonicky z Londýna. Po sepsání smlouvy předložil i řidičský průkaz. Později se ukázalo, že byl padělaný jako ostatně všechny osobní doklady tohoto izraelského tajného agenta. Prohodili spolu jen pár slov a zase se rozešli. Měli přesně připravený program, doprovázeli je ještě další nenápadní agenti, zřejmě tvořící zálohu, která by zasáhla v případě potřeby.

Na scéně se objevila Erika Chambersová s pečlivě připravenou a doložitelnou minulostí. Měla štěstí, že se dostala do situace, kdy mohla využít i svého půvabu. Průběh připomíná laciné dobrodružné seriály, historici, zabývající se dějinami Mossadu, však potvrdili obsah milostné epizody izraelské vyzvědačky s jejím největším nepřítelem Rudým princem.

Sedmatřicetiletý Alí miloval svou manželku, přesto se nevyhýbal příjemným příležitostem. Měl prý v několika dobrých hotelech rezervované pokoje, do nichž se nemuselo chodit hlavní halou kolem recepcce. Erika Chám-bersová bydlela v Bejrutu ve čtyřhvězdičkovém hotelu Coral Beach, který má bazén ve tvaru velké podkopy a téměř sto pokojů s výhledem na moře. Erika se šla jednoho dne k večeru vykoupat a ve vodě se setkala s Alím Hasanem Salámím. Málem prý omdlela, když zjistila, že společně plavou ke schůdkům. Všiml si jí. Oslovil ji. Ona se usmála a hrála roli rozverně Angličanky.

Nejdřív si sedli k bílému stolečku pro dva, Šalami spustil svou ohranou litanii. Vyjádřil obdiv, řekl, že je nadšen štěstím, které ho potkalo, omílal tisíckrát použitá vyznání obdivu a lásky a pohotová Erika se chovala, jako by si roli náhle zamilované už dávno předtím nastudovala. Skončili prý v hotelovém pokoji, ale i v dalších, Šalami byl nenasytý muž a dobrý stratég. Zeptal se Angličanky, jestli by nechtěla aspoň na čas přijmout místo vychovatelky dětí v jeho domácnosti. Samozřejmě že nabídku přijala. Představila se Salámího manželce a pochopila, že královně krásy nemá šanci konkurovat. Starala se však o děti a domácnost, když byl Šalami s manželkou na cestách. Nezůstala v roli slečny k dětem dlouho. Pochopila, na jak tenký led se dostala, Alí samozřejmě neměl na psacím stole přísně tajné zprávy, riziko jejího prozrazení bylo však velké, tak Erika dala výpověď s tím, že se musí vrátit do Evropy. Objevila se na pár dní ve Frankfurtu, možná i v Kolíně, vypověděla nájemní smlouvy svých tamějších bytů a vrátila se do Bejrutu ke svému oknu, z něhož pozorovala protější byt Salámího rodiny. Čekala na rozkaz.

Nebyla to ani jednoduchá, ani bezpečná akce. Izraelské rychlé raketové čluny typu SA'ar 4 s přistávacím prostorem pro vrtulník kotvily zatím na vojenské základně nedaleko Haify. Byly vybaveny nejmodernějším komunikačním systémem i raketami Gabriel, dělem i těžkými kulomety. To všechno však kapitán Chaim Šaked nepotřeboval. Jeho úkol byl prostý. Měl přepravit dva větší a dost těžké balíky na dané místo v Bejrútském zálivu. Konvoj rychlých člunů vyplul, ale brzy zakotvil blízko u pobřeží tak, že bylo vidět na známou kolonádu. Velitel akce, Harari, sledoval dalekohledem osvětlené pobřeží, pak dal signál dvěma nafukovacím člunům s posádkami žabích mužů v tmavých potápěčských neoprénech. Ony dvě těžké krabice naložili na rychlé čluny a odjeli k pobřeží. Tam už čekali oba izraelští agenti Peter Scriver a Roland Kolberg, převzali je, naložili do vozu a rychle odjeli. Na zadním sedadle měli padesát kilogramů trinitrotoluenu. Přibaleno bylo ještě elektronické odpalovací zařízení s dálkovým ovládáním.

Šalami přišel odpoledne domů dřív než obvykle. Chtěl si připravit věci na zítřejší cestu do Damašku. V 15.45 se rozloučil s manželkou, seběhl dolů, kde už na něj ve voze čekal řidič Jamil. Šalami se posadil vedle něj. Pět osobních strážců naskákalo do druhého zaparkovaného vozu Range Rover, oba automobily vyjely směrem ke křižovatce v ulici Beka.

Erika Chambersová sledovala odjezd u svého okna. Když oba vozy projely prvních pár metrů ke 150 metrů vzdálené křižovatce, zmáčkla knoflík dálkového ovládání. Byla to obrovská detonace. Plameny sahaly až do prvního patra, okna v širokém dalekém okruhu se vysypala, na chodnících leželi zranění lidé. Na balkoně bytu se objevila i Georgina Rizková. Pochopila, že výbuch silné nálože patřil jejímu manželovi.

Alího Hasana Salámího sice naložili do sanitky, když dojeli do nejbližší nemocnice, byl však už mrtev. Erika Chambersová skočila do svého vozu a jela co nejrychleji postranními ulicemi k nábřeží Jounieh. Tam už čekali oba její kolegové, tajní agenti, ale také ony dva nafukovací rychlé čluny, do nichž všichni naskákali a zmizeli daleko na obzoru, kde stály obě vojenské lodě.

Erika Chambersová se stala hrdinkou izraelské tajné služby, zmizela pod jiným jménem a v dobrém převleku v některé z izraelských nedávno postavených vil, když předtím převedla všechny své nemalé úspory z německých a švýcarských bank na jediné konto na jméno jakéhosi Christiana Frimmela, který si však oněch téměř třicet tisíc švýcarských franků v roce 1980 brzy vybral.